د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څتکړنو ته د فردوس څتکړنې.

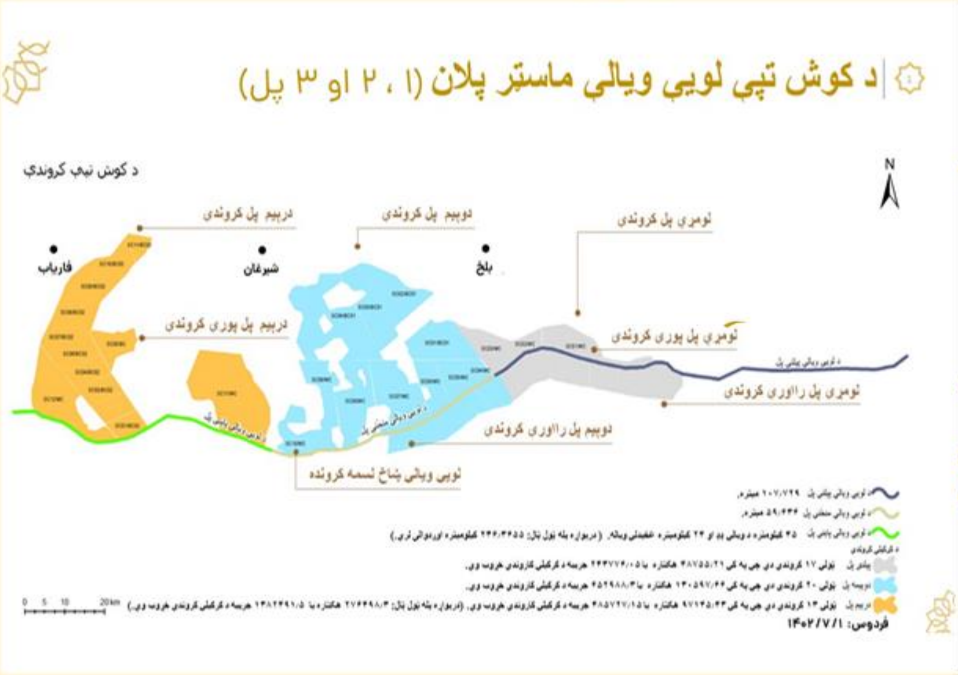

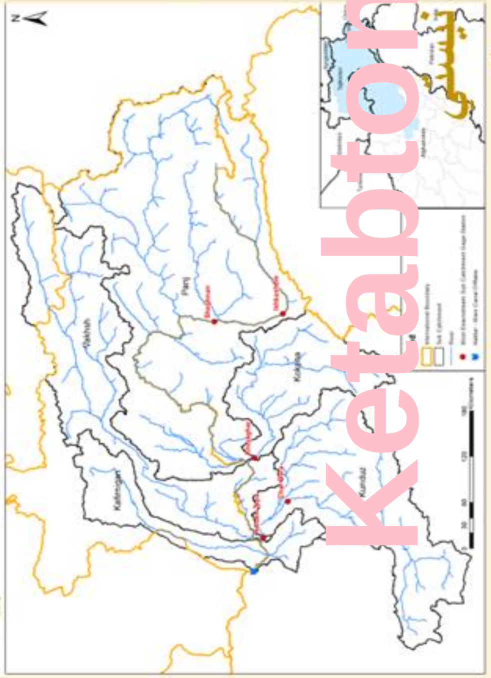

پاک

پلازمېنه کابل، افغانستان

د وري ۱، ۱۴۰۳ لیږدی

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس ځتېکړنې.

بسم الله الرحمن الرحیم؛ اللطف لرب السلام؛ الحمد لله رب العلمین و الصلات و السلام علی سیدالمرسلین و علی اله و اصحابه اجمعین

د الله په نوم پیل کوم چې پوره رحم کوونکی او پوره رحم لرروونکی دی؛ مهرباني د پینې پنځونکي ښتن بر لورینه ده؛
ټولې ستاینې د الله دي هغه چې پالونکی د ټولو شیانو دی، څه چې ځمکې، اسمانونو او د دوی په منځ کې دي، رمټتیا او سلام دې وي پر رسولانو، د هغه پر کورنی او د هغه پر ټولو ملګرو.

۲. تیسس څرګندونه

تر روانپېره (اوسمهاله) پورې، د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنه (عکسل العمل) په وړاندې کوم تن ځتکړنه نه ده کړي، د اموسین او کوش تپې لویه ویاله لا افغان پښت (نسل) ته څرګند نه دی.

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو په وړاندې د فردوس ځتکړنې تراڼ (پیل، شروع، برید)؛
د اموسین او کوش تپې لویې ویالې رښت ترمنځ بېلوالی؛ ځانګړې ځانګېړنې؛ انځورونه؛ د ویالو (کانالونو) تعریفونه (څرګندونې، ښکارونې، د یوه توري یا سکالو تشریح کول یې)؛ پیخلیک (تاریخ)، زمور د اوبو وار او د اوبو اوړدېپېرې (ستراتیژیکه) وېشه؛ کلني اوبو تېرېدنې د کچو مېچه، معاملې، ټاټوبې د پالسی جوړولو برخې، سیاسي او رښتي (حقوقي) وسایل؛ وړاندیزونه او ستراتیژي؛ د آرال سمندرګي له اوبو پنډونکي سینه؛ د سر سین او امو سین تتی (باسین، ډنډوکی)، ټاټوبې د سینونو ټولواله (سیستم)؛ د کوش تپې لویه ویاله، د تخنیکي لوستې او ډیزاین، توپوګرافي او جیوډیټیک لوستې، جیو تخنیکي لوستې، د خاوري پروفایل کول او د ځمکې ډلبندی، د اوبو لګولو او اوبو ایستلو ډیزاین، د هیدرولیک جوړښت ډیزاین، وتېزې او مالي ارزونه، د لګښت اتکل، مالي او وتېزې ارزونه، ټولنیز او چاپیریال

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳ چوپیری

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

لوستې (مطالعات)، د چاپیریال او ټولنیزو اغېزو ارزونه، ، هغه وېرې چې د پنډوسې ټول هېوادونه یې زموږ څخه لري او موږ ورته کره ځوابونه لرو، د واورېژونو او ګلیشیرونه چټک رښت، خړې، د خړې ګران کانو او ځوړندې خړې کچې شننه، د کوش تپې لویې ویالې د لوړو کروندو د لفټ اوبولګولو له پاره د لمریزې انرژۍ کارول چې زما ځرګندول چې روښوي کتنه داسې؛ څه بڼه لوری سپینې ته را وباسم؛ د اوبو په سر ماتو، ګوډو او شخړو د ترو ترلو آړوتی (شرط)، کوش تپې لویې ویالې نه بوږولو په پایله کې ټاټوبې ته د رسیدلې تاوان آر (اصل)، لنډمګې پایلې پېر (وخت) او وړاندېزونو یېبره (حاصل یا ثمره) یې هم ستونځمن کار وو.

د دې هر یوه څېړلو ته زما اوږدېپېری (اوږد پړاوی) او اوږدمنګی (اوږد عمری) لید لوری.

۳. غټ ټکي

۱. پېښتیې ۱

۲. تیسس څرګندونه ۲

۳. غټ ټکي ۳

۴. د ښتکړنو اوډون (ترتیب) ۱۰

۴. ۱ د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو په وړاندې د فردوس ښتکړنې تراڼ (پیل، شروع، برید) ۱۳

۴. ۲ د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو په وړاندې د فردوس ښتکړنې. ۲۳

۴. ۳ په منځنۍ اسیا کې د امو سین څخه د هر و ګړي په سر اوبو د مېچې کچه ۲۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

٤ څپرکی **د کوش تپې لويې وياله جوړولو په وړاندې د اوزبېکستان ولسمشر ښکېرنو ته د فردوس ښکېرنې.**

٤. ٤ د امو سين لندمنګې تولواله (سيستم)........................ ٢٨

٤. ٥ د ټاټوبي ځلېر چې د امو سين سرچينې (زېرمې) دي او امو سين ته اوبه ورکوي................................ ٣٠

٤. ٦ د تاجيکېستان، اوزبېکېستان، تورکمېنېستان او کېرغېزېستان د هېوادونو اسانتياوې (تاسيسات) چې د افغانستان له ايجازې او مصلحت پرته يې امو سين باندې ودان کړي دي: ٣٢

٤. ٧ پيلنی:. د تاجيکېستان د هايدرو تخنيکي او د اوبو برېښنا اسانتياوې چې د افغانستان له ايجازې او مصلحت پرته يې امو سين باندې ودان کړي دي:................................ ٣٢

٤. ٨ دوېيم:. د اوزبېکېستان د هايدرو ټيکنالوژۍ اسانتياوې چې د افغانستان له ايجازې او مصلحت پرته يې امو سين باندې ودان کړي دي: ٣٥

٤. ٩ درېيم:. د تورکمېنېستان د اوبو تخنيکي اسانتياوې چې د افغانستان له ايجازې او مصلحت پرته يې امو سين باندې ودان کړي دي: ٣٨

٤. ١٠ څلورم:. د کېرغېزېستان د اوبو تخنيکي اسانتياوې چې د افغانستان له ايجازې او مصلحت پرته يې امو سين باندې ودان کړي دي: ٣٩

٤. ١١ پينځم:. افغانستان د اوبو تخنيکي اسانتياوې چې له مرکزي اسيا هېوادونو سره يې مصلحت کړی و، ايجازه يې په ١٨٧٥ زېږدي کې اخستې وه او امو سين باندې اسانتياوې ودانې کړي دي:.. ٣٩

٥. د ويالو (کانالونو) تعريفونه:................................. ٤٥

٥. ١ پېښليک (تاريخ):... ٤٦

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵ څپرکی

د کوش تېپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځنډونه ته د فردوس ځنډونې.

۵. ۲ زموږ د اوبو وار او د اوبو اوږدپېرې (ستراتیژیکه وپشه ۴۹

۵. ۳ امو سین کلني اوبو تېرېدني د کچو مېچه د ځينو ځېړنو پيلو پر بنسټ ۵۳

۵. ۴ امو سین د بنستیزو اوبو اډو (ستېشنو) کې د اوبو د تېرېدو ماته او ګوډه کچه ۵۵

۵. ۵ له ۱۹۹۲ زېږدي څخه تر روانپېره پورې امو سین ته د لاس رسيدو اوبو کچې او ګټې اخستل شوې اوبو کلنۍ کچه. ۵۶

۵. ۶ له روسيې سره د افغانستان معاملې:.. ۵۷

۵. ۷ له روسيې وروسته معاملې:.. ۵۸

۵. ۸ تاتوبې د پالسی جوړولو برخې ۵۹

۵. ۹ سیاسي او رښتي (حقوقي) وسایل.. ۶۳

۵. ۱۰ وړانديزونه او ستراتيژي: ۶۵

۵. ۱۱ د آرال سمندرګي له اوبو پنډونکي سيندونه.. ۷۱

۵. ۱۲ د سردريا تتی (باسين، ډنډوکی).. ۷۱

۵. ۱۳ د امو سين تتی (باسين يا ډنډوکی) ۷۳

۵. ۱۴ تاتوبې د سينونو ټولواله (سیستم).. ۸۱

.۶ د کوش تېپې لويه وياله ۱۳۱

۶. ۱ د کوش تېپې لويې ويالې پروژې په اړه.. ۱۴۸

۶. ۲ د جوړونې چمتوکولو پل (فاز، پړاو) ۱۴۹

۶. ۳ د جوړولو لومړی پل (فاز، پړاو).. ۱۵۰

۶. ۴ د جوړولو دوهيم پل (فاز، پړاو).. ۱۵۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

٦ څپرکی

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکستان ولسمشر څښتکړنو ته د فردوس څښتکړنې.

۶. ۵ د جوړولو درېیم پل (فاز، پړاو)............................... ۱۵۱

۶. ۶ کوش تپې ویالې د ګټې اخستنې وسایلو او توکو لړې کچې مېچه ۱۵۲

۶. ۷ د کوش تپې لویې ویالې کرنیزو ځمکو ډګر................. ۱۶۳

۶. ۸ د کوش تپې لویې ویالې ودانیزې برخې..................... ۱۶۳

۶. ۹ د کوش تپې لویې ویالې په کروندو کې د نباتاتو بنې او له سلو برخه یې چې د کرنې وړ دي. ۱۶٤

۶. ۱۰ یوه کال کې په یوه جریب ځمکه د پیداوار پایله ۱۶۵

۶. ۱۱ امو سین د سیمو د اوبو لښتیلیکه (هایدروګرافي)......... ۱۷٤

۶. ۱۲ افغانستان د ټولو وګړو غوره ورمونه (نصیحتونه) د خپلو اوبو په تړاو ۱۷۷

۶. ۱۳ د اوبو په سر ماتو، ګوډو او شخړو د ترو تړل............. ۱۷۸

۶. ۱٤ وتیز ټولنیز تړ (اقتصادي اجتماعي وضعیت).............. ۱۸۳

۶. ۱۵ د کوش تپې لویې ویالې پروژې وتیزې ګټې................. ۱۸٤

۶. ۱۶ د وتیزې ارزونې لنډیز.. ۱۸٤

۶. ۱۷ کوش تپې لویې ویالې نه بوړولو په پایله کې تاتوبې ته د رسیدلې تاوان آر (اصل) ۱۸۶

۶. ۱۸ پوله تېرېدونکې سینیزه سیمه................................... ۱۹۰

۶. ۱۹ د پنج آمو خړوب شوې اواره.................................. ۱۹٤

۶. ۲۰ د بر پنج سیمه کې له اوبو جوړې برېښنا د پیداوارو کچه ۱۹۵

۶. ۲۱ په آمو سیمه کې له اوبو ګټنې خرنګوالی.................... ۱۹۵

۶. ۲۲ ربنتې حالت (حقوقي وضعیت)............................... ۱۹۶

۶. ۲۳ د کوش تپې کانال ارزونه...................................... ۱۹۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېګړنو ته د فردوس څېګړنې.

۶. ۲۴ لندمګې پايلې پېر (وخت).. ۱۹۸

۶. ۲۵ د وړاندېزونو ېېېره (حاصل يا ثمره).......................... ۲۰۳

۶. ۲۶ موږ ته ننګونې: ۲۰۶

۶. ۲۷ غوره چانسونه:... ۲۰۶

۶. ۲۸ د کوش تپې لويې ويالې کيندنې لګښت (مصرف) د وګړو هر تن په سر... ۲۰۷

۶. ۲۹ توکي او د ځېړنې شننې کړنلاره................................ ۲۰۸

۶. ۳۰ د شمېرو او معلوماتو شننه: ۲۰۸

۶. ۳۱ د تن په خپل اند د ځ.ک.ف.ګ شننه ۲۱۰

۶. ۳۲ د ځې.کې.فې.ګې (ځواک. کموزورتيا. فرصتونه. ګواښونه) شننه ۲۱۱

۶. ۳۳ هغه وېرې چې د پنډوسې تول هېوادونه يې زموږ څخه لري: په لاندې ډول دي او موږ ورته کره ځوابونه لرو. . ۲۱۲

۶. ۳۴ له ښکاروندو (ستېنډرډونو) او کوډونو څخه ګتنې........ ۲۱۴

۶. ۳۴. ۱. د معمارۍ په څانګه کې کارول شوي ښکاروندي او کوډونه:.. ۲۱۴

۶. ۳۴. ۲. د جوړښت (ستركچر) په څانګه کې کارول شوي ښکاروندي او کوډونه (شفرونه):..................... ۲۱۵

۶. ۳۴. ۳. د برېښنا په څانګه کې کارول شوي ښکاروندي او کوډونه:.. ۲۱۶

۶. ۳۴. ٤. د ميخانيک په څانګه کې کارول شوي ښکاروندي او کوډونه:.. ۲۱۶

۶. ۳۴. ۵. په بنسټيزه (زيربنا، اېنفراستراکچر) څانګه کې کارول شوي ښکاروندي او کوډونه: ۲۱۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶. ۳۴. ۶. د اټکلونو (براورد) څانګه کې کارول شوي ښکاروندي او کوډونه:.................................. ۲۱۹

۶. ۳۴. ۷. د ټيکنالوژۍ کارول..................................... ۲۱۹

۶. ۳۴. ۸. د پروژو د طرحې (پلان جوړونې) او ډيزاين پړاوونو کې د پوستېکالو (سافټويرونو) کارول ... ۲۲۰

۶. ۳۴. ۹. سرته رسولو (اجرايوي) لوی مديريت............. ۲۲٤

۶. ۳۴. ۱۰. د کاري لارښوونو سرته رسول:..................... ۲۲٤

۶. ۳۴. ۱۱. لويې کړنې او ګرمتياوې: ۲۲٤

۶. ۳۵ د واوريږونو او ګليشيرونه چټک ربنت ۲۲٦

۶. ۳٦ خړې (سلاد يا رسوبات) او د خړې ګران کاڼي (رسوبي قيمتي کاڼي يا د خړې ارزښتناك کاڼي).......... ۲٤۷

۶. ۳۷ په کلداره (لويې ويالې سروندي) کې د امو سين د ځوړندي (سويې بشپړې) خړې کچې شننه................ ۲۵۲

۶. ۳۸ په کلداره کې د امو سين جريان اټکل......................... ۲٦۷

۶. ۳۹ سين د جريان د څارنې معلوماتو غوراوی.................. ۲٦۷

۶. ٤۰ د اوبو نېولو موډل بوړولو کړنلار (د کيچمينټ ماډلينګ ميتودولوژي)... ۲۷٤

۶. ٤۱ په کلدارې کې د اوبو پرتلنې شننه............................ ۲۷۸

۶. ٤۲ د اوبو لګولو غوښتنه... ۲۷۹

۶. ٤۳ د کورنۍ يو اوبو غوښتنه.. ۲۸۰

۶. ٤٤ د څارويو د اوبو غوښتنه.. ۲۸۰

۶. ٤۵ د چاپېريال غوښتنې.. ۲۸۰

۶. ٤٦ په کلدار کې د امو سين د اوبو د پرتلنې په اړه پايله....... ۲۸۱

۶. ٤۷ په کلداره کې د امو سين جريان د جريانونو شننه......... ۲۸۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

۶. ۴۸ د اوبو لګولو او اوبو ایستلو تولوالې.......................... ۲۸۹
۶. ۴۹ په سروندي کې د اوبو کچه.................................. ۲۹۲
۶. ۵۰ د اوبو کچه د ترونکونکي (مشاور) له خوا په پام کې نیول شوې.. ۲۹۳
۶. ۵۱ په کوش تپې کې د بربېښنا کچه د ب د کرنې، مالدارۍ او اوبولګولو وزارت له خوا ورکړل شوې..................... ۲۹۴
۶. ۵۲ د اندخوی په پروژه کې د اوبو اوارې تېرېدل ۲۹۹
۶. ۵۳ د پیسو په شرطونو کې د دوو غوراوۍ یو ترمنځ پرتله کول ۳۰۰
۶. ۵۴ د لګښت او ګټې پرتله کولو لندیز ۳۰۱
۶. ۵۵ هایډرولوژي یا د اوبو پېژندنه................................ ۳۰۳
۶. ۵۶ د کوش تپې لویې ویالې د لوړو کروندو د لفټ اوبولګولو له پاره د لمریزې انرژۍ کارول:............................ ۳۰۷
۶. ۵۷ د اوبو لګولو د پمپ کولو تولوالو له پاره د بېل غوراوي سپړنه.. ۳۱۳
۶. ۵۸ د پمپونو اندازه کول، د PV لمریزې شیشې اوډنه او انورترونه ټاکل.. ۳۱۴
۷. د انځورونو، څېرو، نخښو او لښتیلیکو لېست: ۳۴۰
۸. د کره لیکنې پښتو په پښتو تشریحي وییکو چوپړي، د پښتو ابېځې په سته، په لاندې لښتیلیک کې کښل شوې: ۳۶۰
۹. بیبلو ګراپيBibliography د هغو لیکونو لېست چې په یوه سکالو یا بوړونکي او کښونکي پورې اړه و لري. ۳۸۴
۱۰. لیکي پوهه ۳۸۴
۱۱. د پښتی ست ۳۹۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

٤. د څېړنو اوډون (ترتیب)

د دې څېړنې د چوپړو بڼه یا د دې ریسرچ پاڼې د کالب بڼه د اې پي اې (APA) په کالب کې شوې دی. او د نوموړي لاربنود څخه ګټه اخېستل شوي.

,, څپور شوی لاربنود د امریکا اروا پوهنې ملګرتیا، پینځمه ګڼه. ۲۰۰۱،،

(لیونل، ۲۰۰۱م کال، ۱۰۱ چوپړی). چې امریکا د ماچیګن مطبوعاتو له پوهنتون څخه خپرېږي. کټ مټ کړی دی. زه باید هڅه و کړم چې دا لاندې شیان و وینم او وې منم د خپلې لیکنې له پاره. له خپل ځان نه داسې پوښتنې و کړم چې ایا زه د ګران تاتوبې د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړنو په وړاندې د تاتوبې د لوړ اند تخینکي او علمي څېړنې ښېلوالی کوی شم:

:- ایا ما د دوی سوالونو ته ځوابونه برابر موندلي دي؟
:- ایا دا ټول شیان چې لیکل شوي وړ دي ؟
:- ایا دا اسانه ده چې دا لیکنه دې درکړل، څارل یا تعقیبکړل شي؟
:- ایا ما په ډېره ښه کچه د ښوونې، پېیلې او د وییوکیو څخه ګټه اخېستې؟

په دې پوهېدل چې څه شي ته اړتیا چې وې لیکې، هغه شي ته چې زه اړتیا لرم چې وې لیکم پرې پوهېږم. دا تر ټولو غوره ورم دی د علمي لیکنې له پاره، ځان ډاډه کړه چې ته پوهېږې په ډاډمنه بڼه کله چې ته یې اړتیا لرې چې وېکړې، هر کله چې ته په رښتنې نړی کې یوه څه کاږې په ازموینه کې نه، په دې ځان پوی کړه چې ته پوهېږې چې ته یې په کومه بڼه کاږې او موخه د لیکلو مو څه ده.

او همدارنګه تاسو اړتیا لرئ چې د خپلو لیکولو ډول ته مو ځواب ورکړئ. د لیکو ډول مې داسې نه دی لکه یوه خپل ملګري ته چې په برېښنالیک کې څه لیکم. دا علمي زیاراېستل له هغو څخه ډېر توپیر لري. تاسو به و مومئ د علمي پښتو ژبه کې او همدا رنګه چې خلک په کومه بڼه د ریسرچ پاڼې په پوهنتونو کې لیکې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱ چوپړی

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښکړنو ته د فردوس څښکړنې.

د ليکلو فکر مو په دې بڼه کړئ، کله چې څه ليکم، زه اړتيا لرم چې څو جلا شيان د لاندېنو سربېره پام کې نېسم:

:- په اندونو فکر او پردې پرېکړه کوم، د کوم شي زه تکل لرم د ليکلو
:- پلان او برابروم خپلې ليکنې
:- ليکمه يې
:- کنټرول، نيونه، تمبونه يا د سمولو له پاره يې پلټنه کوم د خپلو ليکلو،او ښايې داسې شونې وي چې بدلون او يا و منم همغه.

ما به پردې ځان ډاډه کړه چې له ليکلو نه وړاندې به مې پلان ونيوه، پر دې به مې پام کوه چې کوم شيان په کومو لړونو يا څپرکو کې وي. او وخت به مې پرېښوده چې په پای کې زه خپلې کښلې و منم. او جغات مې کاږه چې کښلې مې په زړه پورې او ښې شي.

د خپلو کښلو د منلو له پاره مې ګړنديتوب او بيړه اسانه نه وه، ګواکې داسې پام مې کوه چې زه به نور هم بريالی وم کله چې وار په وار مې پورتنې شيان د پرمختلو څښکړنو له پاره چارچول، او د خپلې زده کړې له پوهې مې کښل.

ګواکې دا ده چې کنه نو هر همغه څه چې مې ليکل لومړی مې همغې ته ښه فکر کو، بيا مې پلان جوړه وو ورته، بيا مې ليکل پيلول او بيا مې کتل چې څه مې زړه و همغه مې لرېکول او يا پر ځای پرېښودل، د ليکلو پام مې په دې بڼه د بريا له پاره چارچولو. سربېره پر هغو، د پښتو داسې غونډلې د ريسرچ پانې (د څېړنې چوپړي) کې راسره لا ملا تينګه وي. ترې ګټه مې اخيستې او له پښتو يې اېنګلېسې ته ژباړه په دوې لېندی‌يو کې اوډون کړې.

لکه:

۱. له همغه سره سم (According to X)

۲. د همغه په اند کې (in the opinion of X)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. د هغه څرګندول چې روښوي کتنه داسې (X eXpressess the view that)
٤. هغه نظریه داسې کوي (X presents the idea that)
٥. لکه څنګه چې دا وايي (as X says)
٦. لکه څنګه چې راپورشوی د هغه په واسطه (ar reported by X)
٧. زده کړه داسې ښايي (the study shows that)
٨. د هغې پلټنه داسې په ډاګه شوي، یا د هغې څېړنه داسې ښودل شوي. (her research reveals that)
٩. دا څېړنه داسې سپېنې ته باسي (this research proves that)
۱۰. د دې پیله ساده برابر وي دا (their results demostrate that)
۱۱. له ټولو نه وړاندې (First of all)
۱۲. بل لورې ته (On the other hand)
۱۳. زما په نظریې (In my opinion)
۱٤. په ټولو کې همداسې (All in all)
۱٥. په دې پوښ (قضیه) کې (In this case)
۱٦. دا به داسې ښکاريږي (It can be seen that)
۱۷. د دې بېلګه داسې ده (An example of this is)
۱۸. دا نو داسې نه ورته نه شو ویلی. (This is not to say that)

د دې څېړنچوپړو (ریسرچ پانو) د بوړولو (جوړولو) موخه د آمو سینیزې سیمې (سیندیزې حوزې) د پولې اوبو پورې اړوند نغښتي توکي، د هغوی د اغېزې، د هایدرومیټرولوژیکي ستېشنونو شننه، د بریښنا د پیداوارو کچې شننه، د کوش تپې لویې ویالې ګټنه، د ټاټوبي اړوندې ویالې سیمې ګټه ګونې تود بخړو سپینې ته باستنه او همدارنګه د لوستونکو پوهول او پردیو ته رمټ ځوابونه څرګند وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

٤. ۱ د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو په وړاندې د فردوس ښتکړنې تراڼ (پيل، شروع، بريد)

د اوزبېکېستان (ازبکستان) ښاغلی ولسمشر شوکت مرضايوف. دا چې تاسو يوه ښه ولسمشر په منځنۍ اسيا کې يئ، په ټوله کې د خپلو وګړو سوکالي، ارامي، خوشحالي، سرلوړي، ښداينه او ودنه غواړئ. افغانستان هم له تاسو څخه په ورته ښه تمه لري، د دې له پاره چې تاسو که له دې پولې څخه بېل شوي يئ خو د ټولو دود، کلتور، فرهنګ او د ډېريو ولسونه آن ژبه سره يوه ده.

افغانستان د منځنۍ اسيا د ټولو هېوادنو لوی کور دی؛ دا ټول کوشني کورونو ترې کرار، کرار د پېخليک په اوږدو کې بېل شوي دي. لکه د يوه لوی کهول (کورنۍ) له نيکه (بابا) څخه چې زوزان (زوزات يا اولادونه) بېل شوي وي او ځان ته هر يوه بېل کور ودان کړي. په رښت کې افغانستان هم په همدې ښه دی، هېڅ کله نه غواړي چې بېلو شويو کوشنيو کورونو ته زيان و رسوي، په هېڅ ډول نه، اوس هم د افغانستان اسلامي نظام په لويه کې په همدې پام، اند (فکر)، واند(خيال) او ولوله (احساس، عاطفه) کې دی، لکه د يوه مشر ورور په ډول چې د منځنۍ اسيا ټولو هېوادونو سره ښه او غوره چلن، لوړپيرې کړه وړو سلوکو، ګټوره ډيپلماسۍ او په لويه کې د ټولې اسيا زړه دی. د زړه په ډول د ټولې اسيا په تن کې خپل اوږدپيری کردار سرته رسوي.

د دې له پاره افغانستان د فارسي ژبې، اوزبيکي ژبې، تاجکي ژبې زانګو او د پښتو ژبې ټاټوبی دی. هغه مېړني، سرغندوي (مشهور) سپېڅلې اتلان، غښتلي او ننګيالي يې غېږ کې زېږولي دي، چې د نوموړو ژبو بنسټ يې رغولی دی. لکه اميرکبير کاشان په بخدي کې زوکړه شوی بيا فارس ته کډوال شوی او د فارسي ژبې بنسټ يې ايخښی

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي، همداسې علي شير نوايي په هرات کې زوکړه شوي او اوزبيکي ژبې بنست يې ايخښې، همداسې ابوريحان البيروني تاجکي ژبه، اوبو علی سينا بلخي، جلال الدين محمد بلخي اوډون کړی او همداسې اخون درويزه چې لغمان کې زوکړه شوی، بيا ننګرهار او له ننګرهار پېښور ته تللی مياروښان ځخه، مياروښان او اخون درويزه د پښتو ژبې اوډوون رغښت کړی دی.

پورتنيو ټولو خپل ټاټوبی افغانستان د زړه په مينه ګڼلی او ګڼلی وو.

تاسو ته کره معلومات شته چې افغانستان په دې غونډوځکه (کوره يا کره) کې يوه غرنی هېواد دی چې له سلو ۸۰٪ يې غرونه دي؛ يا ۱/۳ يوه پر درې برخې يې غرونو نيولې ده. ,, په هېواد کې ۱،۵۹٦ نومول شوي غرونه شتون لري. غرونه د ځمکې له سلو ۸۰٪ پوښي.،، د ليکوال ژباړه او څه غځونه يې (سويتلانا، ۲۰۲۳ زېږدی، ۴ چوپړی)

,, د ټولې ځمکې کچه يې ۶۵۲،۸۶۰.۰۰ مربع کيلو مېتره دی، په اسيا کې يوه له هغه هېوادونو ځخه دی چې په پينی (نړی) کې ۴۲ لوی هېواد دی، په منځنی کچه د سمندر له مخ ځخه ۱،۸۸۵ مېتره لوړ دی، د غورونو تر ټولو هسکه لړی د نوشاخ سوکه ده چې د سمندر له مخ ځخه ۷،۴۸۵ مېتره لوړوالی لري، چې په نړی کې تر ټولو لوړ هېواد دی، پلازمينه يې کابل دی، له نيوارک ښار د ملګرو ملتونو له دفتر ځخه ۱۰،۸۵۰ کيلو مېتره واټن لري، د ځمکې کارول له سلو ۵۸٪ يې کرنيزې سيمې: ۳۷۹،۱۱۶.۰۰ ځلورځنډې (مربع) کيلومېتر دي. له سلو ۲٪ يې ځنګلونه دي: ۱۲،۰۷۸.۰۰ مربع کيلومېتر دي. له سلو ۴۰٪ نور: ۲۶۱،۶۶۶.۰۰ مربع کيلو مېتره نورې سر ګډې دي،، د ليکوال ژباړه او څه غځونه يې (ورډ ډاټا.انفو، ۲۰۲۳، ۵ چوپړی)

۱۲۶ بېليونه درېنګلې (مکعب) مېتر يخ (شا او خوا ۱۱۳ بېليونه درېنګلې مېتر اوبه) د چارپېريال د هواويچې (اقليم) د بدلون له امله رامنځ ته کيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځنګړنو ته د فردوس ځتکړنې.

زه خپلې څېړنې د پخوانيو توکو خپرولو (له چاپه سلامتې تېرې کړو کښلو) سره د نوي ليد سره سپينې ته را اوباسم. چې الله العظيم په خپل لويې لوروينې توان څخه د هېند سمندر څخه اوبه را پورته کوي، بيا يې د وربځو په واسطه باندې زموږ په غرونو په يوه کال کې ۲۲ واره پورې سپينې واورې، غرونه مو د ناوو په ډول ښکلي او سينګاروي چې د ۶۳ سينونو له لارې ۶۰,۸۲۱,۱۳۵,۷۲۶.۶۹ درېنګلې مېتره لمده واوره د هواويچې بدلون باندې ويلې کېږي او د نوموړو سينونو له لورې ۳۷,۴۱۴,۰۰۰,۰۰۰.۰۰ درېنګلې مېتره اوبه امو سين ته غورځوي. د اوزبېکستان له پولې څخه وړاندې.

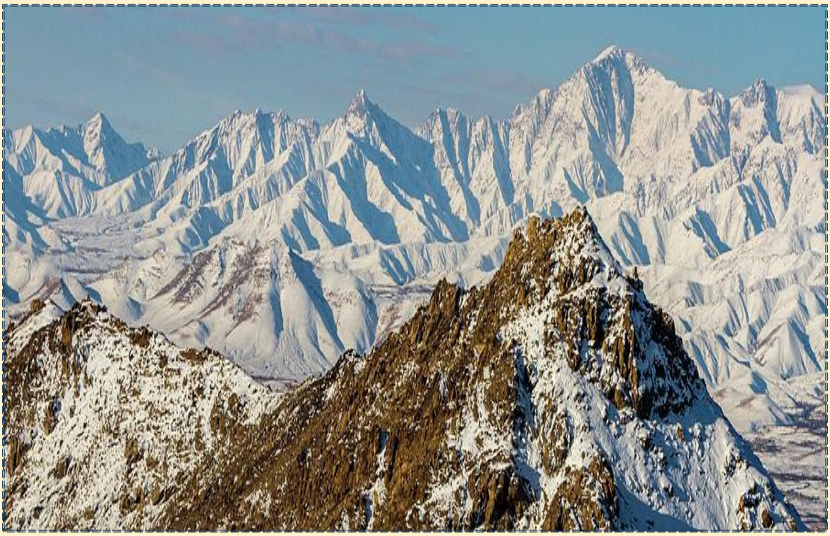

انځور ٤. ١ واخان، بدخشان افغانستان

ربښتنې ربښت د وېشلو اوبو داسې دی، کره بې لورې ربښت په ډاګيلې بڼه همدا دی او د څېړنو پيله ساده برابر وي دا چې امو(اکسيوس يا جيهون) سين کې د افغانستان ۳۷.۴۱۴ بېليون درېنګلې مېتر منځنۍ کلنۍ ابو ونډه ده او د امو سين کې د تاجکېستان، کېرغېزستان، اوزبېکېستان، تورکمېنېستان څلور واړو هېوادونو ۵۹.۴۱۴ بېليون

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکپېستان ولسمشر څېټکړنو ته د فردوس څېټکړنې.

درېنګلي مېټر منځنۍ کلنۍ ابو ونده ده. ټوټال امو(اکسيوس يا جيهون) سين ۹۷.۴ بېليون درېنګلي مېټر منځني کلنۍ اوبه غورځونه کچه ده.

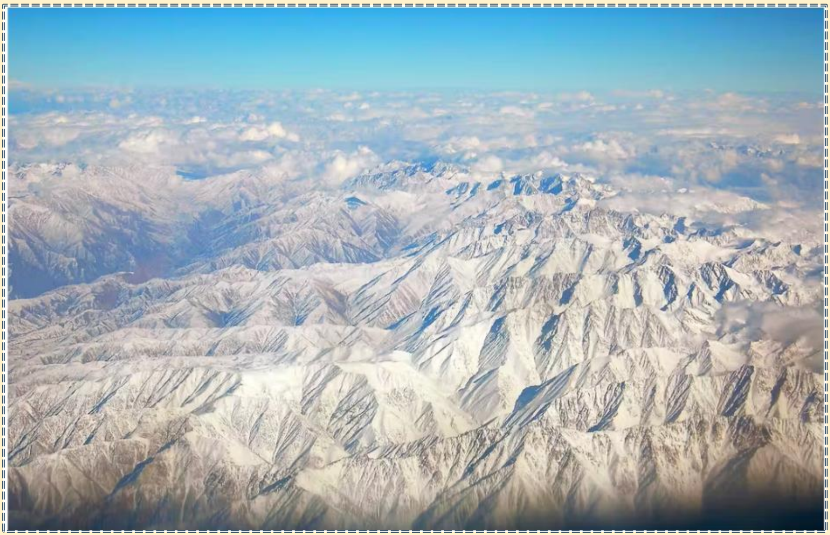

انځور ۴. ۲ هېندوکوش، بدخشان، افغانستان

په منځنۍ اسيا کې د امو سين څخه د کروندو خړوبلو د کرکيلي کروندو د مېچې کچه په ټوله کې ۳۲.۶ مېليون اېکتاره د خړوب وړ ځمکې په دې سيمه کې شتون لري.

۱) ۲.۳ مېليون اېکتاره د خړوب وړ ځمکې يې په اوزبېکستان شتون لري.
۲) ۱.۷ مېليون اېکتاره د خړوب وړ ځمکې يې په تروکمېنېستان شتون لري.
۳) ۱.۲ مېليون اېکتاره د خړوب وړ ځمکې يې په افغانستان کې شتون لري.
٤) ۰.۱ مېليون اېکتاره د خړوب وړ ځمکې يې په کرغېزېستان کې شتون لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

۵) ۰.۵ مېليون اېکتاره د خړوب وړ ځمکې يې په تاجيکېستان کې شتون لري.

۱.۲ مېليون اېکتاره (۶ مېليون جريبه) د خړوب وړ ځمکې يې په افغانستان کې شتون لري. چې دا ځمکې د افغانستان د اوبو د کچې پيداوړو په مېچه ډېرې لږې دي، ان د ټکي (صفر، هېڅ) سره برابرې دي. نومورې د خړوب وړ ځمکې ډېرې لږې اوبو ته اړتيا لري، سرباري اوبو ته موږ اړتيا نه لرو، چې بندې او يا و يې ساتو. ستاسو لورې ته يې پرېږ دو. داسې هم نه کوو چې د اندخوی له لارې يې د ترکمانستان په تېرېدو مشهد ښار د ايران ته ۵۱۵.۷۷ کيلومېتره په کچه و لېږده وو. هغه د ايران په زړه که مصارف يې پرې کوي، د افغانستان اسلامي نظام ودانونې ته روزل شوي اېنجينېري يې د سرته روسولو وړتيا لري.

انځور ۴. ۳ هېندوکوش غرونه يا هوماليا غرونو لړی، بغلان، افغانستان

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

په منځني ډول، په يوه فصل کې د وريجو د يوه هکتار فارم ځړوبولو له پاره شا او خوا ۳،۰۰۰.۰۰ څخه نيولې تر ۵،۰۰۰.۰۰ مکعب مېټر اوبو ته اړتيا لري. لکه څنګه چې راپور شوی د کرنې او اوبو لګولو او ملداری وزارت په واسطه ۴،۸۰۰.۰۰ څلور زره او اته سوه درېنګلې مېټر اوبو ته اړتيا لري په ډاکه شوې.
د نړۍوالو رښت په ستړه له پولې پورته تر اسمانه او له پولې لاندې د ځمکې تر تله د افغانانو رښت دی، چې له خپلو ټاکلو او يا په منځ دوې ځايه شو اوبو کچې څخه ګټنې د کېڼ (ليفټ ايريګشن) ځړوبولو له لارې له امو سين څخه اخلي په هر، هر ځای کې او که په خپل ځاني غځولو د اوبو (په خپل سلوپ) اخلي. کچه يې ډېره لږه ده. تاسو ته خپله برخه در رسېږي.

فصل: غنم، د ځړوبولو لاندې ځمکه ۴۵۰،۳۳۰.۰۰ (هکټاره)، د اوبو کارولو کچه ۱۳،۷۱۳.۰۰ مکعب مېټر پر اېکتاره؛ وربشې، د ځړوبولو لاندې ځمکه ۴،۵۵۴.۰۰ (هکټاره)، د اوبو کارولو کچه ۱۳،۵۶۰.۰۰ مکعب مېټر پر اېکتاره؛ د وښو فصلونه، د ځړوبولو لاندې ځمکه ۱۵۱،۳۰۱.۰۰ (هکټاره)، د اوبو کارولو کچه ۳۹،۰۰۰.۰۰ مکعب مېټر پر اېکتاره؛ خورما، د ځړوبولو لاندې ځمکه ۱۵۵،۷۳۴.۰۰ (هکټاره)، د اوبو کارولو کچه ۹،۱۰۰.۰۰ مکعب مېټر پر اېکتاره؛ ختکې، د ځړوبولو لاندې ځمکه ۱۱،۵۲۸.۰۰ (هکټاره)، د اوبو کارولو کچه ۱۳،۵۶۰.۰۰ مکعب مېټر پر اېکتاره؛ هندوانې، د ځړوبولو لاندې ځمکه ۱۹،۴۵۵.۰۰ (هکټاره)، د اوبو کارولو کچه ۱۳،۵۶۰.۰۰مکعب مېټر پر اېکتاره؛ نورې ميوې، د ځړوبولو لاندې ځمکه ۲۲۹،۴۲۳.۰۰ (هکټاره)، د اوبو کارولو کچه ۱۰،۱۰۰.۰۰ مکعب مېټر پر اېکتاره؛ او ټول سبزيجات، د ځړوبولو لاندې ځمکه ۱۱۲،۱۶۳.۰۰ (هکټاره)، د اوبو کارولو کچه ۱۸،۰۰۰.۰۰ مکعب مېټر پر اېکتاره. د کرکيلې کروندو بېلابېلو فصلونو له پاره د ۱ يوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

هکتار ځمکې له پاره د اوبو لګولو اړتياوې (د FAQ، ۱۹۹۸، SSYB، ۲۰۰۸ وروسته په کې بدلون راوړل شوی)،، د ليکوال ژباړه له څه غځولو سره (محمد اي، ۲۰۰۸ زېږدی، ۱ چوپړی)

تاسو د هر تن خبرو ته ژر سمه ده مه وايئ، چې د اسيا په ګډه ناسته کې همدې خبرې ته متې را بډ وهئ، په لويه کې د ټولې اسيا په سوکالۍ کولو کې قدم پورته کړئ، د اموسين په پورتنۍ برخه کې د ۲۰،۰۰۰.۰۰ شل زره ميګاواټ د زرغونې برېښنا له پاره لاس سره يوه کړئ، لګښت ستاسو، توکي د تاجيکيستان او بشري زېرمې د افغانستان، په لګښت له ګاونډي چين څخه نادره او سرغندوي نوم کښونکي نوي او مډرنه له سترو ستر اسباب و پيرئ او د اته کلونو ورسته د ټولې منځنۍ اسيا هر وګړي ته وړيا برېښنا چمتو کړئ، دې ټکي له پاره ښه پام ورته و کړئ او بيا ورسته لاس په کار شئ، بل لورې ته مه لاس په کار کيږئ ځکه لوی الله ج په قران پاک ۲۶ سيپاره، ۴۹ سورت د حجرات په ۶ شمېره ايات کې وايي: ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَإٍ فَتَبَيَّنُوا أَنْ تُصِيبُوا قَوْمًا بِجَهَالَةٍ فَتُصْبِحُوا عَلَىٰ مَا فَعَلْتُمْ نَادِمِينَ ﴾ (القران الکريم، ۲۰۰۳ زېږدی،۵۱۶ چوپړی). د ليکوال ژباړه ,, خدای تعالی امر کوي چې د فاسق د خبر څېړنه و کړئ ترڅو له هغه څخه ځان و ساتئ، داسې نه وي چې د هغه په بيان باندې پرېکړه و شي او په دې قضيه کې دروغ يا غلتي وي او د هغه د خبر (بيان) په اړه پرېکړه (قضاوت) تعقيب شي. الله تعالی د فاسقانو لاره حرامه ګرځولې ده او له دې ځايه د خلکو ډلې د يوه نامعلوم کس د روايت له منلو څخه نټه کړی دی، پخپله د هغه د فاسق کېدلو امکان نه شته او نورو يې هم و منله ځکه چې موږ يوازې د غوره فاسق شخص سره د څېړنې (پلټنې او تصديق) کولو امر شوی و او دا د بدکارۍ يقين نه دی ځکه چې حالت نامعلوم دی.،، (ابن کثير، ۷۵۱ ليږدی، ۳۵۵ چوپړی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

ژباړه (ای هغو کسانو چې تاسو ايمان راوړی دی (مسلمانان يئ)، که چېر ته راتګ و کړ تاسو لره فاسق او بد کار! په يوه خبره سره، نو تاسو په ښه تحقيق په کې و کړئ، له جهته د وېرې د دې چې و به رسوي تاسو يوه قوم لره ضرر او تاوان په ناپوهۍ سره نو پس و به ګرځئ تاسو په هغه څه سره چې کړي مو دی خفه او پښېمانه)

تفسير: ټولې شخړې او جګړې، بغض او عداوت، انسان ته د دروغو له لارې پيښيږي، نو له دې خاطره الله تعالی ج بندګانو خپلو ته ارشاد فرمايي که چېرې تاسو ته کوم بد کاره انسان په کومه موضع کې خبر در کړ! تاسو په هغې کې ډېر فکر و کړئ، حق او باطل، رښتيا او دروغ يې ښه ځان ته ثابت کړئ، ورسته له هغې څخه په حل د موضوعاتو باندې اقدام و کړئ، له پاره د دې چې په احساساتو او تنګ نظري سره مو که کومه خرابي او ضرر رسولی وي، بيا يې جبيره مشکله او پښيماني يې هم څه په درد نه خوري، چې په دې صورت کې به ګر يا ظلم بر قرار او عدالت به نړيدلی وي، حال دا چې انسان بايد عدالت بر کرار کړي او د ګر رښې له بېخ څخه و باسي. ،، (افغانستان د عالمانو علمي استازي (هيئت). کابل ، ۱۹۴۵ زېږدی، ۱۲۰۷چوپړی)

د پينی (پنډوسکي، ځمکي) پر مخ د هر څېز د پيدايښت ماده، د هغوی بنسټيزه برخه اوبه دي. دا د الله تعالی له قول سره سم دي:
﴿ وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ ﴾ [الأنبياء سورت: ۳۰ ايت] ,, او موږ هر ژوندی شی له اوبو څخه پيدا کړی دی،، [الانبياء: ۳۰] (ابن کثير، ۷۵۱ ليږدی، ۵۵۴ چوپړی)
له اوبو څخه ژوند زوکړه يا هر څه په اوبو ژوندي پاتې کيږي له اوبو پرته ژوند شتون نه لري، د هر ژوي (انسان او حيوان)، نباتات او هر شی په اوبو پايښت کوي. لوی الله ج د نطفې له څاڅکي څخه يې ويلاړ و کړه چې هر حيوان په اوبو کې پيدا شي لکه آدم عليه السلام چې له

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتېکړنو ته د فردوس ځتېکړنې.

اوبو او ختو څخه پيدا کړه؛ د هرڅه روح يې په اوبو ژوندګړ و ساته. په دې اساس رسول الله صلی الله عليه وسلم هغه شيخ ته و فرمايل چې د بدر په جګړه کې يې ترې و پوښتل: ته له چا څخه يې؟ رسول الله صلی الله عليه وسلم و فرمايل: ,, موږ له اوبو څخه جوړ يو.،،

په همدې ډول احمد او مسلم ويلي دي: عن ابی هريرة ان رسول الله قال: ,, **النيل و سيحان و جيحان و الفرات من انهار الجنة**،، وهذا القول نفسه رواه کعب الاحبار اذ قال: ,, **اربعة انهار من الجنة وضعها الله عز و جل فی الدنيا فالنيل نهر العسل فی الجنة والفرات نهر الخمر و سيحان نهر ماء فی الجنة و جيحان نهر اللبن فی الجنة**،،
احمد او مسلم له ابوهريره رضی الله عنه څخه روايت کوي چې رسول الله صلی الله عليه وسلم و فرمايل: ,, نيل، سيحان، جيهان او فرات د جنت له سينونو څخه دي.،،

دا خبره کعب الاحبار رضي الله عنه روايت کړې ده کله چې هغه و ويل: ,, د جنت څلور سينونه لوی الله په دې دنيا کې ايښي دي: نيل په جنت کې د شاتو سين دی، فرات په جنت کې د شرابو سين دی او سيهان په جنت کې د اوبو سين دی او جهان په جنت کې د شيدو سين دی.،،
موږ او تاسو ته الله العظيم جنتي سين راکړي دي. لکه د پوښ کړو شېدو چای په ډول رنګ لري، د وګړو، ژويو (انسانانو او حيواناتو)، نباتاتو، الوتونکو او د هر څېز د پايښت جوګه دی.

په تېوله کې همداسې د اوزبېکېستان ښاغلي ولسمشر شوکت ميرزيايف تاسو چې د دوشنبې په ښار کې د منځنۍ اسيا د هېوادونو د مشرانو په پېنځمه پرلغښتې غونډه کې په افغانستان کې د کوشتپې کانال پر جوړېدو نيوکه وکړه. د تراڼ په بڼه در ته زما په راتلونکې پېر کې زما څېرنې د تاتوبي په لويه کې ګټنی ساينسي خلاص پرلغښتی (سيستماتيک) ځواب په ګوته کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۲ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

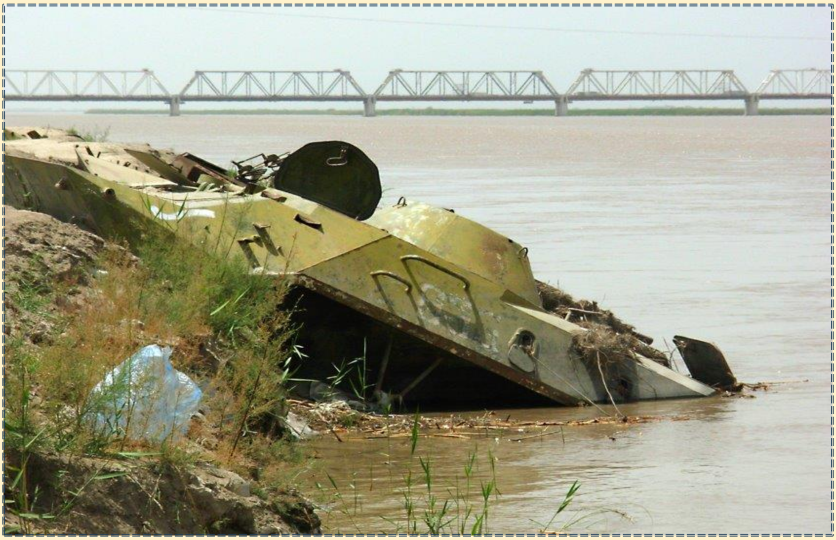

انځور ٤. ٤ د اکسوس يا جيهون يا امو سين انځور، چې د روسيې ځواکونو له لورې امو سين ته غورځول شوی ټانګ دی، اوس د بلخ ولايت، حيرتان ښار، د حرتانو پله سره د امو سين پر ژۍ کې پروت دی چې د يوه لوی ځواک پاتېشونې څرګندونه کوي.

انځور ٤. ٥ د پنج سين پر سر د خان اباد پول، خان اباد ولسوالۍ، کوندوز، افغانستان

(c) ketabton.com: The Digital Library

٤. ۲ د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو په وړاندې د فردوس ښتکړنې.

د کوش تپې لويې ويالې په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښاغلي ميرزايوف ښتکړنو (عکسل العملونه) چې په تاجيکېستان کې د اورال سمندرګي د ژغورنې د نړۍوال هرېۍ (صندوق) بنسټ اېښودونکو هېوادونو په سرمشريزه کې و ويل ,, د کوش تپې لويې ويالې (کانال) له لارې د اوبو استفاده به په منځنۍ اسيا کې د اوبو د لګښت نظم او انډول ته بدلون ورکړي.،،

[په پيلني ځواب کې دا سپيني ته را اوباسم چې ساده ځواب برابروي دا، د اوزبېکېستان ولسمشر ښاغليه!؛ د کوش تپې کانال له لارې د اوبو استفادې څخه مخکې تاسو په منځنۍ اسيا کې د اوبو د لګښت نظم او انډول ته بدلون ورکړی دی؛ د امو سين څخه د منځنۍ اسيا هېوادونو په تېرو کلونو کې له خپلې ونډې څخه بې کچې ګټه اخستې!؛ روسانو د امو سين له پنځې (طبيعي) لارې څخه اړولی او بدلون يې د اوبو لګولو په لويو، لويو ويالو (کانالونو) په واسطه په اوزبېکېستان او تورکمېنېستان کې کړی دی، له اورال سمندرګي څخه يې د امو سين مخ اړولی، په ځانګړې توګه تورکمېنېستان د کراکوم لويې ويالې (قره قوم کانال) له لارې يې کسپين سمندرګي ته غځولې. يوازې په تورکمېنېستان کې يې شا او خوا يوه مېليون هکتاره کرنيزه ځمکه تر کرنې لاندې راوسته. د آمو زوړ سين نور پاتې نه دی. د اورال سمندرګی وچ شوی او دواړو د افغانستان په ګډون ټوله سيمه اغېزمنه کړې ده.]

د اوزبېکېستان ولسمشر ښاغلي ميرزايوف دوېيمه ښتکړنه په دغې سرمشريزه کې ,, د کوش تپې لويې ويالې د ټولو اړخونو او د امو سين پر تړ (شرط، وضع، حالت، د يوه شي د پيدا کېدو له پاره په زړه پورې فضا، د حالاتو څرنګوالی، وړ شرايط، کيفيت، د قرار داد يا تړون شرط،

(c) ketabton.com: The Digital Library

حالت، موقف یا وضعیت) یې د اغېزو د څېړلو له پاره د اسلامي امارت په ګډون د یوې ګډې ډلې پر جوړېدو ټینګار و کړ.،،

[دوېیم ځواب داسې سپینې ته را اوباسم چې ساده ځواب برابروي دا، د اوزبېکېستان ولسمشر ښاغلیه!؛ دا تر ټول غور څرک په لاس ور کوي، د منځنۍ اسیا ټول هېوادونه چې د آمو په سین کې ونده لري ټول سره په ګډه او یوه ځای یوې پرېکړې، یوې تړې ته ور رسېږي او بیا دې په ګډه سره د امو سین پر تړې د اغېزو د څېړلو له پاره د اسلامي امارت ته را وړاندې شي!؛ په روان پېر کې هېڅ د افغانستان اسلامي امارت ته ګټه ور نه برېښي چې بېلا بېل له هره هېواد سره تړه و کړي، د دې له پاره چې تاسو په خپلو منځونو کې سره د امو سین د اوبو په اندول کې سره شخړې و لرئ او هغه دې سره روغې شوې نه وي.

د افغانستان اسلامي امارت ستاسو دغو څرګندونو په تړاو تر دې وړاندې یې ویلي وو، چې د کوش تپې لویې ویالې له لارې د امو سین له اوبو ګټه اخېستنه د افغانستان اسلامي امارت خپل ربښت (حق) دی او ټینګار یې کړی چې د افغانستان اسلامي امارت اړتیا نه لري، چې د نورو هېوادونو اوبه واخلي.

د افغانستان اسلامي امارت ویاند ذبیح الله مجاهد د ۱۴۰۱ کال د سلواغې په ۳۰مه ویلي و:،، یوه څاڅکی اوبه هم له نورو هېوادونو څخه نه اخلو، اړتیا نه لرو او نه غواړو چې وایې خلو. نو هېڅ ګاونډی هېواد دې اندېښنه نه لري او له اوزبېکېستان هېواد سره ډېرې ښې دوستانه اړیکې لرو. زموږ باور دا دی چې تاسو د افغانستان د ابادۍ او په پښو درېدو پلویان یئ. او په دې برخه کې له موږ سره همکار یئ.،،

د اوزبېکېستان ولسمشر ښاغلي میرزایوف درېیمه څټکړنه په دغې سرمشریزه کې ،، تاسو ښه پوهېږئ چې افغانستان په فعاله توګه د دغې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکرنو ته د فردوس څټکرنې.

لويې ويالې پر جوړولو بوخت دی. د کوش تپې لويه وياله فعالول ښايي په منځنۍ اسيا کې د اوبو د مصرف په نظم او انډول کې بنسټيز بدلون راولي. موږ باور لرو، چې د کوش تپې لويې ويالې د جوړېدو او د امو سين د اوبو پر ګټنې يې د اغېزو د څېړلو له پاره د افغانستان اسلامي امارت په ګډون زموږ د هېوادونو د څېړنيزو انسټېټيوټونو په ګډون د يوې ډلې جوړېدل اړين دي.،،

[په درېيم ځواب کې دا سپيني ته را اوباسم چې ساده ځواب برابروي، د اوزبېکېستان ولسمشر ښاغليه!؛ د کوش تپې لويې ويالې جوړولو او ګټنې ته د سپارل د ټولو افغانانو غوښتنه او د بشر لرغونې مينې بخدي (بلخ) اوارې پرتې سيمې چې د اوبو له نه شتون سره لاس او ګريوان دي لوړه غوښتنه او لوړه اړتيا ده، په سرلوړې ښه ګټنې ته د سپارې د رغښت چارې په چار وي.

که تاسو د اوبو د توازن په اړه خبرې و کړئ، نو تاسو بايد د امو سين د اوبو په ونډې او رښت (پيمانه او حق) خبرې و کړئ، نه يوازې د يوه يا دوې ګډون کوونکو هېوادونو (تورکمېنېستان، اوزبېکېستان او تاجکېستان) په کچه. په دې پېر (وخت) کې د ټولو افغانانو په خولې د اوبو پنځې طبيعي توازن ګډوډ کړی و کله چې: تاسو پرته د افغانستان له ايجازې او خبرولو په خپل سر او زړه له امو سين څخه د لويو ويالو (کانالونو) تېرېدل د خړوبو اوبو له لارې د خړوبو اوبو د سطحې د لوړېدو لامل شول او ډېرې ځمکې يې په خړو خړو خاورو بدلې کړې. تورکمېنېستان له ۶۰ کلونو وروسته لا هم د خپلو کرنيزو ځمکو د مالګينتوب د له منځه وړلو له پاره مبارزه کوي.

کله چې د منځنۍ اسيا هېوادونو د امو سين په څنډو کې د يوه اړخيزې کلابندۍ په جوړولو پيل و کړ او امو سين د افغانستان په لور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

و خوځېد، هر کال د افغانستان په سواحلو کې سلګونه هکتاره کرنيزه ځمکه د امو سين پر غاړه و غورځېده او دا لړۍ دوام لري. هر کال په دغو لاس په کار کېدو (اقداماتو) او د امو سين له اوبو څخه د يوې اړخيزې ګټنې (استفادې) په اړه ان (حتی) افغانستان هم نه دی خبر شوی. له همدې امله، د افغانستان د ټولو و ګړو حساب د منځنۍ اسيا ډېرې هېوادونه سره شتون لري.

د افغانستان ټول علمي وګړي، د اوبو رسولو او خړوبولو اداري او څېړنيزو انستېټيوټونو ډلې د اوبو کره معلوماتو د شريکولو او خړوبلو له پاره غواړي. چې د امو سين د اوبو اندول مېچې ټولواله (سيستم) اوډون وي. په دې بڼه نه لکه زموږ ګاونډي هېواد ايران خپل د اټومي بټيو معلومات له نړۍ والو پلټونکو څخه پټوي او له اوږده پېره ناسم معلومات په لاس ور کوي. له تاسو څخه د روغو او سمو معلوماتو په لاس ورکولو سر بېره د ښه کړه وړه او ښه سلوکو تمه لري.

موږ نياو دې ته وايو چې هر هېواد ته خپله، خپله برخه بې لورې پرته له کوم، تاوتريخوالي، بيځايه طرفداري، زيان، تاوان و وېشو(تقسيم) کړو. د دې له پاره د امو سين کره، نوي، څېړنېزې، ربښتې پايله ساده برابروي دا او داسې ده چې امو سين د پامير له لويو سړوبو د پنج لوی سين سر څخه پيل، په لار کې ورسره د تاجکېستان سينونه مل کيږي د تاجکېستان او افغانستان پوله جوړ وي، ور په سې د افغانستان او اوزبېکېستان پوله جوړوي، د تروکمينېستان تر پولې ښنډه کې د ننه کيږي د تورکمېنېستان او اوزبېکېستان پوله جوړ وي او د اورال بحيرې ته غور ځيږي چې ۹۷.۴ ببليونه درېنګلې مېتر منځني کلنۍ اوبه غورځونه لري چې له سلو ۶۱ ٪ يې د تاجکېستان، کېرغېزستان، اوزبېکېستان، تورکمېنېستان ونډه ده او له سلو ۳۹ ٪ يې د افغانستان ونډه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياڵې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

ربښتني ربښت د وېشلو اوبو داسې دی، کره بې لورې ربښت په ډانګېپيلې بنه همدا دی او د ځېړنو پيله ساده برابر وي دا چې امو(اکسيوس يا جيهون) سين کې د افغانستان ۳۷.۴۱۴ بېليونه درېنګلې مېتر منځنۍ کلنۍ ابو ونده ده او د امو سين کې د تاجکېستان، کېرغيزستان، اوزبېکېستان، تورکمېنېستان ځلور واړو هېوادونو ۵۹.۴۱۴ بېليونه درېنګلې مېتر منځنۍ کلنۍ ابو ونده ده. ټوټال امو (اکسيوس يا جيهون) سين۹۷.۴ بېليونه درېنګلې مېتر منځني کلنۍ اوبه غورځونه کچه ده.]

٤. ۳ په منځنۍ اسيا کې د امو سين څخه د هر و ګړي په سر اوبو د مېچې کچه

د امو سين څخه افغانستان کې د هر و ګړي په سر ۲۱۶۳ مکعب مېتر ور سېږي خو تر ۴۴۱ مکعب مترو پورې له کوش تپې له بوړېدو سره، سره لړې ورسېږي، تاجيکېستان، کرغېزېستان کې د هر و ګړي په سر ۱۰۰۰-۲۰۰۰ مکعب مېتر پور اوبو برخه ور سېږي او ګټه ترې اخلي، اوزبېکېستان ۲۰۰۰-۳۰۰۰ مکعب مېتر پورې اوبو برخه ور سېږي او ګټه ترې اخلي او تروکمېنېستان کې د هر و ګړي په سر ۳۰۰۰-۶۰۰۰ مکعب مېتر پورې اوبو برخه ور سېږي او ګټه ترې اخلي.

تاجيکيستان پرې د نورک بند ۲۷۰۰ ميګاواټه برېښنا پيداوار زورنه لري، راعون بند ۳۶۰۰ ميګاواټه برېښنا پيداوار زورنه له اوبو رسولو سربېره لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

٤. ٤ د امو سين لندمنګي تولواله (سيستم)

د افغانستان له ۶۳ سندونو څخه چې سره ګډېږي زموږ د امو سين

ترې بوړېږي (جوړېږي).

لکه: باميانو د تالا برپک سورخ آب سين، فولادي سين، سيغانو سين، پيينده سين، د سالنګونو سين، د اندراب سين، خان اباد ورود (لر کوندوز لوی سين ۶۰۰ مېليونه مکعب مېتر کلنی منځنی اوبو تشيدني کچه، د سېمي کچه يې: ۱۲۵۲۶ مربع کيلومېتره، په هر کال کې منځنی کلنی ورښت: ۳۹۵ ميلي مېتره، ځانګړی د وتلو جريان[l/skm²] RSP : ۱.۵ پر سانيې کيلومېتر مربع دی)؛ بنګی سين، تالکانو (تالقانو) سين، فرخار سين (بر کوندوز لوی سين ۳۶۰۰ مېليونه درېنګلي مېتر کلنی منځنی اوبو تشيدني کچه، د سېمي کچه يې: ۱۶۵۲۴ مربع کيلومېتره، په هر کال کې منځنی کلنی ورښت: ۵۳۰ ميلي مېتره، ځانګړی د وتلو جريان[l/skm²] RSP : ۶.۹ پر سانيې کيلومېتر مربع دی)؛ (تالقان لوی سين ۲۴۰۰ مېليونه درېنګلي مېتر کلنی منځنی اوبو تشيدني کچه، د سېمي کچه يې: ۱۰۸۸۸ مربع کيلومېتره ، په هر کال کې منځنی کلنی ورښت: ۷۹۷ ميلي مېتره، ځانګړی د وتلو جريان[l/skm²] RSP : ۷ پر سانيې کيلومېتر مربع دی)؛ کوکچې سين، انجمن سين، زرديو سين، کشم سين، (کوکچه لوی سين ۶۴۰۰ مېليونه درېنګلي مېتر کلنی منځنی اوبو تشيدني کچه، د سېمي کچه يې: ۲۲۱۹۴ مربع کيلومېتره ، په هر کال کې منځنی کلنی ورښت: ۷۴۸ ميلي مېتره، ځانګړی د وتلو جريان [l/skm²] RSP: ۹.۱ پر سانيې کيلومېتر مربع دی)؛ پنج سين، واخان سين، پامير سين، شيوه سين، جوی سين، شهر سبز سين، کوف آب سين، ايش آب سين، اونجاب سين، ياوان سين، زيرکی سين، راغ سين، بدخشان سين (بر پنج لوی سين ۳۶۰۰۰ مېليونه درېنګلي مېتر کلنی منځنی اوبو تشيدني کچه، د سېمي کچه يې: ۱۷۱۹۵ مربع کيلومېتره ، په هر کال کې منځنی کلنی ورښت: ۴۳۷ ميلي مېتره، ځانګړی د وتلو جريان[l/skm²] RSP : ۱۹.۷ پر سانيې کيلومېتر مربع دی)، چاه آب سين، آی خانم پنج سين، رستاق سين (لر پنج لوی سين ۶۰۰۰ مېليونه درېنګلي مېتر کلنی منځنی اوبو تشيدني کچه، د سېمي کچه يې: ۱۱۶۱۱ مربع کيلومېتره ، په هر کال کې منځنی کلنی ورښت: ۶۳۸ ميلي مېتره،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

ځانګړی د وتلو جريان[l/skm²] RSP : ۱۹.۷ پر سانيې کيلومېتر مربع دی)، (شورتپه ۵۲۴۰۰ مېليونه درېنګلې مېتر کلنی منځنی اوبو تشيدنې کچه، د سېمې کچه يې: ۵۰۰۵ مربع کيلومېتره ، په هر کال کې اوسط کلنی ورښت: ۱۷۹ ميلي مېتره، ځانګړی د وتلو جريان RSP [l/skm²]: ۱.۵ پر سانيې کيلومېتر مربع دی).

پامير او بداخشان سين اوبه مو دي يا ۶۳ داني تتي (تتی يې يکی وی ده، تشتونه، کنډولي، تغارې يا ډنډوکي، basin) دي چې امو سين ترې جوړيږي.

امو سين چې زموږ د افغانستان له ۶۳ سينونو (چې ۲۴ د کوندوز سينونه مرستيالان ځي د کوندوز سين ترې رغښت نيسي او په همدې بنه دا نور، ۱۵ د کوکچې سينونه، ۶ د پامير، ۸ د بدخشان او ۳ د لر پنج سينونه) او له ۵۳ د تاجيکيستان سينونو (چې ۱ کوفارنيهان سين، ۱ سورخان سين، ۳۹ د پنج سينونو او ۱۷ د وحش سينونو + ۳ د درې برخو زېرمه يې له کېرغېزستان ځخه پيل ده) د اوبو غورځيدو ځخه رغښت نيسي.

د امو سين چې د افغانستان پامير له لويو سړوبو د پنج لوی سين سر ځخه پيل، په لار کې ورسره د تاجکېستان سينونه مل کيږي د تاجکېستان او افغانستان پوله جوړ وي، ور په سې د افغانستان او اوزبېکېستان پولې جوړوي، د تروکمينېستان تر پولې څنډه کې د ننه کيږي د تورکمېنېستان او اوزبېکېستان پوله جوړ وي او په کېرغېزېستان کې د اورال سمندرګي (بحيرې) ته غور ځيږي.

۹۷.۴ بېليونه درېنګلې مېتر منځنې کلنی اوبه غورځونه، چې له سلو ۶۱٪ يې د تاجکېستان، کېرغېزستان، اوزبېکېستان، تورکمېنېستان ونډه ده او له سلو ۳۹ ٪ يې د افغانستان ونډه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

٤. ٥ د ټاټوبي ځلبر چې د امو سين سرچينې (زېرمې) دي او امو سين ته اوبه ورکوي

هغه ځلبر (اود، تربلی، جوور، تالاو، تالاب، جهیل، د بېدیا تالاو، د صحرا تالاب، د مېرې ډنډ، د د سارا حوض، د ټيټنګ ډنډ) چې د امو سين سرچينې (زېرمې) دي او امو سين ته اوبه ورکوي؛ الله ج په پنځې ډول پيدا کړي دې چې اوبه ترې لبرېزېږي نو امو سين پنډ وي. چې نومونه يې دا دي لکه:.

١. چکمتين ځلبر، اوږدوالی يې ١٧ کيلومېتر، پېړوالی يې ٢.٥ کيلومېتره، ژوروالی يې تر ٢٠٠ مېتره، د بدخشان ولايت په واخان کې شتون لري.

٢. زرکول (ويکتوريا) ځلبر، اوږدوالی يې ١٠ کيلومېتر، پېړوالی يې ٣.٥ کيلومېتره، ژوروالی يې تر ٢٠٠ مېتره، له سمندر څخه يې لوړوالی ٣١٢٩ مېتره، د بدخشان ولايت په پامير ولسوالی، قره بولاخ کلي کې شتون لري چې ١٢ کيلو مېتره پوله له تاجيکېستان سره جوړ وي.

٣. شيوا ځلبر، اوږدوالی يې ٢١ کيلومېتر، پېړوالی يې ١٧ کيلومېتره، ژوروالی يې تر ٢٥٠ مېتره، له سمندر څخه يې لوړوالی ٤٧٠٠ مېتره، د بدخشان ولايت په ياسج ولسوالی، آرخت سيمې کې شتون لري چې ١٠ کيلو مېتره له تاجيکېستان له ګرځيوان سېمې سره پوله لري.

٤. انجمن ځلبر، اوږدوالی يې ٢ کيلومېتر، پېړوالی يې ٠.٥ کيلومېتره، ژوروالی يې تر ٣٠٠ مېتره، له سمندر څخه يې لوړوالی ٥٠٠٠ مېتره، د بدخشان ولايت او پنجشير ولايت کې شتون لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵. وغنان ځلېر، اوږدوالی يې ۱۶۰۰ کيلومېتر، پېړوالی يې ۰.۶۵۰ کيلومېتره، ژوروالی يې تر ۳۰۰ مېتره، ۱۲۵ کيلو مېتره د تخار ولايت له مرکز تالکانو څخه لري دي، د تخار ولايت کې شتون لري.

٦. کلفګان ځلېر، اوږدوالی يې ۱.۴ کيلومېتر، پېړوالی يې ۰.۶۰۰ کيلومېتره، ژوروالی يې تر ۱۵۰ مېتره، تخار په کلفګان ولسوالۍ کې شتون لري.

۷. کول تاله و برفک ځلېر، اوږدوالی يې ۳ کيلومېتر، پېړوالی يې ۱ کيلومېتره، ژوروالی يې تر ۱۲۰ مېتره، ۴۳۱۰ مېتره له سمندر څخه لوړوالی لري، بغلان ولايت چهار درې سيمې کې شتون لري.

۸. کوندوز ځلېر، اوږدوالی يې ۴۵ کيلومېتر، پېړوالی يې ۷ کيلومېتره، ژوروالی يې تر ۵۰ مېتره، کوندوز کې شتون لري.

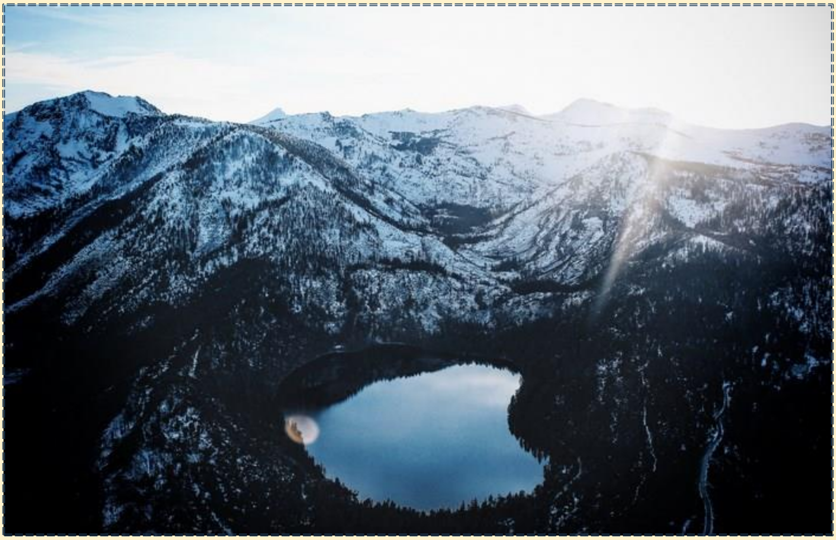

انځور ٤. ٦ د انجمن ځلېر، نورستان، پنجشير، بدخشان يوه ځای کېدو ژی کې، د هېماليا غرونو لړۍ هندوکوش غرونه، افغانستان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

٤. ٦ د تاجيکېستان، اوزبېکېستان، تورکمېنېستان او کېرغېزېستان د هېوادونو اسانتياوې (تاسيسات) چې د افغانستان له ايجازې او مصلحت پرته يې امو سين باندې ودان کړي دي:

هغه اسانتياوې چې نوموړو هېوادونو په امو سين باندې ودان کړې دي، پرته له دې چې افغانستان خبر کړي، دوی د تاريخ په اوږدو کې د امو سين باندې لاندېنۍ اسانتياوې ودانې کړې دي.

د يوه رښتنې څښتن او مالک په ډول دا د افغانستان رښت (حق) دی چې د امو سين باندې هرې اسانتياوو په جوړولو سره له افغانستان څخه ايجازه واخلي. خو هېڅ نه د اخستل شوې او په خپل سر ودان شوي دي، په راتلونکي پېر (وخت) کې که افغانستان د اوبو مخه په ټوله کې ډب کړې او ګتنه ترې په خپله واخلي نو دوی ته د اوبو نه رسيدو پړه پر دوی ده، چې ولې يې پرې اسنتياوي د ګټنې له پاره په خپل سر ودانولې. په لاندې لښتيليک سپړنه کې په ګڼه اوډون سره ښودل شوي دي.

٤. ٧ پيلنی:. د تاجيکېستان د هايدرو تخنيکي او د اوبو برېښنا اسانتياوې چې د افغانستان له ايجازي او مصلحت پرته يې امو سين باندې ودان کړي دي:

١. د بند نوم: سربند سروندی، د ډګر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: کورغانتيپه، امو سين سر ګډيدونکي يا مرستيالی سين نوم: وخش سند، د بشپړولو پېر: ۱۹۶۲ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۴ مېليونه درېنګلي مېتر ، د نېولي سيمي د کچې ګڼه: څرګنده نه ده، لوړوالی يې: ۲۶ مېتره.

٢. د بند نوم: سنټرال يکه سروندی، د ډګر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: کورغانتيپه، امو سين سر ګډيدونکي يا مرستيالی سين نوم: وخش سند، د بشپړولو پېر: ۱۹۶۲ زېږدی،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس ځېکړنې.

د بند د اوبو زېرمولو کچه: څرګنده نه ده، د نېولې سیمې د کچې ګنه: څرګنده نه ده، لوړوالی یې: ۲۲ مېتره.

۳. د بند نوم: مومن اباد سروندی، د ډکر ډول یې: اوبونه (پنه، خړوبول یا ایریګیشن)، ښار: کورغانتیپه، امو سین سر ګډیدونکي یا مرستیالی سین نوم: وخش سند، د بشپړولو پیر: ۱۹۵۹ زیږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: څرګنده نه ده، د نېولې سیمې د کچې ګنه: ۲.۸۵ مربع کیلومېتره، لوړوالی یې: څرګند نه دی.

٤. د بند نوم: پیرپدنایا سروندی، د ډکر ډول یې: اوبونه (پنه، خړوبول یا ایریګیشن)، ښار: کورغانتیپه، امو سین سر ګډیدونکي یا مرستیالی سین نوم: وخش سند، د بشپړولو پیر: ۱۹۶۲ زیږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۵۳ مېلیونه درېنګلې مېتر، د نېولې سیمې د کچې ګنه: څرګنده نه ده، لوړوالی یې: ۳۹ مېتره.

۵. د بند نوم: ګلوونایا سروندی، د ډکر ډول یې: اوبونه او برېښنا، ښار: لیوکینټ، سربند ولسوالی، ختلن ولایت؛ امو سین سر ګډیدونکي یا مرستیالی سین نوم: وخش سند، د بشپړولو پیر: ۱۹۶۲ زیږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۹۶ مېلیونه درېنګلې مېتر، د نېولې سیمې د کچې ګنه: څرګنده نه ده، لوړوالی یې: ۲۶ مېتره.

٦. د بند نوم: بیګازی سروندی، د ډکر ډول یې: اوبونه (پنه، خړوبول یا ایریګیشن)، ښار: ناورک، امو سین سر ګډیدونکي یا مرستیالی سین نوم: وخش سند، د بشپړولو پیر: ۱۹۸۹ زیږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۱۲۵ مېلیونه درېنګلې مېتر، د نېولې سیمې د کچې ګنه: ۸.۰۴ مربع کیلومېتره، لوړوالی یې: ۵۸ مېتره.

۷. د بند نوم: بیاروزه سروندی، د ډکر ډول یې: برېښنا پیداوار، ښار: ناورک، امو سین سر ګډیدونکي یا مرستیالی سین نوم: وخش سند، د بشپړولو پیر: څرګند نه دی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: څرګنده نه ده، د نېولې سیمې د کچې ګنه: ۰.۱۳ مربع کیلومېتره ، لوړوالی

(c) ketabton.com: The Digital Library

یې: ۷۰ مېتره.

۸. د بند نوم: ناورک سروندی، د ډکر ډول یې: اوبو برېښنا پیداوار (هایدرو پاور تولید) ، ښار: ناورک (نورک)، امو سین سر ګډیدونکي یا مرستیالی سین نوم: وخش سند، د بشپړولو پېر: ۱۹۸۰ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۱۰۵۰۰ مېلیونه مکعب مېتر، د نېولې سیمې د کچې ګڼه: ۹۸ مربع کیلومېتره، لوړوالی یې: ۳۰۰ مېتره.

۹. د بند نوم: روغون سروندی، د ډکر ډول یې: اوبو برېښنا پیداوار (هایدرو پاور تولید) او اوبونه (پنه، خړوبول یا ایریګیشن)، ښار: روغن، امو سین سر ګډیدونکي یا مرستیالی سین نوم: وخش سند، د بشپړولو پېر: ۲۰۱۷ څخه تر ۲۰۲۹ پورې اوس له سلو ٪۹۰ بشپړ شوی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۱۳۳۰۰ مېلیونه مکعب مېتر، د نېولې سیمې د کچې ګڼه: ۱۷۰ مربع کیلومېتره، لوړوالی یې: ۳۳۵ مېتره.

۱۰. د بند نوم: سنتودې لومړی سروندی، د ډکر ډول یې: اوبو برېښنا پیداوار (هایدرو پاور تولید)، ښار: نورک، امو سین سر ګډیدونکي یا مرستیالی سین نوم: وخش سند، د بشپړولو پېر: ۲۰۰۹ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۲۵ مېلیونه مکعب مېتر، د نېولې سیمې د کچې ګڼه: ۹.۶۰ کیلو مېتر مربع، لوړوالی یې: ۵۸ مېتره.

۱۱. د بند نوم: سنتودې دوییم سروندی، د ډکر ډول یې: اوبو برېښنا پیداوار (هایدرو پاور تولید)، ښار: ناورک دنګغاره، امو سین سر ګډیدونکي یا مرستیالی سین نوم: وخش سند، د بشپړولو پېر: ۲۰۰۶/۱۲/۲۰ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: څرګند نه دی، د نېولې سیمې د کچې ګڼه: څرګند نه دی، لوړوالی یې: ۳۱ مېتره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياله جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

د امو سين په ښي خوا کې د هېوادونو ترمنځ د ۱۹۸۷ کال د هوکړه ليک له مخې، د تاجيکېستان ونډه نږدې له سلو ۱۵،٤٪ ټاکل شوې وه او د امو سين ته ٤۹ مېليارد مکعب مېتر اوبه بهيږي.

٤. ۸ دوېيم:. د اوزبېکېستان د هايدرو ټيکنالوژۍ اسانتياوې چې د افغانستان له ايجازې او مصلحت پرته يې امو سين باندې ودان کړې دي:

۱. د بند نوم: يوزناسورخان سروندی، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: شورچې، امو سين سر ګډيدونکي يا مرستيالی سين نوم چې اوس ټکی اوبه امو سين ته نه غورځوي: سرخندريا سند، د بشپړولو پېر: ۱۹۶۷ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۸۰۰ مېليونه مکعب مېتر، د نېولې سيمې د کچې ګنه: ۶۴.۴ مربع کيلومېتره، لوړوالی يې: ۳۰ مېتره.

۲. د بند نوم: اوچکزيل سروندی، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: زينګ، امو سين څخه اخېستل شوی: تېرميز لويه وياله (ترمذ کانال)، د بشپړولو پېر: ۱۹۵۷ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۱۶۰ مېليونه مکعب مېتر، د نېولې سيمې د کچې ګنه: ۱۰ مربع کيلومېتره، لوړوالی يې: ۱۱.۵ مېتره.

۳. د بند نوم: ټوپلانګ سروندی، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: شارګن، امو سين په سر په پای ځای کې: ټوپلانګ لويه وياله (ټوپلانګ کانال)، د بشپړولو پېر: ۲۰۰۲ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۵۰۰ مېليونه مکعب مېتر، د نېولې سيمې د کچې ګنه: څرګنده نه ده، لوړوالی يې: ۱۸۰ مېتره.

٤. د بند نوم: ټوداکول سروندی، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: نوايي، امو سين سر ګډيدونکي يا مرستيالی سين نوم چې اوس ټکی اوبه امو سين ته نه غورځوي: ټوداکولسکيا لويه وياله (ټوداکولسکيا کانال)، د بشپړولو پېر: ۱۹۸۳ زېږدی، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

بند د اوبو زېرمولو کچه: ۱۲۰۰ مېليونه مکعب مېتر، د نېولې سيمې د کچې کڅه: ۱۲۸ مربع کيلومېتره، لوړوالی يې: ۱۲ مېتره.

۵. د بند نوم: تاليمرجان سروندی، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: جنګي نيشان، امو سين سر ګډيدونکي يا مرستيالی سين نوم چې اوس تړکی اوبه امو سين ته نه غورځوي: کرشي لويه وياله (قرشي کانال)، د بشپړولو پېر: ۱۹۸۵ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۱۵۵۲ مېليونه مکعب مېتر، د نېولې سيمې د کچې کڅه: څرګنده نه ده، لوړوالی يې: ۱۹۴ مېتره.

۶. د بند نوم: شورکول سروندی، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: نوايي، امو سين سر ګډيدونکي يا مرستيالی سين نوم چې اوس تړکی اوبه امو سين ته نه غورځوي: زرفشان لويه وياله (زرفشان کانال)، د بشپړولو پېر: ۱۹۸۴ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۳۹۴ مېليونه مکعب مېتر، د نېولې سيمې د کچې کڅه: څرګنده نه ده، لوړوالی يې: ۱۴.۵ مېتره.

۷. د بند نوم: تويمايان سروندی، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: پيتنيک، امو سين سر ګډيدونکي يا مرستيالی سين نوم چې اوس تړکی اوبه امو سين ته نه غورځوي: توی مايان لويه وياله، د بشپړولو پېر: ۱۹۸۰ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۷۸۰۰ مېليونه مکعب مېتر ، د نېولې سيمې د کچې کڅه: ۷۹۰ مربع کيلومېتره، لوړوالی يې: ۳۴ مېتره.

۸. د بند نوم: اکدارين سروندی، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: سمرکند، امو سين سر ګډيدونکي يا مرستيالی سين نوم چې اوس تړکی اوبه امو سين ته نه غورځوي: اکدارين لويه وياله، د بشپړولو پېر: څرګند نه دی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۱۱۲ مېليونه مکعب مېتر، د نېولې سيمې د کچې کڅه: څرګنده نه ده، لوړوالی يې: ۲۰ مېتره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

۹. د بند نوم: اکتيپين سروندی، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: سورخان دريا، دجارکورغانسکي تومن، امو سين سر ګډيدونکي يا مرستيالی سين نوم چې اوس تکی اوبه امو سين ته نه غورځوي: سورخنداريا لويه وياله، د بشپړولو پېر: څرګند نه دی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۱۲۰ مېليونه درېنګلې مېتر، د نېولې سيمې د کچې ګڼه: څرګنده نه ده، لوړوالی يې: ۱۴ مېتره.

۱۰. د بند نوم: کارتک سروندی، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: نمنګان ولايت، امو سين سر ګډيدونکي يا مرستيالی سين نوم چې اوس تکی اوبه امو سين ته نه غورځوي: کارتک سين، د بشپړولو پېر: څرګند نه دی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۴۵ مېليونه درېنګلې مېتر، د نېولې سيمې د کچې ګڼه: څرګنده نه ده، لوړوالی يې: ۴۵ مېتره.

۱۱. د بند نوم: کيمکرغن سروندی، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن) او له اوبو د برېښنا پيداوار (هايدرو فاور)، ښار: چراجچه ستي، امو سين سر ګډيدونکي يا مرستيالی سين نوم چې اوس تکی اوبه امو سين ته نه غورځوي: کشکه دريا، د بشپړولو پېر: ۱۹۶۳ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۵۰۰ مېليونه درېنګلې مېتر، د نېولې سيمې د کچې ګڼه: څرګنده نه ده، لوړوالی يې: ۳۳ مېتره.

۱۲. د بند نوم: ګيس سار سروندی، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: شهرسبزسکي تومنان، امو سين سر ګډيدونکي يا مرستيالی سين نوم چې اوس تکی اوبه امو سين ته نه غورځوي: اکسو لويه وياله (اکسو کانال)، د بشپړولو پېر: ۱۹۹۰ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۱۷۰ مېليونه درېنګلې مېتر، د نېولې سيمې د کچې ګڼه: څرګنده نه ده، لوړوالی يې: ۱۳۸.۵ مېتره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځنډکړنو ته د فردوس ځنډکړنې.

۱۳. د بند نوم: کارولتېپېن سروندی، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: جيزخ، امو سين سر ګډيدونکي يا مرستيالی سين نوم چې اوس ټکی اوبه امو سين ته نه غورځوي: ايسکيټياتارتر لويه وياله (ايسکيټياتارتر کانال)، د بشپړولو پېر: ۱۹۸۳ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۵۳ مېليونه درېنګلې مېتر، د نېولې سيمې د کچې ګنه: ځرګنده نه ده، لوړوالی يې: ۵۱ مېتره.

۱۴. د بند نوم: پچکمار سروندی، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: ګوزر، امو سين سر ګډيدونکي يا مرستيالی سين نوم چې اوس ټکی اوبه امو سين ته نه غورځوي: ګوزر لويه وياله (ګزر کانال)، د بشپړولو پېر: ۱۹۶۱ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۱۵۲۵ مېليونه درېنګلې مېتر ، د نېولې سيمې د کچې ګنه: ځرګنده نه ده، لوړوالی يې: ۷۱ مېتره.

لکه څنګه چې مخکې يادونه و شوه، د آمو سين په ښي خوا کې د هېوادونو ترمنځ د ۱۹۸۷ کال د هوکړيې پر بنسټ (موافقې پراساس)، د اوزبېکېستان ونډه نږدې له سلو ۴۵.۲٪ ټاکل شوې وه، مګر د آمو په حوزه کې د AI پيداوار (توليد) له سلو ۴.۸٪ ده.

۴. ۹ درېيم:. د تورکمېنېستان د اوبو تخنيکي اسانتياوې چې د افغانستان له ايجازې او مصلحت پرته يې امو سين باندې ودان کړي دي:

۱. د بند نوم: زيد سروندی (بند)، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: تورکمېن اباد، امو سين څخه اخېستل شوی: کراکوم لويه وياله (قره قوم کانال)، د بشپړولو پېر: ۱۹۸۶ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۲۲۰۰ مېليونه درېنګلې مېتر، د نېولې سيمې د کچې ګنه: ۴۶۵ مربع کيلومېتره، لوړوالی يې: ۱۲ مېتره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

لکه څنګه چې مخکې يادونه و شوه، د امو سين په بنې خوا کې د هېوادونو ترمنځ د ۱۹۸۷ کال د هوکړيې پر بنسټ (موافقې پراساس)، د توركمېنېستان ونده نږدې له سلو ۴۵٪ تاکل شوې وه، مګر د امو په ساحه کې د AI پيداوار (توليد) له سلو سلنه ۴.۸٪ ده.

٤. ۱۰ څلورم:. د کېرغېزېستان د اوبو تخنيکي اسانتياوې چې د افغانستان له ايجازې او مصلحت پرته يې امو سين باندې ودان کړي دي:

۱. د بند نوم: توګتاګول سروندی (بند)، د ډکر ډول يې: له اوبو د برېښنا پيداوار (هيدرو فاور فلانټ)، ښار: توګتاګول، امو سين څخه اخېستل شوی: توګتاګول سين، د بشپړولو پېر: ۱۹۷۶ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۳۴۱۱۶ مېليونه درېنګلي مېتر، د نېولې سيمې د کچې ګنه: ۲۸۴.۳ مربع کيلومېتره، لوړوالی يې: ۱۲۰ مېتره.

٤. ۱۱ پېنځم:. افغانستان د اوبو تخنيکي اسانتياوې چې له مرکزي اسيا هېوادونو سره يې مصلحت کړی و، ايجازه يې په ۱۸۷۵ زېږدي کې اخستې وه او امو سين باندې اسانتياوې ودانې کړي دي:

۲. د بند نوم: کوش تپې سروندی، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: بلخ، کلدارې ولسولی، امو سين څخه اخېستل شوی: کوش تپې لويه وياله (قوش تيپې کانال)، د بشپړولو پېر: لوړی د پېر پيل ۱۹۷۰ زېږدی، دوېيم د پيل پېر ۲۰۲۱ زېږدي څخه تر ۲۰۳۰ زېږدي پورې اوس له سلو ۱۴٪ بشپړه شوې، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۰.۰۵۶ مېليونه درېنګلي مېتر ، د نېولې سيمې د کچې ګنه: ۱ مربع کيلومېتره، لوړوالی يې: ۷ مېتره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېټکړنو ته د فردوس څېټکړنې.

انځور ۴. ۷ د کوش تپې لويې ويالې د سروندي (اينټيک، ويير يا د پيل ټکي سېمه)، کالدارې ولسوالی، بلخ ولايت، افغانستان.

انځور ۴. ۸ د کوش تپې لويې ويالې د کېندنې د پېر شيبې، کالدارې ولسوالی، بلخ ولايت، افغانستان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴۱ چوپړی

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

انځور ٤. ٩ د لوړ پنج سيند، پامير، بدخشان ولايت، افغانستان.

انځور ٤. ١٠ د لوړ پنج سيند، پامير، بدخشان ولايت، افغانستان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴۲ چوپړی

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېټکړنو ته د فردوس څېټکړنې.

انځور ۴۴. ۱۱ واخان ځغاستی (کوريډور) کې د افغان کېرغېز تبر کېږدی، د لوړ پنج سيند تر څېرمه، پامير، بدخشان ولايت، افغانستان.

انځور ۴ ۴. ۱۲ د کوز پنج سيند، خيخک، بدخشان ولايت، افغانستان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴۳ چوپړی

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

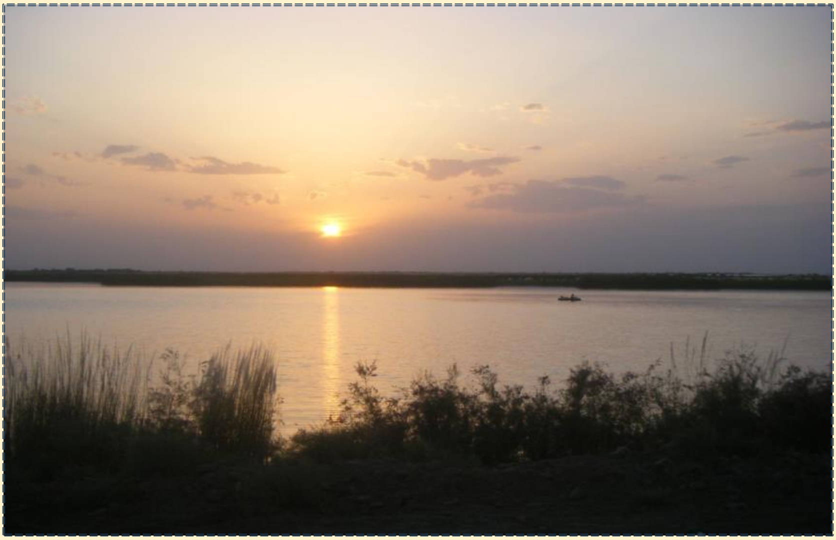

انځور ۴۴. ۱۳ د لوړ امو سيند، کلداره ولسوالۍ، بلخ ولايت، افغانستان.

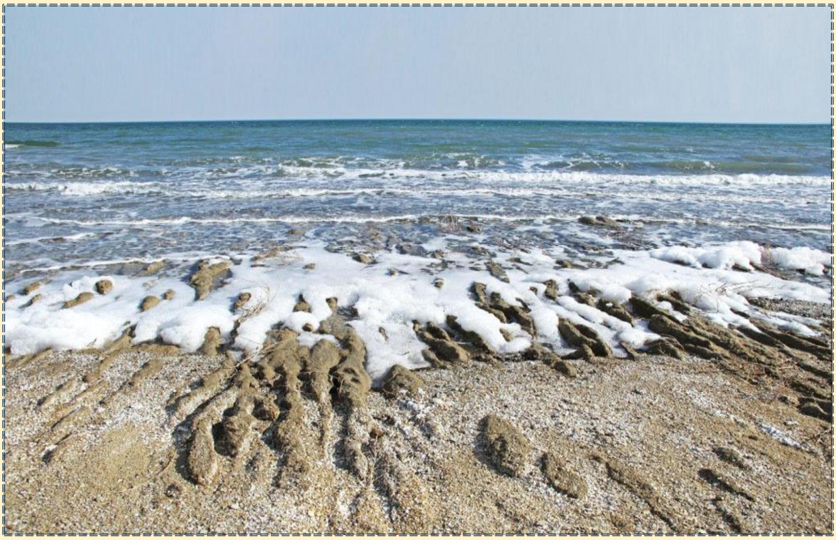

انځور ۴۴. ۱۴ د لر يا کوز امو سيند، اورال سمندرګی، کېرغېزېستان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

٤٤ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکبستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

انځور ٤. ١٥ د کوز امو سيند، د اوزبېکبستان په مونياق کې د اورال سمندرګي د کب نيولو پخوانۍ بيړۍ زنګ وهونکي ګولۍ په شګو کې پرتې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

٥. د ويالو (کانالونو) تعريفونه:

,, د اوبو يوه اوږده، پټلی برخه چې په شلخي (مصنوعي، سويې پنځي، بدل) ډول د کښتی يو د تک راتګ له پاره يا له يوې سيمې څخه بلې ته د اوبو رسولو له پاره جوړه شوې وي. لکه د پانامې وياله (کانال) چې اتلانتيک او آرام سمندر سره نښلوي يا د سمندرونو ترمنځ د ليږد غوره اړيکه چمتو کوي.،، د ليکوال ژباړه له غځوني سره (ګمبريج وييزېرمه، زېږدی، ۱ چوپړی)

ميريم وييستار بيا د ويلې تعريف په لاندې څلور ډوله سره کوي. ,,

١. يوتيوب لرونکي اناټوميکي لاره يا چينل (DUCT) ته وايي.
٢. چينل يا د اوبو کورس ته وايي.
٣. د سمندري تګ راتګ يا د اوبو ايستلو يا د ځمکې خړوبولو له پاره د اوبو مصنوعي لاره ته وايي.
٤. د مريخ په سيارې کې د بېلابېلو کمزورو تنګ ليکو ته وايي هغه چې د دوربينونو له لارې ليدل کيږي او يوه پېر د ځينو له خوا فکر کيږي چې د مريخ له خوا جوړ شوي کانالونه دي.،، د ليکوال ژباړه له غځوني سره (ميريم وييستار، زېږدی، ۱ چوپړی)

ليکوال د ويالي تعريف (څرګندونه، ښکارونه، ويالي يا کانال د يوه توري يا مو ضوع تشريح کول.) په لاندې ډول کوي.

د وی يا ويکيي له پامه وياله هغه سر لوسي تخينکي الې (پلان، نخښې يا Contrivance) ته وايي چې له يوه ټاکلي ځای څخه بل ټاکلي ځای ته په کې مايع شيان بهيږي.
او په اصطلاح کې د هر يوه پنځي او شلخي ډنډ، تتي، ويالي، ښاخ، ببلې، لښتي، وترې (چې پټي ته اوبه ترې خوشې کوي، د اوبو مخه په بوټو، چمانو ډب کوي د اوبو لوړوالی په لښتي کې ډېريږي او پټي ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوبه اوړي.)، پټي (پټ ټي)، هدی (اډی)، اګل (د پټي دننه د پولې ترڅنګ لښتی چې هرې اډی ته ترې د اوبو لار باسي)، څرمې (د اګل پای او پاینی اډی چې ورسته خړوبېږي) کروندې (څوپټيه) د اوبو مرستې غوښتنې (د مرستې منبع، غوښتنې زېرمه، چارې، وسيلې (Recourse, contrivance, expedience ته وياله وايي چې ټول نوموړي په مايعاتو پنډ وي. لکه د کڅور وياله، کوکران وياله،

۵. ۱ پېخليک (تاريخ):

۱. له ۴۴۳ مخزېږدي کې کوشنی وياله موږ په مهترلام کې د اريانی استوګنځي ګټوڅنګ سېمې اړوند درلودله چې د هغه پير وګړو له لورې د الېنګار سين له سلينګار سروندي څخه پيل او نېلاوات ببلې پورې ببرته د الېنګار سين سر ګډېده، هغه د کڅور کوشنی وياله ۹ کيلو مېتره اوږدوالی درلوده، او څور يې په سروندي کې ۲.۷۱ مېتره و د اوبو د لوړوالې کچه په کې ۱ مېتره، په پای کې ۰.۴۰ مېتره پېړوالی لري او د اوبو منځنی کچه په کې ۰.۳۰ مېتره ژوروالی لري. د کڅور کوشنی وياله د الېنګار سين نخښلېدونکي ټکي کې د يو ټي ايم يا برابروني ټولواله يا پينيوال پرېکوونکی مرکيټر): ختيځ: ۶۱۵۶۸۷، شمال: ۳۸۴۱۲۸۹، د سمندر (بحر) څخه لوړولي کچه:۷۶۸ مېتره دی او د وياله پای يې ختيځ: ۶۱۳۰۸۶، شمال: ۳۸۳۳۹۹۵، د سمندر (بحر) څخه لوړولي کچه:۷۱۰ مېتره دی. (په بله وينا کڅور کوشنی زړه وياله پيل له پای څخه ۵۸ مېتره ټېټ دی، يوه له بل څخه په ۹۰۰۰ مېتره يا ۹ کيلو مېتره واټن لري او ۳.۳۳ کيلومېتره مربع، ۳۳۳ ايکتاره يا ۱۶۶۵ جريبه د کرکيلې کروندې خړوب وي.)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکرنو ته د فردوس څېکرنې.

۲. ,, د صفويانو د ګډی په پېر په کندهار کې نيکه حاجي يا اميرخان حاجي صيب (ميرويس نيکه يا ميرويس هوتک د نازو انا او ښالم خان زوی) په ۱۷۰۹زېږدي کې ښاروال (کلانتر) وو ،، (ويکيپېډيا ـ ميرويس هوتک، ۲۰۲۱ زېږدی، ۶ چوپړی) د نوموړې ښار د کوڅو، کشونو، ويالو رغولو او پاکولو او د پښتون ځوان کهول پاسون ته د پورته کولو کړ وو. له دې سره سره يې د چارباغ غرګي بنو شاته د کوکاران کوشنۍ وياله بوږولې (جوړه کړې) ده.

چې د هغه پېر وګړو له لورې د ارغنداب سين له حاجی اغا باغوونو سروندي څخه پيل او کوکران کلي پای د ارغنداب پول پورې ببړته د ارغنداب سين سر ګډېده، هغه د کوکران کوشنۍ وياله ۱۳ کيلو مېتره اوږدوالی درلوده، څور يې په سروندي کې ۳.۵۰ مېتره و د اوبو د لوړوالې کچه په کې ۲ مېتره، په پای کې ۰.۵۰ مېتره پېړوالی لري او د اوبو منځنۍ کچه په کې ۰.۳۵ مېتره ژوروالی لري. د کوکران کوشنۍ وياله د ارغنداب سين نخښلپډونکي ټکي کې د يو ټي ايم يا برابروني ټولواله يا پينۍوال پرېکوونکی مرکيټر): ختيځ: ۷۵۱۹۲۸، شمال: ۳۵۰۷۶۴۴، د سمندر (بحر) څخه لوړولي کچه: ۹۹۸ مېتره دی او د وياله پای يې ختيځ: ۷۴۴۵۱۸، شمال: ۳۵۰۰۴۰۴، د سمندر (بحر) څخه لوړولي کچه: ۹۸۵ مېتره دی. (په بله وينا کوکران کوشنۍ وياله پيل له پای څخه ۱۳ مېتره ټېټ دی، يوه له بل څخه په ۱۳۰۰۰ مېتره يا ۱۳ کيلو مېتره واټن لري او ۸.۹ کيلومېتره مربع، ۸۹۸ ابکتاره يا ۴۴۹۰ جريبه د کرکېلې کروندې خړوب وي.)

۳. په هېندوستان کې نوي ډهلوې ته د اوبو رسولو او کروندو خړوبولو بنسټ احمد شاه ابدالي دراني د ختيځ يامونا لويې ويالې په بوږلو (جوړولو) ابښی دی. ,, د ختيځ يامونا کانال هم د امپراتور احمد شاه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځنډکړنو ته د فردوس ځنډکړنې.

ابدالي (۱۷۱۲- ۱۷۴۸) له خوا جوړ شوی و.،، (سنتوش کمار، ۱۹۷۶، ننه توزې xxxi چوپړی)
چې اوس په ټوله کې ۱۳۷۶ کيلو مېتره اوږدوالی لري، ۴۰ مېتره پېړوالی، چې تتی (تشت، کنډول، تغاره، ډنډوکی يا باسين) يې ۳۶۶۲۲۳ کيلومېتر مربع دی، تشول (ايستل يا ډيسچارچ) ۲۹۵۰ درېنګلي مېتر پر ثانيه کې دی.

۴. په ګران ټاټوبي کې موږ د ډېرو لويو ويالو (کانالونو) د رغولو بېلګې لرو لکه: د ننګرهار لويه وياله (کانال)، هېلمند لويه وياله، پروان لويه وياله، شبرخان (کوندوز، خان اباد مرکزي) لويه وياله، ګوهرګان (بغلان) لويه وياله، اجمير (پولخمري) لويه وياله.

۵. په لغمان ولايت کې لويې ويالې له ۳۷ څخه يې ګڼه اوړې چې ډېری يې زوړ پېخليک لري، لکه د سالو لويه وياله، پنجکورې لويه وياله، سنګره لويه وياله، نورلام لويه وياله، وت لويه وياله، پړوايي لويه وياله، تک لويه وياله، خدانو لويه وياله، زړې کلا لويه وياله، دړين لويه وياله، تک لويه وياله، شاهي لويه وياله، بديع اباد لويه وياله، کېلمن لويه وياله، اکين اباد لويه وياله، کولکان لويه وياله، سراج لويه وياله، عليشنګ لويه وياله، شکرمان لويه وياله، غازي اباد لويه وياله، اسلام اباد لويه وياله، مهترلام لويه وياله، مهترلامک لويه وياله، تورکوټې لويه وياله، تبی کنج لويه وياله، چهاردي لويه وياله، بادپښت لويه وياله، زېرانيو لويه وياله، کڅ لويه وياله، مياعبدالکريم لويه وياله، ګمبيري لويه وياله، دهمزنګ لويه وياله، بولان لويه وياله، خروټو لويه وياله، چهارباغ لويه وياله، وکيل اباد لويه وياله، وزيراباد لويه وياله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

٥. ٢ زموږ د اوبو وار او د اوبو اوږدپيړې (ستراتيژيکه) وېشه

زموږ نيکه پخوا د خپل کلي د اوبو په وېشلو کې په ژمنه ولاړې پرېکړې کولې. د کلي ټول کروندګر به هغه پير په کروندو کې دې ته پام شو چې کروندې هر پټی يې په روغ بڼه نه خړوب کې ده؛ د پټي يو ښېرمو، اډی او پولي ته اوبه نه رسېدې؛ د پټي هر پټ وچ په سترګو ښکارېده؛ کرل شوی کښت ښه زرغونتيا نه ښرګندوله، د ژېړوالي او تندې نخښې په کې تر سترګو کې دې؛ په سين او ورود کې اوبه په کمتون ورتللې، د وياڼې ښاخونو به سروندې کې او وترو کې په چتکې کمښت مونده. دوی ټولو به بيا پردې پرېکړه و کړه چې اوس د کروندو خړوبولو له پاره وار و تړو.

د اوبو وار خبره به په دېره کې د جامع مسجد تر ښنګ ياده شوه، هر کروندهګر به چې له لرغون پير ښخه په کومه کچه د وار برخه په اوبو کې درلودله په همغه کچه به وار ورته ورکول کې ده؛
که د کومو کروندهګرو اوبو وار به وه چې کروندې به يې کوز يا لر ته پرتې وې بر کروندو والا رښت نه درلود چې اوبه خپلو کروندو ته واړوي؛ بر کروندې و لرې لر کروندهګر رښت نه لرې چې خپل کروندو ته اوبه واړوي.

پنځې لړې اوبه به تر لوندولې پورې چې اودسونه پرې کېدل تل تر تله بهېدلې چې د چارپيريال چاره پرې ښه کې دله.

په پينځه کلونو کې ډېرې پير وار نه تړل کې ده، د دې له پاره چې د اوبو کمتون کلونه به نه وو، اوبه به په کمتون نه وې، ورښتونه به ډېر وو، د جوارو، پلېيو، ګنيېو او غنمو پټو خاورې به اوبښتې وې؛ اوبه به په وياڼو کې پرېمانه بهېدلې او ځان به يې د الېنګار سين ته غورځوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

چې د لغمان سین سره به ګډ شو، په درونټې سره به نږدې د کابل سین سره یوه ځای شوې او ځان به یې په اباسین ګډ او د هېند سمندر ته و رسوو چې د تودوخې او سمندر کې د بخار په ډول سره ورېځو سره ګډ بېرته د نومورې سیمې غرونو په سر څرخېدل چې د واورې او باران په ډول را و ورېږي.

د کومو کروندهګرو چې د اوبو په وار کې برخه نه وه، هغوی رښت نه درلوده چې خپلو کروندو ته اوبه واړوي.

د کومو کروندهګرو چې د اوبو وار درلوده، چې د وار موده به یې کله پوره شوه او اوبه به یې ډېرې وې، د وار پاتې برخه به یې خپلو ګاونډیانو ته ورکوله او یا هغه وګړو ته ورکوله چې په اوبو کې یې وار نه درلو ده چې خپلې کروندې پرې خړوب کړي.

د کروندو اوارې کې غنمو تخم شیندلو او خړوبولو د یوه من غنم له پامه د لغمان سیمې ټولټال اوبو کچې میچې پر بنسټ د اوبو واره موده وېشله.

پینځه منه د غنومو تخم به په یوه جریب زمکه یا پینځوس مېتره پر څلوېښت مېتره (۵۰ مېتره * ۴۰ مېتره = ۲۰۰۰ مربع مېتره) یا پینځه ویشت منه تخم به په یوه هېکتار زمکه یا سل مېتره پر سل مېتره (۱۰۰ مېتره * ۱۰۰ مېتره = ۱۰،۰۰۰.۰۰ لس زره مربع مېتره) کې شېندل له څلور وارې اوبو کلو څخه به یې نهه میاشتو کې خپل پیداور ور کول.

که د اوبو مېچې کچه په سین کې ډېره وه ژر به ټاکلې تخم کچه خړوبېده او که په هر کچه په سین کې لږه وه په ځنډ به ټاکلې تخم کچه خړوبېده. فصل: غنم، د خړوبولو لاندې زمکه ۵ جریبه یا (۱ هېکټاره)، د اوبو کارولو کچه ۳.۴ (سوې مخ کروندې ۴.۸) مکعب مېتره پر جریبه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کرونده خړوب وله يا د اوبو کارولو کچه ۱۷ (سوې مخ کروندې ۲۴) مکعب مېتره پر ابکتاره کرونده خړوب وله.

د وار موده به يې په من، نيم من، چارک، نيم چارک، پاو، نيم پاو (يوه ساعت يا ۶۰ دکېکې، نيم ساعت يا ۳۰ دکېکې ، ۱۵ دکېکې، ۷.۵ د کېکې، ۳.۷۵ دکېکې ۱.۸۷ يا ۲ دکېکې) وه؛ يوه شپه او ورځ به ۲۴ منه وه، ورځ به ۱۲ منه او شپه به هم ۱۲ منه وه؛ د ورځې به چې لمر تر نيم اسمان راته ۶ منه د اوبو وار وو، چې د نيم اسمان د نيم برخه وو ۳ منه د اوبو وار کې ده، د شپې له لورې که سپوږمۍ تر نيم اسمان راته ۶ منه د اوبو وار وو، چې د نيم اسمان د نيم برخه وو ۳ منه د اوبو وار کې ده، د ژرندې د پل ۱۲۰ وارې کرځيدل يې نيم پاو او يوه پاو يې ژرندې د پل ۲۲۵ وارې کرځيدل بله چې يوه من يې د ژرندې د پل ۳۶۰۰ وارې کرځيدل بلل يا د ټکټکۍ (پايکو) ټکهار بله.

د منې په موسم کې به چې اوبه په کمتون شوې نو نيکه به مې د کروندهګرو د وابو وار، د اوبو مېچې او کچې ته په کتو پرېکړه کوله او يا به يې نوې پرې کړه کوله چې د ټولو کروندګرو د ښوخې وړ را تلله د شخړو او خنډونو مخه به يې ډب کولوله. د دې له پاره چې د ځمکو او اوبو وار په تړاو چې ځينې و ګړې شخړې، ماتې او بدې بوږ وې، راتلونکې يوه کال او يا د پينځو کلو له پاره په پورتنۍ بنه د اوبو وار او وېش پرېکړه کوله.

د کوش تپې ويالې رښت هم زموږ د نيکه د پرېکړې او د پښتنو دود په بنه دی.:

۱. **پيلنی رښت:** کوم هېواد چې په کومه کچه اوبه اموسين ته غورځوي يا د امو سين مرستيالان لري په همغه کچه ونډه په امو سين کې لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲. **دوېیم ربښت:** کوم هېواد چې د اوبو وار نه لري، ربښت نه لري چې د اموسین څښتن څخه وار په زوره واخلي، د امو سین څښتن ټاټوبی افغانستان چې د اوبو سرچېنه یې ده په خپل زړه کولی شي چې له اړتیا سرباري اوبه یا ډېرې شوې اوبه کوزې سیمې ته پرېږدي.

۳. **درېیم ربښت:** د امو سیند څښتن ټاټوبی (افغانستان) کولی شي چې یوازې د چارپېریال د چارې کېدلو په کچه له سلو ۱۰٪ کچه (۹،۳۰۴،۰۳۳،۶۸۲.۳ یا ۹.۳۰۴ بېلیون مکعب مېتره په یوه کال کې) د امو سین د ټولو اوبو څخه کوز یا لر لورې ته اوبه پرېږدي، له پاتې له سلو ۹۰٪ کچې (۸۳،۷۳۶،۳۰۳،۱۴۱.۰ یا ۸۳.۷۳۶ بېلیون مکعب مېتره په یوه کال کې اوبو) څخه یې خپله اړتیا پوره کړي چې پرې لرلید کروندې (راتلونکي پېر کروندې) سوزېدلې دښتې او سویې مخ اوارې زمکې خړوب کړي.

٤. **څلورم ربښت:** د امو سیند په منځ کې د پولې کرښه ټېره شوې چې د امو سیند په هر پېر کې په هر کچه چې اوبه وې په دوې برخو وېشل کېږي. (۹۳،۰۴۰،۳۳۶،۸۲۳.۰۰ /۲ = ۴۶،۵۲۰،۱۶۸،۴۱۱.۶۷) یا ۴۶.۵۲۰ بېلیون مکعب مېتره په یوه کال کې هر یوه ته رسېږي.

۵. **پېنځم ربښت:** د امو سیند څخه ګټه اخستونکي هېوادونه چې له یوه بل سره اوړدې، ګډې سیاسي اړېکې لري، د اوبو د کمتون او کمښت په پېر له درنې اوسلې، پام او زغم څخه کار واخلي، د دې له پاره چې څښتن الله په پنځې ډول د ژمي موسم په مرغومي (جدي یا نومبر) میاشت کې اوبه ټېټې کچې ته رسوي. (۱۳،۲۵۳،۹۰۸،۹۲۰.۰۰ / ۲ = ۶،۶۲۶،۹۵۴،۴۶۰.۰۰) یا ۶.۶۲۶ بېلیون مکعب مېتره په یوه کال کې هر یوه ته رسېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

۶. **شپږم ربښت:** موږ د ډیپلماسۍ له لارې د هوکړه لیک سندونه او غوښتنلیکونه دا سپیني ته را وباسي چې څو واري موږ له اوزبېکېستان هېواد څخه زموږ کوش تپې ویالې د اړینې اړتیا اوبو کلنۍ کچه چې (۱۳،۰۱۶،۴۳۰،۰۰۰.۰۰ یا ۱۳.۰۱۶ بېلیون مکعب مېتره په یوه کال کې ټولې اوبه کچه کېږي) نه را کوي، د (۱۰،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰.۰۰ یا ۱۰.۰۰ د لس بېلیونو مکعب مېتره کلنۍ کچې اوبو) غوښتنه ترې د افغان لوري هم شوې خو هوکړه لیک یې پرې نه دی کړی.

۷. **اووم ربښت:** زموږ د پښتو ژبې یوه متل دی چې وایي:. ,, د زور ور اوبه په پیچو مې خېږي ،، د اوبو دروهه (توطئه)، نېښګتیا (طمعې)، غرک (حسد)، شخړې، ناګڼلی تېغر غځول، سیاسي خولی په سرولو، پنډې ځېرکې ډیپلماسی، د څوکی لېوالو ته څوکی اوړدېیري کولو باندې کولی شي چې له ټولو اوبو څخه ګټنه واخلي او نورو ته د ګټنې واک ور نه کړو لکه په کومه بڼه یې چې نور نړیوال هېوادونه کوي.

(۹۳،۰۴۰،۳۳۶،۸۲۳.۰۰ یا ۹۳.۰۴۰ بېلیون مکعب مېتره په یوه کال کې ټولې اوبه د امو سین یوازې په خپله واخلي.)

۵. ۳ امو سین کلني اوبو تېرېدنې د کچو مېچه د ځینو څېړنو پیلو پر بنسټ

په لاندېنۍ څېره کې د امو سین کلني اوبو تېرېدني د کچو مېچه د ۱۵ څېړنو پیلو پر بنسټ کره څرګنده شوې ده، چې ټولټال د امو د سین د اوبو پیداوار کچه په بېلیون درېنګلي مېتر سره روښانه کوي. د امو سیند په پای کې چې کومې اوبه غروب کېږي ۱۶۸،۱۸۵ بېلیون درېنګلي مېتر دي، لږ تر لږ کچه یې ۱۳.۲۵۴ ده او کره کچه یې چې ما سپیني ته باستلې د امو د سین د اوبو پیداوار کلنۍ منځنۍ کچه ۹۳،۰۴ بېلیون درېنګلي مېتر دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

٥٤ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

ځېره ۵. ۱ امو سين کلني اوبو تېرېدني د کچو مېچه د ځينو څېړنو پيلو پر بنسټ

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵. ٤ امو سين د بنسټيزو اوبو اډو (سټېشنو) کې د اوبو د تېرېدو ماته او ګوډه کچه

په لاندېنۍ ښېره کې له۲۰۰۰ زېږدي ښخه تر ۲۰۲۰ زېږدي پورې د امو سيند د ځينو بنسټيزو اوبو اډو کې د اوبو د تېرېدو منځنۍ کلنۍ ماته او ګوډه کچه په بېليون مېټر سره روښانه شوې.

د دې له پاره چې د ټولو اډو په روغه، مډرنه، کره او پرله په سې رمټ ښار او خوندې کونې کچې مېچه نه ده شوې، د اوبو اړوندې برخې د کار کونکو د مديرانو په ځينو ورځو کې د ټاکلشويو اوبو مېچې کره مېچه په کلوخ تپې، خواجه غار، کوف آب، اشکاشم او سست د اوبو مېچې اډې کې ده او کره برابر وې دا، دا نو داسې ورته نه شو ويلی چې ښرګند شوې کچې ناسمې دې.

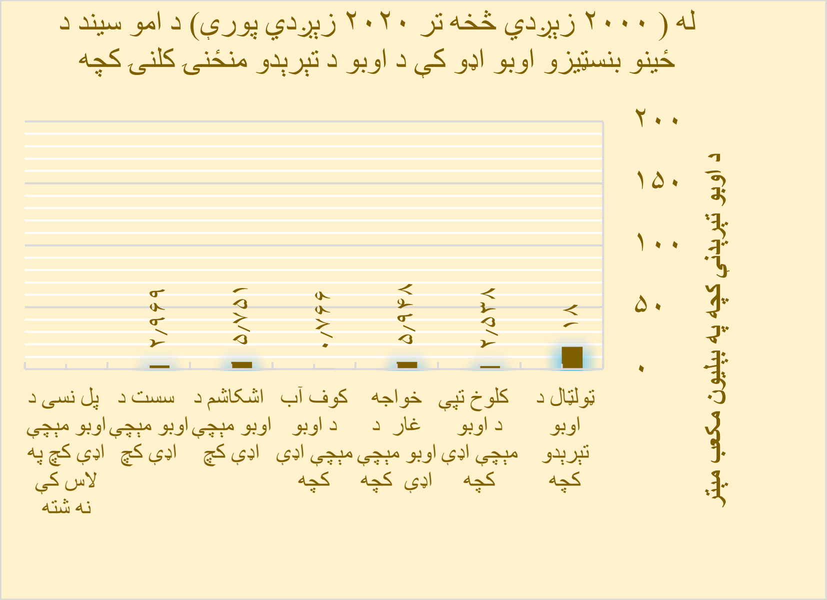

ښېره ۵. ۲ امو سين د بنسټيزو اوبو اډو (سټېشن) کې د اوبو د تېرېدو کچه

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵. ۵ له ۱۹۹۲ زیږدي څخه تر روانپېره پورې امو سین ته د لاس رسیدو اوبو کچې او ګتې اخستل شوې اوبو کلنۍ کچه.

په لاندېنۍ څېره کې د امو د سین د اوبو پیداوار کچه او له دې څخه د ګټنې یا مصرف په بېلیون درېنګلې مېتر سره روښانه کوي.

زموږ و ګړو یوازې په پنځې بنه تر روان پېر پورې د اموسین په ټوله سینیزه سېمه کې ۶.۱ بېلیون درېنګلې مېتر او د کوش تپې لویې ویالې ټولو کروندو د اړتیا اوبو کلنۍ کچې مصرف ۱۳.۰۱۶ بېلیون درېنګلې مېتر اوبو ته لاس ورغځولی دی چې دا د فردوس څېړنې (د امو سین ټولې سیمې اوبو کلنۍ کچې ۹۳.۰۴ بېلیون مکعب مېتر) له سلو ۱۷.۷۸۵٪ نه کیږي. چې دا ډېرې لږې اوبه دي، چې ۸۲ ٪ له سلو دوې اتیا بېلیون مکعب مېتر په امو سین کې خوشې تېرېږي.

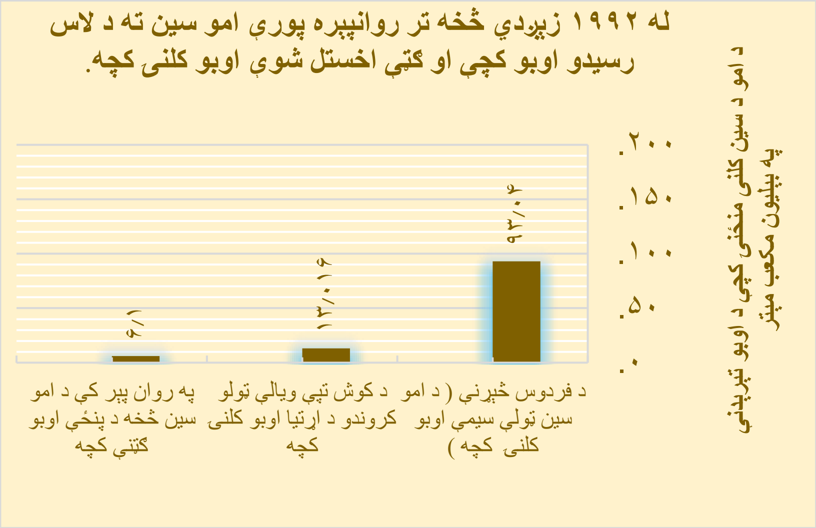

څېره ۵. ۳ له ۱۹۹۲ زیږدي څخه تر روانپېره پورې امو سین ته د لاس رسیدو اوبو کچې او ګتې اخستل شوې اوبو کلنۍ کچه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵. ٦ له روسيې سره د افغانستان معاملې:

يوه له زړو معاملې څخه دا وه چې زموږ ټاټوبي د منځنۍ اسيا لوی کور افغانستان څخه يې کوشنۍ برخې سمرکند، بخارا، پنجده او نورې سيمې بېلې کړې.

د دې هېواد يوې سيمې تل تر تله د دښمن په وړاندې هر کله، هور او تور، دا دی او هغه دی، خدايږو که ميرځمن (دښن) ته تېر شم، لاس نه ور کوم او نه ور سره مل کېږي. په دا او دا يې شل، شل زره يا لس، لس زره سپېڅلي او غښتلي افغانان وژلي دي. له دې ورسته يې له ميرځي (دښمن) سره لاس يوه کړی، او يا يې خاوره د پيسو، څه ډالۍ يو، ګدۍ ساتلو يا چې ته ښه خان يې په خان ويلو هغوی ته سپارلې او ور کړي. دا په ټوله کې د دوی تر ټولو ناوړه او بد عادت دی. نور دې لوی الله ج (الله العظيم) له داسې ناوړو انديښنو څخه لرې و لري او په زړه دې ورته تل در رحم او پوهې اوبه لوی الله ج تېرې کړي، چې پر داسې کړنو کړ نه شي.

۱. د افغانستان او روسيې ترمنځ ۱۳۸۲ سرحدي تړون؛ ۲. د افغانستان او روسيې ترمنځ ۱۹۴۶ تړون؛ ۳. د افغانستان او روسيې ترمنځ ۱۹۴۸ تړون؛ ۴. د افغانستان شاهي دولت او روسيې ترمنځ ۱۹۵۸ تړون؛ ۶. د افغانستان او روسيې ترمنځ ۱۹۶۱ هوکړه ليک تړون او همداراز نور تړونونه.

له پورتنۍ يو څخه يوازې د ۱۹۵۸ تړون چې ۵ څېرکي او ۵۱ مادې لري، د پولې اوبو په اړه سپړنه (تشريح، توضيحات، ډله، ډول يا د غتوغټو ټکو څرګندونه) لري؛ د سين غاړې کړنو (سواحلو کارونه)؛ د بېړۍ يو لېږد رالېږ مسلې؛ د بېړۍ چلولو مسلو همغږي(انسجام) او داسې نور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکستان ولسمشر څرګندونې ته د فردوس ځرګرنې.

موږ پر دغې پرېکړه ولاړ يو او په ډانګېلې وېنا مو ده. خپل دي تړون ته د زړه په مينه درناوی کوو.

۵. ۷ له روسيې وروسته معاملې:

د الماتا په تړون کې په ۱۹۹۱ زېږدي کې افغانستان ته برخه ور نه کړل شوه، په غونډه کې نه و او نه يې افغانستان ته بلنه ور کړه. IFAS په هغه غونډه کې د ګډون اجازه ور نه کړه اوس کوم حقوقي چوکاټ له دوی سره شتون نه لري.

يوازې د تاجيکېستان سره په ۱۳۹۳ زېږدي کې د هايدرولوژيکي او هايدرومېټرولوژيکي د شمېر او ډول کچې راکړې ورکړې په اړه سند لرو چې MOU يې بولي. دا سند تر ۲۰۲۰ زېږدي پورې يې نيټه وه، چې وروسته بيا و غځول شو.

د تورکمېنستان سره شريکو اوبو پر سر د اوبو همغږي کونکې کمېټه لرو چې تر اوسه پورې يې ۴ غونډې کړي او بېلابېل مسايل يې تر شننې لاندې نيولي دي. لکه د جم دښتې د سين غاړې تړنګول په اړه لاس په کار کېدل.

تورکمېنستان سره په ۱۳۹۶ زېږدي کې د هايدرولوژيکي د شمېر او ډول کچې راکړې ورکړې په اړه يادښت سند اوډون (ترتيب) شوی چې تر اوسه پرې هوکړه نه ده شوې او د دواړو له لورې نه منل کېږي، تړون لېږل کېږي او را لېږل کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په ورāندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښکړنو ته د فردوس څښکړنې.

له ازبېکېستان سره هم زموږ له اړخه د اوبو همغږۍ کمېټې حواله (مسوده يا ټاکنه، خوښونه، سکيچ نخښه) اومچه اوډون شوې چې تر اوسه د دوی له خوا نه، نه ده راليږل شوې.

په لويه کې د مرکزي آسيا هېوادونو سره د اوبيزو ادلون بدلون په پيلنۍيو مراحلو کې يوه څه او لږې ښې اړيکو ورسره لرو.

۵. ۸ ټاټوبي د پالسۍ جوړولو برخې

له څلوېښت کلنې جګړې وړاندې چې د اوبورسولو او اوبو خړوبولو په اړه کوم روغ او ګړندی اوږدپېرې ټولوالې (اوږدمهاله سيستم) شتون درلود، د جګړو له اړخه په ټپه و دربده او په خپل منځي جګړو کې يې سرغنوي پرمختګ نه په سترګو کې ده.

سرې تودې (تجربه) دا په ډاګه کوي، چې اوږدپېری هر اړخيز پرمختګ وګړي له لوږې (فقر)، بد بختی، سوېې ودنې او سوېې سوکالۍ څخه په اوږد پيرې بنه ژغوري، او بل لوری يې وګړي ور سره غاړه غړۍ کوي.

په ټاټوبي کې د پالسۍ جوړولو يوه زړه برخه د افغانستان د کرنې او مالدارۍ وزارت دی، چې په ټول هېواد کې د کروندو او کرکېلې د لرغونې سهولتونه په غاړه لري، د ځمکو د ځانګړو ځانګېرنو، د کرکيلې، کروندو او ژويو، بوټو او ونو څارې، پلټنې، ازموينې، لويونې او غځونې بشپړې چارې پر غاړه لري، چې د نوموړي وزارت له تنې څخه د اوبو او بريښنا وزارت هم زوکړه شوی دی، او د ډېريو وزارتونو مور بلل کېږي. چې د پيخليک په اوږدو کې يې له هرې لويې برخې څخه يوه وزارت رغښت موندلی دی. د کرنې لومړنی مديريت مو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياڵې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

١٩١٩ زېږدي کې د امان الله خان د واکمنۍ پر پېر رامنځته شو. د حبيب الله خان د واکمنۍ پر مهال او له هغه وروسته د کرنې د ودې له پاره يوه لړ تدبيرونه و نيول شول.

د سوداګرۍ وزارت له خوا له ١٩١٨-١٩٣٧ څخه تر ١٩١٨ کال پورې د کرنې، ځنګلونو، د سينونو د جوړولو، د ونو کښت، د سړو تودو (تجربوي) کرنيزو فارمونو د جوړولو، نرسريو او نورو په برخه کې نيول شوي کوټلي ګامونه په لاندې ډول دي. لومړی: د بندونو جوړول او د کانالونو استخراج له ١٩١٨-١٩٣١ څخه؛ دويم: په ١٩٣٧ زېږدي کې د کرنې د لومړي خپلواک رياست بوړول؛ دريم: په ١٩٤٨ زېږدي کې د کرنې وزارت بوړول. څلورم: په ١٩٦٠ کې د کرنې او اوبو لګولو وزارت ته د کرنې وزارت نوم بدلول.

هغه څه چې زموږ د کرنې او مالدارۍ وزارت يې کوي، دوی د عامه پاليسۍ، غوره موجود ساينس، او اغېزمن مديريت پر بنسټ د خوړو، کرنې، پنځي (طبيعي) سرچينو، د کليو پراختيا، تغذيه او اړوندو مسلو رهبري چمتو کوي.

دوی يوه ليد لري چې د نوښت له لارې اقتصادي فرصت چمتو کړي، د کليوالي ټاټوبي په وده کې مرسته و کړي؛ د کرنې پيداوارو ته وده ورکول چې د افغانانو ښه تغذيه کوي په داسې پېر کې چې کاونډيو په تغذيه کولو کې هم ټاکلي مرسته کوي؛ زموږ د وګړو پنځي (ملت طبيعي) زېرمې د ساتنې، بيارغول شوي ځنګلونو، د اوبو د ښه کولو او صحي شخصي کاري ځمکو له لارې ساتل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځښکېرنو ته د فردوس ځښکېرنې.

دوی ستراتیژیکي موخې د ډیپارټمنټ له پاره د سرک نخښې په توګه کار کوي ترڅو ډاډ ترلاسه کړي چې دوی خپل ماموریت ترلاسه کوي او خپل لید پلي کوي.

د کرنې او مالدارۍ وزارت د وګړو ځانګه ده. د خوړو، کرنې، اقتصادي پراختیا، ساینس، پنځې زېرمو ساتنې او نورو مسلو په اړه د کار له لارې، د کرنې او مالدارۍ وزارت د افغانانو نسلونو ژوند اغېزمن کړی.

تر ډېره پورې د ټاټوبي د ځمکو، کروندو د بېلوژیکي، جیولوژیکي، جیوټکنیکل، د خاورو او اوبو د ټوټو ازموینو، د ځمکي بنسټیز څېړنې (لوستل، کتل، لوستې یا مطالعات)؛ هر اړخېزه سروې؛ توپوګرافي؛ د هیدرولیک ماډل څېړنو له پاره د حوالې شرایط برابرول؛ د کرکیلې ټولو توکو، اسبابو، لوښو، لرګو ته ځانګړې ځانګړنې، نخښې، اټکلونه، لاربښونې، کړنلارې، اوډون او پوړونه بوړ.ول؛

د دې له پاره د افغانستان دولت د څو دانې اوږ.دپیرې ستراتیژۍ او ربښت (قانون) و بوړ.ول (جوړکړل) چې د اوبو په برخه کې پرمختګ و کړي.

په ۲۰۰۶ زیږ.دي کې نوموړی کالب لاربښونې اوډون (ترتیب) په چار کول، د اوبو رسولو او اوبو خړوبولو په برخه کې و منل شو. اوږ.دپیرې ستراتیژۍ دا څرګنده کړه چې ټولنې دا ګرمتیا لري چې اوبو د تنتو له پاره پلانونو رغښت، اداره او وړاندې بیونه یې د انرژۍ او اوبو وزارت (MEW) له خوا ملاتړ کیږي؛ دوییم: د اوبولګولو کوشنۍیو او منځنۍیو نخښو جوړول له پاره د اوبو کارونکو ملګرتیا (WUAs) په کې ځاګړي دنده لري او دریيم: د ګټه اخیستوکو څخه د هامیانیو (پیسو)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

اخیستل یا د (تادیه اصول) د لګښت بېرته راګرځولو توان ورکول چې د دې پالیسي له پاره ملاتړ و کړي.

په ۲۰۰۹ زېږدي کې د اوبو یوه نوی ربنت خپور شو (تعدیل شوی قانون نافذ شو)، په کې لاندېني درې ربنته ستر لړونه بوړ وي. لومړی: د سینیزې سیمو اداره کول او د اوبو د زېرمو د پلان کولو کړنلار په ګوته کول چې د سینونو د تتي ادره (RBAs) او کوشنۍ د سینونو د تتي اداره (SBAs) بوړوي هغه به د افغانستان د اوبو او برېښنا وزارت له لورې رهبري کېږي.

دوېیم: د خدماتو چمتو کونکي (له WUAs سره) د اوبو رسولو بیعه پرې کړي او درېیم: ملکیت، خوزیدا او څارنې (اواینډ ایم یا حفظ او مراقبت (O&M پلانونه او نخښې به WUAs ته د اوبو لګولو ملګرتیا له لورې و سپارل شي.

د ملي اوبو او د پنځي زېرمو د پراختیا پروګرام (NWNRDP) په ۲۰۱۰ زېږدي کې و منل شو، د پراختیا پلان برخه د حکومت په توګه کار کوي. له ۲۰۱٦-۲۰۲۵ زېږدي څخه د ټاټوبي د اوبو خړوبولو کړنلار (پروګرام) د ملي اوبو او د پنځي زېرمو د پراختیا پروګرام NWNRDP کې جوړېږي او ۱.۵ بېلیون ډالرو سپما (بودیجې) ته اړتیا لري. موخه یې په ځان بسیا کول دي د غنمو کرنې له پاره، اوبولګولو خدمتونه پېدول، د نوي (تمدید) خدمتونو ته وده ورکول او په کرونده کې د اوبو مدیریت ښه شي، خوزیدا او څارنې یې و شي.

د اسیا پراختیایي بانک (ADB)، اروپایي ټولنه (EU)، د نړی والو له پاره د متحده ایالاتو اداري پراختیا (USAID)، نړی وال بانک (WB)، د کاناډا نړی واله پراختیایي اداره (CIDA) او د سویس د پراختیا او همکاری اداره (SDC) د پرمختګ ستر ملګري (شریکان) وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵. ۹ سياسي او رښتي (حقوقي) وسايل

د اوبو په اړه ځيني تاوتريخوالی د ايکولوژيکي ستونزو سره تړاو لري چې د انسان له خوا پرمخ وړل شوي فکتورونو سره تړاو لري. لکه د ځمکې پرمخ اوبه (سطحې اوبو) او د ځمکې لاندې اوبو څخه ډېرې اوبه وېستل (استخراج). د بېلګې په توګه په ايران کې د ارميا ځلېر (جهيل) وچېدل، د مرکزي ګوځوني دلدل، د ايران-ايراک (عراق) پولې په اوږدو کې د حوثي دلدل، په ختيځ کې د سيستان او هامون دلدلو هر يوه د اوبو د پاليسی او تخصيص په اړه د محلي لاريونونو سره مرسته کړې.

په هند او چين کې ډېرى ځلېر (جهيلونه) او سينونه د اوبو د ډېرې اوبه وېستل، سخت موسم يا د فکتورونو د اوډوون (ترکيب) په پايله کې وچيږي. په دې سره ځما ځېږنه دا ځرګندوي او په پوخ کې کوي چې تاجيکېستان هېواد د ۴۰ کلونو له پاره په خپل ښکلي تاتوبي کې د امو سين اوبه زېرمه کړي دي.

په بله وينا زموږ ښکلي ګاوندي هېواد تاجيکېستان په شلځي (سويې پنځې، عدوم طبيعي يا بدل) ډول، د هايدرو تخنيکي او د اوبو بريښنا اسانتياوې چې د افغانستان له ايجازي او مصلحت پرته يې امو سين باندې ودان کړي دي، د اموسين څخه د ۴۰ کلونو له پاره اوبه زېرمه کړي دي او سرغوندوي بنه يې د اوبو له غوره مديريت څخه ګټنې اخستې دي لکه ,, مته (پايه، تنه يا رکن :Pillars): د اوبو کچه (Quantity)، څه رنګوالی(Quality)، ګټنې اخيستل سودمند کېدل يا ګټنه رسول (Benefits)، د اوبو ګټنه اخېستنې تولواله يا ډبليو يو ايس (Water Use System (WUS))،، د ليکوال ژباړه له غځونې سره (نعيم هايي، ۲۰۲۰ لېږدی، ۹ څخه تر ۱۲ چوپړی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

,, ۲. د شلخي (مصنوعي) جزيرو رغولو ربنت، اسانتياوو او ودانۍيو، د برمې کولو پلاټپارمونو د کېښدنې له پاره د ټولو اسانتياوو ځخه ګټه اخستنې په خپل خوښه يې واک او کنټرول لرل. ۳. د ۵۰۰ مېټره مربع په وړانګه يا شعاع سره د ودانۍ يو ځخه لرې د خپلو اسانتياوو (تاسيساتو) له پاره د سيمې د امنيت له پاره په دې شرط چې د بېړۍ تګ راتګ مخ دېپ نه کړي ربنت دی (د ۵ مادې د غونډوسکي برخې او د سينونو د ربنت تړوون د ۶۰ او ۸۰ مادې مواد دي) ،، د ليکوال ژباړه (محمد، ۱۴۰۲ليږدی، ۳۴۲ چوپړی)

,, د نړوالو حقوقو نيوتون ديوان اساسي ۳۸ ماده کې راغلې دي چې ,, د عدلانه پرېکړې له پاره سرته رسيدنه،، (۸۳ ماده، ۱ لړ) د نوموړي تړون په پيله کې دواړه لورې خپلواک ګرځول شوي دي، په خپل واک سره چې په خپل منځ کې يې په کومو کړنلارو خوښه راغله پر هغې په خپل منځ کې عادلنه او بې لورې پرې کړې پرېکړه کولی شي. په دې ربنت چې په يوې غوره منلي پيلې ته پرې سره و رسيږي. لکه د وېش منځنۍ کربنه او يا منځنۍ ليک.،، د ليکوال ژباړه (محمد، ۱۴۰۲ليږدی، ۳۴۱ چوپړی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

٥. ١٠ وړانديزونه او ستراتيژي:

د پنج امو په پوله تېرېدونکې (ترانزيتي) اوبو د ستونزو د هواري له پاره افغان لوري ته تر اوسه د دې اوبو د کارولو زمينه نه ده برابره شوې او له دې پام غورځول شوې برخې د ژغورلو له پاره بايد زموږ ګران هېواد ته غوټه پاملرنه و شي.

لاندې سکالو ته بايد پاملرنه و شي.

١. د سرحدي اوبو له پاره د يوې هر اړخيزې پاليسی، ستراتيژی بوړول (جوړول)، ښکاروندي (معياري) کولو وروسته د پاليسی او ستراتيژی له مخې په بنسټيزه بڼه لاس په کار کېدل.

٢. د پنج سين له اوبو څخه په سمه توګه د ګټنې له پاره د جام دښتې اوبو او برېښنا پروژې د ګډې څېړنې په اړه د تاجيکېستان له هېواد سره خبرې اترې بايد پيل شي. د ويلو ده چې دا پروژه د پنج آمو سين په ساحه کې يوه له غوره بندونو څخه دی، د هغې په ګډ بشپړېدو سره به د دواړو هېوادونو شا اوخوا ۶ زره ميګاواټه زرغونه برېښنا پيداوار برابر شي او زرګونه هکتاره د کرکيلې کروندې به خړوبه شي. بل لورې ته د پنج خان سين دواړو غاړو ته اوبه ورکول کېږي.

٣. د امو سين يا د پولې سين د اوبو څخه د ګټنې د ترلاسه کولو له پاره زموږ حکومت او په ځانګړې توګه د انرژی او اوبو وزارت ته اړينه ده چې د امو سين د پورتنی پروژې چارې و څېړې.

د دې پايله ساده برابروي دا چې د اوبو پروژو ته ګړندی والی ورکړل شي، د کوش تپې د برېښنا چټکتيا سره.

د دې پروژې په بشپړيدو سره به په يوه ثانيه کې ١١٠ مکعب مېتره اوبه چې په کال کې ٣.۵ بېليون (ميليارد) مکعب مېتر سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

برابرېږي، د کوندوز د کلا زال په کباد سیمه کې د آمو له سین څخه راټولېږي او د بلخ ولایت، جوزجان ولایت او فاریاب ولایت سوځېدونکو ځمکو ته به و لېږدول شي. پرته له ځنده په کیله ګی، ورساج، مامي کلا او کوزې کوکچې کې د اوبو د زېرمو د جوړولو چارې ترسره شي.

٤. ټول کلنی جریان چې له افغانستان څخه پنج امو اورال ته تېرېږي، د رښتني جریان اندازه یې د ځینو سټیشنونو د معلوماتو د نه شتوالي له امله دکیکه نه دي څرګند، یوازې د کولوخ تپې، خواجه غار، کوف اب، شغنان، اشکاشم او د سیندونو د اډې ټاکلې کچې څرکندې دي. د سست اډې سره. د شغنان اډې سربېره، د پورتنی یو اډو څخه د ټولو اوبو کلنی تېرېدلو کچې مېچه لړ تر لړه ۱۸،۰۰۰.۰۰ مېلیون مکعب مېتر دی، د کوزپنج یا لر پنج مرستیالې سیمې ای خانم اډې (سټیشن) اوبو کلنی تېرېدلو کچې مېچه څرګنده نه ده، او د کچې د شمېر له نه شتون له امله جمعه شوې نه دي چې ۳۵ ځای سره نږدې شتون لري، د اپنج. ص. ف څېړنې د اوبو د کچې مېچه دې په ډانګ پیپلې بڼه په پام کې و نیسې.

لاندې به د پنج امو سارا سمندر کې د اوبو ساحې د اوبو نقطې وي د امو د کینې اړخ د پیداوارو کوټې په دکیکه توګه شمېرلو له پاره باید په اړینو ځایونو کې بیا اډې ځای پر ځای شي.

٥. د پنج امو د ځېلو په سیمه کې یوه غوره ننګونه د سیلابونو مستو څپو له امله رامنځ کېږي، ټولنیز او وټیز (اقتصادي) زیانونه دي چې کینې (ګسټ) اړخ ته (د افغانستان خاورې) ته یې لوی ځاني او مالي زیانونه اړولي دي.

٦. نباتات او د نباتاتو غالی د سین په ژی کې په پنځي بڼه شتون لري. د ځنګلونو ریبل او ربځول په بې رحمی سره د سین غاړو د ړنګېدو

(c) ketabton.com: The Digital Library

سبب شوي دي. د همدې له پاره بايد په دولتي کچه د دې کار مخنيوی وشي او په دې برخه کې بايد د ځنګلونو او بوټو د له منځه تلو د مخنيوي په برخه کې د بيارغونې چارې ترسره شي.

۷. ټولو وګړو ته دې په ټوله کې د ټاټوبې پالنې لوړ حس، غوره پوهاوی، د پښت (نسل) د زوکړې سرچينو ميندو او خويندو ته دې لوړې زده کړې ورکړل شي، چې په لرليد (راتلونکې بنه) کې د پوهې په ګانه سمبال او بسيا زوزان ستر کړي.

۸. د اسلامي نظام د پاټېشوني کېدولو له پاره، له امريکا سره سرغندوي، ګنلې، پياوړې، غښتلې سياسي او ډيپلوماسي اړيکې ټينګې شي په ښکاره، غرب د الله العظيم د مسلمانانو او مومنانو بندګانو د خوښې او سوکالۍ سبب شي، له امريکا څخه ايجازه واخستل شي، لېتيمو، د سرو زرو او يورانيمو د کورنۍ اتومي موادو په پيداوارو بوړولو کې په وتېزه او تخنيکي برخه کړ شي، چې څلور کاله ورسته د و ګړي هر تن ته لړ تر لړه ۲ دوې مکعب مېتره سره زر چې بيع يې (۱۹۳۲۰ کيلو ګرام پر مکعب مېتر* ۲ * د سرو زرو ورځنۍ بيبه ۵۵.۳ ډالره هر يوه ګرامه = ۲،۱۳۶،۷۹۲ مېليون ډالره) او يوه کيلو غني شوي يورانيم د اغزي لرونکو د ښتو څخه و باسې لکه ګمبريې، بکوا، هېلمند، فارياب او بادغيس چې د يوه کيلو بيعه يې ۸ څخه تر ۱۱ مېليون ډالره کېږي. چې په منځنۍ کچه هر افغان وګړي او وګړې ته ۱۱،۶۳۶،۷۹۲ مېليونه ډالره برخه ورسېږي. زده کړه او پوهه دا سپينې ته را وباسې چې د دې دواړو کاني پيداوارو رغونکي او لاسته راوړنکو پلنټونو باندې ۱۰ بېليونه ډالرو ته اړتيا لري. په دې سره به د سيندغاړو کې د شګو له منځ څخه د درندو فلزاتو لکه سره زر، الماس، ياقوت، لعل، او زمورتو له چانولو څخه خلاص شي، خبره به يې اصلي زېرمو ته و رسېږي، په لنډيرې وينا د سروزرو کان په کېندنې به بسم الله شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په ورانديې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

انځور ٥. ١٦ افغان کان کيندونکی مراد علي د بغلان ولايت د قره زغان کلي ته څېرمه په يوه غره کې ګرځي، افغانستان.

انځور ٥. ١٧ افغان شپه ميری (پوليس)، سروزرو کان ساتنه کوي، د قره زغان کلی، هېماليا غرونه، بغلان ولايت، افغانستان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

انځور ۵. ۱۸ د افغان زرو کان اېستونکي، سروزرو کان د زرو ډبرې اوباسي، د قره زغان کلی، هېماليا غرونه، بغلان ولايت، افغانستان.

انځور ۵. ۱۹ د افغان زرو کان اېستونکی ځتک او پانه په لاس له غره ځخه د سرو زرو کوشنۍ ډبرې پرخې کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

انځور ۵. ۲۰ د افغان زرو کان اېستونکی غلبېل چاڼ څخه درنې ډبرې سره زر، بېلچې باندې د هېندوکوش (هېماليا) د سروزرو کان څخه د سرو زرو کوشنۍ ډبرې اوباسې او زېرمې ته يې وړي.

انځور ۵. ۲۱ د قره زغان کلی، بغلان ولايت، د افغانستان هېماليا غرونو اوومه سره زر پلور ته چمتو دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵. ۱۱ د آرال سمندرګي له اوبو پنډونکي سيندونه

د آرال سمندرګي له اوبو پنډونکي سينه (سيندونه) دوې دي؛ يوه يې د سر سين (دريا) دی چې رڼې سپينې اوبه لري لکه د شرابو په بڼه او بل يې د امو سين دی چې خړې اوبه لري لکه د اېشدلې شېدو چای په بڼه.

انځور ۵. ۲۲ د اورال سمندرګي تتی (باسين) او مرستيالانو (کلنګ ورکونکي، باج، تابع) سردريا تتي سيمه سپينچکي او امو سين تتي سيمه ژېړچکي رنګ سره.

۵. ۱۲ د سردريا تتی (باسين، ډنډوکی)

,, **سر سين چې آرال سمندرګی له اوبو پنډوي**، د کېرغېزستان، اوزبېکېستان، تاجيکېستان، کزاکېستان هېوادونو کې بهېږي، چې د نوموړو هېوادونو له سترو ښارونو څخه تېرېږي لکه:. د خواجند ښار د تاجيکېستان، تاشکينت ښار د ازبېکېستان، تورکېستان ښار د کزاکېستان، کېزيالرده ښار د کزاکېستان او د بيکونر روسي ښار د کېرغېزستان. سرچينه (زېرمه): د نارين سينونو ګڼه ګونه (هغه ځای چې يوه يا څوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷۲ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

يا ډېر سيندونه سره يوه ځای کيږي، حرای کېدو ځای، ګنه ګونه) او کارا سين. په فرغانه سېمې د اوزبېکېستان کې شتون لري، ٤٠°٥٤′٠٣″N ٧١°٤٥′٢٧″E برابر (کارډينات) دی، له سمندر څخه يې لوړوالی ۴۰۰ مېتره دی.
شمال د اورال سمندرګی، په کزالي د کزاکېستان کې شتون لري، ٤٦°٠٩′١٥″N ٦٠°٥٢′٢٥″E برابر، له سمندر څخه يې لوړوالی ۴۲ مېتره دی.
په خوله کې نيول (خوله): شمال د اورال سمندرګی، په کزالي د کزاکېستان کې شتون لري، ٤٦°٠٩′١٥″N ٦٠°٥٢′٢٥″E برابر، له سمندر څخه يې لوړوالی ۴۲ مېتره دی.
سردريا اوږد والی يې ۲۲۵۶.۲۵ کېلو مېتره (۱۴۰۱.۹۷ مېله) دی. د سردريا تتي اندازه يې ۴۰۲۷۶۰ کيلو مېتر مربع دی.
ډيسچار يې : په لږه کچه ۱۸۰ درېنګلي مېتر پر ثاينه کې، په منځنۍ کچه ۱۱۸۰ درېنګلي مېتر پر ثاينه کې او په منځنۍ کچه ۳۹۰۰ درېنګلي مېتر پر ثاينه کې دی.،، د ليکوال ژباړه له غځوني سره (ويکيپېډيا – سردريا سين ، ۲۲۰۲ زيږدی، ۱ چوپړی)

انځور ۵. ۲۳ سر سين (دريا) او امو سيند د کوز برخې اوبو غورځېدونکې سمندرګي د لويديځې غاړې انځور (د اورال سمندرګي لويديځې غاړه).

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵. ۱۳ د امو سين تتی (باسين يا ډنډوکی)

,, امو سين چې آرال سمندرګی له اوبو پنډوي، د افغانستان، تاجيکېستان، تورکمېنېستان او اوزبېکېستان هېوادونو کې بهېږي، چې د نوموړو هېوادونو له پولو څخه تېرېږي او په مرکزي اسيا کې شتون لري.

سرچينه (زېرمه): پامير سين، پنج سين، د سرچينې ځای يې د زرکول ځلېر، د پامير غرونه ,, افغانستان ،، (ويکيپيډيا – افغانستان، ۲۰۲۲ زېږدی، ٤۰ چوپړی). په واخان سېمې د افغانستان کې شتون لري، ۳۷°۲۷′۰٤″N ۷۳°۳٤′۲۱″E برابر (کارډينات) دی، له سمندر څخه يې لوړوالی ۴۱۳۰ مېتره دی.

شمال د اورال سمندرګی، په کزالي د کزاکېستان کې شتون لري، ٤٦°۰۹′۱۵″N ٦۰°٥۲′۲٥″E برابر، له سمندر څخه يې لوړوالی ۴۲ مېتره دی.

په خوله کې نيول (خوله): د اورال دلتا (هغه خړه چې د سيلاب په اثر د سين په شا او خوا کې روغه شوې وي) سمندرګی، په اموسين دلتا کې شتون لري، ٤٤°۰٦′۳۰″N ٥۹°٤۰′٥۲″E برابر، له سمندر څخه يې لوړوالی ۲۸ مېتره دی.

امو سين اوږد والی يې ۲۴۰۰ کيلو مېتره (۱۵۰۰ مېله) دی. د امو سين تتي اندازه يې ۵۳۴۷۳۹ کيلو مېتر مربع دی.

ډيسچار يې : په لږه کچه ۴۲۰ درېنګلي مېتر پر ثاينه کې، په منځنۍ کچه ۲۵۲۵ درېنګلي مېتر پر ثاينه کې او په منځنۍ کچه ۵۹۰۰ درېنګلي مېتر پر ثاينه کې دی.

د امو سين تتي څېرې يا بېلوونکي نښې يا ښوونې: مرستيال سينونه ګسټ لورې ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځنډکړنو ته د فردوس ځنډکړنې.

باميانو د تالا برپک، سورخ آب سين، فولادي سين، سيغانو سين، پينده سين، د سالنګونو سين، د اندراب سين، خان اباد ورود (لر کوندوز لوی سين)؛ بنګی سين، تالکانو (تالقانو) سين، فرخار سين (بر کوندوز لوی سين؛ تالقان لوی سين ؛ کوکچې سين، انجمن سين، زرديو سين، کشم سين، (کوکچه لوی سين؛ پنج سين، اکسو سين يا د سپينو اوبو سين، واخان سين، پامير سين، شيوه سين، جوی سين، شهر سبز سين، کوف آب سين، ايش آب سين، اونجاب سين، ياوان سين، زيرکی سين، راغ سين، بدخشان سين (بر پنج لوی سين)؛ چاه آب سين، آی خانم پنج سين، رستاق سين (لر پنج لوی سين) او شور تپې سين دي، ښي لورې ته وخش، سرخن سين، شهر سبز سين او زرفشان.

رسمي نوم يې: امو، جيهون، اکسيوس، د اورال سمندرګی او دالتا د امو سين. ډيزاين شوی کال يې ۲، ۲، ۲۰۱۲ زېږدی. ،، د ليکوال ژباړه له غځوني سره (ويکيپيډيا – امو سين ، ۲۰۲۳ زېږدی، ۱ چوپړی)

انځور ۵. ۲٤ د ټاټوبي شبرغان ولايت، کرګين ولسوالی کې د امو سيند د ژی انځور چې د سيمې اوبو وړې برخه په ګوته کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېګړنو ته د فردوس څېکړنې.

انځور ۵. ۲۵ ازبېکستان په اورغينچ کې د امو سين له پاسه د پله انځور.

,, د امو سين پورتنۍ حوزه د نړۍ يوه له ترټولو لويو حوزو څخه دی، د سر اوبو مهمې سيمې او د هغې لويه برخه د پاميريانو له خوا پوښل شوې. د امو سين ۲,۵٤۰ کيلومېټره (۱,۵۷۸ ميل) اوږدوالی لري ځي او د اوبو رسولو ډنډونه يې پوښلي دي.

ټوله اواره يا مساحت ۵۳٤,۷۳۹ مربع کيلومېټره (۲۰٦,٤٦٤) مربع ميل دی؛ د ۲۵ مېليون څخه د ډېرو وګړو له پاره د ژوند ليک او د سوکالۍ سرچينه ده. د امو سين په ښکته برخه کې مېليونونه وګړي ژوند کوي.

حوزه په افغانستان، تاجيکېستان، اوزبېکېستان او تورکمېنېستان کې شتون لري او د هغې د کچې پورې اړه لري.
اوبه د فصلونو د خړوبولو له پاره کارول کېږي چې له شپږ مېليون هکتاره څخه ډېره ځمکه پوښي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځنکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

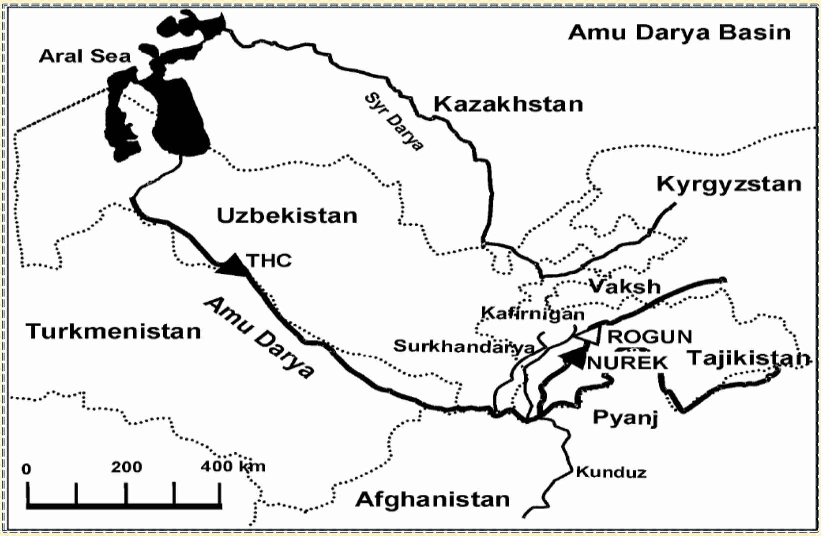

انځور ۵. ۲٦ د امو سين تتی، مرستيالانو (کلنګ ورکونکي، باج، تابع) سينو سره چې د راغون بند، ناورک بند او تويمويان اوبو نغښتی ځېره په ډاګه کوي.

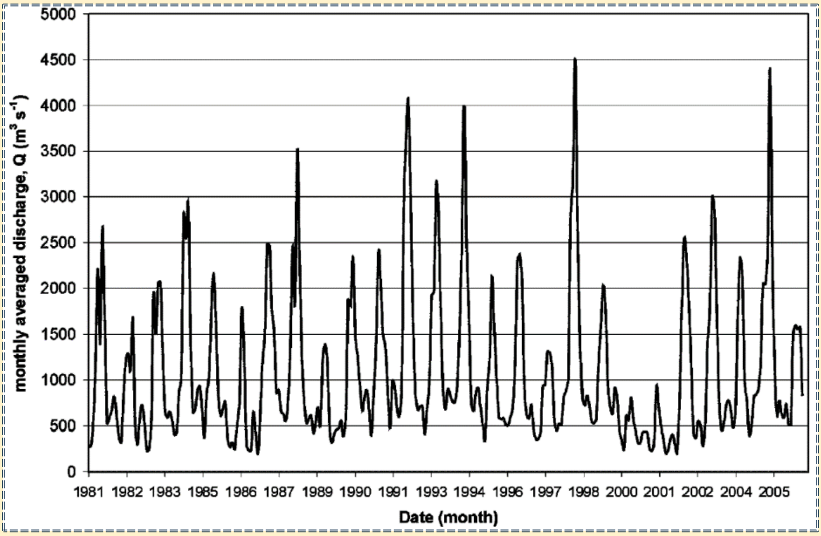

ځېره ۵. ٤ په کوز برخه د امو سين کې د ابو تشونه يا غورځوني منځنی مياشتنی کچه چې په ډرغناتا ستېشن کې له ۱۹۸۱ څخه تر ۲۰۰٦ زيږدي پورې ثبت شوې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷۷ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتېکړنو ته د فردوس ځتېکړنې.

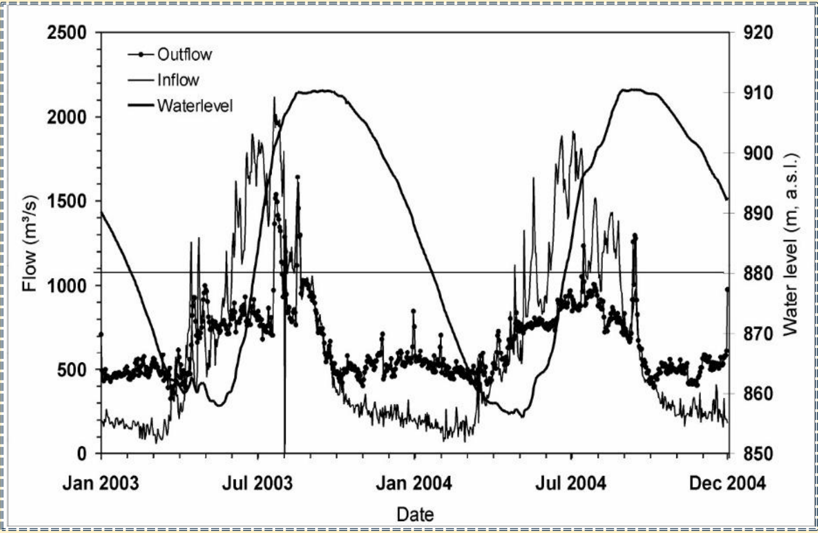

ځېره ۵. ۵ د ناورک سيند د اوبو ورځنی کمښت تاثير په ۲۰۰۳ او ۲۰۰۴ زيږدي کې (د تاجيکيستان انرژي وزارت له خولې په ۲۰۰۴ زيږدي کې.)

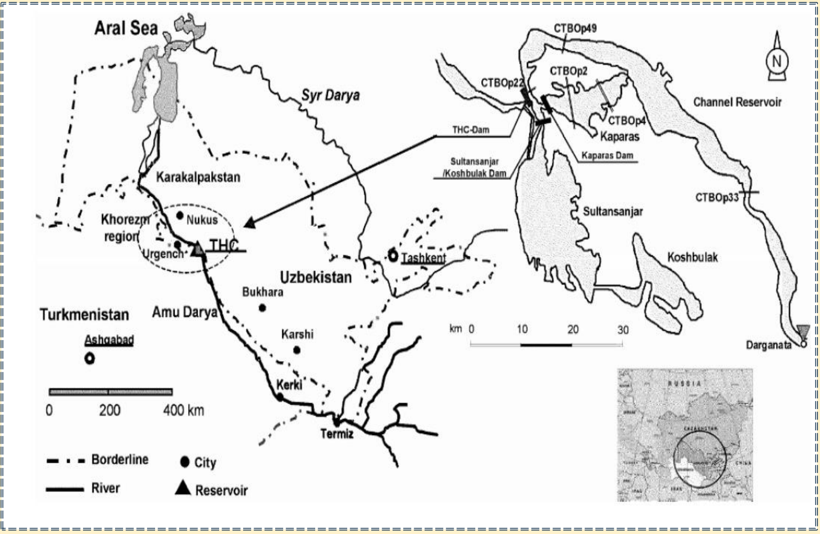

انځور ۵. ۲۸ کوز امو سيند د اوزبېکېستان ستر بند ځای، اړوند بندونونو نومونه او ځای پر ځای شوی تتي تويموين د اوبو نغښتی (تويموين هايدرو کامپلکس يا THC)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېکړنو ته د فردوس ځېکړنې.

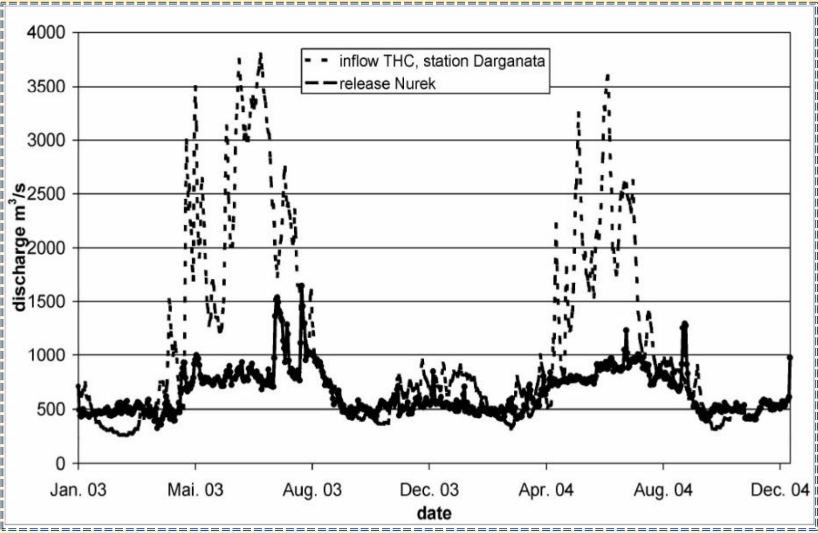

ځېره ۵. ٦ د ناورک سیند بند د اوبو کمښت تاثير په ۲۰۰۳ او ۲۰۰۴ زيږدي کې.

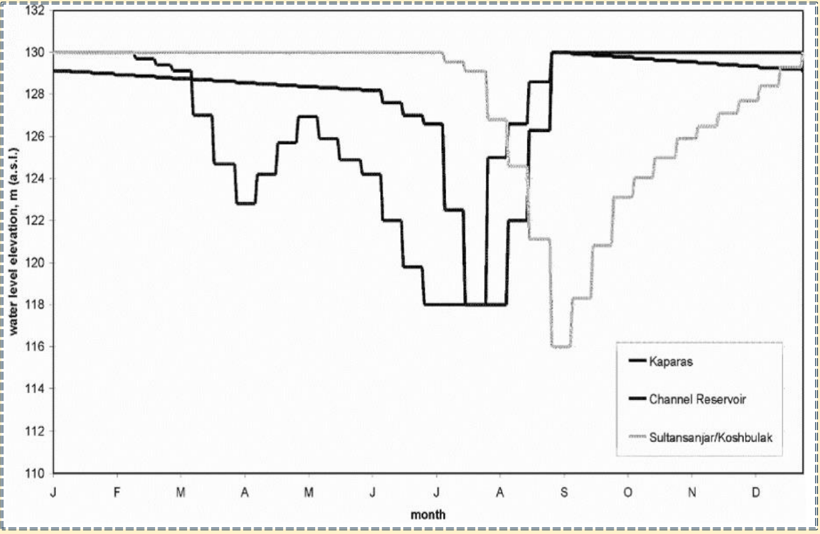

ځېره ۵. ۷ په وچکالۍ پېر کې تويموين د اوبو نغښتې (تويموين هايدرو کامپلکس يا THC) بند کې د کوز امو سيند کې د اوبو لوړالي کچه، د وخش سين په دوې کلونو کې له سلو ۲۵ ٪ کډيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷۹ چوپړی

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

د امو سین د اوبو رسولو تتی (ډنډ) ډېری برخه تاجیکېستان ټوله تنه، د کېرغېزېستان سویل لویدیځ کونج، د افغانستان شمال ختیځ کونج، یوه تنګه برخه، د تورکمېنېستان ختیځ او د اوزبېکېستان لویدیځ نیمه برخه.

د پامیر سین په پامیر کې د زورکول جهیل څخه سرچینه اخلي، قلعه پنجه غره ته او لویدیځ ته بهېږي، ۵۰ کیلومېتره د واخان سین سره یوځای کېږي (کوم چې سرچینه اخلي د یوه ګلیشیر څخه) د پنج سین جوړولو له پاره. وروسته د پنج سین په یوه لویه برخه کې بهیږي د افغانستان او تاجیکېستان تر منځ پوله د، د وخش سین سره ګډېږي چې اوبه یې د تاجیکېستان خاوره ته له واخانه سرچېنه اخلې. د چماکتین جهیل چې د اوبو څخه خارجیږي د اکسو سین ختیځ ته، چې په پایله کې بدلیږي د مرغاب او بیا د بارتنګ سینونه، په پای کې د پنج آکسس ځانګې سره یوځای کېږي. ۳۵۰ کیلومېتره په تاجیکېستان کې د روښان وومر په څنډه کې. د افغانستان په شمال ختیځه برخه کې د کوکچې سین اوبه کېږي د پنج سین له چپ څخه. سره د یوه ځای کې دو وروسته وخش دغه سیند د امو دریا په نامه یادیږي او په پای کې بهیږي د ۱٤۱۵ کیلومېتره سفر وروسته د اوزبېکېستان په ارال سمندر کې (۸۷۹ میل).

د پنج او وخش له امو سره سنګم نه لرې د امو سین درې نور سینونه سره یو ځای کېږي. مرستیال سینونه: له جنوب څخه د کندوز سین په واسطه افغانستان او د شمال څخه د کفارنیهان په واسطه په تاجیکېستان کې (کافرنیهان) او سورخان سینونه. وروسته د لوړو حوزو څخه د وتلو سره امو سین ته ځي شمال لویدیز د وچ توران میدان څخه تېریږي، چیرې چې دا رامنځته کیږي. د کراکم دښتې تر منځ سرحد سویل لویدیز او شمال ختیځ ته د کیزیلکم صحرا. د امو سین په دې سیمه کې خپلې ډېرې اوبه له لاسه ورکوي اوبولګولو، تبخیر، او وریجو له لاسه.

د امو سین په کال کې د ۹۷,٤ مکعب کیلومېتره اوبه په شا او خوا کې د منځنې اخراج برابروي، له سلو ٦۱٪ د اوبو ویستل د تاجیکېستان،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياڼې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

اوزبيکستان او افغانستان په خاوره کې پراته دي. او له سلو ۳۹٪ يې تورکمېنېستان کې پراته دي.

په داسې حال کې چې له افغانستان ښخه په پراخه کچه د امو په دره کې بهېدونکي اوبه تقريبا په بشپړه توګه راځي، د پامير په غرونو او تيان شان کې د ګليشيرونو ښخه، چې د شا اوخوا وچې ميدان ښخه پورته ولاړ دی، د هوا رطوبت راټول کړی، شونې ده چې بل ډول وي، شايد بل چېرې وتښتي. د هغه د غرونو اوبو پرته د سرچينو په وينا، د امو سين به شتون نه درلود، ځکه چې دا په چټکۍ سره بارانونه په ټېټو سيمو کې چې ډېری سينونه يې له لارې تېرېږي جريان لري.،، د ليکوال ژباړه پرته له غځونې (۴ څېړونکي يا د ريسرچ ډله ايز ډله، اوليوېر اولسين، مېلاني باوېر، مليکه اکراموا، جوچين فريوبريچ ۲۰۰۸ زېږدی، ۲۷۸ ښخه تر ۲۹۰ چوپړی)

,, په ۲۰۰۹ زېږدي کال کې افغانستان په پينځو لويو سينونو و ويشل شو، ډنډونه د پنج امو سين حوزه (PARB) درېيمه برخه ده، په افغانستان کې د سين تر ټولو لوی حوزه چې ټول مساحت لري۹۵۰۰۰ هکتاره PARB اووه فرعي حوزې لري، په دې اووه فرعي حوزو کې پورتنۍ پنج او ښکته شامل دي.

پنج چې د شمال ختيځ ښخه د پنج امو سين سره يوه ځای کيږي، د افغانستان يوه برخه، د کوکچې سين ۶,۴۰۰ اوبه کوي Mm³/a د کوکچا سين فرعي حوزې ښخه (کوم چې يوه د ۲۲,۰۰۰ کيلومېتره مربع ساحه) او د کوندوز سين ۶,۶۰۰ اوبه کوي Mm³/a. د کوندوز سين حوزه په خپله له دريو ښخه جوړه ده، د سين فرعي حوزې: د پورتنۍ کوندوز سين فرعي حوزه (د ۱۶,۵۰۰ کيلومېتره مربع ښخه ۳,۶۰۰ Mm³/a اوبه ايستل)، تالقان د سين فرعي حوزه (د ۱۳,۰۰۰ کيلومېتره مربع ښخه ۲,۴۰۰ Mm³/a اوبه کوي) او د کوندوز د سين د سين فرعي حوزه (۶۰۰ Mm³/a له ۱۲,۰۰۰ km² ښخه). دا دوې مرستيال ډنډونه د ۱۳,۰۰۰ Mm³/ پر ټول اوسط کلنی حجم توليد کړی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويي ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

په کال کې د ۶۳,۵۰۰ کيلومېتره مربع ټول د اوبو ايستلو ساحې څخه، په پايله کې په هر مربع کيلو مېتر کې د ۶,۵ ليټرو په اوسط ډول ځانګړی جريان، په هېواد کې ترټولو لوړ مشخص جريان دی.

د PARB د هېواد ۱۵٪ پوښي او له هغه څخه ډېر توليدوي ۱۹,۰۰۰ Mm³ يا لړترلړه د هېواد د اوسط ۴۸,۴٪ هر کال د سطحې اوبو سرچينې توليدوي.،، (راجيب چاکرابورتي. ۲۰۲۱ زيږدی، ۱۵۲چوپړی)

۵. ۱۴ ټاټوبي د سينونو ټولواله (سيستم)

ټاټوبی شپږ سينيزه ټولوالې لري.

۱. امو تتو سينيزې سيمې ټولواله
۲. د هري سين (هريرود) او مرغاب تتو سينيزې سيمې ټولواله
۳. هېلمند تتو سينيزې سيمې ټولواله
۴. کابل (اېندوس) تتو سينيزې سيمې ټولواله
۵. شمال تتو سينيزې سيمې ټولواله
۶. سويې خړوب شوې سيمې ټولواله.

ټاټوبي د سينيزو سيمو (سينديزو حوزو) نخښې چې د شپږو سينيزو سيمو څرګندونه کوي په لاندې بڼه يې د ګڼې شمېر روښانه شوی دی.:

۱. اموسين د تتو سينيزه سيمه؛ ۲. شمال د تتو سينيزه سيمه؛ ۳. کابل (اېندوس) تتو سينيزه سيمه؛ ۴. هرېرود او مرغاب تتو سينيزه سيمه؛۵. هېلمند تتو سينيزه سيمه او ۶. سويې خړوب شوې سيمه.

په لاندې انځورونو کې رمټ له څرګند شوي دي له کښلو معلوماتو سره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸۲ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

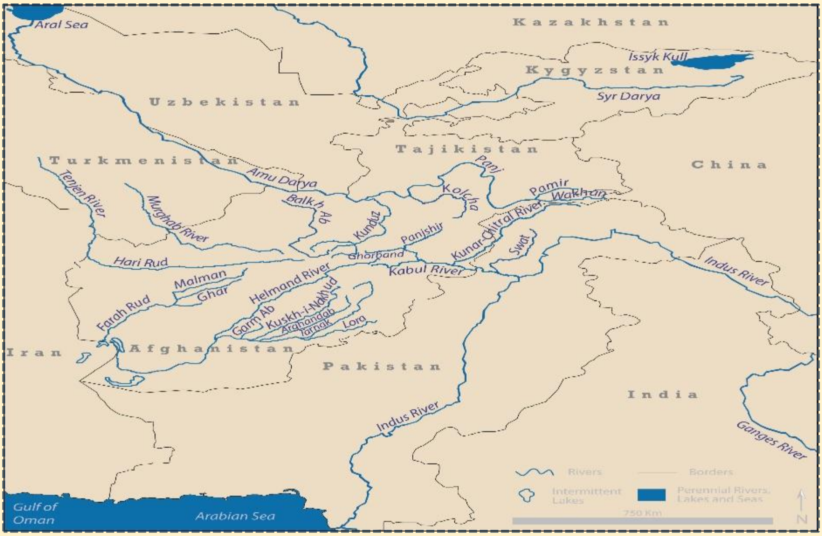

انځور ۵. ۵۲۸ پخواني افغانستان د سيندونو ټولوالې نخښه (نقشه، مپ) چې د سر سين، امو سين او اباسين (اندوز سين) سيمه بين النهرين (د سينو په منځ کې يا خوراسان) له ايسکي کول، اورال او اېند سمندر پورې روښانه کوي.

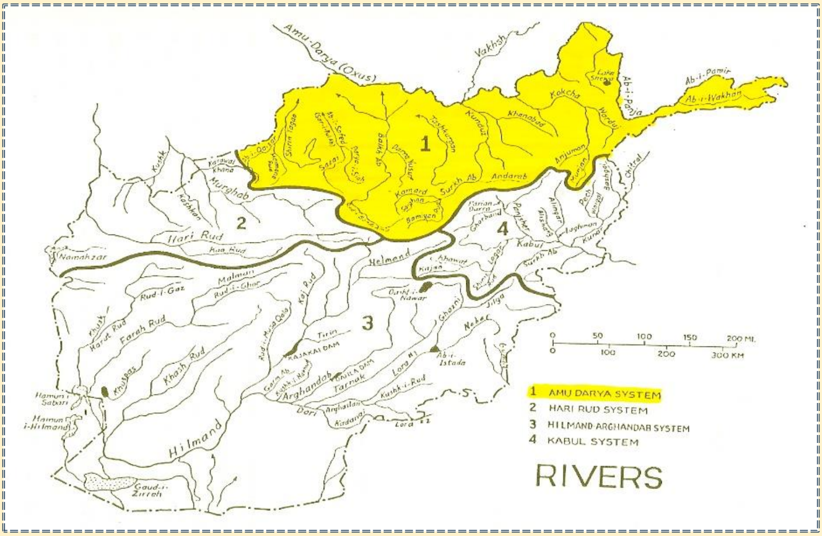

انځور ۵. ۲۹ امو (جيهون، اکسيوس) سين د تتی انځور، د ټاټوبو له ځينو سيندونو په ژېړ شوي سيمې کې په تورو کرښو سره ښودل شوي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېټکړنو ته د فردوس څېټکړنې.

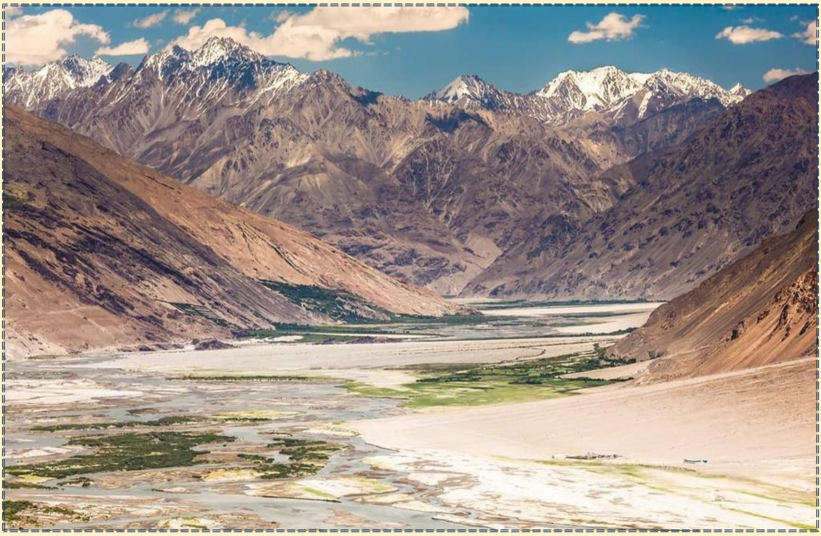

انځور ۵. ۳۰ پامير سين د ژی انځور، پامير ولسوالی، بدخشان، افغانستان.

انځور ۵. ۳۱ پنج سين بدخشان ولايت د تاجيکيستان او افغانستان پوله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېڅکړنو ته د فردوس څېڅکړنې.

انځور ۵. ۳۲ واخان ځغاستی، کوز واخان سين انځور، بدخشان، افغانستان.

انځور ۵. ۳۳ امو د مرستيال سين د تتی انځور، چې له وارو ډک غرونه د نوموړې سين د پڼدولو ځرګندونه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸۵ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

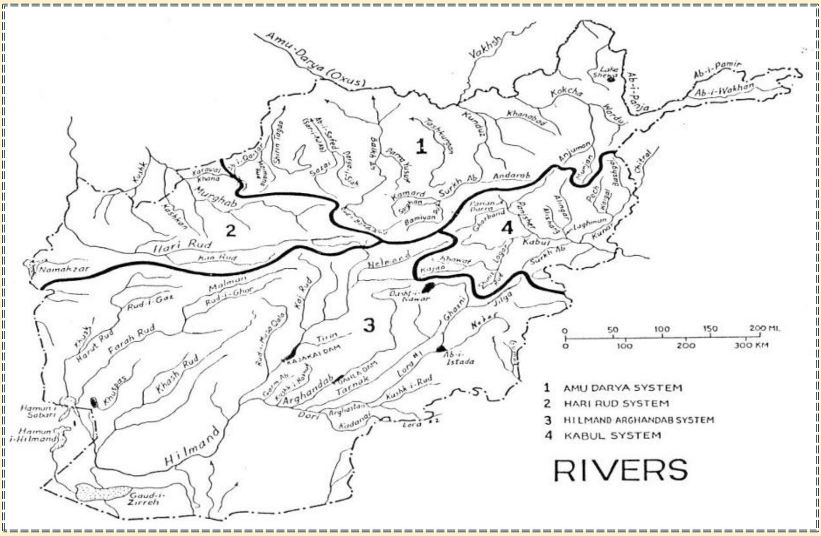

انځور ۵. ۳٤ ټاټوبي نخښه چې له سلو ۸۰٪ سينو اوبو د ليږد سېمې په ټوله کې څرګندوي. پامير د څوکې سين چې ۵۰ کيلو مېتره په پامير کې بهيږي او بيا تاجکيستان ته دننه کيږي د اوکسو سين يا سپينې اوبو سين چې مرغاب او برتينګ سين ترې بوږېږي او کوز پنج امو ته غور ځيږي نه دي ښودل شوي.

انځور ۵. ۵۳۵ د پخواني افغانستان يوې برخې يا د اوسنې تاجکيستان د سيندونو نخښه چې د امو سين مرستيالانو په ډاکه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېټکړنو ته د فردوس څېټکړنې.

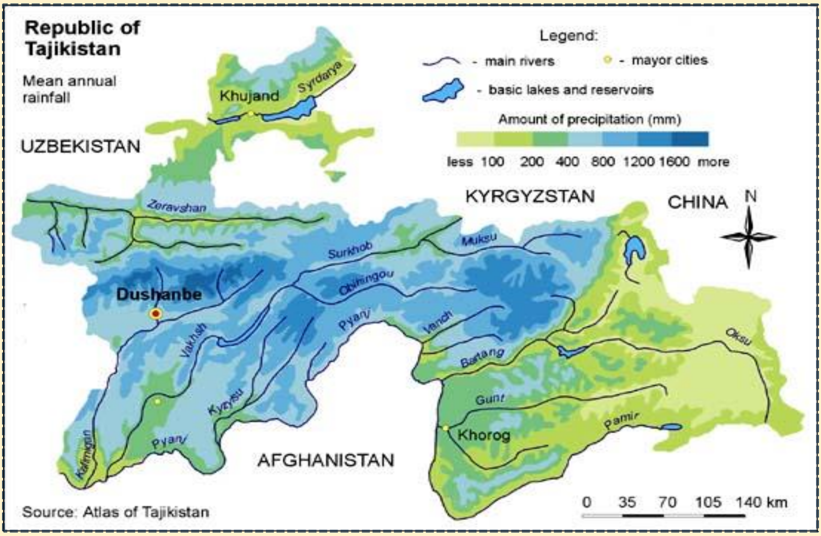

انځور ۵. ۵۳۶۵۵ د پخواني افغانستان يوې برخې يا اوسنې تاجکيستان د سيندونو او وربنت مېچې نخښه.

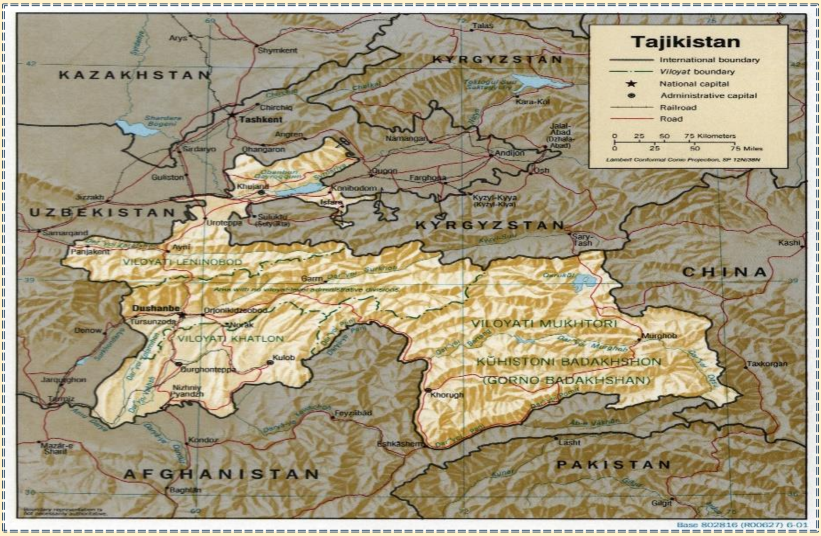

انځور ۵. ۳۸ د پخواني افغانستان د ځينو برخو يا اوسنې تاجکيستان، اوزبېکستان سمرکند او د کېرغيزيستان او کزاکېستان د سيندونو نخښه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸۷ چوپړی

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

انځور ۵. ۳۸ پخواني افغانستان يوې برخې يا د تورکمېنېستان د سينو تيولوالې انځور، چې پېنځه يې له افغانستان او يوه يې له اوزبېکېستان څخه پنډيږي.

انځور ۵. ۳۹ د کېرغېزېستان او کزاکېستان د سيندونو نخښه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

انځور ۵. ٤٠ د پخواني افغانستان د ځينو برخو يا اوسني اوزبېکېستان سمرکند او د کېرغېزېستان او کزاکېستان د سيندونو نخښه.

انځور ۵. ٤١ د پخواني افغانستان د ځينو برخو يا اوسني اوزبېکېستان سمرکند د سيندونو تولوالې نخښه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېټکړنو ته د فردوس ځېټکړنې.

انځور ۵. ۴۲ د افغانستان، تاجيکيستان، اوزبېکېستان، کېرغېزېستان او کزاکېستان د سيندونو نخښه چې د اورال سمندرگی پنډوي.

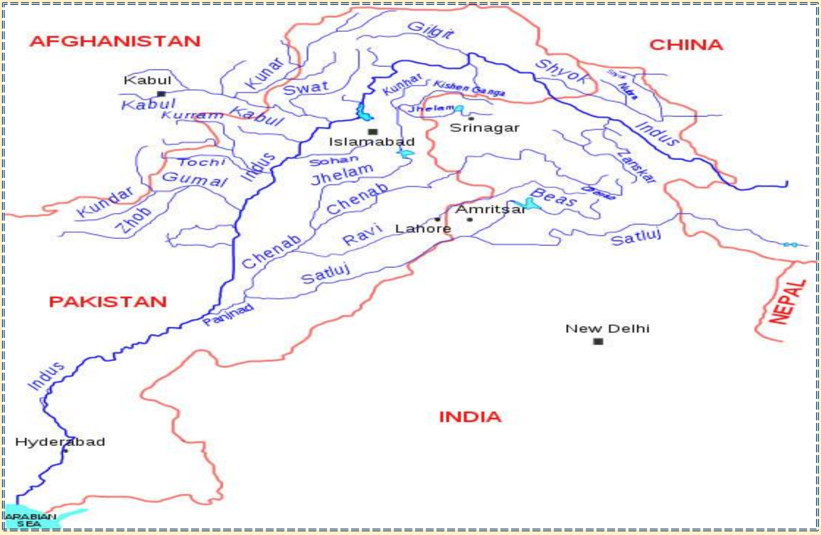

انځور ۵. ۴۳ پخواني افغانستان يوې برخې د سينو ټولواله، د اباسين سين مرستيالان انځور چې په اوبرنګه بانجاني کرښو سره ښودل شوي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹۰ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

انځور ۵. ٤٤ د مرکزي اسيا هېوادونو تېولواله، چې په راتلونکي کې د غوره پرمختګ، يوه والي د پنډوسکي د وګړو سوکالۍ، بډاينې، ودنې، رمتيتيا، بشرې زېرمو زېرمه ده.

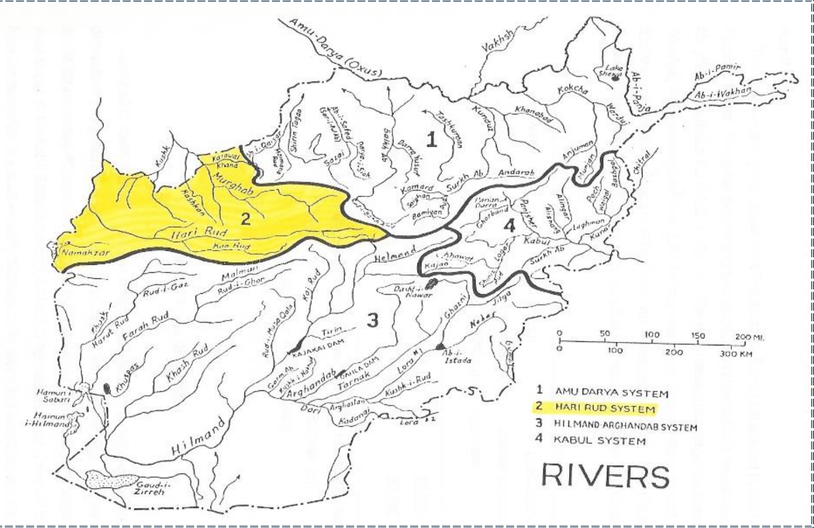

انځور ۵. ٤٥ هريرود ـ مرغاب د سيندونو تېولواله چې ۱۳ سينونه لري، توركمنېستان او ايران ته لوړېږي او التـه پـه كرونـدو كې وچېږي، چې ستر بناخونه يې دا دي: د مرغاب سيند ۱۳۵۰ مکعب مېليون مېتر؛

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېتکړنو ته د فردوس څېتکړنې.

کاشان، کوشاخ ورود سینونه ۱۱۰ مکعب مېلیون مېتر؛ هریرود سیند ۱۶۰۰ مکعب مېلیون مېتر چې ټول ټال په منځنۍ کچه ۳۰۶۰ مکعب مېلیون مېتر اوبه لېږدوي.

انځور ۵. ٤٦ هریرود سیند انځور مرکزي، اسیا، لودیځ افغانستان.

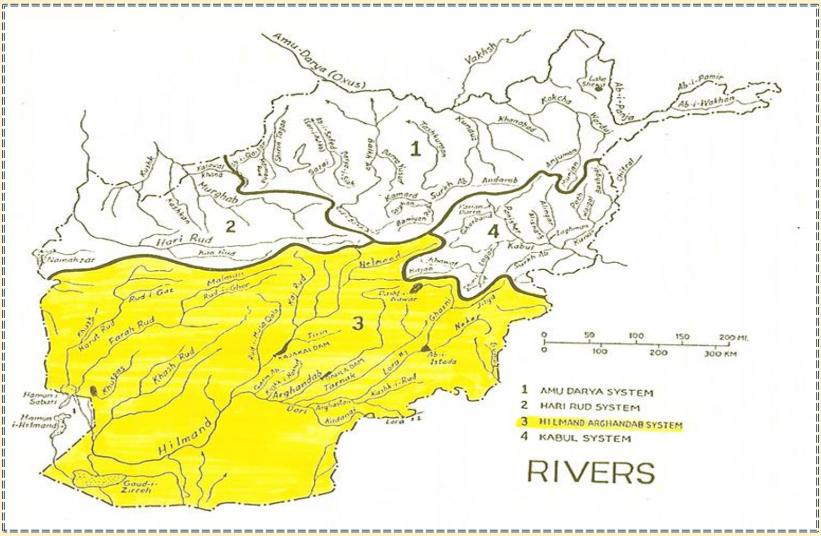

انځور ۵. ٤٧ هېلمند سیندونو ټولواله چې ۱۱ سینونه لري، ایران ته لوېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېکړنو ته د فردوس ځېکړنې.

الته په هامون ځلبر او کروندو کې وچېږي، چې ستر ښاخونه يې دا دي: د فراه سيند ۱۲۵۰ مکعب مېليون مېتر؛ هېرات (هرات) سيند يا شينډنډ سين ۲۱۰ مکعب مېليون مېتر؛ خوسپاس سيند ۴۰۰ مکعب مېليون مېتر؛ خاش سين۱۷۰ مکعب مېليون مېتر، کچ سين ۶۰ مکعب مېليون مېتر؛ غزني سين ۳۵۰ مکعب مېليون مېتر؛ کجکی ډنډ هېلمند ۶۰۰۰ مکعب مېليون مېتر؛ موسا (موسی) کلا ۲۲۰ مکعب مېليون مېتر؛ ارغنداب ۸۲۰ مکعب مېليون مېتر؛ کوز هېلمند سين ۱۱۰ مکعب مېليون مېتر؛ د سويل سين تتی (باسين) ۷۰ مکعب مېليون مېتر چې ټول ټال په منځنی کچه ۹۳۰۰ څخه نيولې تر ۱۲۰۰۰ مکعب مېليون مېتر اوبه لېږدوي يا غورځوي او خپل نس تش وي.
د هېلمند سينديزې سيمې د ټاټوبي د ټولې پراختيا لږ تر لږه له سلو ۴۷.۱ ٪ نيسې چې ۳۰۸،۵۱۳.۰۰ مربع کيلو مېتره سيمه څخه رغښت نيسي.

مکماهون (McMahon) چې په ختېه انګريز و، د افغانستان د لويديځو سرحدونو د ټاکلو په وخت کې يې شتون درلود، د نيمروز ولايت په اړه داسې ويلي و ,, د نيمروز ولايت د کرکيلي د کښت ډېروالی د هېلمند سيند ډېرو اوبو دغه ولايت د کرني پيداوارو له اړخه ترټولو غني کړی دی،،. خو دا د پرديو د دروغو خوښونکي خبرې دي چې په رښت کې نيمزوز د نړی مريخ دی، تشې شګې، بې اوبو اوارې، باغونو او ځنګلونو خالي.

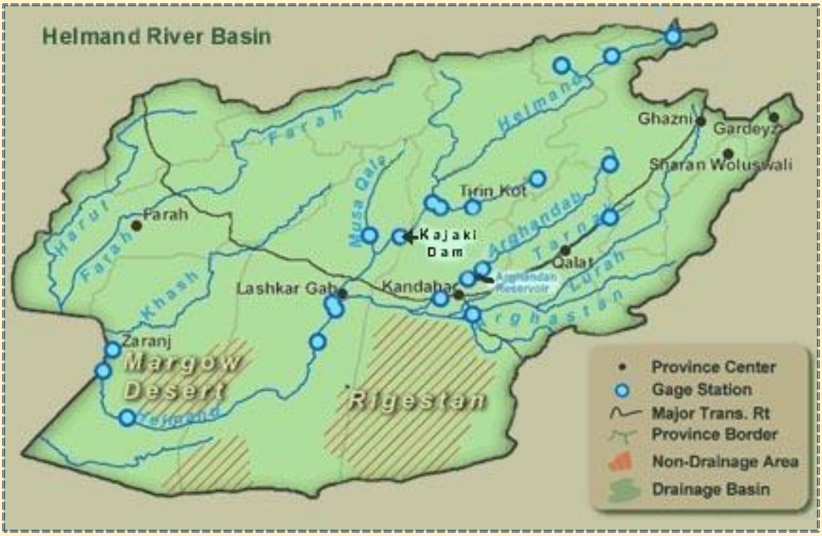

انځور ۵. ۴۸ هېلمند سين د تتي انځور، د سيندونو له اوبرنګه کرښو سره، چې اوبو د مېچه کولو سېمو سره چې اوبو کچه په سويل د ټاټوبي کې ځرګندوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکبېستان ولسمشر څېټکړنو ته د فردوس څېټکړنې.

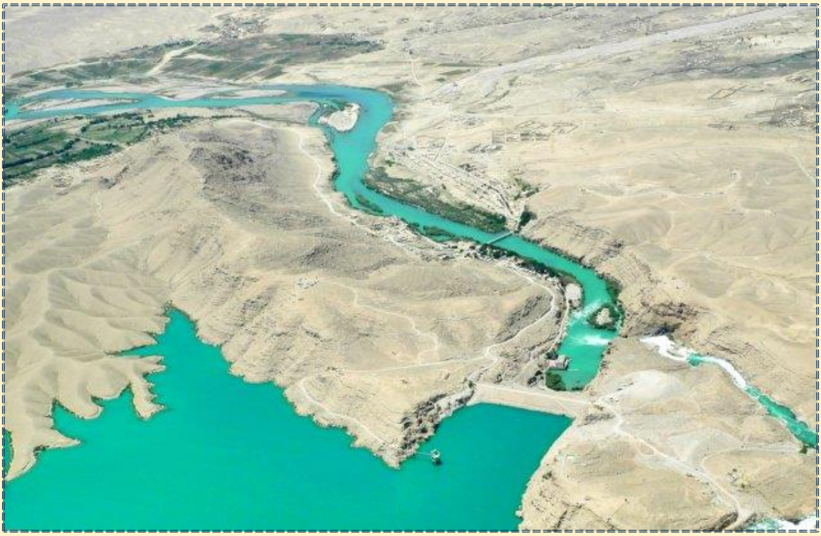

انځور ۵. ۴۹ هېلمند د کجکي ډنډ د يوې څنډې انځور، کجکي ولسوالۍ، هېلمند، افغانستان.

انځور ۵. ۵۰ هېلمند سين ناوې ولسوالۍ کې د يوه شېرل شوي امريکايي انځور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکستان ولسمشر ځټکړنو ته د فردوس ځټکړنې.

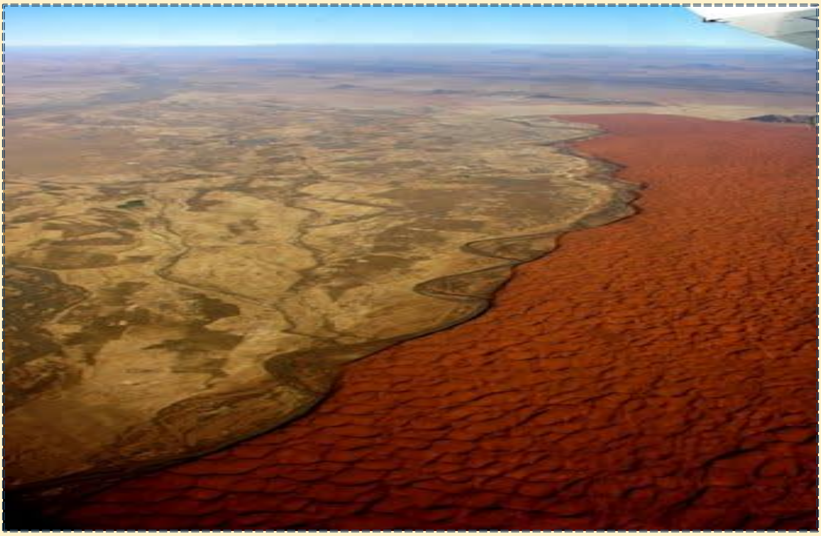

انځور ٥. ٥١ ارغنداب سين انځور، چې سرې اوبه د هېلمند سيند ته لېږدوي.

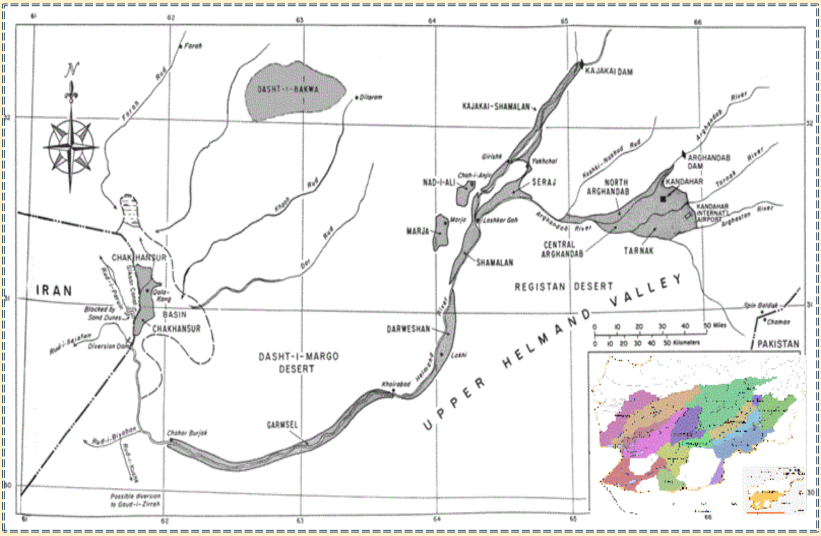

انځور ٥. ٥٢ هېلمند سين د ټټي انځور، د سيندونو له کرښو سره، چې اوبو د لېږد سېمو په منځ او سويل د ټاټوبي او ايران ګاونډي هېواد سره ځرګندوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

انځور ۵. ۵۳ اوروزګان سيند، ترينکوټ ولسوالی، اوروزګان، افغانستان.

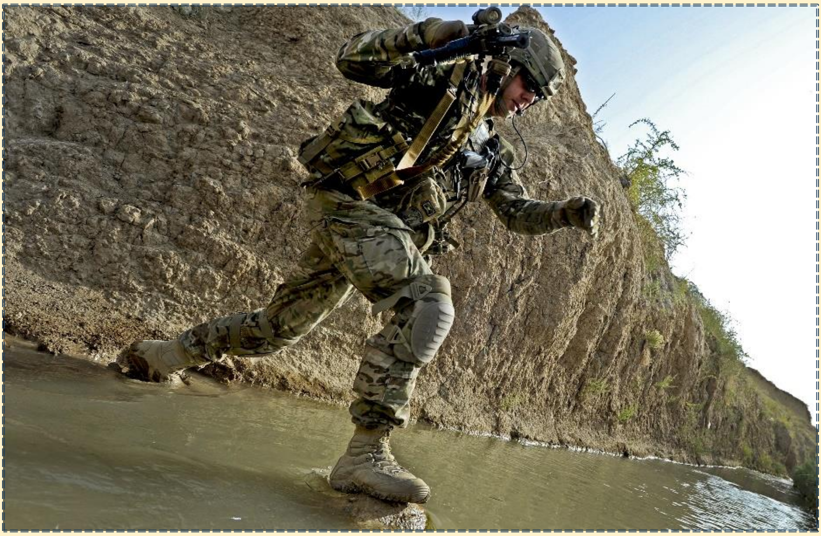

انځور ۵. ۵٤ ترانک سين، د هېلمند سين مرستيال، قلات، زابل ولايت، افغانستان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹٦ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکبېستان ولسمشر څېټکړنو ته د فردوس څېټکړنې.

انځور ٥. ٥٥ ترانک سين، د هېلمند سين مرستيال، پنجوايي ولسوالۍ، کندهار ولايت، افغانستان.

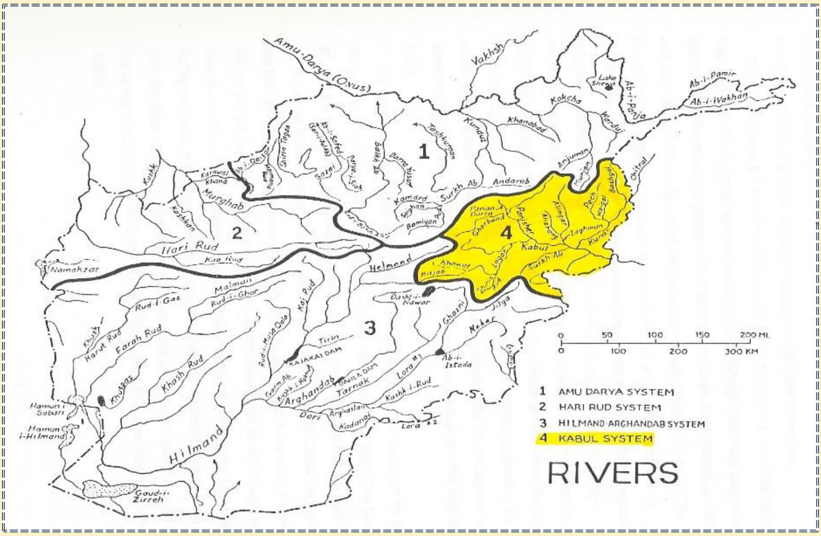

انځور ٥. ٥٦ پلازمينې (کابل) د سيندونو ټولواله چې ۱۹ سينونه لري، تر ټولو اوږ سيند دی چې د هند سمندر ته لوېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياڼې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

مرستيالان يې د ګوملې سيند ۳۵ مکعب مېليون مېتر؛ مارو، شمال، خورم سينونه ۴۰۰ مکعب مېليون مېتر؛ پنجشېر سيند ۳۱۳۰ مکعب مېليون مېتر؛ کونړ ۱۵۲۵۰ مکعب مېليون مېتر (تر روان پېره پاکستان هغه اوبه چې زموږ له پخواني چترال څخه بر کونړ ته د ننه کيږي د اوبو ستيشن يا اوبو مېچې اله نه ده ځای پر ځای کړې او نه يې ښه مديرت کړی دی، چې لاندې سيمې او کروندې او کورونو ته هر کال تاوانونه اړ وي مخه نه ده نيولې، که چېرې ۱۵۲۵۰ څخه ډېره ، ۲۴۰۰۰ وي نوبيا ۱۰۰۰۰ زموږ د کونړ دي او ۱۴۰۰۰يې له چترال څخه راځي. او که ۱۴۰۰۰ وي نو ۱۰۰۰۰ يې زموږ او ۴۰۰۰ يې له جترال څخه راځي)؛ بر کابل ۲۵۲۰ مکعب مېليون مېتر چې ټول ټال په منځنۍ کچه ۲۱۶۵۰ مکعب مېليون مېتر اوبه اباسيند ته غورځوي.

د ټاټوبي کابل سيند د بربښنا جوړولو لس ځايه ستر پيداوارو جوګه دی، د دې له لوړې سيمې څخه د ټېټې سيمې لورې د بهېدو له امله د پام وړ دي، سره له دې چې د دوی کړنه يوازې د سيند غاړو کوشنۍ يو ځمکنيو بنو په جوړولو کې خورا پياوړی استازی دی، په داسې حال کې چې د دوی اوبه د افغانانو له پاره د ژوند ژونکړتوب کوټه (حياتي خونه) ده. خو د لړلې سوسيسۍ او وران کارو له لورې د اوبو خړوبولو او بربښنا پيداوار چمتو کولو له پاره تل په پيلني پل کې ستونې بغۍ او مخه ډب کول کيږي.

انځور ۵. ۵۸ کونړ سيند، په منځنۍ کچه لږ تر لږه په کال کې کونړ ۱۵۲۵۰ مکعب مېليون مېتر اوبه د کابل سيند ته غورځوي، کوز کونړ ولسوالۍ، کونړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښتکړنو ته د فردوس څښتکړنې.

انځور ۵. ۵۸ پلازمينې (کابل) سين تنی، نغلو سر، سروبي ولسوالی، کابل افغانستان.

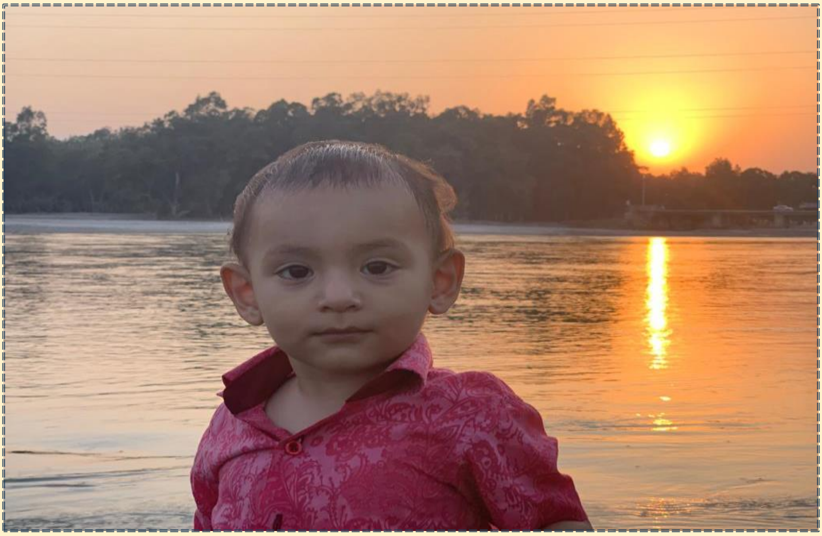

انځور ۵. ۵۹ پلازمينې (کابل) سين، عبدالرحيمزي سيمه، سرخکانو پله سره د مازديگري انځور، قرغه يي ولسوالی، لغمان، افغانستان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښکړنو ته د فردوس څښکړنې.

انځور ۵. ٦٠ د الېنګار سين له دوې سيندونو څخه پنډيږي چې يوه يې رامګيل او کوليم سينونه دي.

د لغمان سين چې عزيز خان کڅ، معروفخيلو کلي سره درنتې بند سرته د کابل سين سره يوه ځای کيږي چې د ايندوس سين تتی يې څښې. د الېنګار نلیار پول ابو مېچه کولو تولوالي (ستېشن سيستم) د چې په يوه کال کې په منځنۍ کچه ۲۴۵۰.۷۶۳ مکعب مېليون مېتر اوبه لغمان سين ته جوګې پله څخه کوزې لورې د چاردي ملايانو کلي ته نږدې غورځوي. د الېنګار د ابوغورځونې کچه (ډيسچارج) په يوه ثانيه پر مکعب مېتره اوبو بهيږي، په لاندې بڼه ده :. په سلواغې مياشت کې ۱۳.۵ مکعب مېتره اوبه پرثانيې، په کب مياشت کې ۱۷.۸ مکعب مېتره، په وري مياشت ۵۴.۷ مکعب مېتره؛ په وري غويي مياشت ۱۲۷ مکعب مېتره؛ غبرګولي مياشت ۲۰۴ مکعب مېتره؛ په چنګاښ مياشت ۲۱۳.۸ مکعب مېتره؛ په زمري مياشت ۱۲۶ مکعب مېتره؛ په وږی مياشت ۶۰.۷ مکعب مېتره؛ په تله مياشت ۳۶.۲ مکعب مېتره؛ لرم مياشت ۳۲.۲ مکعب مېتره؛ په ليندۍ مياشت ۲۹.۱ مکعب مېتره او مرغومي مياشت ۱۶.۹ مکعب مېتره اوبه بهيږي. چې ټېټې کچې مېڅه يې په سلواغې مياشت کې ۱۳.۵ مکعب مېتره پر ثانيه ده او لوړې کچې مېڅه يې په چنګاښ مياشت کې ۲۱۳.۸ مکعب مېتره پر ثانيه ده، چې منځنۍ کچه يې ۷۷.۶۶۱۶۷ مکعب مېتره پر ثانيه ده. نوموړې کره مېچه له ۲۰۱۵ زيږدي څخه تر ۲۰۲۱ زيږدي پورې خوندې شوي مېچه ده؛ الېنګار د سين غاړه، ګلبېله، مهترلام ولسوالۍ، لغمان، افغانستان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

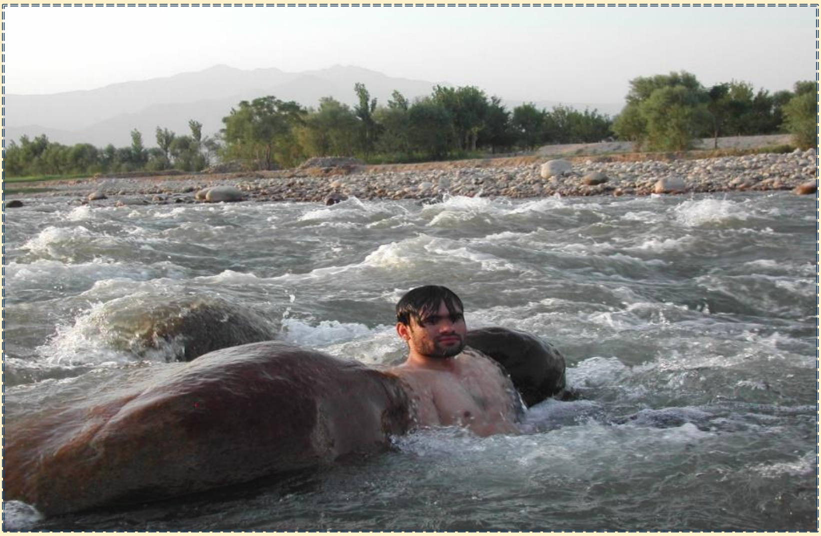

انځور ٥. ٦١ د اليشنګ سين، تيرګړيو سيمه، تيرګړيو پله سره د مازديګري انځور، مهترلام ولسوالی، لغمان، افغانستان.

اليشنګ سين د کاوون د غرو لوړو سوکو ښخه سرچيښنه اخلي، په سلواغي کې مياشت کې ۲ مکعب مېتره اوبه پرثانيې کيږي چې په چنګاښ مياشت ۱۰۶ مکعب مېتره رسيږي چې د اوبو چټکتيا يې د الېنګار سين ښخه ډېره ده. چې منځنی کچه يې ۳۸ درېنګلې (مکعب) مېتره پر ثانيه ده.

چې په يوه کال کې په منځنی کچه ۱۱۹۹.۱۶۳ درېنګلې مېليون مېتر اوبه لغمان سين ته جوګي پله ښخه کوزې لوړې د چاردي ملايانو کلي ته نږدې غورځوي.
چې غرونه يې تل په وا ورو پوښلي وي. او لاندېنی لرغوني لندی يې چې د تاتوبي په پوستکالي بڼه په کښلې کې د ګل پاچا الفت له لوړې خوندې شوي ده يادونه کوم.

زما زړګی د کاوون غر دی
په نورو ګرد وي پرما واورې و روينه

د لغمان سيند د اوبو مېچه کولو تولوالي په ستېه، په يوه کال کې په منځنی کچه ۳۶۴۹.۹۲۶ مکعب مېليون مېتر اوبه کابل سين ته غورځوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څتکړنو ته د فردوس څتکړنې.

انځور ۵. ٦٢ د لغمان سيند چې د الينګار او اليشنګ سيندونو له يوه ځای کېدو څخه جوړېږي. عزيز خان کڅ، معروفخيلو کلي سره درنتې بند سرته د کابل سين سره يوه ځای کېږي چې د ايندوس سين تتی يې څبنې.

انځور ۵. ٦٣ وازه خوا، پکتيکا، د ګومل سين پنډولو يوه له واورو ډکه سېمه چې د سړوبو په ډول اوبه ګومل سيند ته غورځوي چې ۳۵۰ مېليونه درېنګلې مېتره اوبه په کلنی کچه کابل سينديزه سيمه کې پيداور زوکړه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياڵې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېکړنو ته د فردوس ځېکړنې.

انځور ٥. ٦٤ ټاټوبي د سړوبو (يخچالونو) او دسيندونو لويېکچي ټولواله.

,, پايښت: په ټاټوبي کې د سيندونو د اوبو پايښت د وګړو ژوندي پاتې کېدو له پاره اړين دي، مګر راتلونکی پېر د ډېرى وګړو له پاره خورا ناڅرګند دی. په هر پېر، يوه شمېر ښکاروندي (معيارونه) رامنځته شوي ترڅو د ټاټوبي وګړو سره مرسته کوي، ترڅو دوی د اوبو رسولو ښه ساتنه و کړي (۳.۳ لښتيليک) په بنسټ. نوموړي منل شوي ښکاروندي (معيارونه) اړينه ده چې هرڅوک زده کړي او د ټاټوبي په ښوونځی يو کې ښوونه او روزنه شي ترڅو د ښه راتلونکي له پاره د اوبو رسولو او ساتلو غوره پلان جوړولو وړتيا و لري.

۳.۳ لښتيليک په ټاټوبي او شا او خوا کوزو هېوادونو کې د اوبو د پلان کولو له پاره د پايښت معيارونه (له ګليک وروسته، ۱۹۹۸). دا يوه هېله مند لړ دی ځکه چې دا ټول ښکاروندي (معيارونه) په روانپېر کې نه پوره کېږي.

۱. د اوبو بنسټيزه اړتيا دا ده چې د ټولو انسانانو له پاره د انسان روغتيا ساتلو له پاره ډمن ډاډ ورکوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲. د اوبو بنسټيزه اړتيا به د اکوسيستمونو د روغتيا د بيا رغولو او ساتلو ډاډ ور کوي.
۳. د اوبو څه رنګوالي (کيفيت، ښه والي) بايد د ټاکلو معيارونو لړ. تر لړې کچې سره سم و ساتل شي، چې نوموړې د ځای او د اوبو د کارولو څرنګوالي پورې اړه لري.
٤. د ژويو (انسانانو) کړنې بايد د تازه اوبو د زېرمو او بهېدلو (جريانونو) اوږدمهاله نوي کولو ته تاوان (زيان) و نه رسوي ,, اړين ده چې له سلو ۱۰٪ يې د پنځې چارپېريال له پاره ټېټو يا لرو سيمو ته پرېښودل شي. ،،
٥. د اوبو د سرچينو د شتون، کارونې او څه رنګوالي په اړه معلومات بايد راټول او ټولو اړخونو ته د لاس رسي وړ و ګرځول شي.
٦. د اوبو پر سر د شخړو د مخنيوي او حل له پاره بايد بنسټيز ميکانيزمونه جوړ شي.
٧. د اوبو پلان جوړونه او پرېکړه کول بايد ديموکراتيک (خپلواک، ازاد) وي، د ټولو اغېزمنو اړخونو استازيتوب رښتي (يقيني) کړي، د ټولو اغېزمنو اړخونو استازيتوب ته وده ورکړي او د اغېزمنو ګټو نېغ (مستقيم) ګډون ته وده ورکړي.،،
(د اوماها نيبراسکا پوهنتون، ۲۰۲۳ لېږدی، ۲۳ چوپړی)

بل لورې ته په ټول ټاټوبي کې ستر ۳۱۴ سړوبي (يخچالون) دي، له ۲۴۰ ستر سړوبو اوبو ويلېدنې څخه امو سيند سرچېنه اخلي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰۴ چوپړی

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

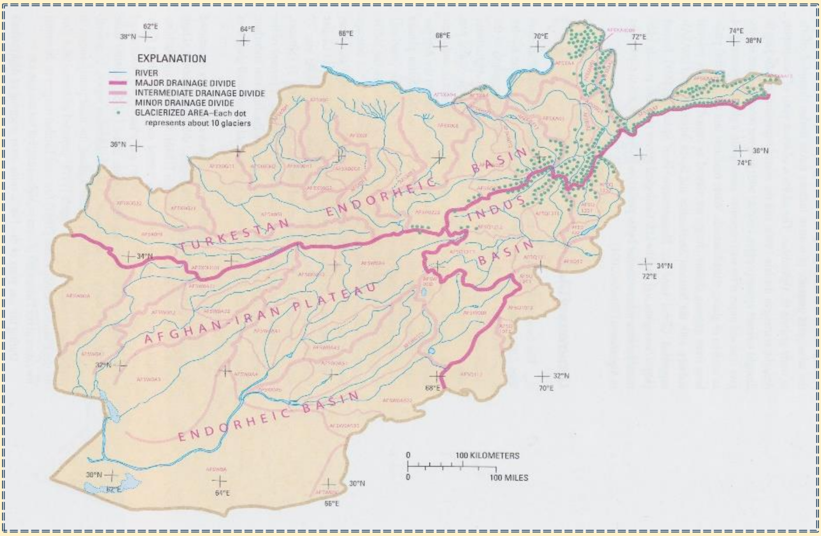

انځور ۵. ٦٥ تاتوبي د سړوبو (يخچالونو) او دسيندونو لوېښکچې تولواله.

,, شکل ۳. ۱ سي. د افغانستان د سيندونو نخښه چې د اوبو ايستلو ماسټر تولوالي (سيستمونه) څرګندوي او همدارنګه د ګليشير د ويلې اوبو سرچينې ښه يي (شنه ټکي، په دې سړوبو کې هر ټکی د ۱۰ ګليشير يخونو سره مساوي کيږي چې د تاتوبي په شمال او ختيځ کې منځه شوي (په يوه ځای کې سره ټول دي).،، (د اوماها نيبراسکا پوهنتون، ۲۰۲۳ ليږدی، ۲ چوپړی)

ډېر ستر هېوادونه د اوبو په سر په کوشنيۍ يو هېوادونو سياسي لوبې کوي، خپلې ګټنې په کې ګورې چې ښه بېلګه يې د روسي هېواد له موږ سره وه، زموږ ولسمشر يې په دې تېر ويسته چې تاسو ته به د امو په سيند په شمال کې ستړې ستړې اسانتيا وي جوړې کړم، هغه يې و نه کړل، بخارا او سمرکند يې زموږ له لوی کور څخه بېل کړه، په همدې ښه ډېری پينۍ وال و ګړي په امريکا ګوته نيسي چې په پنډوسکه کې د اوبو په سر شخړې زوکړه کړي او خپلو موخو ته و رسيږي، چې د امريکا ملګرو ولايتونو د سولې ودانولو په نوم يې ستر پوهنتون بوږولی دی، چې نوم يې د سولې دی خو په ربښت کې د سولې په نوم

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځښتکړنو ته د فردوس ځښتکړنې.

جګړې په نرمۍ زوکړه کوي او له دې زورنې خپلې موخې هسکو سوکو ته رسوي، چې په سلګونو کړنې یې دا کانې سپینې ته را اوباسي، په هر پېر ګواکې دا ده چې کنه نو نه ورته نه شو ویلی چې داسې به نه کوي.
,, هېڅ پرمختللي هېواد د اوبو په سر جګړه نه ده کړې، په تاثر ده پرمختللي هېوادونه د اوبو زېرمو وېش سره کوي چې په دې کې سره ډېر نږدې وي سره، هېڅ کله هم شوي نه ده چې هېوادونه دي د اوبو شخړې په سر فوځي ځواک سره ښکر په ښکر کړي، د ریشو له سرحدي لویې جګړې څخه په لومړۍ یو شپړو جګړو څخه چې د دوېیم نړۍ والې جګړې ورسته شوي دي، دا راپور د اوبو په سر د شخړو زورنه څرګندوي، د ټکر وېرې او د سولې جوړولو ستاراتیژي په کومه بڼه د اوبو ډیپلوماسي په مخکې وړي چې د وېرو په لړولو (اغېزه، نري کول یا پستول) کې مرسته کوي. ،، د لیکوال ژباړه (ډیوېډ، ۲۰۲۰ زېږدی، ۱ چوپړی)

په همدې د سرچینو نړۍ وال اینستېټوټ چې تر ډاکترۍ کچې پورې په کې غلې څېړنې، شننې، لاسته راوړنې او مندنې سپینې ته را وباسي، هم د خپلو هېواد د ځانګړو خدمتونو ادارو تر چتر او لاربشونې لاندې په کار کړ کېږي، چې تر ټولو لویه لیدي او لرلیدي لید یې په منځنې ختیځ باندې د اند او وند له غورځولو څخه نه دی، چې له ۱۹۳۰ لېږدي یې پیل او تر ۲۰۱۸ لېږدي یې په لومړي پلان او دوېیم او درېیم او روان پېر پلان باندې کړ وو چې تر ټولو پنده برخه یې له ۱۹۹۸ زېږدي څخه څرګندېږي او دوې زه او ۲۰۱۷ کې خپلو موخو هسکو ته رسېږي.
د وګړو په وړاندې ربښتې څېره د چې تګلار (خوا، مخه، میلان، تمایل یوې خوا ته مخ کول، تمایل ښوول: پاملرنه کول) پېښېدنه (واقع کېدنه، نابوبره، پرپېښېدنه، پېښه) په زور(قوت، تشدد، اجبار: تېری، سپکاوی: سختي، توندي، پارېدنه: تاو.) کې د توښه (ذخیره، ځوری، پاسره: چېنه، منبع: تد بیر، چاره.) یوه ځای کېدل (نښتل، تړل کېدل، مربوطېدل، شریکېدل، یوه ځاي کول، نښلول، مړل، مربوطول (ذهناً)، ملګریکول، شریکول، ګډول.) د اوبو توښې او د اوبو ټولوالې له پاره له ۱۹۳۰ څخه تر ۲۰۱۸ پورې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰۶ چوپړی

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېکړنو ته د فردوس ځېکړنې.

,, تګلارې پېښېدنه په زور کې د توښې یوه ځای کېدل د اوبو توښې او د اوبو تولوالې له پاره له ۱۹۳۰ څخه تر ۲۰۱۸ پورې. هېڅ څېر د ټکر چلولو جوګه نه کېږي، هېڅ یوازې د حل لاره به د اوبو امنیت له منځ وې نه سي، له نیکمرغه په لویه کې د حل لارې زموږ سره شته دي په چمتو شوي راپورکې.

د اوبو په سر ټکر ته د پای ټکی ایښودل، د اوبو او سوکالی خنډونو ته د حل لارې چارې، د اوبو، سولې، سوکالی ملګرتیا له پاره په ډبلیو ار ای ټاکلي اینستېټیوټ په درځنونو ستراتیژۍ لري چې د اوبو اړوند ټکرونه او خنډونه ټېټوي په څلورو ناستو ډلګیو یې وېشي. پنځي زېرمې، ساینس، ډیپلوماسي او د اینجینېرۍ لاسته راوړنې. چې د اینجینېرۍ لاسته راوړنې له سلو ۶۸ ٪ عراق (ابراک) کې لاسته راوړې دی چې اوبه له کمتون سره مخ دي.،، (چارلیس، ۲۰۲۰ زیږدی، ۲، ۴ او ۶ چوپړی)

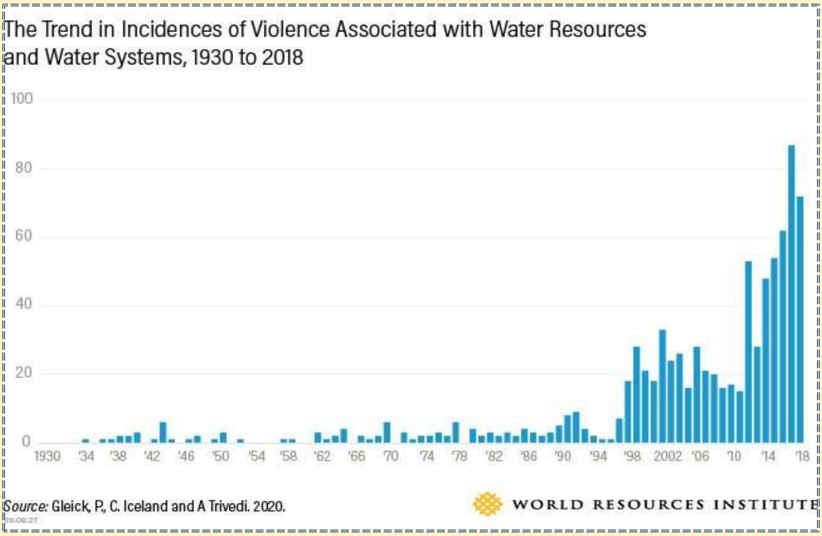

څېره ۵. ۸ تګلارې پېښېدنه، په زور کې د توښې یوه ځای کېدل د اوبو توښې او د اوبو تولوالې له پاره له ۱۹۳۰ څخه تر ۲۰۱۸ پورې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتېکړنو ته د فردوس ځتېکړنې.

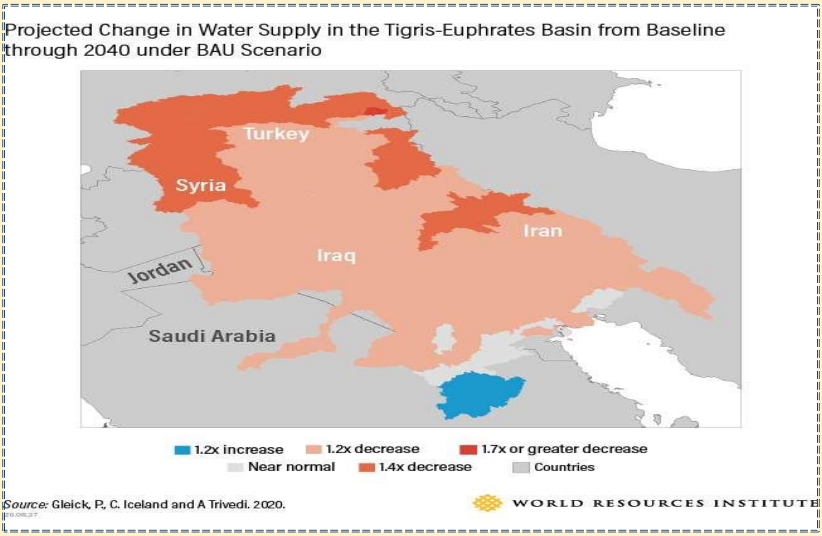

انځور ۵. ٦٦ د ټگریس ایوپورټس تتي ستپلیکي ۲۰۴۰ زیږدي کال له پاره په سناریو (د فلم کیسه) د ابورسولو پروژه کې بدلون راغی.

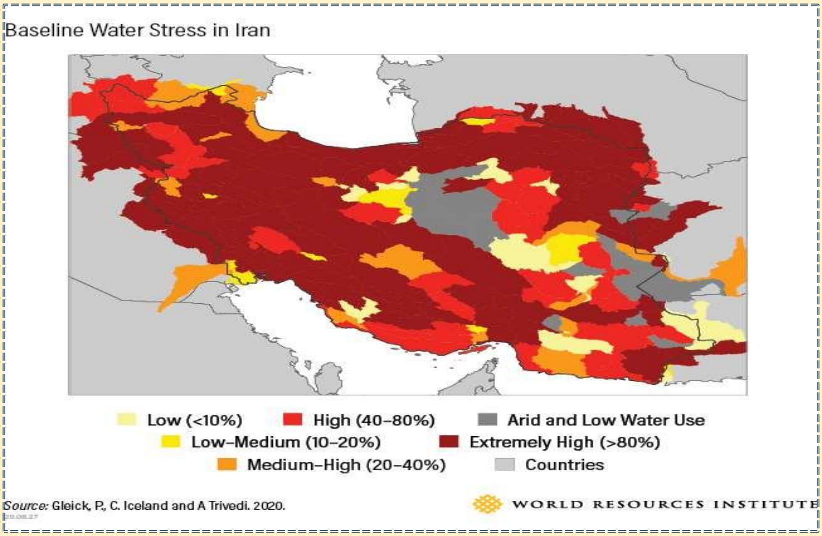

انځور ۵. ٦٧ ایران هېواد د اوبو اندېښنو د ستې لیکه.

,, پیکه ژېړ رنګ شوې سیمه کې د اوبو اندېښنې د ستې لیکه: ټیټ کچه له سلو ۱۰٪ ځخه کوشنی شمېر يې؛ پیکه سور رنګ شوې سیمه کې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوبو اندېښنې د ستې لیکه: لوړه کچه له سلو (۴۰٪-۸۰٪)؛ خاورین رنګ شوې سیمه کې د اوبو اندېښنې د ستې لیکه: وچه، شاړه (ځکه) وچه میره او له اوبو څخه د لرې ګټه اخېستنې کچه؛ ژېړ رنګ شوې سیمه کې د اوبو اندېښنې د ستې لیکه: په منځنۍ لړه کچه له سلو (۱۰٪-۲۰٪)؛ سور رنګ شوې سیمه کې د اوبو اندېښنې د ستې لیکه: ډېره لوړه کچه له سلو (۸۰٪) پورته د ګټه اخېستنې کچه؛ مالته يي رنګ شوې سیمه کې د اوبو اندېښنې د ستې لیکه: په منځنۍ لوړه کچه له سلو (۲۰٪-۴۰٪)، د لیکوال ژباړه له غځونې سره (چارلېس، ۲۰۲۰ زېږدی، ۶ چوپړی).
له چارلېس سره سم دا په ډاګه کوم چې د کوش تپې لويې ويالې بشپړه سیمه سور رنګه د اوبو اندېښنې د ستې لیکه ده: چې په بلخ، شبرغان او فاریاب کې شتون لري؛ په کې ډېرې سوزيدونکي تورتيلي کروندې دي چې ډېره لوړه کچه له سلو ۸۰٪ پورته د ګټه اخېستنې کچې ته اړتیا لري، اوبه ورته چمتو شي چې نباتات او ژوي پرې ژوند و کړي.

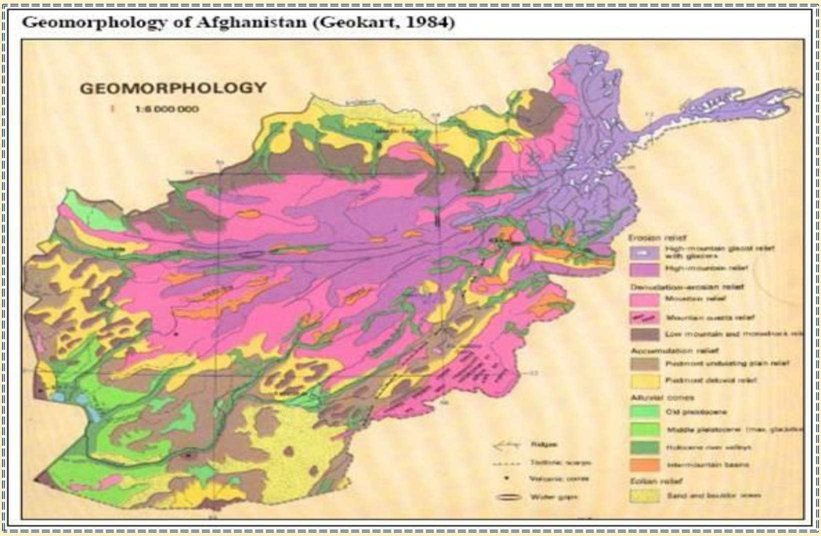

انځور ۵. ٦٨ د ټاټوبي جیومورفولوژي (ځمکې پېژندلو نښه ۱۹۸۴ زېږدی.)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

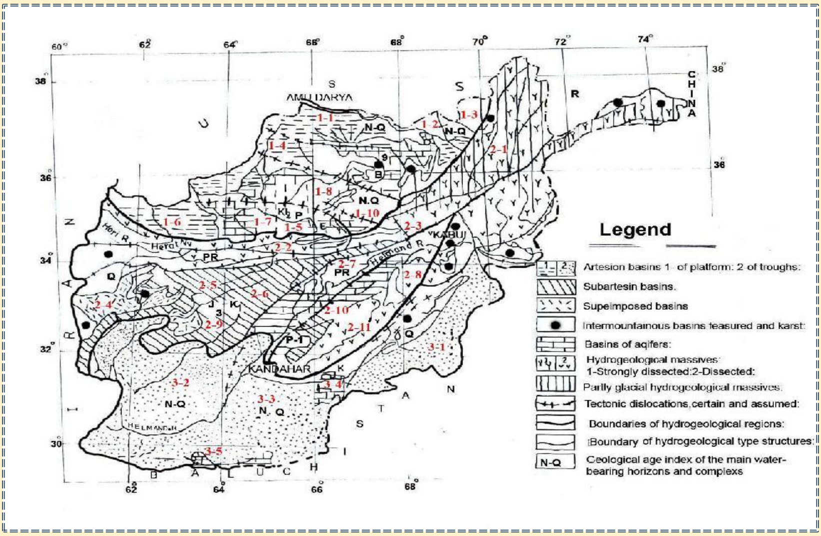

انځور ۵. ٦٩ ټاټوبي ځمکګجونو له پامه په پرتو (۳۰ - ۳۸) او ودرېدو (۶۰ - ۷۸) درجو کې ځای پر ځای شوې نخښنه. بل لورې ته له دې اوبو پېژندلو یا هایدرولوژي نخښې څخه د ډاکار موسسه هم ګټنه اخلې.

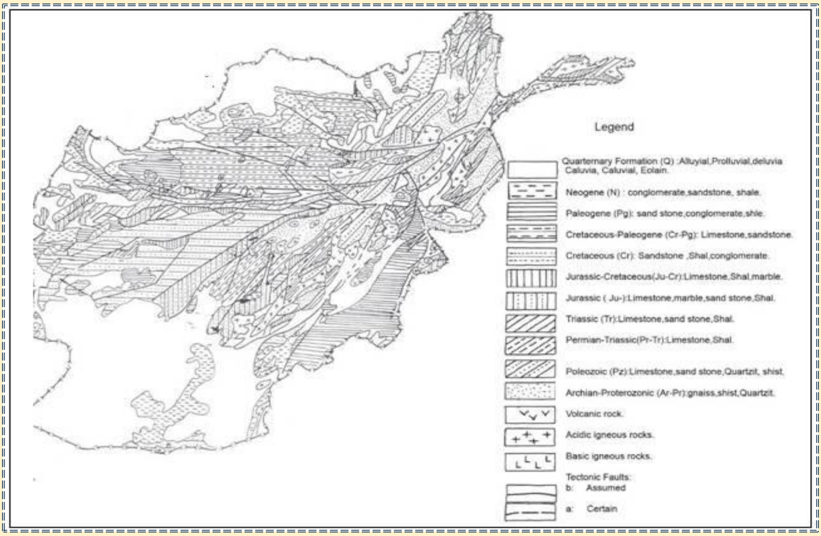

انځور ۵. ۴۰ ټاټوبي د ځمکو پېژندلو یا جیولوژي نخښنه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

انځور ۵. ۴۱ تاتوبي د سينونو توبولو (بهول، څڅول، خپرول، خورول، شپندل، اچول، غورځول. لکه ورګ او پوستکی) نخښه.

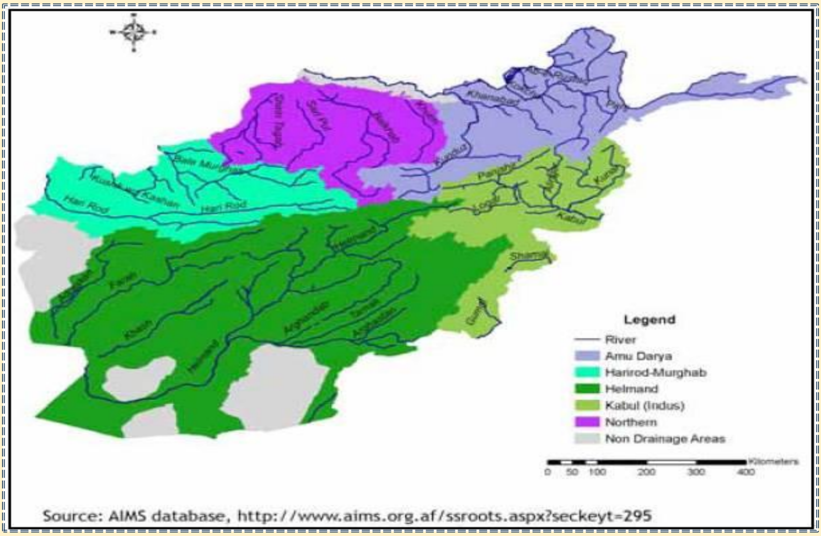

انځور ۵. ۴۲ تاتوبي د سينيزو سيمو (سينديزو حوزو) نخښه چې د ځينو سينو له پيله تر پايه خودل شوي دي، پرته له ځينو څخه لکه د پامير اکسو سين (سپينو اوبو سين چې ۵۰ کېلومېتره د پامير په څوکه، څوکه کې بهيږي او بيا تاجيکستان ته ننوځي نه دی خودال شوی او داسې نور).

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱۱ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

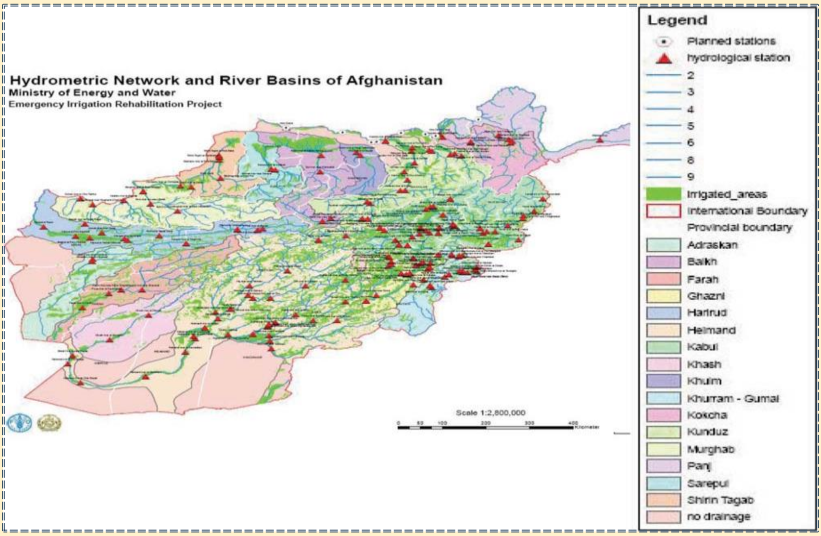

انځور ۵. ۴۳ ټاټوبي د اوبو مېچې ټولوالې جال او د سينو تتو نخښه، د انرژۍ او اوبو وزارت بېړنۍ اوبوخړوبولو بيارغوني پروژو کار ځاي روښانه وي.

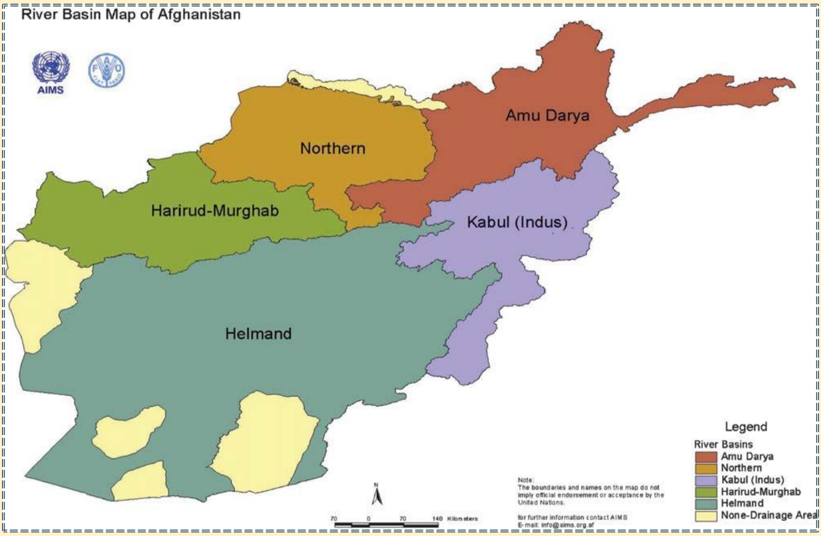

انځور ۵. ٤٤ ټاټوبي د سينيزو سيمو (سينديزو حوزو) نخښه چې د شپږو سينيزو سيمو څرګندونه کوي، ۱. د اموسين تتو سينيزه سيمه؛ ۲. شمال د تتو سينيزه سيمه؛ ۳. کابل (اېندوس) تتو سينيزه سيمه؛ ۴. هرېرود او مرغاب تتو سينيزه سيمه؛۵. هېلمند تتو سينيزه سيمه او ۶. سوېې خړوب شوې سيمه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

انځور ۵. ۴۵ هندوکش د غرونو لړۍ واورين غرونو انځور چې اموسين له اوبو پنډوي.

انځور ۵. ۴۶ هندوکش د غرونو لړۍ واورين غرونو انځور چې اموسين له اوبو پنډوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېکړنو ته د فردوس ځېکړنې.

انځور ۵. ٤٧ تاتوبي د سړوبو (يخچالونو) او د هندو کوش غرونو لويېکچې تولواله.

انځور ۵. ٤٨ د پامير غرونو سړوبي چې د تاتوبي ځوان تېرو ځوکو لرونکي واورين غرونه دي، په واخان ځغاسته کې، پامير ولسوالی، بدخشان افغانستان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تېې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

انځور ۵. ۷۹ تاتوبي د سړوبو (يخچالونو) يا د هندوکوش دوپيمې لړۍ انځور.

انځور ۵. ۸۰ باميان هزاره جاتو واورين غرونو انځور چې امو سين ته اوبه لېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

انځور ۵. ۸۱ تاتوبي د سړوبو (يخچالونو) واخان غرونو لويېکچې ټولواله.

انځور ۵. ۸۲ هندوکوش غرونو واورين له واوريژونو (د واورې توپان) څخه ورسته انځور، سالنګونه، بغلان ولايت، افغانستان

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېګړنو ته د فردوس څېګړنې.

انځور ۵. ۸۳ تاتوبي بدخشان ولايت، پامير ولسوالی، واخان ځغاستي په واورو کې د کرغېز ټبر کېږدۍ انځور.

انځور ۵. ۸٤ واخان ځغاستي په واوره کې د کرغېز ټبر غويانو انځور چې په سوړ ژمي کې د ورځې ۱۲ بجې تودي هوا له پاره پيتاوي ته له کېږدۍ د باندې ودرولي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

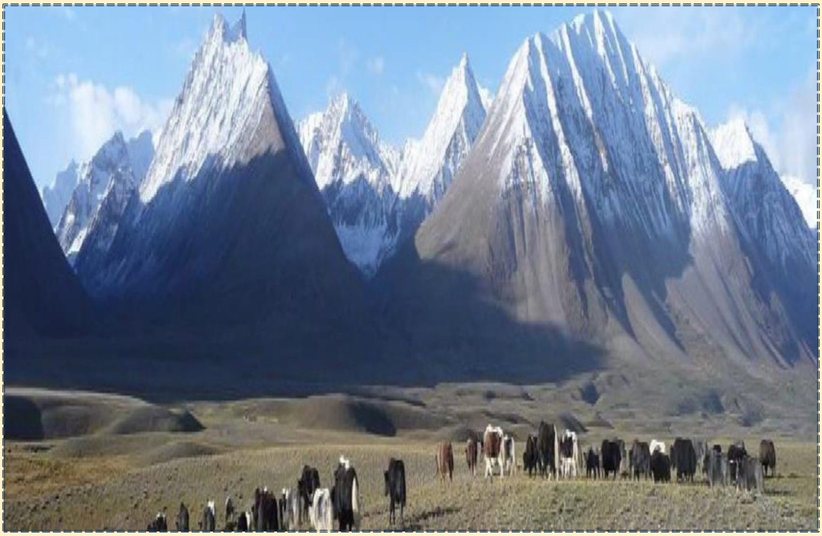

انځور ۵. ۸۵ واخان ځغاستې کې ځوان واورين غرونه (هغه غرونه چې ډېرې تېرې ځوکې لري) مالچر انځور چې د کېرغيز تېر ځارويو ګلې په کې څرېږي.

انځور ۵. ۸٦ امو سيندېزې سيمې کې ځانګړی ډنډ دی چې واورين غرونه په ځوکو کې پنځې ځای پر ځای دی له ځانګړې ښکلا سره چارپېريال هوا ويچه اوبښتی ساتي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

انځور ۵. ۸۷ امو سين د ژۍ دلتا انځور. (هغه خړه چې د سيل په اثر سين په شا او خوا کې ډېپ شوې وي يا د امو، جيهون يا اکسوس سيند دلتا)

انځور ۵. ۸۸ امو سين پانوراميک (پانوراما) انځور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱۹ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

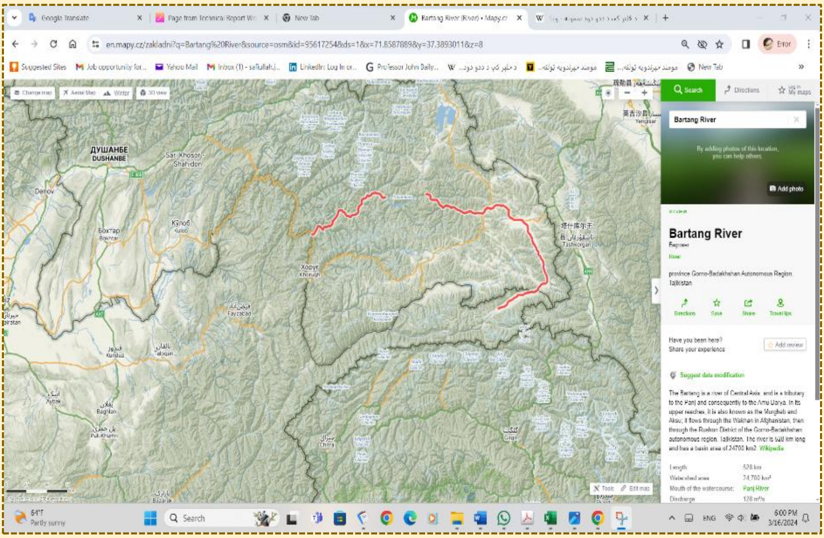

انځور ۵. ۸۹ د اکسو سين (يا د سپينو اوبو سين (Aksu or Bartang) انځور. چې ۵۰ کيلو مېتره په بر واخان کې بهيږي، د تاجيکېستان له پولې اوړې تاشقرغان ته ۴۷۸ کيلو مېتر په کې مزل وهي او ټول اوږد والی يې ۵۲۸ کيلومېتره دی لر پنج سره ګډيږي؛ واټر شيټ سيمه يې ۲۴،۷۰۰ مربع کيلومېتره د اوبو بهېدنې کچه يې ۱۲۸ درېګلي مېتر پر ثانيې دی، کلنۍ کچه يې ۴.۰۳۹ بېليون درېګلي مېتر پر کال کيږي.

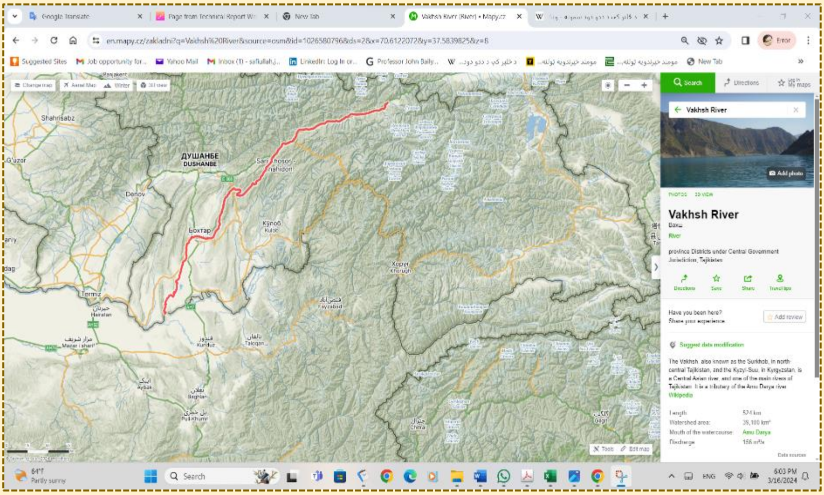

انځور ۵. ۹۰ د وخش (يا وخشي اوبو سين (Vakhsh چې په تاجيکېستان کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲۰ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتېکړنو ته د فردوس ځتېکړنې.

مزل وهي او ټول اوږد والی يې ٥٢٤ کيلومېټره دی، لر پنج سره ګډېږي؛ واتر شيټ سيمه يې ۳۹,۱۰۰ کيلو مېټره مربع (څلورڅنډی)، د اوبو بهېدنې کچه يې ۱٥٦ درېګلې مېټر پر ثانيې دی، چې کلنۍ کچه يې ۴.۹۲۲ بېليون درېګلې مېټر پر کال کېږي.

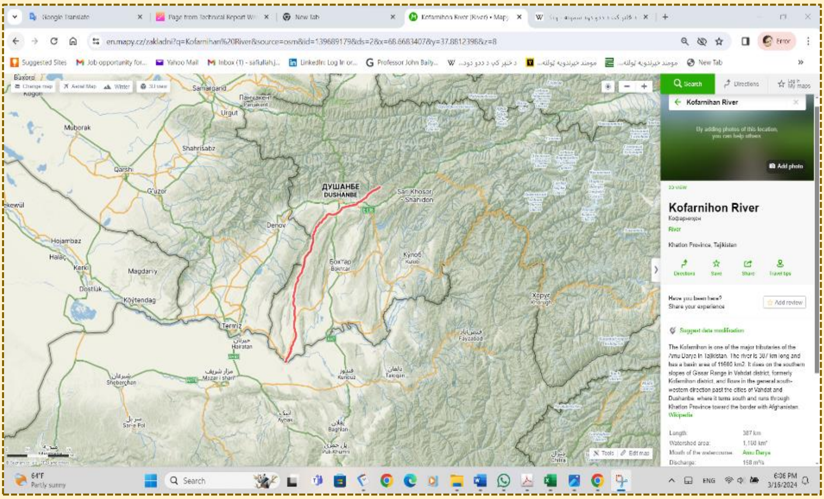

انځور ٥. ۹۱ کوفارنيهان د اوبو بهېدنې کچه يې ۱٥۸ درېنګلې مېټر پر ثانيې دی، چې کلنۍ کچه يې ۴.۹۸٥ بېليون درېګلې مېټر پر کال کېږي.

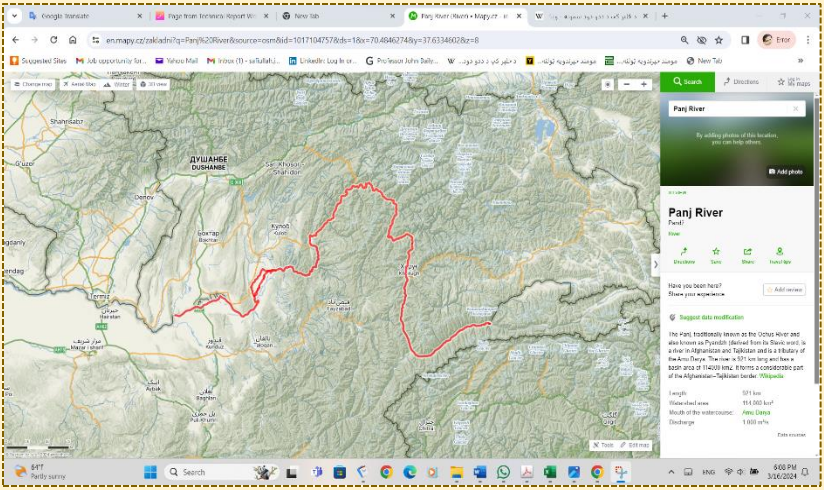

انځور ٥. ۹۲ پنج سين د اوبو بهېدنې کچه يې ۱۰۰۰ درېنګلې مېټر پر ثانيې دی، چې کلنۍ کچه يې ۳۱.٥٥٦ بېليون درېګلې مېټر پر کال کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲۱ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېتکړنو ته د فردوس څېتکړنې.

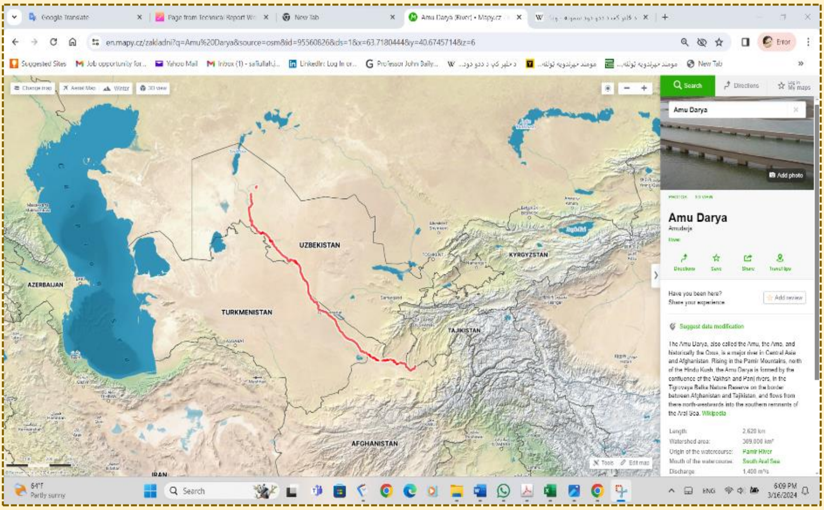

انځور ۵. ۹۳ امو سين د اوبو بهېدنې کچه يې ۱۴۰۰ درېنګلې مېتر پر ثانيې دی، چې کلنۍ کچه يې ۴۴.۱۷۹ بېليون درېګلې مېتر پر کال کېږي.

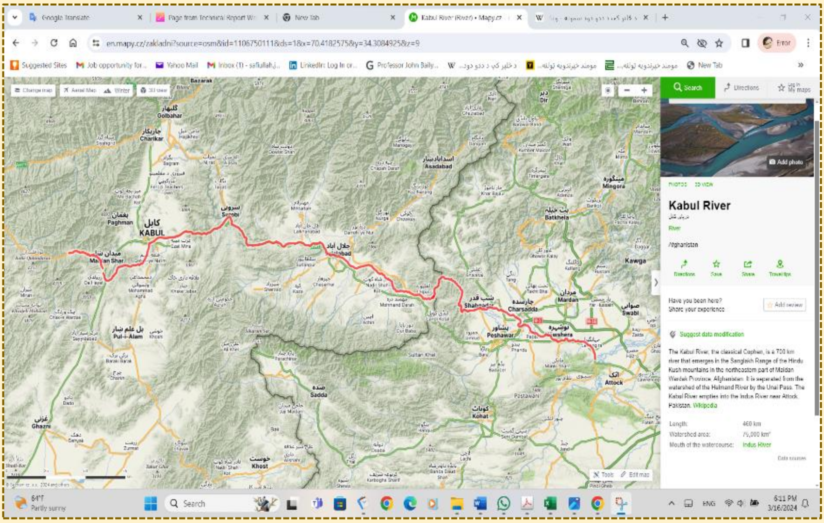

انځور ۵. ۹٤ کابل سين د اوبو بهېدنې کچه يې ۷۵۶ درېنګلې مېتر پر ثانيې دی، چې کلنۍ کچه يې ۲۳.۸۵ بېليون درېګلې مېتر پر کال کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲۲ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

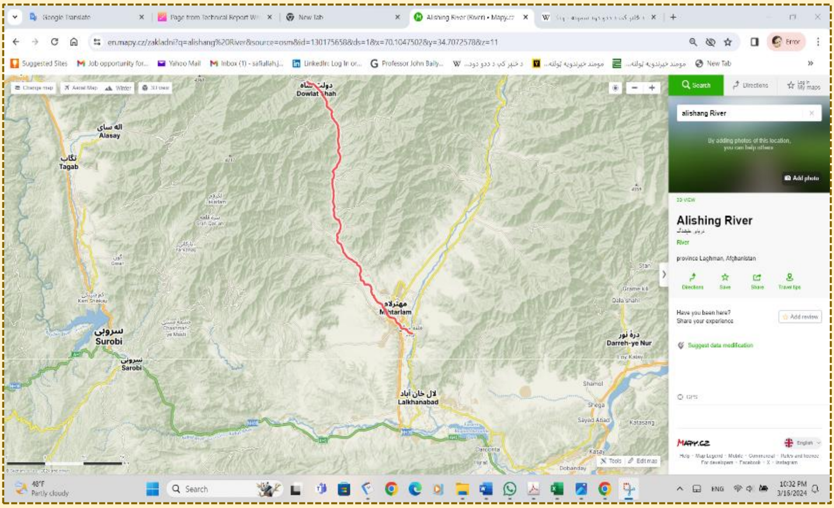

انځور ٥. ٩٥ اليشنګ سين د اوبو بهېدنې کچه يې ٣٨ درېنګلي مېتر پر ثانيې دی، چې کلنۍ کچه يې ١.١٩٩ بېليون درېګلي مېتر پر کال کېږي.

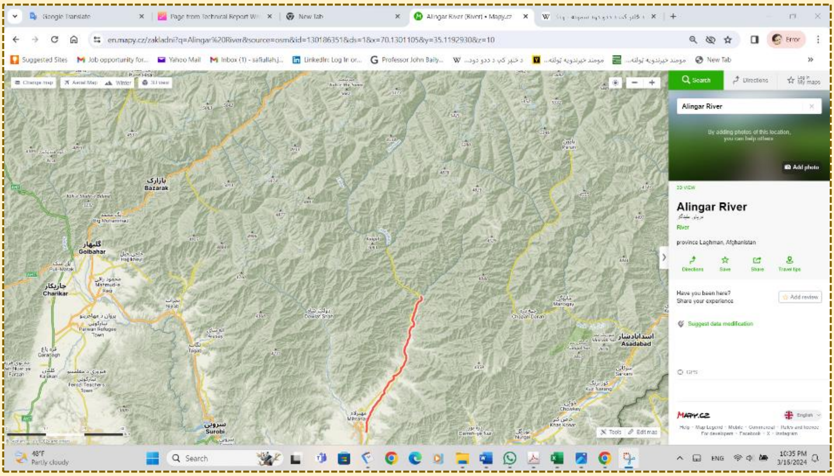

انځور ٥. ٩٦ الېنګار سين د اوبو بهېدنې کچه يې ٧٧.٦٦٢ درېنګلي مېتر پر ثانيې دی، چې کلنۍ کچه يې ٢.٤٥٠ بېليون درېګلي مېتر پر کال کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲۳ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېګړنو ته د فردوس ځېګړنې.

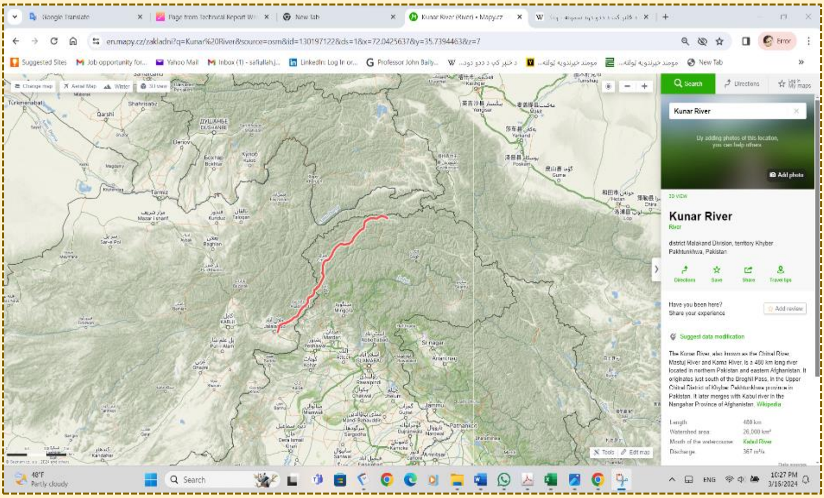

انځور ۵. ۹۷ کونړ سين د اوبو بهېدنې کچه يې ۳۶۷ درېنګلي مېټر پر ثانيې دی، چې کلنۍ کچه يې ۱۱.۵۸۱ بېليون درېګلي مېټر پر کال کېږي.

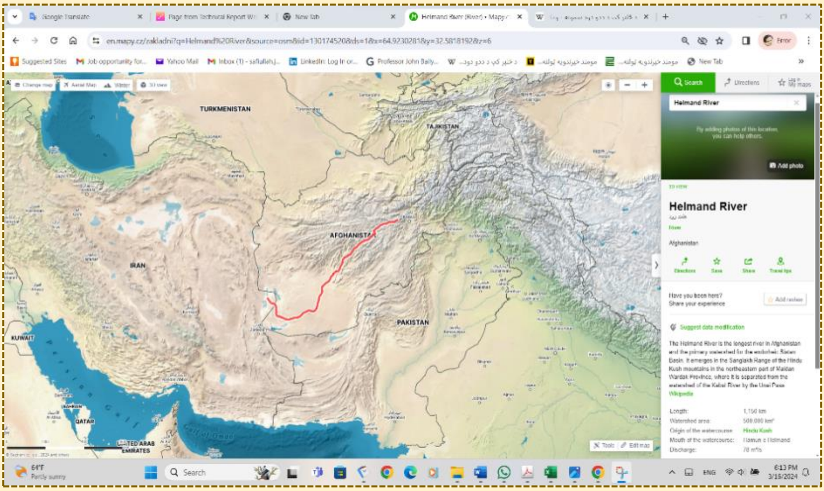

انځور ۵. ۹۸ هېلمند سين د اوبو بهېدنې کچه يې ۷۸ درېنګلي مېټر پر ثانيې دی، چې کلنۍ کچه يې ۲.۴۶۱ بېليون درېګلي مېټر پر کال کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲۴ چوپړی

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېګړنو ته د فردوس ځېګړنې.

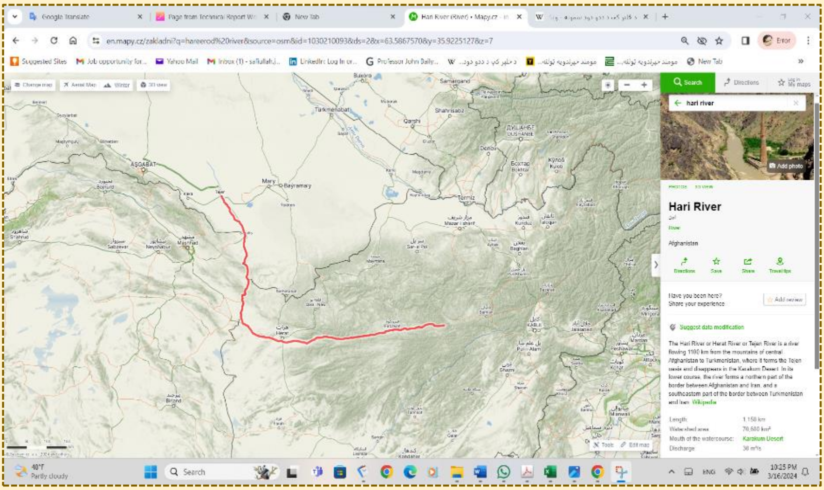

انځور ۵. ۹۹ هرې سين د اوبو بهېدني کچه يې ۳۰ درېنګلي مېتر پر ثانيې دی، چې کلنی کچه يې ۰.۹۴۶ بېليون درېګلي مېتر پر کال کېږي.

زما څرګندول چې روښوي کتنه داسې افغانستان که خپلې د اکسو سين يا د سيينو اوبو سين، له پنچ سره په خپل لاس کنترول کړي او په خپل واک کې يې و ساتې، که پنچ سين په دوې برخو و وېشو، نو افغانستان د مرکزي اسيا کې لومړی اوبه چمتو کوونکی هېواد ګڼل کيږي.

د دوی نظريه داسې کوي چې پنج سين مو ګډه منځنی پوله ده، او له واخانه راغلې اکسو سين باندې يې ځان غلی نېولی او خپل يې شمېرلي.

لکه څنګه چې دوی وايي چې مورږ ډېرې اوبه امو سين ته برابر وو. خو رښتيا دا دې چې د دوی ستر سينه چې د امو مرستيالان دي، چې ۹۴۷ پورې ټول کوشني سينو څخه درې مرستيال رغښت مومې چې پنج، وخس او کفرنيهان دی. چې پنج سين لړترلړ په کال کې۳۱.۵۶۵ بېيلون درېنګلي مېتره اوبه پر سانيه امو سين ته غورځوي؛ وخش سين لړترلړ په کال کې ۴.۹۲۲ بېيلون درېنګلي مېتره اوبه پر سانيه امو سين ته غورځوي؛ کوفرنيهان سين لړترلړ په کال کې ۴.۹۸۵ بېيلون درېنګلي مېتره اوبه پر سانيه امو سين ته غورځوي. چې د ټولې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تېې لويې وياڵي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

غورځوني کچه يې امو سين ته ۴۵.۵۰۵ بېيلون درېنګلې مېتره اوبه پر سانيه ده. د اين مپ وای سي زې (کرغېزستان اوبپانې) نظريه داسې ده چې لړ تر لړه د امو اوبو غورځوني کچه ۴۴.۱۷۹ بېيلون درېنګلې مېتره اوبه پر سانيه ده.

بل لورې ته افغانستان چې لر پنج سين (بدخشان، پامير، واخان) لړترلړ په کال کې۳۶.۴۲ بېيلون درېنګلې مېتره اوبه پر سانيه امو سين ته غورځوي؛ کوکچې سين لړترلړ په کال کې ۵.۶ بېيلون درېنګلې مېتره اوبه پر سانيه امو سين ته غورځوي؛ کوندوز سين لړترلړ په کال کې ۶.۰ بېيلون درېنګلې مېتره اوبه پر سانيه امو سين ته غورځوي. چې د ټولې غورځوني کچه يې امو سين ته ۴۸.۱۲ بېيلون درېنګلې مېتره اوبه پر سانيه ده.

د دوی پلټنه داسې په ډاګه شوې، يا د دوی څېړنه داسې ښودل شوې. ,, ۹۴۷ سيندونه: د تاجکېستان جمهوريت د سيندونو او سيندونو څخه ډک دی. دلته شا او خوا ۹٤۷ سيندونه شتون لري چې له ۱۰ کيلومېترو څخه اوږده دي او ټول اوږدوالی يې له ۲۸۵۰۰ کيلومترو څخه ډېر دی. سينه د مرکزي آسيا د ټولو اوبو د زېرمو له سلو ٪۶۰ جوړوي.،، د نومبر ۲۶ د ۲۰۲۱ زېږدی.

لکه څنګه چې راپور شوی د دوی په واسطه خو افغانستان ترې کم نه بلکې ډېر دی، له ۱۰ کېلومېترو څخه اوږده سندونه شا او خوا ۱۲۰۰ سينه لري.

زما په نظريې امو سين چې زموږ د افغانستان له ۶۳ سينونو (چې ۲۴ د کوندوز سينونه مرستيالان ځې د کوندوز سين ترې رغښت نيسي او په همدې بنه دا نور، ۱۵ د کوکچې سينونه، ۶ د پامير، ۸ د بدخشان او ۳ د لر پنج سينونه) او له ۵۳ د تاجيکيستان سينونو (چې ۱ کوفارنيهان سين، ۱ سورخان سين، ۳۹ د پنج سينونو او ۱۷ د وحش

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

سينونو + ۳ د درې برخو زېرمه يې له کېرغېزستان څخه پيل ده) د اوبو غورځېدو څخه رغښت نيسي.

امو سين چې ۹۷.۴ مېليونه درېنګلې مېتر منځني کلنۍ اوبه غورځونه لري چې له سلو ۶۱ ٪ يې د تاجکېستان، کېرغېزستان، اوزبېکېستان، تورکمېنېستان ونډه ده او له سلو ۳۹ ٪ يې د افغانستان ونډه ده.

رښتني رښت د وېشلو اوبو داسي دی، کره بې لورې رښت په ډاګپيلې بڼه همدا دی او د څېړنو پيله ساده برابر وي دا چې امو(اکسيوس يا جيهون) سين کې د افغانستان ۳۷.۴۱۴ بېليونه درېنګلې مېتر منځنۍ کلنۍ ابو ونډه ده او د امو سين کې د تاجکېستان، کېرغېزستان، اوزبېکېستان، تورکمېنېستان خلور واړو هېوادونو ۵۹.۴۱۴ بېليونه درېنګلې مېتر منځنۍ کلنۍ ابو ونډه ده. ټوټال امو (اکسيوس يا جيهون) سين ۹۷.۴ بېليونه درېنګلې مېتر منځني کلنۍ اوبه غورځونه کچه ده.

لکه څنګه چې راپور شوې وو د نبراسکا پوهنتون او د خوړو نړۍ والې برخې په ۱۹۸۹ زېږدي کې شمېرې داسې په ګوته کولې چې، امو کې له ۳۶.۴۲ بېليون ترېنګلې مېتر څخه يې ۲۹ بېليون ترېنګلې مېتر د تاجيکېستان دي، او د کونړ په سين کې له ۱۵.۲۵ بېليون ترېنګلې مېتر څخه يې ۴ بېليون ترېنګلې مېتر د پاکېستان دي او پاتې ۱۰ (۱۱.۲۵) بېليون ترېنګلې مېتر د افغانستان دي.

دا څېړنه داسې سپېنې ته باسي چې د ۲۰۲۳ زېږدي د ټاټوبي کلنۍ د ځمکې پر سر او لاندې د اوبو بهېدنې کچې مچې په لاندې لښتيليک کې ډکوي.

د ټاټوبې ټولې د ځمکې له پاسه، د کلنۍ اوبو بهېدنې بنستيزې کچې مېچه، ۱۰۳.۴۱۶ بېليون درېنګلی يا مکعب مېتر پر ثانيې (Billion M³/s)؛ ټولټال د ځمکې د لاندې اوبو کچه (چې د اوبو د سر کچې له سلو ۲۰ ٪ په کچه دي) ۱۷.۲۳۶ بېليون درېنګلی مېتر؛ ټولټال د ځمکې د سر اوبو کچه ۸۶.۱۸ بېليون درېنګلی يا مکعب مېتر.

چې د هرې بېلابېلې سينېزې سيمې له ۲۸ بېلابېلو لويو سينو له ښننې څخه اوودون څخه په پوښ کې شوې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښکړنو ته د فردوس څښکړنې.

د امو سين ټولټال کچه:. اوره يې له سلو ۱۳٪ ده، د کلنۍ اوبو بهېدنې بنسټيزې کچې مېچه ۴۸.۱۲ بېليون درېنګلی مېتر ده، ۵۵,۸۳۷٪ يې ټولټال له سلو [٪] کچه ده؛ د کابل سين ټولټال کچه:. اوره يې (د ټاټوبې ځای نيونې سطحه) له سلو ۱۲٪ ده، د کلنۍ اوبو بهېدنې بنسټيزې کچې مېچه ۲۳.۸۵ بېليون درېنګلی مېتر ده، ۲۷,٦٧٥٪ يې ټولټال له سلو [٪] کچه ده؛ د شمال سين ټولټال کچه:. اوره يې له سلو ۱۲٪ ده، د کلنۍ اوبو بهېدنې بنسټيزې کچې مېچه ۱.۸۵ بېليون درېنګلی مېتر ده،۲,۱٤۷٪ يې ټولټال له سلو [٪] کچه ده؛ د هېلمند سين ټولټال کچه:. اوره يې له سلو ۳۵٪ ده، د کلنۍ اوبو بهېدنې بنسټيزې کچې مېچه ۹.۳ بېليون درېنګلی مېتر ده، ۱۰,۷۹۱٪ يې ټولټال له سلو [٪] کچه ده؛ د هريرود ـ مرغاب سين ټولټال کچه:. اوره يې له سلو ۱۵٪ ده، د کلنۍ اوبو بهېدنې بنسټيزې کچې مېچه ۳.۰۶ بېليون درېنګلی مېتر ده، ۳,۵۵۱٪ يې ټولټال له سلو [٪] کچه ده او د سويې خړوب ځمکې ټولټال کچه:. اوره يې له سلو ۱۳٪ ده، د کلنۍ اوبو بهېدنې بنسټيزې کچې مېچه نه لري.

د ۲۰۲۳ زېږدې د ټاټوبې کلنۍ د ځمکې پر سر او لاندې د اوبو بهېدنې کچې مچې لېنتيليک

د سين تتی (بيسن يا ځای نيونې غولی، تشت، کنډول، تغاره، ډنډوکی)	د سين نوم	د ځمکې له پاسه، د کلنۍ اوبو بهېدنې بنسټيزې کچې مېچه، په بېليون درېنګلی يا مکعب مېتر پر ثانيې (Billion M³/s)	ټولټال له سلو [٪]
امو (جيهون، اکسوس) سين	پنج سين	۳۶.۴۲	٪٤۲,۲٦۰
	کوکچې سين	۵.۷	٪٦,٦۱٤
	کوندوز سين	۶.	٪٦,۹٦۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲۸ چوپړی

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

د امو سين توټال کچه	اوره يې له سلو ۱۳٪ ده.	**۴۸.۱۲**	**٪۵۵,۸۳۷**
کابل سين	ګومل سين	۰.۳۵	٪۰,٤۰٦
	مارو، شمال، خورم سين	۰.۴	٪۰,٤٦٤
	پنجشېر سين	۳.۱۳	٪۳,٦۳۲
	کونړ سين	۱۵.۲۵	٪۱۷,٦۹٦
	بر کابل سين	۲.۵۲	٪۲,۹۲٤
	لغمان سين (الينګار سين او اليشنګ سين)	۲.۲	٪۲,٥٥۳
د کابل سين توټال کچه	اوره يې له سلو ۱۲٪ ده.	**۲۳.۸۵**	**٪۲۷,٦۷٥**
شمال سين	تاشکرغان سين (خولم سين)	۰.۰۶	٪۰,۰۷۰
	بلخ سين	۱.۶۵	٪۱,۹۱٥
	سپينو اوبو سين (آب سفيد)	۰.۰۴	٪۰,۰٤٦
	شيرين تګاب سين	۰.۱	٪۰,۱۱٦
د شمال سين توټال کچه	اوره يې له سلو ۱۲٪ ده.	**۱.۸۵**	**٪۲,۱٤۷**

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲۹ چوپړی د کوش تپې لويي ويالي جوړولو په وړاندې د اوزبېکستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

هېلمند سين	فراه سين	۱.۲۵	٪۱,٤٥٠
	شيندند سين (هېرات سين يا ادرسکن سين)	۰.۲۱	٪۰,۲٤٤
	خوش پاس سين	۰.۰۴	٪۰,۰٤٦
	خاش سين	۰.۱۷	٪۰,۱۹۷
	کج سين	۰.۰۶	٪۰,۰۷۰
	غزني سين	۰.۳۵	٪۰,٤۰٦
	هېلمند کاجکي سين	.۶	٪٦,۹٦٢
	موسا کلا (موسی قلع) سين	۰.۲۲	٪۰,۲٥٥
	ارغنداب سين	۰.۸۲	٪۰,۹٥۱
	لر هېلمند سين	۰.۱۱	٪۰,۱۲۸
	د سويل سين تنې	۰.۰۷	٪۰,۰۸۱
د هېلمند سين تولټال کچه	اوره يې له ٪۳۵ سلو ده.	**۹.۳**	٪۱۰,۷۹۱
هريرود ـ مرغاب سين	مرغاب سين	۱.۳۵	٪۱,٥٦٦
	کاشان، کوشک سين	۰.۱۱	٪۰,۱۲۸
	هريرود سين	۱.۶	٪۱,۸٥۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۰ چوپړی

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

د هريرود - مرغاب سين تولټال کچه	اوره يې له سلو ۱۵٪ ده.	۳.۰۶	۳,۵۵۱٪
سويې خړوب ځمکه	فراه		-
	نيمرو		-
	کندهار		-
	بلخ		-
د سويې خړوب ځمکې تولټال کچه	اوره يې له سلو ۱۳٪ ده.		
تولټال د ځمکې د سر اوبو کچه		۸۶.۱۸	۱۰۰,۰۰٪
تولټال د ځمکې د لاندې اوبو کچه (چې د اوبو د سر کچې له سلو ۲۰ ٪ په کچه دي)		۱۷.۲۳۶	۱۰۰,۰۰٪
تولټال د ټاټوبي د اوبو کچه (د ځمکې د سر او لاندې)		۱۰۳.۴۱۶	۱۰۰,۰۰٪

لښتيليک ۵. ۱ د ۲۰۲۳ زيږدي د ټاټوبي کلنی د ځمکې پر سر او لاندې د اوبو بهېدنې کچې مچه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

۶. د کوش تپې لويه ويياله

د کوش تپې لويه وياله د ټاټوبي په شمال کې شتون لري، چې د پينې په اواره (سطحه) يوه له سترو ويالو څخه ګڼل کيږي چې د اسيا په زړه کې د افغانو اېنجينرانو په لاس په شلخي (ديسي، سويي پنځي، مصنوعي يا عدمې طبيعي) بڼه ودانيږي او د ټاټوبي سويې ځروب ځکمې ځروب وي.

نوموړې وياله درې پله (پړاونه، فازونه يا کدمونه) لري چې د لويې ويالې پيلنی پل (لومړی کدم يا ۱ فاز) ۱۰۷،۷۲۹ يوه سلو اووه زره او اووه سوه او نهه ويشت مېتره اوږد والی لري. په لاندې نخښه (مپ يا نقشه) کې په نيلي رنګ سره روښانه شوی دی او خړ رنګه کروندې لري چې لومړي پل کروندې ګڼل کيږي. امو سين لورې ته يې د لومړي پل پورې کروندې وايو او خلم لورې ته يې د لومړي پل را اورې کروندې وايو، د لومړي پل پورې کروندې په خپل ځوړ ځروبيږي ځکه چې له لويې ويالې څخه په ځوړ يا کوزې دي. په خپل ميل سره ځروبيږي او رااورې کروندې له لويې ويالې څخه پورته دې. په لوړ دي په لېفت ځروبيږي ځکه چې له لويې ويالې څخه په لوړ يا پورته دي (د کرکيلې کروندې پيلنی پل ټولې ۱۷ کروندې دي چې په کې ۴۸،۷۵۵.۲۱ اېکتاره يا ۲۴۳،۷۷۴.۰۵ جريبه د کرکيلې کروندې ځروب وي.)؛

د لويې ويالې منځنی پل (دوېيم کدم يا ۲ فاز) ۵۹،۶۳۶ نهه پېنځوس زره او شپږ سوه او شپږ دېرش مېتره اوږد والی لري او په لاندې نخښه (مپ يا نقشه) کې په نيلي رنګ سره روښانه شوی دی. اسماني رنګه کروندې لري چې دوېيم پل کروندې ګڼل کيږي، امو سين لورې ته يا دولت اباد لورې ته يې د دوېيم پل پورې کروندې وايو، بلخ او چاربولک لورې ته يې د دوېيم پل را اورې کروندې وايو، د دوېيم پل پورې کروندې په خپل ځوړ ځروبيږي ځکه چې له لويې ويالې څخه په ځوړ يا کوزې دي، په خپل ميل سره (په خپل ځاني غځولو د اوبو يا خپل سلوپ ځروبولو له لارې) ځروبيږي او رااورې کروندې له لويې ويالې څخه پورته دې، په لوړ دي په کېن (لېفت ايريګشن ځروبولو له لارې)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښتکړنو ته د فردوس څښتکړنې.

خړوبېږي ځکه چې له لويې ويالې څخه په لوړ يا پورته دي (د کرکيلي کروندې دوېيم پل تولې ۲۰ کروندې دي چې په کې ۱۳۰،۵۹۷.۶۶ ايکتاره يا ۶۵۲،۹۸۸.۳ جريبه د کرکيلي کروندې خړوب وي.)؛

د لويې ويالې پاينی پل (درېيم کدم يا ۳ فاز) ۴۵،۰۰۰ پينځه څلوېښت زره مېتره (۴۵ کيلو مېتره) اوږد والي په کچه د لويې ويالې ډډ او ۲۴،۰۰۰ څلروېشت زره مېتره (۲۴ کيلو مېتره) په اوږدوالي غځېدلي وياله لري، په لاندې نخښه (مپ يا نقشه) کې په تت شپتلي رنګ سره روښانه شوی دی او ژېړ رنګه کروندې لري چې درېيم پل کروندې ګڼل کيږي.
امو سين لورې ته يا منډين، منجيک، خواجه دوکو، خانه چهارباغ اندخوی، لورې ته يې د درېيم پل پورې کروندې وايو، شبرغان او ليلي دښتې لورې ته يې د درېيم پل را اورې کروندې وايو، د درېيم پل پورې کروندې په خپل ځوړ خړوبېږي ځکه چې له لويې ويالې څخه په ځوړ يا کوزې دي او په خپل ميل سره (په خپل ځاني غځولو د اوبو يا خپل سلوپ خړوبولو له لارې) خړوبېږي. رااورې کروندې له لويې ويالې څخه پورته دې په لوړ دي، په کېن (لېفټ ايريګشن خړوبولو له لارې) خړوبېږي ځکه چې له لويې ويالې څخه په لوړ يا پورته دي (د کرکيلي کروندې درېيم پل تولې ۱۳ کروندې دي چې په کې ۹۷،۱۴۵.۴۳ ايکتاره يا ۴۸۵،۷۲۷.۱۵ جريبه د کرکيلي کروندې خړوب وي.)

د کوش تپې لويې ويالې درې واړه پله چې په بلخ ولايت، شبرغان او فارياب ولايتونو کې شتون لري ټول تال ۲۳۶،۳۶۵.۵ دوې سوه او شپږ دېرش زره او درې سوه پينځه شپېته عشاريه پينځه مېتره (۲۳۶.۳۶۵۵ کيلو مېتره) اوږدوالی لري.
او نومړې درې واړه پله ټول تال ۲۷۶،۴۹۸.۳ ايکتاره يا ۱،۳۸۲،۴۹۱.۵ جريبه د کرکيلي کروندې خړوب وي.
د کوش تپې لويې ويالې کوش تپې خړوبولو ټولوالې او برېښنا پيداوار پروژې غوښتل شوې سيمه، د لويې ويالې درې پلونو (فازونو، پړاونو)، کروندو ګڼې نومونه، کچو څرګندولو نخښې، انځورونه په لاندې انځورو نو کې يوه په بل په سې په ليکه شوې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

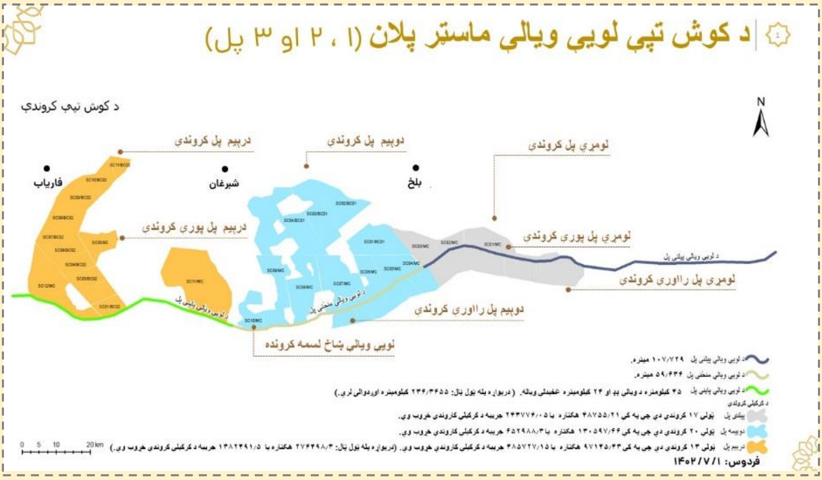

انځور ٦. ۱۰۰ د کوش تپې لويې ويالې ماستر پلان (۱، ۲، ۳ پل) د کوش تپې لويې ويالې کوش تپې خړوبولو تولوالې او برېښنا پيداوار پروژې غوښتل شوې سيمه، د لويې ويالې درې پلونو (فازونو، پړاونو) او کروندو ګڼې نومونه او کچو څرګندولو نخښې انځور.

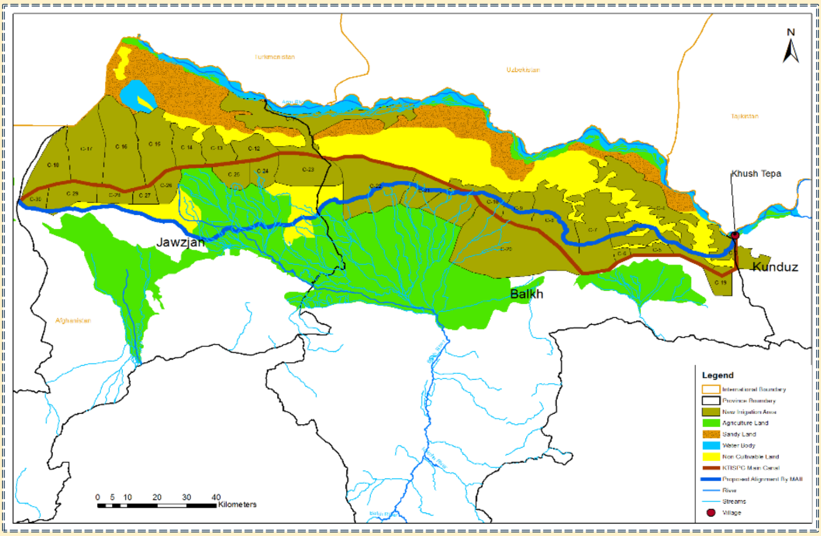

انځور ٦. ۱۰۱ د سويې خړوب شوې سيمې د خړوبولو پيلنې پلان يوې برخې بشپړ انځور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکستان ولسمشر ځېګړنو ته د فردوس ځېګړنې.

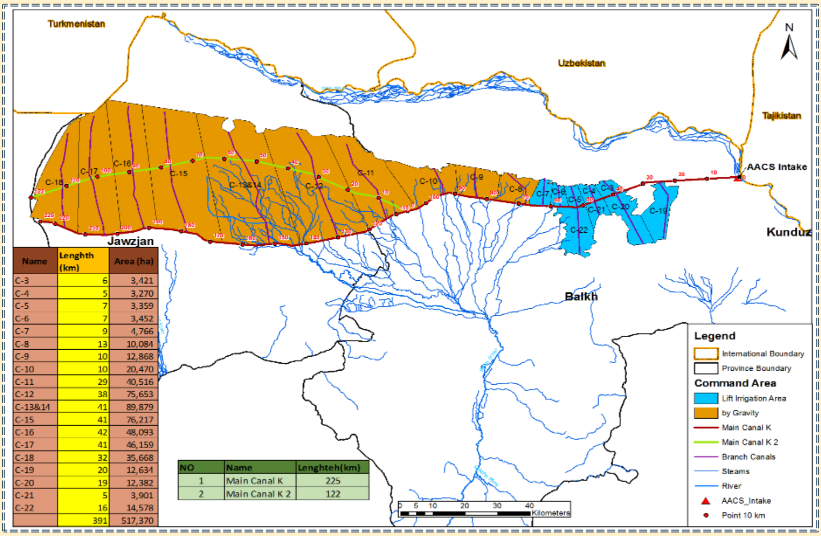

انځور ۶. ۱۰۲ د سویې ځروب شوې سیمې د خړوبولو پیلني پلان یوې برخې (چې د کوش تپې لويې ويالې په نوم دی.) بشپړه انځور.

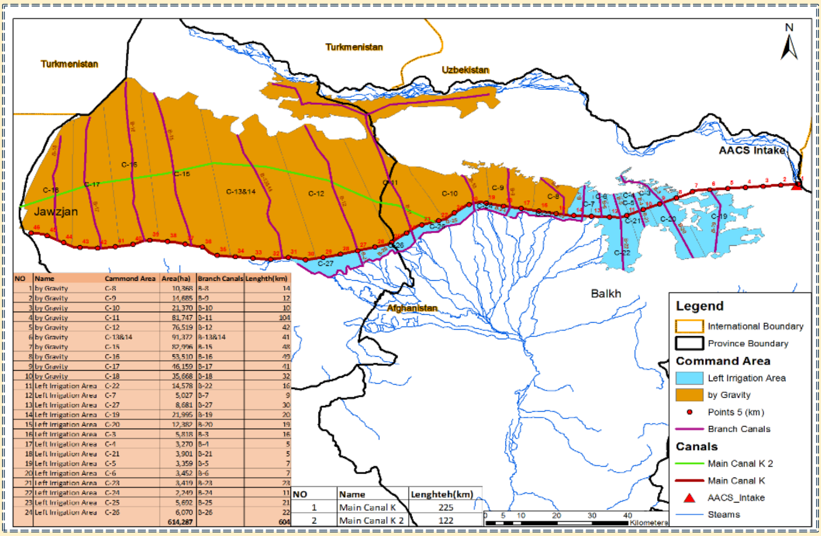

انځور ۶. ۱۰۳ د سویې ځروب شوې سیمې د خړوبولو پیلني پلان یوې برخې (چې د کوش تپې لويې ويالې په نوم دی. د کروندو ګنې؛ په خپل ځانې غځولو د اوبو (په خپل سلوپ) او د کین (لیفت اریګشن) خړوبولو له لارې) بشپړه انځور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

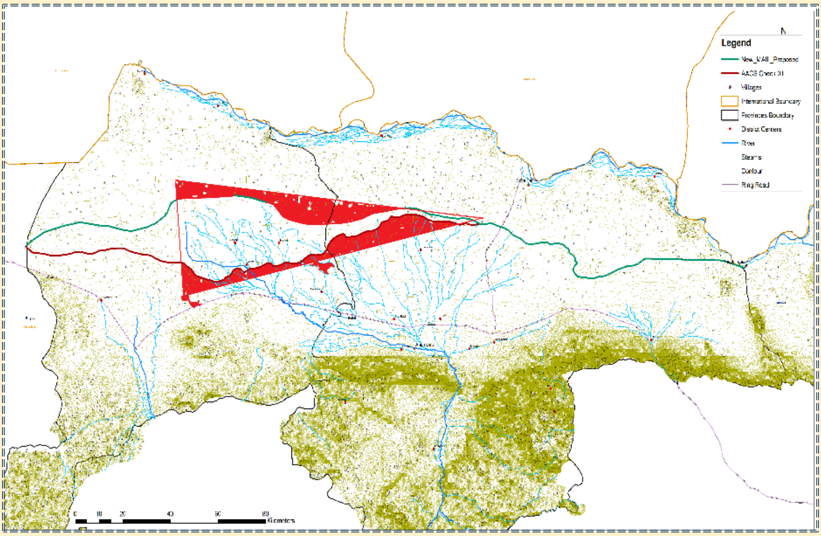

انځور ٦. ١٠٤ د نوې سیمې مورګه (خاکه: طرح: په لیکو یا کرښو کې ایسار شوې یا احاطه شوې، ښنده، غاړه (لکه د سیند)، کانتور) نخښنه.

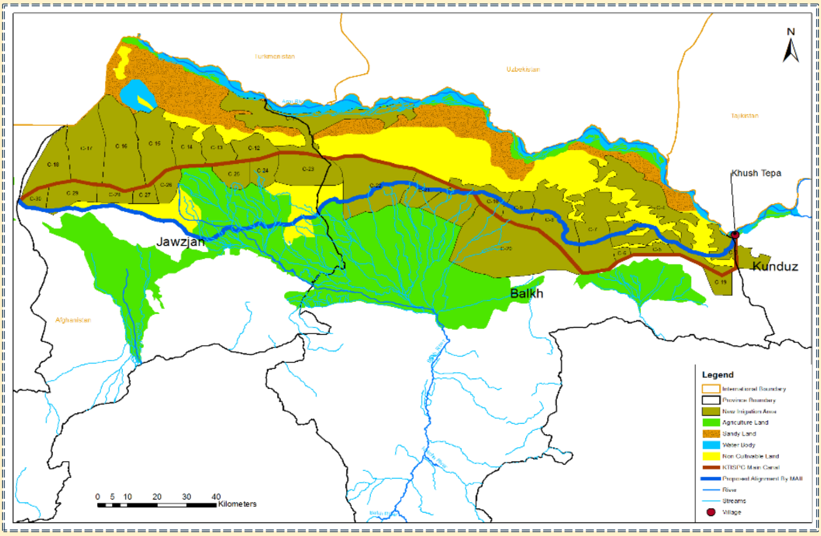

انځور ٦. ١٠٥ کوش تپې لویې ویالې نوې پر لیکه نخښنه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳٦ چوپړی

د کوش تېپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

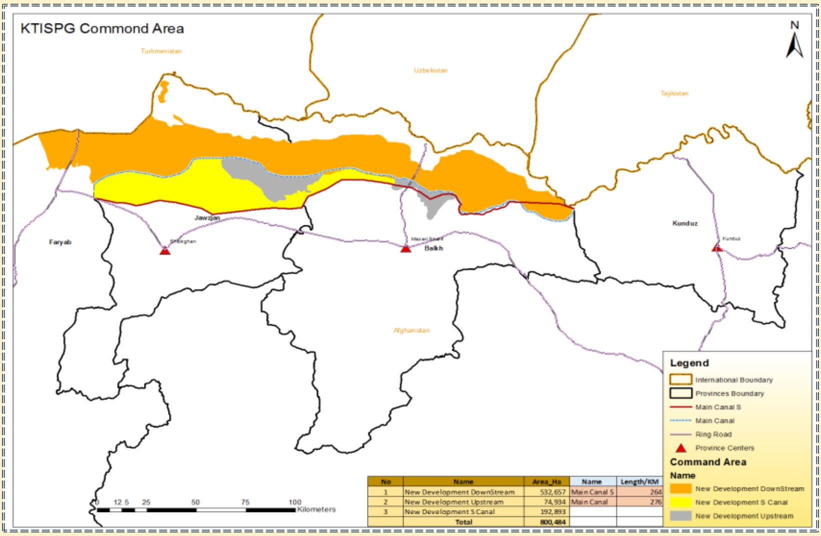

انځور ٦. ١٠٦ تاتوبي د سويې خړوب شوې سيمې د خړوبولو پيلنې پلان اندخوی برخې انځور (کوش تېپې خړوبولو تولوالې او بربېښنا پيداوار غوښتل شوې سيمه).

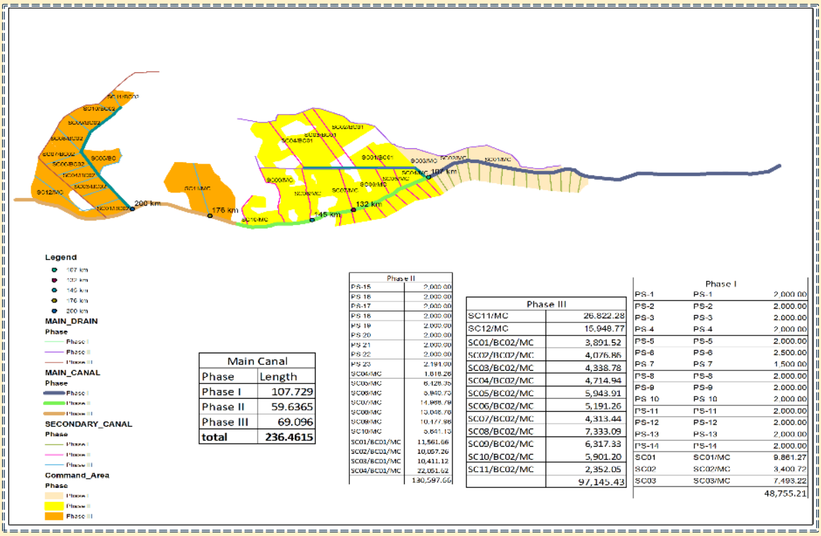

انځور ٦. ١٠٧ کوش تېپې خړوبولو تولوالې او بربېښنا پيداوار پروژې غوښتل شوې سيمه، د لويې وياله درې پلونو (فازونو، پړاونو) او کروندو گڼې نومونه او کچو ځرګندولو نخښې انځور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۷ چوپړی

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېټکړنو ته د فردوس څېټکړنې.

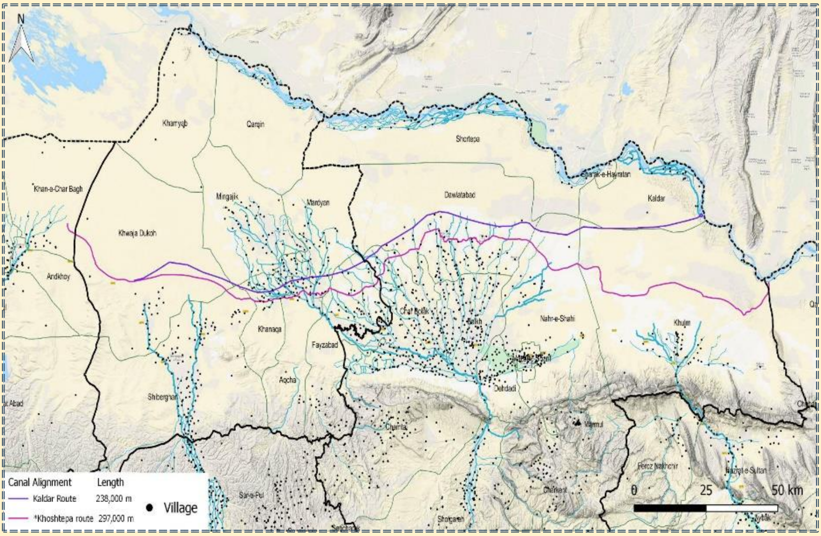

انځور ۶. ۱۰۸ ټاټوبي د سویې خړوب شوې سیمې د خړوبولو کلي او د ویالې پر لیکه کول او اوږدوالی. ۲۳۸ کېلو مېتره بانجاني رنګه د کلدارې او ۲۹۷ کیلو مېتره ګلابرنګه د کوش تپې (خواره واره کول، تیتول، تس نس کول، بشپېړه ماتې ورکول، ویاله په لاره برابرول، په لار روانول، لارټاك) نخښې انځور.

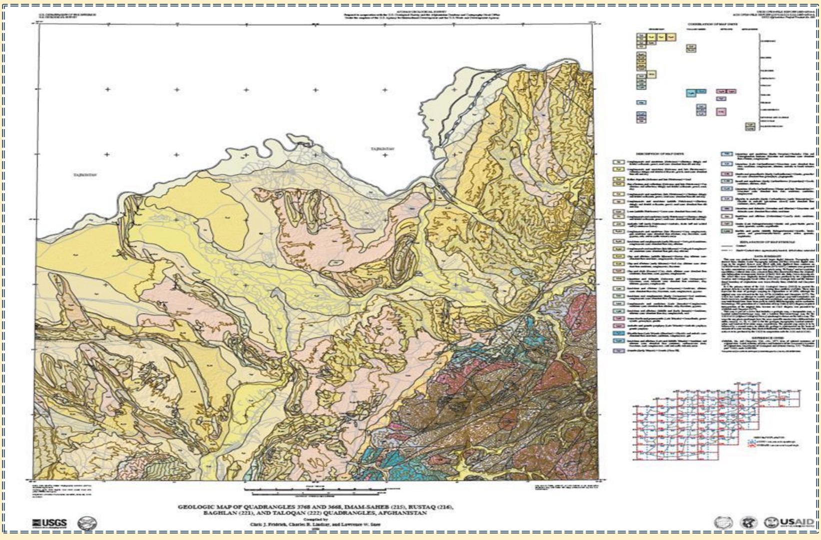

انځور ۶. ۱۰۹ د پروژې جیلوژي برخه، د ټاټوبي جیولوژي سیمه ییزې برخې اړوند نخښه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېکړنو ته د فردوس ځېکړنې.

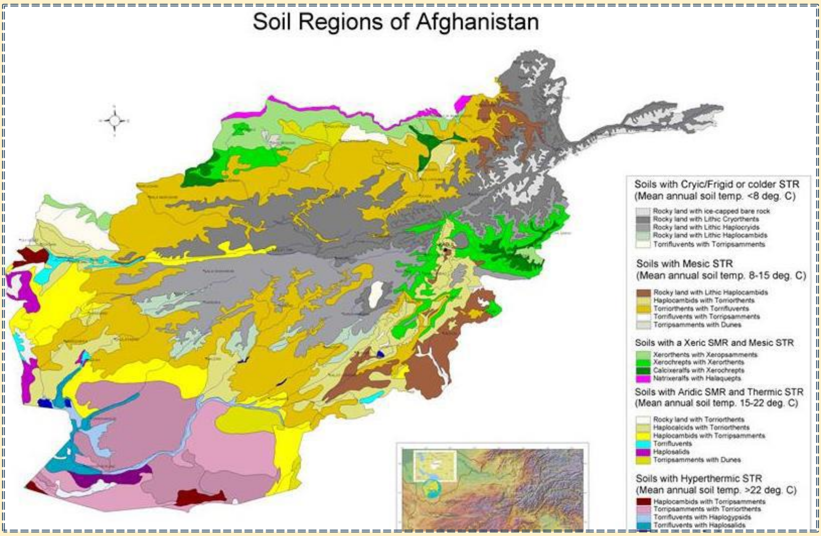

انځور ۶. ۱۱۰ تاتوبي د خاورې سيمه ييزه نخښه.

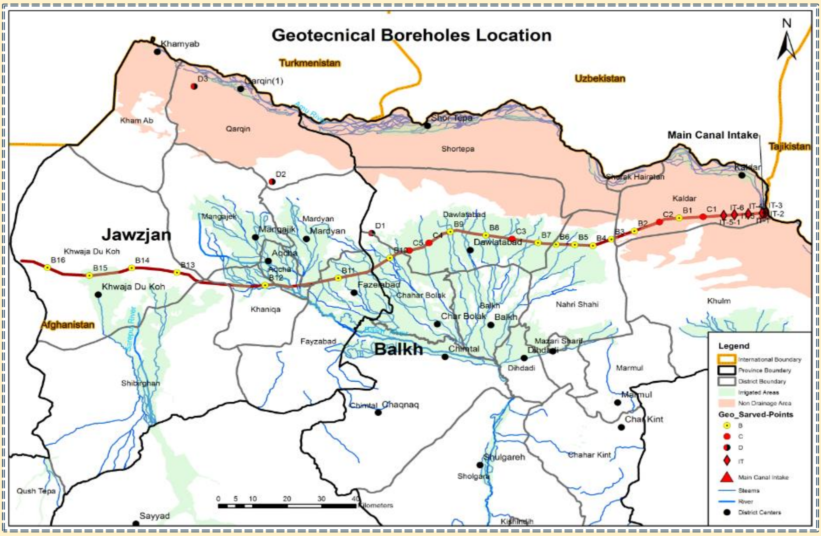

انځور ۶. ۱۱۱ د کلدارې ويلې په غځېدلې لورې د جيلوژيکي ساګانو ځايونو نخښه چې د لويې ويالې د ځمکې خاورو ازموينو ځېړلو له پاره ترې ګټنه اخستې او داسې سپينې ته را اوباسي چې ټوله غوښتل شوې سيمې کروندې د کرکيلې او خړوبولو وړ دي او وياله د اوبو لېږدولو وړ ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۹ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

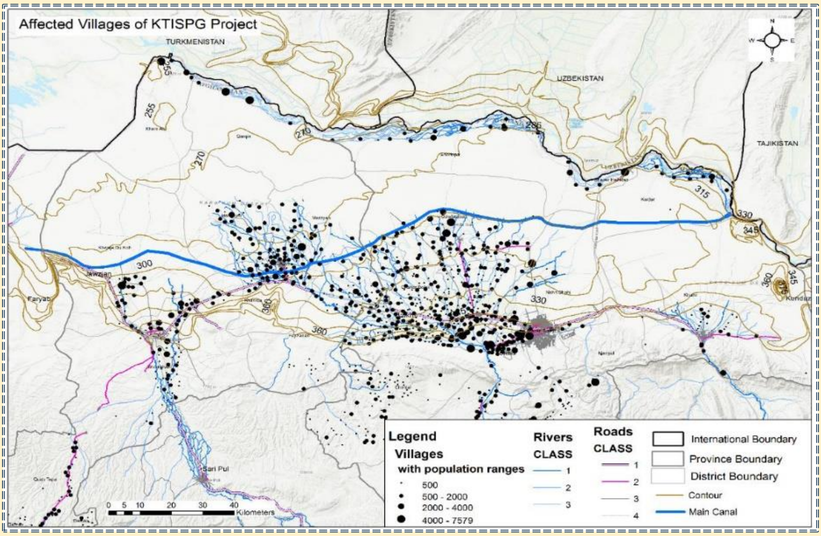

انځور ٦. ۱۱۲ کوش تپې خړوبولو تولوالې او برېښنا پيداوار پروژې د لوستي سيمې ډيموګرافيک نخښه. (چې د چارپېريال ساتنې ټولوالې له پامه د څېړنو په پايله کې لاسته راغلې، پر سيمه، بانډو، کلو او وګړو ګټوره اغېزه په ګوته کوي.)

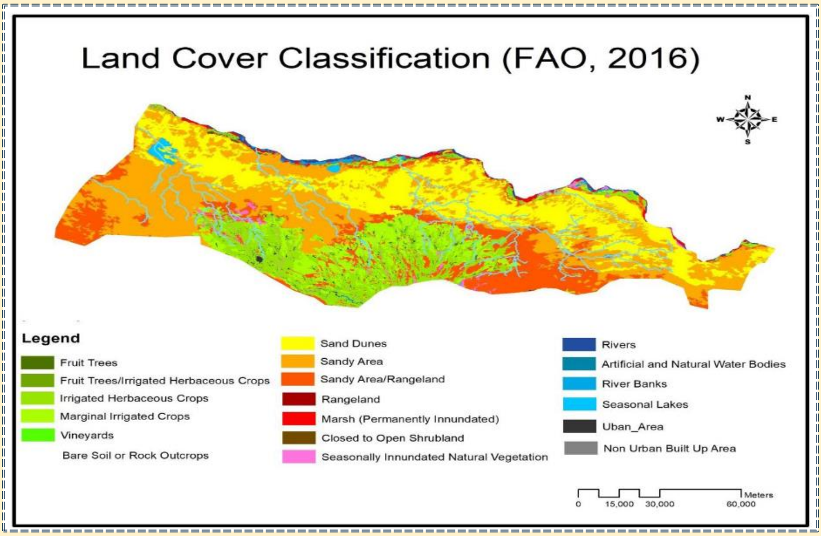

انځور ٦. ۱۱۳ لکه څنګه چې د ملګرو ملتونو د خوړو او کرنې برخې (ايف اې او) په ۲۰۱۶ زيږدي کې ويل په همدې بڼه زموږ له پامه د نومړې سيمې د پوښلو ټولګی هم دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړنو ته د فردوس څېړنې.

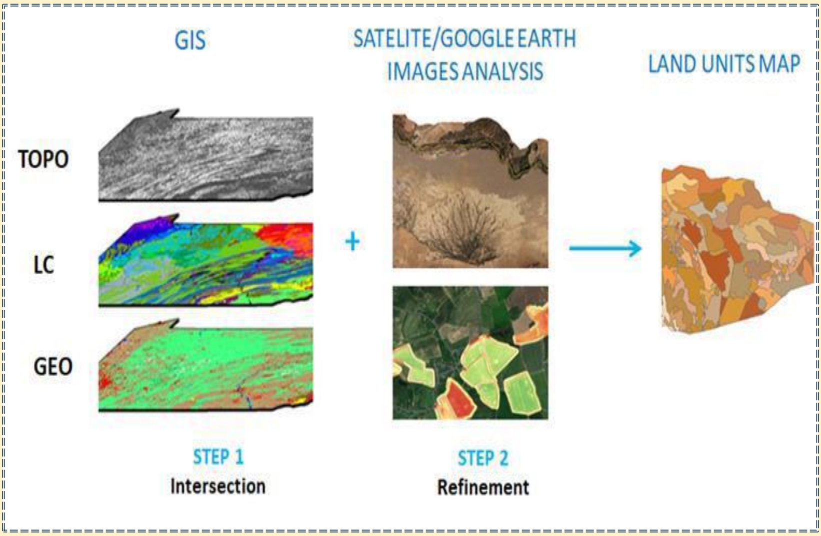

انځور ٦. ١١٤ ځمکې د يکړ بشپړ (په پاملرنه تر سره شوی) پوړونه نخښه.

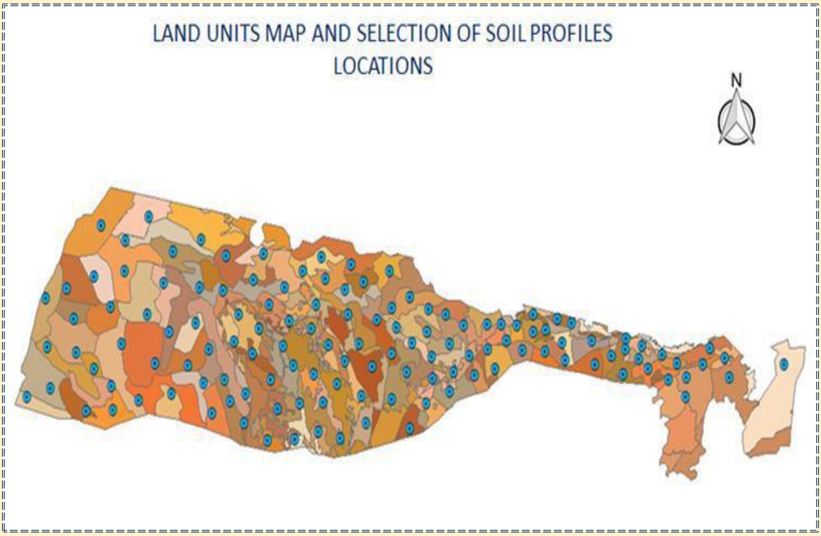

انځور ٦. ١١٥ ځمکې د يکړ نخښه او ځمکې د پوړونو په نښه شوي ځايونه. په ټاکلو ١٣٠ ځايونو کې د خاورو پوړونو کتلو له پاره ساه ګاني کېندل شوي دي چې هره يوه يې لږ تر لږه ٢ مکعب مېتره خاوره اخستل شوې وه، ١.٢٥ اوږدوالی، ٠.٨ پېړوالی او ٢ ژوروالی وو له سلو ٥٠٪ يې تر ٥ مېتره ژوروالی درلوده چې خاورې يې په لابراتور کې ازمويل شوې دي او پيله يې د کتنې او + ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

١٤١ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېکړنو ته د فردوس ځېکړنې.

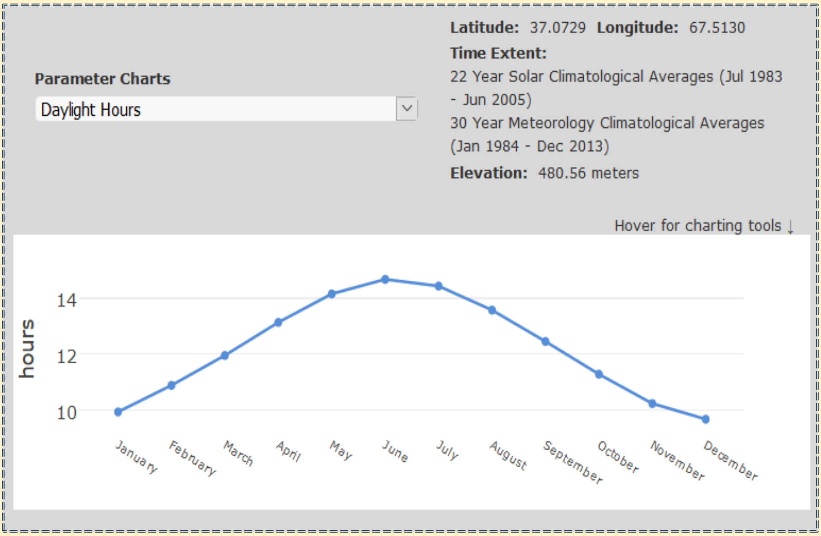

ځېره ٦. ٩ د کلدارې اوبو ګوټکولو سرغندوي سينو د اوبو مېچې تولوالې کوز سيمې کې بيلون کچې د اوبو تمځايونو (ادې) نخښنه.

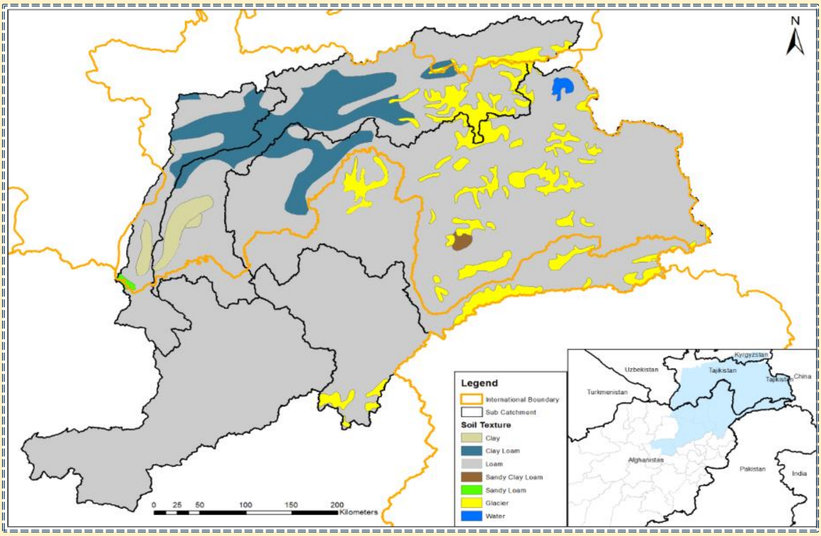

انځور ٦. ١١٦ کلدارې اوبو ځېنلو (ګوټکولو) د خاورې سرچينې نخښنه. چې د خاورې؛ ختينه خاورې؛ نرمه خاورې يا د کرنې ښې خاورې چې ورستې پاښې ورسره ګډې وي؛ شګلنه نرمې خاورې؛ شګلنې خاورې؛ سړوبې (يخچالونه) او اوبو رنګ شوې نخښنو ځايونه په ګوته کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

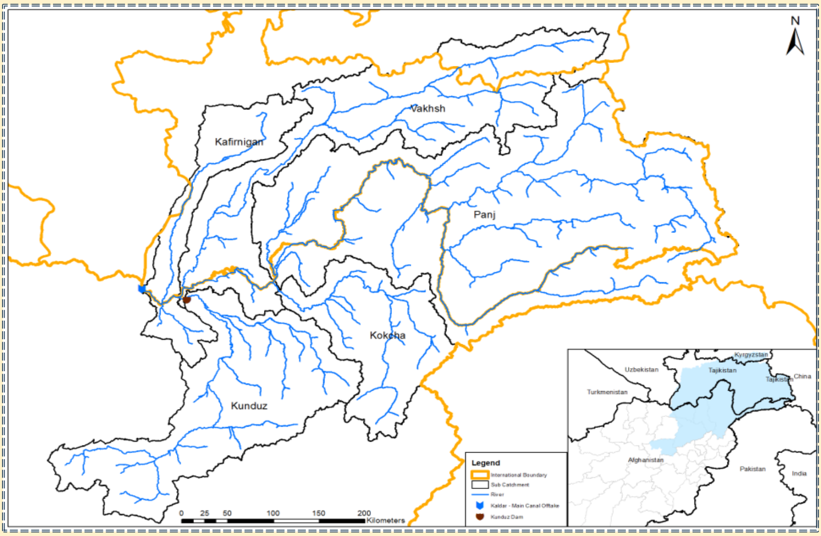

انځور ٦. ۱۱۷ کلدارې اوبو څښلو (ګوټکولو) سروندی (اوفتيک، اينتيک يا بند) چې د کوشنۍ يو او لويو سينو (سيندونو) څېره څرګندوي، د تولو اوبه په همدې ځای کې سره يوه ځای کېږي.

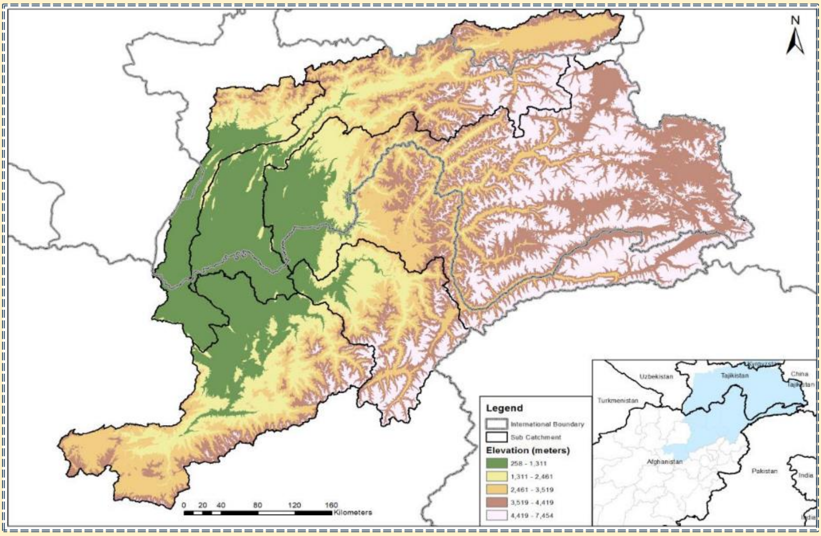

انځور ٦. ۱۱۸ کلدارې لويې وياليې اوبو څښلو (ګوټکولو يا نيولو) خاورې له سمندر څخه د لوړوالي پېژندنې څېرې نخښه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويي ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځنډکړنو ته د فردوس ځنډکړنې.

کوش تپې لويي ويالې د ځای مېچه په نړۍ واله نخښه کې د يو تي ايم يا برابروني ټولواله يا پينۍوال پرېکوونکی مرکيټر پر سته داسې کښنم.

۱. د لويې ويالې په سروندي کې د يو تي ايم يا برابروني ټولواله يا پينۍوال پرېکوونکی مرکيټر (Universal Transverse Mercator coordinate system or UTM): ختيځ: ۳۹۰۱۱.۴۴، شمال: ۴۱۰۴۵۷۹.۲۷، د سمندر (بحر) ځخه لوړولي کچه:۲۹۵.۶، پېړوالی: ۸۵ مېتره، د اوبو د لوړوالي کچه ۸ مېتره دی؛ د امو سين نخښلېدونکي ټکي (سروندي) کې د يو تي ايم يا برابروني ټولواله يا پينۍوال پرېکوونکی مرکيټر): ختيځ: ۳۹۰۱۱.۴۴، شمال: ۴۱۰۴۵۷۹.۲۷، د سمندر (بحر) ځخه لوړولي کچه:۲۹۷.۵۷، پېړوالی: ۱۷۵۹ مېتره، د اوبو د لوړوالي کچه ۱۰.۳۷ مېتره دی (په بله وينا د لويې ويالې سر ځخه د امو سين ۲.۳۷ مېتره ټيټ دی).

۲. د لويې ويالې په منځ ملا کې د يو تي ايم يا برابروني ټولواله يا پينۍوال پرېکوونکی مرکيټر؛ ختيځ: ۲۸۷۲۷۵.۴۱۴، شمال: ۴۱۰۴۴۷۳.۷۹۸، د سمندر (بحر) ځخه لوړولي کچه:۲۹۳.۹۹، پېړوالی: ۶۵ مېتره، د اوبو د لوړوالي کچه ۸ مېتره دی؛ د امو سين نخښلېدونکي ټکي کې د يو تي ايم يا برابروني ټولواله يا پينۍوال پرېکوونکی مرکيټر): ختيځ: ۲۸۶۳۲۸، شمال: ۴۱۳۸۶۶۷، د سمندر (بحر) ځخه لوړولي کچه:۲۶۸.۵۷، پېړوالی: ۵۵۸۰ مېتره، د اوبو د لوړوالي کچه ۶ مېتره دی (په بله وينا د لويې ويالې سر ځخه د امو سين ۲۵.۴۲ مېتره ټيټ دی او يوه له بل ځخه په ۳۴،۲۲۵.۳۱۹ مېتره يا ۳۴.۲۲۵ کيلو مېتره واټن لري).

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. د لويې ويالي په پاى (پاى سر، اخيري سر) کې د يو ټي ايم يا برابروني ټولواله يا پينیوال پرېکوونکى مرکيټر ختيځ: ۷۰۲۷۱۳، شمال: ۴۰۸۸۸۴۶، د سمندر (بحر) څخه لوړولي کچه:۲۸۶.۷، پيږوالى: ۲ مېتره، د اوبو د لوړوالي کچه ۱ مېتره دى؛ د اکېنې د پولې نخښلېدونکي ټکي کې د يو ټي ايم يا برابروني ټولواله يا پينیوال پرېکوونکى مرکيټر): ختيځ: ۷۰۰۲۴۸، شمال: ۴۱۲۳۶۳۷، د سمندر (بحر) څخه لوړولي کچه:۲۵۹، پيږوالى: ۱ مېتره، د پولې ديوال لوړوالي کچه ۵ مېتره دى (په بله وينا د لويې ويالي له پاى څخه د تورکمنېستان پوله ۲۷.۷ مېتره ټېټه ده او يوه له بل څخه په ۳۴،۸۲۴.۱۹۲ مېتره يا ۳۴.۸۲۴ کيلو مېتره واټن لري).

په ټوله کې ۲۳۶.۳۶۵۵ کيلو مېتره لويه وياله د پيل ټکي، يا سروندي څخه د پاى ټکي يا د لويې ويالي پاى ۱۱.۵۷ مېتره ټېټ دى.

,, د کوش تپې د خړوبولو د ځمکو د پراختيا پلان؛ نومړې لويه وياله د کوندوز او فارياب ولايتونو ترمنځ د امو سين په غاړه پرته ده، چې شا او خوا يوه مېليون اېکتاره ځمکه د کرنې له پاره چمتو کوي.
يوه سروې چې په ۱۹۵۰ زېږدي کلونو کې د افغانستان دولت له خوا ترسره شوې، د کېن (ليفټ) خړوبولو له لارې د دې ځمکو د پراختيا وړاندوينه کړې وه، خو د پراختيا له پاره د بوديجې نه شتوالى دومره لوى پلان نه دى موندل شوى. په شمالي افغانستان کې د کوش تپې لويه وياله په هېواد کې د ځمکې ترټولو لوى پراختيا استازيتوب کوي. ،،
ژباړه (مسعود او مهوش، ۲۰۰۴ زېږدى، ۴۹ چوپړى)

,, د امو سين د پولې ترېريدونکې اوبو د منځنۍ اسيا د هېوادونو کلنۍ ونډه د اورال سمندر د حوزې د مرستې له پاره کلنۍ جريان دى: تاجيکېستان: ۴۹.۶ بېليونه دربڼګلې مېتر اوبه په منځنۍ کچه پيداوار دى، چې له سلو ۶۶ کېږي؛ افغانستان: ۱۷ بېليونه دربڼګلې مېتر اوبه په منځنۍ کچه پيداوار دى، چې له سلو ۲۳ کېږي؛ اوزبېکېستان: ۵.۱ بېليونه دربڼګلې مېتر اوبه په منځنۍ کچه پيداوار دى، چې له سلو ۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځټکړنو ته د فردوس ځټکړنې.

کېږي؛ کېرګېزېستان: ۱.۶ بېلیونه درېنګلي مېټر اوبه په منځنۍ کچه پیداوار دی، چې له سلو ۲ کېږي؛ تورکمېنېستان: ۱.۵ بېلیونه درېنګلي مېټر اوبه په منځنۍ کچه پیداوار دی، چې له سلو ۲ کېږي.
ټول ټال د امو سین د اوبو پیداوار د USAID پورتنۍ سرچینې په سټه ۷۴.۸ بېلیونه درېنګلي مېټر اوبه په منځنۍ کچه پیداوار دی چې د ټولو هېوادونو له سلو سل ۱۰۰ کېږي.،، (مسعود او مهوش، ۲۰۰۴ زېږدی، ۲۸ چوپړی)

,, طالبان د کوش تپې لوی ویالې (کانال) له لارې د افغانستان وچو سیمو ته اوبه رسوي، کله چې لویه ویاله بشپړه شي، په لنډپېره توګه له نن څخه دوې کاله ورسته دا کولی شي ۵۵۰,۰۰۰ پېنځه سوه او پېنځوس زره اېکتاره (له ۲,۱۰۰ مربع میل څخه ډېرې) دښتې خړوب کړي، په اغېزمنه توګه افغانستان د کرنې وړ ځمکې یوه پر درېیمه برخه ډېروي او حتا (حتی) افغانستان د لومړي ځل له پاره د خوراکي توکو په تولید کې پرې ځان بسیا کوي. د افغان چارواکو او څېړونکو په وینا د ۱۹۸۰ لسیزې راهیسې.
د ملي پرمختیا شرکت (NDC) د پروژې مشر انجنیر ذبیح الله میري وایي، ,, دا کولی شي د هېواد په هره کورنۍ اغېزه و کړي.،، خو په نړۍ واله کچه په رسمیت نه پېژندل شویو (منزوي) طالبانو له پاره، لویه ویاله د حکومت کولو له پاره د دوی د وړتیا یوې مهمې ازموینې استازیتوب کوي.
د کوش تپې لویې ویالې پروژه په لومړي سر کې د افغانستان لومړي ولسمشر سردار محمد داوود خان په پېر کې په ۱۹۷۰ لسیزه کې طرحه شوې وه او په ۲۰۲۱ کال کې یې د وروستي ولسمشر اشرف غني په مشرۍ کار پیل شو. کله چې د ۲۰۲۱ په اګست کې طالبانو واک ترلاسه کړ، دوی دا پروژه په میراث کې ترلاسه کړه او په چټکۍ سره یې د جوړولو له پاره شا او خوا ۱۰۰ مېلیون ډالر و منل (تصویب کړل) چې د افغانستان د کلني مالیې عاید شا او خوا څلورمه برخه جوړوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

شا او خوا ٦,٠٠٠ کارګران اوس د ساعت په شا او خوا کې د کېندلو او د درنو بار وړونکو لارۍ يو کار کوي، د ۱۰۰ مېترو (۳۲۸ فوټ په اوږدو کې د کېندې د جوړولو له پاره کار کوي، د کاليفورنيا د اوبو له ويالې څخه پراخه دی.

طالب مشرانو د خپل انځور د زرغونولو له پاره د يوې وسيلې په توګه کانال نيولی دی.،، له واشينټن پوسټ څخه د ليکوال ژباړه (جيري شيه، ۲۰۲۳زيږی، ۲ چوپړی)

کوش تپې لويې ويالې پروژه د افغانستان اسلامي امارت يوه ارزښناکه پروژه ده چې وتېزه (اقتصــادي)، ټولنيز، چاپېريالي، سـياســي، ملي او نړۍوال ارزښــت لري. د دې پروژې د ستر ارزښــت په پام کې نيولو ســره، اړينه ده چې د پيل څخـه تر پايـه پورې د هغې ټول بنســـتيز پړاوونه، چې د شــونتيا لوســتي، بشــپړ خور ډيزاين، برابول (تدارک) پړاوونه، ترون، ودانيز، د پروژې مديريت او د پلي کولو څارنه په کې شامل دي. د واکي او رښت سره سم، سرغندو ښکاروندو او منل شوي اينجينېري پر بنسټ اړينه ده ترسره شي.

د کرنې، اوبولګولو او مالدارۍ وزارت د امريکا د متحده ايالاتو نړۍ والې پراختيايي اداري (USAID) په مرسته د کوش تپې ويالې پروژې د سويم پروګرام (SWIM) تر سپرې (چتر) لاندې د شونتيا لوستي ترسره کړي او د دغو لوستي وروستی راپور په ټوټو، ټوټو توګه وړاندې شوی دی او د ۲۰۱۹ زيږدي په پای کې بشپړ شوی دی.
د ځينو دلايلو له مخې د پروژې د عملي کړنه د پلي کولو پړاوونه د پروژې د تخنيکي لوستو او ډيزاين له پايني کېدو او بشپړېدو مخکې پيل شوي دي.

د ودانيزو چارو د طرحې او ډيزاين رياست چې د چارو اداري لوی رياست تر سپرې (چتر) لاندې کړنې سرته رسوي، په دې پروژه کې د ترونکونکي (ملي پرمختيا کمپنۍ يا NDC) د ډيزين کتنې، د تخنيکي اندونو او يادونو د وړاندې کولو دنده په غاړه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

کمپنۍ د پروژې په لومړي پړاو کې د لويې ويالې لومړي پل (فاز) کېندنه له ټکي ښخه پيل او تر ۱۰۸ کيلومېترو پورې د لويې ويالې تړون له نومورې کمپنۍ سره تړل شوی دی. د (۲۹۴۹) نيټې د ۱۴۴۳/۱۲/۲۹ (۱۴۰۱/۵/۶) ګڼې فرمان له مخې د وزيرانو لوی رياست (رياست الوزرا) درانه مقام لويې ويالې د کېندلو او د طرحې د پلي کول و منل او د پروژې لومړي پل د ودانيزې برخې چارې يې ملي پر مختيا کمپنۍ ته و سپارلې. نومورې کمپنۍ پرې خپلې کړنې پيل کړې.

بنسټ

دندې دغه ربښت چې ګڼه يې (۲۹۴۹) ده او په دې ۱۴۴۳/۲۹/۱۲ نيټې فرمان د دوېيمې بند پر بنسټ د کوش تپې لويې ويالې پيلنې پل ودانول او ډيزاين د تړون له لارې د پلي کولو په اړه جوړ شوی دی. د چارو اداري لوی رياست د مالي او اداري مرستيالي (۱۳) ګڼې ۱۴۴۵/۱/۸ نيټې غونډې د پرېکړې پر بنسټ او همداراز د پروژو د انسجام او څارنې رياست د (۶۹) شمېرې ليک چې په دې ۱۴۴۵/۱/۱ نيټه خپور شوی اوډون شوی دی.

يادونې وړ ده، چې د کوش تپې لويې ويالې پروژې د شونتيا لوستي د کرنې، اوبولګولو او مالدارۍ وزارت د سويم پروګرام له خوا د امريکا د متحده ايالاتو د پرمختيايي اداري په مالي مرسته ترسره شوې ده بشپړ شوي دي. د نومورې وزارت د سويم پروګرام ياد شوو سندونو موندنې او سپارښتنې د پروژې پيلنې پلانونه ګڼل کيږي او د پروژې راتلونکي پړاوونه اړين د هغې پر بنسټ سر ته رسول کيږي. له همدې امله، ډېرې توکي چې د دندو په ربښت کې شتون لري. د شونتيا لوستي (شونې کېدو څېړنې) دا سندونه او وړانديزونه د سويم پر بنسټ په پام کې نيول شوي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تېپې لويې وياله جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

۶. ۱ د کوش تېپې لويې ويالې پروژې په اړه

لکه څنګه چې پورته يادونه و شوه، د SWIM پروګرام د کوش تېپې ويالې (کلدارې لويې ويالې) پروژې له پاره د شونتيا لوستې ترسره کړې. که څه هم د دې پروژې وروستى شونتيا راپور چې په رسمي ډول د کرنې، اوبولګولو او مالدارۍ وزارت له خوا منل شوى وي، شتون نه لري، خو د راپور د هغو برخو پر بنسټ چې په غير رسمي او غير رسمي بڼه شتون لري، اړوند سرته رسونې ترسره شوې دي.
د شونې وړ لوستې (څېړنو) کې تخنيکي، وټيزې او مالي اړخونه، د اوبو لګولو، د برېښنا پيداوار، د چاپېريال او سويېګټې (تاوان) مننې ارزونه، پايښت پراختيا، نخښې، ځانګړې ځانګېرنې، بشپړ د بيې اټکلونه د نورو لارو ملي ملاتړ شننې ګډون لري.

د کوش تېپې لويې ويالې چې سروندى (اينټيک، بند، سر) يې د بلخ ولايت د خوم ولسوالۍ اموسين ژۍ سره د کلدارې ولسولۍ ختيځ لورې ته د کلدارې زړې ويالې سره ځاى پر ځاى شوى دى، د امو سين څخه اوبه څښې يا ترلاسه کوي. د کلدارې ولسوالۍ له ځمکو، د اورګاډي د پټلۍ، حيرتان کابل له لويې لارې، د دولت اباد، بلخ ولسوالۍ له دښتو او اکچې (آقچې) ولسوالۍ له پرتو اوارو سيمو څخه تېرېږي او د فارياب ولايت اندخوى ولسوالۍ ته رسېږي. د دغې ويالې ټول اوږدوالى د بلخ ولايت له کلدار ولسوالۍ څخه د فارياب ولايت اندخوى ولسوالۍ پورې شا او خوا ۲۳۸ کيلومېټره دى.

د کوش تېپې لويې ويالې څخه داسې فکر کېږي چې د بلخ، جوزجان او فارياب ولايتونو شمالي وچو او شاړو د اوبو اړمنو ځمکو ته چې د اوبو له نه شتون سره لاس او ګريوان دي، ورته به د کرنيزو ګټنې له پاره اوبه و رسوي.
په لومړي پل (فاز، پړاو) کې د لويې ويالې اوږدوالى د نيولو له ټکي يا سروندي (بند، اينټيک) څخه تر ۱۰۸ کيلومېټرو پورې دى. له سروندي څخه تر ٤ کيلومېټرى کې لويه وياله د شګو غونډيو په منځ کې ځاى پر ځاى ده چې لوړوالى يې د ويالې له غولې څخه ۵۰ مېټرو ته رسيږي؛

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښکړنو ته د فردوس څښکړنې.

له ۲ کيلومېترۍ څخه تر ۱۲ کيلومېترۍ پورې، د ويالې لاره ښه اسانه ده؛ له ۱۲ څخه تر ۲۰ کيلومېترۍ پورې د شګو غونډۍ يو څخه نږدې ٦ مېتره د ځمکې څخه پورته غځيدلی دی. له ۲۰ څخه تر ۳۲ کيلومترۍ پورې، د ځمکې چارپېريال (محيط) ښه اوار دی؛ سربېره پردې له ۳۲ څخه تر ۳۵ کيلومېترۍ پورې د شګو کوشنۍ غونډۍ شتون لري. په ټوله کې، د لويې ويالې په اوږدو کې شا او خوا ۱۲ څخه تر ۱۳ کيلومترو پورې د شګو غونډۍ شتون لري.

کوش تپې لويې ويالې د جوړولو بنسټيز پړاوونه د سويم SWIM (د اوبو لګولو او اوبو لګولو مديريت پياوړتيا يا Strengthening (Watershed and Irrigation Management د شونتيا لوستې د کوش تپې ويالې د چمتووالې پله (فازونه، پړاوونه) او پلې کول په څلورو پله يا (فازونه، پړاوونه) وېشلې دي چې په وينا يې هر پل (پړاو) به ۳ کاله پېر و نيسي او په ۱۲ کلونو کې به بشپړ شي.
د شونتيا لوستې (امکاناتو په مطالعاتو) کې د پروژې پله په داسې ډول اوډون او په پام کې نيول شوي چې دا د لويې ويالې له جوړولو وروسته تر وروستۍ کړنې پورې اړه لري؛ د لويې ويالې د جوړولو په پېر (وخت) کې په پام کې نيولو سره به د لويې ويالې جوړولو بريالۍ اصلي کړنې ترسره کيږي.

۶. ۲ د جوړونې چمتوکولو پل (فاز، پړاو)

،، د بشپړ هر اړخيز ډيزاين ترسره کولو او بشپړولو له پاره د بنسټيزو کړنو د جوړونې چمتوکولو پل (فاز، پړاو) پروژې د لويې ويالې غوره څېړې له پاره د چمتو کولو (تدارکاتو) سندونه چمتوالی ټاکې، چې په کې د پروژې د ټولې سيمې هر اړخيز بشپړ توپوګرافيکې څېړنې، د امو سين د اوبو اندازه کول، د اوبو نمونې اخستل او پلټل شتون لري. نورې جيو تخنيکې څېړنې، د چاپيريال څېړنې، ټولنيز- وټيزې (اقتصادي) څېړنې، د چاپيريال برى ليک (جواز) ترلاسه کول، د اصلي ويلې سروندی او د سروندي (اېنټيک) د نيولو له پاره د هيدروليک ماډلونو بوږول (جوړول).

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکرنو ته د فردوس څېکړنې.

نوموړې پل له پاره اړينه ده چې د پروژې د عملي کار پيل کولو څخه مخکې بشپړ شي. د دې پل له پاره د شونتيا وړ څېړنو درې کاله پېر اړتيا لري.

۶. ۳ د جوړولو لومړی پل (فاز، پړاو)

د دې پل ودانيزو کړنو پلي کولو له پاره د شونتيا لوستي پر بنسټ درې کاله اټکل شوی دی. د لويې ويالې بوړ.ول له پيل څخه تر ۱۰۸ کيلومېترۍ پورې؛ سروندی (د اوبو څښلو ځای، سر بند، اېنتيک يا وېير)؛ شاخونه (دوېيمه درجه لويې ويالې) چې تر ۲۰.۷۵ کيلومېتره اوږ.دوالی لري، څارندي (ريګولېټورې يا د اوبو چټکتيا برابرونکي) ۳ دانې؛ تېريدوني څاروندي (کراس ريګوليټورې يا د اوبو لېږ.د چټکتيا په لنډو برابرونکي) ٤ دانې؛ پولونه ۹ دانې (د رېل ګاډي پول، لويې لارې پول، ولسوالۍيو پولونه، د کليو پولونه)؛ د کروندو سروندي ۲۱٤۵ دانې، د پټی يو سروندي (۴ درجه ويالې سروندي) ۵۳۶ دانې؛ د کروندو سروندي له کوشنۍ يو پولونو او کلورټونه (۳ درجې ويالې سروندي له پولچکونو يا سورج او کلورټ ببخې کوشنې پولچکونه سره) ۲۹ دانې، لويې ويالې څڅوبی (ډراپ يا لويه وايله له خپل سترې بڼې څخه کوشني کيدلې بڼې ته غورځيدل) ۱ دانه او شاخونو کې څڅوبې ۳ دانې؛ د پيلني پل له پاره د ابو لګولو شبکې ودانول (له لويې ويالې څخه ۱۱ د اوبو رسولو شاخونه اخستل، له شاخونه يا دوېيمه درجه لويې ويالې څخه ۲ د اوبو رسولو شاخونه اخستل، کروندو يا درېيمه درجه ويالې څخه ۱۵ د اوبو رسولو شاخونه اخستل)؛ پمپ ستېشنونه ۱٤ دانې او د لومړي پل (فاز، پړاو) د وېش شبکې.

په دې پل کې ټولټال ۲۷۷۷ بېلابېلې ودانۍ شتون لري. که چيرې په پيلنې پل د کوش تپې لويې ويالې له پاره ځينې بشپړې ودانۍ اړينې وګڼل شي، د ډيزاين په پړاوونو کې بايد په پام کې و نيول شي. ،، (سويم، ۲۰۱۹ زېږ.دی، ۱۳۱)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په ورانديز د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

۶. ٤ د جوړولو دوېيم پل (فاز، پړاو)

د دې پل ودانيزو کړنو د پلي کولو له پاره د شونتيا لوستې پر بنسټ درې کاله اټکل شوی دی. د لويې ويالې جوړول ۶۰ کيلومېتره (له ۱۰۸ کيلومېترۍ څخه تر ۱۶۸ کيلومېترۍ پورې)؛ شاخونه (منځنۍ ويالې) ۷ دانې چې ۵۸ کيلومېتره اوږدوالی لري؛ کروندو ويالې (درېيمه درجه ويالې) ۴ دانې چې ۷۶.۵ کيلومېتره اوږدوالی لري؛ څاروندي (ريګوليټورې يا د اوبو چټکتيا برابرونکي) ۱۲ دانې؛ پولونه (لويې لارو پولو، ولسوالۍيو پولونه، د کليو پولونه) ۲۵ دانې؛ پټۍيو لښتي ۸،۱۰۴.۰۰ دانې؛ د اوبو پورته کولو اډې (د اوبو پمپولو سټيشنونه) ۹ دانې او دوېيم پل وېشنکې شبکې ۱۰۴ دانې شتون لري. د لويې ويالې دوېيم پل کې ټولټال ۸،۳۳۱.۰۰ ودانۍ شاملې دي.

۶. ٥ د جوړولو درېيم پل (فاز، پړاو)

,, د دې پل ودانيزو کړنو د پلي کولو له پاره د شونتيا لوستې پر بنسټ درې کاله اټکل شوی دی. د لويې ويالې جوړول ۶۸ کيلومېتره (له ۱۶۸ کيلومترۍ څخه تر ۲۳۶ کيلومېترۍ پورې (يا دوېيم پل څخه تر پايني پل اندخوی ولسوالۍ پورې)؛ شاخونه (منځنۍ ويالې) ۲ دانې دي چې ۴۲.۷ کيلومېتره اوږدوالی لري؛ کروندو ويالې (درېيمه درجه ويالې) ۱۱ دانې چې ۸۴.۸۸ کيلومېتره اوږدوالی لري؛ څاروندي (ريګوليټورې يا د اوبو چټکتيا برابرونکي) ۱۴ دانې؛ تېريدوني څاروندي (کراس ريګوليټورې يا د اوبو لېږد چټکتيا په لنډو برابرونکي) ۱۹ دانې چې (۱ يې پر لويې ويالې، ۱ يې پر بناخ، ۱۷ يې په دوېيم درجه ويالې)؛ پولونه (لويې لارو پولو، ولسوالۍيو پولونه، د کليو پولونه) ۲۲ دانې؛ پټۍيو لښتي ۶،۳۳۹.۰۰ دانې؛ د اوبو پورته کولو اډې (د اوبو پمپولو سټيشنونه) ۹ دانې او دوېيم پل وېشنکې شبکې ۹۲ دانې شتون لري. د لويې ويالې دوېيم پل کې ټولټال ۶،۵۳۷.۰۰ ودانۍ شاملې دي.،، (سويم، ۲۰۱۹ زېږدی، ۱۳۲)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکبېستان ولسمشر څښکړنو ته د فردوس څښکړنې.

له نيکه مرغه کوش تپې لويې ويالې د پروژې عملي کړنه (کار) د ملي پرمختيايي کمپنۍ له خوا د جوړونې چمتوکولو پل (فاز، پړاو) پل څخه مخکې پيل کړى دى. ددې يې تر ډېره د سويوم په د جوړونې چمتوکولو پل (فاز، پړاو) اچولې او د جوړولو لومړى پل (فاز، پړاو) يې بېنا کړې (سترګې پرې اچولې يا پيل کړى دى)، تر ۱۰۸ کيلومېترۍ پورې د لويې ويالې کېندلو له بشپړيدو او د اوبو د سروندي د ودانۍ له پرمختګ وروسته، ټرونکونکي کمپنۍ ورو، ورو د پروژې د جوړونې چمتوکولو پل يادونې حس کړې او پريکړه يې کړه چې د بشپړې سروې، توپوګرافي په ګډون د جوړونې چمتوکولو پل يادونې ټولې په پام کې نيولې، خپلې سرې تودې (تجربې) نوې ساتي، د بشپړولو او لمن ټرلو له پاره يې کوټلې ګامونه پورته کړي دي.

۶. ۶ کوش تپې ويالې د ګټې اخستنې وسايلو او توکو لړې کچې مېچه

يادونه: د وسايلو او ماشينونو په برخه کې اړينه ده چې لړ تر لړه کچه په پام کې و نيول شي، خو د ټرونکونکي ټرون دا دى چې د ټاکلې ګڼې کچې له مخې د ماشينونو، نورمونو، پېژند او معلوماتو (ډيټا) ډول، ډول کچو څخه کار واخلي.
ټرون کونکى کولى شي په خپلو کړنو کې له هر ډول وسايلو، ماشينونو، توکو څخه ډېر يا لږ کار واخلي چې پرې خپل ټاکل شوى کار له ټاکلي پېر مخکې سر ته رسوي او کنه.
د ټرون لګښت يوازې هغه ټرون کونکى اخلې هغه چې ورته په ټرون کې ټاکل شوى وي او په لاندې لښتيليک کې ښودل شوي دي.

ګڼه	د وسايلو او توکو سپړنه	ماډل	کچه
۱.	د توپوګرافي او سروې لوستې وسايل		

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱ .۱	د نړۍ پرمختللی ځای موندنې اډه يا ډي جي ايس ستيشن (Station DGP) چې لږ تر لږه تر ۱۰ کيلو مېترو پورې سيمه تر پوښ لاندې نيسې.	Topcon (۱۰ km range)	۵
۲ .۱	د ټوټل ستيشن اله (total station) له ازمويل شوې ستاينليک سره (calibration)	Sokkia im ۵۰ series I Z۰۰ ۸۷۵٦	۲۰
۳ .۱	د ثيوډوليت اډه يا ستيشن (theodolite station) له ازمويل شوې ستاينليک سره (calibration)	Tremble: Digital Theodolite: ۳D Model	۱
۴ .۱	د ليزري ليول الې يا ليزرې ترازو (level) له ازمويل شوې ستاينليک سره (calibration)	GEO MAX Gramin ٦٤s	۲
۵ .۱	لاسي نړۍ پرمختللی ځای موندنې ټولواله يا لاسي جي پي ايس (GPS hand) له ازمويل شوې ستاينليک سره	Garmin GPSMAP ٦٧i	۱۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱. ۶	د کچې مېچې توکې (لېزري مېترونه، اوسپنيز او توتنې مېترونه ... .)	Bosch GLM – ۱٥۰, ۱۰۰, ٥۰ C	٤۰
۱. ۷	د سمي نخښې يا بېنچ مارک بنستيز توکې (اوسپنيز سيخ، د پولادو مېخونه، سپرې يا بوتل کې سپرې رنګونی)	Local	٥۰
۱. ۸	Motorola مېترولا غږلېږې يا مخابرې	DP۱٤۰۰	٦۰
۱. ۹	د سروې بې پيلوټه الوتکې (د سروې سيوسيوی)	Matrice ۲۱۰ RTK V۲	۳
۲. د کېندنې ماشينونه			
۲. ۱	پرېکونکې خولې (Cutter Bucket) د بېلابېلو موخو کړنو ماشينونو له پاره چې د لږې کچې او ډېرې کچې بېلابېلو کچو د کېندنې کړنې سرته رسوي.	SCB-٦۰۰ Slot Cutter Bucket	٥۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲ .۲	هايدروليکي څيتکونه يا هايدروليکي جاک هامر Hydrologic Jack) (Hammer	-ton ٤٠Komatsu Excavator Doosan	۱۲
۳ .۲	د کېندنې له پاره اوګر (Auger) له بېلابېلې کچې او ډولونه.	Borehole Hydraulic Drilling Rig Machine KR٥٠, KR٤٠-١٢m٤٠kN.m	٤
۴ .۲	د کېندنې برمې (روټري) (Rotary)	High Efficient Muliti-Functional Construction Rotary Drilling Hydraulic Pile Drilling Rig With CAT Chassis KR٣٠٠C and DL ٣٦٠, Wheeled rotary drilling rig machine for bridge construction	۲
۵ .۲	کيبل لرونکي اېکسکواتور يا هايدروليکي مزې لرونکي	ton ٢٠D, ٣٢٠	۱۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

	Shovel Hydraulic) شاول (Machin		
۲. ۶	پرېکاشن (Precaution)	NXY۲, Taber Type Abrasion Tester, ۳۰۰KN Tensile Breaking Strength And Elongation Testing Apparatus Universal Tensile Tester	٤
۲. ۷	د کمپرېسور ماشين (Compressor Machin)	SCR۲۰PM۲: ۱۰-۲۰ HP Rotary Screw Air Compressor with ۱۲۰L Tank, ۳۸۰V, Variable Speed,all-in-one machin	۲

۳. د خاورو اړوند ماشينونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. ۱	ويلې کښونکی (ټرېنچر) يا د کېندنې ماشينونه چې په يوازې ويالې او لښتې بېلابېلو بنو او کچو کېندونکې. (Trencher)	Agricultural Chain Trencher FOTMA Water Canal Cast Molding and SG۳۸۸F,	٤
۳. ۲	مېخانيکي بېلچه يا اېکسکواټور (Excavator)	SDLG E۷۱۵۰F earthmoving mini wheeled trench digger cheap ۱۵-ton mini size diggers small wheel excavator for sale	۱۵
۳. ۳	باب کت د کېندنې برمه لرونکی (Bobcat Auger Drill)	BME-۱۰, ۱-ton Micro Small Digger Crawler Excavator and YFL٤۵	۲۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. ۴	بولډوزر (Bulldozer)	BULLDOZER SD۲۲ and CMG Official ZL۵۰GN ۵ Ton Front End Wheel Loader	۵۰
۳. ۵	کلامشېل لوډر (Clamshell loader)	Hot Selling Excavator Long Reach Boom Telescopic Robot Arm Excavator Telescopic Arm Clamshell for All Brands; ۲۰۰-٦۰۰ model	٤
۳. ۶	زمکې اوارونکی ماشین یا ګریډر (Grader)	G۹۱٦۵	۲۰
۳. ۷	خاورې وړنکې لاری یا ډامپر (Damper)	SX۳۳۱۵DT۳٦٦: hacman F۳۰۰۰ X۳۰۰۰ L۳۰۰۰۰ Dump Tipper Trucks ۸x٤ ۱۲ wheels	٦۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸ .۳	(Ripper) ريپير	Small Crawler Bulldozers with Ripper; D١٦M unimax	٤
۹ .۳	مزي لرونکی ايکسکواتور (Cable Type Excavator)	EPFC١٢,٠; Track Spider Crane ١,٢t ٣t ٥t ٨t ١٢t Lifting Machinery	٢
٤. د سيمټو او کانکريټو اچونې ماشينونه			
۱ .۴	د کانکرېټو ګډولی يا کانکريټ مکسر (Mixer Concrete)	cbm ٢,٠; ٥,٥ZC self-loading ٤concrete mixer ٦wheels wheels self-loading concrete truck mixer	٤
۲ .۴	د کانکريټو پمپ (Concrete (Pumps	PUTZMEISTER M٤٧-٥	٤
۳ .۴	لړځونکی يا ويبراتور (Vibrator)	CNVR	٣٠

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴ .۴	د کانکرېټو وړونکی ګډولی یا کانکریټ لاری (ټرک) مکسر (Concrete Mixer Track)	; Chinese ٤x٦ ٤x٦Beiben cubic ٩hp ٣٤٠ meters mobile concrete mixer truck with pump	۲۰
۵ .۴	کانکریتو تیارولو ماشینونه، کانکریټ پلانټ یا بچنګ پلانټ (Plant Concrete)	/h ٣m١٠٠ Mobile Concrete Ready Mixed Batching Mx Plant	۲
۶ .۴	ويالې پورته کونکی، لويې ويالې لفټ، له لويې ويالې جګونی. (elevator Canal)	T; Mini ١ manned elevator ١٠elevates meters self-moving steering cylinder aluminum alloy manned lifting platform	٤
۷ .۴	کرین، پورته کونی (Crain)	XCMA QAY٢٠٠: High Quality Used All Terrain Crane ٢٠٠ Tons XCMA QAY٢٠٠ Mobile Truck	٤

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۰	ZM-۱٤ and C-۱۰۰	کېښ کونی ماشین، کمپتکتور Compactor	۴. ۸
۱۰	YH-JS٦۰۰۰	Roller اوارونی یا رولر	۴. ۹
٤	FAST-۸ intelligent F۸	د سیخانو کټ کونی او پرې کونی (Steel Bar Cutter and Bender Machin)	۴. ۱۰
٤	Electric/diesel mortar spraying machine	د کانکرېتو تومانچه، یا گن شوټر یا کانکریتو ویشتونکی (shooter Concrete gun)	۴. ۱۱
۱۰	CA-۳ ۷L Indicator air content meter/Air Volume Meter Tester/ Concrete Air Content Measuring Instrument	په کانکریتو کې د پرېوړکی یو مېچې اله، ایر کانتینټ وسایل (Air Content Tools)	۴. ۱۲
۲۰	Slump cone set Sprayed steel Concrete Slump Tester	د کرنکریتو در نروېدو او ټیګېدو مچې وسایل، سلمپ سیټ (Slump Set)	۴. ۱۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۴.۴	هواويچې د مېچې الې يا وسايل يا د تودوخې ښودنې ماشين (Temperature Measurements Machin)	Laixin: Embedded wire thermometer for concrete	۳۰

لښتيليک ٦.۲ کوش تپې ويالې د کاري وسايلو او توکو لړې کچې لېست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښکړنو ته د فردوس څښکړنې.

٦. ۷ د کوش تپې لویې ویالې کرنیزو ځمکو ډګر

د افغانستان کرنې او مالدارۍ وزارت د برنامې پاینې راپور په سته په درې برخو وېشلې.

,, پیلنۍ کروندې:. هغه کروندې چې لویې ویالې له لورې ګردۍ (کره) کېږي، کرنیزې کروندې او سویې کرنېزې کروندې ځمکمېچه یې ۵۵۰،۰۰۰ پېنځه سوه او پېنځوس زره اېکتاره یا (۲،۷۵۰،۰۰۰) جریبه ده.

دوېیمې کروندې:. هغه کروندې چې د کرکېلې وړ دي، د لویې ویالې، ویالې، کلو، بانډو سره، سره ځمکمېچه یې ۳۳۱،۴۹۸ درې سوه او یوه دېرش زره او څلور سوه او اته نوي اېکتاره یا (۱،٦۵۷،۴۹۰) جریبه ده.

درېیمې کروندې:. هغه کروندې چې کرنې په کې کېږي، نباتات په کې کښت کوي ځمکمېچه یې [۲۷٦،۴۹۸.۳] یا ۲۹۸،۳۴۸ دوې سوه او اته نوي زره او درې سوه او اته څلوېښت اېکتاره یا [۱،۳۸۲،۴۹۱.۵] یا (۱،۴۹۱،۷۴۰) جریبه ده. ،، (سویم، ۲۰۱۹ زیږدی، ۱۱۰ چوپړی)

٦. ۸ د کوش تپې لویې ویالې ودانیزې برخې

۱. د لویې ویالې اوږدوالی ۲۳٦.۳٦۵۵ کیلو مېتره دی، پېړوالی یې په منځنۍ کچه ۱۰۰ مېتره، ژوروالی یې له ۲۲ مېتره څخه نیولې تر ۸،۵ مېتره، د اوبو د لوړوالي کچه په کانال کې ٦،۵ مېتره دی اوبه له امو سین څخه د کرکیلې کروندو ته لیږد وي، چې د حیرتان لویې لارې له پله څخه نیولې تر اندخوی تر منځنۍ پولې پورې له لیلې دښتې تېر په کې بېرۍ تګ راتګ کولی شي.

۲. لویه ویاله لږ تر لږه په یوه ثانیه کې تر ۷۰۰ درېنګلې مېتر ډېرې اوبه په پنځې بنه لیږدولی شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

۳. د لویې ویالې د ښاخونو ګڼه ۳۰ او اوږدوالی یې ۵۴۴ کیلومېترو پورې رسېږي.

٤. سروندی یوه دانه دی چې پېنځه په څلور مېترو کې ۲۴ دانې وره لري.

۵. په لویو لارو او د باندو لارو او کشونو باندې ۳۹ دانې پولونه لري.

٦. د لویې ویالې پر اوږدو د اوبو ۱۰۳ دانې څاروندي لري.

۷. په ټوله کې ۶۶ دانې وترې (ورخ) ودانۍ لري.

۸. په سلګونو ۱۰۰ کیلومېتره سړکونه او په زرګونو کیلو مېتره کوشني د اوبو رسولو او غځولو ودانیزي برخې لري.

۶. ۹ د کوش تپې لویې ویالې په کروندو کې د نباتاتو بڼې او له سلو برخه یې چې د کرنې وړ دي.

۱. د نباتاتو ډول: غنم، له سلو ۲۵ یې کرنه؛ ۲. وربشي، له سلو ۵ یې کرنه؛ ۳. پټاتي، له سلو ۱۰ یې کرنه، په ملګنو او ښوره زاره ځایونو کې له سلو ۲۳ یې کرنه؛ ۴. باټنګڼ یا رومي، له سلو ۵ یې کرنه، په ملګنو او ښوره زاره ځایونو کې له سلو ۷ یې کرنه؛ ۵. جوار (ډیسې)، له سلو ۳ یې کرنه؛ ۶. توربانجان، له سلو ۵ یې کرنه؛ ۷. بادرنګ، له سلو ۵ یې کرنه؛ ۸. زرده کې، له سلو ۱ یې کرنه؛ ۹. مرچ، له سلو ۲ یې کرنه؛ ۱۰. ختکي، له سلو ۶۳ یې کرنه؛ ۱۱. هندوانې، له سلو ۶ یې کرنه؛ ۱۲. ممپلي، له سلو ۴ یې کرنه؛ ۱۳. اینګ، له سلو ۸ یې کرنه؛ ۱۴. پنبه، له سلو ۸ یې کرنه؛ ۱۵. کنجت، له سلو ۷ یې کرنه؛ ۱۶. وربښم یا کتان، له سلو ۵ یې کرنه؛ ۱۷. پیسته، له سلو ۳ یې کرنه؛ ۱۸.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بادام، له سلو ۲ يې کرنه؛ ۱۹. منې، له سلو ۱ يې کرنه؛ ۲۰. انار، له سلو ۸ يې کرنه؛ ۲۱. د وچې مېوې ونې (ويخکي يا انګور، خورمانۍ، پندوک، ملخنۍ، ببرې، مندتي، خستي، ګستمغزې، غوزان، ګستملګنې او کېشتې)، له سلو ۶ يې کرنه ده. په ټوله کې ټول ټال له سلو ۱۴۵٪ کېږي.

۶. ۱۰ يوه کال کې په يوه جريب ځمکه د پيداوار پايله

۱. **کوکنار (اپين):** په يوه جريب ځمکه چې په کې کوکنار و کرل شي ۸ کيلو ګرامه پيداوار ورکوي، په روانپېر کې د هر کيلو ګرام بييه ۱۲،۸۵۸.۰۰ افغانۍ چې ټول ټال يې ۱۰۲،۸۶۴.۰۰ افغانۍ کېږي.

۲. **غنم:** دا زموږ د ټاټوبي يوه د کرکيلې لرغونو غلو څخه دي، چې خورا اوږد لرغونی پېخليک لري او د سرغندويتوب پېر يې د بشريت پيل شيبو ته رسېږي، کره موده يې يې معلومه نه ده.

,, د افغانستان په ټولو ولايتونو کې غنم کرل کېږي، په ځينو برخو کې د للمي او په ډېرو سيمو کې د خړوبولو په بڼه کرل کېږي.
په يوه جريب ځمکه کې ۳۵ کيلوګرامه غنم د تخم په بڼه کرل کېږي چې له هغې څخه ۱،۰۵۰.۰۰-۱،۴۰۰.۰۰ کيلوګرامه غنم تر لاسه کې دی شي.
په يوه جريبه ځمکه کې د غنمو د کښت لګښتونه په اوسط ډول په لاندې ډول دي:

۱.۲. د غنمو تخم ۳۵ کيلو ګرامه - په اوسني شرايطو کې د ۱۰۰۰ افغانۍ يو سره سمون لري.
۲.۲. توره کيمياوي سره - نيمه کځوړه (۲۵ کيلوګرامه) د ۳،۵۰۰ افغانۍ يو سره برابره ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳.۲. سپینه کیمیاوي سره - یوه کڅوړه (۵۰ کیلوګرامه) د ۲۵۰۰ افغانۍ یو سره برابره ده.

٤.۲. د ۵۰۰ افغانۍ یو د کرکیلي درمل (دارو یا دوا) شیندل.

۵.۲. د اوبو د غنمو د کښت ټول لګښت (سیند، ویالې اوبه) په هر جریب کې ۷،۵۰۰ افغانۍ دي که چیرې اوبه وړیا وي.

٦.۲. که له دې ځخه د خرچو نرخ راکم (تفریق) کړو، د یوه جریب ځمکې په بدل کې د کروندګر له پاره ۲۸،۰۰۰.۰۰ اته ویشت زره افغانۍ ترلاسه کیږي، که چېرې ځمکه د کرونده ګر خپله کرونده وي.

۷.۲. که ځمکه د بل تن وي او کروندګر یې په نیمایي برخه کرلې وي، په یوه جریب کې د کروندګر کره بچت ۱۴،۰۰۰.۰۰ افغانۍ ده.

۸.۲. که ځمکه د بل تن وي او کروندګر یې په اجاره کړي، د هر جریب کره بچت (راګرځیدنه) کروندګر له پاره ۱۸،۰۰۰.۰۰ افغانۍ ده.

۹.۲. که ځمکه للمي (په بیدیا کې یوازې له باران ځخه خړوبیږي) وي، په یوه جریب کې د کرونده ګر کره بچت (راګرځیدنه) ۱۰،۰۰۰.۰۰ افغانۍ ده.

۱۰.۲. که ځمکه خړوبه او اوبه و پیرودل شي، په یوه جریب کې ۱۰،۰۰۰.۰۰ افغانۍ د کرونده ګر کره بچت (راګرځیدنه) یا ګټه ده.

۱۱.۲. **د غنمو پایله:** په یوه جریب ځمکه چې په کې غنم و کرل شي پیداوار یې په منځني ډول ۱،۰۵۰ کیلوګرامه چې په روانپیر کې د هر کیلوګرام بییه ۲۵.۷۲ افغانۍ ده، د ټول پیداوار بییه یې ۲۷،۰۰۰.۰۰ افغانۍ کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

۲. ۱۱. ۱. **غنمو د پايلې لومړۍ يادونه:** د ملا امام سره مرسته (حق الله)، لسمه برخه او ماليه د ځمکې د خاوند په غاړه ده.

۲. ۱۱. ۲. **غنمو د پايله دوېيمه يادونه:** که ځمکه د کرونده ګر پورې اړه ولري، ۳۵ کيلوګرامه + ۱۰۵ کيلوګرامه + ۷۰ کيلوګرامه هم د کرونده ګر له برخې څخه کمېږي.

۲. ۱۱. ۳. **غنمو د پايلې درېيمه يادونه:** د ماشين کار اجوره د غنمو د بوسو له پلور څخه ورکول کېږي.

۳. زعفران:

۳.۱. زعفرانو د لومړي کال پيداوار: په افغانستان کې زعفران په لومړي کال کې پيداوار نه ورکوي، خو په دوېيم کال (د پيداواراتو په لومړي کال) کې د هر جريب ځمکې له پاره ۲۰۰ کيلوګرامه د زعفرانو پياز او تر ۲۰۰ ګرامو پورې وچ زعفران د کروندګر له پاره پاتې کېږي.

۳.۲. زعفرانو د دوېيم کال پيداوار: د پيداوارو په دوېيم کال (د کښت درېيم کال) کې، د هر ۲۰۰ کيلو ګرامه زعفرانو پيازو برسېره، د ۲۰۰ څخه تر ۳۰۰ ګرامه وچ زعفران په يوه جريب ځمکه کې کرونده ګر ته پاتې کېږي.

۳.۳. زعفرانو له درېيم څخه تر پينځم کال پورې: په دې موده کې به د زعفرانو لوړ وزن د کروندګر له پاره د هر جريب ځمکې په هر ۲ ټنه پيازو (پيداوار) بر سېره له ۳ څخه تر ٦ کيلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګرامو وچو زعفرانو پورې وي او د کروندہ ګر د پيازو پانګه به له ٦ څخه تر ١٠ ټنو پورې لوړه شي.

٤.٣. **زعفرانو له شپږم او اووم کال:** په دې کلونو کې د کرل شوي زعفرانو اندازه کمېږي او په هر جريب ځمکه کې له ٣ تر ۴ کيلو ګرامو وچو زعفرانو ته رسېږي، خو د پيازو اندازه له ١٢ څخه تر ١۴ ټنو پورې لوړېږي.

٥.٣. **د زعفرانو د کښت لګښت:** د زعفرانو د کښت له پاره لومړی ګام د مناسبې ځمکې شتون دی چې د هېواد په هره برخه کې توپير لري.

٣ . ٥ . ١ . د غواګانو او پسونو د سرې چمتو کول: دا سره هم خورا مهم ده او په هر جريب کې تر ٦١٠٠ افغانۍ پورې لګښت لري.

٣ . ٥ . ٢ . د زعفرانو پياز چمتو کول: د زعفرانو پياز پيرودل هم د زعفرانو د کښت يوه مهمه برخه ده، د پيازو بيبه، د پيازو په کيفيت او ډول پورې اړه او هر کال توپير کوي.

د زعفرانو د هر کيلوګرامه پيازو بيبه ۵٠ افغانۍ ده او په يوه جريب ځمکه کې د کرلو له پاره دوه ټنه يانې دوه زره کيلوګرامو پيازو ته اړتيا ده، چې له سل زره افغانۍ يو سره برابره ده.

٦.٣. **د زعفرانو د ساتلو لګښت:**

هر کرنيز پيداوار (محصول، توليد) ساتنه يوه لګښت لري، زعفران هم يوه ځانګړی لګښت لري او د هغې دکيکې اندازې معلومول اسانه کار نه دی، دا څو کلونو څېړنو ته اړتيا لري.

٧.٣. **د زعفرانو پايله:** په يوه جريب ځمکه چې په کې زعفران و کرل شي پيداوار يې په منځني ډول ٢۵٠ ګرامه وي. په

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځنډکړنو ته د فردوس ځنډکړنې.

اوسني وخت کې د هر ګرام بيه د امريکا متحده ايالتونو کې ۱۲۹۷.۵ افغانۍ ده، چې د ټول پيداوار بيه يې ۳۲۴۳۷۵ افغانۍ کېږي.

٤. **د پنبې کښت:** د پنبې کښت له ۳۰۰۰ کلونو راهيسې په افغانستان کې مشهور دی او ښې پايلې يې لرلې دي.

له دې پيداوارو څخه د استفادې په موخه د هېواد په بېلابېلو ولايتونو لکه: بلخ، کوندوز، پروان، هېلمند کې د نساجۍ او تېلو د توليد فابريکې جوړې شوې، چې د کورنۍ يو جګړو پر مهال بندې شوې او يا هم پخپله فابريکې خپل فعاليتونه پرې ايښې دي.

۱.۴. **د پنبې کښت:** دا بوټي د ۵ سانتي مترو په ژوروالي کې کرل کېږي، په يوه جريب ځمکه کې ۱۲۰۰۰ بوټي ښه وده کوي او د يوه جريب ځمکې له پاره ۸ کيلو ګرامه پنبې تخمونو ته اړتيا لري.

۲.۴. **د پنبې پيداوار:** په هر جريب ځمکه کې له ۷۰۰ څخه تر ۸۴۰ کيلو ګرامو پورې پيداوار ورکول کېږي.

۳.۴. **د پنبې بيه:** د افغانستان په هر ولايت کې د پنبې بيه توپير لري، خو د ورځنۍ يو معلوماتو له مخې د پنبې بيه يوه شان ده.

۷ کيلوګرامه د افغانستان په شمالي ولايتونو کې له ۷۰۰ تر ۸۰۰ افغانۍ يو پورې رسېږي او په کابل ښار کې له ۱۲۰۰ تر ۱۴۰۰ افغانۍ يو پورې پلورل کېږي.

۴.۴. **د پنبې د تخم بيه:**

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځټکړنو ته د فردوس ځټکړنې.

د پنبې ۷ کیلو ګرامه تخم د کښت بیه ۶۴۰ افغانۍ، خو د پنبې د تخم، غوړۍ یو د تولید بیه ۲۵۰ افغانۍ ده.

۵.۴. **د کونجاړې بیه:** د بېلابېلو ولایتونو په بازارونو کې د موسم او ډول له مخې توپیر لري، خو په منځني ډول د ۷ کیلوګرامو بیه ۶۰۰ افغانۍ ده.

۶.۴. **د پنبې غوړي:** د هر کیلو ګرام بیه په موسمونو کې توپیر لري، خو د هر کیلو ګرام منځنۍ بیه ۱۶۰ افغانۍ ده. په یوه جریب کې د پنبې د کښت لګښت:

۴ .۶ .۱ . د پنبې تخم ۷۳۲ افغانۍ.

۴ .۶ .۲ . توره او سپینه سره ۱۰۰۰۰ افغانۍ.

۴ .۶ .۳ . د ٤۰۰ افغانۍ یو دارو(دوا) پاشل.

۷.۴. **د پنبې د غوړۍ یو پیداوارو تر لاسه کولو ټول لګښتونه:** ۱۱,۱۳۲ افغانۍ.

۸.۴. **د پنبې پایله:** په یوه جریب ځمکه چې په کې مالوچ (پاغنده) و کرل شي پیداوار یې په منځني ډول ۷۵۰ کیلوګرامه پیداوار ورکوي. په اوسني وخت کې د هر کیلو ګرام بیه ۱۴۳ افغانۍ ده، د ټول پیداوار بیه یې ۱۰۷۲۵۰ افغانۍ کېږي.،، د لیکوال ژباړه او غځونه (حشمت الله، ۲۰۲۳ زېږدی، د پیلنۍ برخې ۳ چوپړی او د پاینۍ برخې ۱، ۲ او ۳ چوپړی.)

۵. **پایله:**

۱.۵. په یوه جریب ځمکه چې په کې کوکنار و کرل شي ۸ کیلو ګرامه پیداوار ورکوي، په روانېږ کې د هر کیلو ګرام بیه ۱۲۸۵۸ افغانۍ چې ټول یې ۱۰۲۸۶۴ افغانۍ کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځنګړنو ته د فردوس ځنګړنې.

۲.۵ په يوه جريب ځمکه چې په کې غنم و کرل شي پيداوار يې په منځني ډول ۱۰۵۰ کيلوګرامه چې په اوسني وخت کې د هر کيلوګرام بييه ۲۵.۷۲ افغانۍ ده، د ټول حاصل بييه ۲۷۰۰۰يې افغانۍ کېږي.

۳.۵ په يوه جريب ځمکه چې په کې زعفران و کرل شي پيداوار يې په منځني ډول ۲۵۰ ګرامه حاصل (پېبرور) ورکوي. په اوسني وخت کې د هر ګرام بييه د امريکا متحده ايالتو کې ۱۲۹۷.۵ افغانۍ ده، د ټول حاصل بييه يې ۳۲۴۳۷۵ افغانۍ کېږي.

۴.۵ په يوه جريب ځمکه چې په کې مالوچ (پاغنده) و کرل شي پيداوار يې په منځني ډول ۷۵۰ کيلوګرامه پيداوار ورکوي. په اوسني وخت کې د هر کيلو ګرام بييه ۱۴۳ افغانۍ ده، د ټول پيداوار بييه يې ۱۰۷۲۵۰ افغانۍ کېږي.

د ملګرو ملتونو د خوړو او کرنې اداري راپور پر بنسټ، تاجيکېستان له سلو ۶۲، افغانستان له سلو ۲۷، اوزبېکېستان له سلو شپږ اعشاريه درې، تورکمېنېستان او کېرغېزېستان له سلو دوې، دوې د امو سين اوبه جوړ وي، چې په دې لړ کې افغانستان له اوږدو کلونو راهيسې نه يوازې چې له خپلو اوبو ګټه نه ده اخيستې بلکې د دغه هېواد د خاورې يوه برخه هم د امو سين د اوبو خوراک شوې ده.

بل لورې ته زموږ د کوش تپې لويه وياله له اوزبېکېستان هېواد او پولې لورې خپلې اوبه نه دي اخستې، د تاجکېستان پولې لورې څخه مو اخستې. اوس، اوس مو د اوبو اخستلو ځای زموږ خپله برخه داسې ځای ټاکلی دی، چې د اموسين ډېره برخه يې زموږ لورې ده، او غرنۍ غرګۍ (کوشنۍ غرډوله غونډۍ) يې تاجيکېستان لورې ده. چې په دې ټکي کې هېڅ ډول سره د سين لورى څوک نه شي له ځايه ګرځولی.

زموږ لويه وياله که د اوبو له کمتون سره مخ شوه او داسې يې شونې نه کړه چې د اندخوی کروندې خړوب کړو يا لويه وياله تر هغه ځايه (۲۶۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

کيلومېترۍ) يا تر ويالې تر پايه و نه رسوي نو له ملاترې لويه وياله ورته د کوش تپې له ټاکلې تکې ښخه اخلو چې د کوندوز سين ښخه يې سروندی (اينتيک، سربند) په لس کيلو مېترۍ کې د پيلنۍ ويالې له ډډ (کالدارې ويالې) ښخه واتړ لري. چې د ابو سرچينه يې د باميانو او سلنګونو د هندوکوش له د واورېژونو لوړو غرونو لړۍ ښخه سرچينه اخلې، له بغلان ښخه تېرېږي او په کوندوز ور ګډېږي.

,, د شوروي اتحاد له ړنګېدو وروسته د لومړي ځل له پاره اوبو ته پاملرنه و شوه، د شريکولو تړونونه او يوازې وروسته پاملرنه د اوبو په توګه لوی بندونو ته واړوله؛ په منځنۍ اسيا کې د زېربنا کنټرول (.Wegerich et al، ۲۰۰۷). سميټ (۱۹۹۵)
د اوبو شريکولو ترتيباتو ته په کتلو سره، استدلال کوي چې ,, په نړۍ کې هېڅ ځای نه شته د زېرمو پر سر د شخړو شونتيا دومره پياوړې دی لکه په منځنۍ اسيا کې. ،، د شوروي اتحاد له ړنګېدو راهيسې په دې اړه بحثونه روان دي.
د اوبو په شتون او تخصيص باندې د لويو بندونو اغېزې
د امو سين حوزه. په هر صورت، تر نن ورځې پورې دواړه سيمه ايز او هم نړۍ وال بحثونه د اټکلونو، انګېرنو او انګېرنو له خوا خورا اغېزمن شوي، معتبر معلومات يوازې لږ شتون لري.
د منځنۍ اسيا جمهوريتونو د خپلواکۍ ښخه مخکې، غالب د اوبو کارول د منځني او لاندې اوبو سرچينو په اوږدو کې د اوبو لګولو له پاره وو، د ارال بحيرې برخې. د اوبو لګولو ساحه په ډراماتيک ډول زياته شوې له ۱۹۶۰ ښخه تر ۱۹۹٤ پورې کله چې، د ۱۹۹۵ TACIS راپور پر بنسټ، ټولټال د ارال په حوزه کې د اوبو لګولو ساحه اعظمي حد ۷,٤۰۰,۰۰۰ اېکتاره ته رسيدلې (تانتون او جنت، ۱۹۹۹).
د مرکزي سياسي او اقتصادي خپلواکي
د آسيا جمهوريتونو د يوه شمېر بدلونونو پايله درلوده. په داسې حال کې چې ښکته د ازبېکستان او توركمېنستان جمهوريتونو هڅه و کړه چې خپل اوبولګولو ټينګ و ساتي، د تاجيکېستان او کېرغېزېستان جمهوريتونه، لږ څه لري، د انرژۍ رسولو د ښه کولو له پاره نور انتخابونه، نوي بندونه جوړ او ترميم شوي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

د اوبو د برېښنا توليد زياتولو له پاره د موجوده بندونو عمليات.
د يخنۍ او واورې وريدل د ټولو ولايتونو د هوساينې له پاره اړين دي
د منځنۍ اسيا او د دوی د اوبو اړتيا ۹۰٪ له سلو نوي پوره کوي.
هواوېچې (اقليم) بدلون، د ګليشيرونو د ګړندی غوځېدلو لامل کېږي،
کوم چې په پوره کولو کې مرسته کوي.
په لنډ پېر کې د دولتونو د اوبو اړتياوې، مګر په اوږد پېر کې د تودوخې
کمېدل او د بخار لېږد ډېروالی نتيجه به ورکړي. برسېره پر دې د اقليم
بدلون په فريکونسی باندې اغېزه لري، د سختې وچکالی بېږه يا شدت،
د استثنايي زياتوالي په پايله کې د اوبو کمښت لکه څنګه چې د ۲۰۰۰-
۲۰۰۲ په اوږدو کې د امو سين په ښکته برخه کې رامنځ ته شو.
په ځانګړې توګه د وچکالۍ شرايطو له امله، د اوبو ډېر مصرف په
منځنۍ آسيا کې سرچينې او د خاورې مالګين کول د اوبو مهم عوامل
پاتې دي؛
د فشار ستونزې. د اوبو په ټوليز مقدار کې د کمښت په پايله کې د څښاک
د اوبو شتون د زغم وړ مالګينتوب کچه محدوده ده (کيوموف او
اکراموا، ۱۹۹۷) او د اوبو امنيت په جدي توګه له خطر سره مخامخ
دی.
لکه څنګه چې په ډېری نورو وچو او نيمه وچو زونونو کې، په مرکزي
کې سطحي اوبه د آسيا په پراخه کچه سينونو د زېرمو د پراخو سيسټمونو
له خوا تنظيم کېږي، د اوبو په څه رنګوالي او کچې دواړه اغيزه کوي.
د لويو بندونو مديريت او زېرمې د اوبو د څه رنګوالي (کيفيت) د ښه
کولو له پاره يوه اغېزمن اقدام دی، شتونلرونکي زېربناوې د پخوا څخه
د ترميم شوي کارولو له لارې د خوندي اوبو رسولو کې مرسته کوي.
له همدې امله د دې مطالعې اصلي ساحه معرفي کول دي، د لويو بندونو
او زېرمو ظرفيت د تطبيق وړ وسيلې په توګه په امو کې د اوبو د دوامدار
مديريت ستراتيژي پلي کول روښانه کوي.
د اموډنډوکی حوض تر دې مهاله يې يوه شمېر مطالب هم په بېلابېلو
خپرونو کې خپاره شوي دي، انفرادي خپرونې او په مرکزي آسيا او د
اروپا په کنفرانسونو کې. د دې له پاره چې د يوه ډېر جامع انځور وړولو
له پاره دا پاڼه هم د يوه ځای کولو موخه ده.
د پخوانۍ يو موادو تاليف سره د نوي بصيرت معرفي کول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

موږ هېله لرو چې دا ترکیب به ځوان ساینس پوهان چمتو کړي او تاسیس کړي، متخصصین په مرکزي آسیا کې د نوي لیوالتیا سره موضوع ته د لومړي لید سره وړاندې کوي.

۶. ۱۱ امو سین د سیمو د اوبو لښتیلیکه (هایدروګرافي)

د امو سین په ټولیزه توګه د ۷۹,۳ km³/a په سرعت سره، په منځنۍ اسیا کې تر ټولو لوی سین دی، دا د خپل اصلي سر اوبو د سنګم له خوا رامنځته کیږي، د وخش او پینج سینونه د امو مرستیال سینونه دي. د امو سین ټول اوږدوالی د پنج سین له سر څخه تر ارال سمندرګي پورې شا او خوا ۲,٥٤۰ کیلومېتره دی، د سین له سنګم څخه اوږدوالی ۱,٤۱٥ کیلومېتره دی. (فروبریچ او کیوموف، ۲۰۰۴). د امو سین د حوزې د نیول کیدو ساحه (شکل ۱).
۳۰۹,۰۰۰ کیلو مېتره مربع لري او د افغانستان او څلور مرکزي له خوا شریک شوی.
اسیایي جمهوریتونه: کېرغېزېستان، تاجیکېستان، ترکمېنېستان او اوزبېکېستان.
د امو سین کلنۍ جریان د سین له پورته او پورته څخه تنظیمیږي د لویو بندونو په واسطه ښکته. په پورته ساحه کې دا ناورک او دي د روګون بندونه، او د لاندې زېرمې ساحه د نفوذ له خوا مشخص کیږي،
د Tuyamuyun د هایدرو انجینرۍ کمپلیکس (THC).
د امو سین مرستیال وخش سین له الپین سیمو څخه سرچینه اخلي، د پورته پامیر د کېرغېزېستان په سویل ختیځه سیمه کې، چیرې چې ځینې برخې د ابراموف ګلیشیر او د فیدچینکو ګلیشیر د تیښتې په نسل کې مرسته کوي.
دغه سین د کېرغېزېستان له شمال څخه د تاجیکېستان جنوب لوېدیځ ته بهیږي.
۲۶ انځور. د امو سین حوزه چې د هغې اصلي برخه او د روګن، ناورک او بندونو سره Tuyamuyun Hydro Complex (THC).
له پنج سره تر سنګم پورې، وخش ٥۲٤ کیلومېتره اوږدوالی لري، او

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۷۵ چوپړی **د کوش تپې لويې ويالي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.**

په تاجيکېستان کې د ۳۱,۲ زره کيلومېتره مربع ساحه. تر ټولو سترې سينونه د وخش څخه مکسو او اوبيهينګو دي (ملګري ملتونه، ۲۰۰٤).
د ناورک په ساحه کې د وخش سين اوسط کلنی جريان،
بند د ۲۰ km^3 سره برابر دی؛ د ۲۳ km^3 د ځغاستې ۱۰٪ احتمال شتون لري، او a ۹۰٪ احتمال چې جريان به له ۱٦,٦ km^3 څخه زيات نه وي. Giese et al. (۲۰۰۴)
د وخش او وسيلې له پاره د ۲۰,۰ km^3/a کلنۍ اوسط خارج کې دو راپور ورکړئ، د پنج له پاره د ۳٤,۳ km^3/a خارج کول. وخش يوازې ۲۵٪ ونډه لري،
د امو سين ټول منځنی جريان (۷۹,۳ km^3/a).
پنج په واکججير دره کې د ګليشير څخه سرچينه اخلي او د ګاليشير څخه جوړيږي.
د افغانستان او تاجيکېستان ترمنځ پوله د پنج سينونه دي،
په افغانستان او تاجيکېستان کې شتون لري. د افغانستان مهمې برخې واخان، پامير، بدخشان او کوکچه دي. له لويو څانګو څخه د تاجيکېستان په پنج کې ګونټ، بارتنګ، وانچ او کيزيلسو دي. وروسته د وخش او پنج له سنګم څخه د امو سين اوبه ترلاسه کيږي.
کوندوز (د افغانستان څخه)، کافرنيګان (د تاجيکېستان څخه)، او د شيرآباد او سورخندريا سينونه (د اوزبېکېستان څخه) د افغانستان سينونه خلم، بلخ، سرپل او شيرنتنګ تر ډېره په سيمه ييزه کچه مصرفيږي او امو سين ته په ندرت سره رسيږو (احمد او وثيق، ۲۰۰۴).
د امو دريا د هايدروولوژيک رژيم په واسطه تشريح کې دی شي،
د کلني جريان حجم غير مساوي وختي توزيع ، شا او خوا ۸۰٪ سره د اپريل څخه تر سپټمبر پورې موده کې. ترټولو لوی مقدار په منځ کې رامنځ ته کيږي، اوړي د بر پامير په غرونو کې د واورو او ګليشيرونو د خړوبولو له امله.
د ۱۹۵۷ څخه تر ۱۹۸۰ کلونو په موده کې د سيمې ګليشيرونه له لاسه ورکړل، ۱۲٦ km^3 يخ (شاوخوا ۱۱۳ km^3 اوبه) د اقليم د بدلون له امله رامنځته کيږي. دا مقدار په ۱۹۵۷ کې د يخ د ټولو زېرمو ۱۹٪ جوړوي (ملي د اقليم د بدلون په اړه د اوزبېکېستان جمهوريت کميسيون، ۱۹۹۹).

(c) ketabton.com: The Digital Library

د عادي جريان رژيم په مياشتني اوسط ډول د تېټ څخه خارجيږي امو سين د تويامیون هايدرو کمپليکس (THC) په ساحه کې دی.
په ۲۷ انځور کې د حوالې ستيشن درګاناتا (۱۹۸۱-۲۰۰٦) له پاره وړاندې شوی.
۲۷ انځور. د امو سين د ټېټې امو سين له پاره د مياشتني اوسط اخراج په درګانتا کې ثبت شوی ستيشن، ۱۹۸۱-۲۰۰٦.
دلته، د سين د جريان زياتوالی په اپريل / مۍ او جريان کې پيل کيږي د هر کال په جولای کې اعظمي حد ته رسيږي. دا په لوړه کچه خارج ته اشاره کوي، اوړي او په ژمي کې تر ټولو ټېټ، د عمومي اوبو څخه خپلواک شتون له پخوانۍ يو وختونو راهيسې دا ځانګړی جريان رژيم د خپل سيلاب سره په اوړي کې اعظمي د اوبو په برابرولو سره د اوبولګولو ملاتړ کوي او وخت ته اړتيا لري.،، (۴ څېړونکي يا د ريسرچ ډله ايز ډله، اوليوير اولسين، مېلاني باوېر، مليکه اکراموا، جوچين فريوبريچ ۲۰۰۸ زېږدی، ۳ څخه تر ۶ چوپړی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکستان ولسمشر خنډګرځنو ته د فردوس خنډګرځنې.

۶. ۱۲ افغانستان د ټولو وګړو غوره ورمونه (نصيحتونه) د خپلو اوبو په تړاو

موږ د ټاټوبي د پولې اوبو څخه هېڅ ګټنه نه ده اخستې، د ګاونډيانو سويې ګونډيتوب له لورې څخه چې د کاله له ور څخه يې بلواګر، تړاکګر، سويې سوکلۍ، نه امنۍ ځواکونو او يرغلګرو ځواکونو ته لار ور کړې، پرې راغلي دي چې زموږ د ټاټوبي انډول (تعادل) يې په ټوله نړۍ کې ګډ وډ کړی دی. په يوه بانه او بله بانه يې هر ډول ډلې ټپلې او غلې موخې پر کار کړې دي چې زموږ د ټاټوبي د نه بريا سبب کېږي. له تېرو څلوېښتو کلنو کې زموږ له پولې اوبو څخه د ګټنې نه اخيستلو له اړخه موږ ته په هر کال کې ۶،۴۵۶.۵۰۰ مېليونه ډالر تاوان را رسيدلی دی. په منځنۍ کچه د کوش تپې لويې ويالې نه بوږولو په پايله کې ټاټوبي ته هر کال (۶،۴۵۶،۵۰۰،۰۰۰.۰۰) شپږ بېليونه، څلور سوه او پينځه شپېته مېليونه او پينځه سوه زره ډالره تاوان رسېدلی دی، چې د سردار محمد داوود ګدۍ له پير ۱۹۷۰ زيږدي څخه د پيلنۍ تخنيکي هر اړخيزې پلټنې، څېړنې او سروې د توان کچه په مېچه کړو ټول ټال (۳۴۲،۱۹۴،۵۰۰،۰۰۰.۰۰) درې سوه او دوې څلوېښت بېليونه، يوه سلو او څلور نوي مېليونه او پينځه سوه زره ډالره تاوان رسېدلی دی.

په پښتو کې دوې متلونه يا (عربان چې ورته مثال وايي) ،، د زور ور اوبه په پيچومې خيږي ،، که موږ زور و درلود په زوره زموږ اوبه را څخه هېڅ زور ور په لوړه لورې نه شي اخستلی، دا خو مو لا خپل ربښت (حق) دی؛ ،، په پردۍ اوبو ژرنده نه چليږي ،، او ،، په ځنګله کې د ګيدړ کواله نه چليږي.،، که هر څوک زموږ له پاره ځانونو څخه ځناور جوړ وي موږ بيا ځناورو ته د ځواب ور کولو توان زورنه لرو. ټوله منځنۍ اسيا هم يوه باچا لري، موږ د ټولې منځنۍ د اوبو اندون نه دی وران کړی او نه يې ګډوډ وو.

الحمد الله چې موږ مسلمانان يو او د مسلمانو له ډلې څخه يو، تل غوره او پاکې خبرې کوو د ژوند په هرو څارو کې د اوبو په څارو کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د كوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېكېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتكړنې.

هم، نړۍ وال ټولو ربنتو (حقوقو)، د چاپېريال ربنتو ته د زړه له كومي درناوى كوو، د كوش تپې په سروندي كې له سلو لس ۱۰٪ اوبه در پرېږدو چې د اورال په جهيل كې چاپېريال ګډوډ نه كړي، له سلو ډېرش يې ستاسو دوې ګاونډېيو. نور په هېڅ ډول خپل د اوبو برخه نه در كوو او همدا زموږ د اوبو وار دى. هرګوره چې زموږ له درې لويو كروندو خړوبولو ځخه ورسته په ټوله كې اوبه ډېرې شوې هغه بيا د ټاكلي اوبانې (ميرو) په لاس زموږ د ټاټوبي كرنې او مالدارۍ وزارت له لورې د بهرنيو چارو وزارت په خوله در خوشې كېږي.

د كوش تپې لويې ويالې پروژه چې ګټې اخستنې په منځنۍ كچه هر كال كې ۶.۴۵۶ بېليونه ډالر ګټه لري، د ټاټوبي خوبونو رختيا كولو له پاره نه پرې دې چې دا خوبونه دې پرې شي او د دې خوبونو رښتيا كولو له پاره دې ټاټوبي سپېڅلو او غښتلو مېندو داسې زامن را وړي چې د نوموړې پروژې تر شاه د بريا له پاره د ژور علمي اندونو، وندونو، بوږولو، يادونو او روزنې ور كونو جغات (هڅه يا كوښښ) كوي، لكه: فضل الرحمن، اسدالله، محمد بصير، حسام الدين، سيد هاشم، محمد قاسم، عبدالقادر، عبدالرحمن؛ سيد هاشم، محمد بهير، محمد سير، حكمتيار؛ سيد نجيب، سخيداد، الياس، اسدالله، محمد رفع، عتيق الله، نعمت الله، عبدالله، حميد الله، صفى الله، نورالهدا، عبدالشكور، محمد مصطفى، همايون، ولي محمد، عبدالروف، محمد صابر، انورالحق، عبدالغني، محمد حسن، هيبت الله.

۶. ۱۳ د اوبو په سر ماتو، ګوډو او شخړو د ترو ترل

د اوبو په سر د ماتو هغه برخو د اوبو د وېش چې ګاونډيان پرې په خپله خبره ولاړ نه وي، ګوډو هغه برخو د اوبو د وېش چې ګاونډيان پرې په خپله خبره په نيمه لار كې پرې ايښې وي او شخړو هغه برخو د اوبو د وېش چې ګاونډيان پرې په جګړو ته سره ولاړ شوي وي، د ترو ترل ته بايد موږ په لويه كې په علمي تخنيكي پوهګړي پام لاندې په اوږد پرې بنه په خپل ليد كې و لرو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

زموږ د ټاټوبي بېلې شوې برخې تل داسې جغات کوي چې هغه د وتخيلو خبره ,, پر واسکټ يې دعوا و کړه، يوه جيب در ته په خپله په برخه رسيږي.،، که زموږ په اوبو کې ونډه هم نه لري نه د خپلو ګټو او بډايه کېدلو له پاره زموږ په اوبو دعوا کوي چې که هېڅ نه وي نو يوه ځخه کچه اوبه خو به په لاس ورشي. دا به داسې ښکاريږي چې نوموړې هېوادونه هېڅ نړيوالو رښتو ته درناوی نه لري، موږ هم په هېڅ پېر کې دې ته چمتو او چابک په خبره و لاړ و وسو چې هرو ناستو او سترو ناستو کې ور سره ګډون کوو، خو د برخې پرېکړه، تړه په ليکي بنه نه ور کوو چې دوی په راتلونکي کې پرې دعوه ګير کېږي او ځان زموږ د برخې ځښتن بولي.

يوه لغمانی نکل دی چې ,, يوه ماشوم ښوونځی نه ترګی کاله ته راغی، مور ته يې ويل چې مورې لږ واټر خو راکړه؟ هغه غلې شوه او هېڅ يې و نه کړل؛ بيا يې ورته و ويل چې مورې لږ ايچ دوې اوو H_2O خو را کړه؟ هغه بيا هم غلې وه او هېڅ يې و نه کړل؛ زوی يې ورته و ويل مورې په انګليسي ژبه کې خو پرېږده په کيميا کې خو بېخې کمزورې يې، وايم لږې اوبه راکړه. ،، دا مې د دې له پاره و ويل چې زموږ ډېری لوړ پوړې ځارواکي او په ګدی ناست لوړ پوړي، د مور په ډول ټولو وګړو ته د اوبو په چمتو کولو کې بې اکسيره، کيمياګر يا ګټور نه دي. اړوندې برخې اړينې بايد هغه چې زدهکړه سپيني ته را اوباسې ځان پرې بسيا کړي.

په ټوله کې د پښتو هغه متل دی چې ,, اوبه په ډانګ نه بېلېږي،، په زور، ربړ، وېرې، ډار، رټلو، وروسته پاتې کولو، د دښمن پنډولو په سره د اوبو رښتي (قانوني) وېش نه کېږي.

اوبو د چارپېريال نړيوال رښت له نظريې سره سم نورو هېوادونو ته په بهېدلو وړيا اوبو کې د اوبو د زېرمې هېواد يوازې له سلو ۱۰٪ يې د چارپېريال ساتنې له پار لرو برخو ته وړيا پرېښودلی شي، له پاتې ټولو ځخه يې د خپلو اړينو اړتياوو، پرمختللي کرنې له پاره خرچه کولی او مصرفولی شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښکړنو ته د فردوس ځښکړنې.

د پښتو دغه متل په بڼه چې ,, ژرنده که د پلار ده هم په وار ده،، دا چې ژرنده د اوبو په مټه پیداور وړاندې کوي او اوس زموږ د اوبو وار دی، چې د خپلو ټولو وګړو او د اړوندو سیمو د وګړو د اوبو اړتیا په مدرنه او پرمختللي بڼه د تلل له پاره بډایه چمتو کړو.

په پرې کړې خبره داسې پرې کوم چې د بر پرېکړو ته لوموړیتوب ورکړو، ان د هغه د پایني استازي له پرېکړو او تړو څخه د بر پرېکړه بره وي، هره پیکړه باید د هغه له پرېکړو سره و تلل شي اړینه ده چې د هغه د پرېکړې څخه به تېته وي، لوړه او بره به نه وي، د پینۍ بې شمېره ځېزونه او ۱۸۰۰۰ ټول علمونه هغه زوړه کړې د خپلو ژویو د ژونکو پنډولو له پاره، ځمکې او اسمانونه او څه چې د دوی په منځ کې دې یوازې بر زوکړه کړې. اوبه یې له اسمانه را څڅولي، ځځوبی کړي او کوي یې. اوبه یې د ژویو د ژونکو ژوند ګرځولی، له اووم اسمان څخه بره د یوه څخه تر بل اسمانه واټنه پورې یا اویا کاله مزل په کچه د اوبو لوړالي په کچه اوبو باندې د بر څوکۍ ده او دی پرې د خپل بروالي په بڼه ناست دی. د ټول عالمونو پالنه کوي، د وګړو د هر ځېز ان د اوبو په سر ماتو، ګوډو او شخړو د تړو تړل یې په بشپړ ډول په رالیږلي کښلي قران کې کړې دي. له پامه یې تړې و نه غورځو د وګړو د ربنتو په منځ کې د تړو تړلو په پیر تېرې کونکي و نه ګڼل شو.

د امو سین د بندونو او زېرمو رول په راټلونکي کې د اوبو رسولو په برخه کې د امو سین حوزه له پاره داسې سپیني ته را اوباسم چې په لنډه توګه، زما په اند، کوش تپې د امو او سین ترمنځ اړیکه عادلانه کوي.

۱. د اوبو د تعادل په اړه د منځنۍ اسیا هېوادونو اندېښنه او زموږ اندېښنه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښتکړنو ته د فردوس څښتکړنې.

۲. منځنۍ اسيا هېوادونو او زموږ ټاټوبي د آمو سين څخه ګټه اخيستنه کچې مېچه.

۳. په امو سين کې د يادو هېوادونو د اوبو پيداوارو (توليد) ونډه او زموږ د اوبو پيداوارو ونډه.

٤. په شګلنو دښتو کې د اوبو ضايعات او د ځمکو ملګنېکېدو (ښوره زار کېدلو) اندېښنو او دغه ډول پلمو ته د دوی وړتيا او زموږ وړتيا. [۱:. په ستندرډ ډول يې مخنيوي موږ کړی دی، په پيلنيو سرويګانو راپور کې شتون لري. (مناسب لينګ، د جيومبران ګټنه، او ۴ ميلي ربړي پردې) څخه ګټنه. ۲:. ځمکه دومره تېزابي او ملګنې کوي نه لکه څومره چې د تره خيلو کانال ناولې او تورې اوبو چې د دهسبز ولسوالۍ ټولې کروندو باغونه يې وچ کړل، نوموړو چټلو او ملګنو اوبو موږ ته دا سړې تودې را يادې کړې چې په کروندو کې له باټينګنو، مرچو، ګندنې او کچالوګانو څخه غوره پيداوار تر لاسه کړو.]

۵. د دوی اندېښنه له ناسم مديريت څخه او زموږ روغ او سم مديريت. [موږ په غوره نړۍ واله کچه خپله د کوش تپې لويه وياله په درې پلو وېشلې چې لومړی پل يې ۱۷ کروندې خړوبوي، او دوېيمه پل يې له دې کالدارې ولسوالۍ ځای پيل او په دولت اباد ولسوالۍ ټاکلي ځای پای ده چې ۲۰ کروندې خړوبوي. دريم پل يې له دې بلخ، چاربولک، اقچې ، شبرغان، خواجه دو کو ځای پيل او په خانه چارباغ او اندخوی ټاکلي ځای پای ده چې دومر ۱۳ کروندې خړوبوي. (سروندی يا سربند اينتيک، ښاخونه، بيالې، خاروندې، پولې، هډی، وترې، څرمې په بېلابېلو کچو لري له ودانيزو نغښتو ودانی يو سره.)].

٦. کوش تپې کانال ۱۳ بېليون مکعب مېتر اوبه مذاکره، تماس، آمارو تبادله او ارقام، اعتبار موندنه، ګډ مطالعات، وېش به اړه مذاکرات، سند رامنځته کول، تطبيقي ميکانيزم د سين.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷. د اوبو دروهه (توطئه)، نېنګتيا (طمعې) غړک (حسد) ته اړينه ده چې موږ د ژورې ډيپلوماسۍ او ځيرکتيا اوږ او زوږ ولاړ و وسو.

۸. په منځنۍ اسيا کې د اوبو تاسيساتو او د کرکيلې کروندې په داسې ډول جوړل چې افغانستان په جريان کې نه دی اچول شوی.

۹. د شلخي (مصنوعي) جزيرو رغولو ربښت، کروندو بوږول، اسانتياوو او ودانيو، د برمې کولو پلاټپارمونو د کېندنې له پاره د ټولو اسانتياوو څخه ګټه اخستنې په خپل خوښه يې واک او کنټرول لرل.

۱۰. د دوی له لورې له راغلو اوبو څخه چې کلنۍ تاوانونو موږ ته رسيدلي دي، د وړل شويو وګړو، کروندو او داسې نورو تاوان بايد ترې واخستل شي.

۱۱. د دوی له لورې د اوبو دروهه (توطئه)، نېنګتيا (طمعې) غړک (حسد) له دې لورې را ولاړېږي چې د اوبو په کمتون يې ځينې کروندې شاړېږي، د اوبو په برېښنايي بندونو کې تر لږ تر لږه ۲۰۰ مېګاواټه تاوان په يوه سانيه کې ورسيږي. چې کلنی تاوان يې له ۲۰۰۰ مېليونه ډالرو ډېر راځي، خو دوی ده دې له پاره په ټاټوبي کې په سياسي ګډۍ او ګډوډۍ په کال کې ۲۰۰ مېليونه ډالر لږ خرچه او په کار اچوي چې پورتنۍ دوې زره مېليونه ډالره کلنی تاوان ورته په اوړيېره بنه په هر کال کې و نه رسيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶. ۱٤ وتيز تولنيز تړ (اقتصادي اجتماعي وضعيت)

په منځنۍ اسیا کې د ټولنیز وتیز پرمختګ ښاخونه په لاندې بڼه دي.
لومړی: افغانستان ټوله ګڼه ګونه ۴۰.۹ میلونه، د وګړو د پرمختګ ښاخونه: ۰.۵ دی، کلنۍ ملي ګټه: ۱۸۸۵ ډالره، د ژوند تمه: ۶۰.۴ کاله، کلنۍ د اوبو سپما (ساتلو کچه): ۱۳۵ درېنګلې مېتر دی؛ دوېیم: ایران ټوله ګڼه ګونه ۸۰ میلونه، د وګړو د پرمختګ ښاخونه: ۰.۷۸ دی، کلنۍ ملي ګټه: ۱۵۴۳۹ ډالره، د ژوند تمه: ۷۵.۴ کاله، کلنۍ د اوبو سپما (ساتلو کچه): ۳۹۶ درېنګلې مېتر دی؛ درېیم: کزاکېستان ټوله ګڼه ګونه ۱۷.۸ میلونه، د وګړو د پرمختګ ښاخونه: ۰.۷۸ دی، کلنۍ ملي ګټه: ۲۰۸۶۷ ډالره، د ژوند تمه: ۶۹.۷ کاله، کلنۍ د اوبو سپما (ساتلو کچه): ۵۸۹۵ درېنګلې مېتر دی؛ څلورم: کېرغیزېستان ټوله ګڼه ګونه ۶ میلونه، د وګړو د پرمختګ ښاخونه: ۰.۶۶ دی، کلنۍ ملي ګټه: ۳۰۴۴ ډالره، د ژوند تمه: ۷۰.۶ کاله، کلنۍ د اوبو سپما (ساتلو کچه): ۴۳۵۲ درېنګلې مېتر دی؛ پینځم: پاکېستان ټوله ګڼه ګونه ۱۹۲ میلونه، د وګړو د پرمختګ ښاخونه: ۰.۵۲ دی، کلنۍ ملي ګټه: ۴۸۶۶ ډالره، د ژوند تمه: ۶۶.۲ کاله، کلنۍ د اوبو سپما (ساتلو کچه): ۱۵۰ درېنګلې مېتر دی؛ شپږم: تاجیکېستان ټوله ګڼه ګونه ۸.۶ میلونه، د وګړو د پرمختګ ښاخونه: ۰.۶۲ دی، کلنۍ ملي ګټه: ۲۵۱۷ ډالره، د ژوند تمه: ۶۹.۴ کاله، کلنۍ د اوبو سپما (ساتلو کچه): ۴۲۳۲ درېنګلې مېتر دی؛ اووم: تورکمېنېستان ټوله ګڼه ګونه ۵.۶ میلونه، د وګړو د پرمختګ ښاخونه: ۰.۶۸ دی، کلنۍ ملي ګټه: ۱۳۰۶۶ ډالره، د ژوند تمه: ۶۵.۶ کاله، کلنۍ د اوبو سپما (ساتلو کچه): ۱۲۴۰ درېنګلې مېتر دی او اتم: اوزبېکېستان ټوله ګڼه ګونه ۳۰ میلونه، د وګړو د پرمختګ ښاخونه: ۰.۶۷ دی، کلنۍ ملي ګټه: ۵۵۶۷ ډالره، د ژوند تمه: ۶۸.۸ کاله، کلنۍ د اوبو سپما (ساتلو کچه): ۸۰۱ درېنګلې مېتر دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکرنو ته د فردوس څټکرنې.

۶. ۱۵ د کوش تپې لويې ويالې پروژې وټيزې ګټې

,, د ټاټوبې په وټيزه طرحه کې د کوش تپې لويې ويالې پروژې د رغولو پېر ۹ کاله دی، چې د ګټنې پېر يې لږ تر لږه ۶۰ کاله دی او د ۱۲۰ کلونو له پاره يې ډيزاين په پام کې نيول شوی.
د ۹ کلونو په موده کې لږتر لږه بيليون د ډالرو سپما ته اړتيا لري، له دې ټول ټال څخه يوازې ۶۰۵ مېليون ډالره د پيلنيو شپږو کلونو له پاره له باندنيو زېرمو څخه تدارک کېږي او پاتې هامیانۍ يې د لويې ويالې له دننه نۍ يو عوايدو څخه تر لاس کېږي. د کوش تپې لويه وياله د وټيزې شننې په سټه ۴ څلور کاله ورسته په ګټنې راځي چې د ۷ اووم کال راټول کړي عوايد به يې ۱۸ ميلينو ډالرو له خرچه کړو هاميانيو ډېر وي. د کوش تپې لويې ويالې له بشپړ ولو څخه ورسته د پيلني کاله ګټه تر ۴۱۳ مېليون ډالرو وي چې کال په کال به يې عوايد لوړېږي، ۳۳ کاله ورسته به که لوی الله کول عوايد تر يوه بېليون ډالرو لوړ شي او ۵۶ کاله ورسته به د کوش تپې لويې ويالې کلني عوايد ۱۱.۵ بېليون ډالرو ته و رسېږي.،، (سويم، ۲۰۱۹ زېږدی، ۱۷ چوپړی)، (محمود، ۲۰۲۳ زېږدی ،۹ چوپړی)

۶. ۱۶ د وټيزې ارزونې لنديز

١. د کوماندې (امرورکول) شوې سيمه: ۲۴۵،۰۰۰ هېکټاره کروندې.
٢. د پام وړ فصلونو شمېر:۱۹ ډوله.
٣. د کښت شدت: له سلو ۱۱۰ ٪.
٤. اي ای آر آر يا (EIRR): له سلو ۱۹.۵۹ ٪
٥. د پروژې خرچه يا سپما، (ENPV): ۴،۶۷۹ مېليون ډالره.
٦. اي بي سي آر يا (EBCR): ۳.۹۵
٧. ايف ای آر آر يا (FIRR): له سلو ۱۶.۷۰ ٪
٨. ايف اين پي وي يا (FNPV): ۱۳،۸۳۷.۰۰ مېليون دالره.
٩. ايف بي سي آر يا (FBCR): ۶.۵۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰. د تیټې بیې (تخفیف) کچه: د مالیې له پاره له سلو ۵.۳۱٪ او وټیزه (اقتصادي) له سلو ۹ ٪

۱۱. د پروژې ژوند: ٦۰ کاله

۱۲. د پلې کولو موده: ۱۲ کاله

۱۳. د انفلاسیون کچه: له سلو ۵٪

۱٤. د چې ډي پي (GDP) د ودې کچه: له سلو ۲.۷٪

۱٥. خوزیدا او څارنې O&M کلنی لګښت: د پروژې ټول لګښت له سلو۲٪

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

۶. ۱۷ کوش تپې لويې ويالې نه بوړولو په پايله کې ټاټوبي ته د رسيدلي تاوان آر (اصل)

په منځنۍ کچه د کوش تپې لويې ويالې نه بوړولو په پايله کې ټاټوبي ته هر کال (۶،۴۵۶،۵۰۰،۰۰۰.۰۰) شپږ بېليونه، څلور سوه او پينځه شپېته مېليونه او پينځه سوه زره ډالره تاوان رسېدلی دی، چې د سردار محمد داوود ګډۍ له پېر ۱۹۷۰ زېږدي څخه د پيلنۍ تخنيکي هر اړخيزې پلټنې، څېړنې او سروې د توان کچه په مېچه کړو ټول ټال (۳۴۲،۱۹۴،۵۰۰،۰۰۰.۰۰) درې سوه او دوې څلوېښت بېليونه، يوه سلو او څلور نوي مېليونه او پينځه سوه زره ډالره تاوان رسېدلی دی.

د کوش تپې لويې ويالې پروژې د خرچو او ګټو لښتيليک				
د کلونو ګڼه	د بوړولو او (جوړول) او خرچو کلنی خرچې په [مېليون ډالره]	له کرني کلنی بچت (راګرزيدنه) په [مېليون ډالره]	له ژويو کلنی بچت، (راګرزيدنه) په [مېليون ډالره]	ټول ټال کلنی بچت راګرزيدنه په [مېليون ډالره]
۱	۷۵	۰	۰	-۷۵
۲	۷۵	۰	۰	-۷۵
۳	۱۰۰	۰	۰	-۱۰۰
٤	۲۰۰	٥۰,۳	٥	-۱٤٥
٥	۲۰۰	۷۰,٤	۱٥	-۱۱٥
٦	۲۰۰	۸٥,٥	۱۹,۹	-۹٥
۷	۲۰۰	۲۳۰,۲	۳٤,۷	۱۸
۸	۲۰۰	۲۸۹,۱	۲۹,۸	۷۷
۹	۲۰۰	۳۲۹,٥	۳۷,۲	۱۱۷
۱۰	٤٤,۱	٤٥٦,۷	٤۹,٦	٤۱۳
۱۱	٤٦,٤	٥۱۰,۲	٥۳,۲	٤٦٤
۱۲	٤۸,۷	٥٤۰,۳	٥۷	٤۹۲
۱۳	٥۱,۱	٥٦۰,۳	٦۱,۱	٥۰۹
۱٤	٥۳,۷	٦۰۰,۷	٦٥,٦	٥٤۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۸۷ چوپړی

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څڼکړنو ته د فردوس څڼکړنې.

١٥	٥٦,٣	٦٤٣,٩	٧٠,٣	٥٨٨
١٦	٥٩,٢	٦٩٠,٣	٧٥,٣	٦٣١
١٧	٦٢,١	٧٤٠	٨٠,٨	٦٧٨
١٨	٦٥,٢	٧٩٣,٣	٨٦,٦	٧٢٨
١٩	٦٨,٥	٨٥٠,٤	٩٢,٨	٧٨٢
٢٠	٩٨,٣	٩١١,٦	٩٩,٥	٨١٣
٢١	٧١,٩	٩٧٧,٢	١٠٦,٦	٩٠٥
٢٢	٧٥,٥	١٠٤٧,٦	١١٤,٣	٩٧٢
٢٣	٧٩,٣	١١٢٣	١٢٢,٦	١٠٤٤
٢٤	٨٣,٢	١٢٠٣,٩	١٣١,٤	١١٢١
٢٥	٨٧,٤	١٢٩٠,٥	١٤٠,٨	١٢٠٣
٢٦	٩١,٨	١٣٨٣,٥	١٥١	١٢٩٢
٢٧	٩٦,٤	١٤٨٣,١	١٦١,٨	١٣٨٧
٢٨	١٠١,٢	١٥٨٩,٩	١٧٣,٥	١٤٨٩
٢٩	١٠٦,٢	١٧٠٤,٣	١٨٦	١٥٩٨
٣٠	١١١,٦	١٨٢٧	١٩٩,٤	١٧١٦
٣١	٢٨٦,٣	١٩٥٨,٦	٢١٣,٧	١٦٧٢
٣٢	١١٧,١	٢٠٩٩,٦	٢٢٩,١	١٩٨٣
٣٣	١٢٣	٢٢٥٠,٨	٢٤٥,٦	٢١٢٨
٣٤	١٢٩,١	٢٤١٢,٨	٢٦٣,٣	٢٢٨٤
٣٥	١٣٥,٦	٢٥٨٦,٦	٢٨٢,٣	٢٤٥١
٣٦	١٤٢,٤	٢٧٧٢,٨	٣٠٢,٦	٢٦٣٠
٣٧	١٤٩,٥	٢٩٧٢,٤	٣٢٤,٤	٢٨٢٣
٣٨	١٥٧	٣١٨٦,٤	٣٤٧,٧	٣٠٣٠
٣٩	١٦٤,٨	٣٤١٥,٩	٣٧٢,٨	٣٢٥١
٤٠	١٧٣,١	٣٦٦١,٨	٣٩٩,٦	٣٤٨٩
٤١	١٨١,٧	٣٩٢٥,٥	٤٢٨,٤	٣٧٤٤
٤٢	٢٦٧,٩	٤٢٠٨,١	٤٥٩,٢	٣٩٤٠
٤٣	١٩٠,٨	٤٥١١,١	٤٩٢,٣	٤٣٢٠
٤٤	٢٠٠,٣	٤٨٣٥,٩	٥٢٧,٧	٤٦٣٦
٤٥	٢١٠,٤	٥١٨٤,١	٥٦٥,٧	٤٩٧٤
٤٦	٢٢٠,٩	٥٥٥٧,٣	٦٠٦,٥	٥٣٣٦
٤٧	٢٣١,٩	٥٩٥٧,٤	٦٥٠,١	٥٧٢٦
٤٨	٢٤٣,٥	٦٣٨٦,٤	٦٩٦,٩	٦١٤٣

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تېپې لويې وياڵې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

٤٩	٢٥٥,٧	٦٨٤٦,٢	٧٤٧,١	٦٥٩١
٥٠	٢٦٨,٥	٧٣٣٩,١	٨٠٠,٩	٧٠٧١
٥١	٢٨١,٩	٧٨٦٧,٥	٨٥٨,٦	٧٥٨٦
٥٢	٢٩٦	٨٤٣٤	٩٢٠,٤	٨١٣٨
٥٣	٨٠٥,٦	٩٠٤١,٢	٩٨٦,٧	٨٢٣٦
٥٤	٣١٠,٨	٩٦٩٢,٢	١٠٥٧,٧	٩٣٨١
٥٥	٣٢٦,٣	١٠٣٩٠	١١٣٣,٩	١٠٠٦٤
٥٦	٣٤٢,٦	١١١٣٨,١	١٢١٥,٥	١٠٧٩٦
٥٧	٣٥٩,٨	١١٩٤٠,١	١٣٠٣	١١٥٨٠
٥٨	٣٧٢,٧٩	١٢٦١٨,٨٧	١٣٧٧	١١٥٩٢,٩٩
٥٩	٣٨٥,٧٨	١٣٢٩٧,٦٤	١٤٥١	١١٦٠٥,٩٨
٦٠	٣٩٨,٧٧	١٣٩٧٦,٤١	١٥٢٥	١١٦١٨,٩٧
ټول ټال	١٠,٧٣٧,٩٤	٢١٢,٤٤٧,٥٢	٢٣,٢٠٥,٥٠	١٩٧,٧٩٩,٩٤

لښتيليک ٦. ٣ د کوش تېپې لويې وياڵې پروژې د خرچو او ګټو لښتيليک

د کوش تېپې لويې وياڵې پروژې د خرچو او ګټو لښتيليک ښخه د وتيزو (اقتصادي) اټکلونو پر بنسټ کره ښرګنديږي او داسې پيله په پوخ کې کوي چې د کوش تېپې لويې وياڵې له بشپړ ولو په پای کې يا په ۱۰ کال د پيلني کاله ګټه يا د ۱۰ کال ټول ټال کلنی بچت (راګرزيدنه) ۴۱۳ مېليون ډالره وي. چې کال په کال به يې ټول ټال کلنی بچت (راګرزيدنه) لوړيږي، ۳۰ کاله ورسته به که لوی الله کول ټول ټال کلنی بچت (راګرزيدنه) ۱،۷۱۶ يوه بېليون او اووه سوه او شپاړس مېليون ډالره وي او ۶۰ کاله ورسته به د کوش تېپې لويې وياڵې ټول ټال کلنی بچت (راګرزيدنه) ۱۱،۶۱۸,۹۷ يوه لس بېليونه، شپږ سوه او اته لس عشاريه اووه نومي مېليونه ډالرو ته و رسيږي.

کره بوړوم د کوش تېپې لويې وياڵې پروژه اوږپېره پرتلنې لاسته راغلې کره شمېرې داسې پوخ کې کوم چې د ۶۰ کلونو په اوږدو د کوش تېپې لويې وياڵې پروژه د بوړول (جوړول) او خرچې په ۱۰،۳۷.۹۴] لس بېليونه او اووه سوه او اووه ديرش عشاريه ځلور نوي مېليون ډالره] کيږي، او ټول ټال کلنی بچت راګرزيدنه په ۶۰ کلونو کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښکړنو ته د فردوس څښکړنې.

۱۹۷،۷۹۹.۹۴ [يوه سلو او اووه نوي بېليونه او اووه سوه او نهه نوي عشاريه څلور نوي مېليون ډالره] کېږي چې (۲۱۲،۴۴۷.۵۲ دوې سوه اودولس بېليونه او څلور سوه او اووه څلوېښت عشاريه دوې پېنځوس مېليون ډالره له کرنې بچت يا راګرزيدنه ده او ۲۳،۲۰۵.۵۰ درېوېشت بېليونه او دوې سوه او پېنځه عشاريه پېنځوس مېليون ډالره له ژويو بچت يا راګرزيدنه) ده.

په ټوله کې دې پايلې ته رسېږو، چې د کوش تپې لويې ويالې پروژه ټول خندونه سرې، تاوانو، بوړونې، خرچې له سلو ۵.۳۴ ٪ کېږي او ګټنه يې له سلو ۹۴.۵۷٪ ده.

د منځنۍ اسيا و ګړو ته د غوره خواړو، لکه غنم، غوړ، بورې، غوښې، پنېر، الوتونکو، کبانو، ستوري ډول کبانو، کډوالو الوتونکو، تورو بازانو، نادره چابک ښکار کوونکو (شاهين، ښرخ)، ګرانو لوړ بيې کانو چې له سلاد (خرې يا رسوباتو) لاسته راځي، اېندوانو، ختکۍ يو، انګورو، جغاندرو، بادمو، پستو، مندتو، زردالو، الوچو، منو، ناکو ټغر خور وي، چې د دوی د زورنې، قويتوب (سوی ناروغی)، سلامتی، رمټتيا، غښتلتيا، ، سوکالۍ او بډاينې جوګه کرځي. لړ تر لړه په کال کې نړۍ والو هېوادونو ته د لاندې لښتيليک په بنسټ ګټنه ور رسيږي.

د کوش تپې لويې ويالې پروژې څخه نړۍ والو هېوادونو ته لږ تر لږه کلنۍ ګټو رسيدلو لښتيليک		
کنه	د نړۍ والو هېوادونو نومونه	له کرکيلې، ژويو، نه پيداکېدونکو الوتونکو، لوړې بيې کبانو، له سلاد (رسوباتو) ټول شوې لوړې بيې درنو کانو، اينګ او تور زرو ټول ټال کلنۍ بچت، (راګرزيدنه) په [مېليون ډالره]
۱	تاجيکيستان	٤١,٣
۲	افغانستان	٤١٣
۳	ازبېکيستان	١٢٣,٩
٤	تورکمېنيستان	٢٠,٦٥

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځنډکړنو ته د فردوس ځنډکړنې.

۵	کېرغيزيستان	۱۲,۳۹
٦	کزاکېستان	۱۲
۷	ايران	۱۲,۳۹
۵	پاکېستان	٤۹,۵٦
٦	قطر، اماراتو، سعدی عربستان	۴۰۰
۷	مسکو، اروپا، امريکا او نړۍوال پېټ مارکيټ ته	۳۰۰
	ټول ټال نړۍوال هېوادونو ته کلنی بچت يا راګرزېدنه په مېليون ډالره	۱,۳۸۵,۱۹

لښتيليک ٦. ٤ د کوش تپې لويې ويالې پروژې څخه نړی والو هېوادونو ته لږ تر لږه کلنی ګټو رسيدلو لښتيليک

۶. ۱۸ پوله تېرېدونکي سينېزه سيمه

په نړۍ کې شاه او خوا ۲۶۷ سينيزې سيمې په پوله تېرېدونکي دي.
افغانستان ۶ سينيزې سيمې لري چې له ډلې يې څلور (کابل، هېلمند، آمو او هري او مرغاب) پوله تېرېدونکې (فرامرزي) دي. ټولټال ۵۳،۸ بېليون مکعب مېتر اوبو څخه ۴۲،۲ يې پوله تېرېدونکي دي (شا او خوا له سلو ۸۰٪)
ايران، پاکيستان، تاجيکېستان، اوزبېکېستان او تورکمېنېستان شريک اوبيز يا اصلي ګاونډيان دي.
په ټولو سيمو يا حوزو کې بره پروت (upstream) هېواد ټاټوبی دی چې دا ورته يوه د بر رب يوه ځانګړې لوړ لوروينه کړې.
ټاټوبی د تېرو ناامنۍ يو په وجه نه دی توانيدلی چې خپلې اوبه مديريت کړي، ګاونډيانو د وضعيت څخه ناوړه ګټه پورته کوي.
افغانستان دمګړی يوازې له ايران سره د اوبو پر سر تړون لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځښکړنو ته د فردوس ځښکړنې.

کله چې افغانستان له خپلو بنسټیزو او پنځې زېرمو څخه ګټه اخلي، ضرور به خپلې اغېزې په لاندې پرتو هېوادونو لرې چې د دوی ستکړنې (عکس العمل) راپارېږي.
د شمالي ګاونډیانو سره د شوروي دوران او وروسته تعاملات څېړو.
آمو سینیزه حوزه چې یونیان یې آکسوس او اعراب یې جیحون بولي.
د ټاټوبې په داخل کې ۹۰۶۹۲ کیلومېتره مربع ځمکه احتوا کوي او اوبو جریان کلنۍ کچې مېچه له سلو ۱۴٪ وګړې ګټه ترې اخلي او په ټوله کې له سلو ۲۳٪ د افغانستان کرنې ځمکې خړوبوي.
۲۰،۳ بېلیون (ملیارد) مکعب مېتر کلنیز اوبو جریان لري چې ۱۸،۴ یې پوله تېریدونکې دي.
دا سین له پامیر غرونو سرچینه اخلې؛ د تاجیکېستان، اوزبېکېستان او تورکمېنېستان سره د ګډې پولې له جوړولو وروسته آرال سمندرګي ته بهیږي.
۵ مرستیالان لري چې رستاق، خان آباد، کوکچه، کوندوز او پنجاب دي. ټولټال افغانستان د دي حوزې شاه خوا له سلو ۳۰٪ اوبه تولیدوي او په لوړه کچه ترې له سلو ۵٪ ترې ګټه اخلو. له سلو ۴۹،۶٪ یې تاجیکېستان تولید وي. تورکمېنېستان یې له سلو ۱٪ تولید او له سلو ۴۹ ٪ ترې ګټه اخلي، د پنبې رغاوه (صنعت)، قره قروم کانال او پاتې نور یې اوزبېکېستان تولید وي.
د آمو سینېزه حوزه د پامیر غرونو څخه سرچینه اخلي او دوې اصلي شاخې لري. د پامیر سین شمالي برخه د زرقول فرعي سین څخه ریښه اخلي چې د افغانستان او تاجیکېستان ترمنځ ګډ دی. د واخان سین جنوبي برخه د چکمتین فرعي سین څخه منشعب کیږي، دغه دوې شاخې په کلای پنج کې سره یوه ځای کیږي او تر ای خانم سیمې پورې د پنج سین نوم اخلي، د دې سیمې وروسته کله چې له کوکچې سره یوه ځای شي د آمو سین په نوم یادیږي. دغه سین د شمال ختیځ په لور له تګ وروسته د خم آب سیمې څخه وروسته بالاخره آرال سین ته بهیږي.

۱. د آمو د سین ټول اوږدوالی ۲۴۰۰ کیلومېتره ده چې د افغانستان، تاجیکېستان، اوزبېکېستان او تورکمېنېستان ترمینځ ۱۲۵۰ کیلومېتره پوله جوړ وی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياړلې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

۲. د اوبو مېچې ته په کتلو سره آمو سين د ابو لوړې کچې تېرېدل ۲۶۳۰ مکعب مېتر پر ثانيه ريکارډ شوی او د اوبو لوړې کچې تېرېدل يې په ۱۹۵۱ زېږدي کې ۳۹۹ مکعب (ترينګلی) مېتر پر ثانيه ريکارډ شوی.

۳. په پورتنۍ برخه کې د دې سين سرعت د ميل د زياتوالي له وجې ښخه زيات دی خو په نسبتاً اوارو سيمو کې لکه د حيرتان ور په سيمه کې چې د سين ميل کم ده ۳ مېتر پر ثانيه سرعت ثبت شوی. او په کلني ډول ۲۳۰ مېليون ټنه خړه له ځان سره لېږد وي.

٤. د آمو سين د اوبو د تېرېدو (جريان) په اړه بېلابېلې شمېرې شتون لري، اما د ۱۹۸۷ زېږدي د مرکزی اسيا هېوادونو ترمنځ غونډه او ۱۹۹۲ زېږدي د الماتا تړون چې په دواړو تړونونو کې افغانستان ناپامه نيول شوی، د آمو کلنی مجموعی ظرفيت ۸۰.۲ بېليون مکعب مېتر بنودل شوی. په اوزبېکېستان کې يې منځنی جريان ۴.۸ بېليون مکعب مېتر، په تاجيکېستان کې ۴۹ بېليون مکعب مېتر او په تورکمېنېستان کې ۰.۸۲ بېليون مکعب مېتر، کېرغېزېستان ۱.۶ بېليون مکعب مېتر او د افغانستان له پاره ۲۴ بېليون مکعب مېتر اټکل شوي دی. د کافرنهان، قيزل او وخش واړه سينونه د آمو سين لوی حجم تشکيل وي او همداراز د پنج، کوندوز او کوکچې سينونه يې لويه برخه جوړ وي.

د بېلابېلو اداراتو د څېړنو په بنسټ چې ځينې يې اړنګلاندي دي د آمو سين کلنی ټوټال کچه د پنج امو سين ته ټول ټال د ابو غورځيدلو کلنۍ کچه په لاندې بڼه ده:

۱. لندل ميلز کمپنی د شمېرو په ستّه (LANDELL MILLS /AWARD TISC۲۰۱۳) ٤۸ بېليونه مکعب مېتره اوبه.)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲. د اوبو لګوني، اوبو د زېرمو، چارپېريال ساتنې او د يونيسيف ادارو له خوا (٤٢,٤٥ بېليونه مکعب مېتره اوبه.)

۳. د اوبو د زېرمو نوی شمېرو په ستّه (۴۰ بېليونه مکعب مېتره اوبه.)

٤. د ۱۹۸۷ او ۱۹۹۲ کلونو د مرکزي اسيا هېوادنو تړون په ستّه (۸۰,۲ بېليونه مکعب مېتره اوبه.)

د اوبو ونډه او ګټه اخستنه: د ۱۹۸۷ کال او ۱۹۹۲ کلنو د مرکزی اسيا د هېوادنو دغونډي د ارقامو په اساس د مشترکو هېوادونو د ګټی اخيستنه او د اوبو د توليد د ونډې:.

۱. افغانستان د اوبو د پيداوار کلنۍ ونډه ۲۴ بېليون مکعب مېتر؛ د ونډې له سلو ۳۰ ٪؛ د کروندې خړوبولو وړ کرونده ۱.۲ مېليون هکتاره (۰.۵ مېليون جريبه)؛ د اوبو ونډه ځرګنده نه ده بېليون مکعب مېتر؛ د ګټنې سلنه ځرګنده نه ده.

۲. تاجيکېستان د اوبو د پيداوار کلنۍ ونډه ۴۹ بېليون مکعب مېتر؛ د ونډې له سلو ۶۱ ٪؛ د کروندې خړوبولو وړ کرونده ۰.۵ مېليون هکتاره (۲.۵ مېليون جريبه)؛ د اوبو ونډه ۹.۵ بېليون مکعب مېتر؛ د ګټنې سلنه ۱۵.۴.

۳. اوزبېکېستان د اوبو د پيداوار کلنۍ ونډه ۴.۸ بېليون مکعب مېتر؛ د ونډې له سلو ۶٪؛ د کروندې خړوبولو وړ کرونده ۲.۳ مېليون هېکتاره (۱۱.۵ مېليون جريبه)؛ د اوبو ونډه ۲۹.۶ بېليون مکعب مېتر؛ د ګټنې سلنه ۴۵.۲.

٤. تورکمېنېستان د ابو د پيداوار کلنۍ ونډه ۰.۸۲ بېليون مکعب مېتر؛ د ونډې له سلو ۱ ٪؛ د کروندې خړوبولو وړ کرونده

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱.۷ مېليون هکتاره (۸.۵ مېليون جريبه)؛ د اوبو ونډه ۲۲ بېليون مکعب مېتر؛ د کټنې سلنه ۳۵.۸.

۵. کېرغېزېستان د ابو د پيداوار کلنۍ ونډه ۱.۶ بېليون مکعب مېتر؛ د ونډې له سلو ۲ ٪؛ د کروندې خړوبولو وړ کرونده ۰.۱ مېليون هېکتاره (۰.۵ مېليون جريبه)؛ د اوبو ونډه ۰.۴ بېليون مکعب مېتر؛ د کټنې سلنه ۰.۶.

٦. د ټول پنج امو د اوبو د پيداوارو کلنۍ ونډه ۸۰.۲ بېليون مکعب مېتر؛ د ونډې له سلو ۱۰۰ ٪؛ د کروندې خړوبولو وړ کرونده ۵.۸ مېليون اېکتاره (۲۹ مېليون جريبه)؛ د اوبو ونډه ۶۱.۵ بېليون مکعب مېتر؛ د کټنې سلنه څرګنده نه ده.

۶. ۱۹ د پنج آمو خړوب شوې اواره

۱. د پنج آمو په حوزه کې خړوبې شوې ساحې مجموعي مساحت شا او خوا ۴۴۸،۲۸۸.۰۰ اېکتاره ته رسېږی.

۲. د اخيرو کلنو په جريان کې د اوبو لګونې په برخه د اوبو او انرژۍ وزارت له خوا په اېنجينېري بنه يوه څو بنسټيزې پروژې جوړې شوي چې له هغې ډلې څخه د سنګ مهر وياله (کانال) بدخشان کې، شهروان وياله د تخار او د کوندوز خان اباد پروژه د کوندوز د يادونې وړ ده چې په ټولې توګه ۸۵،۰۰۰.۰۰ اېکتاره ځمکه خړوبوي.

۳. سره د دې چې افغانستان ۲۴ بېليون مکعب مېتر اوبه د آمو سين کې توليدوي له دې څخه يوازې ۶.۱ بېليون مکعب مېتر اوبو څخه استفاده شوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياڼې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

,, د امو پر سين په منځنۍ اسيا هېوادونه هر يوه تاجيکېستان، اوزبېکېستان، تورکمېنېستان او کرغيزستان له لورې بوږول شوي اسانتياوې،، د ليکول ژباړه (نعمت الله، ۱۴۰۱ لېږدی، ۸۴ چوپړی)

۶. ۲۰ د بر پنج سېمه کې له اوبو جوړې برېښنا د پيداوارو کچه

د بر پنج سېمه له اوبو جوړې برېښنا د پيداوارو په وړتيا کې لوړ ځای لري. د روسيې ماهرينو څېړنو (متخصصينو د تحقيق) په بنسټ دا حوزه د ۱۴ څخه تر ۱۶ زره ميګاوات برېښنا پيداورو (توليد) وړتيا لري.

د ۱۹۸۰ زېږدي د برېښنا ماسټر پلان په بنسټ په ځينو ټاکلو ځاينو کې لومړنۍ سروې تر سره شوي.

سره د دې چې آمو سيمه شا او خوا ۱۹۰۰۰ ميګا واته برېښنا پيداورو وړتيا لري، خو يوازې له دې سيمې څخه ۱۷.۹۵ ميګا واته برېښنا پيداورو څخه ګټنه اخستل شوې.

۶. ۲۱ په آمو سيمه کې له اوبو ګټنې څرنګوالی

١. ۳۲.۶ مېليون اېکتاره د خړوب وړ ځمکې په دې سيمه کې شتون لري.
٢. ۲.۳ مېليون يې په اوزبېکېستان،
٣. ۱.۷ يې په تورکمېنېستان،
٤. ۱.۲ يې په افغانستان کې،
٥. ۰.۱ يې په کېرغېزېستان کې،
٦. ۰.۵ يې په تاجيکېستان کې شتون لري. (ناورک بند ۲۷۰۰ ميګا واته برېښنا پيداور لري. راعون بل بند ۳۶۰۰ ميګا واته)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

دې سين څخه افغانستان کې في نفر ۱۰۰۰ مکعب مېتر کمې تاجيکېستان کېرغېزېستان ۲۰۰۰-۱۰۰۰۰، اوزبېکېستان ۳-۲ زره تورکمېنېستان ۳-۶ زره درېنګلې مېتره ګټه اخلې.

۶. ۲۲ رښتي حالت (حقوقي وضعيت)

۱. د ۱۹۴۷ او ۱۹۸۵ کال تړونونه. يوازې ۱۶، ۱۷، ۷ او ۸ ماده د کښتۍ يو چلولو سين غاړو تينګولو (تحکمياتو) په اړه مواد لري.

۲. د لويې روسيې وروسته منځنۍ اسيا هېوادونو (دوی) په ۱۹۹۲ زيږدي کې د آلماتا تړون لاسليک کړی او پخوانۍ پرېکړې تاکلي برخې (سهميه بندي) يې منلي (تائيد کړې).

۳. افغانستان کوم رښتي (حقوقي) تړون نه لرو يوازې د تاجيکېستان سره MOU– (د اوبو چارو يوه غړي کوونکي) ۴ غونډې شوې دي.

۶. ۲۳ د کوش تپې کانال ارزونه

۱. د هېواد په کچه غوره او لويه پروژه ده چې د کال شاه او خوا ۱۳ بېليون مکعب مېتر اوبه په اخيستلو سره له ۵۰۰،۰۰۰.۰۰ اېکتارو زياته ځمکه په کوندوز، بلخ، جوزجان او فارياب ولايتونو کې خړوبوي.

۲. په رښتي بنه له شمالي ګاونډيو هېوادونو سره کومه بين المللي تړې او تړونونه نه لرو، يوازې د ۱۹۴۷ او ۱۹۵۸ کال تړونونه لرو چې په هغې کې يوازې د کښتۍ يو تګ او راتګ، د سين غاړو نوي ودانول او تينګول (تحکيمات) په دوې منځنۍ برخو وېشلي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. د نړۍ وال رښتو له نظره که چېرې په يوه مسله کې د هېوادونو ترمنځ تړون شتون و نه لري نو بيا نړۍ والو دوديز رښت (عرفي قواعدو) په پام کې نېول کېږي چې غوره يې د معقولانه (بولنې) او منصفانه ګټې اخيستنې اصل، د مشاورې اصل، د نه ضرر رسونې اصل د ښه نيت له مخې د همکارۍ اصل دی.

٤. سياسي اړخونه هم د پروژې مهم دي. دا ځکه چې شمالي ګاونډيان هر يوه د خپل وتيز وګړنې (اقتصادي او اجتماعي) پرمختګ له پاره په دې اوبو تکيه (متکي) دي. افغانستان چې وتيز وړتيا يې تېټه ده، د خوړو امنيت نه لري، لږه ګټه ځيني اخستې. تاجيکېستان ناورک او سنګ توده بندونه د برېښنا او کروندو خړوبولو له پاره جوړ کړې.

٥. اوزبېکېستان او تورکمېنېستان په ډېره کچه په ښه وتيزه وړتيا (اقتصادي وضعيت) کې قرار لري او ډېره استفاده ځيني کوي. له سياسي پلوه دا دوې لاندې پراته هېوادونه غواړې د پورته پرتو هېوادونو ګټه محدوده و ساتي کره کوم لويه وياله هره ثانيه ۵۰۰ مېتره اوبه اخلي چې د کوش تپې لويې ويالې به دا لويه وياله يا کانال اوبه هم زيانمنې کړي.

٦. ټاټوبی نړۍ وال رښت لري چې له خپلو اوبو څخه په هر ښه ګټېنه واخلي او په راتلونکي پېر کې پرې ځواکمن کنټرول و لري او خپلې سويې خړوب ځمکې پرې خړوب کړي. د امو سين له ټکلي کچې څخه له سلو ۵۰٪ څخه نېولې تر له سلو ۹۰٪ برخې پورې رمټه ګټېنه پورته کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

۶. ۲٤ لنډمګې پايلې پېر (وخت)

د دې څېړنې په لنډپېرې پای کې لاندې پايلې لاسته راغلې دي:

۱. د آمو سينيزه حوزه د ټاټوبي په شمال کې له تاجيکېستان، اوزبېکېستان او تورکمېنېستان سره ګډه سېمه ده. د آمو سينيزې سيمې يا حوزې ډېرې اوبه افغانستان توليد وي ورپسې تاجيکېستان دی. د واخان پورتنی ژی اوبو په سته چې ۵۰ کيلو مېتره په ټاټوبي کې بهېږي او بيا تاجيکيستان ته دننه کيږي د سپينې اوبو په نوم يا آقسو سيند چې له پنج امو ته را غورځېږي.

۲. تورکمېنېستان چې د دې حوزې ډېره کمه برخه اوبه توليد وي، د ټولو نورو اوبيزو ګاونډيو په تله ډېرې اوبو څخه ګټنه اخلې.

۳. ټاټوبی له تاريخي پلوه له لويې روسيې سره ربنتي ټرونونه لري چې يوازې د ۱۹۵۸ زيږدي ټرون په ټولي ډول د پنج آمو سين اوبو ته اشاره کړې وه.

٤. د لويې روسيې له ړنګيدو سره سم افغانستان سره له دې چې له شمالي ګاونډيو سره په دې اړه کوم ربنتي (حقوقي) سند نه لري بلکې د افغانستان او ګاونډ هېوادونو ترمنځ د همکاريو ښه پوتنسيل شتون لري.

۵. د ټاټوبي وتيز وګړني وړتيا هم د تاجيکېستان، اوزبېکېستان او تورکمېنېستان په تله ټېټه ده، او د نړۍ والو ربنتو (حقوقو) او اسلامي شريعت پر بنسټ هم ربنت (حق) لري چې له دې سينيزې سيمې څخه د خپلې ټولنې بدايه کېدو او کرنې پراختيا کې ور څخه ګټه واخلې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

٦. د دي له پاره چې د کوش تپې لويه وياله ملي او بنستيزه پروژه په ګټوره (مؤثره) توګه غوره پايلې و لري، اړينه ده چې په دې برخه کې کره او دکېکې سياسي، رښتي (حقوقي) او تخنيکي ارزونې و شي او پرته د خپلو اوبو تاکلي واک هېڅ هېواد د پرېکړې له پاره واک په لاس کې ورنه کړي.

٧. په ځينو ځايونو کې د ستيشنونو د کمښت او نه شتون او د ځينو ستيشنونو د شمېرو (ارقامو) له امله، د افغانستان څخه د AMO سمندري معاونينو د جريان رښتينې اندازه معلومه نه ده. يوازې په کليدي ستيشنونو لکه کلوخ تيپ، خاجه غر، اشکاشم، کوف اب او ساسات ستيشن کې، ارقام محاسبه شوي، چې نږدې ۱۸ بېليونه درېنګلې (مکعب) مېتر دي. نيمګړې کچه ده.

٨. د دې سمندر د اوبو د کارولو په برخه کې، زموږ هېواد خورا تېټ دی. له افغانستان څخه د امو بحيرې ته د بهېدونکو اوبو اندازه ۳۷.۹۸۶ بېليون درېنګلې مېتر ده، خو افغانستان له دې اوبو څخه شا او خوا ۶،۱ بېليون درېنګلې مېتر څخه ګټنه اخلي، چې د کرنې وړ ځمکې له شتون سره سره ډېره کمه ده.

٩. د پنج امو عامه سيمه د برېښنا پيداوارو ترلاسه کولو په برخه کې غوره بلل کيږي، خو د برېښنا د پيداوار له پاره دغه سيمه (چې تر ۱۹۰۰۰ ميګاواټو پورې د برېښنا د پيداورو وړتيا لري) تر ډېره حده کار نه دی شوی. په دې برخه کې پر ۱۱ بندونو کار شوی، چې له دې ډلې څخه د لومړي او دوېيم پلخمري بند پروژې دي، چې د ۴ ميګاواټه سرباري برېښنا د پيداورو وړتيا لري او پاتې نور ټول د ۰،۱ او ۰.۵ ميګاواټو تر منځ دي، چې ګټه ترې اخېستل کې دی شي، د کوشنۍ يو نيلي ډيزاينونو په ليکه کې ډلبندی شوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

۱۰. له نړۍ والو ربنتو (قوانینو) څخه په سرغړونې سره د افغانستان له خبرولو پرته د شمالي ګاونډیو هېوادونو (تاجیکېستان، اوزبېکېستان او تورکمنېستان) له خوا اسنتیاوي (تاسیسات) جوړ شوي، چې د افغانستان له پاره یې جدي ستونزه رامنځته کړې ده.

۱۱. د امو سینیزې حوزې کلنۍ تولې اوبه چې په ستېشنونو کې ثبت دي ۱۸۶.۱۸۵ بېلیون درېنګلي مېټر دي او نورې شمېرې چې په دې اړه وړاندې شوي سمې نه دي، خو دغه شمېرې د امو سینیزې حوزې کلني پیداورو وړتیا او کچه په تویموین د اوبو نغښتی (تویموین هایدرو کامپلکس یا THC) د امو سین په لړه برخه کې د اوبو مېچې په اډې (ستیشن) کې ښودل کېږي.

۱۲. په نسبي ډول په روان پېر کې د امو سین د اوبو تړون پلي کېدل د دواړو هېوادونو په ګټه دی او افغانستان هم تل منلې ده چې دغه تړون ته ژمن دی، اما د تړون د پلي کې دو له پاره په افغانستان کې د اوبو د مدېریت ودانۍ یو اړتیا لېدل کې ده او مخکې تر دې چې کوش تپې لویه ویاله جوړه شي دا اړتیا نه وه پوره شوې او د خپورېدو (نافذېدو) څخه تر اوسه دا تړون په هر اړخیز ډول نه دی پلی شوی چې د دې تړون نه پلي کې دو له امله افغانستان له بل هر چا زیات ضرر لیدلی دی. اوس چې د کوش تپې لویه ویاله جوړېږي او افغانستان د دې وړتیا پیدا کړې چې د امو سین کلداري ولسوالۍ په پیل کې د کداري سروندې (اینتیک، سربند) د اوبو کچې منظمې کړي، د امو سین د اوبو تړون د پوره او منظم پلي کې دوی ته لاره اواره شوې ده.

۱۳. د امو سین پخواني تړون نه پلي کېدل په تېر پېر کې تل د ستونزو اصلي لامل نه وو او بل اصلي لامل د ګاونډیانو تر منځ د ښه نیت نه شتون وو چې تل سبب شوی وو، ترڅو د دغه حوزې په

(c) ketabton.com: The Digital Library

سر د دې سره، سره چې له ټرون زياتې اوبه يوه هېواد ترلاسه کړي د ستونزو را ولاړېدو سبب شوی نه وو.

۱٤. د کوش تپې لويه وياله او دې ته ورته پروژو پلي کېدل د بلخ په سويې خړوب کروندو کې يانی افغانستان کې د شمال سرحدي پولې له ټرون ښخه سرغړونه نه ده او د اسيايي هېوادونو ستکړنې په دې برخه کې د مشکل را پيدا کولو نه پرته کومه بله ګټه نه لري، په يوه صورت کې ازبېکېستان د ستکړنو ربښت لري چې د شمال لرغوني ټرون د پرېکړو سره سم د دوی ونډه ورنه کړل شي.

۱٥. د اورال سمندرګي د وچېدو اصلي لامل پرته له چرپېريال او سيمې تاثيراتو د تاجکېستان هېواد په واسطه د وحش، راغون او ناورک بندونو، د تورکمنېستان هېواد په واسطه د امو سين د مخې ګرځول د کرمقول لويې ويالې په مرسته او د ازبېکېستان د کرکي، بخارا، اورګيچ، نوکوس، خوارازم او کاراکالپکستين بندونو او ښاه ګانو په طرف د اوبو ګرځول دي، د دوی دا کار د دې لامل کيږي چې اورال سمندرګي ته د امو سين اوبه و نه رسيږي.

۱٦. د يادونې وړ ده چې افغانستان په دې برخه کې دا په دا (په دې خاطر) ګرم نه دی چې په تېرو کلونو کې يې ډېرې زياتې اوبه اوزبېکېستان، تورکمېنېستان ته او اورال سمندرګي ته ورکړې دي، په مقابل کې دوی له دغو خپله ګټه اخستې او مصرف کړې يې دي وړيا او هغه اوبه چې د دوی له اړخه اورال سمندرګي ته توېيږي ترلې دي، دې ته په پام سره چې د ټرون سره سم دوی يوازې نيم په نيم کچه حجم اوبه په امو سين کې ونډه لري او نور ربښت نه لري، په يوه نوم او بل نوم د امو سين اوبه ټولې بې دريغه وړيا خرچه يا مصرف کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکستان ولسمشر څرګندونه ته د فردوس ځرګندونې.

۱۷. د لومړنۍ يو اړتياوو په بنسټ افغانستان په روان پېړ کې تر ټولو ډېره اړتيا لري چې د امو د اوبو څخه ګټه واخلي او اوزبېکستان هم بايد لکه افغانستان اوس له افغانستان سره ښه نيت (حسن نيت) و ښيي، اما دوی تل د افغانستان په اړه له منفي کړنو او ستکړنو کار اخستی، د دې په ځای چې افغانستان ته په سختو شرايطو کې لاس ورکړي.

۱۸. د کوش تپې لويې ويالې ګټه د منځنۍ اسيا ټولو هېوادونو ته رسېږي ځکه دغه لويه وياله د سويې خړوب ځمکې، د سوزېدونکو دښتو د ګردونو مخنيوي، سېلابونو کنټرول، د پنځې چارپېريال ساتنې، د سويې شتمنو وګړو شتمن کولو له پاره جوړ شوی دی او مخکې له دې سېلابونو د ټولو هېوادونو زياتې ځمکې، سرحد پولې غاړې ويجاړولې او ډېر تاوانونه يې ټولو هېوادونو ته وراړول.

۱۹. د امو سينيزه سيمه د افغانستان په ملي وټيزه برخه کې چې تر ډېره د کرنې په برخه ولاړ دی، بنسټيز رول لري ځکه د افغانستان د ټولټال کرنيزو ځمکو تر ۱۳ ٪ د امو سين په سيمې کې پرتې دې او کرنيز ګټور نوي پيداوړو باندې ټاټوبی بسيا کولی شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶. ۲۵ د وړاندېزونو پېبره (حاصل يا ثمره)

۱. د پنج آمو سېنېزې سيمې څخه د کټه اخستنې له پاره دي ستراتيژيک، چټک او راتېول پلان رامنځته شي چې له مخې يې د ګاونډيو سره د مخ پر مخ درک او ملي ګټو ته په پام کې نېولو سره د پوهېدلو تغر و غړول شي؛

۲. د پنج آمو سېنېزې سيمې له پاره دي د شمېرو او ګڼو ګډه همغږي رامنځته شي چې د پنچ امو سين له پيل څخه تر پايه اورال سمندرګي پورې د تولو بندونو هايدرو ګراف شل کلن لښتيلک ګډ بې لورې لاس په لاس خوندي شي؛

۳. د پوله تېرېدونکو اوبو په اړه د خبرو اترو (بحث او نهايې مسايلو) د مطرح کولو له پاره عالي مرجع تصويب؛

٤. د تولې ګڼې ګونې پوهاوي رامنځته کول؛

۵. د نړۍ والو مرستو چمتو کوونکو او برابرونکو سره اړيکې تينګول؛

٦. د شمالي ګاونډيو سره د پوهاوي، خبرو اترو لار و خارل شي؛

٧. د سيلابونو کنټرول او سين غاړو تنګولو له پاره ګډ لوستي (مطالعات) و شي؛

٨. د برېښنا پيداوارو برداښت وړتيا په دي سيمه کې ډېر دی، بايد ورته تينګه پاملرنه و شي؛

٩. د ګډواوبيزو پروژو باندې تينګار وشي، لکه د جم پروژه، د کاسا ۱۰۰۰ او داسي نورې.

۱۰. د چټکي پرېکړې له پاره د حيرتان پله د اوبو ستېشن مسله دې حل شي، څو له ګاونډي هېواد سره په همغږۍ د اوبو د تېرېدلو کلنۍ کچې نا څرګندو شمېرو په اړه پرېکړه او تړه و تړل شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او دا مسله څو څو ځله له اوزبېکېستان هېواد سره هم په ډيپلوماتيکه توګه شريکه شوې، خو تر اوسه دا مسله نه ده حل شوې او دوی د اوبو د تېرېدلو اډې د مېچې کچه موږ ته په لاس نه راکوي.

۱۱. په ۳۵ ځايونو کې چې سينه او جهيلونه پرته له حسابه د امو سين ته تېرېږي، په هغه ځايونو کې چې د اوبومېچې اډې (ستيشن) شتون اړين دی بايد يوه، يوه اوبومېچې اډه يا ستيشن ځای پر ځای شي، يا د جريان اندازه بايد د سروې له لارې و ټاکل شي.

۱۲. په سيمه کې ځينې د اوبو مېچې اډې يا ستيشنونه (تنګشيو ستيشن، نيسي پل، يالور ستيشن) ځای پر ځای شوي، خو موږ يې شمېرې په لاس کې نه لرو، د شتون لرونکو شمېرو په ترلاسه کولو کې ستونزې بايد حل شي.

۱۳. برېښنا د پيداوارو او د اوبولګولو د بندونو په برخه کې اړين ده چې د اوبو مديريت او د برېښنا پيداوارو د ستونزو د حل له پاره کوټلې ګامونه پورته کړل شي، له پندورې پاملرنې سره.

۱٤. د افغانستان په دننه هغه مسؤلينو ته چې د اوبو د مديريت په برخه کې کار کوي، وړانديز دا دی چې د امو سينيزې سيمې ته ځانګړې پاملرنه و کړي او د دغه حوزې د پلان سره سم د اوبو د مديريت پروژو ته لومړيتوب ور کړي، ځکه دغه حوزه د کرنې پيداوارو په برخه کې د افغانستان د نيستي پاک حيثيت لري او د هېواد نږدې تر نيمايي له سلو کرنيزه ځمکه په دغه سيمه کې پرته ده.

۱۵. هغه دولتي اداري په ځانګړي ډول د افغانستان د اوبو او انرژي وزارت د اوبو د زېرمو رياست چې د اوبو اړوند شمېرې راټول وي او چمتو کوي، وړانديز دا دی چې د دغه شمېرو په راټولولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې له ډېرې پاملرنې او ځېرتيا څخه کار واخلي او د ټولو سيمو موډلونه چمتو کړي تر څو هغه ځوک چې ځېړنه کوي له ستونزو سره مخ نه شي، همدارنګه د ځېړونکو سره د شمېرو او معلوماتو په راټولولو کې تر خپله وسه مرسته و کړي. د بندنيانو ځېړونکو په ځېړنه تکيه کول روغ کار نه دی، له موږ څخه باندنيان په ځېړنو کې سرغندوي نه دي، ځکه زموږ ټاټوبی زموږ خپل دی، له موږ خپله پردی تر موږ ښه نه پوهېږي.

۱٦. د افغانستان دننه هغه ځېړونکو ته چې د اوبو په برخه کې کار کوي وړانديز دا دی، ترڅو د افغانستان د هغو سيمو په اړه چې پوله تېرېدونکې دي زياته ځېړنه ترسره کړي او دغه برخې ته زياته پاملرنه و کړي ځکه د افغانستان له ټولو سيمو څلور يې پوله تېرېدونکې سيمې دي.

۱۷. د افغانستان دولت مسؤلينو ته وړانديز دا دی چې د امو سين نوی ترون دې د ليکوال د کچې سره سم د مرکزي اسيا هېوادونو د ونډې کچه له پېنځه ناستو څخه ورسته و تړي. تر لاسه کولو ټولو کره ځايونه چې تر اوسه پورې معلوم نه دي له دوی سره په ګډه معلوم او تآسيسات جوړ کړي تر څو ترون په پوره توګه پلی شي.

۱۸. د افغانستان دولت مسؤلينو ته مې وړانديز دا دی چې د امو سين د اوبو ترون د ښه پلي کېدلو په موخه د کوش تپې لويه وياڵې سروندي کارونه ژر بشپړ کړي تر څو د اوزبېکېستان د ونډې په منظمه ورکړه کې اغېزمن واقع شي.

۱۹. مخکې يادونه و شوه چې د افغانستان د شپږ سينيزو سيمو [ټاټوبي د سينيزو سيمو (سينديزو حوزو) نخښې چې د شپږو سينيزو سيمو څرګندونه کوي په لاندې ښه يې د ګڼې شمېرې روښانه شوې دي:. ۱. اموسين د تتو سينيزه سيمه؛ ۲. شمال د تتو سينيزه سيمه؛ ۳. کابل (اېندوس) تتو سينيزه سيمه؛ ۴.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هریرود او مرغاب تتو سینیزه سیمه؛ ۵. هیلمند تتو سینیزه سیمه او ۶. سویې خړوب شوې سیمه.] له دغې څلور یې پوله تیرېدونکې بلل کیږي یاني له سلو ۹۰٪ ډېرې اوبه پوله تېرېدونکې دي، نو دې غوراوي ته په کتو سره د لوړوزده کړو وزارت او د پوهنتون مسؤلینو ته وړاندیز دا دی چې د پوله تېرېدونکو (Trans boundary) اوبو په اړه یوه مضمون د اوبو د زېرمو او چاپېریال ساتنې پوهنځی نصاب کې ور ګډ کړي تر څو هغه اینجینېران چې د اوبو په برخه کې کار کوي په دې اړه پوره معلومات و لري.

۲۰. په نوې غونډه او تړون کې افغانستان حال دا چې پیلنی لوی تولیدونکی هېواد افغانستان دی، له پامه غورځول شوی، د افغانستان له پاره ۳۷.۹۸۶ بېلیون درېنګلې (مکعب) مېتر اوبو ونډه جوړېږي، ولې د دې تړون په ستړه یوازې ۱۳ بېلیون درېنګلې (مکعب) مېتر اوبه د افغانستان له پاره پرېښول شوي.

۶. ۲٦ موږ ته ننګونې:

د چارپېریال بدلون (اقلیمي تغیرات)؛ بې باوری (بې اعتمادي)؛ د تاتوبې ناارامي (د افغانستان بې ثباتي)؛ تاکلی برداښت نه شتون (کافي ظرفیت نه شتون)؛ په ځان تکیې نه شتون (خودکفایی نه شتون)؛ د اړېکو سوړوالی؛ له سلو نوي وو څخه ډېرې اوبه د پولې دي؛ د ګنېګونې ډېر والی؛ تول پوهاوي نه شتون، په تله نه برابر پرمختګ.

۶. ۲۷ غوره چانسونه:

د روسانو پېر د اوبو تړون؛ سیاسي ټینګې ارادې شتون؛ لږ د استعدادونو جوړول؛ ښې اړېکې؛ نړی والو موسیسو او بسپنه ور کوونکو لېوالتیا؛ ګډې ګټې؛ ګډې پروژې او د اوبو چارو اوډون رښت (تنظیم قانون).

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶. ۲۸ د کوش تپې لويې ويالې کيندنې لګښت (مصرف) د وګړو هر تن په سر

په تېوله کې ,, د کوش تپې لويه وياله ۱۹۴۲۳۰۱۸۰ يوه سلو ځلور نوي مېليونه او دوې سوه او دېرش زره او يوه سلو اتيا درېنګلې مېتر د خاورو کېندنه،، (محمد، ۲۰۱۹ زېږدی، ۱۴۵ چوپړی)
او د تاتوبې د تېوله ګنه ګونه ,, د ملګرو ملتونو وروستې معلوماتو د ورلډومېټر سپړنې په سته چې د پينځنی په ورځ، د اکتوبر ۲۰ ، ۲۰۲۲ په ډاګه کړه (٤٠,٩٤٠,٠٢٩) ځلوېښت مېليونه او نهه سوه او ځلوېښت زره او نهه ويشت تنه وګړي دي. ،، (مسعود، ۲۰۲۲، ۱ چوپړی)
چې په ۲۰۲۳ زېږدي د کې د کوش تپې لويې ويالې کيندنې لګښت (مصرف) د و وګړو په هر تن باندې ۴.۷۴۴۳ ځلور عشاريه اووه زره ځلور سوه او درې ځلوېښت درېنګلې مېتر خاوره کېندنه په سر ور رسېږي. يا [The Kush Tepa Canal Excavation consumption in ۲۰۲۳ was ۵ Cubic Meter-Person (CMP)]

زما اند دا دی چې د تاتوبې په ګډی ناست لوړ پوړې ځارواکي، خپل يوه مياشت معاش، د لويې ويالې رغښت ته و بخښې، او زموږ هر افغان وګړی د خپلې برخې کچه ۵ (۴.۷۴۴۳) درېنګلې مېتر خاوره په خپله و کېندې او يا يې هامياني (پيسې) ور کړي، انشا الله العظيم چې ډېر ژر به يې ګټنې ته چمتو کړو.

,, د کوش تپې لويې ويالې پروژې د بشپړولو پېروېش په سته ځلورو برخو وېشل شوی دی چې پيلنی يې د چمتوکولو لړی (صحنه، ستېج: دېپېښې ځای، دريځ، رباط، مرحله، د پرمختګ اندازه، لوبول يا د صحنې په مخ راوړل) ده؛ دوېيمه يې د ودانولو لومړی لړی ده؛ درېيمه يې د ودانولو دوېيمه لړی ده؛ ځلورمه يې د ودانولو درېيمه لړی ده؛ چې ځلور واړه لړی يې د ۱۲ دوې لس کلونو پېر (وخت) کې په بشپړ ډول بشپړه شي.،، (سويم، ۲۰۱۹ زېږدی، ۱۳۱ چوپړی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځنډکړنو ته د فردوس ځنډکړنې.

۶. ۲۹ توکي او د څېړنې شنني کړنلاره

د دغه څېړنې کړنلاره په لاندې اوډون کړی یو کې لړی په لړی روښانه شوې ده او نورې سپړنې ته اړتیا نه لیدل کېږي.

د سکالو اړوند معلوماتو راټولول؛ لومړی لاس معلومات او شمېرې (Primary data): دوهیم لاس معلومات او شمېرې (Secondary data)؛ له متخصصینو سره خبرې اترې (مصاحبه)؛ اړوند اداري، څېړنې، کښلې یا کتابونه، راپوړونه؛ DEM او د اسمان له لورې انځورونه (فضایي عکسونو) په مرسته، د GIS چارپېریال (محیط) څخه ځینې معلومات، د کڅو (شمېرو یا ارقامو) او د حوزې اوسني حالت شننه (تحلیل)؛ د اوبو مېچې شننه او د شته شمېرو سره پرتله؛ د سینیزې حوزې اړوند د اوبو ستونزې؛ د شمېرو شننې په پام کې نیولو سره دشته ستونزو لامل او حل لارې لټول؛ د نورو هېوادونو تجربې؛ اړوند ترونونه؛ داوبو اړوند ملی او نړی وال ربښت (قوانین)؛ موندنې او مناقشه؛ پایلې او وړاندیزونه.

د دغو څېړنو د ترسره کول له پاره موږ توکو(د شمېرو او معلومات) ته اړتیا لرو، چې له بېلابېلو زېرمو څخه یې اړینه ده چې چمتو کړو، دا چې دا ډېټا څه ځانګړنې باید و لري تر څو د هیلې سره سم د څېړنې پایله لاسته راشي، په دې موخه د ډېټا ځانګړنې په لاندې لښتیلیک کې ځای په ځای شوې دي.

۶. ۳۰ د شمېرو او معلوماتو شننه:

د څېړنې د اړتیا وړ معلوماتو او شمېرو ځانګړنې:

۱. لومړی ګڼه: ۱؛ سکالو: د شمېرو او معلوماتو (ډېټا) ډول؛ سپړنه: لومړنی او دوهیم لاس ډېټا چې په ګڼه او لیکلې ډول (له ګڼې او څه رنګوالي) سره پیدا کېږي؛ د کتنې پایله: شتون لري او که نه یې لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲. دوېيمه ګڼه:۲؛ سکالو: د ډېټا د پېر (وخت) پريود؛ سپړنه: د شتون په صورت کې وروستنی ډېټا او لږ تر لږه ۲۵ کلونو د بېلګې په ډول (۱۹۹۷ ـ ۲۰۲۳)؛ د کتنې پايله: شتون لري او که نه يې لري.

۳. درېيمه ګڼه:۳؛ سکالو: زېرمې يا اخځوک؛ سپړنه: شته لېکنې (مقالې) او راپوروونه، اړوند ادارې، کتابونه ساحوي ګړنلارې لکه پوښتنپاڼه، مرکې، يادونې، تړې، کمپيوټري پروګرامونه لکه لېندی يا ارک جي ای ايس (Arc GIS) او نور؛ د کتنې پايله: شتون لري او که نه يې لري.

٤. څلورمه ګڼه:۴؛ سکالو: د شتون شنتيا؛ سپړنه: د په دغه اړه کومه ډېټا چې شتون لري هغه تر ډېره راټوله شوې ده او په څېړنه کې ورڅخه ګټه اخيستل شوې ده ځينې خنډونه چې په ډېټا کې شتون لري هغه د ډېټا د شمېرو تر منځ توپير دی چې د بېلابېلو برخو تر منځ ډېر دی. ؛ د کتنې پايله: شتون لري او که نه يې لري.

د دغه څېړنې له پاره معلومات او ډېټا له بېلابېلو زېرمو څخه لاسته راغلې ده چې په دغو زېرمو کې د اوبو او انرژۍ وزارت، زرعت، مالدارۍ او اوبورسولو وزارت، د سرغندوو ژورنالونو مقالې، کتابونه، اوبپاڼو، ورځپاڼو، راپرونو او د کمپيوټري پروګرامونو، لکه (GIS، Google earth pro) له چاپېريال څخه ګټه اخيستل شوې ده، وروسته د شننې په برخه کې شننه شوې او هغه پايله چې د دغو څېړنو څخه يې هيله کېږي لاسته راغلي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويي ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکېږنو ته د فردوس ښتکېږنې.

۶. ۳۱ د تن په خپل اند د ځ.ک.ف.ګ شننه

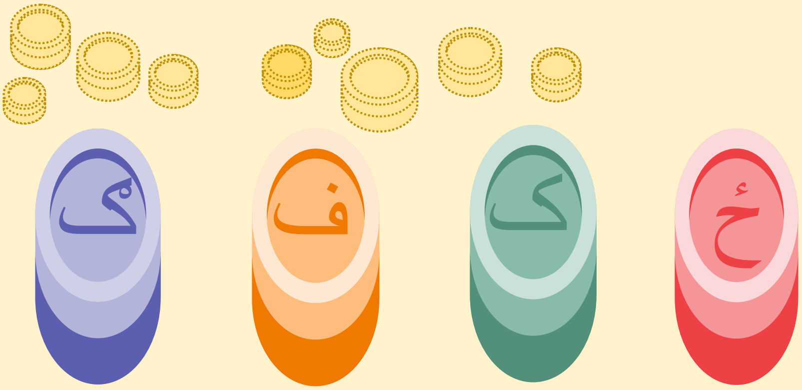

ځواک

▪ د بل چا په پرتله ښې کړنې کوو.

▪ موږ شخصي سرچينو ته لاسرسی موندلی دی.

▪ په برياليو لاسته راوړنو ډېر وياړو.

▪ په ارزښتونو باور لرو چې نور يې په ښودلو کې پاتې راغلي.

کمزورتياو

▪ ډېری پېر د ځينو کړنو شخه ډډه کوو ځکه چې موږ د دوی په ترسره کولو کې د ډاډ احساس نه کوو.

▪ زموږ شا او خوا خلک به زموږ د ضعف په توګه خه و ګوري.

▪ موږ په خپله زده کړه او د مهارتونو په روزنه پوره باور لرو او که نه.

فرصتونه

▪ موږ د صنعت وده کوو، که داسې وي، موږ څنګه کولی شو د اوسني نړۍ وال بازار څخه ګټه پورته کړو.

▪ موږ په نظام او صنعت کې داسې ارتيا شته چې هېڅوک يې نه پوره کوي.

▪ کومه نوې ټيکنالوژي موږ سره مرسته کولی شي.

ګواښونه

▪ موږ د روانېږ په کړنو کې له کومو خنډونو سره مخ يو.

▪ زموږ کوم همکاران موږ سره د پروژو له پاره سيالي کوي.

▪ زموږ دنده (يا د هغه شيانو غوښتنه چې موږ يې کوو) بدلېږي؟ او د ټکنالوژۍ بدلول زموږ ځای ونيو وي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپي لويي ويالي جوړولو په وړاندي د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړني.

۶. ۳۲ د ځي.کي.فې.ګي (ځواک. کموزورتيا. فرصتونه. ګواښونه) شننه

کوش تپي ويالة

ک و

ځ

- بي توله ګډون
- د رول په اړه د څرګندوالي نه شتوالی
- تل ترتله د روزني نه شته
- پوره پېژندلو نه شتوالی

ف

- لوړ پام، ژمني
- په زړه پوري
- د تخصص ژوره
- د سرو تودو (تجربو) ډول، ډول

ک

- د ماهرينو له پاره د سيالی زياتوالی
- د کرمتيا انديښني زياتي شوي
- له دندي څخه ماهرينو ته لږ پير
- د لنډ پير ماهرينو له پاره د زنګ وهلو ډيروالی

ګ

- په لويي ويالي کي خپل سرې پروګرامونه
- په کارځاينو کي خپل سرې پروګرامونه
- د ترون کونکي له خوا خپل سرې کړنه ډير شوي
- د ترون کونکو زياتوالی

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶. ۳۳ هغه وېرې چې د پښدوسې ټول هېوادونه يې زموږ څخه لري: په لاندې ډول دي او موږ ورته کره ځوابونه لرو.

موږ د لويې وياليې ډېريو وېرو مخه ډب کوو، لکه د نورو هېوادنو په ډول؛ له لويې وياليې څخه د اوبو وېستل ,, که چېرې د لويې وياليې په جوړښت کې يا ځينی ودانی په ملګښې (تريو يا Saline) او يا د ځمکې تيزابي اوبو کې سرته و رسېږي، ټرونکونکي ټولې اوبه تښه وي او د ازمويښې پايلې د کتونکي ډلې ته سپاري،، (سويم، ۲۰۱۹زېږدی، چوپړی ۱۹)

موږ د لويې وياليې ډېريو وېرو مخه ډب کوو، لکه د نورو هېوادنو په ډول؛ د ويلې را اورې کروندې يا له ويلې پورته ځمکې د کېن (ليفټ) خړوبولو له لارې خړوب وو چې تل به وياليې، شاخونه، لښتې، کروندې، پټې اوبخښې وي، که چېرې د لويې وياليې په جوړښت کې يا ځينی کروندې له وياليې لوړې وي، په خپل ځوړ نه خړوب کېږي، د نوموړو کروندو خړوبولو له پاره د لومړي پل (اول فاز) په سته ,, د لمريزې برېښنا پر بنسټ په لويو پمپونو، چې لږ ترلږه يې د توکو ګټنې عمر کچه ۱۰کاله وي او ۲۵ کلونو ورينتې (تضمين، ضمانت چې ټرونکونکی يې مالیک ته ورکوي، وعده يا جواز)، ټرونکونکي ټولې ګټنې ته چمتو کروندې د نوموړې ټرون په سته ازمويښې پايلې سره کتونکي ډلې ته سپاري،، (سويم، ۲۰۱۹زېږدی، چوپړی ۷)

د سيلاب او د سلاد کنټرولولو له پاره له نړی والو ښکاروندو څخه ګټنه اخلو چې يوه يې د نيويارک ښکاروندي او ځانګېړنې دي، د سيلاب او د سلاد کنټرولولو له پاره چې نه پرېږدي چې د اوبو د تېرېدو ځايونه وران کړي. ,, لږ تر لږه د ۲.۰۰۲۳۴ اېکتاره کرکيلي اوبخښنتو ساتلو له پاره له وتلي پيپ جال د خړې (کنوبی، رسوبي مواد يا د اوبو يا باد په واسطه، خړه: تل ته کښېناستونکي مواد) نخښو څخه ګټنه اخلو.،، (اين وای ايس ايس اي ايس سي، ۲۰۰۵ زېږدی، ۵ اي.۳۸ چوپړی)

بل لورې ته لويې وياليې ته د غورځېدونکو خوړونو، ويالو، لښتی يو،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

ښاخونو او د اوبو کشونو؛ د پټۍ يو، کروندو څخه سړک ته د وتلو، له سړکه تېر شويو دروو، لښتی (وړه واله ، بياله Rivulet)، سيند (River)، رود (کوشني سين، له لوی خوړ څخه لوی خوړ او له کوشني سين څخه کوشني سين ته رود وايي) راتللو، مسله يي لولې (پيبر رول) خونديتوب، وتلو پيپونو خونديتوب تېوتو نخښو څخه ګټنې اخلو. ،، (اين ډي ډي اوو تې، ۲۰۰۵ زېږدی، ۲۵، ۳۲، ۴۵، ۱۲۰ او ۱۲۷ چوپړی)

هغه وېرې چې د پنډوسې تول هېوادونه يې زمونږ له ناسم مديريت څخه لري، مونږ د لويې ويالې د دوی د ډېريو وېرو مخه ډب کوو، لکه د نورو هېوادنو په ډول؛ د روغ مديريت له پاره د کوش تپې وياله په څلورو پله (کدمونو يا فازونو) وېشو چې په بريالي بڼه بشپړه لويه وياله له تولو اړوندو برخو او له اداري نغښتو يکړو سره ګټنې ته وسپارو. چې پورته مو په ۶. ۱ څخه تر ۶. ۵ سرليک کې نغوته کړې.

هغه وېرې چې د پنډوسې تول هېوادونه يې زمونږ له تخنيکي چوپړ له د ډيزاين چوپړو څخه لري، مونږ د لويې ويالې ډېريو وېرو مخه ډب کوو، لکه د نورو هېوادنو په ډول؛ د تخنيکي چوپړ د ډيزاين چوپړو له پاره د کوش تپې وياله د طرحې او ډيزاين ودانيزو چارو برخو له ښکاروندو (ستېندرډونو) او کوډونو څخه ګټنې د هرې پروژې طرح او ډيزاين د ملي او نړی والو ښکاروندو، کوډونو (شفرونه)، رښتو (قانونونو) او واکې (دود، مقرراتو، امر چلولو) سره سم سرته رسول کيږي.

د معماری (ارکېتچر)، جوړښت (ستركچر)، بنستيزه (زيربنا، اينفراستراکچر)، برېښنا، ميخانيک، اتکلونو (براور)، پلان جوړونې څانګې په مته له تخنيکي بشري زېرمو، نويو او مدرنه پوستکالو څخه ګټنې پورته کوو چې په لاندې ډول ورته بشپړه نغوته شوي.

ايا همدوره وړتيا وي د پنډوسې تول هېوادونه انديښنو او وېرو ته پوره نه دي.!!! د کوش تپې ويالې د ګټې اخستنې وسايلو او توکو لړې کچې مېچه وړتيا سره، سره.!!!

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶. ۳٤ له ښکاروندو (ستندردونو) او کودونو څخه ګټنې

د هرې پروژې طرح او ډيزاين د ملي او نړۍ والو ښکاروندو، کوډونو (شفرونه)، رښتو (قانونونو) او واکي (دود، مقرراتو، امر چلولو) سره سم سرته رسول کيږي. دا چې زموږ په ټاټوبي کې تر اوسه په ډېرو ځانګو او ښاخونو کې سيمه ييز واګي (معيارونو) ته پرمختګ نه دی ور کړل شوی او غځونه يې نه د بوږولې (جوړه شوې). له نړۍ والو پرمختللو ښکاروندو، کوډونو، رښتو (قانونونو) او واګي ګټنې ترې د ځينو شرطونو په پام کې نيولو څخه اخلو، په پروژو کې د وتيز رښت (اقتصادي اصولو) په پام کې نيولو، د اسلامي او دوديز مسلو (فرهنګي مسايلو) په نظر کې نيولو سره کارول کيږي.

۶.۳۴.۱. د معمارۍ په ځانګه کې کارول شوي ښکاروندي او کوډونه:

- افغانستان د ودانۍ يو (ودانيو) ملي کوډ (Afghanistan Building Code).
- افغانستان د معمارۍ کوډ (Afghanistan Architectural Code, AAC).
- د ودانۍ يو نړۍ وال کوډ (International Building Code).
- د نيوفيرټ معمارۍ ښکاروندي (NEUFERT Architects Data)
- د اور وژنې اتحاديې ښکاروندي او واګي يا اين ايف پي اې يوه سلويوه (National Fire Protection Association ۱۰۱)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲.۳۴.۶ د جوړښت (ستركچر) په څانګه کې کارول شوي ښکاروندي او کوډونه (شفرونه):

- نړی وال د ودانۍ کوډ International Building Code (IBC)
- ودانۍ يو د کوډ اړتياوې د جوړښت سيمټو (ستركچر کانكريټ) له پاره.
  Building Code Requirements for Structural Concrete (ACI ۳۱۸)
- لښې (شرحې، جزيات، ډيټيلونه، توضيحات) او لښول (ډيټيلول، توضيحات) د کانكريټو پياوړتيا له پاره (ACI ۳۱۵-۹۹)
  Details and Detailing of Concrete Reinforcement (ACI ۳۱۵-۹۹)
- د ودانيو او نورو جوړښتونو له پاره لږ تر لږه ډيزاين بار او اړونده معيارونه (۷ASCE) د ازمويني موادو له پاره امريكايي معيار (ASTM)
  Minimum Design Loads and Associated Criteria for Buildings and Other Structures (ASCE ۷)
  American Standard for Testing Materials (ASTM)
- امريكا انستيتيوت د اوسپنو (فولادو) جوړولو له پاره (AISC)
  American Institute for Steel Construction (AISC)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳.۳۴.۶. د برېښنا په څانګه کې کارول شوي ښکاروندي او کوډونه:

- ملي برېښنا کوډ يا نيک او يا NEC-۷۰ (National Electrical Code)
- نړۍ وال الکترونيکي کمېسيون IEC (International Electrotechnical Commission)
- د ګډو اسانتياوو واګي يا يو ايف سي UFC (Unified Facilities Criteria)
- د بريتانيا ښکاروندی يا بي ايس BS (British Standard)
- د اور وژنې ملي ټولنه NFPA-۷۲(National Fire Protection Association)
- د تالندې (الماسک) ساتنه يا اين ايف پي اې اووه سوه او اتيا NFPA-۷۸۰(Lightning Protection)
- ملي برېښنا د فابريکو ملګرتيا (اتحاديه) يا اين اي ايم اې NEMA (National Electrical Manufacturers Association)
- د ژوند ژغورنې (خونديتوب) کوډ يا اين ايف پي اې يوه سلو يوه NFPA-۱۰۱(Life Safety Code)

٤.۳۴.۶. د ميخانيک په څانګه کې کارول شوي ښکاروندي او کوډونه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- نړی وال میخانیکي کوډ یا آی ایم سي International Mechanical Code (IMC)
- امريکا د اېنجینېرانو ډله (ټولنه) د تودوخې، سړوبو (يخچالونو) او سرېبوږمې (اير کنډيشن) له پاره (اشرې) American Society of Heating, Refrigerating and Air-Conditioning Engineers (ASHRAE)
- امریکایي ډله (ټولنه) د ازموینې او موادو له پاره (ایس ټي ایم) American Society for Testing and Materials (ASTM)
- نړی وال د نلغځوني کوډ (آی پي سي) International Plumbing Code (IPC)
- د اور وژنې ملي ټولنه (این ایف پي اې) National fire Protection Association (NFPA)
- نړی وال د اور کوډ (آی ایف سي) International Fire Code (IFC)
- نړی وال زونبوږلو (زونجوړل) کوډ (آی زي سي) International Zoning Code (IZC)
- نړی وال د تیلو او ګاز کوډ (اي ایف جي سي) International Fuel Gas Code (IFGC)
- د اوسپنيزو پانو او سرېبوږمې (اير کنډيشن) ترونکو ملي ډله (سمکنا)

(c) ketabton.com: The Digital Library

Sheet Metal and Air Conditioning Contractors' National Association (SMACNA)

- د افغانستان اېنجينيري ولسوالۍ (اې اي ډي) Afghanistan Engineering District (AED)
- سيمه ييز منل شوي او سرغندوي کوډونه (شفرونه)

۵.۳۴.۶. په بنسټيزه (زيربنا، اېنفراسټراکچر) ځانګه کې کارول شوي ښکاروندي او کوډونه:

- د امارتي لويو لارو او لېږد را لېږد (وړو را وړو، ترانسپورټ) چارواکو امريکايي ټولنه (آشتو) AASHTO (American Association of State Highway and Transportation Officials)
- ودانۍ يو (ودانيو) د کوډ اړتياوې د جوړښت سيمټو (سټرکچر کانکريټ) له پاره.

Building Code Requirements for Structural Concrete (ACI ۳۱۸)

- امريکايي ډله (ټولنه) د ازموينې او موادو له پاره (ايس ټي ايم) American Society for Testing and Materials (ASTM)
- د متحده اياالاتو د هسکو (بورو) بيارغونې اېنجينيرۍ USBR-EM (United Stat Bauru of Reclamation of Engineering)

(c) ketabton.com: The Digital Library

- لويې لارې د وړتيا لارښود (دوې زره ايچ سي ايم) Highway Capacity Manual (۲۰۰۰HCM)

۶.۳۴.۶. د اټکلونو (براورد) څانګه کې کارول شوي ښکاروندي او کوډونه:

- افغانستان د ودانۍ يو ملي کوډ (Afghanistan Building Code).
- افغانستان د معمارۍ کوډ (Afghanistan Architectural Code, AAC).
- د ودانۍ يو نړۍ وال کوډ (International Building Code).
- د کارګرو بيلونه (لايحه طاقت کار، Labor bills).

۷.۳۴.۶. د ټيکنالوژۍ کارول

په ټوليزه توګه په ټولو برخو کې د ټيکنالوژۍ کارول د پرمختګ لامل شوی، په دې وروستيو کلونو کې د انجينېرۍ او د ودانيو ډيزاين په برخه کې د ټيکنالوژۍ کارولو له امله لوی پرمختګ شوی دی. نوي وسايل انجينېرانو ته دا توان او مټ ورکوي چې د نخښې په اوډون (ترتيب) کې په لوړ پام (ځير تيا، دقت) او چټکتيا (سرعت) سره انځور (رسم) کړي، همدارنګه ودانيو د ډيزاين پر پير (وخت، مهال) د انجينېرانو له پاره د شمېرلو (محاسبې)، شننو (تحليلونو) لړۍ (پروسه) ګړندۍ کړي او ښه څه رنګوالی (کيفيت) چمتو کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ډيزاين پوړونه باندې د ټيکنالوژۍ اغيزو څخه دا يادونه کې دى شي چې د ناخرګند ډيزاين څه رنګوالى په لړ وخت کې په لړ لګښت او ډېرو اسانتياوو سره ترلاسه کړو. له همدې امله د پلان يا طرحې جوړونې او ډيزاين کارځايونه (دفترونه) بايد په نوې ټيکنالوژۍ سمبال شي او د هغې اېنجينېران او کاروونکي بايد پېر په پېر (وخت په وخت) اړوندې روزنې ترلاسه کړي.

د کار د چټکتيا او ژور پام ته د ډېرې پاملرنې او اړتياوو په پام کې نيولو سره د طرحې او ډيزاين رياست د پروژو د سروې، ډيزاين او اټکلونو په برخه کې د ورځني چارو په پلي کولو کې د امکان تر حده د دې هڅونکي ټيکنالوژيو څخه کار اخلي.

د ټيکنالوژۍ کارول په لويه توګه په دوې برخو وېشل کېږي:

يوه يې د اسبابو (وسايل) او توکي (تجهيزات) دي او دوېيم يې د کمپيوټري پوستکالي (سافټويرونه، پروګرامونه) دي.

وسايل لکه؛ د معلوماتو راټولولو او د پروژو تخنيکي سروې له پاره GPS، Auto Level او Total Station کارول کېږي. د اېنجينېري پوستکالي د شمېرلو (محاسبې، حساب کتاب)، ټاکنې او پروژو ډيزاين له پاره کارول کېږي.

۸.۳۴.۶ د پروژو د طرحې (پلان جوړونې) او ډيزاين پراوونو کې د پوستکالو (سافټويرونو) کارول

هغه پوستکالي چې په ټوله کې د طرحې او ډيزاين رياست بېلابېلو تخنيکي څانګو کې کارول کېږي په لاندې ډول دي:

د سروې په څانګه کې کارېدونکي پوست کالي:

- مدني درېيم پرمختګ CIVIL ۳D
- لېندۍ جي اى ايس ARC GIS
- اوټو کاډ Auto CAD

(c) ketabton.com: The Digital Library

- اداب پي ډي ايف Adobe PDF
- مایکروسافټ افس MS Office

د معمارى (ارکيتيکچر) ډيزاين په څانګه کې کارېدونکي پوست کالي:

- AutoCAD
- REVIT Architecture
- ۳Ds MAX +V-RAY
- Sketch UP + V-RAY
- ArchiCAD
- LUMION
- Adobe Photoshop
- Adobe Illustrator
- Adobe PDF
- Ms Office

د جوړښت (ستركچر) ډيزاين په څانګه کې کارېدونکي پوست کالي:

- **CSI Software's:**
  - ETABS Ultimate
  - SAP۲۰۰۰ Ultimate
  - SAFE
- **Trimble & Bently Software's**
  - Tekla Structures
  - Tekla Structural Designer
  - Tekla Tedds
  - RAM Connection

(c) ketabton.com: The Digital Library

- **Autodesk Software's**
  - AutoCAD
  - Advance Steel
  - REVIT Structure
- Adobe PDF
- MS Office

د میخانیک ډیزاین په څانګه کې کارېدونکي پوستې کالي:

- AutoCAD
- Revit MEP
- Auto CAD MEP
- Water Gems
- Design Builder
- Energy Plus
- Open Studio
- HAPS
- Trace۷۰۰
- Duct Sizer
- VRF
- SolidWorks
- MS Office

د برېښنا ډیزاین په څانګه کې کارېدونکي پوستې کالي:

- Pspice (Electrical Schematic Software)

(c) ketabton.com: The Digital Library

- Dialux (Electrical Enginering Saftwer Program)
- MATLAB (Software for Numerical Computing)
- ETAP (An Electrical Engineering Software for Power Systems)
- LabVIEW (Designing Interfacing and HMIs)
- Keil Vision
- Final Words
- AutoCAD
- MS Office

د بنسټيزه (زيربنا، اينفراسټراکچر) ډيزاين په څانګه کې کارېدونکي پوستې کالي:

- Civil ۳D
- AutoCAD
- MIDAS Civil
- Staad Pro
- CSI Bridge
- Geo Studio
- Geo۵
- Arc GIS
- HEC-RAS
- HEC-HMS
- MS Office

د اټکلونو (براورد، ايستميشن) په څانګه کې کارېدونکي پوستې کالي:

- AutoCAD

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويي ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښکړنو ته د فردوس څښکړنې.

- REVIT Architecture
- Civil ۳D
- Prime Avera P٦
- Adobe PDF
- MS Office

۹.۳۴.۶. سرته رسولو (اجرايوي) لوی مديريت

موخې: د اداري اصولو او مقرراتو سره سم د طرحې او ډيزاين رياست د کارکوونکو له پاره د اداري، مالي، لوژستيکي، وړلو را وړلو (وړنه را وړنه يا ټرانسپورټې) او نورو اړوندو اسانتياوو برابرول په غاړه لري.

۱۰.۳۴.۶. د کاري لارښوونو سرته رسول:

د اجرايوي (د کارونو سرته رسولو) لوی مديريت مسؤل دی چې د څانګو (امريتونو) او کارکونکو کاري اړتياوې په اغېزمنه توګه (مؤثره) او ټاکلي پېر (وخت) سره چمتو کړي. د مالي، اداري، تدارکاتو، لوژستيک، وړل را وړل (وړنه را وړنه يا ټرانسپورټ)، بشري سرچينو (منابعو)، ولايتي سفرونو برابرولو اړوندې ټولې چارې د رياست په کچه د پلي شويو رښتو (قوانيونو) او کړنلارو په چوکاټ کې ترسره کوي او د اړوندو رياستونو سره يې پرلټه وي.

۱۱.۳۴.۶. لويې کړنې او ګرمتياوې:

۱. د ورځنيو چارو خدمتونو برابرول او اوډوون.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

۲. کارځای (دفتر) د کاري پلان سره سم د اداري او اجرایوي چارو پرمختګ.
۳. د کار ځای دوسیو (فایلونو) برابرول او اوډوون.
٤. د کارځای لیکونو (مکتوبونو) په ټاکلي پېر د لیکونو ځوابونه سرته رسول، د اړینو اړتیا وو سرته رسول او د هغه اوډوون.
٥. د ټولو راغلو لیکونو خونديې کول (ثبتول یا راجستر کول) او د ریاست اړوندو څانګو سره شریکول.
٦. اړوندو چارواکو ته د پروژو تخنیکي کڅوړو لیږل.
۷. د PMIS په ټولواله (سیستم) کې د لیکونو خونديې کول (ثبتول یا راجستر کول) او د نوموړي ټولوالې اړوندو کړنو لمن ټولول (ترسره کول).
۸. د لوړو چارواکو ژمنو او لاربښونو (ODF) څارلو (تعقیبولو) له پاره په بریښنایي ټولوله کې د لیکونو او راپورونو ثبتول.
۹. د ریاست دننه نظم او ډیسپلین(سمون، روزنه) برابرول.
۱۰. کارکونکوو د سفرونو اوډوون (ترتیب)، برابرول (تنظیم) او څارل (تعقیبول).
۱۱. د هامینۍ یو (پیسو) وېش راوېش تړل (حساب تصفیه) او د سفر امرونو څارلو کې اسانتیا راوستل.
۱۲. کار ځای د ورځنیو کړنو په اړه د راپورونو چمتو کول، اوډوون او وړاندې کول.
۱۳. د ریاست د ټولو غونډو اوډوون، چمتو کول او د نورو ټېټو څانګو سره د اړیکو رغول.

د اداري له خوا د اړتیا سره سم په اونیزو غونډو او نورو غونډو کې ګډون.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

۶. ۳۵ د واورېږونو او ګلیشیرونه چټک رښت

,, سړوبی (ګلیشیر، یخچال) څه شی دی؟ سړوبی (ګلیشیر) د یخ او واورو راټولول دي چې ورو، ورو د ځمکې په اوږدو کې تېرېږي.
د سړوبو (ګلیشیرونو) دوې کټګورۍ شتون لري: الپین سړوبي او د یخ شیټونه (ښادرې، دړې، پټونه). د الپین سړوبي (ګلیشیرونه) د یخ کندې سینونه دي چې ورو، ورو د خپل وزن لاندې د غرونو لاندې او درو کې بهېږي. د الپین سړوبي برعکس، د یخ پاڼې، چې یوازې په ګرینلینډ او انټارکټیکا کې شتون لري، ټاکلي کچه نه لري؛ دوی په پراخه ګمبدونو کې په څو لورو کې خپرېږي (د واورې او یخ ملي ډیټا مرکز، د امریکا جیولوژیکي سروې
په ټاټوبي کې ستر واوریږونه په ۱۹۵۳ زیږدي کې په پامیر کې وو چې په ځلورو میاشتو کې ۴۵ کیلومېتره په منځنۍ کچه په ورځ کې ۱۲۱ مېتره وه.

۱. خاوره او واوره

په یوه ځانګړې سیمه کې څومره واوره راټولېږي، د عرض البلد او د کال په ټاکلي پېر پورې اړه لري. په لوړوالي، بوټو(نباتاتو)، سمندر ژئ یا ساحل ته په نږدې والي، د باد او هوا ډولونه توپیرونه بېلوالی ,, واوره موسم،، رامنځ ته کوي.
په داسې پېر کې چې د یوټا نومي او کولوراډو سکیرونه ډېرې پېر وچه، د ,, شیمپین پوډر،، څخه خوند اخلي، د بېلګې په توګه، د کالیفورنیا سکیرونه تل د ,, سیرا سیمینټ،، سره کار کوي.
مګر د ځمکې او بادونو توپیرونه په ډېر لنډ واټن کې د واورې موسم (اقلیم) کې د پام وړ بدلون لامل کېږي. باد کولی شي واوره له یوه غره څخه وغورځوي او په بل اړخ کې واوره زېرمه کړي چې د ورته غره د واورې په ژوروالي کې لس چنده توپیر رامنځ ته کوي.،،
سړوبی (ګلیشیر) د یخ او واورو راټولول دي چې ورو، ورو د ځمکې په اوږدو کې تېرېږي. په لوړو ارتفاعونو کې، ډېره واوره ډېرې پېر د ختکي په پرتله راښکته کېږي، د هغې ډله زیاتوي. په پای کې، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

جوړ شوي یخ سرپلس د ښکته لور په جریان کې پیل کېږي. په ټېټو ارتفاعو کې، معمولا د ختکي یا یخ برګونو د ماتیدو لوړه کچه شتون لري چې د یخ ډله لرې کوي.
د ګلیشیرونو دوې پراخه کټګورۍ شتون لري: الپین سړوبې (ګلیشیرونه) او د یخ شیټونه.
د الپین ګلیشیرونه د یخ کندې سینونه دي چې ورو، ورو د خپل وزن لاندې د غرونو لاندې او دره کې بهیږي. د یخ د پانو په څنده کې ګلیشیرونه هم شتون لري. د الپین ګلیشیرونو برعکس، د یخ پاڼې ټول براعظمونه پوښي. د وروستي سړوبې (ګلیشیل) لوړ عمر کچه شا او خوا ۲۰,۰۰۰ کاله د مخه، د لارینټاډ یخ دړه (شیټ، تخته) د شمالي امریکا ډېره برخه پوښله، وزن یې هغه ډنډونه رامنځ ته کړل چې اوس لوی ځلېږې (جهیلونه) لري.
روان پېر په ځمکه کې یوازې دوې یخ پاڼې شتون لري: انټارکټیک او د ګرینلینډ یخ شیټونه.

۲. د یخ دړه (شیټ، تخته، پټ، کمپله) څه شی دی؟

د یخ دړه د یخنۍ یخ یوه ډله ده چې په ځمکه کې شتون لري او له ۵۰,۰۰۰ مربع کیلومېټرو (۱۹,۳۰۰ مربع میل) څخه ډېر پراخ وي.
د یخ ځادرې یوه پېر د Pleistocene یخ دورې په لړ کې د شمالي نیمه کره ډېره برخه پوښلې وه.
اوس ځمکه یوازې دوې یخ پاڼې لري، چې یوه یې د ګرینلینډ ډېرې برخه پوښي، د نړۍ ترټولو لوی ټاپو، او بل یې د انټارکټیک په لویدیځ کې پراخ شوی. د یخ پاڼې په دوامداره توګه په حرکت کې دي، په پراخو ګنبدونو کې خپرېږي.
په ګډه، د انټارکټیک او ګرینلینډ یخ شیټونه په ځمکه کې د تازه اوبو له سلو ۹۹٪ څخه ډېر یخ لري. په انټارکټیک او ګرینلینډ یخ ځادرو (شیټونو) کې د تازه اوبو ذخیره شوي کچه د ځمکې د تازه اوبو له سلو ۶۸٪ څخه ډېر دي.
د انټارکټیک یخ شیټ شا او خوا ۱٤ مېلیون مربع کیلومېټره (٥,٤ مېلیون مربع میله) غزوي، تقریبا د متحده ایالاتو او مکسیکو ګډه ساحه. د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګرينليند يخ شيټ شا او خوا ۱,۷ مېليون مربع کيلومېتره (۶۵۶,۰۰۰ مربع ميل) پراخ شوی، چې د نړۍ ترټولو لوی ټاپو له سلو ۸۰٪ پوښي او د ټيکساس شا او خوا درې چنده مساوي دی.
دواړه يخ پاڼې په منځني ډول شا او خوا ۳,۲ کيلومېتره (۲ ميل) ضخامت اندازه کوي. که د انتارکټيک ټوله يخ شيټ وچ شي، د سمندر کچه به شا او خوا ۶۰ مېتره (۱۹۷ فوټ) لوړه شي. که چېرې د ګرينليند ټوله يخ شيټ و خوري نو د سمندر کچه به شا او خوا ۷,۴مېتره (۲۴,۳ فوټ) لوړه شي.

۳. د يخ کندې څه شی دی؟

انځور ۶. ۱۱۹ دا حرکت د الاسکا په يوکتات خليج کې د HUBBARD GLACIER په ټرمينس کې د کاليو کولو پروسه ښيي - .اعتبار :کينيت کول شنايډر / فلکر

د يخ ښادرې (برګونه) د يخ لوی، لوی تلونکي ټوټې دي چې د ګليشير څخه بېلې شوي، لکه د الپين ګليشير يا يخ شيټ، او سمندر ته ورل کيږي.
د iceberg غونډله په لفظي توګه د يخ غره مانا لري، برګ د آلمان څخه اخستل شوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

يخ برګونه په ټولو شکلونو او اندازو کې راځي، د يخ درېنګلي يا مکعب اندازې ټوټې څخه د يخ ټاپوګانو پورې د کوشني هېواد په اندازه. د ,, آيسبرګ،، اصطلاح د يخ ټوټو ته اشاره کوي چې له ۵ مترو (۱٦ فوټ) څخه لوی وي.
کوشني يخ ځادرې (برګونه) چې د برګي بټونو او ګلانو په نوم پېژندل کېږي، په ځانګړي توګه د کښتۍ يو له پاره وېره ونکی (خطرناک) کې دی شي ځکه چې دوی موندل سخت دي. شمالي اتلانتيک او د انټارکټيکا شا او خوا سړې اوبه په ځمکه کې د ډېری يخونو کور دی. د انټارکټيک يخ ځايونه شونې ده د يخ ځادرې و خوري چې له ۸۰ کيلومېټرو (۵۰ ميل) څخه ډېر اوږد وي.
د واورو سړوبي (ګليشيرونه) هغه پېر رامنځته کېږي کله چې په ورته سيمه کې کال په اوږدو کې واوره پاتې شي، چېرې چې کافي واوره راټولېږي ترڅو په يخ بدل شي.
هر کال د واورو نوې ورېدل د پخوانۍ واورو پوړ (طبقې) ټوټې کوي او زورنې لاندې رواولې يا فشاروي.

دا له زورنې لاندې تپکې شوې واورې يا کمپريشن واورې دې ته اړ وي چې بيا بڼېښې غوندې (کريسټال) شي، په پيل کې د بورې د دانې اندازې او شکل سره ورته دانې جوړ وي.
په ورو، ورو (لږ، لږ يا تدريج سره) دانه لوېږي او د دانې تر منځ د هوا جيبونه کوشني کېږي، چې واوره ورو، ورو (په تدريجي) ډول ترزونې لاندې تپکېږي (کلکه يا کمپيکټ کېږي) او په کثافت کې زياتوالی راځي. شا او خوا يوه کال وروسته، واوره په فيرن بدلېږي.
د واورو او ګليشير يخ ترمنځ منځنی حالت. په دې وخت کې، دا د اوبو په څېر شا او خوا دوې پر درېمه برخه ده.

د پير په تېرېدو سره، لوی يخ کرسټالونه دومره فشار شوي چې د دوی ترمنځ د هوا جيبونه خورا کوشني کېږي، په ډېر زوړ ګليشير يخ کې، کرسټال کولی شي د بالغې مچۍ اندازې ته ورسيږي. د ډېری ګليشيرونو له پاره دا پروسه له سلو کلونو څخه ډېر پير (وخت) نيسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

٤. ګليشير چېرته دي؟

د نړۍ واورين سړوبي يا ګليشيرونه دا اټکل شوي، ټول مساحت يې شا او خوا ۷۰۰,۰۰۰ مربع کيلومېتره (۲۷۰,۰۰۰ مربع ميل) لري. د نړۍ ډېرى ګليشيرونه په انټارکټيکا کې دي. ګليشيرونه په لويه توګه د قطبونو سره نږدې موندل کېږي، مګر ګليشيرونه د نړۍ په ټولو براعظمونو کې شتون لري، د ټاټوبي له نورستان څخه نيولې باميان تر واخانه پورې د اېندوکوش غرونو کې شتون لري، ان په افريقا کې هم شته. خو آسټراليا هېڅ ګليشير نه لري؛ په هرصورت، دا د اوقيانوس يوه برخه ګڼل کېږي، چېرې چې ګليشيرونه په نيوزيلينډ او د اندونيزيا او پاپوا نيو ګيني لوى ټاپوګانو کې موندل کې دى شي.
ډېرى ګليشيرونه په ژمي کې د لوړې واورې او په دوبي کې د ټيټې تودوخې په سيمو کې موندل کېږي.
دا شرطونه ډاډمن کوي چې هغه واوره چې په ژمي کې راټولېږي د اوړي په فصل کې له لاسه نه ورکوي. د دې ډول سيمو بېلګې الاسکا، پيټاګونيا او هماليا دي. د کاناډا په آرکټيک ټاپوګانو کې ډېر لږ واوره کېږي، مګر دا د کال په اوږدو کې دومره سړه وي چې ګليشيرونه جوړ شي. په لنډه توګه، ګليشيرونه په لوړو عرض البلدونو يا لوړو ارتفاعونو کې جوړېږي. استوا ته نږدې، د اړتيا وړ واورې او ټيټې تودوخې له پاره لوړ لوړوالى اړين دى.،، د ليکوال ژباړه او غځونه (NSIDC، د واورې او يخ نړۍوال د شمېرو مرکز، ۲۰۲۰ زېږدى، ۷ چوپړى)

د اګنيسکا ګوتير پلټنه داسې په ډاګه شوې، يا د هغې څېړنه داسې ښودل شوې. له فزيکي علومو څخه تر ټولنيزو علومو پورې، د NSIDC يا د واورې او يخ ملي شمېرو مرکز ساينس پوهان د څېړنېزو پروژو په غوښتل شوې ګډولې (مخلوط) باندې کار کوي چې د کرايسفير بېلابېل اړخونو باندې بنسټيز پام يا تمرکز کوي او دا چې څنګه په ټولنه اغيزه کوي، د واورې، سړوبو، ګليشيرونو، د يخ ټوپونه، د يخ ښادرو يا شيټونه، سمندري يخ، پرمافراست او داسې نورو؛ دا څېړنيزې پروژې د کرايسفير په اوږدو کې ترسره کېږي، د ارکټيک سمندر، انټارکټيکا، الاسکا، کاناډا، سيرا نيواډا، د راکي غرونو، قطبي بحرونو، تبت،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېکړنو ته د فردوس ځېکړنې.

سويلبارډ، ګرينلينډ، لويه غرنۍ آسيا، انډيز، د لوی صحرا په ګډون، لوېديځ متحده ايالات او نور ځايونه.

د خلاص ساينس او معلوماتو اتلول ,, خلاص ساينس هغه نظر دی چې د هر ډول ساينسي پوهه بايد په ښکاره ډول شرېک شي څومره چې د کشف په پروسه کې عملي وي.،، مايکل نيلسن

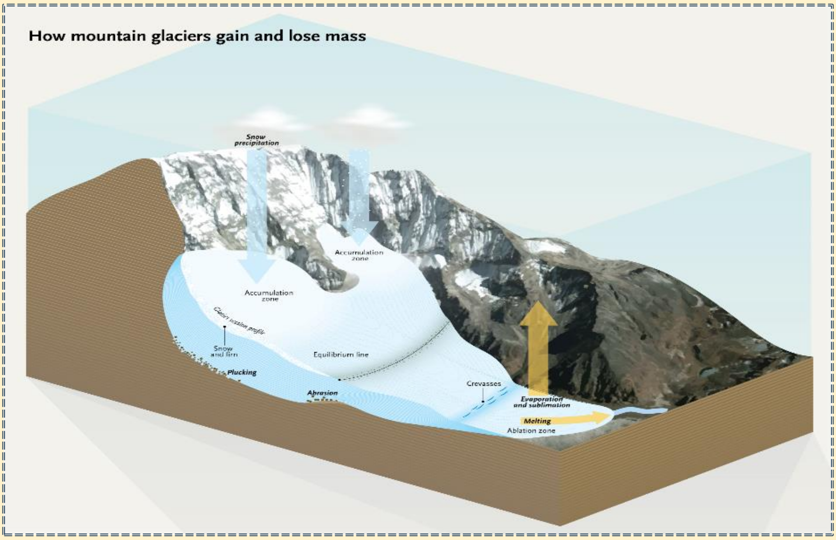

انځور ٦. ۱۲۰ دا ګرافيک ښيي چې څنګه ګليشيرونه د واورې او يخ په شکل ډله ايز لاسته راوړي يا له لاسه ورکوي. دوامداره اقليمي بدلونونه به په پای کې د ګليشير پرمختګ يا شاتګ لامل شي. - اعتبار :ريکارډو پرويټوني /GRID-ARENDAL

د دې له پاره چې زموږ ليدونکو ته غوره خدمت و کړي او زموږ ساينسي څېړنې د امکان تر حده د لاسرسي وړ کړي، د NSIDC اتلان ساينس خلاصوي. دا هغه مفهوم دی چې ساينسي څېړنې بايد د لاسرسي وړ، شفافې او د بيا توليد وړ وي. خلاص ساينس راز، راز والی (تړپېر يا تنوع) او لاسرسي هڅوي، ساينس نور نړيوال او همکاري کوي او موندنې ګړندی کوي. په دې کې څلور ستنې شاملې دي: خلاص ډيټا، خلاص کوډ، کاغذونو ته خلاص لاسرسی او خلاصه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويي ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

(واژه) بياکتنه. د خلاص ساينس د ودې له پاره د NSIDC څېړونکي او کارمندان:
د معلوماتو ټيوټوريلونه کوربه کړئ، ترڅو وګړو سره مرسته و کړي چې پوه شي چې څنګه د NSIDC ډيټا کارول کېږي.
د وګړو سره د NSIDC ډيټا کارولو او پوهيدو کې د مرستې له پاره وسيلې رامنځته او کوربه کړئ، لکه د چارټيک متقابل سمندر يخ ګراف او کيو ګرينلينډ، د نخښې کولو وړيا وسيله چې د ګرينلينډ متمرکز څېړنو ملاتړ کوي.

د OpenAltimetry پليټ فارم رامنځته کړئ، ترڅو د NASA د ICESat او ICESat-۲ ماموريتونو څخه ډيټا کشف، لاسرسي او ليد ته اجازه ورکړي، د UNAVCO، د سکريپس انسټيټيوټ آف اوشينګرافي، د کاليفورنيا، سان ډياګو پوهنتون کې د سان ډياګو سوپر کمپيوټر مرکز سره په همغږۍ کې OpenAltimetry د پېچلي معلوماتو د لاسرسي او ليد له پاره اسانه کولو سره خلاص ساينس مثال ورکوي، ان د غير متخصصينو له لورې.
د ساينس ټيم هم په دوامداره توګه د لاسرسي ژورنالونو خلاصولو له پاره ساينسي څېړنې مقالې وړاندې کوي، د NSIDC واورې او يخ نړۍوالو شمېرو مرکز اوبپانه کې on پوستکالی (سافتوير) او کوډ چمتو کوي، په بېله بيا عامه ذخيره لکه GitHub او Bitbucket.

شمېرې (ډاټا يا معلومات) خلاص کړئ، معلوماتو ته د لاسرسي وړ کول
په NSIDC کې د معلوماتو د لاسرسي برياليتوب زموږ د کار اصلي برخه ده، په ځانګړې توګه زموږ د ډيټا مديريت او مديريت پروګرامونو له لارې، چې د NASA ملي واورې او يخ ډيټا مرکز ويشل شوي فعال آرشيف مرکز(NSIDC DAAC) ، NOAA@NSIDC، او د ځايي کتنو تبادله شامل دي. د آرکټيک پوهه NSIDC .(ELOKA) د نړۍ وال ډيټا سيستم د CoreTrustSeal منل (تصديق) شوی منظم غړی هم دی، د نړۍ وال ساينس شورا يوه انډول ډيسپلينري ارګان NSIDC . کار کوي د غوره کړنو له پاره لاربنود اصول تعقيب کړئ، کله چې دا

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

د معلوماتو مديريت او لاسرسي ته راځي: د موندلو وړ، د لاسرسي وړ، د ګډون وړ او د بيا کارولو وړ (FAIR) اصول او د ډله ايزې ګټې، واک کنټرول، ګرمتيا (مسؤليت) او ښه سلوکو يا اخلاقي کړو وړو يا اخالاکي اصول (CARE) اصول.

د ساينسي معلوماتو مديريت او سرپرستۍ له پاره د FAIR لارښود اصول د معلوماتو موندلو وړ، د لاسرسي وړ، د مداخلې وړ او بيا کارولو وړ کولو باندې تمرکز کوي. په پای کې د FAIR اصولو اصلي موخه د بيا کارولو له پاره د معلوماتو ناڅرګند يا مطلوب کول دي.

يوه لويه لاره چې NSIDC د FAIR اصول عملي کوي، د NASA ملي واورې او يخ ډيټا مرکز د توزيع شوي فعال آرشيف مرکز (NSIDC DAAC) له لارې دي. هغه چې د واورو، سمندري يخونو، ګليشيرونو، يخ شيټونو، يخ شيلفونو، منجمد شوي ماليه وركونكو تمويل شوي معلومات چمتو کوي. ځمکه، د خاورې رطوبت، د اقليم تعامل او نور. چې هرڅوک يې کارولی شي، وړيا برسېره پردې NSIDC د هغې د ساتلو له پاره بشپړ، ماشين ته د لاسرسي وړ ميټاډاټا او د غوښتنليک پروګرام کولو د ګډون بيېه (APIs) په خپلو معلوماتو کې د خدماتو له پاره تضمينوي.

NSIDC د داخلي معلوماتو حاکميت هم پېژني، د اصلي وګړو د رښتو ملاتړ کوي ترڅو د دوی د معلوماتو او معلوماتو کنټرول وساتي. د داخلي ډيټا حکومتولۍ له پاره د پاملرنې اصول د داخلي نوښت او هوډ په وده کې د ډيټا رول باندې تمرکز کوي.

دا اصول د FAIR اصول بشپړ وي او د ډيټا حاکميت ته د اصلي وګړيو يا خلکو رښت يا حقونه په پام کې نيسي: د خپلو معلوماتو راټولولو، مالکيت او پلي کولو اداره کولو رښت حق. يوه لاره چې NSIDCد CARE اصولو اتلولي د دې له لارې ده ارکټيک (ELOKA)برنامه د سيمه ايزو مشاهدو او پوهې تبادلې له لارې ده، هغه چې د ارکټيک د ځايي ښکارهکولو يا مشاهداتو، پوهې راټولول، ساتنه، تبادله او کارول اسانه کوي. ELOKA د ډيټا مديريت، د کارونکي ملاتړ چمتو کوي او د اوسيدونکي آرکټيک متخصصينو او

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړنو ته د فردوس ښتکړنې.

لیدنې څېړونکو ترمینځ همکارۍ ته وده ورکوي. زموږ په اړه نور معلومات ترلاسه کړئ د NSIDC ډیټا پالیسي و وینئ.

د انویټ کورنۍ د پونډ انلیټ (Inuktitut: Mittimatalik) کې د واورې موبایل په واسطه سفر کوي، د کاناډا د نوناوت په کیکیقتالوک سیمه کې یوه کوشنۍ، په لویه توګه د انوټ ټولنه چې د بافین ټاپو په سر کې ځای لري. د سیل ښکار د سمندري یخ په شتون پورې اړه لري. اعتبارGRID-Arendal/Flickr:

۵. اړیکه او پوهاوی

NSIDC د کرایسفیر په اړه د معلوماتو له پاره یوه باوري سرچینه ده، په لویه برخه کې ځکه چې زموږ ساینس پوهان د ساینس شریکولو په ارزښت پوهیږي ترڅو د هر چا له پاره د لاسرسي وړ وي. دوی ډېری وختونه د ساینسي څېړنو د عادي اړتیاو څخه پورته او اخوا ته ځي ترڅو د بېلابېلو لیدونکو له پاره د مخابراتو او پوهاوي پروژو کې برخه واخلي، د ژورنالیستانو، ښوونکو، پالیسي جوړونکو او عامو وګړو په ګډون. د بېلګې په توګه د NSIDC ساینس پوهان، د بهرنۍ یو سازمانونو ساینس پوهانو سره په همغږۍ کې، په منظمه توګه د لوستلو له پاره اسانه ساینسي شننې یا تحلیلونه پوسټ کوي چې څنګه د کرایسفیر بدلیږي او څه شی دا بدلونونه پرمخ وړي. په دې شننو کې د ارکټیک سمندر یخ خبرونه او تحلیلونه، نن ورځ د یخ شیټونه، نن ورځ واوره شامل دي NSIDC. په روغه بڼه یا منظمه توګه د خلاص لاسرسي Cryosphere سیمینارونو کوربه توب کوي، هغه چې د NSIDC ساینس پوهان، میلمانه د دوی کریوسفیر څېړنې او موندنې شریکوي. برسېره پردې، د NSIDC ساینس ټیم غړي کانګرس ته د ګواهي ورکولو، عامه لیکچرونو ورکولو، د موسم یا اقلیم بدلون څنګه د نړۍ په کنګلو برخو اغېزه کوي. د K-۱۲ ښوونځیو څخه لیدنه کولو سره د قطبي سیمو په اړه خپل تخصص وړاندې کوي ترڅو زده کوونکي په لومړي سر کې کرایسفیر ته ښکاره کړي. ساینس او ساینس پوهان. د NSIDC ساینس پوهان هم په منظم ډول د کریوسفیر د بدلیدو په اړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

راپورونو کې مرسته کوي، پشمول د ملي سمندري، اتموسفير اداري (NOAA) آرکټيک راپور کارت او د امريکا د هوا پېژندنې ټولنې د اقليم راپور رياست.

۶. همکارۍ او برابرول يا تمويل

په انټارکټيک ټاپو کې د ارجنټاين اليميرانت براون سټيشن ليد، څېړونکي سمندر ته ښکته کېږي. اعتبار: ټيډ سکيمبوس، د چاپېريال علومو د څېړنې له پاره کوپراتيف انسټيټيوټ (CIRES)، CU بولډر NSIDC په عامه، خصوصي او غير انتفاعي سکټورونو کې د مختلفو سازمانونو سره د همکارۍ اوږد تاريخ لري. ساينس پوهان تل دوی د سازمان څخه بهر د کار کولو له پاره نوې لارې لټوي، د نرم پيسو او لومړني مسلک ساينس پوهانو په ګډون. د بېلګې په توګه د NSIDC ډېری ساينس پوهان د لوی کراسفير متمرکز سازمانونو سره ښکيل دي، لکه د ارکټيک پوهنتون، د انټارکټيک څېړنې ساينسي کميټه، د آرکټيک ساينس نړۍ واله کميټه، د امريکا جيو فزيکل اتحاديه، د متحده اياالتو پيرمافروسټ ټولنه، د امريکا د هوا پېژندنې ټولنه او د ساينس د پرمختګ له پاره امريکايي ټولنه.

دوی د ارکټيک هواوېچې د څېړلو يا اقليم مطالعې (MOSAiC) سفر له پاره په ځو اړخيزه ځنډه ځارونکي کې هم برخه اخيستې، هغه چې په مرکزي ارکټيک کې د ارکټيک اقليم سيستم سپړلو له پاره د کال په اوږدو کې لومړی سفر و، همدارنګه د نړۍ وال Thwaites Glacier Collaboration، ګډ د متحده اياالتو او انګلستان پروژه د Thwaites Glacier پلټنه کوي چې په انټارټيکا کې يوه له خورا بې ثباته ګليشيرونو څخه دی.

د NSIDC ډېری ساينس پوهان د سمندري يخ وړاندوينې شبکې (SIPN) مشرتابه ټيم کې هم ناست دي، د ساينس پوهانو او برخه اخيستونکو شبکه چې د سمندر يخ وړاندوينې پوهې، وسيلو ته وده ورکولو او خبرو اترو له پاره کار کوي. سربېره پردې د NSIDC

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياڵې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښکړنو ته د فردوس څښکړنې.

CIRES ليدنې فيلو برنامې کې برخه اخلي، دواړه لومړني مسلک او ډېر لوړ پوړو ليدنې فيلو ته بلنه ورکوي، ترڅو د NSIDC څېړونکو سره په بېلابېلو (مختلف موضوعاتو) کې د تاکل شوي مهال ويش له پاره کار وکړي.
د NSIDC ساينسي څېړنو له پاره تمويل د بېلابېلو سرچينو څخه راځي، دNASA ، د ملي ساينس بنسټ(NSF) ، NOAA او د انرژۍ څانګه (DOE) په ګډون سره.
زه د دوی غورځاوڼ نه يم.

۷. يخ برګونه څنګه جوړيږي، او چيرته ځي؟

په جوکولسارلون کې د يخ برګ روښانه کوي، د ګليشير لېګون، چې په لومړي ځل په ۱۹۳٤ کې رامنځته شو کله چې بريېډيمر کور جوړول ګليشير په شاتګ پيل کړ. د يخ ځيني ټوټې د ۱۰۰۰ کلونو په څېر زاړه دي. اعتبار: نيک ټرنر/فلکر
يخ برګونه هغه پېر رامنځته کيږي کله چې د يخ خوسکي ټوټې شي، يا د ګليشيرونو، يخ له الماريو يا لوی يخ کندې څخه مات شي. يخ برګونه د سمندر د سيندونو سره سفر کوي، ځيني وختونه د ساحل په وړاندې ماتيږي يا په ټيټو اوبو کې نيول کيږي.

کله چې يوه يخ تودو اوبو ته ورسيږي، نوی اقليم د ټولو خواوو څخه بريد کوي. آيسبرګ په اواره (سطحه)، ګرمه هوا، واوره او يخ په حوضونو کې خړوب وي چې د ختکي حوضونو په نوم يادېږي. کولی شي د يخ کندې له لارې تېرېږي او درزونه پراخه کړي. په ورته پېر کې ګرمې اوبه د يخ کندې په څنډو کې تېرېږي، يخ خوري او د يخ ټوټې، ټوټې کيدو لامل کيږي. په لاندې برخه کې، ګرمې اوبه د يخ کندې له لاندې څخه پورته کوي.

۸. ولې يخ کندې مهمې دي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېګړنو ته د فردوس ځټکړنې.

یخ ځادرې یا برګونه د شمالي اتلانتیک او د انتارکټیکا شا او خوا اوبو څخه تېریدونکو کښتۍ یو ته خطر رامنځته کوي. وروسته له هغه چې ټیټانیک په ۱۹۱۲ کې نیوفونډلینډ ته نږدې ډوبه شوه، متحده ایالاتو او دولس نورو هېوادونو د یخ نړۍ وال ګزمه جوړه کړه. ترڅو په شمالي اتلانتیک کې د یخونو کښتۍ یو ته خبرداری ورکړي.

د یخ نړۍ واله ګزمه د یخ برګونو ځارنې له پاره الوتکې او رادارونه کاروي چې د بار وړلو لویو لارو کې تېرېږي. د متحده ایالاتو ملي یخ مرکز انتارکټیکا ته نږدې د یخ برګونو ځارلو له پاره د سپوږمکۍ ډیټا کاروي. په هرصورت، دا یوازې د ۵۰۰ مربع مېتره (۵,۴۰۰ مربع فوټ) څخه لوی یخ برګونه ځارې. یخ برګونه د ساینس پوهانو له پاره د وسیلو په توګه هم کار کولی شي، ځوک چې دوی لوستې کوي ترڅو د موسم او سمندر لړۍ په اړه نور معلومات زده کړي.
ساینس پوهان ولې د یخونو لوستې کوي؟

د ناروې د ټاپو وزمې د سویلبارډ ختیځ ساحل کې، موهن بکتا ته نږدې د یخ کندې یوه خونړۍ یخنۍ د سمندر په یخ کې ځای پرځای شوې ده. د دې اصل نامعلوم دی ځکه چې دا ممکن د بې شمېره نورو په ځېر له لرې څخه تېر شوی وي.

د اقلیم ساینس پوهان د یخ برګونه لوستې کوي ځکه چې دوی د پروسو د نښو له پاره ماتوي چې د یخ شیلف د سقوط لامل کېږي. ساینس پوهانو لیدلې چې د یخ برګونه د تودوخې اوبو ته د رسیدو په وخت کې د انتارکټیک یخونو د ویجاړیدو ستکړنې (عکس العمل) ښه یې. د هغو فکتورونو په لوستې سره چې د یخ برګونو د ماتیدو لامل کېږي، ځېړونکې هیله لري چې د هغو اغېزو په اړه ښه پوه شي چې د یخ د شیلف ماتیدو لامل کېږي، په ښه توګه وړاندوینه و کړي چې د یخ الماری به د تودوخې اقلیم ته څنګه ځواب و وایې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځښکړنو ته د فردوس ځښکړنې.

سمندر پوهان د يخ برګونه ځاري ځکه چې سړې تازه اوبه چې دوی په سمندر کې برخه اخلي کولی شي د دوی له اصلي څخه لرې، د سيندونو جريان او د سمندر جريان اغېزه و کړي.

بيولوژيستان د يخ برګ لوستې (مطالعه) کوي، ترڅو معلومه کړي چې دوی څنګه د سمندر په ژوند اغېزه کوي. لکه څنګه چې د يخ برګونه منحل کيږي، دوی شا او خوا سمندر ته غذايي مواد رسوي. روستۍ يو څېړنو ښودلې چې د يخ برګونو شا او خوا اوبه د پلانکټون، کب او نورو سمندري ژوند سره يوه ځای کيږي.

۹. په ځمکه کې څومره يخ، يخ دی؟

روان پېر د ځمکې له سلو ۱۰ برخه د يخونو په مخ پوښل شوې ده، د ګليشيرونو، يخ کيپونو، د ګرينليند او انتارتيکا د يخ پاڼو په ګډون، يخ شوې سيمې تر ۱۵ مېليون مربع کيلومېتره (۵,۸ مېليون مربع ميل) پوښلې.

د وروستي يخ عمر د لوړې څوکې په جريان کې، هغه چې شا او خوا ۱۲,۰۰۰ کاله دمخه پای ته رسيدلی، ګليشيرونو د ځمکې د ټولې ساحې شا او خوا له سلو ۳۲٪ پوښلې. د انتارکتيک لويې سړې لړ تر لړه د تېرو ۴۰ مېليون کلونو راهيسې د يخ ځادر له خوا پوښل شوې.
د څوارلسمې پېړی په پيل کې او د نولسمې پېړۍ تر نيمايي پورې دوام و کړ. نړۍ د ,, کوشني يخ عمر،، سړې تودې په ډاګه کوي (تجربه وکړه)، کله چې د تودوخې درجه په دوامداره توګه د ګليشيرونو له پاره د نړۍ په ډېری سيمو کې د پرمختګ له پاره کافي وه.

په متحده اياالاتو کې، ګليشيرونه روان پېر ۹۰,۰۰۰ مربع کيلومېتره (۳۵,۰۰۰ مربع ميل) پوښلي. ډېری دا ګليشيرونه په الاسکا کې شتون لري، دا چې ۸۷,۰۰۰ مربع کيلومېتره (۳۴,۰۰۰ مربع ميل) د يخ، يخ لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

۱۰. د يخنۍ يخ څومره لوی کې دی شي؟

د مساحت له مخې ترټولو لوی ګليشير د انټارکټيک ټاپو کې د پلورونکي ګليشير دی چې له ۷,۰۰۰ مربع کيلومېټرو (۲,۷۰۰ مربع ميل) څخه ډېر اندازه کوي. د يخ ترټولو لوی کرسټالونه چې يوه ګليشير جوړ وي، کې دی شي د منو په څېر لوی وي. په هرصورت، په ځمکه کې ډېری نور يخونه شتون لري چې د لوی ګليشير څخه خورا لوی دي. د بېلګې په توګه، د ګليشير نغښتي (کمپليکسونه) لکه د يخ ميدان او د يخ کيپونه د ۸۰,۰۰۰ مربع کيلومېټرو (۳۱,۰۰۰ مربع ميل) په اندازه لوی کې دی شي.

د يخ څادرې (شيټونه) لکه په ګرينلينډ او انټارکټيکا کې لاهم لوی دي. ګرينلينډ ۱,۷ مېليون مربع کيلومېټره (۶۵۶,۴۰۰ مربع ميل) دی، او انټارکټيکا ۱,۲۳ مېليون مربع کيلومېټره (۴۷۵,۰۰۰ مربع ميل) دی. له ۲۰۰,۰۰۰ څخه ډېر ګليشيرونه د يخ له شيټونو څخه توپير لري. که دا ټول ګليشيرونه ولړزول شي، نو دوی به د سمندر کچه يوازې نيم متر (۱,۶ فوټ) ته لوړه کړي.

که د انټارکټيک ټوله يخ شيټ وچ شي، د سمندر کچه به شا او خوا ۶۰ مېټره (۱۹۷ فوټ) لوړه شي. که چېرې د ګرينلينډ ټوله يخ شيټ و خوري نو دسمندر کچه به شا او خوا ۷,۴ مېټره (۲۴,۳ فوټ) لوړه شي.

Lambert -Amery glacial system په ختيځ انټارکټيکا کې د اوبو ايستلو ترټولو لويه ټولواله ده چې د ۱,۵۵۰,۰۰۰ مربع کيلو مېټرو (۶۰۰,۰۰۰ مربع ميل) څخه ډېر مساحت لري او د ختيځ انټارتيکا د ټول مساحت نږدې له سلو ۱۶٪ جوړ وي. د انټارکټيک يخ په ځينو سيمو کې تر ۴,۹ کيلومېټرو (۳ ميل) پورې پېړوالی (ضخامت) لري. د لويديځ انټارکټيک يخ شيټ د برخو لاندې ځمکه ممکن د سمندر له اوارې څخه ۲,۵ کيلومېټره (۱,۶ ميل) پورې وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۴۰ چوپړی

د کوش تپې لويې وياڼې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

په لر پښتونخوا کې د کوټيه ګليشير د تېز واورېژونو (واورې توپان) ريکارډ له هندوکش ورسته لري، په ۱۹۵۳ کې، دا په درې مياشتو کې د ۱۲ کيلومېترو (۷,۵ ميل) څخه ډېر و، په منځنۍ ډول هره ورځ ۱۱۲ مېتره (۳۶۷ فوټ) وه.
د يخ کرسټال دننه بلبلونه رڼا خپروي، دا اجازه ورکوي چې د بېرته انعکاس کولو دمخه سطح ته ژور ننوځي. دا د يخ تمايل زياتوي چې يوه څه سور او انفرارېډ روښنايي جذبوي ترڅو نيلي رنګ ورکړي.
اعتبار :مارک کوپر / فلکر

۱۱. په ځمکه کې تر ټولو لوی ګليشيرونه کوم دي؟

مختلف اندازه کولی شي د نړۍ ترټولو لوی ګليشيرونه وټاکي، لکه د هغې اوږدوالی، مساحت، حجم، يا ډله. اوږدوالی او ساحه په اسانۍ سره د سپوږمکۍ انځورونو څخه ترلاسه کېږي. حجم او ډله ډېر ستونزمن دي، ځکه چې پېړوالی او کثافت (د ډله ايز له پاره) روان پېر د سپوږمکۍ څخه محاسبه نه شي کې دی.

د ساحې له مخې د نړۍ ترټولو لوی ګليشيرونه په انټارکټيکا کې موندل کېږي، البته چې د لويې لمدې د ټيټې تودوخې او نسبتا فليټ توپوګرافي له امله د ټيټ کلني ورښت سربيره، د اوږدې مودې په اوږدو کې د يخ لويه کچه راټوله شوې. په نړۍ کې ترټولو لوی ګليشير د سيلر ګليشير دی، چې د ۷,۰۱۸ مربع کيلومېتره (۲,۷۱۰ مربع ميل) مساحت سره د انټارکټيک ټاپو کې ځای لري لري.

دا د ډيلاوير ايالت څخه يوه څه لوی دی، يا د يونان د کريټ ټاپو څخه يوه څه کوشنی دی. Thurston Island Glacier No. ۱ د ۵,۲۶۱ مربع کيلومېتره (۲,۰۳۱ مربع ميل) مساحت سره دوهيم لوی دی او درېيم لوی د الکساندر ټاپو ګليشير نمبر ۱ دی، چې د ۴,۷۶۶ مربع کيلومېتره (۱,۸۴۰ مربع ميل) مساحت سره; دواړه په انټارکټيک ټاپو کې شتون لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

د انتارکتيکا څخه باندې، ترټولو لوی ګليشيرونه په الاسکا کې د مالسپينا- سيوارډ ګليشير دي، چې مساحت يې ۳,۳٦۳ مربع کيلومېتره (۱,۲۹۸ مربع ميل) لري. ورپسې د کاناډا په ارکتيک کې د ويکيهام ګليشير سويل دی، چې مساحت يې ۳,۱۷٦ مربع کيلومېتره (۱,۲۲٦ مربع ميل) لري. په الاسکا کې د بيرينګ ګليشير د ۳,۰۲۵ مربع کيلومېتره (۱,۱٦۸ مربع ميل) مساحت سره. که څه هم د بيرينګ ګليشير د ساحې له مخې په نړۍ کې اتم لوی ګليشير دی، دا په نړۍ کې تر ټولو اوږد دی، چې ۱۹٦ کيلومېتره (۱۲۲ ميله) اوږدوالی لري.

د سپتمبر ۱۹٦٦ عکس په الاسکا کې د مالسپينا - سيوارډ ګليشير دی (انځورګر نامعلوم). دا د ۳,۳٦۳ مربع کيلومېتره (۱,۲۹۸ مربع ميل) مساحت سره او د قطبي سيمو څخه باندې لومړی لوی ګليشير دی.
اعتبار :د NSIDC ګليشير عکسونو ټولګه
د نړۍ ترټولو لوی ګليشيرونو په اړه نور معلومات ترلاسه کړئ.

۱۲. يخ يخ څومره اوبه ساتي؟

ګليشيرونه او يخ کيپونه د نړۍ د تازه اوبو شا او خوا له سلو ٦۸,۷ ٪ زېرمه يا ذخيره کوي، د متحده ايالاتو د جيولوژيکي سروې په وينا، که د ځمکې ټولې يخونه و خوړل شي، د سمندر کچه به په ټوله نړۍ کې نږدې ۷۰ مېتره (۲۳۰ فوټ) لوړه شي.

په ګډه، د انتارکټيک او ګرينلينډ يخ شيټونه په ځمکه کې د تازه اوبو له سلو ۹۹ ٪ يخ لري. د انتارکټيک او ګرينلينډ په يخ شيټونو کې د تازه اوبو زېرمه شوي کچه، د ځمکې د ټولو تازه اوبو په له سلو ٦۸ ٪ دی.
له ۲۰۰,۰۰۰ څخه ډېر ګليشيرونه د يخ له شيټونو څخه توپير لري.
که دا ټول ګليشيرونه ولړزول شي، نو دوی به د سمندر کچه يوازې نيم متر (۱,٦ فوټ) ته لوړه کړي. که چېرې د ګرينلينډ يخ شيټ وچ شي نو دا به د سمندر کچه نږدې ۷,٤ مېتره (۲٤,۳ فوټ) لوړه کړي؛
که د انتارکټيک يخ شيټ وچ شي نو دا به د سمندر کچه نږدې ٦۰ مېتره (۱۹۷ فوټ) لوړه کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۴۲ چوپړی

د کوش تپې لويې وياړلې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېڅېړنو ته د فردوس ځېڅېړنې.

انځور ۶. ۱۲۱ د آيسلېند په ساحل کې د نيمې شپې لمر لاندې يوه يخ برګ روښانه نيلي سوځوي - .اعتبار :توماس فالکوسکي، NSIDC يا د واورې او يخ ملي شمېرو مرکز.

انځور ۶. ۱۲۲ يوه سړی د ګرينلينډ يخ شيټ داخلي ته ګوري - .اعتبار :انډريو سول/اميجيو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياڵې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

انځور ٦. ۱۲۳ ساينسي وسيلې د الاسکا د لی کانټ ګليشير په څنډه کې ډاټا راټولوي. غورځيدلې واوره د ډېرو کلونو په اوږدو کې د يخ په لويو برخو کې فشار راوړي چې د ګليشير په نوم يادېږي. د يخ په ډله کې د جاذبې ځواک، د هغې د بشپړ وزن سره سره د يخ د ورو سيندونو په څير د ګليشيرونو د جريان لامل کيږي. اعتبار: TWILA مون، NSIDC

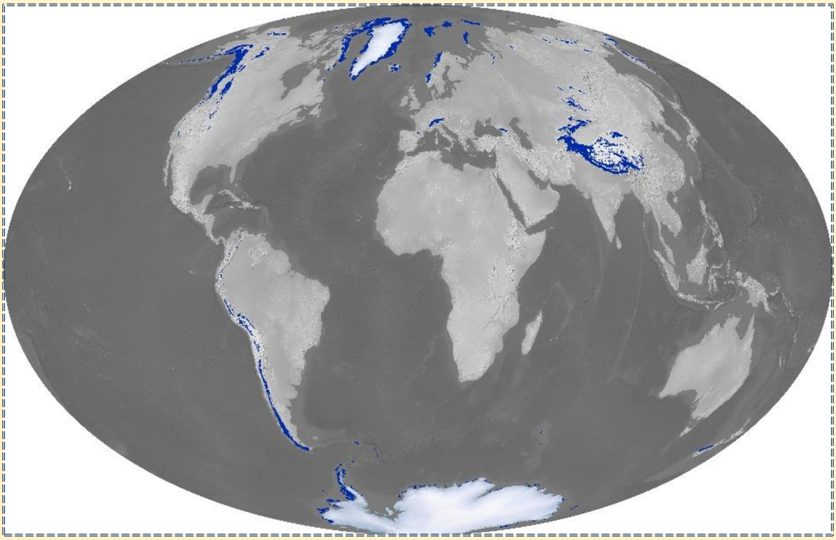

انځور ٦. ۱۲٤ د RANDOLPH GLACIER INVENTORY د نړی د ټولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

ګليشيرونو مجموعه ده. دا د ګليشيرونو لومړی نړی وال کتلاک دی، او دا د اقليم د بدلون په اړه د بين الحکومتي پينل (IPCC) ساينس پوهانو سره د مرستې له پاره رامنځته شوی ترڅو د بحر د چاپېريال لوړېدو اټکلونه ښه کړي. اتبار: د ناسا د ځمکې څارونکي ډله.

پورتنی انځور دا کره په ډاګه کوي چې ټاټوبی مو په سپين نلې رنګه ښه د ګليشيرونو لومړي نړی وال کتلاګ کې ځای لري، چې دا د اقليم د بدلون په اړه د بين الحکومتي پينل (IPCC) ساينس پوهانو سره د مرستې له پاره رامنځته شوی، ترڅو د بحر د چاپېريال لوړېدو اټکلونه ښه کړي. اعتبار: د ناسا د ځمکې څارونکي.

زده کړه داسې ښايي چې ۱۲۶ مېليونه درېنګلې (مکعب) مېتر يخ (شا او خوا ۱۱۳ مېليونه درېنګلې مېتر اوبه) د چارپېريال د هواويچې (اقليم) د بدلون له امله رامنځ ته کيږي.
زه خپلې څېړنې د پخوانۍ يو توکو خېرولو (له چاپه سلامتې تېرې کړو کښلو) سره د نوي ليد سره سپينې ته را اوباسم. چې الله العظيم په خپل لوې لورنې توان څخه د هېند سمندر څخه اوبه را پورته کوي، بيا يې د ورېځو په واسطه باندې زموږ په غرونو په يوه کال کې ۲۲ واره پورې سپينې واورې وروي، غرونه مو د ناوو په ډول ښکلې او سينګار وي، چې ټول ټال ټول ټاټوبې کې ستر ۳۱۴ سړوبې (ايسبرګونه، د يخ ځادرې، ګلېشيرونه يا يخچالون) بوړوي، چې له ۲۴۰ ستر سړوبو اوبو ويلېدنې څخه امو سيند سرچېنه اخلې.

له ټولو نه وړاندې يوازې د امو سينېزه سېمه د ۶۳ سينونو له لارې ۶۰,۸۲۱,۱۳۵,۷۲۶.۶۹ بېليون درېنګلې مېتره لمده واوره د هواويچې بدلون باندې ويلې کيږي او د نوموړو سينونو له لورې ۳۷,۴۱۴,۰۰۰,۰۰۰.۰۰ بېليون درېنګلې مېتره اوبه امو سين ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۴۵ چوپړی

د کوش تېپ لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

غورځوي. د اوزبېکستان په پوله ور دننه کېږي، د نوموړې هېواد او تورکېمنېستان دښتې او اورال سمندرګۍ يې غړوپ کوي.

بر (ج) په خپلې داسې لوروينه چې زموږ ټاټوبی يې يوه زر او پېنځه سوه او شپږ. نوې غرونه باندې د اسيا د توپانونو مخه ډپ کوي، په لوړو غرو يې واورې پوښې، اسيا پرې تواوزن کوي، کله په ايسبرګونو چې اوبه کنټرول وي، سمندر پرې پنډوي، بيا له سمندره يې زموږ غرونو ته هر کال را ليږي، د اوبو له بخار ښخه. په غرونو کې يې ځينې برخه واوره يخ ځادرې کېږي او پاتې يې ورو، ورو ولې کېږي؛ د دوې زرو له ۱۰ کېلو مېتره کوشنيو سينو له لارې په ټاټوبې کې بهېږي او ګاونډيانو ته ورځي.

په دې پوښ (قضيه) کې په ټاټوبې کې د ځېری او نښتر پانو ډوله واوره چې له هره يوه، يوه مکعب مېتر ښخه يې (۰.۸۳۰۲۵۴ او ۰.۴۰۰۰۴۲) مکعب مېتر اوبه بوږېږي.

په ټوله کې ۱۶۸,۱۱۵,۶۴۰,۴۶۳.۷۶ يوه سلو اته شپېته بېليون، يوه سلو پېنځلس مېليونه، شپږ سوه او ځلوېښت زره، ځلور سوه او درې شپېته عشاريه شپږ. اويا درېنګلې مېتره لمده واوره د هواويچې بدلون باندې ويلې کېږي. د نوموړو سينونو له لورې ۱۰۳,۴۱۶,۰۰۰,۰۰۰.۰۰ يوه سلو درې بېليون، ځلور سوه شپاړس مېليونه، درېنګلې مېتره د ځمکې لاندې او باندې کلنۍ منځنۍ کچې اوبه له ټاټوبې باندې بهېږي.

بل لورته د بر رب بل رحمت ګټور بارانونه دې چې د ټاټوبې په هواويچې په ۳۶۰ ورځو يا يوه کال کې يوازې تر ۱۸ پورې بارانونه کېږي، ۱۰۸ ورځې ورېځې وي او نورې پاتې ۲۳۴ورځې لمر وي.

له ۷۰ تر ۸۰ ميليمېتره د ټاټوبې منځنۍ کلنۍ د ورښت کچه ده. که له ورښت ښخه په ټاټوبې کې د اوبو کچه په لاس راوړو په لاندې ډول يې پايله په لاس راځي. د ټاټوبې مساحت چې ۶۵،۲۸۶،۰۰۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياله جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځنډېدنو ته د فردوس ځنډېدنې.

اېکتاره کیږي را اخلو او د ټاټوبي منځنۍ کلنۍ د ورښت کچې ۸۰ میلیمېتره سره يې ضرب وو، چې د ټول ټال د ټاټوبي د ورښت اوبو کچه په لاس را کوي. ۵،۲۲۲،۸۸۰،۰۰۰.۰۰ پينځه بيليونه، دوې سوه او دوې وېشت مېليونه او اته سوه او اتيا زره لېتره اوبه يا ۵،۲۲۲،۸۸۰ پينځه مېليونه، دوې سوه او دوې وېشت زره او اته سوه او اتيا درېنګلې يا مکعب مېتر اوبه کيږي.

د ګټور ورښت کچه (بارندګی موثر يا Effective rainfall) هغه باران دی چې په ۸۰ ملیمېتر باران و شي، ۱۰ ملیمېتر ورښت يې د ځمکې په اوراه سيلاب شی، او پاتې ۷۰ ملیمېتره يې ځمکه وځښې او خپل نس پرې لوند کړي. (د هايدرولوژۍ پوهې دا برخه اړينه ده ځکه د خاورې په کومه کچه خړوبېدل، د اوبو ځښل، د ورښت بېړه، د باران پېر او وار هم په پام کې وندې کول کيږي.

له ۱۰ تر ۱۵ سانتي ځمکه و ځښې دا ګټور ورښت دی چې تر ۱۰ ښخه تر ۱۵ سانتې پورې ځمکه اوبه ژورې و ځښې يا غړوپ کړي. تر دې کمې ګټورې نه ګڼل کيږي، د کرکيلې، ځنګلو او کروندو ځښلو له پاره.):. د ټاټوبي ځمکې په اوراه سيلاب مساوی کيږي، د ټاټوبي مساحت چې ۶۵،۲۸۶،۰۰۰ اېکتاره کيږي را اخلو او د ټاټوبي ځمکې پرمخ تلونکې منځنۍ کلنۍ د ورښت کچې ۱۰ ميليمېتره سره يې ضرب وو، چې د ټول ټال د ټاټوبي د ورښت اوبو کچه په لاس را کوي. ۶۵۲،۸۶۰،۰۰۰ شپږ سوه او دوې پينځوس مېليونه، اته سوه او شپېته زره لېتره اوبه يا ۶۵۲،۸۶۰ شپږ سوه او دوې پينځوس زره او اته سوه او شپېته درېنګلې يا مکعب مېتر اوبه کيږي.

۱۰۳،۴۲۱،۲۲۲،۸۸۰ يوه سلو درې بيليون، څلور سوه او يوې وېشت مېليونه، دوې سوه او دوې وېشت زره، اته سوه او اتيا درېنګلې مېتره اوبو دي، د دې پيله ساده برابر وي دا چې د بر (ج) له لورې په يوه کال کې په ټول ټاټوبي کې د اوبو، ږلۍ، يخ له اسمانه راوررولو او واوروې واورينولو له لرې دغه ۱۰۳.۴۲۱ بيليون درېنګلې (مکعب) مېتر کچه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړني.

۶. ۳۶ خړې (سلاد يا رسوبات) او د خړې ګران کاڼي (رسوبي قيمتي کاڼي يا د خړې ارزښتناك کاڼي)

خړې (سلاد يا رسوبات) او د خړې ګران کاڼي (رسوبي قيمتي کاڼي يا د خړې ارزښتناك کاڼي) يا (Sedimental / Sediment of (precious Stones

په نړۍ کې ټولو څېړونکو داسې پام کوه چې سلادونه يوازې د لويو ويالو د غولو ټينګښت له پاره کار کوي، خو په پايله کې دې ټکي ته و رسيدل چې د لويو ويالو د ورانۍ سبب کېږي.

بل لورې ته د جرمني څېړونکي په روانپېر کې په دې باندې کار کوي، خړې يا سلادونه سمندرونو ته غورځوي، چې د تل د لوړېدو سبب ګرځي، ډېر پام د دې له پاره کوي چې نومورې غورځوني د سمندر چارپېريال د ناوليدو او د سمندري ژويو د ژوند اخيستو جوګه نه شي. بلکي د مړيدلو او خوراک جوګه يې و ګرځي.

خړه (سلاد) په درې ډوله دي:.

۱. **ګټورې خړې (سلادونه):.** هغه سلادونه دي چې ټول د کاربن کورنۍ پورې اړه و لري، چې د ابو د ژويو، کبانو، بناتاتو د مړيدو او خوراک تمکه (غوړه مړۍ) ګرځي.

۲. **تاوني خړې (مغرز سلادونه):.** کلسيم کاربونيتونه، بروميدونه او کلوريدونه چې د اوبو په منځ کې د ژويو او نباتاتو له د ژوند اخيستلو جوګه ګرځي. د تاوني سلادونو يا رسوباتو کچه له سلو ۰.۰۰۱ څخه نيولې تر ۰.۰۰۰۱ پورې ده يا ۱/۱۰۰۰۰ دي، چې نومړې له سلو څخه ډېره کوشنۍ کچه ده، د هېڅ سره برابره ده خو شتون لري.

چې دا موږ ته کره او روغه پيله په لاس را کوي، چې زموږ د اوبو سر چينې يا د امو سيند سرچينې له سترو او پاکو سړوبو

(c) ketabton.com: The Digital Library

(یخچالونو)، ځنګلونو څخه تېرېږي، نه له داسې دښتو څخه چې په هغو کې اغځې ډېر وي چې البته د یورانیو کورنۍ توکي شتون لري.

۳. **ګډوله خړې (مختلط یا مکس سلادونه):.** هغه سلادونه دي چې نه ګټه لري او نه تاوان، لکه د ځینو ژویو وراستې منځې(هستې) او له ځمکې لاندې اېره شوي ایرې (فوسیلونه).

د لویې ویالې له پاره اسانه کړلاره دا ده چې په یوه لوی ټانکر کې د اموسیند له اوبو څخه ډک کړل شي. سر یې پرې ښه ټینګ و تړل شي، چې د زورنې، خوټیدلو او وچیدلو (تبخیر) څخه خوندي وي. په منځنۍ کچه تودوخې کې ۲۵ سانتې ګرید کې له یوې شپه او ورځ (۲۴ ساعتونو) کې یې پیله په لاس را وړل شي، چې څومره میلي متېره یې د سلادو کچه ده. په هر کچه چې د ازموینو د اوبو زېرمه کولو او یا ساتنې لوښی ستر وي، په همغه کچه یې د ازموینو د پیلو کچه د پنځې حالت سره نږدې وي.

که د روسوباتو ازموینه په ودانیزو توکو ازموینې لابراتور کې تر سره کوو، د هایدرو مېتر په بنسټ نو نومورې د خړې (سلادو، رسوباتو) اله په اتومات ډول د سلادونو کچه (په اوبو کې د خړې کوشنې زرې په ۱۰ ثانیې، ۳۰ سانیې، ۱ دکېکې، ۱۰ دکېکې، ۳۰ دکېکې، ۱ ساعت(پار)، ۵ ساعته، ۱۲ ساعته او ۲۴ ساعته کې ټاکلې اندازې ټاکي.

لکه: د یوه ازمایښتې اټکل له پاره یوه کانسپ دی و نیسو چې ۲۴ ساعتونو کې؛ د لابراتوار په ۲۵ سانتیګراد چارپیریال توخه کې؛ په ۵۰۰ سی سي اوبو کې له ټاکلې پیر څخه ورسته ۵ میلي مېتره د سلاتو پیړوالی څرګندېږي او په لاس راځي. اړوندې برخې کولی شي چې په کالدارې ولسوالی د سروندي په سر کې ازموینې لاسته را وړي او رښتې کچه یې د راتلونکي له پاره د غځولو له پاره خوندي کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړنو ته د فردوس څېړنې.

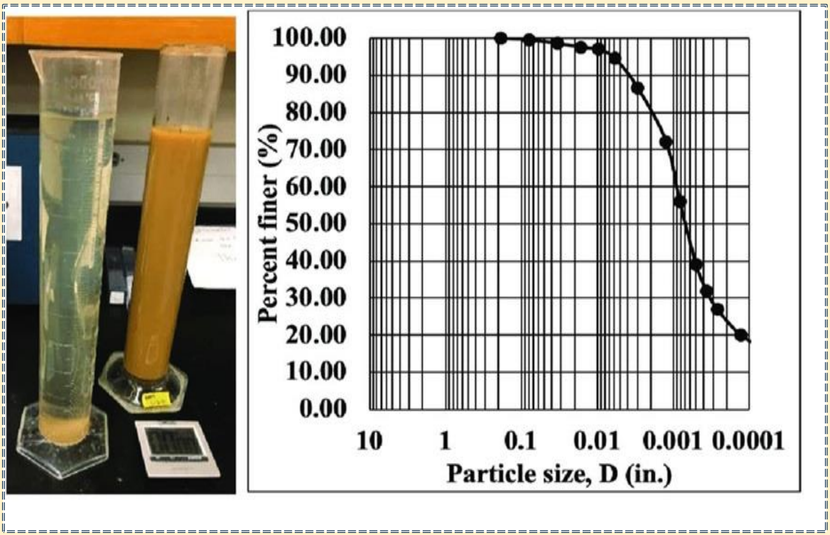

څېره ٦. ۱۰ په اوبو کې د کوشنۍ يو بڅرو پروالی ۲۵۴ ملي مېتر څخه نيولي تر ۰.۰۰۰۲۵۴ تر ميلي مېتر پورې کوشني (۱۰ اينچو څخه نولې تر ۰.۰۰۰۱ اينچ) له پورې او د بڅرو (زرو) د کچې سلنه له ټکي څخه (۰ تر ۱۰۰ له سلو پورې) او د روسوباتو ازموينه اله هايدرو مېتر.

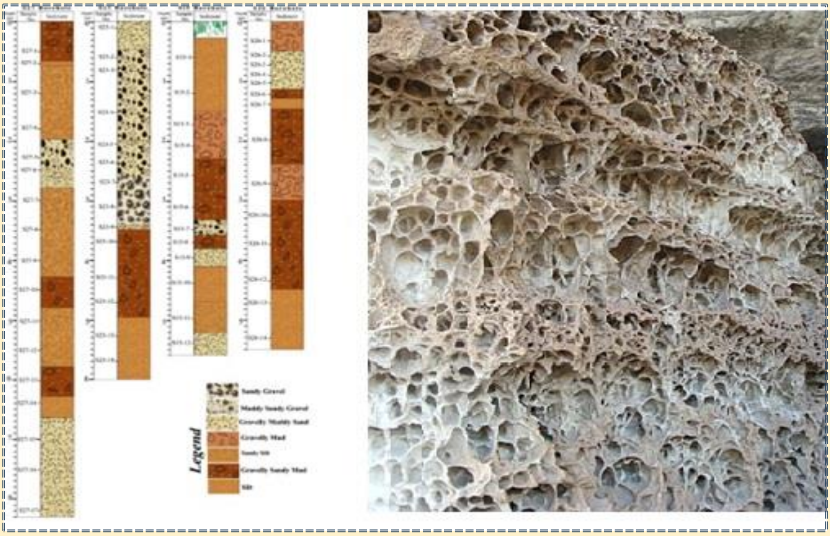

انځور ٦. ۱۲۵ د کيميا معدني جوړښت او د ډبرو فزيکي ځانګړتياوو تشريح د ليتوولوژی په نوم ياديږی (شګه، خټه، شګه، خټه) په دوبيم مانا کې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويي ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښتګړنو ته د فردوس څښتګړنې.

ليتوولوژی بېلګې د شګو ډبرې، سليټ، بيسالټ، يا د چونې ډبرې شامل دي.

انځور ٦. ١٢٦ د کوش تپې لويي ويالې د پيل څخه تر ۴۲ کيلو مېترۍ پورې د خاورو ازمويني او خړې لوستې پايلې له پاره په ستارتا اېنجېنرۍ لاربراتور کې په ۲۵ د اکتوبر د ۲۰۲۳ زېږدي کې تر پلټنې لاندې نيولی وو، د ۴، ۸ او ۱۲ مېلې خړې په لاس راوړلو بېلګو انځور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښکړنو ته د فردوس څښکړنې.

انځور ٦. ۱۲۷ د کوش تپې لويې ويالې پر ليکه غځولو نخښه؛ د شونتيا لوستې لوړ مديريت له لوړې خپل لوړ پړې سره څېړل کېږي؛ د کرنې اوبو لګولو او مالداۍ وزارت مرستيال وزير غفوري د ويالې پاۍ په ګوته کوي؛ په پلازمېنه کابل کې د نوموړی وزارت په ۲۳ د ډيسمبر د ۲۰۱۹ زېږدي کې د لويې ويالې د شونتيا لوستې (څېړنو) پاينۍ راپور لمنه ترېږ؛ انځور يې پلوشې کاظميار اخستی.

په کانال کې برى مندل (تسخير) په لويه کې په کانالونو کې ورانى (تخريب) د موادو لېږد، بيولوژيکي او کيمياوي رسوباتو په بڼه وېشل کېږي. د موادو د لېږد په شکل کې برى مومي،
د کانال په مرکزي سيمو کې د خړوبولو او ختو په څېر ښه دانه شوي سلېټونه تعليق شوي او په آرامه چاپېريال کې زېرمه کېږي.
هغه تخمونه چې په کيمياوي او بيولوژيکي ډول رامنځته شوي د تودوخې د بدلونونو له امله په بحرونو کې موندل کېږي.

په منځنيو چارپېريالونو کې ورانى منځنى چاپېريالونه، هغه چاپېريالونه دي چې د سمندري او ځمکې د چاپېريال تر منځ سرحد وي. په دې چاپېريال کې ورانى په بېلابېلو لارو ترسره کېږي. په ساحلي چاپېريال کې برى مندل (تسخير) د کانالونو شا او خوا چاپېريال د کانال هغه برخه ده چې د دوې سينو حدودو تر منځ ځاى لري او په دې سيمو کې ورانى د لېږد برخو په بڼه ترسره کېږي.
لېږدونکي (انتقالي) رسوبات: لکه شګه، سليټ او خټه، چې د سيند په واسطه لويو ويالو (کانالونو) ته ننوځي، چېرته چې د سينديشن جريان د سرعت د کمښت له امله واقع کېږي. کاربونيټ: کاربونيټ د حيواناتو، نباتاتو د فعاليت او د کاربن ډاى اکسايډ د اخراج په پايله کې رامنځته کېږي.
د غير لېږدونکي موادو زېرمه کول دي، د هغه موادو زېرمه کول چې د سين په اوبو کې منحل شوي او لاندې مواد په کې شامل دي.
کيمياوي تسخير: په دې حالت کې، د چاپېريال د کيمياوي شرايطو د بدلون په پايله کې ورانى ترسره کېږي.
په اوسط ډول هر کال د نړۍ د سيندونو له لارې لس بېليونه (ميليارده) ټنه خزلې (شيندل يا کثافات) لېږدول کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياڵې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

د افغانستان په سينونو کې د څوړندو (تعليق) شويو تېرو په برخه کې لوستې (مطالعات) د کمپيوټري ستېشنونو د نشتوالي او يا د کوشنۍ يو يا وېشل شويو لوستې (مطالعاتو) د شتون له امله خورا ستونزمن دي او ترسره شوي لوستې نيمګړي، نيمګړي دي او نه کارول کېږي.

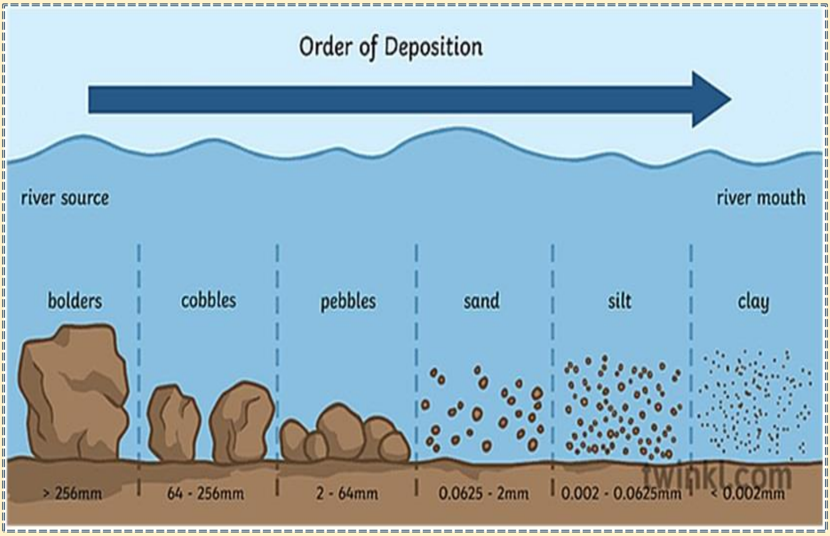

انځور ٦. ١٢٨ د خړې (سلاد يا رسوباتو) سپارلو ډولونه.

د څوړندې خړې (کنوبې، رسوبي توکي؛ د اوبو يا باد په واسطه)، خړه يا تل ته کېښناستونکي توکي يا سيډمينټ، بارونو شننه (تجزيه، تحليل، برخې برخې کول، د کوشنيو برخو څېړنه)

۶. ۳۷ په کلداره (لويې وياڵې سروندې) کې د امو سين د څوړندې (سويې بشپېړې) خړې کچې شننه

په کلداره کې د امو سين د خړې بشپېړه کچه شتون نه لري، ځکه چې په سيمه کې د اوبو ميچې اډه (ګيج کولو ستېشن) شتون نه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۵۳ چوپړی

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځنډکړنو ته د فردوس ځنډکړنې.

د لویې ویالې اوبو ځښلو (غړوپولو یا اخستلو) ځای کې امو سین باندې نږدې د کوکچې سین څخه د خوجه غار اوبو میچې اړه شتون لري، چې پایله یې څه ورته والی لري، د دې له پاره چې د خړو کچې میچه یې څېرمه سره نږدې ده.
د خړې مېچې معلومات له ۲۰۱٤ زېږدي څخه تر ۲۰۱۷ زېږدي پورې یې د میاشتنی خړې د کچې مېچه سپیني ته باستلي ده، په ځینو میاشتو کې تشي لرې، چې په لاندې لښتیلیک کې تر سترګو کېږي.
په کلداره کې د ورانی زورنې (بار) اټکل کولو له پاره غوره لاره به د سروندي (کیچمینټ) فزیکي ماډل کارول وي، چې کولی شي په سیندونو او ویالو کې د وراني او وراني زورنې ارزونه و کړي.
په هر ډول، د اوبو لګولو ویالو، بندونو او بندونو له لارې چې د اوبو تل خپل لورې اړوي / ټاکلې کچې د خړو شتون نه لري په پراخه توګه بدلون کېږي. په دې توګه، داسې شوني نه چې د اوبو اخیستلو پر بنسټ د ماډول شننه / انګړ، انګړ په ډول په سروندې کې بېلګې واخستل شي، د خړې زورنې انډول کره کچه په سپیني ته را وېستلی شي.
د لوستې له پاره، د خړې د بارونو د میچې کولو له پاره یوه سړې تودې بنه کړنلاره شتون لري، هغه د رینارډ (۱۹۷۲) د برېښنا کړنه چې د اوبو ایستلو سیمې پورې د خړې وېستلو پورې اړه لري، په دې بنسټ کارول شوې و چې دا په سیندونو او تتو کې د خړې ټاکلې کچې لاسته را وړې (په ۲۰۰۱ زېږدي کې آر. ایچ. ویب او ډاکټر هېرټلي).

د ریاضیاتو له پامه، د رینارډ معادلې د ورته مسلې له پاره په لاندې ډول ده: $Su=Sg\,(Au/Ag)^{۰,۸۸}$

دلته Su د خړې کچې لاسته راوړل پایله په لاس را کوي په سویې مېچه شوي ځای کې؛ Sg د خړې کچې لاسته راوړل پایله مېچه شوي ځای کې؛ Au د اوبو ایستلو سیمه د ناڅاپه ځېلو ځای کې او Ag د اوبو

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

ايستلو سيمه د اوبو ايستلو ځای کې. برسېره پر دې، د ريناردډ کرنلار د خړې کچه په ۱،۲۰۰ کيلو ګرامه په يوه مکعب مېتر کې د خړې کثافت په غاړه مني.

په ۰۷-۱۲ څېره کې د خړې سره ورته مفهوم په کار اچول شوی دی. لښتيليک: په کلدار (د کوش تپې لويې ويالې سروندې) کې د امو سين کې د خړې اټکل شوې کچې زورنه (بار) او ۳. *په کلدارې ولسوالی کې د اموسين مياشتنی د خړې بار اټکل شوې بنه* د وچ، نورمال او لندبل کال له پاره ښيي. د خړې وزن لوړ بار وړل د غبرګولې (جون) په مياشت کې پيښيږي، د خړې بار له ۶.۲۷ څخه تر ۹۷.۰۵ کيلو ګرام پر مکعب مېتر پورې توپير لري.

همدار راز د خړې وزن لږ تر لږه د لړم (نومبر) په مياشت کې وي، د خړې بار له ۰.۴۷ څخه تر ۰.۷۳ کيلو ګرام پر مکعب مېتر پورې توپير لري.
په کلدارې (کوش تپې لويې ويالې) کې د کلنی خړې وزن (بار) په منځنی کچه ۱۲.۶۲ کيلو ګرام پر مکعب مېتر دی.

۵-۷ ګڼه لښتيليک او ۴. *په کلدارې ولسوالی کې د کلدارې (کوش تپې لويې ويالې کې د مياشتنې د خړې زورنې (بار)کچې اټکل شوې ګڼه څېره.*
د کالدارې (کوش تپې) په لويې ويالې کې د مياشتنی اټکل مېچې راټولولو کچه ښيي. د لاسته راوړلو وزن (تسخير بار) په متناسب ډول د کالدارې (کوش تپې) په لويې ويالې د اوبو بهېدل (تګ يا جريان) د امو سين بهېدو او د خړې وزن بارولو سره ورته اټکل شوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

د امو سين د بهېدنه دوره، د تودوخې کال په توګه کارول شوې ده ځکه چې په دې دوره کې د خړې ډېره کچه په لاس راځي. د خړې ترټولو ډېره کچه د غويي (مى) په مياشت کې وي، د لوړې غوښتنې سره سم، د کوش تپې لويې ويالې د خړې وزن کچه ۵۱.۳۲ کيلو ګرام پر مکعب مېتر(۴،۴۳۳.۶۹ ټن پر ورځ) سره برابره ده.

په روان پېر کې لږ تر لږه د خړې وزن (بار) به د مرغومي (جنوري) په مياشت کې وي، د لږې غوښتنې دورې سره سم، د کوش تپې لويې ويالې د خړې وزن کچه ۰.۱ کيلو ګرام پر مکعب مېتر (۰.۵۷ ټن پر ورځ) سره برابره ده.

د کوش تپې لويې ويالې د خړې وزن کچه په يوه کال کې ۹،۹۱۸.۱۷ ټنه اټکل شوې ده. په بله مانا نوموړې کچه خړه په کانال کې ځي او کېښني.

لکه څنګه چې پوچينو ايټ ال په ۲۰۰۲ زېږدي کې ويلي دي، په امو سين کې د خاورو ځځلو په لويه کچه له ۰.۰۰۱ ميلي ميتر څخه تر ۱۰ ميلي ميتر پورې اندازه وي، چې ډېرى يې له ۰.۵ ميلي ميتر څخه تر ۱۰ ميلي ميتر پورې وي. په دې لړۍ کې د شګو زړې په لويه کې له وړو شګو (۰.۵ څخه تر ۱ ميلي مېتر)، ډېره غټه شګه (له ۱ څخه تر ۲ ميلي مېتره)، ډېرې ښې ډبرې / دانه (۲ څخه تر ٤ ميلي مېتره)، ښې ډبرې (٤ څخه تر ۸ ميلي مېتره) او منځنۍ کچې ډبرې (له ۸ څخه تر ۱۰ ميلي مېتره) پورې وي، ۵. *د وينتورټ له پامه سره سم چې په ۱۹۲۲ زېږدي کې د کوندوز په وړانديز شوي اوبو مېچې اډې کې د خړې زورنې (بار) کچې شننې او د خړې دانو مېچې سپړنې لښتيليک په بنسټ ده.*

د نيوين (۱۹٤٦) زېږدي وينا سره سم په امو سين په اوبو کې د شګو کوشنۍ يو ټوټو د منډې يا ارغېډلو کچې له پاره له ۲۸ څخه تر ۴۷ سانتي مېتر پر ثانيه (يا ۰.۲۸ څخه تر ۰.۴۷ مېتر پر ثانيه دی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شګو له پاره له ۴۷ ښخه تر ۸۴ سانتي مېتر پر ثانیه (یا ۰.۴۷ ښخه تر ۰.۸۴ مېتر پر ثانیه دی) ده په دې توګه، د سروندي هیدرولیک جوړښتونو ډیزاین باید په غوره توګه دا په اوبو کې د شګو کوشنی یو توتو د منډې یا ارغېډلو کچې (جریان سرعت) په پام کې و نیسي چې د خړې وزن (بارونه) مدیریت کې.

لښتیلیک: په کلداره کې د اصلي لويې ويالې د خړې بارولو اټکل شوی.

میاشتې	پروژې د اوبو غوښتنه (m³/s)	خړې زورنه ګرام پر مکعب مېتر (Kg/m³)	کیلو ګرام پر مکعب مېتر (g/m³)	ټن پر ورځ (Ton/day)
وری	۳۱۴.۴۲	۶,۱۱۰.۵۰	۶.۱۱	۵۲۷.۹۲
غویی	۸۵۸.۰۲	۵۱,۳۱۵.۸۹	۵۱.۳۲	۴,۴۳۳.۶۹
غبرکولی	۱,۱۰۳.۹۶	۲۶,۸۷۳.۴۲	۲۶.۸۷	۲,۳۲۱.۸۶
چنګاښ	۸۹۳.۹	۱۰,۸۷۳.۴۲	۱۰.۸۷	۹۳۹.۲۷
زمری	۷۷۷.۳۳	۹,۷۶۶.۶۸	۹.۷۷	۸۴۳.۸۴
وږی	۵۳۳.۳۵	۵,۹۰۱.۹۸	۵.۹	۵۰۹.۹۳
تله	۲۷۶.۳	۲,۷۷۲.۸۴	۲.۷۷	۲۳۹.۵۷
لړم	۵۹.۳۱	۷۷.۰۹	۰.۰۸	۶.۶۶
لیندۍ	۳.۰۹	۱۸.۸۵	۰.۰۲	۱.۶۳
مرغومی	۲.۷۱	۶.۶۲	۰.۰۱	۰.۵۷
سلواغه	۲۰.۰۱	۳۴۰.۳۶	۰.۳۴	۲۹.۴۱
کب	۱۱۳.۴۲	۷۴۵.۴۲	۰.۷۵	۶۴.۴
منځنۍ کچه				۹,۹۱۸.۷۶

لښتیلیک ٦. ٥ په کلداره کې د اصلي لويې ويالې د خړې بارولو اټکل شوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړني.

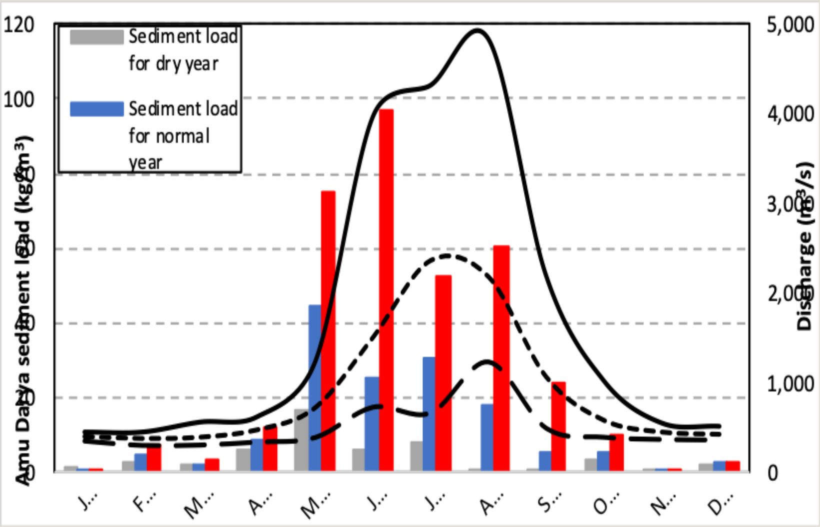

ښېره ٦. ۱۱ په کلدارې ولسوالۍ کې د اموسين مياشتنۍ د خړې بار اټکل شوې بڼه.

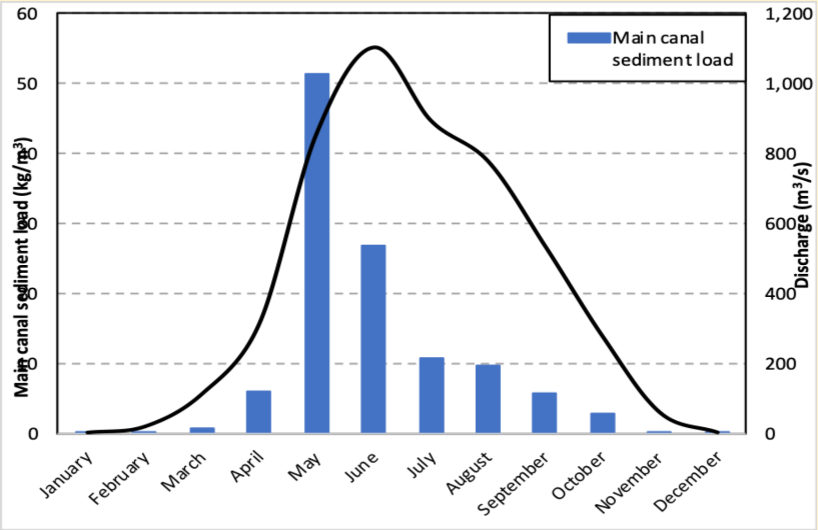

ښېره ٦. ۱۲ په کلدارې ولسوالۍ کې د کلدارې (کوش تپې) لويې ويالې کې د مياشتني د خړې زوني (بار)کچې اټکل شوې ګڼه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۵۸ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

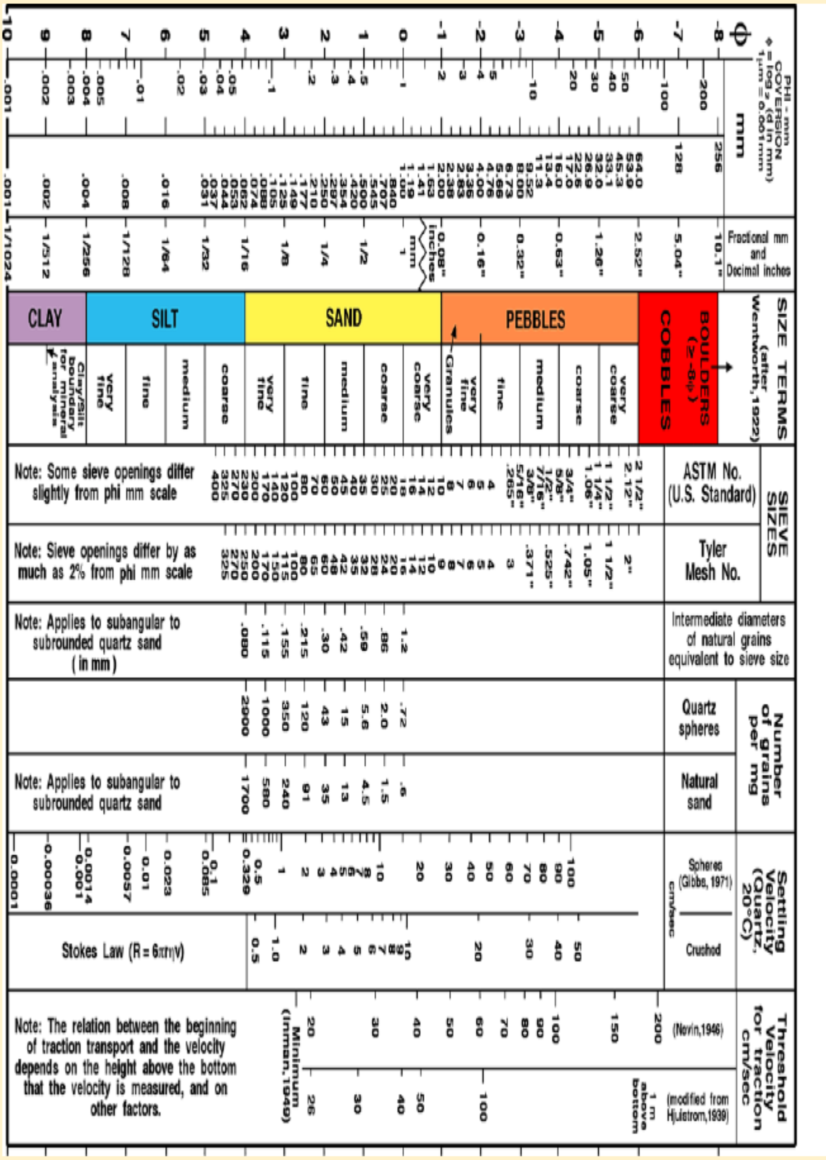

لښتيليک ۶. ۶ د وينتورت له پامه سره سم چې په ۱۹۲۲ زيږدي کې د کوندوز په وړانديز شوي اوبو مېچې ادي کې د خړې زورنې (بار) کچې شنني او د خړې دانو مېچې سيرني لښتيليک.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۵۹ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځنډکېږنو ته د فردوس څنډکړنې.

۶ ګنه څېړې او (لښتيليک: د کوندوز ولايت په کلا ذال کې د وړانديز شوي بند له پاره د خړې کچې اټکل) راتلونکی ښيي. دا اټکل د رينارډ په (۱۹۷۲) زېږدي کې د برېښنايي کړنو په کارولو سره د کوکچه مرستيال نيولو ځای کې د خوجه غار اوبو مېچې اډې کې د ازموينو پايلې لاس ته راغلو کچې خړې په کارولو سره، د کوندوز (کوندوز مرستيال سين کولوخ تپې اوبو مېچې اډې (ګيج ستېشن) کې د هغې سره برابرې خړې سره ترسره شوې.

بند منځني ژوند اټکل شوې کچه ۵۰ کاله دی (په ۲۰۱۲ زېږدي کې د MIT په خولې)، په هر صورت د کوش تپې لويې ويالې پروژې له پاره داسې انګېرل کېږي چې په اوږدېپېرې بنه د سموونه (اصلاح) او بيارغونه سره به نومړی سروندی تر ۵۰۰ کلونو پورې کار و کړي.

د لاندې لښتيليک پر بنسټ د لويې ويالې اړونده ټول يوه ځای شوې خړې وزن (بار) کچه ۱.۱۳ بېليونه مکعب مېتره
(يا ۱،۱۳۰،۰۰۰،۰۰۰.۰۰ مکعب مېتره) دی. نومړې د بند مړه زېرمه ګنل کېږي.
بل لور ته سروندی غولی د امو سيند له غولې څخه لوړ بوږول له سلو ۲۰ ٪ د خړې کچه را ټېټ وي. چې اوس تر ۱.۲ مېترو پورې سروندي غولی د امو سين له غولې څخه لوړ دی، دا د دې جوګه کېږي چې ډېری کچه درندې، سترې خړې په خوله کې کېښنې او کوشنی خړې لرونکې خړې له اوبو سره ويې ويالې کې مزل و وهې. سرو رنګه خړې لکه د اېشېدلې او ګرمو شېدو چای بڼه د امو سين اوبو ته ور کړې ده، له يوه اړخه خړه د کرکېلې کروندې ملداره (قوې، بډايه) وې، د بوټو، ونو، کبانو خواړه دي او ورو، ورو د ويالې د ډکيدو جوګه هم ګرځي، چې له ۵ څخه تر ۷ کلونو کې د پاکولو انشر ته اړتيا څرک تر سترګو کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

لښتيليک: د کوندوز ولايت په کلا ذال کې د وړانديز شوي بند له پاره د خړې کچې اټکل.

کلدارې (کوش تپې) لويې ويالې د ګټې اخستنې کلونو موده	د خړې (سلادونو، رسوباتو يا سيډمينټ) جمع کول	
	د خړې کچه بېليون ټنه	د خړې کچه بېليون مکعب مېتره
	(Billion Tons/Year)	(Billion M^3/Year)
۵	۰.۰۳	۰.۰۱
۲۵	۰.۱۵	۰.۰۶
۵۰	۰.۳	۰.۱۱
۱۰۰	۰.۶	۰.۲۳
۱۵۰	۰.۹۱	۰.۳۴
۲۰۰	۱.۲۱	۰.۴۵
۳۰۰	۱.۸۱	۰.۶۸
٤۰۰	۲.۴۲	۰.۹
۵۰۰	۳.۰۲	۱.۱۳
۶۰۰	۳.۶۳	۱.۳۵
۸۰۰	۴.۸۳	۱.۸
۱۰۰۰	۶.۰۴	۲.۲۵

لښتيليک ٦. ٤ د کوندوز ولايت په کلا ذال کې د وړانديز شوي بند له پاره د خړې کچې اټکل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

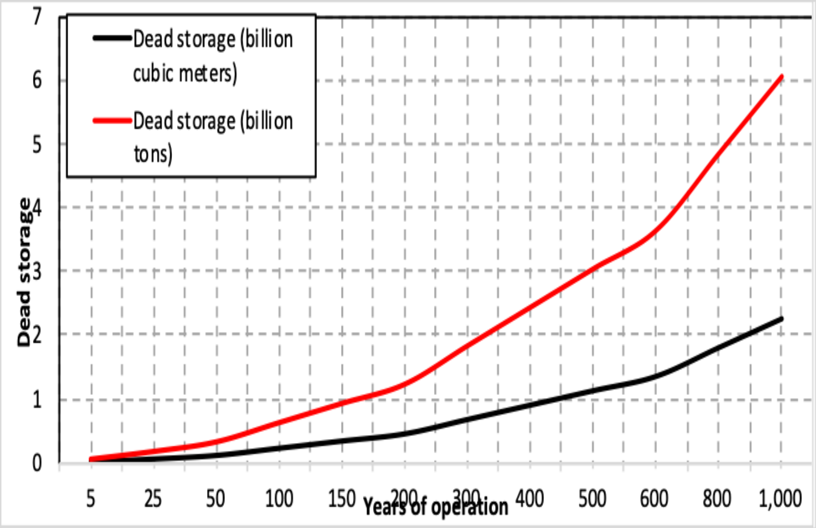

ښېره ٦. ۱۳ د کوندوز په وړانديز شوي بند کې د خړې راټوليدلو کچه. د غوښتل شوي بند کچه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۶۲ چوپړی

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

د خړې د لېږد پېژند (د سیډیمینټ ټرانسپورټ ډېټا)

لښتیلیک: د خوجه غار د اوبو مېچې اډې (ګیج سټېشن)، کوکچې سین فرعي اخستو ځای کې د خړې بار لیدل شوې کچې.

اوبو د مېچې اډه	سین	اوبو د رسولو سیمه (کیلو مېټر مربع)	میاشتې	بهیدل یا د اوبو تېریدل (m³/s) ۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	د خړې ۲۰۱۴
خواجه غار	کوکچه	۲۲,۱۷۳.۴۷	وری	—	۱۲۴.۲	۱۸۰.۸۸	—	—
			غویی	۱۴۹.۱	۱۵۰.۶	۲۵۹.۲۳	۱۶۶.۲۵	۷۵۷۲.۲
			غبرګولی	—	۴۵۱.۸۵	۵۱۷.۸	—	—
			چنګاښ	—	۷۹۶	۳۲۶.۹۴	۳۲۹.۸۷	—
			زمری	۲۲۳.۷	۴۱۲.۳	—	—	۷۹.۹۹
			وږی	—	۱۸۶.۸۸	۱۶۴.۴	۱۸۵.۳۱	—
			تله	—	—	۱۲۷.۰۱	—	—
			لړم	—	۱۲۸.۳	—	—	—
			لیندۍ	۴۸.۰۶	—	۹۵.۶۹	—	۱۵۶.۹۸
			مرغومی	—	۵۲.۳۶	۹۱.۲۹	—	—
			سلواغه	—	۷۶.۴۲	—	۷۷.۲۳	—
			کب	—	—	۷۹.۶۸	—	—

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۶۳ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	بنسټيزه کچه		ټيټه کچه
			د اوبو تېريدل (m³/s)	د خړې وزن (g /m³)	د اوبو تېريدل (m³/s)
۱۸۱۸.۳	۱۱۵۷.۵	_	۱۵۲.۵۴	۱۴۸۷.۹۳	۱۲۴.۲
۳۳۳۷.۶	۴۳۸۴.۹	۸۰۲۰.۱	۱۸۱.۲۵	۵۸۲۸.۷۱	۱۴۹.۱
۲۰۱۵.۹	۶۵۲۰.۳	_	۴۸۴.۸۳	۴۲۶۸.۱۵	۴۵۱.۸۵
۵۰۰۷.۷	۲۰۵۷.۶	۲۷۳۴.۰	۴۸۴.۲۴	۳۲۶۶.۴۷	۳۲۶.۹۴
۲۶۷۹.۷	_	_	۳۱۸	۱۳۷۹.۸۸	۲۲۳.۷
۱۸۶.۸۸	۱۲۴.۴۵	۱۰۶۵.۸	۱۷۸.۶۴	۴۵۹.۰۷	۱۶۴.۴
_	۶۵۹.۳۶	_	۱۲۷.۰۱	۶۵۹.۳۶	۱۲۷.۰۱
۸۶.۲۷	_	_	۱۲۸.۳	۸۶.۲۷	۱۲۸.۳
_	۳۰۱.۹۹	_	۷۱.۸۸	۲۲۹.۴۸	۴۸.۰۶
۱۰۳.۲۵	۱۱۵.۴۳	_	۷۱.۸۳	۱۰۹.۳۴	۵۲.۳۶
۳۴۶.۹۹	_	۶۷۹.۴۵	۷۶.۸۳	۵۱۳.۲۶	۷۶.۴۲
_	۲۷۰.۸۹	_	۷۹.۶۸	۲۷۰.۸۹	۷۹.۶۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

٢٦٤ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

	لوړه کچه	
د خړې وزن (g/m^3)	د اوبو تېرېدل (m^3/s)	د خړې وزن (g/m^3)
١١٥٧.٥٣	١٨٠.٨٨	١٨١٨.٣٣
٢٣٣٧.٥٣	٢٥٩.٢٣	٨٠٢٠.١
٢٠١٥.٩٣	٥١٧.٨	٦٥٢٠.٣٦
٢٠٥٧.٦١	٧٩٦	٥٠٠٧.٧٢
٧٩.٩٩	٤١٢.٣	٢٦٧٩.٧٦
١٢٤.٤٥	١٨٦.٢	١٠٦٥.٨٧
٦٥٩.٣٦	١٢٧.٠١	٦٥٩.٣٦
٨٦.٢٧	١٢٨.٣	٨٥.٢٧
١٥٦.٩٨	٩٥.٦٩	٣٠١.٩٩
١٠٣.٢٥	٩١.٢٩	١١٥.٤٣
٣٤٦.٩٩	٧٧.٢٣	٦٧٩.٥٤
٢٧٠.٨٩	٧٩.٦٨	٢٧٠.٨٩

لښتيليک ٦. ٨ د خوجه غار د اوبو مېچې اډې (ګيج ستېشن)، کوکچې سين فرعي اخستو ځای کې د خړې بار ليدل شوې کچه.

لښتيليک:. په کلدار (د کوش تپې لويې ويالې سروندي) کې د امو سين کې د خړې اټکل شوې کچې زورنه (بار).

مياشتي	د کروندو خړوبولو غوښتنه (مکعب مېتره پر سانيه)	کورنۍ يو غوښتنه (مکعب مېتره پر سانيه)	ښاروی يو غوښتنه (مکعب مېتره پر سانيه)	تول تال (مکعب مېتره پر سانيه)	تول تال (مکعب مېليون)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

ورى	۳۱۱.۸۹	۰.۹۸	۱.۵۵	۳۱۴.۴۲	۸۱۴.۹۸
غويى	۸۵۵.۴۹	۰.۹۸	۱.۵۵	۸۵۸.۰۲	۲۲۹۸.۱۲
غبرکولى	۱۱۰۱.۴۳	۰.۹۸	۱.۵۵	۱۱۰۳.۹۶	۲۸۶۱.۴۶
چنګاښ	۸۹۱.۳۷	۰.۹۸	۱.۵۵	۸۹۳.۹	۲۳۹۴.۲۲
زمرى	۷۷۴.۸	۰.۹۸	۱.۵۵	۷۷۷.۳۳	.۲۰۸۲
وږى	۵۳۰.۸۲	۰.۹۸	۱.۵۵	۵۳۳.۳۵	۱۳۸۲.۴۴
تله	۲۷۳.۷۷	۰.۹۸	۱.۵۵	۲۷۶.۳	۷۴۰.۰۴
لړم	۵۶.۷۸	۰.۹۸	۱.۵۵	۵۹.۳۱	۱۵۳.۷۳
ليندۍ	۰.۵۶	۰.۹۸	۱.۵۵	۳.۰۹	۸.۲۸
مرغومى	۰.۱۸	۰.۹۸	۱.۵۵	۲.۷۱	۷.۲۶
سلواغه	۱۷.۴۸	۰.۹۸	۱.۵۵	۲۰.۰۱	۵۰.۱۴
کب	۱۱۰.۸۹	۰.۹۸	۱.۵۵	۱۱۳.۴۲	۳۰۳.۷۸
د کوش تپې لويې ويالې پروژې کلنی غوښتنه					۱۳۰۹۶.۴۶

لښتيليک ٦. ۹ په کلداره (د کوش تپې لويې ويالې د امو سين سروندي) کې د خړې اټکل شوې کچې زورنه (بار).

انځور ٦. ۱۲۹ کلدارې د شګو بڼه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

انځور ٦. ۱۳۰ کلدارې د شګو غونډۍ بڼه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

۶. ۳۸ په کلداره کې د امو سین جریان اټکل

۶. ۳۹ سین د جریان د څارنې معلوماتو غوراوی

په افغانستان کې د سیندونو غځولو د ۱۹۴۰ لسیزې په منځ کې پیل شو (اولسن او سیتر، ۲۰۱۰). دا د یوه څو سایټونو سره پیل شو، هغه چې په ورو، ورو (تدریجي) ډول د ۱۹۷۰ لسیزې تر وروستیو کلونو پورې ډېر شوی. افغانستان د امو سین په سیمه کې د اوبو مېچې اډې د کوندوز او کوکچې رېوندو (په اړخ، په څنګ، څنګزن، یوه اړخیز، پرېوه خوا، له یوې خوا) کنډکونو کې ځای درلود، د پنج رېوندو (فرعی) سیمې په برخه کې هېڅ نه و. د شوروي یرغل له امله د اموسین د اوبو مېچې (بهېدو کچه یا جریان) څارنه بنده شوه.

په دې توګه، د ۱۹۸۰ زېږدي کال سپتمبر څخه وروسته تر دې وروستۍ یو پورې (یانې د ۲۰۰۵ زېږدي کال څخه) د سیند اوبو مېچې کچه هېڅ معلومات نه دي راټول شوي.
ډېری تاریخي شبکې په ۲۰۱۰ زېږدي کې بیا جوړې شوې او د افغانستان د انرژۍ او اوبو وزارت (MEW) له خوا پر مخ وړل کېږي.

په ټولی توګه، د معلوماتو دوې ځایونه شتون لري. زاړه (۱۹۴۰زېږدي څخه تر ۱۹۷۰زېږدي) او خورا وروستي معلومات دي.

پوښتنه دا ده چې د پروژې له پاره د معلوماتو کوم ځای (سیټ) څخه اړینه ده چې کړنه (کار) واخیستل شي؟ زاړه یا وروستي؟

له چاپه ټېر شوي سندونه (ادبیات) ښهیي چې په دې اړه ټولمنلې پرېکړه شتون لري، چې د امو سین د سیندونو جریان اوس هم په کمیدو دي (کونووالوف، ۲۰۰۷؛ بیګمورود، ۲۰۰۲؛ بیډفورډ، ۱۹۹۷).

د لاندې فکتورونو د ګډولې له امله د اوبو کمښت رامځته کېږي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

۱. د سړوبو (لویو سړوبو یا ګلیشیرونو) کمېدل چې د اوړي په جریان کې د جریان ساتلو له پاره غوره دي؛

۲. د واورې کرښه، چې دا به ځمکه پاکه کړي په دې کې به بوټې او ونې (نباتات) وده و کړي، او د پام وړ په بړاس بدلېدنې (تبخیر) له امله به اوبه خرچه (مصرف) کړي؛

۳. د واورو په ځېر د جریان بدلیدونکي بڼې، د خولو په پېر (وخت) کې د ورو خوشې کېدو سره، په زیاتېدونکي ډول د باران په توګه راوتلی چې د اوربښت چټک جریان هڅوي؛

۴. د اوبولګولو له پاره مخ اړولو (انحراف) زیاتوالی ځکه چې زاړه ویجاړ شوي سکیمونه بیارغول کېږي او نوي جوړیږي.

د امو سین په اوږدو کې د جریان کمښت اټکل شوی، چې له سلو ۱۰٪ څخه تر ۳۰٪ پورې به وي (مسعود او مهوش، ۲۰۰٤).
خو په رښت کې له سلو ۱۰٪ څخه تر ۱۳٪ ډېر شوی نه دی.

شکل ٤-۰۷ او ۵-۰۷ شکل د امو سین د جریان د کمېدو تېرېدنه په ګوته کوي (په نیزني کې، ٦-۰۷ شکل کې) او ښکته جریان (په کرکي کې، ٦-۰۷ شکل کې)، په اوډون سره، د وړاندېز شوي ټکي (سفر نقطې) څخه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

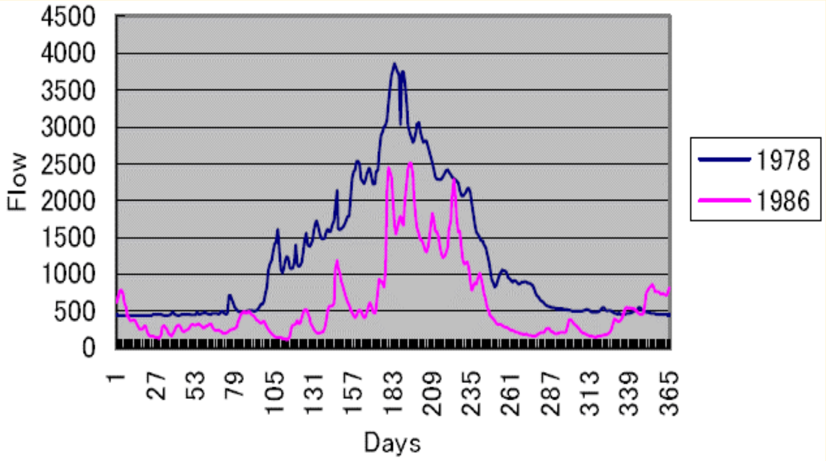

څېره ٦. ١٤ شکل ۰۷-٤: په نيزني کې د پنج سين د جريان د کميدو رجحان – جريان په M۳/S کې دی (فوچينو، سوکاتاني او توديريچ، ۲۰۰۲).

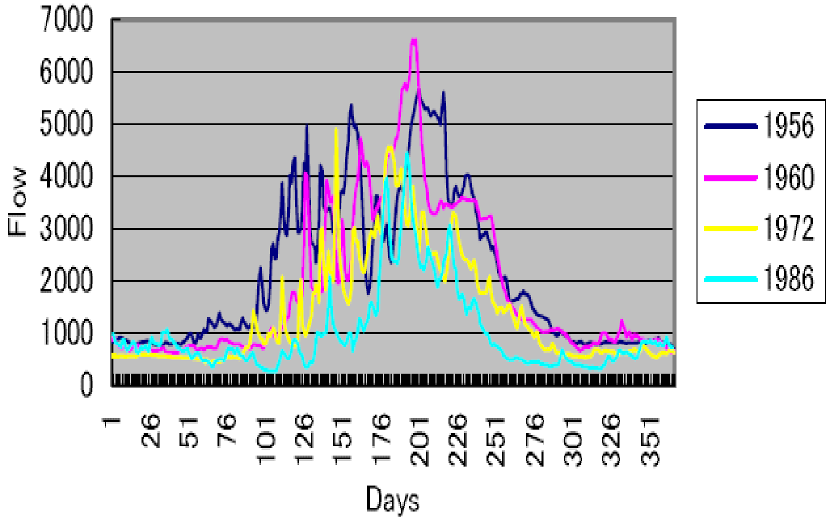

څېره ٦. ١٥ شکل ۰۷-٥: په کرکي کې د امو سين د جريان د کميدو رجحان، د وړاندېز شوي آفتيک نقطې نور ښکته جريان (بهيدنه په مکعب مېتره پر ثانيه کې ده) (پوچينو، ټاسو کاتاني، تودړيچ ۲۰۰۲)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویي ویالي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

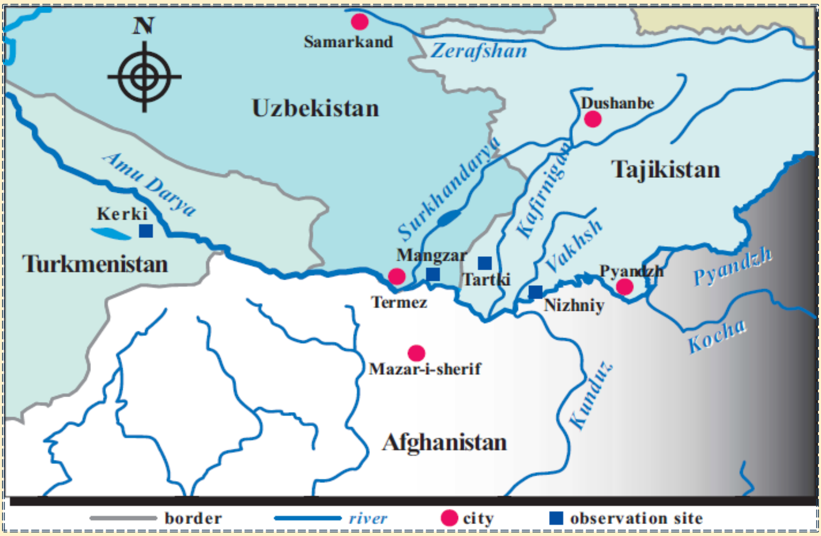

انځور ٦. ۱۳۱ څېره شکل ۰۷-٦: د امو سین د سینو ولایتونه او مرستیالان (پوچینو، تاسو کاتاني، تودریچ ۲۰۰۲).

د پروژې له پاره د ډېرو مناسبو معلوماتو لړی په اړه پرېکړه کولو له پاره، د کلداري په نیولو کې د پخوانۍیو او وروستي جریان ریکارډونو څخه د اړیکو شننه ترسره شو.

په پخوانۍ دوره کې (له ۱۹٤۰ څخه تر ۱۹۸۰) پورې د افغانستان په سیمه کې د امو سیند د اوبو د جریان څارنه د کوندوز او کوکچې سین په اوږدو کې ترسره شوه، پرته له دې چې د پنج سیند په غاړه وه. په هرصورت، په دې وروستیو کې (د ۲۰۰۵ څخه)، د پنج سیند د جریان څارنه پراخه شوې. په دې توګه، د کلدارې د کښتونو د جریان پخوانی او وروستي ریکارډونه یوازې د کوندوز او کوکچه رېوندې ځمکو کې د ریکارډونو پر بنسټ پرتله کې دی شي.

د پرتله کولو له پاره، په کوندوز او کوکچه فرعي کیچمنټونو کې تر ټولو لاندې د ګیج سټیشنونه (د بیلګې په توګه په ترتیب سره د کلوخ تیپې او خوجه غار ګیج سټیشنونه، شکل ۰۷-۱۱) په دې شرط چې د کیچمینټ

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياله جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځنډېدنو ته د فردوس ځنډېدنې.

هايدرولوژي کې د پورته جريان بدلونونه / بدلونونه معمولا د دوی په جريان کې نيول کېږي.

شکل ۷۰-۷ او ۷۰-۸ شکل په اوډون (ترتيب) سره د کوندوز او کوکچه سيندونو په اوږدو کې د کولخ تپې او خوجغر اوبو مېچې اډې (ګيج ستېشنونو) کې د زاړه او وروستي مانا مياشتني جريان پلاټ ښيې. دا په داسې حال کې ليدل کيدی شي.

د کلوخ تپې او خوجه غار ګيج ستېشنونو کې، ټيټ جريان کم شوي او لوړ جريان زيات شوي.

برسېره پر دې، شکل ۷۰-۹ او ۷۰-۱۰ شکل په اوډون سره د کولخ تپې او خوجه غار ګيج ستېشنونو کې د زاړه او وروستي مياشتني جريانونو ويشونکي پلاټونه ښهيې. پلاټونه ښهيې چې د زاړه او وروستي جريان ډيټا (د بيلګې په توګه R۲ د ۰.۰۲ او ۰.۱۶ په اوډون سره) تر منځ خورا خراب اړيکه شتون لري.

د ۱۹٦٥ او ۱۹۸۰ کلونو ترمنځ د کولخ تپې او خوجه غار ګيج ستېشنونو کې د کلنی منځني کلنی جريان په اوډون سره ۳.۳ او ۶.۲۱ بېليون مکعب مېتره و. دا د ۲۰۰۹ او ۲۰۱٤ ترمنځ په اوډون سره ۲.۶۳ او ۵.۹۳ بېليون د مکعب مېتره ته راټيټ شو.

په اوډون سره له سلو ۴.۵۴ ٪ او ۲۰.۵۴٪ کمښت. په دې توګه، وروستي معلومات د پروژې د هايدروولوژيکي تحليل له پاره غوره شوي دي. په دې شرط چې دوی کولی شي په جال کې د اوبو موجوده شتون په ښه توګه انځور کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياله جوړولو په وړاندې د اوزبېکستان ولسمشر ښتکرنو ته د فردوس ښتکرنې.

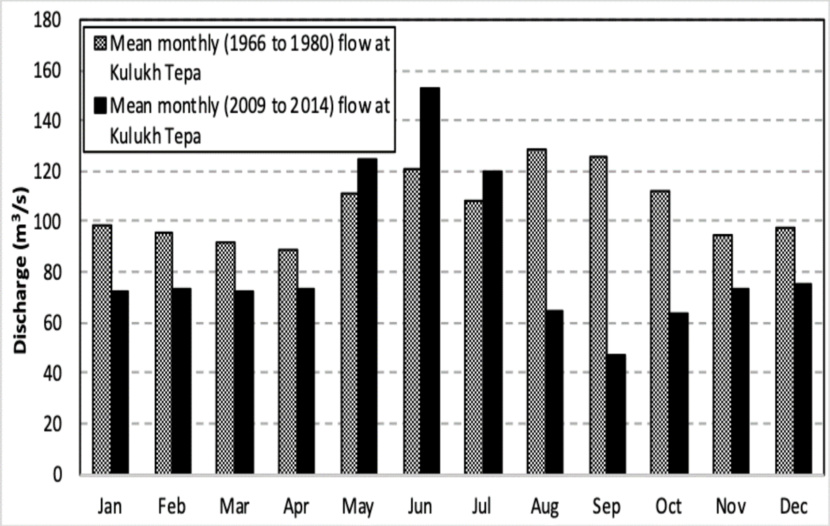

ښېره ٦. ١٦ شکل ۰۷-۷: د کوندوز سين په کلوخ تپې کې د پخوانی يو (۱۹٦٦ څخه تر ۱۹۸۰) او وروستي (۲۰۰۹ څخه تر ۲۰۱٤) سيندونو پرتله کول.

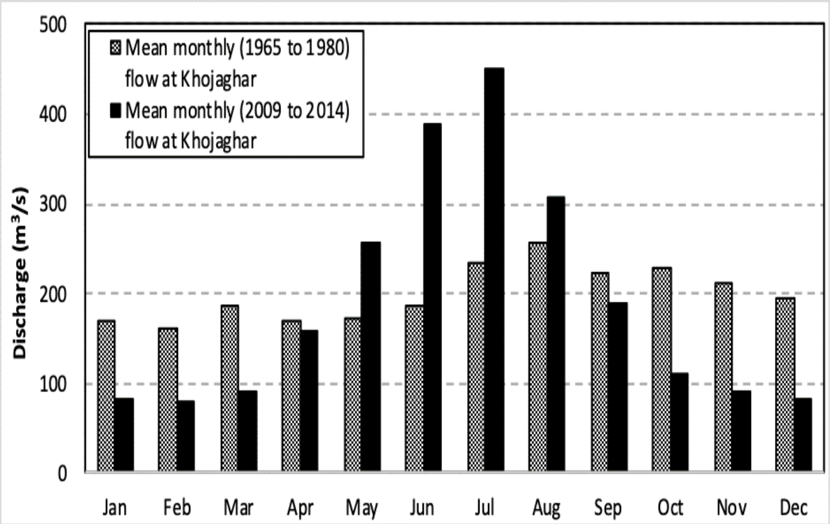

ښېره ٦. ۱۷ شکل ۰۷-۸: د کوکچې سيند په خواجغر کې د پخوانی يو (۱۹٦٦ څخه تر ۱۹۸۰) او وروستي (۲۰۰۹ څخه تر ۲۰۱٤) سيندونو پرتله کول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويي ويالي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

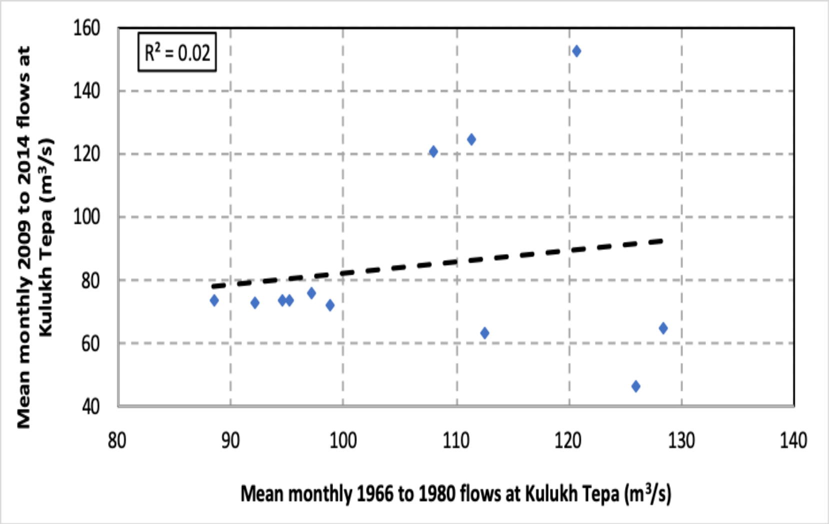

ښېره ٦. ١٨ شکل ۰۷-۹: د سکريټر پلاټ زوړ (١٩٦٦ تر ١٩٨٠) او خورا وروستي (٢٠٠٩ ښځه تر ٢٠١٤) د کوندوز سين په کولخ تپې کې د سيند جريان ډيټا.

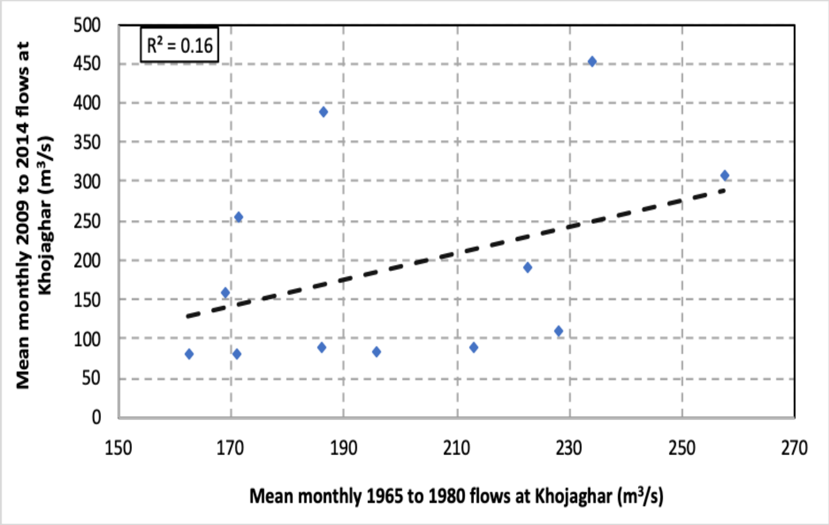

ښېره ٦. ١٩ شکل ۰۷-۱۰: د کوکچې سين په خوجه غار کې د زاړه (١٩٦٥ ښځه تر ١٩٨٠) او خورا وروستي (٢٠٠٩ ښځه تر ٢٠١٤) د سين جريان ډيټا.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځنډکړنو ته د فردوس ځنډکړنې.

۶. ٤٠ د اوبو نېولو موډل بوړولو کړنلار (د کيچمينټ ماډلينګ ميتودولوژي)

د امو سين په جريان کې بېلابېل رېونده جايدادونه د اوبو لګولو يوه شمېر عملياتي کانالونه، بندونه او پولونه لري.
دا په مستقيم ډول د سينو په جريان باندې په داسې حال کې اغېزه کوي چې په پنځي ډول د سينو (سيندونو) جريان نه کوي. دا د هايدروولوژيکي ماډل په اوډون او پيرامېټر کولو مستقيم تاثير لري چې کولی شي، د کيچمينټ هايدرولوژي تقليد وکړي.
دا ډول ماډل يوازې هغه پېر د امکان وړ دی چې د جريان بدلونونه (انحراف) / کچو مېچو اندازه کول په بېلابېلو اصلي ويالو، بيراجونو او بندونو کې شتون و لري. دا معلومات شتون نه لري؛ د دې مانا دا ده چې دا شونې نه ده چې د کيچمينټ پر بنسټ ماډل کيليبريټ / پيرامېټريز کړي، هغه چې کولی شي په مانا سره د کيچمينټ اوسني حالت انډول کړي.
په دې توګه، په کلداره کې د امو دريا سيند د جريان اټکل کولو له پاره، د هرې فرعي غصب ونډه اندازه / اټکل شوې وه چې په هر فرعي زېرمو کې د ډېرې لاندې د ګيج سټيشن د جريان پر اساس. تر ټولو لاندې د ګيج سټيشن غوره شوی ځکه چې د پورته سين انحراف / مقرراتو اغېزې د مخه په دې کې شتون دي.
شکل ۰۷-۱۱ افغانستان د کلدارې د ځېلو په سيمه کې د ډېرى ښکته ګيج سټيشنونو (د اوبو مېچې اډې) موقعيتونه ښيې، چې په کې د کلوخ تپې ګيج شامل دي.
د کوندوز په فرعي کيچمنټ کې سټيشن، د کوکچې فرعي کيچمينټ کې د خوجه غار ګيج سټيشن او د پنج فرعي کيچمينټ کې د شغنان ګيج سټيشن. د وخش او کافرنيګان د فرعي نيول کيدو له پاره د جريان ډاټا شتون نه لري ځکه چې د ګيج سټيشنونه په افغانستان کې نه دي بلکه په

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګاونډي تاجکستان کې دي. له همدې امله په افغانستان کې د ګيج سټېشنونو څخه د وخش او کافرنيګان سيندونو د ونډې اټکل کولو له پاره په دې انګيرنه کې کارول کې ده چې د کلدارې جال يوه شان دي او د سيندونو انحراف او مقررات په بيلابيلو فرعي ځمکو کې يوه شان دي. برسېره پر دې، دا انګېرنه چې د ځړولو د ساحې په زياتوالي سره د کښت جريان زياتېږي.

په دې توګه، د ځغاستې په غېر منظم ځايونو کې د سين د جريان اټکل کولو له پاره د لېږد کړنلار غوره شوه. دا کړنلار د هايدرولوژيکي پلوه ورته، ورته واټرشيډونو (يعنې همجنسي) او د لوړو خارجونو له پاره د تطبيق وړ ده، هغه چې په عمومي ډول د کيچمين جيولوژي څخه خپلواک دي (ميک مهون او ال.، ۲۰۰۲).

برسېره پر دې، د توزيع تناسب د ځينې برېښنا سره د نيول شويو ساحو د تناسب سره مساوي ګڼل کېږي.

ب. په رياضي کې، د لېږد کړنلار په لاندې ډول بيان شوې:

چېرته چې Qu او Qg په اوډون سره په ناګک شوي او ګنډ شوي سايټونو کې خارجيږي (m۳/s)؛ Au او Ag اړوند سيمې دي په پراخه کچه توپير لري او راپور شوي (km۲). exponent b ارزښتونه له ۰.۵ څخه تر ۰.۸۵ پورې دي. د ۰.۶ ارزښت لکه څنګه چې د مک ماهون (۱۹۸۲) لخوا وړانديز شوی و.

په پايله کې، په کلداره کې د امو سين جريان په ۰۷-۱۲ شکل کې د سکيميک په پلي کولو سره اټکل شوی. په هرراز، د سکيميک پلي کولو د مخه، د کولخ تپې او شيغنان ګيج سټېشنونو کې مشاهده شوي جريان د دوه کلن جريان ريکارډونو لومړني مشاهده شوي (د بيلګې په توګه د اکتوبر ۲۰۱۲ څخه تر سپټمبر ۲۰۱٤) څخه پنځو کلونو (د ۲۰۰۹ کال د نومبر څخه تر سپټمبر ۲۰۱٤) پورې غځول شوي. د خوجه غار ګيج سټېشن کې ليدل شوي جريان مودې غځولو (تمديد) ته اړتيا نه لري ځکه چې دا ټول پنځه کلنه موده پوښي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

د ۲۰۰۹ کال د نومبر څخه تر سپتمبر ۲۰۱۲ پورې د جريان ريکارډونو غځول د کلوخ تپې او شيغنان ګيج ستېشنونو او د دوی د سمدستي بر د اوبو مېچې (اپ ستريم ګيج ستېشنونو) ترمنځ د ارتباط په ټاکلو سره ترسره شوي چې د ۲۰۰۹ کال د نومبر څخه تر سپتمبر ۲۰۱٤ پورې د جريان ريکارډونه درلودل. د چار دره او اشکاشم ګيج ستېشنونه ۰۷-۱۱) په اوډون سره د کولخ تپې او شيغنان ګيج ستېشنونو کې د ښکاره شوي جريان د اړېکې په جريان کې ګمارل شوي. شکل ۰۷-۱۳ او ۰۷-۱٤ شکل په اوډون سره د کلوخ تپې / چار درې او شيغنان / اشکاشم ګيج ستېشنونو کې د جريانونو ترمنځ اړيکې ښيي. په ټوله کې، ګرافونه ښيي چې غوره فټ د ټيټ جريان په جريان کې تر لاسه کيږي.

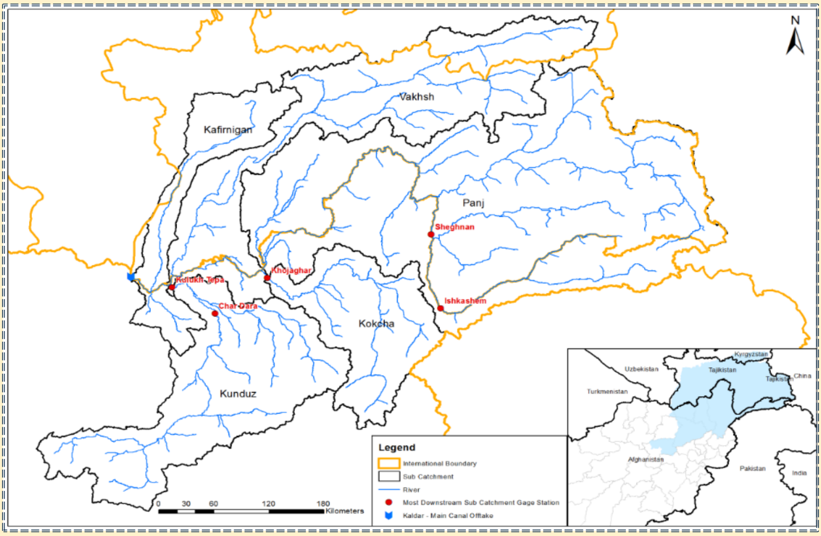

انځور ٦. ۱۳۲ شکل ۰۷-۱۱: د کلدارې په اخستو (کيچمنټ) کې د سيند د ګيج ستېشنونه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

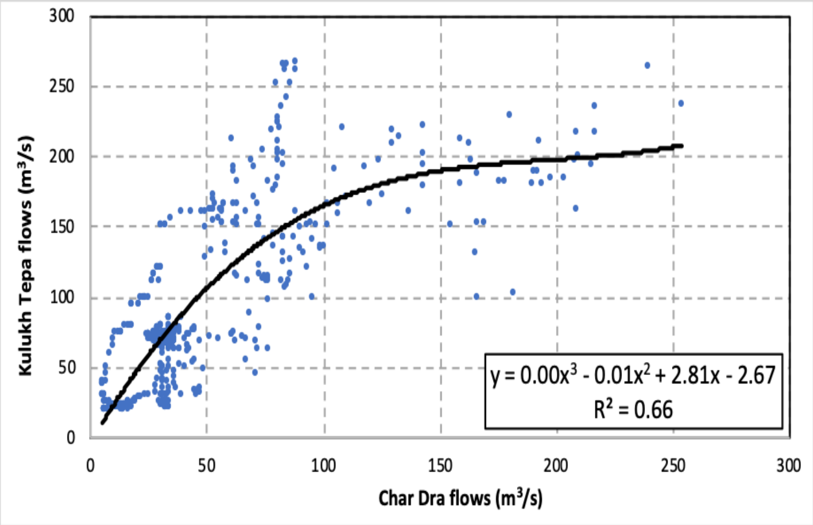

څېره ٦. ۲۰ شکل ۷-۱۳: د کولخ تپې او چار دره اوبو مېچې ادې کې د لیدل شوي جریانونو ترمنځ اړیکه.

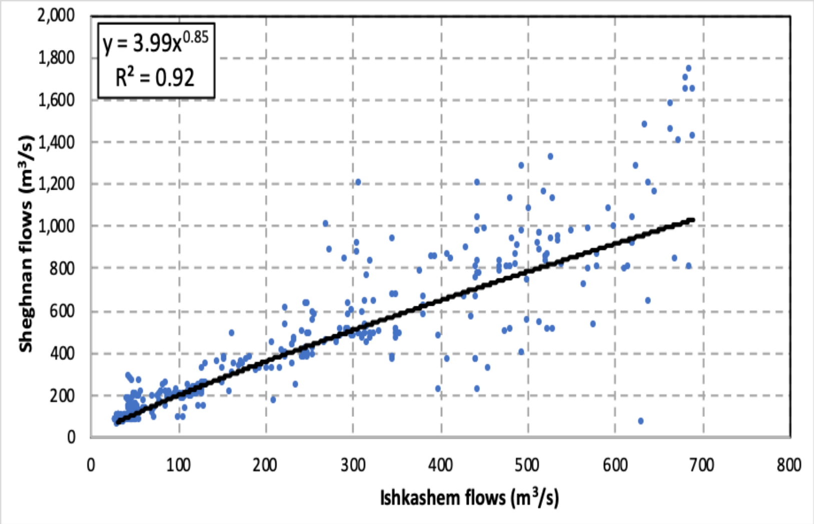

څېره ٦. ۲۱ شکل ۷-۱٤: د شیغنان او اشکاشم اوبو مېچې ادې کې د لیدل شوي جریانونو ترمنځ اړیکه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتېکړنو ته د فردوس ځتېکړنې.

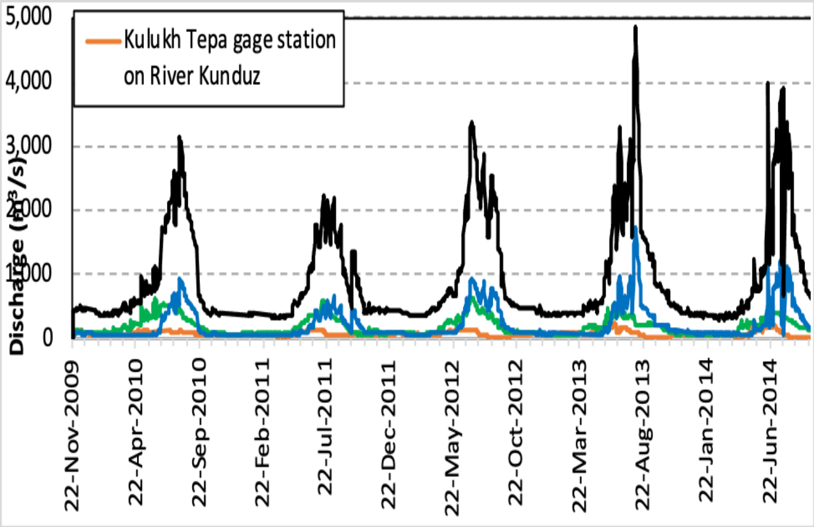

ځېره ٦. ۲۲ شکل ۰۷-۱۵: د امو سین د سین جریان اټکل د کلدارې په وړاندېز شوي لویې ویالې کې.

٦. ٤١ په کلدارې کې د اوبو پرتلنې شننه

په هایدرولوژي کې، د اوبو پرتلنې ټولوالي دننه او بهر د اوبو جریان تشریح کولو له پاره کارول کیږي. د غوره تاکلې پایلې سره. په کلداره کې د پروژې د ساحې له پاره یکړ ټولواله وړاندیز شوې، لویې ویالې ځخه د لږ پورته ځخه سمدستي لاندې ته غځول کیږي.

په کویه کې د ټولوالې له پاره د اوبو پرتلنې مېچه په لاندې ډول روښانه کې دی شي:

چېرې چې کین = د امو سین د لویې ویالې ځخه پورته بهیږي؛ زورنه یا قوت = د امو سین د لویې ویالې د جریان لاندې جریان او د چاپېریال جریان / غوښتنې شاملې دي؛ Qd = د پروژې د اوبو غوښتنه چې د اوبو لګولو، د کورنۍ یو او ځارویو عرضه په کې شامله ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

۶. ۲ ٤ د اوبو لګولو غوښتنه

د وړانديز شوي ۶۰۰,۰۰۰ اېکتاره غوښتل شوې سيمې له پاره د پروژې د اوبو لګولو غوښتنې په جدول ۸ کې لنډيز شوي.
د اوبولګولو لوړې کچې غوښتنه ۱،۱۰۱.۴۳ مکعب مېټره پر ثانيه ده او د غبرګولی (جون) په مياشت کې پېښېږي.
په ټوله کې تر ۱۳،۰۱۶.۴۳ مېليون مکعب مېټره (يا ۱۳،۰۱ بېليون درېنګلې مېټره) د امو سين جريان به په کال کې د پروژې د اوبو لګولو غوښتنې پوره کولو له پاره بشپړې شي.

مياشتې	د کروندو خړوبولو غوښتنه	
	مکعب مېټره پر سانيه	مېليون مکعب مېټره
وری	۳۱۱.۸۹	۸۰۸.۴۱
غويي	۸۵۵.۴۹	۲۲۹۱.۴۳
غبرګولی	۱۱۰۱.۴۳	۲۸۵۴.۹۲
چنګاښ	۸۹۱.۳۷	۲۳۸۷.۴۳
زمری	۷۷۴.۸	۲۰۷۵.۲۴
وږی	۵۳۰.۸۲	۱۳۷۵.۸۸
تله	۲۷۳.۷۷	۷۳۳.۲۸
لړم	۵۶.۷۸	۱۴۷.۱۷
ليندۍ	۰.۵۶	۱.۵
مرغومی	۰.۱۸	۰.۴۸
سلواغه	۱۷.۴۸	۴۳.۷۹
کب	۱۱۰.۸۹	.۲۹۷
د کوش تپې لويې ويالې پروژې کلنۍ غوښتنه		۱۳۰۱۶.۴۳

لښتيليک ۶. ۱۰ د ۶۰۰،۰۰۰.۰۰ اېکتاره غوښتل شوې کروندو له پاره د اوبولګولو مياشتنۍ غوښتنه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶. ۴۳ د کورنۍیو اوبو غوښتنه

د پروژې د کورنۍ یو اوبو کلنۍ اړتیا ۳۱ مېلیون درېنګلي مېتره ده، چې د ۰.۹۸ درېنګلي مېترو ته ژباړل کېږي، که اټکل کېږي یوه کال ۳٦٥ ورځې وي. د کورنۍ یو اوبو اړتیا په دې انګېرنه سره اټکل شوې چې د پروژې په ساحه کې به د ولایت د ټولې ګڼې ګونې له سلو ۴۰٪ به د کانال څخه ګټه پورته کړي. په دغو ولایتونو کې کوندوز، جوزجان او بلخ شامل دي.

۶. ٤٤ د څارویو د اوبو غوښتنه

د پروژې د څارویو د اوبو کلنۍ غوښتنه ۴۸.۸ مېلیون درېنګلي مېتره ده، چې ۱.۵۵ مکعب مېتر پر ثانیې ته ژباړل کېږي یا ده، ګڼل کېږي چې یوه کال ۳٦٥ ورځې وي. په دې اټکل کې د غواګانو بېلابېل څارویو، وزې، پسونه، قره قل، خره، اوښان، اسونه، بیانکو (د اس بچې)، ټټو(کچر)، مرغان، فیل مرغان او مرغان شامل وو.

۶. ٤٥ د چاپېریال غوښتنې

د چاپېریال اوبو بهېدل (جریان) د سین د جریان هغه برخه ده چې په اړین نورمال ډول د سین ټولواله کې د سین ټولوالي د ښکلا او ایکولوژیکي پیداوارو (محصولاتو) له پاره پرېښودل شي. په بله وینا، اړینه ده چې وچې، مخدبې یا خلاص نه شي. د چاپېریال جریان د کلنۍ اوبو بهېدلو منځنې کچې له سلو ۱۰٪ ده (۹۲۶.۲۹ مکعب مېتر پر ثانیه څخه له سلو ۱۰٪ اخیستل کېږي)؛ د ۹۶.۲۳ مکعب مېتر پر ثانیه یا په کال کې ۳.۰۴ بېلیون مکعب مېتره ارزښت ورکوي. د له سلو ۱۰٪ یکړ کارول شوی وو، ځکه چې د هغې لاندې، د چاپېریال شرطونو د خرابیدو په اړه پرېکړه (قضاوت) کېږي (وولکر، ولف کریستین او ولټر، ۲۰۰۸)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويي وياڼي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښتکړنو ته د فردوس څښتکړنې.

۶. ٤٦ په کلدار کې د امو سین د اوبو د پرتلنې په اړه پایله

په کلدار کې ټوله غوښتنه په لنډيز کې ده،

۹ لښتيليک په ياد و لرئ چې د چاپيريال جريان د پروژې غوښتنې برخه نه ده، ځکه چې دا به خلاص نه شي (د بيلګې په توګه دا د اوبو د توازن په معادله کې د لاندې جريان يا Qout برخه جوړ وي.) پروژې لوړ اړتيا ۱،۱۰۳.۹۶ مکعب مېتر پر ثانيه د غبرګولی (جون) په مياشت کې پيښيږي. تر ۱۳،۰۹۶.۴۶ مېليون مکعب مېتر (يا ۱۳.۱۰ مېليارد مکعب مېتر) د امو سيند جريان به په کال کې د پروژې غوښتنې پوره کولو له پاره خلاص شي.

د پروژې غوښتنې په اوږون سره په کلداره کې د امو سين د ټولو لوړې کچې، منځنۍ او لږ تر لږه اټکل شوي جريان (له سلو ۴۱.۰٪، ۴۵.۳٪ او ۵۶.۹٪) ده. دا په دې مانا ده چې د ۹.۹۳ څخه تر ۱۸.۸۶ بېليون مکعب مېتر) يا په منځنۍ کچه ډول (۱۵.۸۴ بېليون مکعب مېتر) به په کال کې د لاندې کاروونکو له پاره شتون و لري ، د چاپېريال د اړتيا سره چې په کال کې ۳.۰۴ مېليارد مکعب مېتر اټکل شوی.

مياشتې	د کروندو خړوبولو غوښتنه (مکعب مېتره پر سانيه)	کورنۍ يو غوښتنه (مکعب مېتره پر سانيه)	ښاروی يو غوښتنه (مکعب مېتره پر سانيه)	ټول ټال (مکعب مېتره پر سانيه)	ټول ټال (مکعب مېليون)
وری	۳۱۱.۸۹	۰.۹۸	۱.۵۵	۳۱۴.۴۲	۸۱۴.۹۸
غويي	۸۵۵.۴۹	۰.۹۸	۱.۵۵	۸۵۸.۰۲	۲۲۹۸.۱۲
غبرګولی	۱۱۰۱.۴۳	۰.۹۸	۱.۵۵	۱۱۰۳.۹۶	۲۸۶۱.۴۶
چنګاښ	۸۹۱.۳۷	۰.۹۸	۱.۵۵	۸۹۳.۹	۲۳۹۴.۲۲
زمری	۷۷۴.۸	۰.۹۸	۱.۵۵	۷۷۷.۳۳	.۲۰۸۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

وړی	۵۳۰.۸۲	۰.۹۸	۱.۵۵	۵۳۳.۳۵	۱۳۸۲.۴۴
تله	۲۷۳.۷۷	۰.۹۸	۱.۵۵	۲۷۶.۳	۷۴۰.۰۴
لړم	۵۶.۷۸	۰.۹۸	۱.۵۵	۵۹.۳۱	۱۵۳.۷۳
لیندی	۰.۵۶	۰.۹۸	۱.۵۵	۳.۰۹	۸.۲۸
مرغومی	۰.۱۸	۰.۹۸	۱.۵۵	۲.۷۱	۷.۲۶
سلواغه	۱۷.۴۸	۰.۹۸	۱.۵۵	۲۰.۰۱	۵۰.۱۴
کب	۱۱۰.۸۹	۰.۹۸	۱.۵۵	۱۱۳.۴۲	۳۰۳.۷۸
د کوش تپې لویې ویالې پروژې کلنۍ غوښتنه					۱۳۰۹۶.۴۶

لښتیلیک ٦. ١١ کلدارې (کوش تپې لویې ویالې) د ټولو اړتیا کچې اوبو غوښتنې لنډیز

شکل ١٦-٠٧ کلدارې د امو سین له پاره د Weibull د وېشلو (Weibull, ١٩٣٩) پر بنسټ د جریان دورې وکر (FDC) ښيي. FDC د ډېر له سلو ښيي چې د سیند جریان ګوندې د ګټو ارزښت سره برابر یا ډېر وي. دا لیدل کې دی شي چې د پروژې غوښتنې د ډېری مودې له پاره ټل ترتله پوره کړې، پرته له هغه پېر ښخه چې د امو سین جریان له سلو ٣١ ٪ ښخه تر ٣٥٪ او ٤١ ٪ ښخه تر ٤٣٪ سره برابر یا ډېر شي.

نومورې موده تردېره د غویې (می) په میاشت کې د عادې کال له پاره وي؛ او په ورې، غویی، غبرګولی، چنګاښ، زمری یا (اپریل، می، جون، جولای او سپتمبر) کې د وچ کال له پاره (شکل ٠٧-١٧ او ١٨-٠ شکل). سره له دې، د پروژې غوښتنې به په دوامداره توګه د یوه لنډبل کال په ټولو میاشتو کې پوره شي (شکل ٠٧-١٧).

د پروژې میاشتنۍ غوښتنې کسر په ١٠ جدول کې لنډیز شوي دې. د عادې کال له پاره، ټول کسر ٠.٦٠ بېلیون (مېلیار) مکعب مېتره دی او د غویې (می) په میاشت کې پېښېږي؛ د وچ کال له پاره ټول کسر ۴.۰۶ بېلیون مکعب مېتره دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

۴.۰۶ بېليون مکعب مېتره ترټولو لوړ (اعظمي) کمښت د کوندوز ولايت په قلعه ذال کې د وړانديز شوي، د سروندي (بند) ژوندی زېرمې سره ورته دی.

مياشتې	د پروژې غوښتنه کمښت په (بېليون مکعب مېتر)		
	په وچ کال کې د امو سين د جريان کمښت (بېليون مکعب مېتر پر مياشت Billion) (M³/Month	په نارمل يا عادي کال کې د امو سين د جريان کمښت (بېليون مکعب مېتر پر مياشت) Billion) (M³/Month	په لوند کال کې د امو سين د جريان کمښت (بېليون مکعب مېتر پر مياشت) Billion) (M³/Month
وری	۱.۱۹	۰	۰
غويی	۱.۴۷	۰.۶۰	۰
غبرکولی	۱.۲۲	۰	۰
چنګاښ	۰.۸۴	۰	۰
زمری	۰	۰	۰
وږی	۰.۳۵	۰	۰
تله	۰	۰	۰
لړم	۰	۰	۰
لیندۍ	۰	۰	۰
مرغومی	۰	۰	۰
سلواغه	۰	۰	۰
کب	۰	۰	۰
ټول ټال کالنی (هر کالي يا يوه فصل) کچه	۴.۰۶	۰.۶۰	۰.۰۰

لښتيليک ۶. ۱۲ په کلداره کې د لوند، نورمال او وچ کال له پاره د مياشتنی پروژې د غوښتنې کمښت لنډيز.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

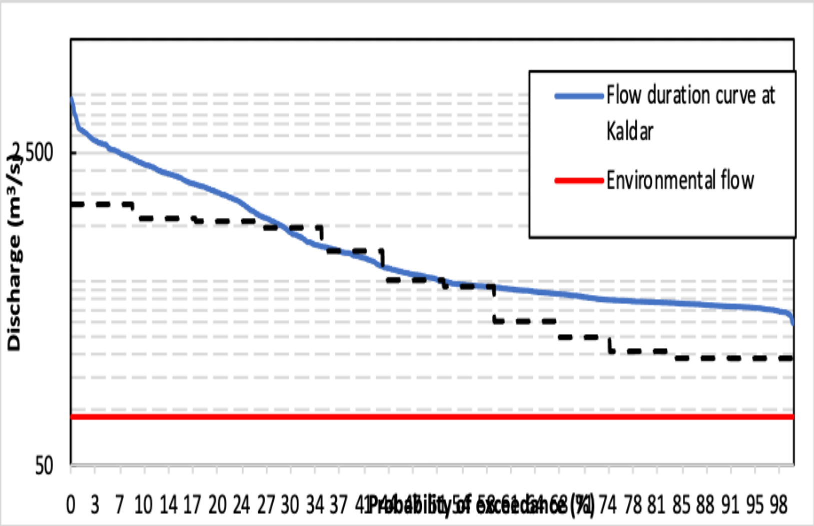

ښېره ٦. ٢٣ شکل ٠٧-١٦: په کلداره کې د امو سين د جريان دورې وکر، په عمودی محور سره په ټاکلي تلې.

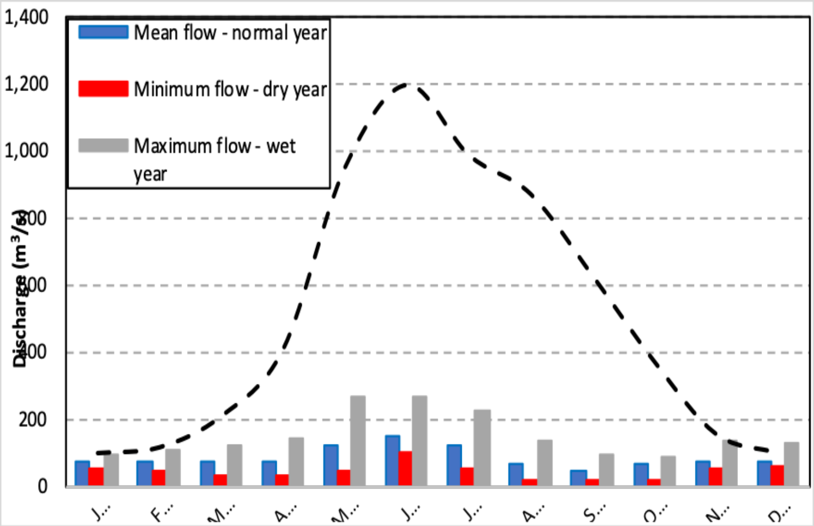

ښېره ٦. ٢٤ شکل ٠٧-١٧: بنستيز کرښې د لېر تر لېره او ډېري منځنۍ کچې د مياشتې په کلداره کې د امو سين د جريان دورې وکر، په عمودی محور سره په ټاکلي تلې کې د پروژې غوښتنې او د چارپيريال اوبو بهېدو سره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

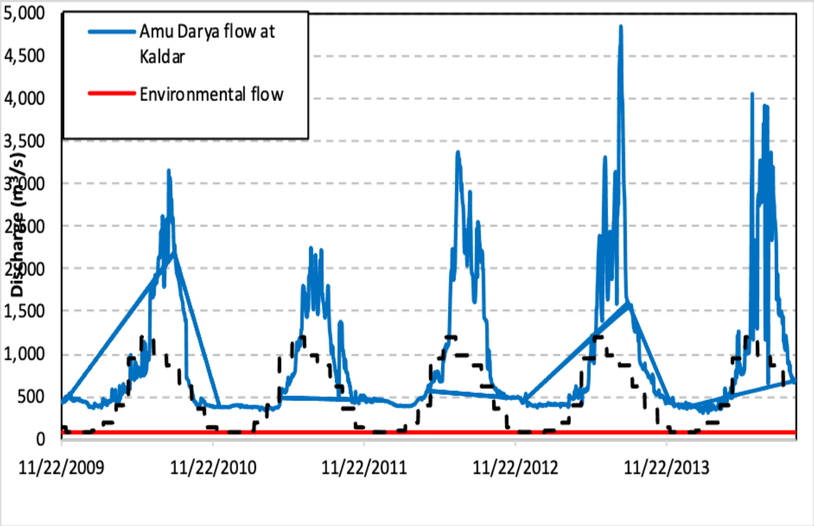

ښېره ٦. ٢٥ شکل ٠-١٨: د امو سين هايدروگراف پلاټ (د ځمکي توټه، د اوبو تېردو کېسه، ناول يا افساني بنسټيزه خاکه)، د اوبو لګولو غوښتنه او د چاپيريال جريان.

۶. ٤٧ په کلداره کې د امو سين جريان د جريانونو شننه

د سينو (سيندونو) په ټولواله (سيستمونو) کې د سيلابونو ډېرېدل د هيدروليک جوړښتونو په ډيزاين کې لومړنی غوراوی لري. له بلې خوا، د سين خورا ټيټ جريان د غوښتني پوره کولو له پاره ډار (وېره يا خطر) رامنځته کوي. په دي توګه د اوبو ټولوالو د پلان کولو، ډيزاين او مديريت له پاره د دوی د تکرار نرخونو پوهېدلو ته اړتيا ده.

د خورا ارزښت شننه مانا په لويه کې د اوبو وېشلو په ټاکلو کې کارول کېږي چې د خورا لويو پېښو احتمالي تشريح کوي. د هيدرولوژي په اړه، د خورا ارزښت شاخص سره د خورا ارزښت وېش (y =٠) او y > ٠ ډېري واري پېښېږي (د بېلګې په توګه په اوږدون سره سپړنې او ټوټو وېش). برسېره پر دې، د بېرته راستنېدو

(c) ketabton.com: The Digital Library

موده (T)، چې د تکرار دمه (وقفه) هم ویل کېږي، د يوې ځانګړې سختې پېښې څخه اټکل کې دی شي:

$$T [Year]= n/t *۱/۱-G(x)$$

چې G(x) د xt حد څخه پورته د حدونو احتمالي ويش استازيتوب کوي، په n دوره کې (د بيلګې په توګه کلونو) کې د t کتنو له پاره حساب شوی. په رياضي کې، G (x) په لاندې ډول څرګند شوی:

$$G (x)= ۱- (۱+ y * x-x_t / β)^-۱/y \quad if\ y ≠ ۰$$

$$G (x)= ۱- exp(- x-x_t / β) \quad if\ y = ۰$$

β يوه پيراميټر دی چې د ځانګړي ويش له پاره ځانګړی دی.

ويليمز (۱۹۹۸) د اوبو ټولوالي هايدرولوژيکي خورا ارزښت شنني وسيله جوړه کړه، ECQ. ECQ، د ايکسل پر بنسټ پروګرام يا برنامه، د وېش بنسټيزو توکو (پيراميټونو) په ټاکلو پام کولو سره د درځې او ستې وېش اندونه کاروي.

y، β او داسې نورو. د لوړ ټکي (حد) حد (POT) ارزښتونه/ ښکاربېدنې، پېر t، په ويټسپرو (WETSPRO) کې د ليدل شوي يا ماډل شوي اوږد مهاله وخت جريان د پېژند شننې (ډيټا تحليلونو) څخه ترلاسه کېږي (Willems ,۲۰۰۸).

په دې توګه، په کلداره کې د امو سين اټکل شوی جريان په WETSPRO کې د ورکړل شوې پېژند (اېن پټ ډيټا) په توګه ګمارل شوی و. لاسته راغلې WETSPRO POT ارزښتونه بيا په ECQ کې د ورکړل شوې پېژند په توګه ګمارل شوي.

لوړ جريان د شمېرو وېش سره ښه وړ دی، په داسې پېر کې چې ټيټ جريان د وېش له پاره وړ وو.

تېروتنه (ايرور)! د حوالې سرچينه ونه موندل شوه. او تېروتنه (ايرور)! د حوالې سرچينه ونه موندل شوه. په اوډون سره، د بېرته راستنيدو د مودې په ګډون د اخستل شوي لوړ او ټيټ جريان ښودل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

د ټاکل شوي راستنیدو دورې له پاره سیلاب او ټیټ جریان په ۱۰ لښتیلیک کې لنډیز شوې. د سیلاب جریان ته د ۱۰۰ کلونو بېرته راستنیدو دورې په پام کې نیولو سره پاملرنه کېږي. چې دا د ډیزاین جریان دی، چې ډېری وختونه په افغانستان کې د هیدرولیک جوړښتونو له پاره وړاندیز کېږي (لینډیل ملز لمیټډ، ۲۰۱۷؛ لینډیل ملز لمیټډ او موټ مکډونالډ، ۲۰۱٤؛). په دې توګه، د ۷،۷۵۷.۸۱ درېنګلې مېتر پر ثانيې جریان باید په غوره توګه د پروژې د هیدرولیک جوړښتونو په ډیزاین کې و کارول شي. ډېرى پېر په افغانستان کې د هیدرولیک جوړښتونو ډیزاین کولو له پاره د سیلاب تېرېدلو منده (جریان) د ۱۰۰ کلونو بېرته راستنیدو دورې په پام کې نیولو سره پاملرنه کېږي.
د لینډیل ملز لمیټډ ۲۰۱۷ زېږدي او د موټ مکډونالډ ۲۰۱۴ زېږدي یادونو سره سم لکه څنګه چې دوی وایي ۷،۷۵۷.۸۱ مکعب مېتر پر ثانيې د اوبو تېرېدلو منده اړینه ده چې په غوره توګه د پروژې د هیدرولیک ودانۍیو یا جوړښتونو له پاره په ډیزاین کې و کارول شي.
په بله مانا چې هره هیرولیکي ودانۍ د نوموړې کچې اوبو مندې په وړاندې خوندېتوب و لري او ټاکلي کچه ته یې ډیزاین و شي.
او هغه ژۍ چې د امو سیند په دوې برخو وېشې او نبغ په نیغ د امو سیند د بېلولو جوګه ګرځي اړینه ده چې د هیدرولیک جوړښتونو ډیزاین کولو له پاره د سیلاب تېرېلو منده (جریان) د ۱۰،۰۰۰ کلونو بېرته راستنیدو دورې په پام کې نیولو سره پاملرنه کېږي. چې د ۱۸،۲۹۲.۰۰مکعب مېتر پر ثانيې د اوبو تېرېدلو مندې ته یې ډیزاین اړین دی.

لښتیلیک: د امو سیند سیلاب او د بېرته راستنیدو د ټاکل شوي مودې له پاره ټیټ جریان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

د بېرته ستنيدو موده په (کلونه)	د اوبو تېرېدلو لوړه کچه يا لوړ جريان (m^3/s)	د اوبو تېرېدلو ټيټه کچه يا ټيټ جريان(m^3/s)
۱	۳،۲۹۰	۳۵۴
۲	۴،۷۴۴	۳۲۰
۵	۴،۴۴۰	۲۸۳
۱۰	۵،۰۵۲	۲۶۰
۱۵	۵،۴۴۹	۲۴۹
۲۵	۵،۷۴۸	۲۳۶
۵۰	۶،۸۱۸	۲۲۰
۱۰۰	۷،۷۵۸	۲۰۶
۲۰۰	۸،۸۲۷	۲۰۶
۵۰۰	۱۰،۴۷۰	۱۸۰
۱،۰۰۰	۱۱،۹۱۳	۱۷۰
۱۰،۰۰۰	۱۸،۲۹۲	۱۴۵

لښتيليک ٦. ۱۳ د امو سيند سيلاب او د بېرته راستنيدو د ټاکل شوې مودې له پاره ټيټ جريان.

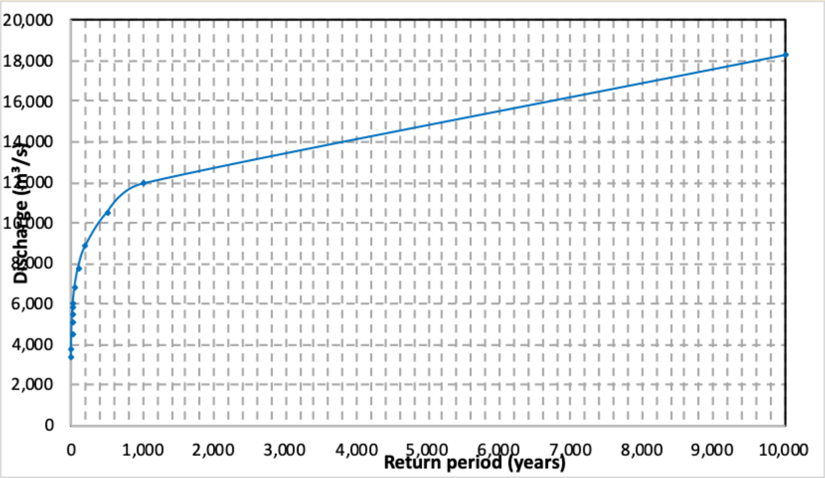

ښېره ٦. ۲٦ په کلداره ولسوالۍ کې د امو سين ډېرو اوبو تېرېدولو د بيرته راګرځيدو موده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکستان ولسمشر څېړنو ته د فردوس څېړنې.

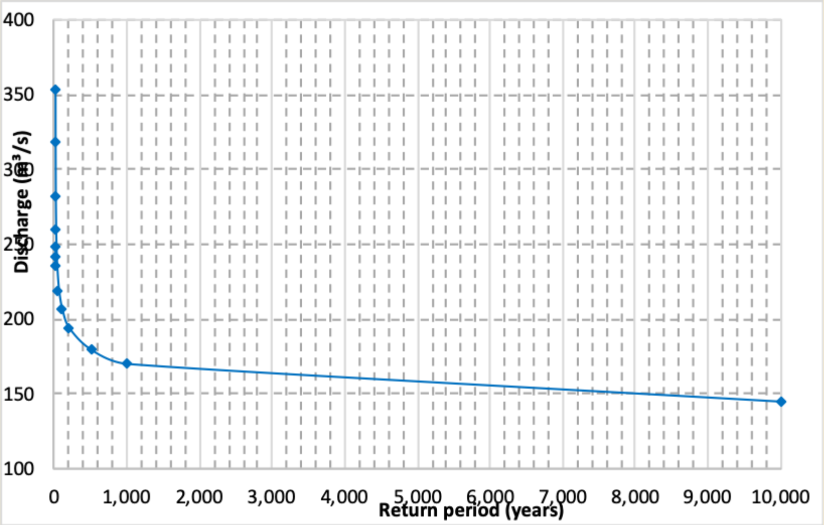

څېره ٦. ٤٧ په کلدارې ولسوالۍ کې د اموسين د تېټو / وچکالۍ اوبو تېرېدلو بېرته راګرځيدل.

٦. ٤٨ د اوبو لګولو او اوبو ايستلو تولوالې

د اوبولګولو تولوالې ډيزاين لومړنۍ موخه د خالص اوبولګولو وړ سيمه کې د ځمکې هر کونج ته اوبه رسول دي. دا د سيمې د ويش په کچې د اکمالاتو او اوبو ايستلو له پاره د ويالو ښاخونو (کانالونو شبکې) د وړ پلان جوړونې او ډيزاين کولو له لارې ترلاسه کې دی شي. د ويالو (کانالونو) کتنې (معاينې)، ساتنې او همدارنګه د کرنيزو کتنو د تګ له پاره اړينه ده چې د ويالو په اوږدو کې د سرک شاخونو (شبکو) له پاره شرطونه هم شتون و لري.

د پروژې سرکونه بايد د غوښتل شوې کروندو څخه بهر له لوې لارو سره و تړل شي.

د دې له پاره غوښتل شوې کروندو کې تولې تولوالې په داسې ډول ډيزاين شي چې په داسې شونتيا سره به وي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښتګړنو ته د فردوس ځښتګړنې.

- کرونده ته د اوبولګولو، اوبو رسولو او سرباري (اضافي) اوبه په اغېزمنه توګه د ايستلو له پاره ګټور وي؛
- د ساتنې لګښت د ټولوالې ټول لګښت په ساتلو سره، سره له وتېز پامه ګټور وي.
- د اسانه خوځيدا او ساتنې له پاره د منلو وړ.

د پروژې د هر اړخ له پاره د غوره ډيزاين د ټاکلو له پاره د شونتيا لوستې (امکاناتو مطالعې) اړتياوو سره سم، ټرون کونکي د امو سيند څخه د کوش تپې لويې ويالې له پاره د ترلاسه کولو ترټولو وړ ځای غوره کولو له پاره د غوره روغولو لړۍ ترسره کړه.

په هر راز، د کرنې وزارت له خوا چمتو شوي معلومات د ټرون کونکي له خوا نيغ په نيغ ډول د امو سين په کوش تپې کې ثبت شوی، د اوبو له کچې سره سمون نه خوري.

د کرنې، مالدارۍ او اوبولګولو وزارت (MAIL) له خوا چمتو شوي د اوبو کچه ۳۱۶.۰ مېتر وه، بيا هم کله چې ټرون کونکي (مشاور) د مارچ په ۲۰۱۹ زيږدي کې په سيمه کې کچه و کتله (معاينه) کړه، دا ۳۰۷ مېتره وه. د دې په رڼا کې، د کوش تپې لويې ويالې (کدارې يا اصلي کانال) له پاره ټول سمونونه به خورا توپير و لري که چېرې د اوبو لګولو کړنلاره منځې (ثقل) ته اړتيا و لري.

وروسته، د کرنې، مالدارۍ او اوبولګولو وزارت (MAIL) وړانديز و کړ چې په کوش تپې کې WL د ۳۱۱.۰ مېتره په توګه و ګڼل شي. مشاور د ډېرې سمونونو او ترلاسه کولو نقطو له پاره روغوی (اصلاح) ترسره کړې (د کاري پروګرام فعاليت ۲,۲,٤). په پای کې پرتله کول په دوې اختيارونو پورې و ټاکل شو:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

۱. د کوش تپې څخه د لويې ويالې سروندي اوبون له پاره د MAIL له خوا وړانديز شوی د ۳۱۱.۰ مېتر WL سره؛
۲. د کلدارې څخه د د لويې ويالې سروندي اوبون (د کوش تپې څخه شا او خوا ۳۰ کيلومېتره لاندې) د ۳۰۴.۰ ۰ مېتر WL کچه او د هغې پرلېکه کېدلو سره.

لاندې انځور د دوو سروندو ځايونه او د دوی د لويې ويالې اوبون (اصلي کانال ترتيب) په ګوته کوي.

انځور ۶. ۱۳۳ ژېړ ګل مېخ د کلدارې لويې ويالې سروندی (اېنټيک، سربند) ځای او بانجاني ګل مېخ کوش تپې لويې ويالې سروندی ځای نخښه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

۶. ٤۹ په سروندي کې د اوبو کچه

د امو سين يوه پنځي (طبيعي) سين دی چې د سيلابونو په جريان کې د منځني جريان دورې او لږ تر لږه جريان په موده کې په توپير سره تېرېږي.
د دې جريان هره دوره په ټاکلې پېر کې د ورته اوبو کچه لري چې هر کال توپير لري.
د کوش تپې پروژې ډيزاين کولو له پاره لږ تر لږه اړتيا د ۵۰ کلونو په اوږدو کې د جريان او کچې اندازه کول او همدارنګه د سيندونو تېرېدو (کراس) برخې دي.
د مشاور په اټکل کې، د داسې يوې لويې پروژې د خبرولو له پاره د بنسټيزو معلوماتو نشتوالی شتون درلود. مشاور دا مسله د تصور پروژې راپور (مارچ ۲۰۱۹) په مسوده کې راپور کړې، هغه چې د ۲۰۱۹ په مې کې پای ته رسيدلی و.
يوه ځل بيا، مشاور د ۲۰۱۹ کال د اګست په ۳۱ نېټه د دې ډول معلوماتو ليست د کرنې، مالدارۍ او اوبولګولو وزارت ته وړاندې کړ، مګر بيا هم (MAIL) ادعا و کړه چې ټرونکونکي کمپنۍ (مشاور) نيمګړې چال چلند (بېوسه درو درمل، ناوړه سلوک، کافي درملنه) نه ده کړې.
د سرچينې شننه په پايله کې د ۲۰۱۹ زېږدي د اکتوبر په ۲۱ او د څېړنې له پيل څخه تر ۱۱ مياشتو زيات وخت وروسته، د افغانستان اسلامي جمهوري دولت (GIRoA) د امو سين د اوبو د اوارې (سطحې) او تېرېدو (کراس) برخې معلومات وړاندې کړل.
د ټرونکونکي (مشاور) اوبوپېژندونکي (هيدرولوژيسټ) خپله لوستې او ماموريت د اګست په ۲۰۱۹ کې پای ته ورساوه، له همدې امله د دې وروستۍ يو چمتو شوي معلوماتو شننې له پاره کافي پېر (وخت) نه و، سره له دې چې ټرونکونکي د دې راپور له پاره ګټور معلومات غوره کړل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

د يادولو وړ ده چې دلته د اوبو کچه په پام کې نيول شوې، د امو سين د اوبو لړ تر لړه د اوبو غړوپکولو په ځای کې ده، چې په ټول کال کې په دې اواره (سطحه) يا له هغې پورته اوبه وي. دا غوره ده چې د دې کچې لاندې د لويې ويالې (اصلي کانال) اوارې (سطحې) ډيزاين کړي ترڅو تضمين شي چې اوبه لويې ويالې (اصلي کانال) ته جريان لري.

۶. ۵۰ د اوبو کچه د ټرونکونکي (مشاور) له خوا په پام کې نيول شوې

يوه لوی سند په هر پېر(وخت) او پېر کې د امو سين د اوبو کچه ده. ټرونکونکي (مشاور) يوازې يوه ځل د وړانديز شوي سروندي (اينټک، بند، سربند يا استخراج) ځايونو کې د اوبو کچه مېچه و کړه. ټرونکونکي (مشاور يا کنسلټينټ) د کوش تپې او کلدار په ځايونو کې د امو سيند د اوبو کچه اندازه کړه.
په دې پېر کې، د سين د اوبو کچه په اوډون سره ۳۰۷.۰ مېتر او۳۰۴.۰ مېتر وه. د ډيم – ۳۰ مېتره (DEM-۳۰m) معلومات سروندې سيمې (ډيټا سيټ) پورې اړه لري چې د کرنې، مالداری او اوبولګولو وزارت MAIL او google Earth ګول ايرث ايپ څخه ترلاسه شوي، مشاور و موندل چې دا اندازه کول د اعتبار وړ نه دي. په هرصورت، مشاور ځان مکلف و موند چې د خپلو ماهرېنو سرې تودې (متخصصينو تجربې) او شته معلوماتو پر بنسټ يوه څه اټکل ترسره کړي، ترڅو د ورک شوي معلوماتو رامنځته کولو له پاره نومورې مېچه کول برابر يا تنظيم کړي.

د پرتله کولو موخو له پاره او د کوش تپې غوره کولو له پاره غوره مسله، د کلدارې غوره کول له پاره ترټولو بد حالت له پاره، دلته د اوبو کچه ۳۱۱.۰ مېتره په کوش تپه کې د MAIL له خوا وړانديز شوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

او ۳۰۴.۰ په کلداره کې د مشاور له خوا د نېغ (مستقیم) په سیند کې اندازه کول څخه ترلاسه شوي.

۶. ۵۱ په کوش تپې کې د برېښنا کچه د ب د کرنې، مالدارۍ او اوبولګولو وزارت له خوا ورکړل شوې

د لوستې د دوېیم پړاو له پاره د کرنې، مالدارۍ او اوبولګولو وزارت (MAIL) رسمي لاربنوونې د نووړې وزارت له لورې ورکړل شوي رسمي لاربنوونې د دې شمېرې له خوا وړاندې کېږي الته چې په کوش تپې کې د اوبو کچه ۳۱۶.۰ مېتر ده (په پورتنۍ بنۍ خوا کې ژېړ سیوري).

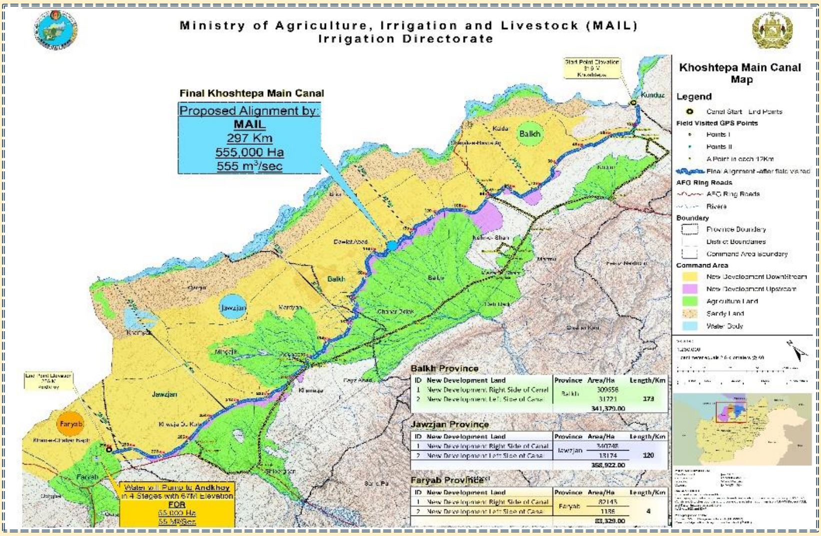

انځور ۶. ۱۳٤ کوش تپې لویې ویالې نخښه.

ترونکونکي (مشاور یا کنسلتینټ) د دې لاربنوونې تر شا سرچینه نه پوهېږي، په هر صورت، د مشاور او MAIL ترمنځ د همغږۍ په غونډو کې، MAIL بیا مختلف لاربنوونې وړاندې کړې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

په کوش تپې (KT) کې د اوبو د کچې له پاره د MAIL له لوري نوې لارښووني د MAIL رسمي لارښووني د مشاور او MAIL ترمنځ د همغږۍ غونډو وروسته بدلې شوې.

په دې غونډو کې، د کرنې او مالدارۍ وزارت مشاور ته لارښوونه و کړه چې په کوش تپې کې د اوبو کچه (WL) د ۳۱۶.۰ مېټر پر ځای ۳۱۱.۰ مېټر په پام کې و نيسي.

دا ارزښت بدل شو ځکه چې د شوروي نخښې (نقشې) چې د ۱۹۷۰ او ۱۹۸۰ کلونو ترمنځ خپرې (صادرې) شوې وې، پخوانۍ ګڼل شوې. له همدې امله، مشاور د شوروي نخښو ځېرتيا (نقشو دقت) باندې تکيه نه کوي لکه څنګه چې لاندې سپړل (توضيح) شوي:

۱. الف- هغه معلومات چې د نخښې په واسطه چمتو شوي دي زاړه دي ځکه چې دا ٤٠ کاله دمخه رامنځته شوي او په پنځې توګه د نن ورځې کچه اوس ورته نه ده.
۲. ب- په دې موده کې د سين مورفولوژي په ډراماتيک ډول بدلون موندلی دی. ادبيات ښهيي چې په دې اړه لويې ناسته (عمومي اجماع) شته چې د امو سيند په څنډو کې بهيدنه روانه ده او لا هم په کمېدو ده. د امو سيند په اوږدو کې د جريان کمښت له ۱۰٪ سلو څخه تر ۳۰٪ پورې اټکل شوی. نور بحثونه (د حوالې سره) د شونتيا وړ لوستې راپور کې د هايدرولوژيکي لوستې کې موندل کې دی شي. لاندې شمېرې ښهيي چې د سين جريان څنګه د پېر (وخت) په تېرېدو سره کمېږي، له همدې امله د WL زاړې کچې سره ربښتنې نه برېښي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

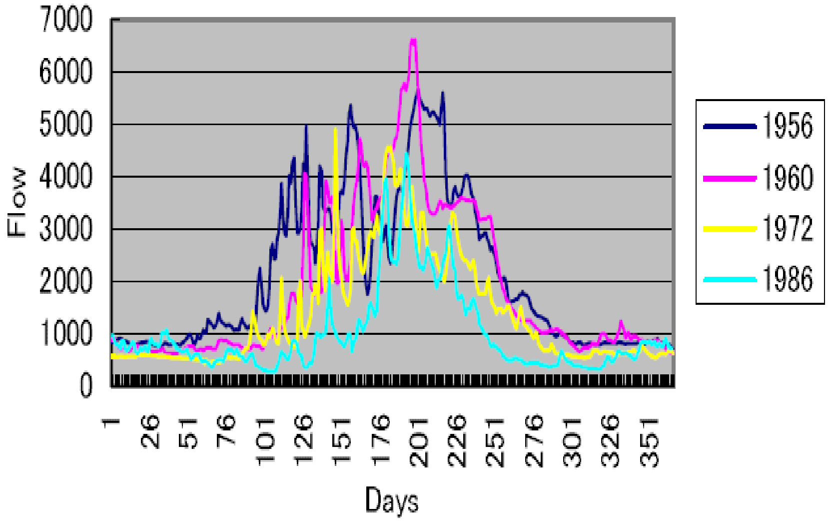

ښېره ٦. ۲۸ شكل ۰۳ ۲۵: د امو سين اوبو تېرېدلو كچه په (۱۹۵۶ – ۱۹۸۶) زېږدي كلونو كې.

۳. ج- په نخښه کې ځرګند شوي د اوبو کچه استدلالي (منطقي) نه دي. لکه ښکاره چې لاندې ليدل شوي، لاندې دوې ګڼې چې په نخښه کې ښودل شوي په ۲ تکي (نقطه) کې د اوبو کچه ۳۱۲.۵ مېتره ښنه يي چې د ۱ تکي (نقطې) ښخه شا او خوا ۱.۵ کيلومېتره ښکته ده، په داسې پېر کې چې د ۱ تکی د اوبو کچه ۳۱۱.۳ مېتره ټيټه ده. د نخښې له مخې د اوبو جريان به د پنځي سين جريان سره مخالف وي، کوم چې منطقي نه دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۹۷ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

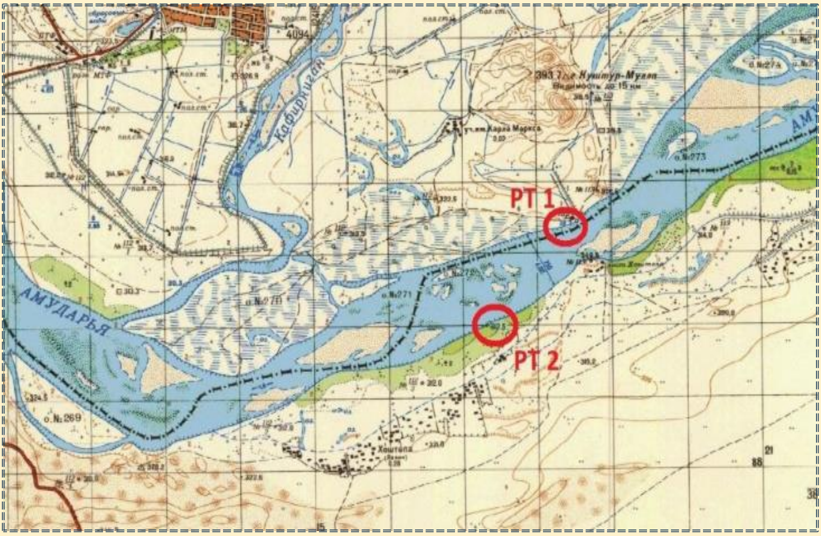

انځور ٦. ۱۳۵ روسيانو د پېر لومړي ټکي او دوېيم ټکي امو سيند د اوبو اوارې (واټر ليول، د اوبو سطحې) نخښنه.

انځور ٦. ۱۳٦ روسيانو د پېر لومړي ټکي او دوېيم ټکي امو سيند د اوبو اوارې (واټر ليول، د اوبو سطحې) نږدې شوې نخښنه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

منطق د دې څرګند نه شتوالي له پاره یوه سپړنه دا کې دی شي چې د کچې مېچې پېر یوه شان نه وو. د ښکته جریان ټکی (نقطه) د یوې مودې په جریان کې اندازه شوې الته چې د اوبو کچه به د ۱ ټکي ځای جریان څخه په بل پېر کې اندازه شوې وي.
بیا تیوري د مشاور د اندازه کولو سره ورته راځي کله چې سین د کم جریان په موده کې و، ثبت شوې کچه ۳۰۷.۰ مېتره وه، په داسې پېر کې چې د سیلاب جریان په جریان کې اټکل شوی زیاتوالی شاوخوا ۳-۴ مېتره (شا او خوا ۳۱۱.۰ مېتر) و.

د MEW ریکارډونه او د سیند برخې په اکتوبر ۲۰۱۹ کې ترلاسه شوې

مشاور د اکتوبر په ۲۰۱۹ کې د MAIL څخه د وروستی یو کلونو (۲۰۱۳ څخه تر ۲۰۱۹) پورې پېژند (ډاټا) ترلاسه کړې. د ګنو څخه دا لیدل کې دی شي چې په دې برخه کې د اوبو کچه د ځمکې له اوارې (سطحې) ۳۰۸.۰ مېتر څخه ښکته ده.
په برخه کې د اوبو لاندې د سین غولې (د لومړي بستر) کچه ۳۰۷.۱۶ مېتره ده. دا په ګوته کوي چې د اوبو کچه د ۳۰۸.۰ او ۳۰۷.۱۶ مېتر ترمنځ ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

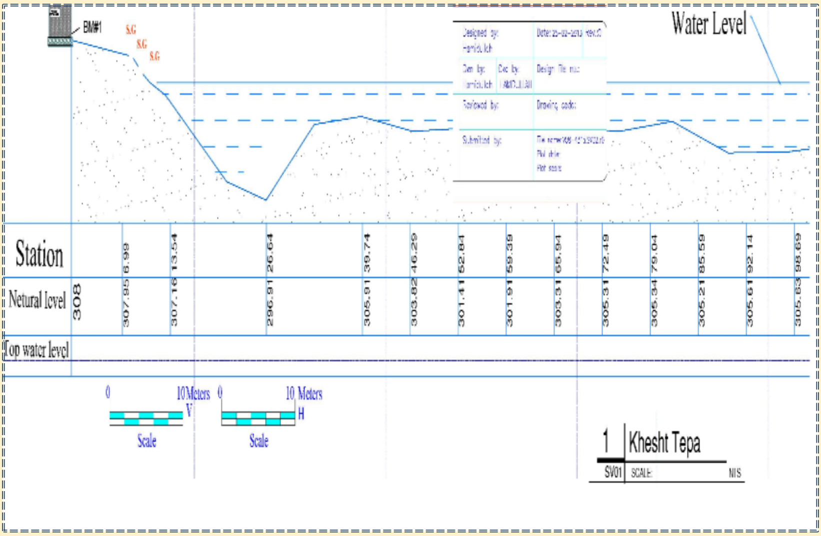

نخښه (ډراوینګ) ٦. ١ کوش تپې لویې د اوبو اوارې(واټر لیول، د اوبو سطحې).

٦. ٥٢ د اندخوی په پروژه کې د اوبو اوارې تېرېدل

د کرنې او اوبولګولو او مالدارۍ وزارت د دوې دلیلونو له پاره د کوش تپې ترلاسه کولو ته د لومړیتوب ورکولو لیوالتیا ښودلې. لومړی:. دا سکیم به د کلدارې اختیار په پرتله شا او خوا ۱۰,۰۰۰ ایکتاره ځمکه کې د خړوبولو له پاره ډېر کار و کړي.
او دوېیم، اندخوی ته په لوړه سطحه د اوبو رسول چې دا به د پمپ اډو (سټیشنونو) د پورته کولو سر کم کړي چې د اندخوی سیمه خړوبوي.
لکه څنګه چې بحث و شو، د کوش تپې په سروندې (اینټیک یا استخراج) کې د اوبو کچه تر شک لاندې ده او مشاور ډاډمن دی چې د کلدارې په سروندې (اینټیک یا استخراج) کې د اوبو کچه

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوازې ۳ مېتره لوړه ده. په عين حال کې، MAIL باور لري چې توپير ۸ مېتره دی.

د کرنې، مالدارۍ او اوبولګولو وزارت (MAIL) د انګېرنې (WL) په لويه وياله کې ۳۱۱،۰ ده)، د کوش تپې اوبو لګولو او برېښنا توليد پروژې (KTISPG) اوړدوالي کې شا او خوا ۳۷ کيلومېتره زياتوالی شتون لري، د کرنې، مالدارۍ او اوبولګولو وزارت په اوډون سره چې شا او خوا ۲.۵ مېتر د اوبو سر له لاسه ورکوي.
د کرنې، مالدارۍ او اوبولګولو وزارت د انګېرنې په ځار، د اوبو په سر کې زياتوالی په پای کې يوازې ۵.۵ مېتره دی. له همدې امله، د کرنې وزارت د غوره توب له مخې، د دې ۵.۵ مېتره سر د ترلاسه کولو له پاره به د ۳۷ کيلومېتره اوږد کانال اوږدوالي له پاره د ودانيز لګښت ډېروالی وي.
له بده مرغه، KTISPG FS MAIL ته خبر ورکړ چې د کلدارې ځخه د کوش تپې لويې ويالې په پای کې د اوبو کچه ۲۹۰.۰ مېتره وه او لويې ويالې د غځولو په پای کې د اوبو کچه ۲۷۵.۰ مېتره ده، چې دا به د يوه کمښت سره مخ شي.
شا او خوا ۱۵.۰ مشاور وړانديز و کړ چې د کلدارې ځخه د کوش تپې لويې ويالې پای تکی بايد د اندخوی پروژې د پيل نقطه وي ترڅو د ۱۵.۰مېترو په اوږدو کې د اوبو سر له لاسه ورکولو ځخه مخنيوی و شي. سره له دې، د کرنې وزارت د مشاور د سپارښتنې له منلو ډډه و کړه.

۶. ۵۳ د پيسو په شرطونو کې د دوو غوراوی يو ترمنځ پرتله کول

د روښانه انځور ترلاسه کولو له پاره، ټول هغه اړخونه چې کې دی شي د بل غوراوي په پرتله د يوه غوراوي په غوراوي کې اغېزمن شي په سمې سپړنې سره و ځېړل شي. دا برخه د دې پرتله کولو په اړه بحث کوي.
د پرتله کولو بنسټ

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

پړتله کول په کوش تپې ۳۱۱،۰۰ مېتره او کلدارې ۳۰۴،۰۰ مېتره کې د اوبو د کچې پر بنسټ ولاړ دی. پرتله کول، یوازې د روغولو (اصلاح) دنده ده او نه ژوره پرتله کول.

په دوې غوراویو کې بېلا بېل اړخونه ګډ شوي نه دي، شامل شوي او د دي لګښتونه له پامه غورځول شوي. لکه څنګه چې د پرتله کولو لښتیلیک د پروژې ټول لګښتونه نه وړاندې کوي.

د کوش تپې د غوراوې په پېر کې ګټه د یوه څه زیاتې خړوبولو ځمکې چمتو کولو پورې اړه لري. دا زیاتوالی به دوې چنده وي.

لومړی هغه لفټ چې د کلدارې په کروندو کې د ځمکو د خړوبولو له پاره کارول کېږي، اړینه ده د ثقل په واسطه خړوب شي.

دا توکي د کلدارې په کروندو کې د لګښت په توګه حساب شوي. دوېیم، د دوې برخو تر منځ یوه اضافي تنګ دهلیز چې د کوش تپې غوښتل شوې کروندو کې شا او خوا ۱۰,۰۰۰ اېکتاره زیاتوالی راولي.

په دې پرتله هېڅ وتیز یا مالي شننه نه کارول کېږي.

که د E&F شننې ترسره شي، دوی به د پرتله کولو څخه څرګند توپیر زیات کړي.

۶. ٥٤ د لګښت او ګټې پرتله کولو لنډیز

د دې راپور په ۱ توموني کې د دوې غوراویو ترمنځ د پرتله کولو له پاره یوه بشپړ لښتیلیک بنودل شوی، په داسې پېر کې چې لاندې لښتیلیک لاندې لنډیز وړاندې کوي.

د پرتلنې ښاخونه (پیرامیټرونه)	د کوش تپې وړاندیز		د کلدارې وړاندیز	
	لګښت (مېلیون ډالره)	ګټه (مېلیون ډالره)	لګښت (مېلیون ډالره)	ګټه (مېلیون ډالره)
تولنیز- اقتصادي	-	۲,۱۸۸.۸۰	-	۲،۱۱۲.۰
د چاپیریال	۵۳.۷	-	۳۷.۶	-

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکستان ولسمشر څېړنو ته د فردوس څېړنې.

بيا ژونګړکېدنه (بيا ميشتېدنه)	۱۷۰.۳۰	-	۱۳۰.۸۸	-
د اوبو لګولو په لېفت باندې	.۰	-	۱۲۶.۰۴	-
د لويې ويالې جوړول (يوازې لومړی پل يا فاز يا برخه)	۶۷۹.۱۲	-	۲۶۵.۷۹	-
د پرتله کولو ټول توکي	**۹۰۳.۱۲**	**۲۱۸۸.۸**	**۵۶۰.۳۱**	**۲۱۱۲.۰**

لښتيليک ۶. ۱٤ د کوش تپې او کلدرې غوراوي پرتله کولو.

لکه څنګه چې په تېر لښتيليک کې ليدل شوي، د کوش تپې غوراوي د (۹۰۳.۱۲ - ۵۶۰.۳۱ = ۳۴۲.۸۱) مېليون ډالرو سرباري (اضافي يا ډېر) لګښت ته اړتيا لري ترڅو يوازې (۲۱۸۸.۸ - ۲۱۱۲.۰ =) ۷۶.۸ مېليون ډالره په لسو کلونو کې ترلاسه کړي.
د لسو کلونو وروسته، د پروژې نغدي جريان به لاهم منفي وي.

په بل مانا، د کوش تپې غوراوي سره د لګښت زياتوالی ۳۴۳ مېليون ډالره دی چې په کال کې د ۷.۷ مېليون ډالره ګټې سره.

که وتيزې او شنتو (اقتصادي او مالي) شننې ترسره شي، IRR به د ۱.۵٪ له سلو څخه لږ وي. هغه چې ډېر پام وړ نه ګڼل کيږي.

مشاور باور نه کوي چې دا به د پام وړ وي چې د برابرونکي (خرچې کونکي يا تمويل) اداره پيدا کړي چې د دې يا لږه له سلو څخه سره پورونه چمتو کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۰۳ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتګړنو ته د فردوس ځتګړنې.

میاشتې	خالص سازش (توتیه کولو) اوبولګولو د اوبو اړتیا (مکعب میټر پر ورځ) (mm/day)	د غوښتل شوي کروندو له پاره خالص سازش (توتیه کولو)؛ اوبولګولو د اوبو اړتیا (لیټر پر ثانیه پر ایکتاره) (l/s/ha)
وری	۲.۲۱	۰.۲۶
غویی	۵.۷۱	۰.۶۶
غبرګولی	۶.۷۳	۰.۷۸
چنګاښ	۵.۱۸	۰.۶۰
زمری	۳.۹۴	۰.۴۶
وږی	۲.۶۱	۰.۳۰
تله	۱.۹۱	۰.۲۲
لړم	۰.۵۱	۰.۰۶
لیندۍ	۰.۰۲	۰.۰۰
مرغومی	۰.۰۱	۰.۰۰
سلواغه	۰.۱۴	۰.۰۲
کب	۰.۷۳	۰.۰۸

لښتیلیک ٦. ۱۵ کروندو د ټول فصلونه میاشتني خالص اوبولګولو د اوبو اړتیا.

۶. ۵۵ هایډرولوژي یا د اوبو پېژندنه

د دې پروژې له پاره د اوبو سرچینه د امو سین خخه راځي. سین غاړې د سروندي جوړښت هېڅ دایمي جوړښت نه لري، لکه د سین په اوږدو کې د سروندي سته (بیراج یا وییر)، ځکه چې دا یوه په پوله تېرېدونکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

سين دی چې موږ له لوړې نورو ګاونډيانو ته ورکړل شوې پوله ده او لکه څنګه چې د کرنې وزارت له خوا وړانديز شوی.
د پروژې د اوبو لګولو اړتياو پوره کولو له پاره د اوبو شتون شننه د يوې بېلې لوستې (جلا مطالعې) له لارې ترسره شوی. د امو سيند جريان د کلدارې سره نږدې د سروندې ځای ته نږدې اټکل شوی و.
د وړانديز شوې کروندو له پاره د پروژې د اوبو لګولو غوښتنې په دې برخه کې تر شننې لاندې نيول شوې، ۷ ځېره و ګورئ. د اوبولګولو لوړې کچې غوښتنه ۶۰۱ مکعب مېټره پر ثانيه ده او د غبرکولې (جون) په مياشت کې پيښېږي. په لويه کې، د امو سين جريان به په کال کې تر ٦ بيليون مکعب مېټره پورې د پروژې د اوبو لګولو غوښتنې پوره کولو له پاره خلاص شي.

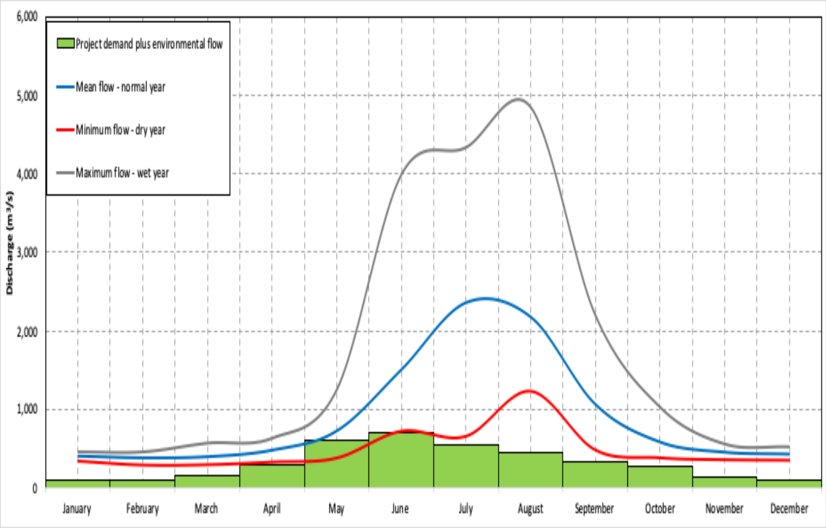

ځېره ٦. ۲۹ د پروژې د غوښتنې او د چاپېريال د جريان په تړاو د امو سين د منځنی، لږ تر لږه او ترټولو لوړ مياشتنې جريان پلاټ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياڵې جوړولو په وړاندې د اوزبېکستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

مياشتې	په وچ کال کې د امو سين د جريان کمښت (بليون مکعب مېتر پر مياشت) (Billion M³/Month)	په نارمل يا عادي کال کې د امو سين د جريان کمښت (بليون مکعب مېتر پر مياشت) (Billion M³/Month)	په لوند کال کې د امو سين د جريان کمښت (بليون مکعب مېتر پر مياشت) (Billion M³/Month)
وری	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰
غويی	۰.۵۷	۰.۰۰	۰.۰۰
غبرکولی	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰
چنګاښ	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰
زمری	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰
وږی	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰
تله	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰
لړم	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰
ليندۍ	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰
مرغومی	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰
سلواغه	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰
کب	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰
ټول ټال کالنی (هر کالي يا يوه فصل کچه)	۰.۵۷	۰.۰۰	۰.۰۰

لښتيليک ۶ . ۱۶ ج ۸-۵: د امو سين د جريان کمښت (ميليارد مکعب مېتر پر مياشت)

لکه ښنګه چې د پورتنی شمېرې او لښتيليک ښخه ليدل کې دی شي، د پروژو غوښتنه به په دوامداره توګه د عادي او لوند کال په ټولو مياشتو کې پوره شي، په داسې پېر کې چې په وچ کال کې به د ۰.۵۷ ببليون يا (۵۷۰ مېليون) مکعب مېتره ترټولو لوړ غورځيدنه (کمښت يا کسر شتون و لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وپالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکبېستان ولسمشر څښکړنو ته د فردوس څښکړنې.

دا هم ليدل شوي چې د هايډرولوژي څېړنې د امو سين د اوبو اوسنۍ يا راتلونکي برخه او د لاندې (لر) اوبو د کاروونکو له خوا کارول په پام کې نه نيسي. دا نور هم پوهېدلي چې د شننې دا برخه د معلوماتو د کمښت يا هېڅ ډول معلوماتو له امله نه وه ترسره شوې.،، (سويم، ۲۰۱۹ زيږدی، ۸۲ چوپړی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶. ۵٦ د كوش تپې لويې وياڼې د لوړو كروندو د لفټ اوبولګولو له پاره د لمريزې انرژۍ كارول:

پېژندنه

د اوبولګولو بارونه د ځنډولو وړ دي ځكه چې دوى د ورځې په هر پېر (وخت) كې وركول كې دى شي. نه په ځانګړي ۳ ساعتونو كې، له همدې امله، د لمريزو شيشو (PV، له لمره د مړې برېښنا پيداوار) پمپ كولو ټولوالې (سيسټم) ورځني منځنى سموليشن به د دې ټولوالو (سيستمونو) بشپړولو ډاډ ترلاسه كولو له پاره پوره وي، د ساعت سموليشن ٤ پرځاى. وروسته، په نبغ پورته كولو كې د مياشتني منځني ورځني وړانګو پر ځاى د-PV جنراتور په نبغ پورته كولو كې د ټول ورځني وړانګو كارول به د-PV جنريټر په اخېستول (اينفټ) كې د لمريزې انرژي سمې اندازې پايله و لري.

د اوبو پمپ ماركيټ د جوړښت (تشكيلاتو) لوى ډول وړانديز كوي، چې هر يوه يې ځانګړي غوښتنليكونه او ځانګړتياوې لري. پمپونه د دوى د ډيزاين ډول (ګرم يا مثبت بې ځايه كيدونكي پمپونه)، د دوى موقعيت (سطح يا زېرمو)، يا د هغه موټور ډول چې دوى كار وي (DC يا AC) ٥,٦ له مخې ډلبندى كې دى شي.

څرخيدونكي پمپونه (د مثال په توګه سنترفيوژال پمپونه) په لويه كې د ژورو څاګانو يا بورهولونو او لويو اوبو اړتياو له پاره غوره كيږي.

د بې ځايه كولو پمپونو كارول په لويه كې د ټيټ حجم پورې تړاو لري. د مثبت بې ځايه كېدنې پمپونه (د بېلګې په توګه د ډايفراګم پمپونه، د پسټون پمپونه او پرمختللى كيويټ پمپونه) په لويه كې د پورته كولو ښه وړتيا لري مګر د چاپېريال (محيطي) پمپونو په پرتله لږ د لاسرسي وړ دي او په اوبو كې د چټلى (ناولى يا كثافاتو) سره ډېر حساس دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پمپ چلولو له پاره د ثابتي يا مړې برېښنا DC او متناوبې يا ژوندۍ برېښنا AC موټړو تر منځ غوراوی به په ډېرى فاکتورونو پورې اړه و لري. د بيې سره، باور او تخنيکي ملاتړ شتون لري.

د DC موټورونه په لويه کې خورا اغېزمن دي او د فوټوولټيک سرې سره ميچ کول اسانه دي. AC موټورونه، له بل پلوه، ارزانه او په اسانۍ سره شتون لري، مګر دوی يو انورټر ته اړتيا لري ترڅو د صف سره وصل شي.

انورټرونه ارزانه او اغېزمن شوي دي، د ډېرى نوي سولر پمپ کولو ټولوالو سره د ځانګړي برېښنايي کنټرول شوي بدلېدونکي فريکونسۍ انورټرونو څخه کار اخلي چې د-PV جنريټر يا سولر تختې او پمپ ترمنځ ورته والی غوره کوي.
د وړو اوبو پمپ ډول غوره کول د اوبو سر او د ورځني اوبو اړتياو پراساس دی.
انځور ۱ د نوي PV پمپ کولو اوبولګولو ټولوالې له پاره د لويې نخښې اوډون ښيي. دا اوډون په دې پروژه کې منل شوی.
د سولر PV - ټولوالې اندازه د بېلابېلو فاکتورونو په کره ميچې او د پينل توليد فاکتور (PGF) پورې اړه لري.

ټوبونی (ضميمه) ۱، او ۲:. د سولر شيشې PV- د اوبو لګولو د اوبو پمپ کولو سيستمونو او د PGF ټوليز فاکتور اټکل کولو سپړنې (توضيحات) وړاندې کوي. دا معلومه شوه چې:
په ټوليزه توګه د کمولو فکتور = ۰.۶۲
د هرپې کورنۍ فاکټور يا (PGF) = ۲.۰۱۵ کيلوواټ ساعت يا کيلوواټ انرژي (kWh/kWp) ورځ د ټول کال له پاره.
د هرپې کورنۍ فاکټور يا (PGF) ≅ ۴ د ډيزاين مياشت د جون له پاره.

۳:. Dahl، په مصر کې د دوامدار صحرا کرنې له پاره د هايبرېډ برېښنا سيستمونو اقتصاد، انرژي ۳۰ (۲۰۰۵) ۱۲۷۱-۸۱.

(c) ketabton.com: The Digital Library

٤ .: M. EL-Shimy: د اوبو لګولو د اوبو پمپ کولو سيستمونو له پاره د يوون يا واحد فوتوولتيک جنراتورونو اندازه کول.
د دوامدارې انرژۍ نړۍ وال ژورنال ۲۰۱۲/۰۱; ۳۲(۵):۱-۱۸،
DOI:۱۰,۱۰۸۰/۱٤۷۸٦٤٥۱,۲۰۱۲,٦۹۷٤٦۳
۵ .: محمد الشيمی، محمد نور، طه عبدو: د اوبو لګولو د ځنډولو بارونو باندې تمرکز سره د پمپ کولو سيستمونو عمومي کتنه.

د بريښنا د توليد له پاره د متغير تجديد وړ سرچينو اقتصاد، د محمد له خوا ايډيټ شوی. د پروژې په ساحه کې د اوبو لګولو د پمپ کولو اړتياوې:.

- د وړانديز شوي پورته ستيشن ځای: [۳۷,۰۷۲۸۵۲۷۸o N, ٦۷,۵۱۲۹۵۰۰۰o E]
- د وړانديز شوي پمپ ستيشن او غوښتل شوې کروندې (کمانډ ايريا) ترمنځ د لوړوالي توپير ۱۵ ميتره دی.
- په هر ايکټار کې د اړتيا وړ مياشتني اخراج په لاندې لښتيليک کې ښودل شوي.

مياشتې	د خړوبولو کروندو په هر هکتار کې د مياشتني اخراج اړتياوې Q (/ s / ha۳M^)
وری	۰.۰۰۱۰۳۱
غويې	۰.۰۰۲۹۲۳
غبرکولی	۰.۰۰۳۶۴۰
چنګاښ	۰.۰۰۳۰۴۵
زمری	۰.۰۰۲۶۴۷
وږی	۰.۰۰۱۷۵۵
تله	۰.۰۰۰۹۳۵
لړم	۰.۰۰۰۱۸۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

لیندۍ	۰.۰۰۰۰۰۲
مرغومی	۰.۰۰۰۰۰۱
سلواغه	۰.۰۰۰۰۵۸
کب	۰.۰۰۰۳۷۹

لښتیلیک ۶. ۱۷ په هر هېکتار کروندې کې د اوبو لګولو له پاره د میاشتني وېستلو (خارج کولو یا ډیسچارج) اړتیاوې

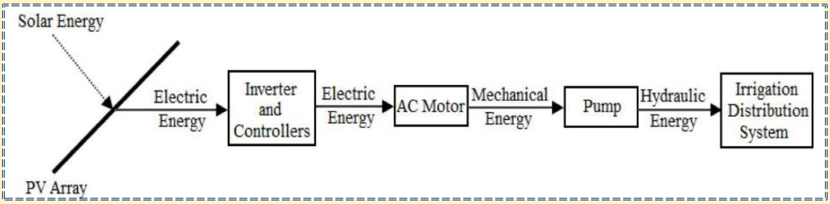

ځېره ۶. ۳۰ په توله کې د لمریزې برېښنا پمپ کولو اوبولګولو تولوالې هډ (سکیمیک یا جلاکېدنې، بیلتون، ګرځېدنې، اوښتنې) یا د بلاک ځېره (ډیاګرام).

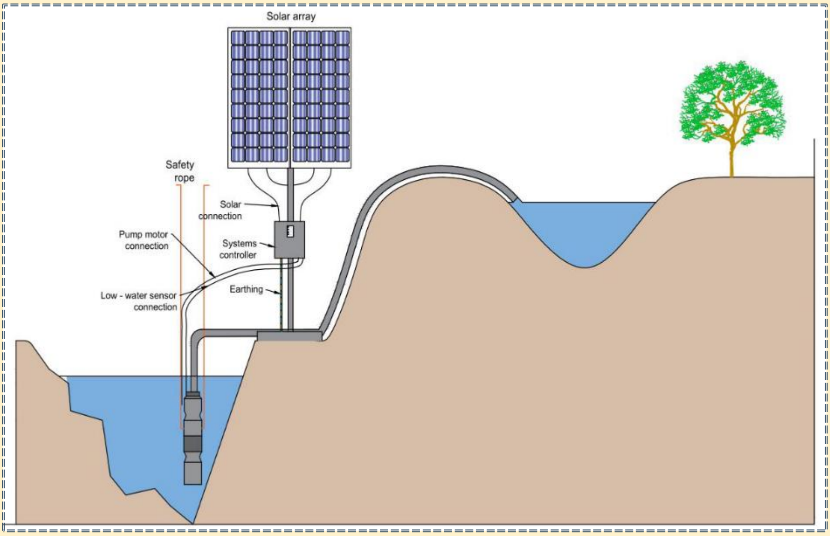

انځور ۶. ۱۳۷ دوې لمریزې بنبښې (لمریزه دړه، سولر تختې، عادي سولر PV) د اوبولګولو تولواله د لویو پروژو له پاره د سبمرسیبل پمپ سره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

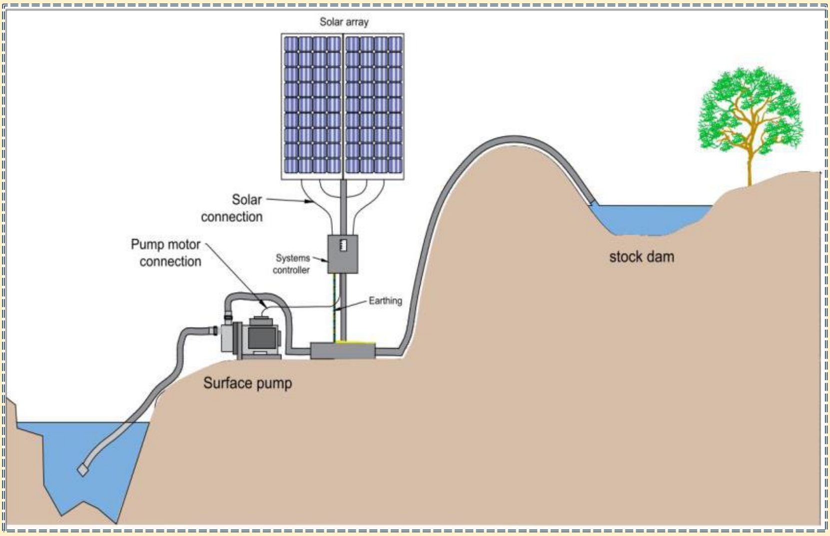

انځور ۶. ۱۳۸ دوې لمریزې ښېښې (لمریزه دړه، سولر تختې، عادي سولرPV) د مونوسیټ پمپ سره (د بزګرانو له پاره).

- د ورځنې کارونې موده = د ټولو بدیلونو له پاره ۱۲ ساعته، د بېلګې په توګه په ورکړل شوي خارج کې د ځنډولو وړ بار موده، د ګټور برېښنا تولید له پاره د ورځې رڼا شا او خوا ۱۰ ساعته ده. ،، دا په څېره ۶. ۳۱ کې ښودل شوې چېرې چې د میاشتنۍ منځنۍ ورځې د رڼا موده او د په ورېځو ورځو کې د رڼا کچې ښودل شوي،، (https://power.larc.nasa.gov/)

د مېچې پایلې ښخه څرګنده ده چې د اوړي لمریزې انرژۍ شتون، د نورو موسمونو په پرتله خورا لوی دی. په خوشبختۍ سره، د اوبو لګولو د پمپ کولو بار د دوبې لوړ بار دی، په داسې حال کې چې د ژمي ارزښت یې نږدې صفر دی. لکه څنګه چې په (په هر اېکتار کرونده کې د اوبو لګولو له پاره د میاشتنې وېستلو (خارج کولو یا ډیسچارج) اړتیاوې) لښتیلیک: کې ښودل شوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

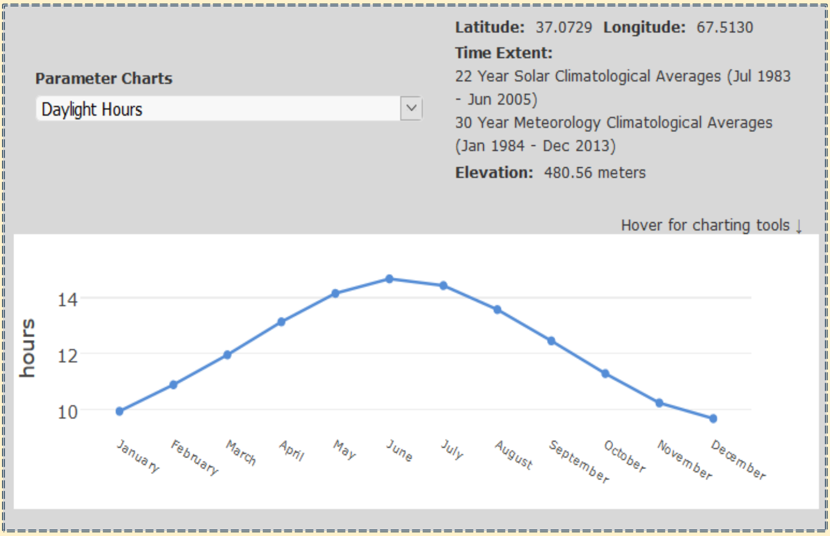

ښېره ٦. ۳۱ د کال هرې مياشتې په اوږدو کې د ورځې د رڼا ساعتونه مېچه.

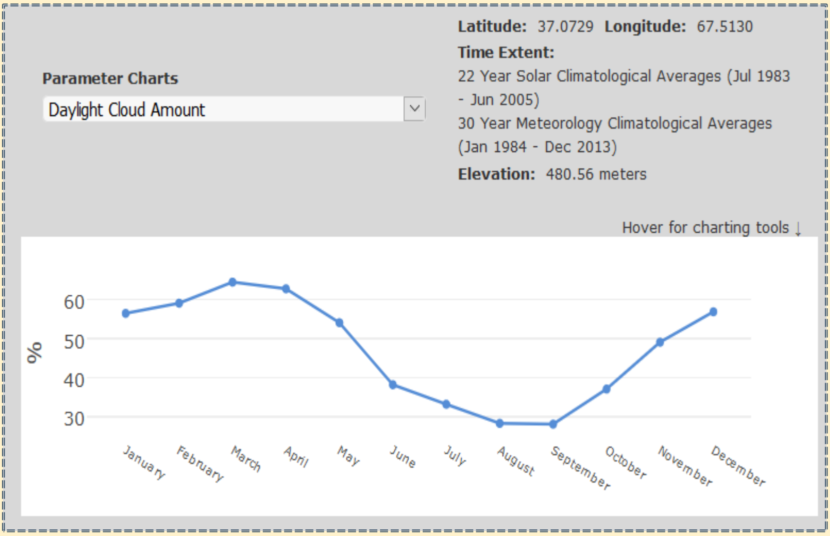

ښېره ٦. ۳۲ د کال هرې مياشتې په اوږدو کې په وريځو ورځو کې د رڼا ساعتونه مېچه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۱۳ چوپړی **د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېټکړنو ته د فردوس څېټکړني.**

د پورته معلوماتو پر بنسټ، دوې بڼې په پام کې نیول شوي دي. نوموړې بڼې په لاندې ډول سره لېست شوي او دا د اوبو لګولو د اوبو پمپ کولو سیستم ملکیت او د قوماندې ساحې پر بنسټ دي.

۶. ۵۷ د اوبو لګولو د پمپ کولو ټولوالو له پاره د بېل غوراوي سپړنه

بل غوراوی (یا پر ځای یې)	ښتن	غوښتل شوي کروندي (ایکتاره)	لوړوالی (مېتره)	د څړوبولو کروندو په هر هکتار کې د لوستې میاشتني اخراج یا ډیسچارج (M^۳ / s / ha)
۰	دولت	۲۰۰۰۰	۱۵	۰.۰۰۰۳۶۴۲
۱	دولت	۲۰۰۰	۱۵	
۲	کروندګر	۲۰	۱۵	

لښتیلیک ۶. ۱۸ د اوبو لګولو د پمپ کولو ټولوالو له پاره بېلابېل غوراوي

د ټولو بل غوراوی (پر ځای یې یا ځایناستي) له پاره چې په (انځور د کال هرې میاشتې په اوږدو کې په وربځو ورځو کې د رڼا ساعتونه مېچه) کې بنودل شوي، پمپ ته د پایپ اوږدوالی ۵ مېتره دی.

د پایپ ټوټونی (قطر) د زیانونو کمولو له پاره نا څرګند دی. په ټولو مسلو کې د موټور پمپ اغېزمنتیا په منځنۍ ډول شا او خوا له سلو ٪۶۰ دی.

د انرژي پیداورو شمېرنه د PV لمریزو ډړو یا سولري برېښنا ټولوالو پوستکالي او PGF میتود په کارولو سره ترسره کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځنډکړنو ته د فردوس ځنډکړنې.

۶. ۵۸ د پمپونو اندازه کول، د PV لمريزې شيشې اوډنه او انورټرونه ټاکل.

پايلې په ۱۹,۱۶ لاندې لښتيليک کې ليست شوي دي. د خوځېدونکي (متحرک) سر، پمپ برېښنا (توان) د PV لمريزې برېښنا په کاراچونه (ځيرېدونه، يوه شی په بل شي غوړونه، اپليکيشن) په کارولو سره اټکل کېږي.

په داسې پېر کې چې پاتې حسابونه د پرمختللي PGF ميتود (لاندې ځېرې) په کارولو سره ترسره کېږي.

1 .لمريزې برېښنايي ښيښنو لړ؛ ۲. لمر اخيستونکی؛ ۳. لوړې برېښنا ټکي اخيستونکی تولواله؛ ۴. برېښنا د برابرولو تولواله؛ ۵. د برېښنا زېرمه کولو؛ ۶. خرچه (مصرف).

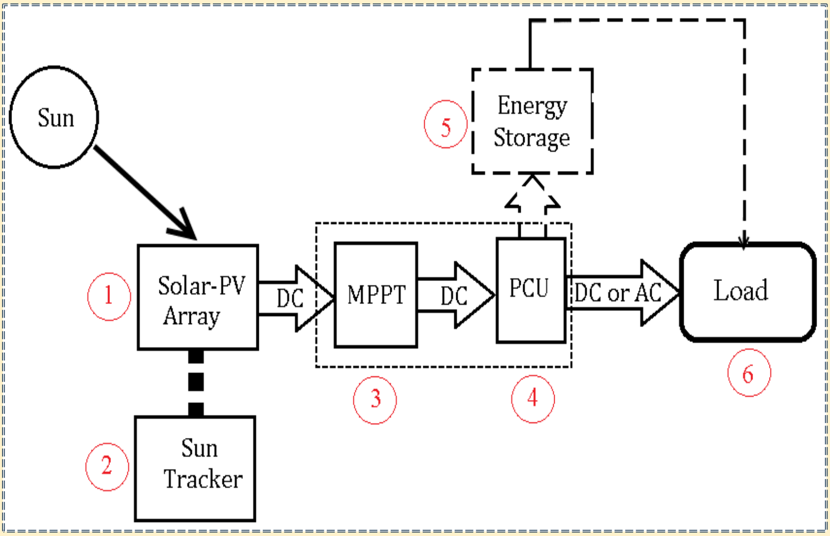

ځېره ٦. ۳۳ د لمريزې برېښنا (سولر-PV) تولوالې اوډون. د شبکې سره تړلي (وصل) د لمريزې برېښنا پيداور ځېره د ستې بلاک پرتلنه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

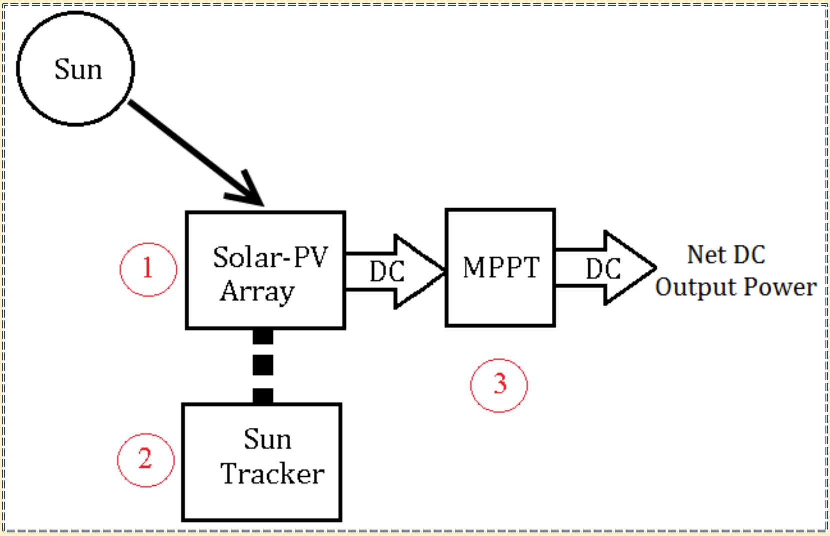

ځېره ٦. ۳٤ د لمریزې بریښنا (سولر-PV) تولوالو اوډون. ډب (بند، له شبکې سره نه ده تړل شوی) د لمریزې بریښنا پیداور ځېره د ستې بلاک پرتلنه.

د پمپ ډول په ۳ ضمیمه کې بنودل شوي چارټ سره سم غوره شوی. انورټر باید د اوبو پمپ (موټرو انرش) جریان په پام کې و نیسي.

د دي ښکاروندې کچه په لاندې ډول ده:

- انورټر یوازې د ژوندی بریښنا AC بارونو رسولو له پاره کارول کېږي، د بېلګې په توګه د اوبو پمپ (موټرو).
- انورټرونه باید د MPPT سره د انرژي لوړې کچې ترلاس کولو له پاره په کارېږي.
- د انورټر اخیستلو کچه ≤ د وسایلو ژوندی بریښنا تول واټ سره برابر دی.
- که بارونه څرخي (موټر یا کمپرسور بارونه):
    - د انورټر اندازه ≤ ۰.۳ × د څرخیدونکي وسایلو ژوندی بریښنا تول سره برابر دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېکړنو ته د فردوس ځېکړنې.

- دا د موټرو د روښانولو پرمهال د جريان، سرج جريان اداره کول دي.
- اړينه ده چې لمريزو ښېښنو په ليکه کولو کچې سره برابر وي.

بل غوراوی (يا پر ځای يي، ځای ناسته)	۰ (دولت:. ۲۰،۰۰۰ هېکتاره کروندي)	۱(دولت:. ۲،۰۰۰ هېکتاره کروندي)	۲ (کروندګر:. ۲۰ هېکتاره کروندي)
د پمپ کولو ټول ځواک په کيلو واټ (kW).	۱۷,۸٦٤,۰۱	۱,۷۸٦,٤۰۱۰۰	۱۷,۸٦٤۰۱
د برېښنا انرژی د ډيزاين مياشتنی اړتياوې، کيلو واټ ساعت پر ورځ (ورځ / کيلو واټ ساعت)	۱۷۸,٦٤۰,۱۰	۱۷,۸٦٤,۰۱	۱۷۸,٦٤۰۱۰
د لمريزو ښېښنو لړ (اريس) ټول ګنجايش يا ظرفيت کيلو واټ څوکه (kWp)	٤٤,٦٦۰,۰۲	٤,٤٦٦,۰۰۲٥۰	٤٤,٦٦۰۰۳
د لمريزو ښېښنو د ګټنی بڼه	سويل (جنوب)	سويل	سويل
د لمريزو ښېښنو ځای پرځای کولو زاويه درجه	۳۱	۳۱	۳۱
۱۳۰ واټ څوکه (پيک واټ) ښېښنو ګڼه	۳٤۳,٥٤۰,۰۰	۳٤,۳٥٤	۳٤٤
د لمريزي ښېښنو د بلاک ګڼه (د پمپونو له ګڼي سره برابره ده)	٤۰	٤	۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۱۷ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

په يوه بلاک کې په هر تار کې د لمريزې ښېښنو لړۍ تړل شوي ګڼه	۴۸	۴۸	۲۴
په هر بلاک کې د موازي تارونو ګڼه (شمېر)	۱۷۹	۱۷۹	۱۵
د هر يوې لمريزې ښېښنې (يکړ يا واحد سولر-PV) بلاک ظرفيت (Kwp).	۱,۱۱۶,۵۰	۱,۱۱۶,۵۰	۴۴,۷۲
د لمريزې ښېښنې برېښنا برابرولو سيمه مربع متېره (m۲)	۶۲۵,۲۴۳,۰۰ (۶۲,۵۲۴۳ ha)	۶۲,۵۲۵,۰۰ (۶,۲۵۲۵ ha)	۶۲۶,۰۰ (۰,۰۶۲۶ ha)
د اينورټر اډې (سټيشن) خوندي ټوله اندازه په کيلو واټ (kW)	۵۳,۵۹۲,۰۰	۵,۳۶۰,۰۰	۵۴,۰۰
د يوه اينورټر کچه (اندازه) کيلو واټ (kW)	۱,۳۴۰,۰۰	۱,۳۴۰,۰۰	۵۴,۰۰
د اصلي اينورټر ګڼه	۴۰,۰۰	۴,۰۰	۱,۰۰
د ملاتړ(سټينډ بی) اينورټر ګڼه	۴۰,۰۰	۴,۰۰	۱,۰۰
د اړتيا ټولو اينورټر ونو کچه (اندازه) کيلو واټ (kW)	۸۰,۰۰	۸,۰۰	۲,۰۰
د يوه اينورټر کچه کيلو واټ (kW)	۱,۳۴۰,۰۰	۱,۳۴۰,۰۰	۵۴,۰۰
د پمپ ډول (بڼه).	سبميرسيبل سينټرپيوژل پمپ		
ساده اوډون		دريمه څېره:. اي او بي	څلورمه څېره:. اي او بي

لښتيليک ۶. ۱۹ د پمپ او PV فوتوولتيک (لمريزې ښېښنې) په ليکه کلولو مېچه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د انرژۍ د خونديتوب له پامه (د بېلګې په توګه د بادونو له امله په سيمه ايزه سيمه کې د لمريز وړانګو د ناڅاپي نشتوالي له امله رامېنځته شوي، احتمالي پېښو څخه مخنيوي له پاره) او بله پام (۲۰،۰۰۰ اېکتاره دولتي پمپ سټېشن د دې لوستې له پاتې برخې څخه ايستل شوی دی).

دا د پورتني لښتيليک ۶. ۱۹ څخه روښانه ده چې د لمريزې ښېښنو په ليکه کولو کچې (او نور ارزښتونه يا د کالب ظرفيت) د غوښتل شوې کروندې سره نيغ په نيغه تړاو لري. لاندې اړيکې پلې کېږي:

- د لمريزې ښېښنو په ليکه کولو کچې يا د کالب ظرفيت له ۲.۲۳۳ کيلواټ برېښنا پر اېکتاره (kWp/ha) سره برابره ده.
- د انورټر خوندي کچه له ۲.۶۷۹۶ کيلواټ پراېکټاره (kW/ha) سره برابره ده.

بل لورې ته د کوشنۍ يو ويالو پر سره، يا شاخونو پر سر شونې د چې د لمريزې ښېښنو په ليکه کولو يا کالب ځای پر ځای کړو. خو د لويې ويالې پر سر چې په منځنۍ کچه ۱۲۰ مېترو پورې دي، د کالبونو لوړې خرچې له اړخه نه شو کولی لمريزې ښېښې ځای پر ځای کړو.

ټولې لمريزې ښېښې اړينه ده چې د برېښنا نړۍوال ښکاروندي IEC ۶۱۷۳۰ پر بنسټ وي، ودانيزې اړتياوې يې د دوېيمې برخې د خونديتوب وړتيا له پاره د ازمويني اړتياوې (testing to identify quality solar modules ۶۱۲۱۵IEC۱۹) پوره کړي او څه رنګوالی يې اړخ په اړخ و ليدل شي چې ټکی درز او ماتوالی، کړووپوالی، کربنه شوې، خنډ، د سست ټنګښت او د لينونو ناسمه څه رنګوالی و نه لري چې بيا تر ۲۵ کلونو پورې ګټور کړنه نه شي ورکولی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياڵې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځنډېدنو ته د فردوس ځنډېدنې.

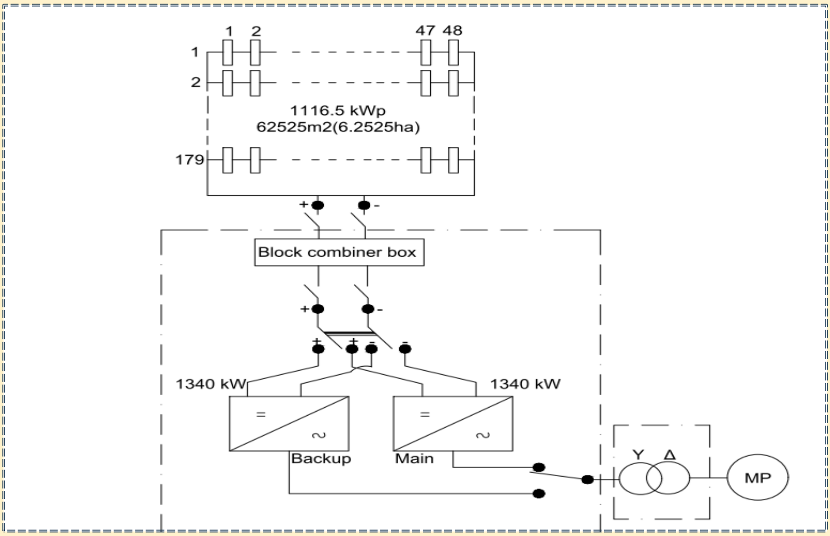

نخښه (ډراوينګ) ٦. ٢ د دولت د لمريزې برېښنا پيداوارو نارمال اوډون (۲۰۰۰ اېکتاره) کروندې له پاره، د پمپ کولو ستېشن د موټرو پمپ مړول د ټرانسفارمر له لارې.

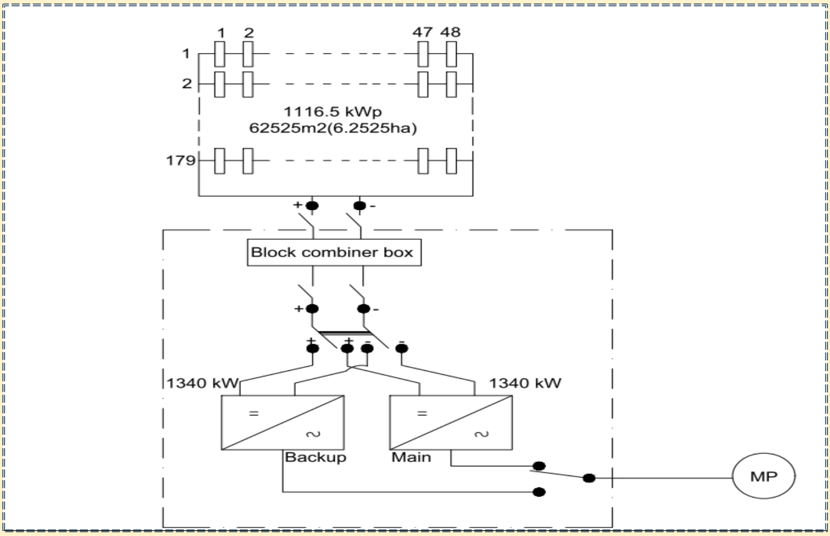

نخښه (ډراوينګ) ٦. ٣ د دولت د لمريزې برېښنا پيداوارو نارمال اوډون (۲۰۰۰ اېکتاره) کروندې له پاره، د پمپ کولو ستېشن د موټرو پمپ مړول له ټرانسفارمر پرته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړنو ته د فردوس څېړنې.

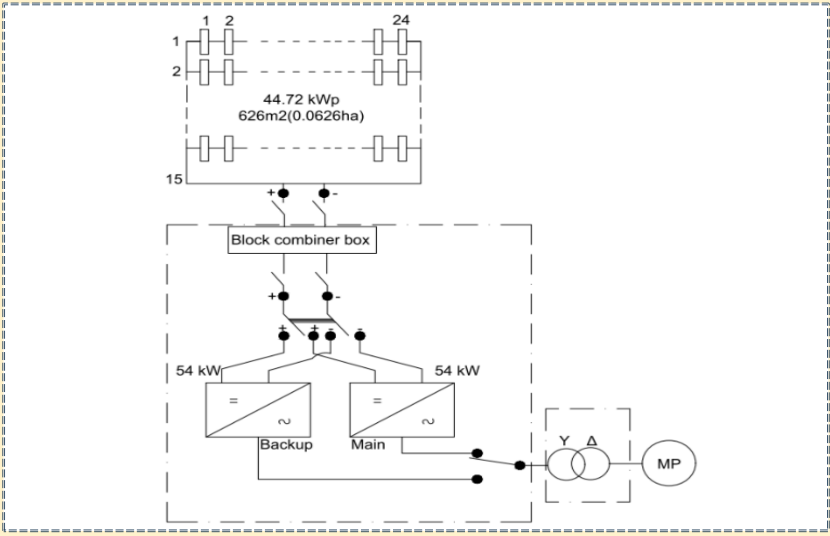

نخښه (ډراوينګ) ٦. ٤ دولت د لمريزې برېښنا پيداوارو نارمال اوډون (۲۰ اېکتاره) کروندې له پاره، د پمپ کولو ستېشن د موټرو پمپ مړول د ټرانسفارمر له لارې.

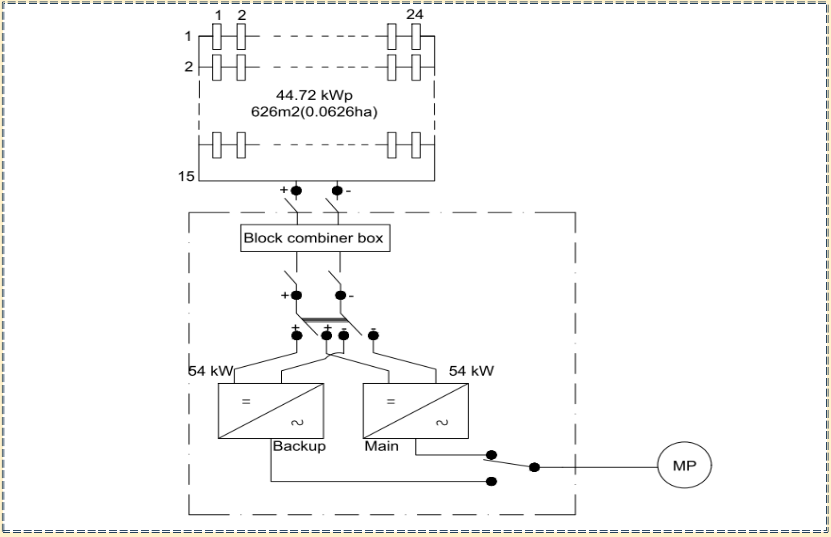

نخښه (ډراوينګ) ٦. ٥ د دولت د لمريزې برېښنا پيداوارو نارمال اوډون (۲۰ اېکتاره) کروندې له پاره، د پمپ کولو ستېشن د موټرو پمپ مړول له ټرانسفارمر پرته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۲۱ چوپړی

د کوش تېپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

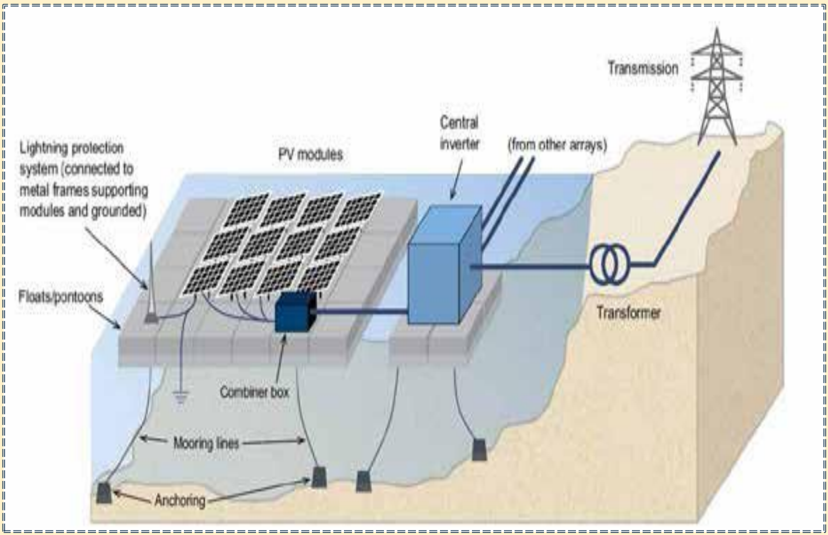

نخښنه (ډراوينګ) ٦. ٦ د يوه عادي لويه پيمانه فلوټينګ PV تولوالي سکيماتيک ښودنه د دې له کليدي برخو سره.

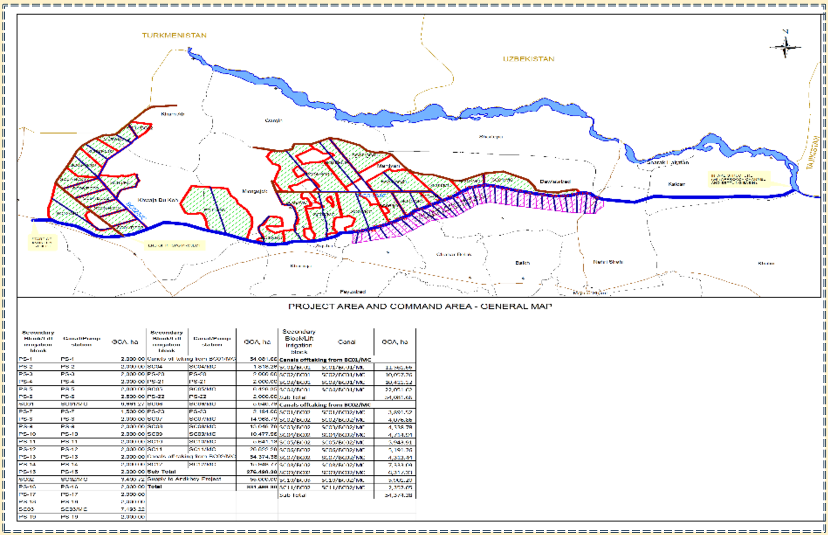

نخښنه (ډراوينګ) ٦. ٤ د پروژې (کوش تېپې لويې ويالې) سيمه او د غوښتل شوې سيمې لويه نخښه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

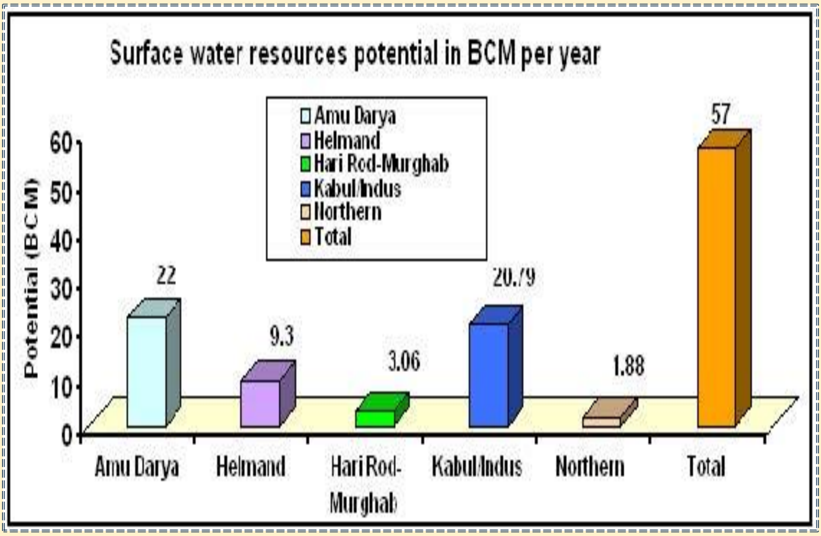

ښېره ٦. ۳۵ د سويم په سته د ټاټوبي پر مخ د بهېدلې اوبو لړ تر لړه کلنی کچه په مکعب بېليون مېتره.

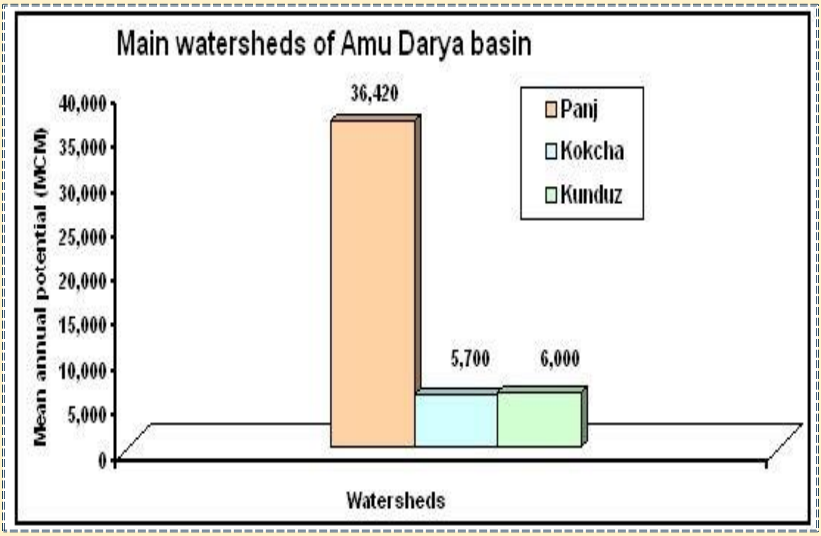

ښېره ٦. ۳٦ د سويم په سته د اموسين تتي پر مخ د بهېدلې اوبو لړ تر لړه کلنی کچه په مکعب مېليون مېتره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

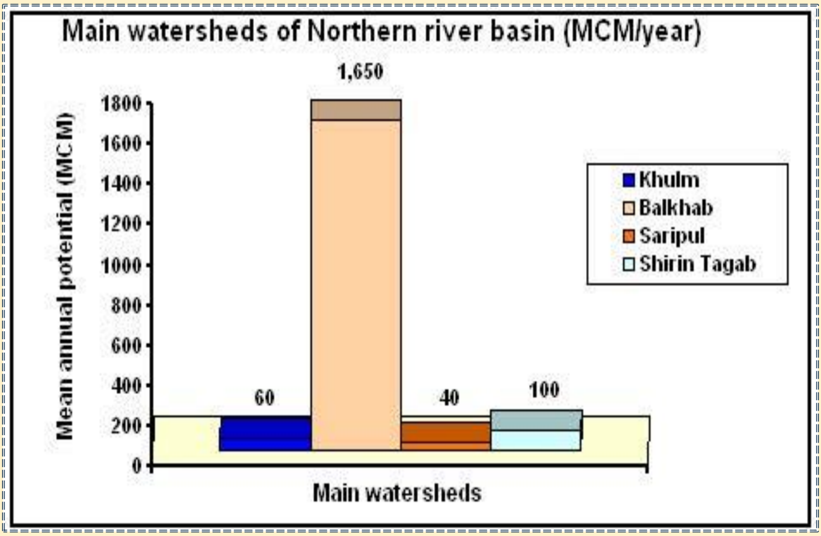

ځېره ٦. ٣٧ د سويم په سته د شمال سينيزي سيمې تتي پر مخ د بهېدلي اوبو لړ تر لړه کلنی کچه ١،٨٥٠ مکعب مېليون مېتره.

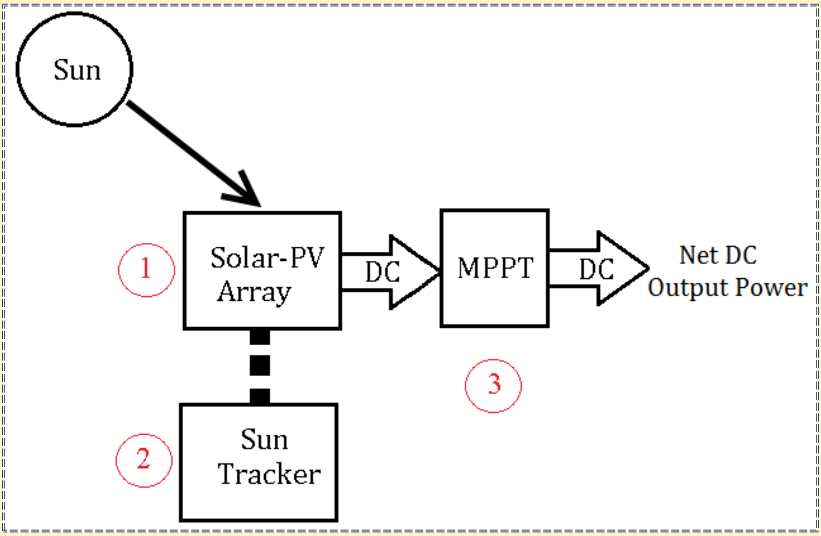

ځېره ٦. ٣٨ د کينې يا ليفټ ابوکولو کروندو له پاره د لمريزي برېښنا ځېره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۲۴ چوپړی

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېګړنو ته د فردوس څېګړنې.

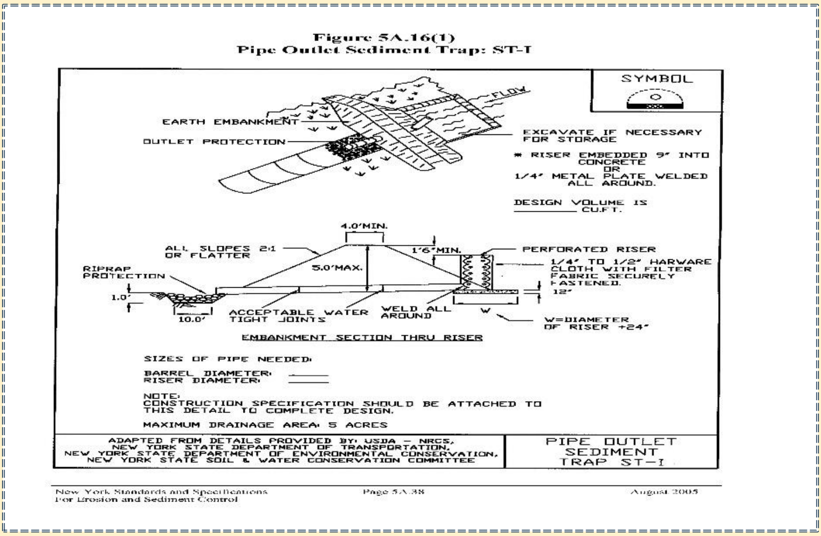

نخښه (ډراوینګ) ٦. ٨ کنوبی، رسوبي مواد (د اوبو یا باد پواسطه)، خړه یا تل ته کښیناستونکی موادو په پیپ باندې وېستلو نخښه.

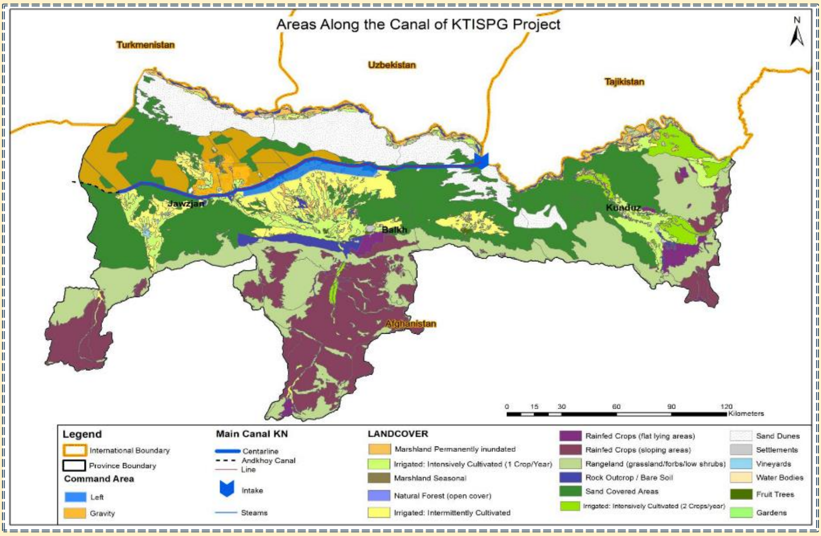

انځور ٦ .١٣٩ د کوش تپې لویې ویالې پروژې په اوږدو د پرتو کروندو نخښه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړني.

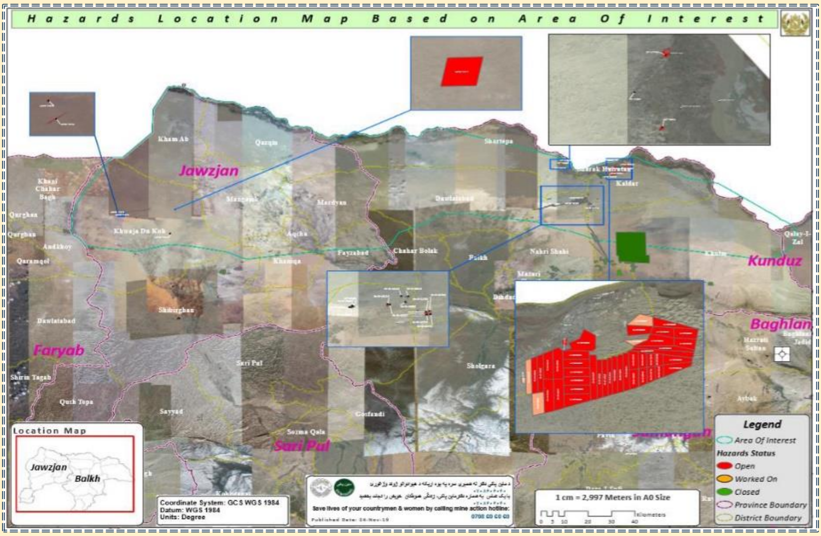

انځور ۶. ۱٤۰ خواجه دوکوه ولسوالۍ کې د ناچودي توکو (ماينونو) د وړې پاملرنې بشپړه نخښه.

S#	BUFF_DIST	Region	Province	District	Village	Hazard_ID	Hazard Name	Hazard Area Sqm	Status of hazards	Survey Agency	Roads	Agricultur	Grazing	Blockages	Hazard Type	Latitude	Longitude	Hazard Classification
1	0	North	Balkh	Kaldar	Towz Bulaq	Hz-ID-20065	AF/1613/14583/BF0005	707564	Open/active	MCPA			Grazing	Grazing	BF	37.1989	67.47458	CHA
2	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	Hz-ID-21084	B/3121	51511	Closed	HT			Grazing	Grazing	BF	37.20077	67.43697	CHA
3	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	Hz-ID-21601	B/3123	262397	Worked on	HT			Grazing	Grazing	BF	37.19943	67.43375	CHA
4	0	North	Balkh	Nahri Shahi	Nauwarid	Hz-ID-21778	AF/1602/14813/BF0098	291400	Open/active	DDG			Grazing	Grazing	BF	37.02452	67.3288	CHA
5	0	North	Balkh	Nahri Shahi	Nauwarid	Hz-ID-21772	AF/1602/14813/BF0097	246555	Open/active	DDG			Grazing	Grazing	BF	37.02452	67.3288	CHA
6	0	North	Balkh	Nahri Shahi	Nauwarid	Hz-ID-21766	AF/1602/14813/BF0095	219164	Worked on	DDG			Grazing	Grazing	BF	37.02811	67.32797	CHA
7	0	North	Balkh	Nahri Shahi	Nauwarid	Hz-ID-21769	AF/1602/14813/BF0096	259049	Open/active	DDG			Grazing	Grazing	BF	37.02811	67.32797	CHA
8	0	North	Balkh	Khulm	Deh Now	Hz-ID-21898	B/3127	1660	Closed	HT				Housing	BF	36.89921	67.34314	CHA
9	0	North	Jawzjan	Khaniqa	Kafgir	MF-NA-599	17/1706/16053/001	41845	Closed	MCPA				Housing	MineField	36.836111	66.097222	SHA
10	0	North	Balkh	Dawlatabad	Khairabad	MF-NA-1312	AF/1602/14799/MF0045	65160	Closed	MDC	Road			Road	MineField	37.03419	67.18527	SHA
11	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-544	AF/1613/32068/MF0015	46100	Closed	MCPA			Grazing	Grazing	MineField	37.202167	67.499583	SHA
12	0	North	Balkh	Kaldar	Sarwan Tepa(D	MF-HT-137	H/2612	1600	Closed	HT		Agriculture	Grazing	AgricultureGrazing	MineField	36.94854	67.30839	SHA
13	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-500	H/860	5900	Closed	HT		Agriculture		Agriculture	MineField	37.202011	67.396273	SHA
14	0	North	Balkh	Kaldar	Sarwan Tepa(D	MF-HT-149	H/2607	12000	Closed	HT		Agriculture	Grazing	AgricultureGrazing	MineField	36.93001	67.32287	SHA
15	0	North	Jawzjan	Qargin	Kawk	MF-NA-488	H/842	6000	Closed	HT				Water	MineField	37.347784	66.24893	SHA
16	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-547	AF/1613/32068/BF0016	398600	Closed	MCPA			Grazing	Grazing	BF	37.201972	67.434306	CHA
17	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-567	AF/1613/32068/BF0019	374800	Closed	MCPA			Grazing	Grazing	BF	37.207222	67.43575	CHA
18	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Jeyretan	MF-NA-393	16/1613/14581/006	332909	Closed	MCPA		Agriculture		Agriculture	BF	37.207617	67.410617	CHA
19	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-559	AF/1613/32068/BF0018	143400	Closed	MCPA			Grazing	Grazing	BF	37.2028	67.4416	CHA
20	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Jeyretan	MF-NA-367	16/1613/14581/002	414600	Closed	MCPA				Housing	BF	37.22835	67.438067	CHA
21	0	North	Balkh	Dawlatabad	Khairabad	MF-NA-398	AF/1602/14930/MF0015	195574	Closed	MCPA	Road			Road	MineField	37.033	67.1718	SHA
22	0	North	Balkh	Dawlatabad	Khairabad	MF-NA-281	16/1602/14930/014	35306	Closed	MCPA	Road			Road	MineField	37.052667	67.290167	SHA
23	0	North	Balkh	Kaldar	Sarwan Tepa(D	MF-NA-1200	H/2604	78500	Closed	HT			Grazing	Grazing	MineField	37.05856	67.34583	SHA
24	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-351	16/1613/14581/Res004	223300	Closed	MCPA				Housing	ASP	37.226528	67.436611	CHA
25	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-990	H/4044	1400	Closed	HT			Grazing	Grazing	MineField	37.07639	67.31314	SHA
26	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-344	B/890	380000	Closed	HT				Housing	BF	37.202319	67.40635	CHA
27	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Jeyretan	MF-NA-403	H/669	9154	Closed	HT		Agriculture		Agriculture	MineField	37.175	67.419439	SHA
28	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Jeyretan	MF-NA-795	H/3041	8420	Closed	HT		Agriculture		WaterAgriculture	MineField	37.20298	67.3923	SHA
29	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Jeyretan	MF-NA-352	16/1613/14581/005	147200	Closed	MCPA				Housing	BF	37.22185	67.434083	CHA
30	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-585	AF/1613/32068/BF0021	319500	Closed	MCPA			Grazing	Grazing	BF	37.201417	67.434861	CHA
31	0	North	Balkh	Kaldar	Sarwan Tepa(D	MF-HT-1421	H/2602	7000	Closed	HT		Agriculture		Agriculture	MineField	36.97132	67.30907	SHA
32	0	North	Balkh	Kaldar	Sarwan Tepa(D	MF-NA-687	AF/1602/00000/MF0031	28800	Closed	MDC	Road		Grazing	RoadInfrastructureGrazing	MineField	37.028161	67.30927	SHA
33	0	North	Jawzjan	Aqcha	Qara Boien (1)	MF-NA-662	H/1452	1600	Closed	HT		Agriculture		Agriculture	MineField	36.853811	66.210661	SHA
34	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-579	AF/1613/32068/BF0020	394500	Closed	MCPA			Grazing	Grazing	BF	37.201722	67.43475	CHA
35	0	North	Balkh	Shortepa	Hazareh Togha	MF-NA-769	H/2605	34585	Closed	HT					MineField	37.1789	67.22419	SHA
36	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-557	16/1613/32068/017	349900	Closed	MCPA			Grazing	Grazing	BF	37.208083	67.443361	CHA
37	0	North	Jawzjan	Aqcha	Bati Kot	MF-NA-609	AF/1706/16071/MF0003	18300	Closed	MCPA				Water	MineField	36.87	66.202917	SHA
38	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Taghir Pata	MF-NA-833	H/2610	2000	Closed	HT					MineField	37.134511	67.300661	SHA
39	0	North	Balkh	Shortepa	Bazarak	MF-NA-944	AF/1604/32067/MF0002	500	Closed	DDG		Agriculture		Agriculture	MineField	37.32991	66.82238	SHA
40	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-661	AF/1613/32068/Pk-HnPL/0	14000	Closed	MCPA				Infrastructure	MineField	37.217889	67.432167	SHA
41	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Jeyretan	MF-NA-345	16/1613/14581/003	179800	Closed	MCPA				Housing	BF	37.227367	67.448783	CHA
42	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-545	AF/1613/32068/BF0014	394400	Closed	MCPA			Grazing	Grazing	BF	37.207139	67.436722	CHA
43	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-663	AF/1613/32068/Pk-Hn-PL/0	122700	Closed	MCPA			Grazing	InfrastructureGrazing	MineField	37.217139	67.430778	SHA
44	0	North	Balkh	Dawlatabad	Khairabad	MF-NA-1347	AF/1602/14799/MF0047	26000	Closed	MDC	Road			RoadHousing	MineField	37.057444	67.309972	SHA
45	0	North	Balkh	Shortepa	Hazareh Togha	MF-NA-756	H/3042	14500	Closed	HT					MineField	37.160486	67.286672	SHA
46	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-421	16/1613/32068/007	7102	Closed	MCPA				Housing	MineField	37.222583	67.435278	SHA
47	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-531	AF/1613/32068/BF0012	246000	Closed	MCPA			Grazing	Grazing	BF	37.22025	67.438306	CHA
48	0	North	Balkh	Shortepa	Tash Guzar	MF-NA-477	16/1604/15227/MF0001	15064	Closed	MCPA			Grazing	Grazing	MineField	37.159722	67.283167	SHA
49	0	North	Balkh	Kaldar	Sarwan Tepa(D	MF-NA-834	H/2603	6500	Closed	HT					MineField	36.981467	67.310697	SHA
50	0	North	Balkh	Dawlatabad	Khairabad	MF-NA-542	16/1602/14930/MF0017	86970	Closed	MCPA	Road			Road	MineField	37.0257	67.1526	SHA

لښتيليک ۶. ۲۰ د کوش تپې ويالې په اوږدو د ماين ښخه د ځان ژغورنې، ساتنې او پاملرنې اووه ځايونو معلومات.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

انځور ٦. ١٤١ ځمکې د يکړ نخښنه او ځمکې د پوړونو په نښنه شوي ځايونه. په ټاکلو ١٣٠ ځايونو کې د خاورو پوړونو کتلو له پاره ساه ګانې کېندل شوي.

انځور ٦. ١٤٢ په اکچې ولسولی کې ځمکې د يکړ نخښنه او ځمکې د پوړونو په نښنه شوي ځايونه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېټکړنو ته د فردوس څېټکړنې.

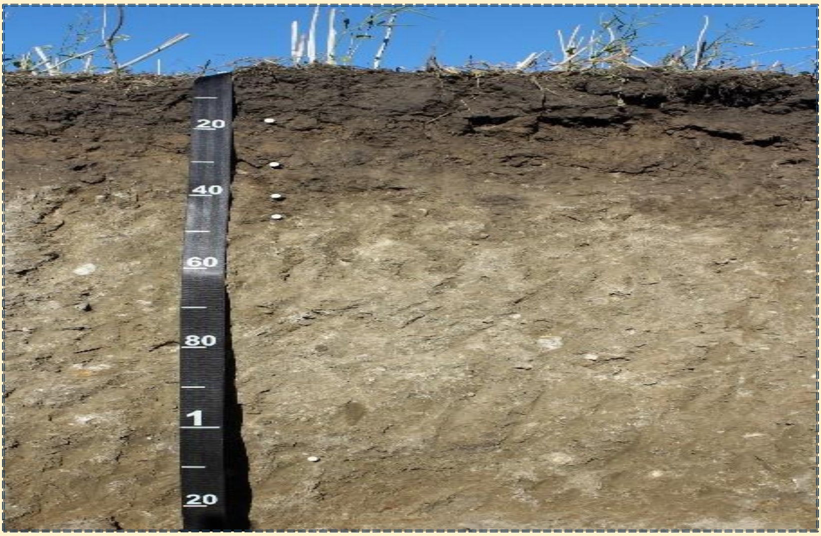

انځور ٦. ١٤٣ هره يوه ساه يې لږ تر لږه ٢ مکعب مېتره خاوره اخستل شوې وه، ١.٢٥ اوږدوالی، ٠.٨ پېړوالی او ٢ ژوروالی وو له سلو ٥٠٪ يې تر ٥ مېتره ژوروالی درلوده چې خاورې يې په لابراتور کې ازمويل شوې دي، پيله يې د ګټنې او + ده.

انځور ٦ .١٤٤ په بلخ کې ځمکې د يکړ نخښنه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړنو ته د فردوس څېړنې.

انځور ٦. ١٤٥ په دولت اباد ولسولۍ کې ځمکې د يکړ نخښنه او ځمکي د پوړونو په نښه شوي ځايونه.

انځور ٦. ١٤٦ د لويې ويالې په اوږدو لوري د خاورې د ازموينې ځاه بېلګې بڼه. لېږد را لېږد غواګۍ په مرسته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

انځور ٦. ١٤٧ د لويې ويالې په اوږدو لوري، خاورې د ازمويني ځاه بېلګې بڼه. لېږد را لېږد تيتپی يا موټرګاډ په مرسته.

انځور ٦. ١٤٨ د لويې ويالې په اوږدو لوري، خاورې د ازمويني ځاه بېلګې بڼه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېټکړنو ته د فردوس څېټکړنې.

انځور ۶. ۱۴۹ ویالې څخه د شګو مخنیوي د کړکو او لښتو دیوالونو ټولواله.

انځور ۶. ۱۵۰ د شګو توپانونو د مخنیوې ټولواله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

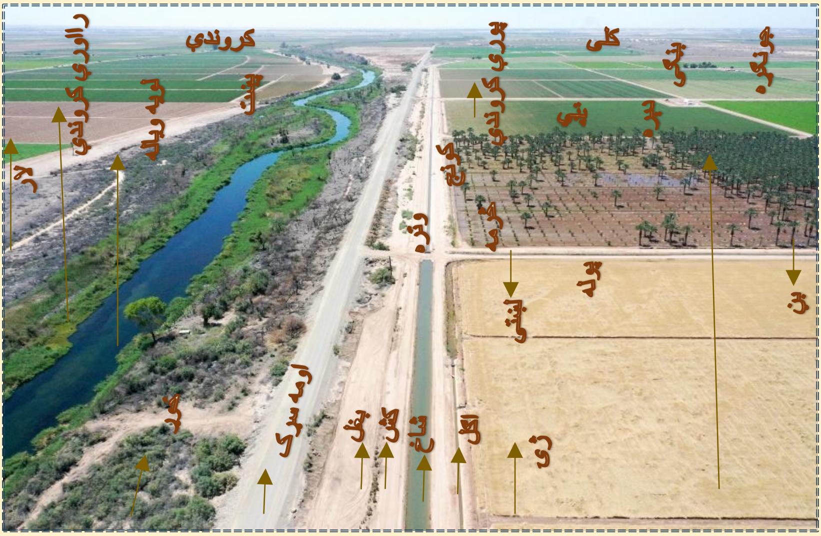

انځور ٦. ۱۵۱ کولو راډو سیند او د کرکیلې کروندو پېژند لبیل. له لار، پورې کروندې، لویه ویاله، کروندې، پښت، ځوړ، اومه سړک، بغل، کښ، وتره، شاخ، اګل، ژۍ، لښتی، پوله، بڼ، خرمه، کونج، پورې کروندې، کلی، پټی، دبره، بنګی او جونګړه په ګوته کوي. د وی یا ویکیي له پامه ویاله (کانال) هغه سر لوسې تخینکي الې (پلان، نخښې یا CONTRIVANCE) ته وایي چې له یوه ټاکلي ځای ځخه بل ټاکلي ځای ته په کې مایع شیان بهیږي. په اصطلاح کې د هر یوه پنځي او شلځې ډنډ، تتي، ویالې، لښتي، بیلې، ښاخ، وترې (چې پټي ته اوبه ترې خوشې کوي، د اوبو مخه په بوټو، چمانو ډب کوي د اوبو لوړوالی په لښتې کې ډېرېږي او پټي ته اوبه اوړي.)، پټي (پټ ټي)، هډی (اډی)، اګل (د پټي دننه د پولې ترځنګ لښتی چې هرې اډی ته ترې د اوبو لار باسي)، ځرمې (د اګل پای او پاینی اډی چې ورسته ځروبېږي)، کروندې (ځوپتیه) د اوبو مرستې غوښتنې (د مرستې منبع، غوښتنې زېرمه، چارې، وسیلې (RECOURSE, CONTRIVANCE, EXPEDIENCE ته ویاله وایي چې ټول نومونې په مایعاتو پنډ وي. لکه د کوش تپې ویاله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

انځور ٦. ١٥٢ د يوې نوې کرونده پېژند چې کروندهګر د خپل کوښښ له پاره بوړ وي.

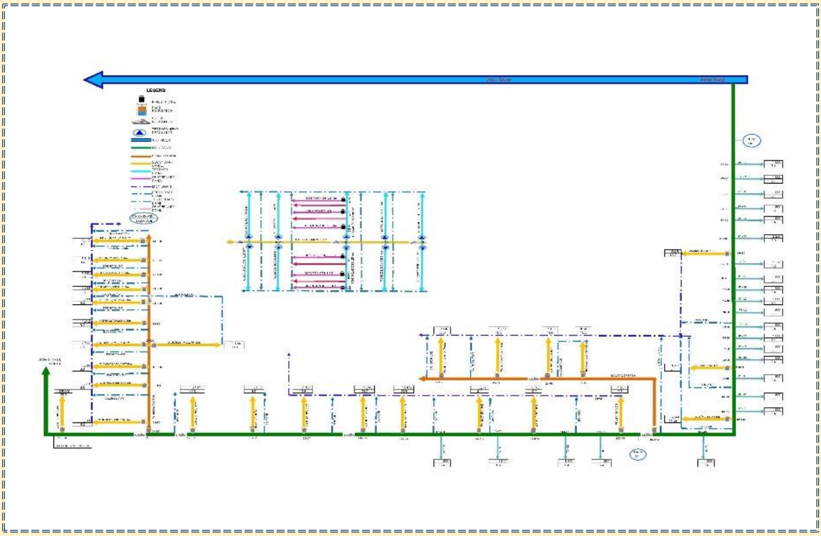

نخښنه (ډراوينګ) ٦. ٩ د کوش تپې لويې ويالې پروژې د بشپړې اوبو خړوبولو هډ (سکليټ، شيما) تولواله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

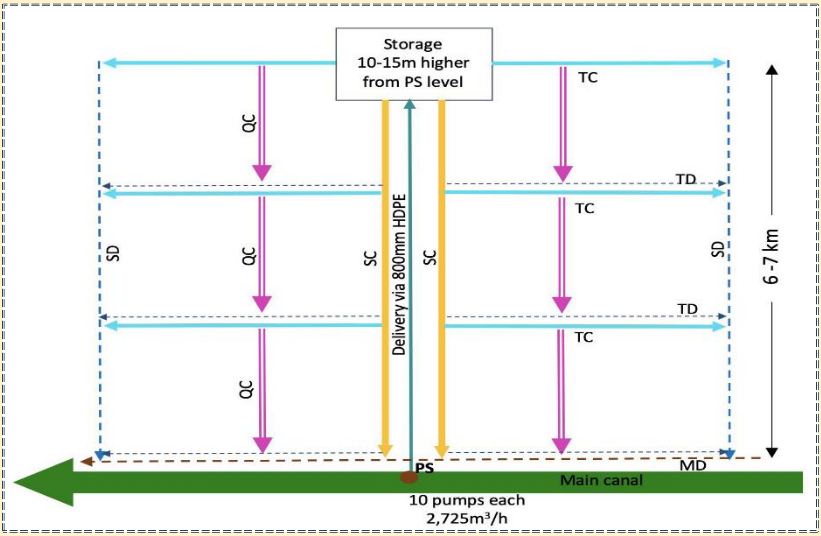

نخښه (ډراوينګ) ٦. ١٠ کوش تپې لويې ويالې تېدر يا تنې لوري غشى په زرغون رنګ، په کينې خړوبولو لمري اډې او زېرمې لوري غشى په تت اسماني رنګ، کوشنۍ ويالې نخښه لورى په ژېړ رنګ، ويالې غشى په بانجاني رنګ، شاخ غشى په بانجاني رنګ، بنسټېزه خړوبونکې ويالې غشى رنګ په قهوه يي، خړوبونکې کوشنۍ ويالې غشي په ژېړ رنګ روښانه شوي، د کرکېلې کروندو د پټۍ يو خړوبولو او اوبووېستلو کينې يا ليف اېرېګيشن ټولولې بنې نخښه.

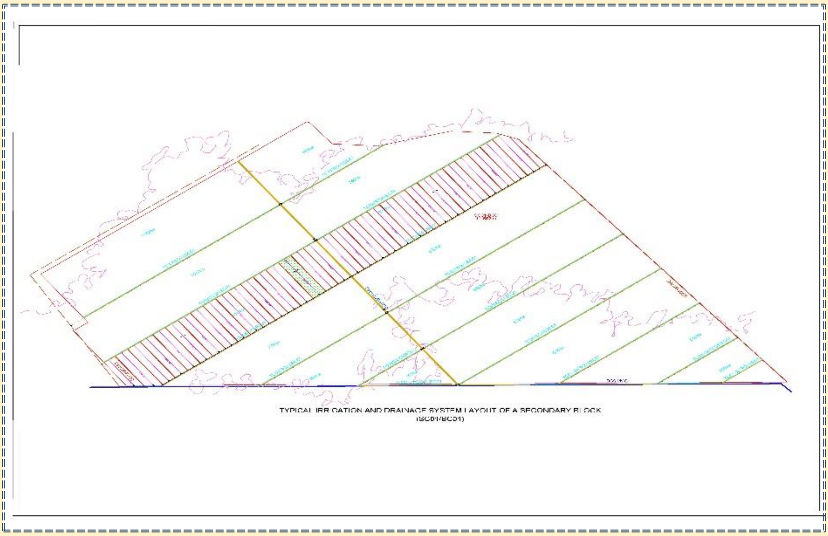

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

نخښنه (ډراوینګ) ٦. ١١ کوش تپې لویې ویالې پروژې د کرکېلې کروندو د پټی یو خړوبولو او اوبووېستلو ټولولې بڼې نخښنه.

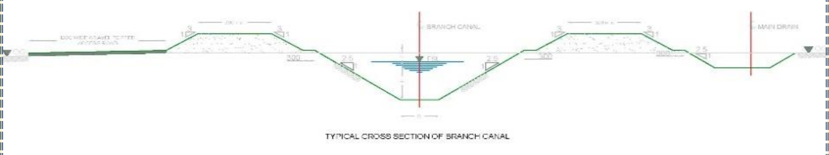

نخښنه (ډراوینګ) ٦. ١٢ د ویالې د ټوټې نخښنه.

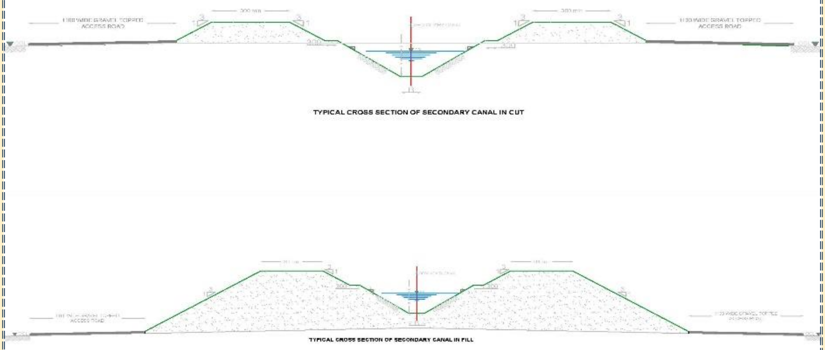

نخښنه (ډراوینګ) ٦. ١٣ د کېندني کوشنی ویالې د ټوټې نخښنه او د ډککړي کوشنی ویالې د ټوټې نخښنه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتېکړنو ته د فردوس ځتېکړنې.

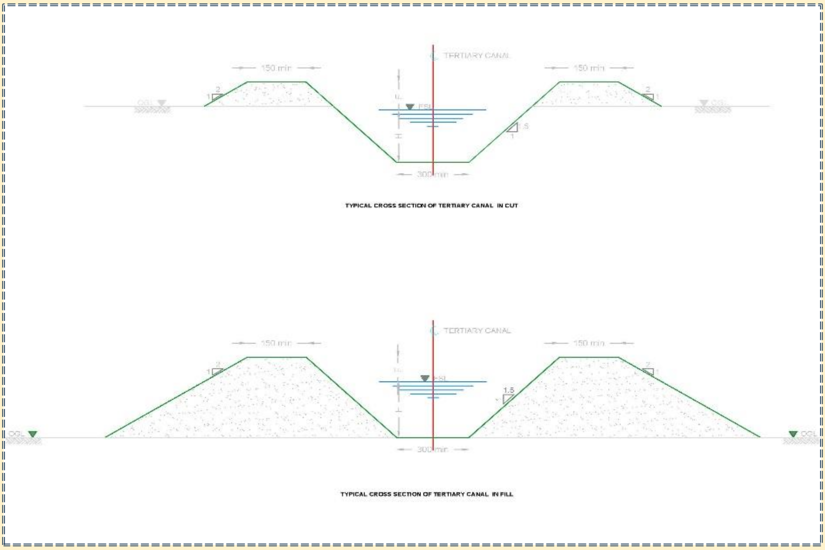

نخښه (ډراوينګ) ٦. ١٤ د کښندني ښاخ د ټوټې نخښه او د ډککړي ښاخ د ټوټي نخښه.

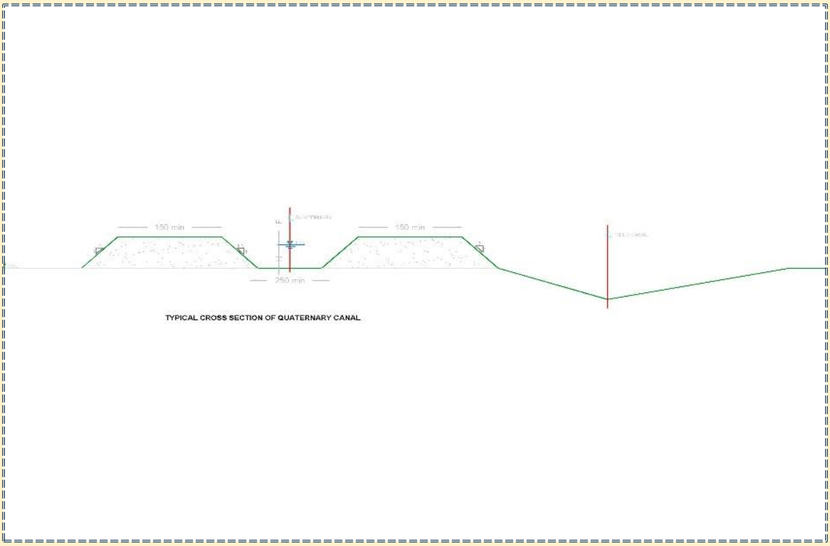

نخښه (ډراوينګ) ٦. ١٥ د لښتي يا د پټۍ يو د خړوب لښتۍ يو د ټوټې نخښه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړنو ته د فردوس څېړنې.

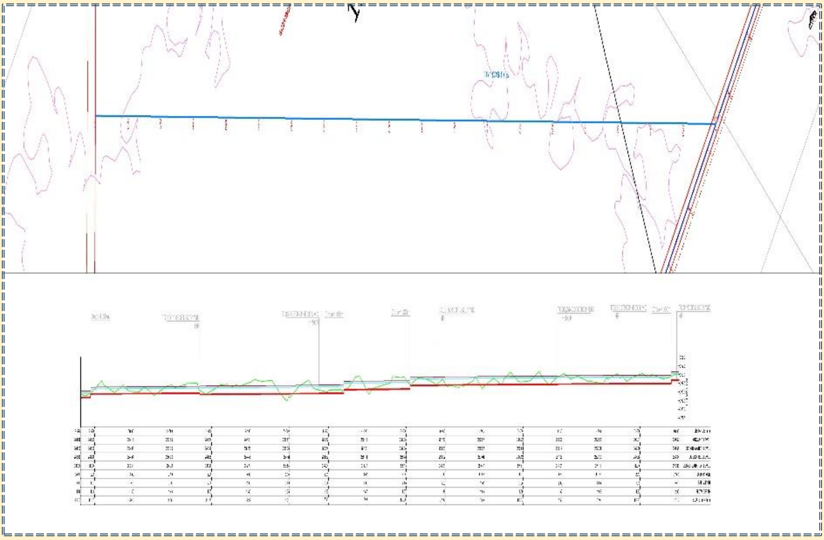

نخښه (ډراوینګ) ٦. ١٦ د کوشنۍ ویالې پر لېکه شوی لوری او د نیم مخ نخښه (د یوه اړخ نخښه ایستل، پروفایل یا د پېژندنې څېره).

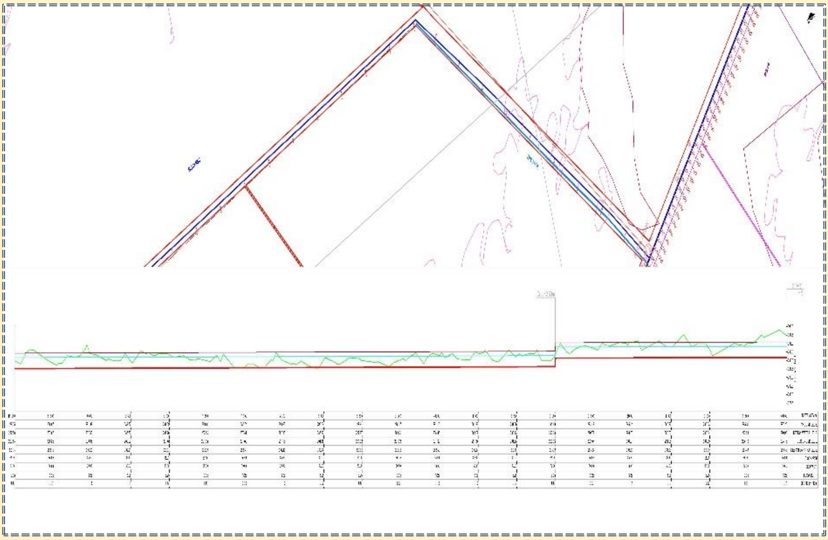

نخښه (ډراوینګ) ٦. ١٨ د لویې ویالې د لومړې پل پر لېکه شوی لوری،ویالې، ښاخ او کوشنۍ ویالې پرلېکه کولو پلان او د نیم مخ نخښه (د یوه اړخ نخښه ایستل، پروفایل یا د پېژندنې څېره).

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

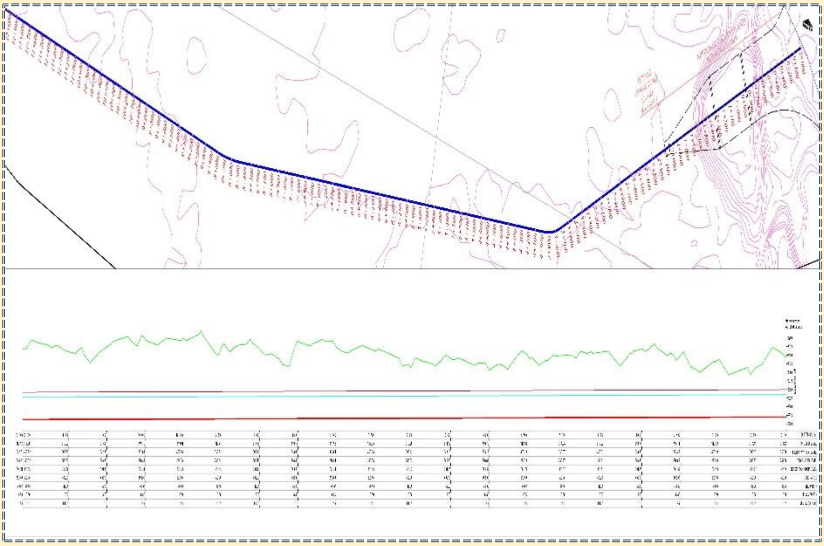

نخښه (ډراوينګ) ٦ .١٨ د لويې ويالې د لومړي پل پر لېکه شوی لوری، د لويې ويالې بوتلې کېدل يا کوشني کېدلو نخښه او د نيم مخ نخښه.

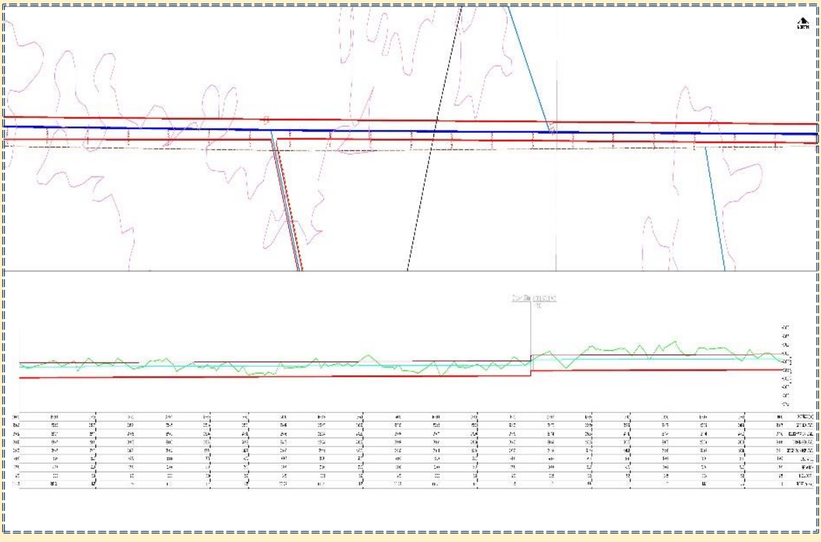

نخښه (ډراوينګ) ٦. ١٩ د لويې ويالې څخه د کوشنۍ ويالې ښاخ، ښاخ ټوټې او د نيم مخ نخښه (د يوه اړخ نخښه ايستل يا د پېژندنې څېره).

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړکړنو ته د فردوس څېړکړنې.

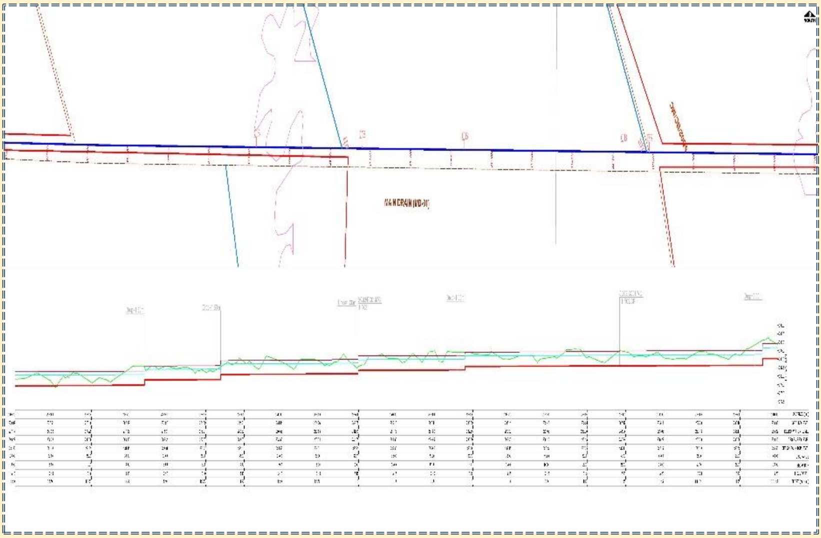

نخښه (ډراوینګ) ٦ . ٢٠ د لويې ويالې څخه د ويالې ښاخ، د ښاخ تيوتې او د نيم مخ نخښه (د يوه اړخ نخښه ايستل يا د پېژندنې څېره).

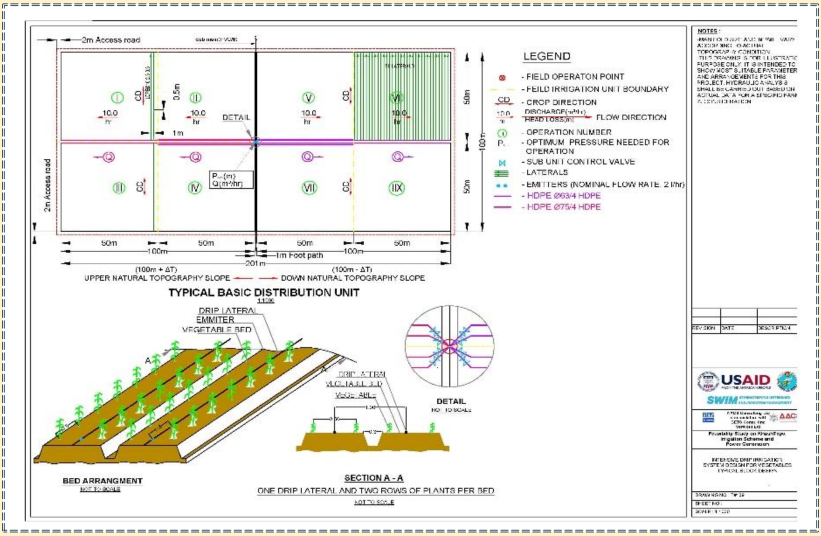

نخښه (ډراوینګ) ٦. ٢١ د کوش تپې ويالې د کروندو د يوه لښتي او دوې پټی يو غولې نخښې برخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۳۹ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېتګړنو ته د فردوس ځېتګړنې.

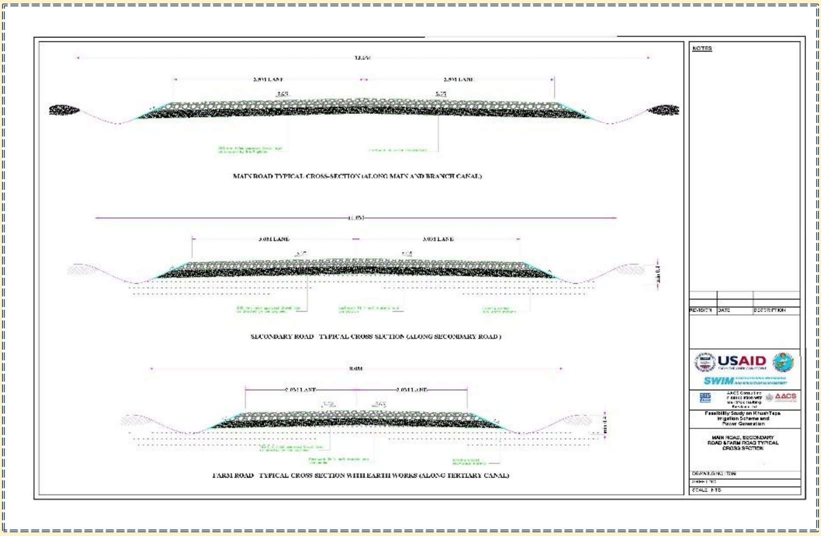

نخښنه (ډراوينګ) ٦. ٢٢ د کوش تپې لويې ويالې د سړکونو پر لنډو پرې شوې توتې.

انځور ٦. ١٥٣ تاتوبي د سترو بنسټيز پروژو تخنيکي پنځي رښت پرېکړو دولس کسيزه مېز.

(c) ketabton.com: The Digital Library

## ۷.	د انځورونو، ځېرو، نخښنو او لښتيليکو (جدولونو) لېست:

انځور ٤. ۱ واخان، بدخشان افغانستان ۱۵

انځور ۴. ۲ هېندوکوش، بدخشان، افغانستان ۱٦

انځور ۴. ۳ هېندوکوش غرونه يا هوماليا غرونو لړۍ، بغلان، افغانستان....... ۱۷

انځور ٤. ٤ د اکسوس يا جيهون يا امو سين انځور، چې د روسيې ځواکونو له لورې امو سين ته غورځول شوی ټانک دی، اوس د بلخ ولايت، حيرتان ښار، د حرتانو پله سره د امو سين پر ژۍ کې پروت دی چې د يوه لوی ځواک پاتېشوني څرګندونه کوي...... ۲۲

انځور ٤. ٥ د پنج سين پر سر د خان اباد پول، خان اباد ولسوالی، کوندوز، افغانستان... ۲۲

انځور ٤. ٦ د انجمن څلېر، نورستان، پنجشير، بدخشان يوه ځای کېدو ژۍ کې، د هېماليا غرونو لړۍ هندوکوش غرونه، افغانستان........ ۳۱

انځور ٤. ۷ د کوش تپې لويې وياڼې د سروندي (اينتيک، وبير يا د پيل ټکي سېمه)، کالدارې ولسوالی، بلخ ولايت، افغانستان. ٤۰

انځور ٤. ۸ د کوش تپې لويې وياڼې د کېندنې د پير شيبې، کالدارې ولسوالی، بلخ ولايت، افغانستان. ٤۰

انځور ٤. ۹ د لوړ پنج سيند، پامير، بدخشان ولايت، افغانستان. ٤۱

انځور ٤. ۱۰ د لوړ پنج سيند، پامير، بدخشان ولايت، افغانستان................... ٤۱

انځور ٤٤. ۱۱ واخان ځغاستی (کوريدور) کې د افغان کېرغيز ټبر کېږدی، د لوړ پنج سيند تر څېرمه، پامير، بدخشان ولايت، افغانستان. ... ٤۲

انځور ٤. ٤. ۱۲ د کوز پنج سيند، خيخک، بدخشان ولايت، افغانستان. ٤۲

انځور ٤٤. ۱۳ د لوړ امو سيند، کلداره ولسوالی، بلخ ولايت، افغانستان......... ٤۳

انځور ٤٤. ۱٤ د لر يا کوز امو سيند، اورال سمندرګی، کېرغېزېستان. ٤۳

انځور ٤. ۱٥ د کوز امو سيند، د اوزبېکېستان په مونياق کې د اورال سمندرګي د کب نيولو پخوانی بيړۍ زنګ وهونکي ګولۍ په شګو کې پرتې دي... ٤٤

انځور ٥. ۱٦ افغان کان کيندونکی مراد علي د بغلان ولايت د قره زغان کلي ته څېرمه په يوه غره کې ګرځي، افغانستان........................... ٦۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويي ويالي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

انځور ٥. ١٧ افغان شپه ميری (پوليس)، سروزرو کان ساتنه کوي، د قره زغان کلی، هېماليا غرونه، بغلان ولايت، افغانستان. ٦٨

انځور ٥. ١٨ د افغان زرو کان اپستونکي، سروزرو کان د زرو ډبرې اوباسي، د قره زغان کلی، هېماليا غرونه، بغلان ولايت، افغانستان. ٦٩

انځور ٥. ١٩ د افغان زرو کان اپستونکی څټک او پانه په لاس له غره څخه د سرو زرو کوشنی ډبرې پرځې کوي ٦٩

انځور ٥. ٢٠ د افغان زرو کان اپستونکی غلبېل چاڼ څخه درنې ډبرې سره زر، بېلچې باندې د هېندوکوش (هېماليا) د سروزرو کان څخه د سرو زرو کوشنی ډبرې اوباسې او زېرمې ته يې وړي. ٧٠

انځور ٥. ٢١ د قره زغان کلی، بغلان ولايت، د افغانستان هېماليا غرونو اوومه سره زر پلور ته چمتو دي. ٧٠

انځور ٥. ٢٢ د اورال سمندرگي تتی (باسين) او مرستيالانو (کلنگ ورکونکي، باج، تابع) سردريا تتي سيمه سپينچکي او امو سين تتي سيمه ژېرچکي رنگ سره. ٧١

انځور ٥. ٢٣ سر سين (دريا) او امو سيند د کوز برخې اوبو غورځېدونکي سمندرگي د لويديځې غاړې انځور (د اورال سمندرگي لويديځې غاړه). ٧٢

انځور ٥. ٢٤ د ټاټوبي شبرغان ولايت، کرکين ولسوالۍ کې د امو سيند د ژۍ انځور چې د سيمې اوبو وړې برخه په گوته کوي. ٧٤

انځور ٥. ٢٥ ازبېکستان په اورغينچ کې د امو سين له پاسه د پله انځور. ٧٥

انځور ٥. ٢٦ د امو سين تتی، مرستيالانو (کلنگ ورکونکي، باج، تابع) سينو سره چې د راغون بند، ناورک بند او تويمويان اوبو نغښتی څېره په ډاگه کوي. ٧٦

انځور ٥. ٢٧ کوز امو سيند د اوزبېکېستان ستر بند ځای، اړوند بندونونو نومونه او ځای پر ځای شوی تتي تويموين د اوبو نغښتی (تويموين هايدرو کامپلکس يا THC) ٧٧

انځور ٥. ٥٢٨ پخواني افغانستان د سيندونو ټولوالي نخښه (نقشه، مپ) چې د سر سين، امو سين او اباسين (اندوز سين) سيمه بين النهرين (د سينو په منځ کې يا خوراسان) له ايسکي کول، اورال او اېند سمندر پورې روښانه کوي. ٨٢

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

انځور ۵. ۲۹ امو (جيهون، اکسيوس) سين د تتی انځور، د ټاټوبو له ځينو سيندونو په ژېړ شوي سيمې کې په تورو کرښو سره ښودل شوي دي. ۸۲

انځور ۵. ۳۰ پامير سين د ژی انځور، پامير ولسوالی، بدخشان، افغانستان. ... ۸۳

انځور ۵. ۳۱ پنج سين بدخشان ولايت د تاجيکيستان او افغانستان پوله. ۸۳

انځور ۵. ۳۲ واخان ځغاستی، کوز واخان سين انځور، بدخشان، افغانستان. ... ۸٤

انځور ۵. ۳۳ امو د مرستيال سين د تتی انځور، چې له وارو ډک غرونه د نومونړې سين د پندولو څرګندونه کوي. ۸٤

انځور ۵. ۳٤ ټاټوبي نخښه چې له سلو ۸۰٪ سينو اوبو د لېرد سيمې په تولله کې څرګندوي. پامير د څوکې سين چې ۵۰ کيلو مېتره په پامير کې بهيږي او بيا تاجکيستان ته دننه کيږي د اوکسو سين يا سپيني اوبو سين چې مرغاب او برتينګ سين ترې بوږيږي او کوز پنج امو ته غور ځيږي نه دي ښودل شوي. ۸۵

انځور ۵. ۵۳۵ د پخواني افغانستان يوې برخې يا د اوسني تاجکيستان د سيندونو نخښه چې د امو سين مرستيالانو په ډاکه کوي. ۸۵

انځور ۵. ۵۳٦۵۵ د پخواني افغانستان يوې برخې يا اوسني تاجکيستان د سيندونو او ورښت مېچې نخښه. ۸٦

انځور ۵. ۳۷ د پخواني افغانستان د ځينو برخو يا اوسني تاجکيستان، اوزبېکستان سمرکند او د کېرغيزيستان او کزاکېستان د سيندونو نخښه. ۸٦

انځور ۵. ۳۸ پخواني افغانستان يوې برخې يا د تورکمېنېستان د سينو تولوالي انځور، چې پېنځه يې له افغانستان او يوه يې له اوزبېکېستان څخه پنديږي. ۸۷

انځور ۵. ۳۹ د کېرغېزېستان او کزاکېستان د سيندونو نخښه..................... ۸۷

انځور ۵. ٤۰ د پخواني افغانستان د ځينو برخو يا اوسني اوزبېکېستان سمرکند او د کېرغېزېستان او کزاکېستان د سيندونو نخښه. ۸۸

انځور ۵. ٤۱ د پخواني افغانستان د ځينو برخو يا اوسني اوزبېکېستان سمرکند د سيندونو تولوالي نخښه. ۸۸

انځور ۵. ٤۲ د افغانستان، تاجيکيستان، اوزبېکېستان، کېرغېزېستان او کزاکېستان د سيندونو نخښه چې د اورال سمندرګی پندوي. ۸۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

انځور ۵. ۴۳ پخواني افغانستان يوې برخې د سينو تولواله، د اباسين سين مرستيالان انځور چې په اوبرنګه بانجاني کرښو سره ښودل شوي دي. ۸۹

انځور ۵. ۴۴ د مرکزي اسيا هېوادونو تولواله، چې په راتلونکي کې د غوره پرمختګ، يوه والي د پندوسکي د وګړو سوکالۍ، بډاينې، ودنې، رمتيا، بشرې زېرمو زېرمه ده.............................. ۹۰

انځور ۵. ۴۵ هريرود ـ مرغاب د سيندونو تولواله چې ۱۳ سيندونه لري، تورکمېنېستان او ايران ته لوړېږي او التې په کروندو کې وچېږي، چې ستر ښاخونه يې دا دي: د مرغاب سيند ۱۳۵۰ مکعب مېليون مېتر؛ کاشان، کوشاخ ورود سيندونه ۱۱۰ مکعب مېليون مېتر؛ هريرود سيند ۱۶۰۰ مکعب مېليون مېتر چې تول تال په منځنۍ کچه ۳۰۶۰ مکعب مېليون مېتر اوبه لېږدوي. ۹۰

انځور ۵. ۴۶ هريرود سيند انځور مرکزي، اسيا، لوديځ افغانستان.............. ۹۱

انځور ۵. ۴۷ هېلمند سيندونو تولواله چې ۱۱ سيندونه لري، ايران ته لوېږي... ۹۱

انځور ۵. ۴۸ هېلمند سين د تتي انځور، د سيندونو له اوبرنګه کرښو سره، چې اوبو د مېچه کولو سېمو سره چې اوبو کچه په سويل د تاتوبي کې څرګندوي. ۹۲

انځور ۵. ۴۹ هېلمند د کجکي ډنډ د يوې څنډې انځور، کجکي ولسوالۍ، هېلمند، افغانستان. ۹۳

انځور ۵. ۵۰ هېلمند سين ناوې ولسوالۍ کې د يوه شړل شوي امريکايي انځور. ۹۳

انځور ۵. ۵۱ ارغنداب سين انځور، چې سرې اوبه د هېلمند سيند ته لېږدوي... ۹۴

انځور ۵. ۵۲ هېلمند سين د تتي انځور، د سيندونو له کرښو سره، چې اوبو د لېږد سېمو په منځ او سويل د تاتوبي او ايران ګاوندي هېواد سره څرګندوي. ۹۴

انځور ۵. ۵۳ اوروزګان سيند، ترينکوټ ولسوالۍ، اوروزګان، افغانستان. ۹۵

انځور ۵. ۵۴ ترانک سين، د هېلمند سين مرستيال، قلات، زابل ولايت، افغانستان... ۹۵

انځور ۵. ۵۵ ترانک سين، د هېلمند سين مرستيال، پنجوايي ولسوالۍ، کندهار ولايت، افغانستان. ۹۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويي ويالي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

انځور ۵. ٥٦ پلازمينې (کابل) د سيندونو ټولواله چې ۱۹ سينونه لري، تر ټولو اوږ سيند دی چې د هند سمندر ته لوېږي. ۹٦

انځور ۵. ٥٧ کونړ سيند، په منځنۍ کچه لږ تر لږه په کال کې کونړ ۱۵۲۵۰ مکعب مېليون مېتر اوبه د کابل سيند ته غورځوي، کوز کونړ ولسوالۍ، کونړ... ۹٧

انځور ۵. ٥٨ پلازمينې (کابل) سين تتی، نغلو سر، سروبي ولسوالۍ، کابل افغانستان... ۹۸

انځور ۵. ٥٩ پلازمينې (کابل) سين، عبدالرحيمزي سيمه، سرخکانو پله سره د مازديګري انځور، قرغه يي ولسوالۍ، لغمان، افغانستان..... ۹۸

انځور ۵. ٦۰ د الېنګار سين له دوې سيندونو څخه پنديږي چې يوه يې رامګيل او کوليم سينونه دي.. ۹۹

انځور ۵. ٦۱ د اليشنګ سين، تيرګړيو سيمه، تيرګړيو پله سره د مازديګري انځور، مهترلام ولسوالۍ، لغمان، افغانستان. ۱۰۰

انځور ۵. ٦۲ د لغمان سيند چې د الېنګار او الېشنګ سيندونو له يوه ځای کېدو څخه جوړېږي. عزيز خان کڅ، معروفخيلو کلي سره درنتې بند سرته د کابل سين سره يوه ځای کيږي چې د ايندوس سين تتی يي څښني.. ۱۰۱

انځور ۵. ٦۳ وازه خوا، پکتيکا، د ګومل سين پندولو يوه له واورو ډکه سيمه چې ۱۰۱

انځور ۵. ٦٤ ټاټوبي د سړوبو (يخچالونو) او دسيندونو لويېکچې ټولواله. .. ۱۰۲

انځور ۵. ٦۵ ټاټوبي د سړوبو (يخچالونو) او دسيندونو لويېکچې ټولواله. .. ۱۰٤

انځور ۵. ٦٦ د ټکريس ايوپورتس تتي ستېليکې ۲۰۴۰ زيږدي کال له پاره په سناريو (د فلم کيسه) د ابورسولو پروژه کې بدلون راغی. ۱۰٧

انځور ۵. ٦٧ ايران هېواد د اوبو اندېښنو د ستې ليکه. ۱۰٧

انځور ۵. ٦۸ د ټاټوبي جيومورفولوژي (ځمکې پېژندلو نښه ۱۹۸۴ زيږدی). ۱۰۸

انځور ۵. ٦۹ ټاټوبي ځمکګجونو له پامه په پرتو (۳۰ ـ ۳۸) او ودرېدو (۶۰ ـ ۷۸) درجو کې ځای پر ځای شوې نخښه. بل لورې ته له دې اوبو پېژندلو يا هايدرولوژي نخښې څخه د ډاکار موسسه هم ګټنه اخلي.. ۱۰۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياڼې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتېکړنو ته د فردوس ځتېکړنې.

انځور ۵. ۴۰ ټاټوبي د ځمکو پېژندلو يا جيولوژي نخښه. ۱۰۹

انځور ۵. ۴۱ ټاټوبي د سينونو توبولو (بهول، ځڅول، خېرول، خورول، شېندل، اچول، غورځول. لکه ورګ او پوستکی) نخښه. ۱۱۰

انځور ۵. ۴۲ ټاټوبي د سينيزو سيمو (سينديزو حوزو) نخښه چې د ځينو سينو له پيله تر پايه خودل شوي دي، پرته له ځينو ځخه لکه د پامير اکسو سين (سپينو اوبو سين چې ۵۰ کېلومېتره د پامير په ځوکه، ځوکه کې بهېږي او بيا تاجيکستان ته ننوځي نه دی خودال شوی او داسې نور). ۱۱۰

انځور ۵. ۴۳ ټاټوبي د اوبو مېچې ټولوالې جال او د سينو تتو نخښه، د انرژۍ او اوبو وزارت بېړنۍ اوبوخړوبولو بيارغوني پروژو کار ځای روښانه وي. ۱۱۱

انځور ۵. ۴۴ ټاټوبي د سينيزو سيمو (سينديزو حوزو) نخښه چې د شپږو سينيزو سيمو ځرګندونه کوي، ۱. د اموسين تتو سينيزه سيمه؛ ۲. شمال د تتو سينيزه سيمه؛ ۳. کابل (اېندوس) تتو سينيزه سيمه؛ ۴. هرېرود او مرغاب تتو سينيزه سيمه؛۵. هېلمند تتو سينيزه سيمه او ۶. سويې خړوب شوې سيمه..... ۱۱۱

انځور ۵. ۴۵ هندوکش د غرونو لړۍ واورين غرونو انځور چې اموسين له اوبو پنډوي. ۱۱۲

انځور ۵. ۴۶ هندوکش د غرونو لړۍ واورين غرونو انځور چې اموسين له اوبو پنډوي. ۱۱۲

انځور ۵. ۴۷ ټاټوبي د سړوبو (يخچالونو) او د هندو کوش غرونو لويېکچې ټولواله.. ۱۱۳

انځور ۵. ۴۸ د پامير غرونو سړوبي چې د ټاټوبي ځوان تېرو ځوکو لرونکي واورين غرونه دي، په واخان ځغاسته کې، پامير ولسوالی، بدخشان افغانستان.. ۱۱۳

انځور ۵. ۴۹ ټاټوبي د سړوبو (يخچالونو) يا د هندوکوش دوبيمې لړۍ انځور. ۱۱۴

انځور ۵. ۸۰ باميان هزاره جاتو واورين غرونو انځور چې امو سين ته اوبه لېږي. ۱۱۴

انځور ۵. ۸۱ ټاټوبي د سړوبو (يخچالونو) واخان غرونو لويېکچې ټولواله.. ۱۱۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځنډکړنو ته د فردوس ځنډکړنې.

انځور ۵. ۸۲ هندوکوش غرونو واورين له واوريږونو (د واورې توپان) ځخه ورسته انځور، سالنګونه، بغلان ولايت، افغانستان ۱۱۵

انځور ۵. ۸۳ تاتوبي بدخشان ولايت، پامير ولسوالی، واخان ځغاستي په واورو کې د کرغيز تېر کېږدی انځور. ۱۱٦

انځور ۵. ۸٤ واخان ځغاستي په واوره کې د کرغېز تېر غويانو انځور چې په سوړ ژمي کې د ورځې ۱۲ بجې تودې هوا له پاره پيتاوي ته له کېږدی د باندې ودرولي دي.................................... ۱۱٦

انځور ۵. ۸۵ واخان ځغاستي کې ځوان واورين غرونه (هغه غرونه چې ډېرې تېرې څوکې لري) مالچر انځور چې د کېرغيز تېر څارويو ګلي په کې څرېږي.. ۱۱۷

انځور ۵. ۸٦ امو سينديزې سيمي کې ځانګړی ډند دی چې واورين غرونه په څوکو کې پنځې ځای پر ځای دی له ځانګړې ښکلا سره چارپېريال هوا ويچه اوبښتی ساتي............................... ۱۱۷

انځور ۵. ۸۷ امو سين د ژی دلتا انځور. (هغه خړه چې د سيل په اثر سين په شا او خوا کې ډپ شوې وي يا د امو، جيهون يا اکسوس سيند دلتا) ۱۱۸

انځور ۵. ۸۸ امو سين پانوراميک (پانوراما) انځور.............................. ۱۱۸

انځور ۵. ۸۹ د اکسو سين (يا د سپينو اوبو سين (Aksu or Bartang) انځور. چې ۵۰ کيلو مېتره په بر واخان کې بهيږي، د تاجيکېستان له پولې اوړې تاشقرغان ته ۴۷۸ کيلو مېتر په کې مزل وهي او تول اوږد والی يې ۵۲۸ کيلومېتره دی لر پنج سره ګډيږي؛ واټر شيټ سيمه يې ۲۴،۷۰۰ مربع کيلومېتره د اوبو بهېدنې کچه يې ۱۲۸ دربکلي مېتر پر ثانيې دی، کلنی کچه يې ۴.۰۳۹ ببليون دربکلي مېتر پر کال کيږي. ۱۱۹

انځور ۵. ۹۰ د وخش (يا وخشي اوبو سين (Vakhsh) چې په تاجيکېستان کې ۱۱۹

انځور ۵. ۹۱ کوفارنيهان د اوبو بهېدنې کچه يې ۱۵۸ دربنکلي مېتر پر ثانيې دی، چې کلنی کچه يې ۴.۹۸۵ ببليون دربکلي مېتر پر کال کيږي. ۱۲۰

انځور ۵. ۹۲ پنج سين د اوبو بهېدنې کچه يې ۱۰۰۰ دربنکلي مېتر پر ثانيې دی، چې کلنی کچه يې ۳۱.۵۵۶ ببليون دربکلي مېتر پر کال کيږي. ۱۲۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

انځور ۵. ۹۳ امو سين د اوبو بهېدنې کچه يې ۱۴۰۰ درېنګلي مېتر پر ثانيې دی، چې کلنۍ کچه يې ۴۴.۱۷۹ بېليون درېګلي مېتر پر کال کيږي. ۱۲۱

انځور ۵. ۹۴ کابل سين د اوبو بهېدنې کچه يې ۷۵۶ درېنګلي مېتر پر ثانيې دی، چې کلنۍ کچه يې ۲۳.۸۵ بېليون درېګلي مېتر پر کال کيږي. ۱۲۱

انځور ۵. ۹۵ اليشنګ سين د اوبو بهېدنې کچه يې ۳۸ درېنګلي مېتر پر ثانيې دی، چې کلنۍ کچه يې ۱.۱۹۹ بېليون درېګلي مېتر پر کال کيږي. ۱۲۲

انځور ۵. ۹٦ الېنګار سين د اوبو بهېدنې کچه يې ۷۷.۶۶۲ درېنګلي مېتر پر ثانيې دی، چې کلنۍ کچه يې ۲.۴۵۰ بېليون درېګلي مېتر پر کال کيږي. ۱۲۲

انځور ۵. ۹۷ کونړ سين د اوبو بهېدنې کچه يې ۳۶۷ درېنګلي مېتر پر ثانيې دی، چې کلنۍ کچه يې ۱۱.۵۸۱ بېليون درېګلي مېتر پر کال کيږي. ۱۲۳

انځور ۵. ۹۸ هلمند سين د اوبو بهېدنې کچه يې ۷۸ درېنګلي مېتر پر ثانيې دی، چې کلنۍ کچه يې ۲.۴۶۱ بېليون درېګلي مېتر پر کال کيږي. ۱۲۳

انځور ۵. ۹۹ هرې سين د اوبو بهېدنې کچه يې ۳۰ درېنګلي مېتر پر ثانيې دی، چې کلنۍ کچه يې ۰.۹۴۶ بېليون درېګلي مېتر پر کال کيږي. ۱۲۴

انځور ٦. ۱۰۰ د کوش تپې لويې ويالې ماستر پلان (۱، ۲، ۳ پل) د کوش تپې لويې ويالې کوش تپې خړوبولو تولوالې او برېښنا پيداوار پروژې غوښتل شوې سيمه، د لويې ويالې درې پلونو (فازونو، پړاونو) او کروندو ګنې نومونه او کچو ځرګندولو نخښې انځور. ۱۳۳

انځور ٦. ۱۰۱ د سويې خړوب شوې سيمې د خړوبولو پيلنې پلان يوې برخې بشپړ انځور. ۱۳۳

انځور ٦. ۱۰۲ د سويې خړوب شوې سيمې د خړوبولو پيلنې پلان يوې برخې (چې د کوش تپې لويې ويالې په نوم دی.) بشپړه انځور. ۱۳۴

انځور ٦. ۱۰۳ د سويې خړوب شوې سيمې د خړوبولو پيلنې پلان يوې برخې (چې د کوش تپې لويې ويالې په نوم دی. د کروندو ګنې؛ په

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل ځاني غځولو د اوبو (په خپل سلوپ) او د کينې (ليفټ ايريګشن) خړوبولو له لارې) بشپړه انځور. ۱۳٤

انځور ٦. ۱۰٤ د نوې سيمې مورګه (خاکه: طرح: په ليکو يا کرښو کې ايسار شوې يا احاطه شوې، څنډه، غاړه (لکه د سيند)، کانټور) نخښه. ۱۳۵

انځور ٦. ۱۰۵ کوش تېپې لويې وياլې نوې پر ليکه نخښه. ۱۳۵

انځور ٦. ۱۰٦ ټاټوبي د سويې خړوب شوې سيمې د خړوبولو پيلني پلان اندخوی برخې انځور (کوش تېپې خړوبولو ټولوالې او برېښنا پيداوار غوښتل شوې سيمه). ۱۳٦

انځور ٦. ۱۰۷ کوش تېپې خړوبولو ټولوالې او برېښنا پيداوار پروژې غوښتل شوې سيمه، د لويې وياլې درې پلونو (فازونو، پړاونو) او کروندو ګنې نومونه او کچو څرګندولو نخښې انځور. ۱۳٦

انځور ٦. ۱۰۸ ټاټوبي د سويې خړوب شوې سيمې د خړوبولو کلي او د وياլې پر ليکه کول او اوږدوالی. ۲۳۸ کېلو مېتره بانجاني رنګه د کلدارې او ۲۹۷ کيلو مېتره ګلابرنګه د کوش تېپې (خواره واره کول، تيتول، تس نس کول، بشپړه ماتې ورکول، وياله په لاره برابرول، په لار روانول، لارټاك) نخښې انځور. ۱۳۷

انځور ٦. ۱۰۹ د پروژې جيلوژي برخه، د ټاټوبي جيولوژي سيمه ييزې برخې اړوند نخښه.. ۱۳۷

انځور ٦. ۱۱۰ ټاټوبي د خاورې سيمه ييزه نخښه. ۱۳۸

انځور ٦. ۱۱۱ د کلدارې ويلې په غځيدلې لورې د جيلوژيکي ساګانو ځايونو نخښه چې د لويې وياլې د ځمکې خاورو ازموينو څېړلو له پاره ترې ګتنه اخستې او داسې سپينې ته را اوباسي چې ټوله غوښتل شوې سيمې کروندې د کرکيلې او خړوبولو وړ دي او وياله د اوبو ليږدولو وړ ده. ۱۳۸

انځور ٦. ۱۱۲ کوش تېپې خړوبولو ټولوالې او برېښنا پيداوار پروژې د لوستې سيمې ډيموګرافيک نخښه. (چې د چارپېريال ساتنې ټولوالې له پامه د څېړنو په پايله کې لاسته راغلې، پر سيمه، باندو، کلو او وګړو ګټوره اغېزه په ګوته کوې.) ۱۳۹

انځور ٦. ۱۱۳ لکه څنګه چې د ملګرو ملتونو د خوړو او کرنې برخې (ايف اې او) په ۲۰۱٦ زېږدي کې ويل په همدې بنه زموږ له پامه د نومړې سيمې د پوښلو ټولګۍ هم دي......................... ۱۳۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

انځور ۶. ۱۱۴ ځمکې د یکړ بشپړ (په پاملرنه تر سره شوی) پوړونه نخښه. ۱۴۰

انځور ۶. ۱۱۵ ځمکې د یکړ نخښه او ځمکې د پوړونو په نښه شوي ځایونه. په ټاکلو ۱۳۰ ځایونو کې د خاورو پوړونو کتلو له پاره ساه ګانې کېندل شوي دي چې هره یوه یې لږ تر لږه ۲ مکعب مېتره خاوره اخستل شوې وه، ۱.۲۵ اوږدوالی، ۰.۸ پېړوالی او ۲ ژوروالی وو له سلو ۵۰٪ یې تر ۵ مېتره ژوروالی درلوده چې خاورې یې په لابراتور کې ازمویل شوې دي او پیله یې د ګټنې او + ده. ۱۴۰

انځور ۶. ۱۱۶ کلدارې اوبو ښېنلو (ګوټکولو) د خاورې سرچینې نخښه. چې د خاورې؛ ختینه خاورې؛ نرمه خاورې یا د کرنې ښې خاورې چې ورستې پانې ورسره ګډې وې؛ شګلنه نرمې خاورې؛ شګلنې خاورې؛ سروبې (یخچالونه) او اوبو رنګ شوې نخښو ځایونه په ګوته کوې. ۱۴۱

انځور ۶. ۱۱۷ کلدارې اوبو ښېنلو (ګوټکولو) سروندی (اوفتیک، اینتیک یا بند) چې د کوشنۍ یو او لویو سینو (سیندونو) څېره څرګندوې، د تولو اوبه په همدې ځای کې سره یوه ځای کېږي. ۱۴۲

انځور ۶. ۱۱۸ کلدارې لویې ویالې اوبو ښېنلو (ګوټکولو یا نیولو) خاورې له سمندر څخه د لوړوالي پېژندنې څېرې نخښه. ۱۴۲

انځور ۶. ۱۱۹ دا حرکت د الاسکا په یوکتات خلیج کې د HUBBARD GLACIER په ترمینس کې د کالیو کولو پروسه ښیې - . اعتبار :کینیت کول شنایډر / فلکر ۲۲۸

انځور ۶. ۱۲۰ دا ګرافیک ښیي چې څنګه ګلیشیرونه د واورې او یخ په شکل ډله ایز لاسته راوړي یا له لاسه ورکوي. دوامداره اقلیمي بدلونونه به په پای کې د ګلیشیر پرمختګ یا شاتګ لامل شي. - اعتبار :ریکارډو پرویتوني GRID-ARENDAL/ . ۲۳۱

انځور ۶. ۱۲۱ د آیسلینډ په ساحل کې د نیمې شپې لمر لاندې یوه یخ برګ روښانه نیلي سوځوي - .اعتبار :توماس فالکوسکي، NSIDC یا د واورې او یخ ملي شمېرو مرکز................. ۲۴۲

انځور ۶. ۱۲۲ یوه سړی د ګرینلینډ یخ شیټ داخلي ته ګوري - .اعتبار :انډریو سول/امیجیو. ۲۴۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

انځور ۶. ۱۲۳ ساینسي وسیلې د الاسکا د لی کانټ ګلیشیر په څنده کې ډاټا راټولوي. غورځېدلې واوره د ډېرو کلونو په اوږدو کې د یخ په لویو برخو کې فشار راوړي چې د ګلیشیر په نوم یادیږي. د یخ په ډله کې د جاذبې ځواک، د هغې د بشپړ وزن سره سره د یخ د ورو سیندونو په څېر د ګلیشیرونو د جریان لامل کیږي. اعتبار: TWILA مون، NSIDC ۲۴۳

انځور ۶. ۱۲۴ د RANDOLPH GLACIER INVENTORY د نړۍ د تولو . ۲۴۳

انځور ۶. ۱۲۵ د کیمیا معدني جوړښت او د ډېرو فزیکي ځانګړتیاوو تشریح د لیتوولوژی په نوم یادیږی (شګه، ختېه، شګه، ختېه) په دوېیم مانا کې د لیتوولوژی بېلګې د شګو ډبرې، سلیټ، بیسالټ، یا د چونې ډبرې شامل دي. ۲۴۹

انځور ۶. ۱۲۶ د کوش تپې لویې ویالې د پیل ځخه تر ۴۲ کیلو مېترۍ پورې د خاورو ازمویني او خړې لوستې پایلې له پاره په ستاړتا اینجېنرۍ لابراتور کې په ۲۵ د اکتوبر د ۲۰۲۳ زیږدي کې تر پلټنې لاندې نیولی وو، د ۴، ۸ او ۱۲ مېلې خړې په لاس راوړلو بېلګو انځور.. ۲۵۰

انځور ۶. ۱۲۷ د کوش تپې لویې ویالې پر لیکه غځولو نخښه؛ د شونتیا لوستې لوړ مدیریت له لوړې خپل لوړ پېرې سره څېړل کیږي؛ د کرنې اوبو لګولو او مالدای وزارت مرستیال وزیر غفوري د ویالې پای په ګوته کوي؛ په پلازمېنه کابل کې د نوموړی وزارت په ۲۳ د ډیسمبر د ۲۰۱۹ زیږدي کې د لویې ویالې د شونتیا لوستې (څېړنو) پاینی راپور لمنه ترې؛ انځور یې پلوشې کاظمیار اخستی. ۲۵۱

انځور ۶. ۱۲۸ د خړې (سلاد یا رسوباتو) سپارلو ډولونه. ۲۵۲

انځور ۶. ۱۲۹ کلدارې د شګو بڼه.. ۲۶۵

انځور ۶. ۱۳۰ کلدارې د شګو غوندۍ بڼه. ۲۶۶

انځور ۶. ۱۳۱ څېره شکل ۷۰-۶: د امو سین د سینو ولایتونه او مرستیالان (پوچینو، ټاسو کاټاني، تودریچ ۲۰۰۲). ۲۷۰

انځور ۶. ۱۳۲ شکل ۷۰-۱۱: د کلدارې په اخستو (کیچمنټ) کې د سیند د ګیج ستېشنونه. ۲۷۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړنو ته د فردوس څېړنې.

انځور ٦. ۱۳۳ ژېړ ګل مېخ د کلدارې لويې وياليې سروندی (اپنټيک، سربند ځای او بانجاني ګل مېخ کوش تپې لويې وياليې سروندی ځای نخښنه. ۲۹۱

انځور ٦. ۱۳٤ کوش تپې لويې وياليې نخښنه. ۲۹٤

انځور ٦. ۱۳۵ روسيانو د پېر لومړي ټکي او دوېيم ټکي امو سيند د اوبو اوارې (واټر ليول، د اوبو سطحې) نخښنه. ۲۹۷

انځور ٦. ۱۳٦ روسيانو د پېر لومړي ټکي او دوېيم ټکي امو سيند د اوبو اوارې(واټر ليول، د اوبو سطحې) نږدې شوې نخښنه. ۲۹۷

انځور ٦. ۱۳۷ دوې لمرېزې ښېښنې (لمريزه دړه، سولر تختې، عادي سولر PV) د اوبولګولو ټولواله د لويو پروژو له پاره د سبمرسيبل پمپ سره. ۳۱۰

انځور ٦. ۱۳۸ دوې لمرېزې ښېښنې (لمريزه دړه، سولر تختې، عادي سولر PV) د مونوسيت پمپ سره (د بزګرانو له پاره).............. ۳۱۱

انځور ٦. ۱۳۹ د کوش تپې لويې وياليې پروژې په اوږدو د پرتو کروندو نخښنه ۳۲٤

انځور ٦. ۱٤۰ خواجه دوکوه ولسوالۍ کې د ناچودي توکو (ماينونو) د وړې پاملرنې بشپړه نخښنه. ۳۲۵

انځور ٦. ۱٤۱ ځمکې د يکړ نخښنه او ځمکې د پوړونو په نښه شوي ځايونه. په ټاکلو ۱۳۰ ځايونو کې د خاورو پوړونو کتلو له پاره ساه ګاني کېندل شوي. ۳۲٦

انځور ٦. ۱٤۲ په اکچې ولسولۍ کې ځمکې د يکړ نخښنه او ځمکې د پوړونو په نښه شوي ځايونه. ۳۲٦

انځور ٦. ۱٤۳ هره يوه ساه يې لږ تر لږه ۲ مکعب مېټره خاوره اخستل شوې وه، ۱.۲۵ اوږدوالی، ۰.۸ پېروالی او ۲ ژوروالی وو له سلو ۵۰٪ يې تر ۵ مېټره ژوروالی درلوده چې خاورې يې په لابراتور کې ازمويل شوې دي، پيله يې د ګټنې او + ده. ۳۲۷

انځور ٦. ۱٤٤ په بلخ کې ځمکې د يکړ نخښنه ۳۲۷

انځور ٦. ۱٤۵ په دولت اباد ولسولۍ کې ځمکې د يکړ نخښنه او ځمکې د پوړونو په نښه شوي ځايونه. ۳۲۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

انځور ۶. ۱۴۶ د لويې ويالې په اوږدو لوري د خاورې د ازموينې ځاه بېلګې بڼه. لېږد را لېږد غواګۍ په مرسته. ۳۲۸

انځور ۶. ۱۴۷ د لويې ويالې په اوږدو لوري، خاورې د ازموينې ځاه بېلګې بڼه. لېږد را لېږد ټېټپۍ يا موټرګاډ په مرسته...................... ۳۲۹

انځور ۶. ۱۴۸ د لويې ويالې په اوږدو لوري، خاورې د ازموينې ځاه بېلګې بڼه.. ۳۲۹

انځور ۶. ۱۴۹ ويالې ځخه د شګو مخنيوي د کړکو او لښتو ديوالونو ټولواله. ۳۳۰

انځور ۶. ۱۵۰ د شګو توپانونو د مخنيوې ټولواله. ۳۳۰

انځور ۶. ۱۵۱ کولو راډو سيند او د کرکيلې کروندو پېژند لبيل. له لار، پورې کروندې، لويه وياله، کروندې، پېښت، ځوړ، اومه سرک، بغل، کش، وتره، شاخ، اګل، ژۍ، لښتې، پوله، بڼ، ځرمه، کونج، پورې کروندې، کلۍ، پټۍ، دېره، بڼګۍ او جونګړه په ګوته کوي. د وۍ يا ويکيي له پامه وياله (کانال) هغه سر لوسي تخينکي الي (پلان، نخښې يا CONTRIVANCE) ته وايي چې له يوه ټاکلي ځای ځخه بل ټاکلي ځای ته په کې مايع شيان بهيږي. په اصطلاح کې د هر يوه پنځي او شلخي ډنډ، تتي، ويالې، ښاخ، بېلې، لښتي، وترې (چې پټي ته اوبه ترې خوشي کوي، د اوبو مخه په بوتو، چمانو دب کوي د اوبو لوړوالی په لښتي کې ډېرېږي او پټي ته اوبه اوړي.)، پټي (پټ تي)، هدۍ (اډۍ)، اګل (د پټي دننه د پولې ترځنګ لښتی چې هرې اډۍ ته ترې د اوبو لار باسي)، ځرمې (د اګل پای او پاينۍ اډۍ چې ورسته ځړوبيږي)، کروندې (ځوپټيه) د اوبو مرستې غوښتنې (د مرستې منبع، غوښتنې زېرمه، چارې، وسيلې (RECOURSE, CONTRIVANCE, EXPEDIENCE ته ويالە وايي چې ټول نومورې په مايعاتو پند وي. لکه د کوش تپې ويالە. ۳۳۱

انځور ۶. ۱۵۲ د يوې نوې کرونده پېژند چې کروندهګر د خپل کوښښ له پاره بوړ وي. ۳۳۲

انځور ۶. ۱۵۳ ټاټوبي د سترو بنستيز پروژو تخنيکي پنځي رښت پرېکړو دولس کسيزه مېز. ۳۳۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياڼې جوړولو په وړاندې د اوزبېکستان ولسمشر څښکړنو ته د فردوس څښکړنې.

په دې کېنلې کې د څېرو (ګراپونو) لېست

څېره ۵. ۱ امو سين کلني اوبو تېرېدنې د کچو مېچه د ځينو څېرنو پيلو پر بنسټ ۵٤

څېره ۵. ۲ امو سين د بنسټيزو اوبو اډو (سټيشن) کې د اوبو د تېرېدو کچه ۵۵

څېره ۵. ۳ له ۱۹۹۲ زېږدي څخه تر روانپېره پورې امو سين ته د لاس رسيدو اوبو کچې او ګټې اخستل شوې اوبو کلنی کچه........................ ۵٦

څېره ۵. ٤ په کوز برخه د امو سين کې د ابو تشونه يا غورځوني منځنی مياشتنی کچه چې په دړغناټا ستيشن کې له ۱۹۸۱ څخه تر ۲۰۰۶ زېږدي پورې ثبت شوې. ٤٦

څېره ۵. ۵ د ناورک سيند د اوبو ورځنی کمښت تاثير په ۲۰۰۳ او ۲۰۰۴ زېږدي کې (د تاجيکيستان انرژي وزارت له خولې په ۲۰۰۴ زېږدي کې.) ٤٧

څېره ۵. ٦ د ناورک سيند بند د اوبو کمښت تاثير په ۲۰۰۳ او ۲۰۰۴ زېږدي کې.. ٤٨

څېره ۵. ٧ په وچکالی پېر کې تويموين د اوبو نغښتی (تويموين هايدرو کامپلکس يا THC) بند کې د کوز امو سيند کې د اوبو لوړالي کچه، د وخش سين په دوې کلونو کې له سلو ۲۵ ٪ ګډيږي. ٤٨

څېره ۵. ۸ تګلارې پېښېدنه، په زور کې د توښې يوه ځای کېدل د اوبو توښې او د اوبو تولوالي له پاره له ۱۹۳۰ څخه تر ۲۰۱۸ پورې. ۱۰٦

څېره ٦. ۹ د کلدارې اوبو ګوټکولو سرغندوي سينو د اوبو مېچې تولوالې کوز سيمې کې بيلون کچې د اوبو تمځايونو (اډې) نخښنه. ۱٤۱

څېره ٦. ۱۰ په اوبو کې د کوشنۍ يو بڅرو پروالی ۲۵۴ ملي مېتر څخه نيولي تر ۰.۰۰۰۲۵۴ تر ميلي مېتر پورې کوشني (۱۰ اېنچو څخه نولي تر ۰.۰۰۰۱ اېنچ) له پورې او د بڅرو (زرو) د کچې سلنه له ټکي څخه (۰ تر ۱۰۰ له سلو پورې) او د روسوباتو ازموينه اله هايدرو مېټر. ۲٤۹

څېره ٦. ۱۱ په کلدارې ولسوالی کې د اموسين مياشتنی د خړې بار اټکل شوې بېه. ۲۵٧

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځېره ٦. ١٢ په کلدارې ولسوالی کې د کلدارې (کوش تپې) لويې ويالې کې د مياشتني د خړې زونې (بار)کچې اټکل شوې ګڼه................. ٢٥٤

ځېره ٦. ١٣ د کوندوز په وړانديز شوي بند کې د خړې راټوليدلو کچه. د غوښتل شوي بند کچه. ٢٦١

ځېره ٦. ١٤ شکل ٠٧-٤: په نيزني کې د پنج سين د جريان د کميدو رجحان – جريان په M٣/S کې دی (فوچينو، سوکاتاني او توديريچ، ٢٠٠٢). ٢٦٩

ځېره ٦. ١٥ شکل ٠٧-٥: په کرکي کې د امو سين د جريان د کميدو رجحان، د وړانديز شوي آفتيک نقطې نور ښکته جريان (بهيدنه په مکعب مېتره پر ثانيه کې ده) (پوچينو، ټاسو کاټاني، تودريچ ٢٠٠٢). ٢٦٩

ځېره ٦. ١٦ شکل ٠٧-٧: د کوندوز سين په کلوخ تپې کې د پخوانی يو (١٩٦٦ څخه تر ١٩٨٠) او وروستي (٢٠٠٩ څخه تر ٢٠١٤) سيندونو پرتله کول.. ٢٤٢

ځېره ٦. ١٧ شکل ٠٧-٨: د کوکچې سيند په خواجغر کې د پخوانی يو (١٩٦٦ څخه تر ١٩٨٠) او وروستي (٢٠٠٩ څخه تر ٢٠١٤) سيندونو پرتله کول. ٢٤٢

ځېره ٦. ١٨ شکل ٠٧-٩: د سکريتر پلاټ زوړ (١٩٦٦ تر ١٩٨٠) او خورا وروستي (٢٠٠٩ څخه تر ٢٠١٤) د کوندوز سين په کولخ تپې کې د سيند جريان ډيټا.. ٢٤٣

ځېره ٦. ١٩ شکل ٠٧-١٠: د کوکچې سين په خوجه غار کې د زاړه (١٩٦٥ څخه تر ١٩٨٠) او خورا وروستي (٢٠٠٩ څخه تر ٢٠١٤) د سين جريان ډيټا.. ٢٤٣

ځېره ٦. ٢٠ شکل ٠٧-١٣: د کولخ تپې او چار دره اوبو مېچې اډې کې د ليدل شوي جريانونو ترمنځ اړيکه. ٢٤٤

ځېره ٦. ٢١ شکل ٧-١٤: د شيغنان او اشکاشم اوبو مېچې اډې کې د ليدل شوي جريانونو ترمنځ اړيکه. ٢٤٤

ځېره ٦. ٢٢ شکل ٠٧-١٥: د امو سين د سين جريان اټکل د کلدارې په وړانديز شوي لويې ويالې کې. ٢٤٨

ځېره ٦. ٢٣ شکل ٠٧-١٦: په کلداره کې د امو سين د جريان دورې وکر، په عمودی محور سره په ټاکلې تلې. ٢٨٤

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياڵې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ټېنګړنو ته د فردوس ټېنګړنې.

ځېره ٦. ٢٤ شکل ٠٧-١٧: بنستيز کرښې د لږ تر لږه او ډېرې منځنۍ کچې د مياشتې په کلداره کې د امو سين د جريان دورې وکر، په عمودي محور سره په ټاکلي تلې کې د پروژې غوښتنې او د چارپېريال اوبو بهېدو سره. ٢٨٤

ځېره ٦. ٢٥ شکل ٠-١٨: د امو سين هايدروګراف پلاټ (د ځمکې ټوټه، د اوبو تېردو کېسه، ناول يا افسانې بنسټيزه خاکه)، د اوبو لګولو غوښتنه او د چاپېريال جريان. ٢٨٥

ځېره ٦. ٢٦ په کلداره ولسوالۍ کې د امو سين ډېرو اوبو تېرېدولو د بيرته راګرځيدو موده. ٢٨٨

ځېره ٦. ٢٧ په کلدارې ولسوالۍ کې د اموسين د ټېټو / وچکالۍ اوبو تېرېدلو بيرته راګرځيدل... ٢٨٩

ځېره ٦. ٢٨ شکل ٠٣ ٢٥: د امو سين اوبو تېرېدلو کچه په (١٩٥٦ – ١٩٨٦) زېرېدي کلونو کې. ٢٩٦

ځېره ٦. ٢٩ د پروژې د غوښتنې او د چاپېريال د جريان په تړاو د امو سين د منځنۍ، لږ تر لږه او ترټولو لوړ مياشتني جريان پلاټ. ٣٠٤

ځېره ٦. ٣٠ په ټوله کې د لمريزې برېښنا پمپ کولو اوبولګولو ټولواڼې هډ (سکيميک يا جلاکېدنې، بيلتون، ګرځېدنې، اوښتنې) يا د بلاک ځېره (ډياګرام)... ٣١٠

ځېره ٦. ٣١ د کال هرې مياشتې په اوږدو کې د ورځې د رڼا ساعتونه مېچه. . ٣١٢

ځېره ٦. ٣٢ د کال هرې مياشتې په اوږدو کې په ورېځو ورځو کې د رڼا ساعتونه مېچه... ٣١٢

ځېره ٦. ٣٣ د لمريزې برېښنا (سولر-PV) ټولواڼې اوډون. د شبکې سره تړلې (وصل) د لمريزې برېښنا پيداور ځېره د ستې بلاک پرتلنه. ٣١٤

ځېره ٦. ٣٤ د لمريزې برېښنا (سولر-PV) ټولوالو اوډون. ډب (بند، له شبکې سره نه ده تړل شوې) د لمريزې برېښنا پيداور ځېره د ستې بلاک پرتلنه. ٣١٥

ځېره ٦. ٣٥ د سويم په ستنه د ټاټوبي پر مخ د بهېدلې اوبو لږ تر لږه کلنۍ کچه په مکعب بيليون مېټره. ٣٢٢

ځېره ٦. ٣٦ د سويم په ستنه د اموسين تتې پر مخ د بهېدلې اوبو لږ تر لږه کلنۍ کچه په مکعب مېليون مېټره.. ٣٢٢

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځېره ٦. ۳۷ د سويم په ستِه د شمال سينيزي سيمې تتي پر مخ د بهېدلي اوبو لړ تر لړه كلنى كچه ۱،۸۵۰ مكعب مېليون مېتره............... ۳۲۳

ځېره ٦. ۳۸ د كينې يا ليفتې ابوكولو كروندو له پاره د لمريزي برېښنا ځېره.... ۳۲۳

په دې كېنلې كې د نخښې (مفس، نخشو يا ډراوينګونو) لېست

نخښه (ډراوينګ) ٦. ۱ كوش تپې لويې د اوبو اوارې(واټر ليول، د اوبو سطحې). ۲۹۹

نخښه (ډراوينګ) ٦. ۲ د دولت د لمريزې برېښنا پيداوارو نارمال اوډون (۲۰۰۰ اېكتاره) كروندې له پاره، د پمپ كولو ستيشن د موټرو پمپ مړول د ټرانسفارمر له لارې. ۳۱۹

نخښه (ډراوينګ) ٦. ۳ د دولت د لمريزې برېښنا پيداوارو نارمال اوډون (۲۰۰۰ اېكتاره) كروندې له پاره، د پمپ كولو ستيشن د موټرو پمپ مړول له ټرانسفارمر پرته. ۳۱۹

نخښه (ډراوينګ) ٦. ٤ دولت د لمريزې برېښنا پيداوارو نارمال اوډون (۲۰ اېكتاره) كروندې له پاره، د پمپ كولو ستيشن د موټرو پمپ مړول د ټرانسفارمر له لارې.......... ۳۲۰

نخښه (ډراوينګ) ٦. ٥ د دولت د لمريزې برېښنا پيداوارو نارمال اوډون (۲۰ اېكتاره) كروندې له پاره، د پمپ كولو ستيشن د موټرو پمپ مړول له ټرانسفارمر پرته............ ۳۲۰

نخښه (ډراوينګ) ٦. ٦ د يوه عادي لويه پيمانه فلوټينګ PV ټولوالې سكيماتيک ښودنه د دې له كليدي برخو سره. ۳۲۱

نخښه (ډراوينګ) ٦. ۷ د پروژې (كوش تپې لويې ويالې) سيمه او د غوښتل شوې سيمې لويه نخښه. ۳۲۱

نخښه (ډراوينګ) ٦. ۸ كنوبى، رسوبې مواد (د اوبو يا باد پواسطه)، خړه يا تل ته كښيناستونكى موادو په پيپ باندې وېستلو نخښه. ۳۲٤

نخښه (ډراوينګ) ٦. ۹ د كوش تپې لويې ويالې پروژې د بشپړې اوبو خړوبولو هډ (سكليټ، شيما) ټولواله.............. ۳۳۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

نخښه (ډراوينګ) ٦. ١٠ کوش تپې لويې ويالي تېدر يا تنې لوري غشی په زرغون رنګ، په کېنې خړوبولو لمري ادې او زېرمې لوري غشی په تت اسماني رنګ، کوشنی ويالي نخښه لوری په ژېړ رنګ، ويالي غشی په بانجاني رنګ، شاخ غشی په بانجاني رنګ، بنستېزه خړوبونکې ويالې غشی رنګ په قهوه يي، خړوبونکي کوشنی ويالي غشي په ژېړ رنګ روښانه شوي، د کرکېلې کروندو د پټی يو خړوبولو او اوبووېستلو کېنې يا ليف اېرېګېشن تولولې بنې نخښه. ۳۳۳

نخښه (ډراوينګ) ٦. ١١ کوش تپې لويې ويالي پروژې د کرکېلې کروندو د پټی يو خړوبولو او اوبووېستلو تولولې بنې نخښه. ۳۳٤

نخښه (ډراوينګ) ٦. ١٢ د ويالې د توټې نخښه. ۳۳٤

نخښه (ډراوينګ) ٦. ١٣ د کېندني کوشنی ويالي د توټې نخښه او د ډکګړي کوشنی ويالې د توټي نخښه. ۳۳٤

نخښه (ډراوينګ) ٦. ١٤ د کېندني ښاخ د توټې نخښه او د ډکګړي ښاخ د توټي نخښه. ۳۳۵

نخښه (ډراوينګ) ٦. ١٥ د لبنتي يا د پټی يو د خړوب لبنتی يو د توټې نخښه. ۳۳۵

نخښه (ډراوينګ) ٦. ١٦ د کوشنی ويالې پر لبکه شوی لوری او د نيم مخ نخښه (د يوه اړخ نخښه ايستل، پروفايل يا د پېژندني څېره). ۳۳٦

نخښه (ډراوينګ) ٦. ١٧ د لويې ويالي د لومړې پل پر لبکه شوی لوری،ويالي، ښاخ او کوشنی ويالي پرلبکه کولو پلان او د نيم مخ نخښه (د يوه اړخ نخښه ايستل، پروفايل يا د پېژندني څېره). ۳۳٦

نخښه (ډراوينګ) ٦ .١٨ د لويې ويالي د لومړي پل پر لبکه شوی لوری، د لويې ويالي بوتلی کېدل يا کوشني کېدلو نخښه او د نيم مخ نخښه. ۳۳۷

نخښه (ډراوينګ) ٦. ١٩ د لويې ويالي څخه د کوشنی ويالي ښاخ، ښاخ توټې او د نيم مخ نخښه (د يوه اړخ نخښه ايستل يا د پېژندنې څېره). ۳۳۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

نخښه (ډراوینګ) ٦. ٢٠ د لویې ویالې څخه د ویالې ښاخ، د ښاخ توتې او د نیم مخ نخښه (د یوه اړخ نخښه ایستل یا د پېژندنې څېره). ۳۳۸

نخښه (ډراوینګ) ٦. ٢١ د کوش تپې ویالې د کروندو د یوه لښتي او دوې پتۍ یو غولې نخښې برخه ۳۳۸

نخښه (ډراوینګ) ٦. ٢٢ د کوش تپې لویې ویالې د سړکونو پر لندو پرې شوې توتې. ۳۳۹

په دې کښلې کې د لښتیکیو لېست

لښتیلیک ٥. ١ د ٢٠٢٣ زېږدي د ټاتوبي کلنۍ د ځمکې پر سر او لاندې د اوبو بهېدنې کچې مچه ۱۳۰

لښتیلیک ٦. ٢ کوش تپې ویالې د کاري وسایلو او توکو لړې کچې لېست. ۱۶۲

لښتیلیک ٦. ٣ د کوش تپې لویې ویالې پروژې د خرچو او ګټو لښتیلیک...... ۱۸۸

لښتیلیک ٦. ٤ د کوش تپې لویې ویالې پروژې څخه نړۍ والو هېوادونو ته لږ تر لږه کلنۍ ګټو رسیدلو لښتیلیک ۱۹۰

لښتیلیک ٦. ٥ په کلداره کې د اصلي لویې ویالې د خړې بارولو اټکل شوی. . ۲۵۶

لښتیلیک ٦. ٦ د وینتورټ له پامه سره سم چې په ١٩٢٢ زېږدي کې د کوندوز په وړاندیز شوي اوبو مېچې اډې کې د خړې زورنې (بار) کچې شننې او د خړې دانو مېچې سپړنې لښتیلیک. ... ۲۵۸

لښتیلیک ٦. ٧ د کوندوز ولایت په کلا ذال کې د وړاندیز شوي بند له پاره د خړې کچې اټکل. ۲۶۰

لښتیلیک ٦. ٨ د خوجه غار د اوبو مېچې اډې (ګیج ستېشن)، کوکچې سین فرعي اخستو ځای کې د خړې بار لیدل شوې کچه. ۲۶۴

لښتیلیک ٦. ٩ په کلداره (د کوش تپې لویې ویالې د امو سین سروندي) کې د خړې اټکل شوې کچې زورنه (بار). ۲۶۵

لښتیلیک ٦. ١٠ د ٦٠٠،٠٠٠.٠٠ ایکتاره غوښتل شوې کروندو له پاره د اوبولګولو میاشتنۍ غوښتنه. ۲۷۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېټکړنو ته د فردوس څېټکړنې.

لښتيليک ٦. ١١ کلدارې (کوش تپې لويې ويالې) د ټولو اړتيا کچې اوبو غوښتنې لنډيز ٢٨٢
لښتيليک ٦. ١٢ په کلداره کې د لوند، نورمال او وچ کال له پاره د مياشتنۍ پروژې د غوښتنې کمښت لنډيز. ٢٨٣
لښتيليک ٦. ١٣ د امو سيند سيلاب او د بېرته راستنيدو د ټاکل شوې مودې له پاره ټېټ جريان.. ٢٨٨
لښتيليک ٦. ١٤ د کوش تپې او کلدرې غوراوي پرتله کولو.................... ٣٠٢
لښتيليک ٦. ١٥ کروندو د ټول فصلونه مياشتني خالص اوبولګولو د اوبو اړتيا.. ٣٠٣
لښتيليک ٦. ١٦ ج ٨-٥: د امو سين د جريان کمښت (ميليارد مکعب مېتر پر مياشت) ٣٠٥
لښتيليک ٦. ١٧ په هر هېکتار کروندې کې د اوبو لګولو له پاره د مياشتني وېستلو (خارج کولو يا ډيسچارچ) اړتياوې..................... ٣١٠
لښتيليک ٦. ١٨ د اوبو لګولو د پمپ کولو ټولوالو له پاره بېلابېل غوراوي.. ٣١٣
لښتيليک ٦. ١٩ د پمپ او PV فوټوولټيک (لمريزې برېښنې) په ليکه کلولو مېچه.. ٣١٧
لښتيليک ٦. ٢٠ د کوش تپې ويالې په اوږدو د ماين څخه د ځان ژغورنې، ساتنې او پاملرنې اووه ځايونو معلومات...................... ٣٢٥

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

۸. د کره ليکنې پښتو په پښتو تشريحي وييکو چوپړي، د پښتو ابېڅې په سته په لاندې لښتيليک کې کښل شوي:

بېلګې:-	
وی د ابېڅې په سته	مانا، د چوپړي ګڼه له ټکی لرونکې کامې او ټکي نه ورسته په شمېر باندې ښودل شوي.
۱. اې (ا، الف)	
اتکلونو	براوردونو، اېستميشنس. ؛. ۳، ۱۷۲، ۱۸۸، ۲۱۹، ۲۲۰، ۲۲۳ او ۳۸۵
اړمنو:	اړتيا لرونکو، وچکالۍ ځپلو. ؛. ۱۴۸
اړنګلاندې:	اړنګمن، مشکوک، د اشتباه لاندې، اړنګ بړنګ، شک او ترديد. ؛. ۱۹۲
اړيکه:	رابطه. ؛. ۴۵، ۱۸۰، ۲۷۷،۲۷۱ او ۳۵۴
اسبابو:	وسايلو. ؛. ۶۱ او ۲۲۰
اغېزښندنې:	اثرلرونکې، يکړ يې اغېزښندنه کيږي. ؛. ۳۹۱
انځور:	رسم، تصوير، صورت. ؛. ۲، ۳۵۲، ټول ۴۰۵ واري راغلی دی.
الواک:	نظر، تيوري. ؛. ۳۹۰
اواره:	سطحه. ؛. ۶، ۷۵، ۱۳۱، ۱۹۴، ۲۰۰، ۲۳۶ او ۲۹۳
اوباني:	ميرو. ؛. ۱۷۸
اوبونه:	پنه، خړوبول يا ايريګيشن. ؛. ۳۲ او ۳۹، ټول ۲۴ واري راغلی دی.
اوبو دروهه:	اوبو توطئه. ؛. ۵۳ او ۱۸۲
اوږدپيرى:	اوږد پړاوی. ؛. ۳، ۱۳ او ۵۹
اوږدمنګی:	اوږد عمری. ؛. ۳
اوډون:	د دري ژبې مانايې ترتيب. ؛. ۳ او ۳۵۶ ، ټول ۵۰ واري راغلی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اېنجينېر:	يوه فرانسوي وی ده. هغه څوک چې طبيعت په خبرو راولي، د طبيعت ژبه ده چې زي روح شيان په خبرو راولي،برداښت، طاقت، ظرفيت، څرګند والي او ځانګړنې يې معلوموي. او په اصطلاح کې هغه متخصص ته وايي چې د يو شي په باره کې په زهن کې پلان جوړوي او بيا يې د خطونو په واسطې سره ترسيم او تياره وي. ؛. ۳۶۸، ۱۷۴ او ۱۹۳، ټول ۸ واري راغلی دی.
۲. آ	
آر:	اصل. ؛. ۳، ۶ او ۱۸۶
آړوتی:	شرطی. ؛. ۳
آند:	فکر، نظر ، اند. ؛.۱۱ او ۱۳
۳. بي (ب)	
برابرول:	تنظيم. ؛. ۶۱، ۲۲۵ او ۳۸۴ ، ټول ۱۴ واري راغلی دی.
بلواګر:	شورشي. ؛. ۱۷۷
بنستيزه:	زيربنا، اېنفراستراکچر. ؛. ۷ او ۲۲۳ ټول ۹ واري راغلی دی.
بوړ:	راټول. ؛. ۶۲ او ۳۵۲
بوړولې:	راټول کړې، راټولولې. ؛. ۴۷
بوړول:	راټولول، جوړول. ؛. ۶۰، ۶۱، ۲۵۹، ټول ۱۷ واري راغلی دی.
بوړم:	جوړوم، واروم، تروکوم. ؛.۳۶۱
بوړوم:	راټولوم. ؛. ۱۸۸
بولن:	معقول، بولنې (معقولې). ؛. ۱۹۷
بيديا:	ټټنګ، بيابان، دبنته، صحراء. ؛. ۱۶۶ او ۳۶۴
بېلګه:	نمونه، ورته بنه، مثال. ؛. ۱۲، ۱۰۴ او ۱۹۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

بېلیون:	زر مېلیون، امریکایان او بانکي تولواله کې بېلیون کاروي، اېنګلیسان ورته مېلیارد وایي. ؛. ۱۴ او ۳۵۵، ټول ۱۵۰ واري راغلی دی.
٤. پې (پ)	
پار:	ساعت، وار. ؛. ۲۴۸
پټې یو سروندي	۴ درجه ویالې سروندي. ؛. ۱۵۰
پرلغښتی:	سېستماتیک.؛. ۲۱
پړ:	چپه، نسکور، ژېړمخی، زېړمخی، ملامت. ؛. ۳۶۲
پښت:	نسل . ؛. ۲، او ۳۵۲
پلوه:	اړخه. ؛. ۱۹۷، ۱۸۹، ۲۷۵ او ۳۰۸
پلونو:	فازونو، پړاونو، کدمونو. ؛. ۱۳۲، ۱۳۳، ۱۳۶، ۳۴۷ او ۳۴۸
پله:	پړاونه، فازونه یا کدمونه. ؛. ۸۰، ۹۸، ۱۳۲، ۱۴۹، ۲۴۰، ۲۴۱ او ۲۴۴
پوړ:	منزل. ؛. ۲۲۹
پوستکالي:	سافټویرونه، پروګرامونه. ؛. ۱۰۰ او ۲۲۰
پیدایښت:	زوکړه. ؛. ۲۰ او۳۶۵
پینې:	کائینات. ؛. ۱۴ او ۱۸۰ ، ټول ۱۵ واري راغلی دی.
٥. تې (ت)	
تتی:	تشت، کنډول، تغاره، ډنډوکی یا باسین. ؛. ۲۹ او ۴۸
تشول:	ایستل یا ډیسچارچ. ؛. ۴۸
توکي:	مواد. ؛. ۷، ۱۲، ۱۹، ۱۴۷، ۱۵۴، ۲۰۸ او ۲۲۰
توکي:	تجهیزات. ؛. ۲۵۲، ۳۰۱ او ۳۰۲
تېریدوني خاروندي:	کراس ریګولیټورې یا د اوبو لېږد چټکتیا په لنډو برابرونکي. ؛.۱۵۰ او ۱۵۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶. ټي (ټ)	
ټول:	واړه، درست. ؛. ۳ او ۳۶۳ او ۵۵۱ وارې نور.
ټولواله:	سیستم. ؛.۲، ۳۶۲ او ۵۵
ټېټه:	سويي لوړې، کوزې، لاندې. ؛. ۱۴۴، ۱۸۰، ۱۹۷ او ۱۹۸
۷. جې (ج)	
جرګه:	د پښتنو دود مجلس چې هلته فیصله کېږي. ؛. ۳۷۰
جغات:	کوشش، ربړ، زیار، زحمت . ؛. ۱۱، ۱۷۸، ۱۷۹ او ۳۶۸
جګړې:	جمع وی ده جنګونه، مفرده وییکي یې جګړه. ؛. ۲۰، ۵۹، ۱۰۵،
جوړښت:	ستر کچر، ؛۲) اداري تشکیل. ؛. ۲، ۳۷۶ او ۲۴ واري نور ټول ۲۷ واري راغلی دی.
۸. چې (چ)	
چټکتیا:	سرعت. ؛. ۶۵، ۳۶۴ او ۱۰ واري نور ټول ټال کښل شوی.
چوپړي:	چوپړی یا مخ، پانه ، ورقه، صفحه یې یکړ وی ده، لکه د کتاب او داسې نورو چوپړی. ؛. ۹، ۱۱، ۳۶۰، ۳۷۱ او ۳۸۸
۹. ځې (ځ)	
ځاځ:	غصه، قهر. ؛. ۳۶۳
ځانګړې:	خاصه. ؛. ۲، ۳۴۶ او ۱۲ واري نور.
ځغاستې:	کوریډور، دهلیز. ؛. ۴۲، ۸۴، ۳۴۰ او ۳۴۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰. څې (څ)	
څارل:	تعقيبول . ؛. ۱۰، ۲۰۳ او ۲۲۵
څاروندي:	ريګوليټورې يا د اوبو چټکتيا برابرونکي. ؛. ۱۵۰، ۱۵۱، ۱۶۴ او ۳۶۲
څخبېکی:	ګړندی، چټک، تيز، ژر،رټ، بيړه. جمع وی يې څخبېکي ؛. ۳۶۵
څلېر:	د بېديا تالاو، د صحرا تالاب، د مېرې ډنډ، د سارا حوض، د صحرا ډنډ، د ټټنګ حوض، د ښتې ډنډ، په دشته کی ډنډ په ټيټنګ کې ډنډ په بيديا کې تالاو، جووړ، ترېلی، اود . ؛. ۴، ۳۴۰ او ۱۷ واري نور.
څلورځنډی مېتر:	څلور په څلور مېتر، مربع مېتر يا سکوير مېتر ؛. ۱۲۰
څورلېڅ:	څورلېڅی، چورلېڅ، لټ، محور. ؛. ۳۶۴
څرنګوالی:	په کوم رنګ، په کومه بڼه . ؛. ۶ او ۱۹۵
څه رنګوالی:	کيفيت، کوالټي. ؛. ۶۳، ۲۱۹، ۲۲۰ او ۳۱۸
۱۱. خې (خ)	
خونديې کول:	ثبتول يا راجستر کول. ؛. ۲۲۵
۱۲. دې (د)	
دا په دا:	په دې سبب، په دې وجه، په دې خاطر. ؛. ۲۰۱
داني:	ګڼه. ؛. ۲۹ او ۳۹۱ (ټول ټال ۳۷ واري نور.)
درېنګلی مېتر:	درې انګلې مېتره، مکعب مېتر. ؛. ۱۲۷ او ۱۲۷
دلتا:	هغه خړه چې د سيلاب په اثر د سين په شا او خوا کې روغه شوې وي. ؛. ۷۳، ۱۱۸ او ۳۴۶
دود:	دستور، د ژوند تګلاره، رواج . ؛.۱۳، ۳۶۳ او ۹ واري نور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوسيو:	فايلونو. ؛. ۲۲۵
۱۳. ډې (ډ)	
ډاډ:	مطمعين، باوري . ؛.۶۱، ۳۰۷ او ۹ وارې نور.
۱۴. رې (ر)	
رټ:	تيز، ګړندی، ځځبېکی . زړور، په زړه ببر، تکړه سر تېره: بې باکه: ځرګنکد، بر جسته، وتلی ؛. ۱۷۹ او ۳۵۰ او ۷۰
رغاوه:	صنعت. ؛. ۱۹۱
۱۵. ړې (ړ)	
۱۶. زې (ز)	
زده کړه:	تحصيل. ؛. ۱۲، ۶۷، ۲۱۰، او ۲۴۴
زرغون:	شين ، سمسور، زراع، شنه. ؛. ۳۳۳ او ۳۵۷
زوکړه:	پيداينبت ؛. ۱۳، ۱۶۷ او ۳۶۸
۱۷. ژې (ژ)	
ژمنه:	وعده. ؛. ۴۹
ژی:	غاړه، کناره، جی، پيڅه، څنډه، ۲) ژی: د اوبو مشک، ۳) ژې: د پښتو الفباء ليکل شوی او کاپي شوی ۲۰ حروف، ۲۰ حوف . ؛. ۲۲، ۳۱، ۲۳۶ او ۲۳۱ او ۴۹ وارې نور.
۱۸. ږې (ږ)	
۱۹. سې (س)	

(c) ketabton.com: The Digital Library

سپړنه:	تشریح، توضیحات، ډله، ډول یا د غتوغتو ټکو څرګندونه، خلاصونه. ؛. ۹ او ۳۱۳ او ۹ وارې نور.
سروندي:	اینتیک، وییر، سربند یا د پیل ټکي سېمه. ؛. ۴۰، ۴۶، ۳۶۷ او ۴۰ وارې نور راغلی دی.
سړوبی:	ګلیشیر، یخچال. ؛. ۲۲۶
سړې تودې:	تجربه. ؛. ۵۹، ۱۵۲، ۱۸۱، ۲۳۸، ۲۵۳ او ۲۹۳
سکالو:	موضع، مضمون، مطلب، مسله. ؛. ۲، ۹، ۶۵... ۳۷۷ . (ټول ټال ۶ وارې نور)
۲۰. شې (ش)	
شاخونه:	دوېیمه درجه لویې ویالې. ؛. ۱۵۰، ۱۵۱ او ۲۱۲
شلخي:	دیسي، سویې پنځي، مصنوعي، بدل یا عدمې طبیعي. ؛. ۴۵، ۶۳، ۶۴، ۱۳۱، ۱۸۲، ۳۳۱، ۳۵۲ او ۳۷۰
شمېرلو:	محاسبې، حساب کتاب. ؛. ۶۶، ۲۱۹ او ۲۲۰
شننه:	تحلیل. ؛. ۳، ۷، ۸، ۱۲، ۲۰۸، ۲۰۹، ۲۱۰، ۲۱۱، ۲۵۲، ۲۵۳، ۲۷۰، ۲۷۸، ۲۸۵، ۲۹۲، ۳۰۱ او ۳۰۴
شننو:	تحلیلونو. چې شنونکی یې کوي؛. ۲۱۹ او ۲۳۴
شنونکی	تحلیګر. ؛. ۳۶۶
۲۱. ښې (ښ)	
۲۲. غې (غ)	
غړک:	حسد. ؛. ۵۳ او ۱۸۲
غورځاوې:	د یوې ډلې غړی. ؛. ۲۳۶
غوندې:	ورته؛. ۲۲۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۳. کې (ک)	
کړنه:	کار. ؛. ۲۴، ۹۷، ۱۴۶، ۱۵۲، ۲۵۳، ۲۶۷، ۲۱۲ او ۳۱۸
کارځايونه:	دفترونه. ؛. ۲۲۰
کټ مټ:	يوه شان، ورته، هم شکل. ؛. ۱۰، ۳۷۲
کروندو سروندي	د پټيو لويو وترو له کوشنۍ يو پولونو او کلورټونه (۳ درجې ويالې سروندي له پولچکونو يا سورج او کلورټ بېخې کوشني پولچکونه سره) . ؛. ۱۵۰
کړۍ:	حلقه، دايره . ؛. ۲۰۸
۲۴. ګې (ګ)	
ګر:	ظلم، ستم. ؛. ۱۱ او ۲۰
ګس:	کين، چپ. ؛. ۱۶۵، ۳۶۹
ګسټ:	کيني، چپې. ؛. ۶۶، ۷۳ او ۱۶۵
ګواښونه:	ګواښنه، ګوت څنډني، خبرداري، اخطارونه. ؛. ۷، ۲۱۰، ۲۱۱ او ۳۷۲
۲۵. لې (ل)	
لښې:	شرحې، جزيات، ډيټيلونه، توضيحات. ؛. ۲۱۵ او ۳۷۳
لښول:	ډيټيلول، توضيحات . ؛. ۲۱۵ او ۳۷۳
لرليد:	دوربين. ؛. ۳۶۹
لرليد:	ورستۍ ګڼه، راتلونکي بڼه . ؛. ۵۲، ۶۷ او ۱۰۵
لړۍ:	پروسه . ؛. ۱۴، ۱۷، ۲۶، ... . او ۳۴۵ (ټول ۲۳ وارې نور راغلی دی.
لغمانی:	هغه کس چې په لغمان سيمه کې زوکړه شوی وي، هغه تن چې په لغمان سيمه کې پيدا شوی وي، د نوموړې سيمې ژوند کړ. ؛. ۱۷۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

لنډمنګې:	لنډ عمرې؛. ۴ او ۲۸
لنډون:	مخففات، چې د اصلي کلمو پر ځای یې د سر، پیل ابېڅی یا د پیل پېژند ابېڅي راځي. لکه: ت. و (تخنیکي وی)، ا. غ ,, و. غ ،، (اقتصادي غونډله یا وټیزه غونډله)، اېنج (اېنجینېر)، س (ساینسي)، ک (کیمیا)، ر (ریاضي)، ح (حساب)، ا.ا.ا (افغانستان اسلامي امارت).. . ؛. ۳۷۲
لوستې:	مطالعات. ؛. ۲، ۳، ۶۱ ... . او ۳۵۰ (ټول تال ۳۲ وارې نور)
لوري:	سمتونو، طرفونو، له اړنه، د لوری یې مفرده وی ده. ؛. ۶۵، ۳۲۸، ۳۲۹، ۳۳۳، ۳۵۲ وا ۳۵۷
لوړ پام:	ځېر تیا، دقت. ؛. ۲۱۱ او ۲۱۹
لویې ویالې څڅوبې:	ډراپ یا لویه وایله له خپل ستري بنې څخه کوشنې کیدلې بنې ته غورځیدل . ؛. ۱۵۰
لېپل:	هڅول، جغات ورکول، تشویق کول. ؛. ۳۳۱ او ۳۵۲
لیکونو:	مکتوبونو. ؛. ۲۲۵
۲۶. مې (م)	
مسجد:	د لونځ ځای، چې یوازې الله تعالی ته په کې عبادت کیږي. ؛. ۴۹ او ۳۸۴
مل:	بده، ملګری، اندېوال، دوست، اشنا، یار. ؛. ۳۶۸
منځه:	منځی، هسته. ؛. ۲۵، ۶۷ او ۱۰۴
مورګه:	خاکه: طرح: په لیکو یا کرښو کې ایسار شوې یا احاطه شوې، څنډه، غاړه (لکه د سیند)، کانتور. ؛. ۱۳۵ او ۳۴۸
میر:	مشر، سالار، بناغلی. ؛. ۳۴۲
۲۷. نې (ن)	
نغوتنه:	عشاره، تلمیح، کنایه. ؛. ۳۶۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښتکړنو ته د فردوس څښتکړنې.

نګېړني:	حس، مونث جمع وويکی يې نګېړنې ده. ؛. ۳۶۹
نټه:	انکار، نه منل. ؛. ۱۹
نوموړې:	مېړنی، سرغندوې، سرلوړې، سرفرازه . ؛. ۱۳۱
نېنګتيا:	طمعې. ؛. ۵۳ او ۱۸۲
نی:	هفته. ؛. ۳۶۹
نياو:	عدل، داد. ؛. ۲۶
۲۸. نې (ڼ)	
۲۹. وې (و)	
واړه:	ټول، درست، ګرسره . ؛. ۱۳۲، ۱۹۲، ۲۰۷، ۲۳۶، ۲۲۸ او ۲۳۶
واند:	تخيل، شېرې خيال، د شعر پيېلی انځور. ؛. ۱۳
وخت:	پير، زمان، سهولتونه، ګرځيدنه، څرخا، تاويدنه، چورليدنه داعصابو پاريدنه، ګبنی اخيستنه، ترله وتنه: چکروهنه: بدليدنه: کړ ليچ: پيښنه: کار، چوپړ، خدمت: وار، روڼ: سينګار: څيره، جوله، بڼه: طرز، چم: ميلان. ګرځول، چورلول: بڼه ورکول: راپه زړه کول: تاوول: اړول: ستنول: په بل مخ اړول: بې ځايه کول: بدلول: تنبول، په شاکول: مخ کول، توجه کول، سپارل: ترجمه کول، ژباړل: جوړول: ګرځيدل، تاويدل، څرخيدل، چورليدل، ستنيدل: اوښتل. لکه: زه به لوبغالې ته په يوه نی ، منځنی (يک شنبه، سه شنبه،) تلم په يکی باندې، لرليد داره بادې ټوپک مې و، په نبنه ويشتو کې ګسمتې يمه ځکه کېڼ لورې سترګه مې عادت د پټېدو نه لرې. کلې کې مو ځای نه و، په بيړنيو شيبو کې به يوه بل ته چمتو وو؛ په خپل منځو کې به مو ښې لوبوې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

	کولې، لکه دبادب، کيکيشن کای کراتې، کرکټ، خوسی. ۶. ۳، ... . ۳۰۷. (ټول ټال ۴۴ وارې نو)
ولس:	قوم، د سيمې وګړي، د سيمې ژوندګړ، جرګه، د مشررانو ناسته (اجلاس). ۶. ۳۷۰
ولوله:	احساس، عاطفه. ۶. ۱۳، ۵۱ او ۲۲۵
وګړيو:	خلکو، ولس. ۶. ۲۳۳
وپلاړ:	تصميم، عزم، اراده. ۶. ۲۰
وی:	لغات، وييکی. ۶. ۲۹، ۴۵ او ۳۶۸. (۱۴ وارې نور)
وی:	د حيرانتيا اوز، بې برکته ناره يا غږ، پارنويکی دی. ۶. ۳۷۰
وياله:	کانال ويالې تعريف (ځرګندونه، ښکارونه، ويالې يا کانال د يوه توري يا مو ضوع تشريح کول.) په لاندې ډول کوي. د وی يا ويکيې له پامه وياله هغه سر لوسي تخينکي الې (پلان، نخښې يا Contrivance) ته وايي چې له يوه ټاکلې ځای څخه بل ټاکلې ځای ته په کې مايع شيان بهيږي. او په اصطلاح کې د هر يوه پنځي او شلخې ډنډ، تتې، ويالې، ښاخ، بيلې، لښتې، وترې (چې پټې ته اوبه ترې خوشې کوي، د اوبو مخه په بوټو، چمانو ډب کوي د اوبو لوړوالی په لښتې کې ډېرېږي او پټې ته اوبه اوړي.)، پټې (پټ تې)، هدی (ادی)، اګل (د پټې دننه د پولې ترخنګ لښتی چې هرې ادی ته ترې د اوبو لار باسي)، ځرمې (د اګل پای او پاينی ادی چې ورسته ځروبيږي) کروندې (ځوپټيه) د اوبو مرستې غوښتنې) د مرستې منبع، غوښتنې زېرمه، چارې، وسيلې Recourse, contrivance, expedience) ته وياله وايي چې ټول نوموړي په مايعاتو پنډ وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

	لکه د کښور ویاله، کوکران ویاله. ؛. ۲۱۱، ۳۹۲ او (۱۲۴ وارې نور)
ویالو:	کانالونو، ویالې. ؛. ۳ او ۳۹۲ چوپړي کې شتون لري، ټول ټال ۲۲ وارې نور هم راغلی دی.
۳۰. هې (ه یا هـ)	
همغږي:	انسجام. ؛. ۵۷، ۵۸ او ۲۰۳
هامینۍ یو:	پیسو. ؛.۲۲۵
۳۱. یې (ې)	
۳۲. ي	
یخ شیتونه:	ایسبرګونه، د یخ ښادرې، د یخ دړې، یخ پټونه. ؛.۲۲۶، ۲۲۷، ۲۳۴ او ۲۴۱
یکی:	بیسکل. ؛.۳۶۹
یوه نۍ:	یک شنبه. ؛. ۳۶۹
یپېرور:	بارور، حاصلخېزه. ؛. ۱۷۱
یپېره:	ابره، اپېره، حاصل، ثمره. ؛. ۳، ۷ او ۲۰۳
۳۳. ی	
یوون:	یکړ، واحد، یونټ. ؛. ۳۰۹
۳۴. ۍ	
۳۵. ئ	
دا لاندې نې په هغه ویکیو کې ترې ګټنه اخستل کېږي چې کټ مټ د عربي ژبې لغات وي، په پښتو ژبه کې دا توری نه کارول کېږي، خپلې ژبې وی لرو ورته.	
۳۶. ثي (ث)	

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۷. حې (ح)	
۳۸. ذي (ذ)	
۳۹. صې (ص)	
صفی الله: (صفي الله)	زما نوم دی یا د لیکوال نوم دی، د عربي ژبې وی ده، د الله ربښتینی ملګری، د الله صادق دوست، ۲:) د حضرت آدم ع تخلص دی. ؛. ۱۷۸
۴۰. ضې (ض)	
۴۱. طې (ط)	
۴۲. ظې (ظ)	
۴۳. عې (ع)	
۴۴. فې (ف)	
۴۵.ق	
لنډون	
په دې ټولګه کې مخففات د اصلي کلمو پر ځای یوازې دغه لاندېنی راغلی دی.	
اېنج. ص. ف:	اېنجینېر صفي الله ,, فردوس ،،. ؛. ۶۶ چوپړی
ځې.کې.فې.ګې:	ځواک. کموزورتیا. فرصتونه. ګواښونه. ؛. ۷، ۲۱۰ او ۲۰۱۱
اي بي سي:	افغانستان د ودانۍ یو (ودانیو) ملي کوډ (Afghanistan Building Code). ؛. ۲۱۴ او ۲۱۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

اي اي سي:	افغانستان د معماری کوډ (Afghanistan Architectural Code, AAC). ؛. ۲۱۴ او ۲۱۹
ای بي سي:	د ودانی یو نړی وال کوډ (International Building Code). ؛. ۲۱۴، ۲۱۵ او ۲۱۹
نیوفیرټ:	د نیوفیرټ معماری ښکاروندي (NEUFERT Architects Data). ؛. ۲۱۴
این ایف پي اي یوه سلویوه:	د اور وژنې اتحاديې ښکاروندي او واګي National Fire Protection Association) ۱۰۱). ؛. ۲۱۴
اي سي ای ۳۱۸:	ودانی یو د کوډ اړتیاوې د جوړښت سیمټو (سترکچر کانکریټ) له پاره. ؛. ۲۱۵ او ۲۱۸ Building Code Requirements for Structural Concrete (ACI ۳۱۸).
اي سي ای ۹۹-۳۱۵:	لښې (شرحې، جزیات، ډیټیلونه، توضیحات) او لښول (ډیټیلول، توضیحات) د کانکریټو پیاوړتیا له پاره (ACI۹۹-۳۱۵). ؛. ۲۱۵ چوپړی Details and Detailing of Concrete Reinforcement (ACI ۳۱۵-۹۹).
اي ایس ټي ایم:	د ودانیو او نورو جوړښتونو له پاره لږ تر لږه ډیزاین بار او اړونده معیارونه (ASCEـ۷) د ازمویني موادو له پاره امریکایی معیار (ASTM). ؛. ۲۱۵ چوپړی Minimum Design Loads and Associated Criteria for Buildings and Other Structures (ASCE ۷ـ) American Standard for Testing Materials (ASTM)
اي ای ایس سي:	امریکا انستیټیوټ د اوسپنو (فولادو) جوړولو له پاره (AISC). ؛. ۲۱۵ چوپړی

(c) ketabton.com: The Digital Library

	American Institute for Steel Construction (AISC)
این ای سي:	ملي برېښنا کوډ یا نیک او یا NEC-۷۰ (National Electrical Code)؛. ۲۱۶ چوپړی
ای اي سي:	نړی وال الکترونیکي کمېسیون ؛. ۲۱۶ چوپړی IEC (International Electrotechnical Commission)
یو ایف سي:	د ګډو اسانتیاوو واګي.؛. ۲۱۶ چوپړی UFC (Unified Facilities Criteria)
بي ایس:	د بریتانیا ښکاروندی. ؛. ۲۱۶ چوپړی BS (British Standard)
این ایف پي اي اووه سوه او اتیا:	د تالندې (الماسک) ساتنه. ؛. ۲۱۶ چوپړی (Lightning Protection)۷۸۰NFPA-
این اي ایم اې:	ملي برېښنا د فابریکو ملګرتیا (اتحادیه) . ؛. ۲۱۶ چوپړی NEMA (National Electrical Manufacturers Association)
این ایف پي اې یوه سلو یوه:	د ژوند ژغورنې (خوندیتوب) کوډ. ؛. ۲۱۶ چوپړی (Life Safety Code) NFPA- ۱۰۱
آی ایم سي:	نړی وال میخانیکي کوډ. ؛. ۲۱۷ چوپړی International Mechanical Code (IMC)
اشرې:	امریکا د اېنجینېرانو ډله (ټولنه) د تودوخې، سړوبو (یخچالونو) او سړبوړمې (ایر کندیشن) له پاره. ؛. ۲۱۷ چوپړی American Society of Heating, Refrigerating and Air-Conditioning Engineers (ASHRAE)
این ایف پي اې:	د اور وژنې ملي ټولنه. ؛. ۲۱۴، ۲۱۶، ۲۱۷ او ۲۷۳ چوپړی

(c) ketabton.com: The Digital Library

	National fire Protection Association (NFPA)
ای ایف سي:	نړۍ وال د اور کوډ. ؛. ۲۱۷ چوپړی International Fire Code (IFC)
آی زي سي:	نړۍ وال زونبوړلو (زونجوړل) کوډ. ؛. ۲۱۷ چوپړی International Zoning Code (IZC)
اي ایف جي سي:	نړۍ وال د تیلو او گاز کوډ. ؛. ۲۱۷ چوپړی International Fuel Gas Code (IFGC)
سمکنا:	د اوسپنیزو پاڼو او سرېوړمې (ایر کندیشن) تړونکو ملي ډله. ؛. ۲۱۸ چوپړی Sheet Metal and Air Conditioning Contractors' National Association (SMACNA)
اې اي ډي:	د افغانستان اېنجینېري ولسوالۍ. ؛. ۲۱۸ چوپړی Afghanistan Engineering District (AED)
آشتو:	د امارتي لویو لارو او لېږد را لېږد (وړو را وړو، ټرانسپورټ) چاړواکو امریکایی ټولنه . ؛. ۲۱۸ چوپړی AASHTO (American Association of State Highway and Transportation Officials)
ای سي ای ۳۱۸:	ودانۍ یو (ودانیو) د کوډ اړتیاوې د جوړښت سیمټو (سترکچر کانکریټ) له پاره. ؛. ۲۱۸ چوپړی Building Code Requirements for Structural Concrete (ACI ۳۱۸)

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو ايس بي ار – اي ايم:	د متحده ايالاتو د هسکو (بورو) بيارغونې اېنجينېرى. ؛. ۲۱۸ چوپړى USBR-EM (United Stat Bauru of Reclamation of Engineering)
دوې زره ايچ سي ايم:	لويې لارې د وړتيا لاربسود. ؛. ۲۱۹ چوپړى Highway Capacity Manual (۲۰۰۰HCM)
ايل بي:	د کارګرو بيلونه يا لايحه طاقت کار. ؛. ۲۱۹ چوپړى Labor bills

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹. بیبلو ګراپي Bibliography د هغو لیکونو لېست چې په یوه سکالو یا بوړونکي او کښونکي پورې اړه و لري.

۱. ٤ **Authers (Group Reasearch): OLIVER OLSSON* AND MELANIE BAUER** (Water Management Center – WMC, Bauer-Olsson GbR-Engineers, Am Kleinen Felde ۳۰, D-۳۰۱٦۷ Hannover, Germany, Leuphana University Lüneburg), **Malika Ikramova** (Central Asian Scientific Research Institute of Irrigation (SANIIRI), h. ۱۱, Karasu-٤, Tashkent, Uzbekistan, ۷۰۰۱۸۷ or Scientific-Research Institute of Irrigation and Water Problems)**, and Jochen Froebrich** (Centre for Water and Climate (CWK), Wageningen UR, Droevendaalsesteeg ٤, P.O. Box ٤۷, ٦۷۰۰ AA, Wageningen, Netherlands, Wageningen University & Research)**,** *The Role Of The Amu Darya Dams And Reservoirs In Future Water Supply In The Amu Darya Basin,ResearchGate website*, Chapter in NATO Security through Science Series C: Environmental Security · January ۲۰۰۸, DOI: ۱۰,۱۰۰۷/۹۷۸-۱-٤۰۲۰-۸۹٦۰-۲_۲۰ , *PAGE # ۲۷۸ up to 290* [https://www.researchgate.net/publication/۲۲۷۲۰۷٤٦۱], *see on 11:43 AM, 30,9, 2023.*

۲. **David Michel,** (August ۱۹, ۲۰۲۰), *Water Conflict Pathways and Peacbuilding Strategies*, United

(c) ketabton.com: The Digital Library

States Institute of Peace, *Page # 1*, [https://www.usip.org/publication/۲۰۲۰/۰۸/water-conflict-pathways-and-peacbuilding-strategies], *see on 3:33 AM, 18,9, 2023.*

۳. **Joe Sexton,** (*2013*), *Snow Water Equivalent Calculator – Convert Snow to Water Volume,* Calculate the equivalent water volume for snow pack for an area by entering the dimensions of the area and depth of the snow, *Page # 1* [https://www.inchcalculator.com/snow-water-equivalent-calculator/], *see on 11:43 AM, 30,9, 2023.*

٤. **WorldData.info,** (*2023*), *Afghanistan, presidential Islamic republic, webside, Page # 5* [https://www.worlddata.info/asia/afghanistan/index.php], *see on ٤:٠٥ PM, ٢٥,٩, ٢٠٢٣.*

٥. **Svetlana.Shele. SAS,** (*2023*), *Afghanistan, article on Peakvisor.com webside, Page # 4,* [https://peakvisor.com/adm/afghanistan.html], *see on 4:07 PM, 25,9, 2023.*

٦. **Gerry Shih,** (*August 20, 2023 at 2:00 a.m. EDT*), *Taliban bringing water to Afghanistan's parched plains via massive canal, Page # 2* [https://www.washingtonpost.com/world/۲۰۲۳/۰۸/۲۰/afghanistan-taliban-canal-amu-darya]

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷. **Masood Ahmad and Mahwash Wasiq,** (*2004), Water Resource Development in Northern Afghanistan and Its Implications for Amu Darya Basin, world Bank working paper No. 36, Page # ٤٩ and Page # 28.*

۸. **Muhammad A. Al-Zahrani,** *(August ۲۰۰۸), Characterizing water resources and trends of sector wise water consumptions in Saudi Arabia, Page # ۱*, Irrigation water requirements for ۱ ha of land for different types of crops (modified after FAO, ۱۹۹۸; SSYB, ۲۰۰۸). [https://www.researchgate.net/figure/rrigation-water-requirements-for-۱-ha-of-land-for-different-types-of-crops-modified_tbl۲_۲۵۹۱٤۰٦۹۱], seen on ۳:۱۹ PM, ۳۰/۹/۲۰۲۳

۹. **Rajib Chakraborty,** (*06, 06, 2021), Panj Amu River Basin Sector Project – a step towards self-reliance for Afghanistan*, Technical Director- Water Resources Dept., Eptisa India Private Limited, in International Research Journal of Engineering and Technology (IRJET), Volume: ۰۸, page # ۱۵۲.

۱۰. **Santosh Kumar. Garg,** *(August 1976 and 27th revised edition, July 2014), Irrigation Engineering and Hydraulic Structures*, Water Resources Engineering (Vol. II), *Page # xxxi.*

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱. **SWIM Strengthening of Watershed and Irrigation Management,** (Irrigation and Livestock program of Ministry of Agriculture Kabul Afghanistan) *(25, 12, 2019),* Table-۳: Benefit cost stream analysis of KTISPG project - Economic, Annex G - Financial and Economic Evaluation (Volume-۳), Page # ۵ & ۱۷.

۱۲. **SWIM Strengthening of Watershed and Irrigation Management,** (Irrigation and Livestock program of Ministry of Agriculture Kabul Afghanistan) *(25, 12, 2019), Dewatring*, Annex M - Technical Specifications, easibility study Project Volume-۵, *page# 19*

۱۳. **SWIM Strengthening of Watershed and Irrigation Management,** (Irrigation and Livestock program of Ministry of Agriculture Kabul Afghanistan) *(25, 12, 2019),* BOQ of Pump Station (Electromechanical Part) BOQ of Solar Powered Pump Station (Electro Mechanical Part), Annex O - Bill of Quantities, easibility study Project BOQ of Electro Mechanicals (Volume-۸), *page# 7*

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱٤. **Naim. Haie,** *(April 2020), Transparent Water Management Theo Sefficiency in Sequity*, Water Resources Development and Management, University of Minho, Guimarães, Portugal, *Page # 9-12*, [http://www.springer.com/series/۷۰۰۹]

۱٥. **NSIDC (**National Snow and Ice Data Center**),** *(September 2th, 2020), glacier-quick-facts, What is a glacier?*, National Snow and Ice Data Center, a part of CIRES at the University of Colorado Boulder, *Page # 7*, [https://nsidc-org.translate.goog/learn/parts-cryosphere/glaciers/glacier-quick-facts?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=ps&_x_tr_hl=ps&_x_tr_pto=sc], seen on ۱۰:۰۲PM, ۲۸/۹/۲۰۲۳

۱٦. **Charles. Iceland,** *(September 2th, 2020), how to Solve water-Related Conflicts*, world Resources Institute, *Page # 5*, [http://www.wri.org/insights/how-water-related-conflicts]

۱۷. **Charles. Iceland,** *(September 2th, 2020), Water Resources Research-Wiley Online Library, Page # 5*, [http://agupubs.onlinelibrary.wiley.com/journal/۱۹٤٤۷۹۷۳], seen on ۳:۳٦PM, ۹/۱۸/۲۰۲۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۸. **Mohammad. Abdul.Jalil,** *(2019), Report on Procurement and Contract Management Practices, Ministry of Agriculture, Irrigation and Livestock, Kabul Afghanistan.* KTISPG Project under Strengthening of Watershed and Irrigation Management (SWIM); Contract and Procurement Specialist, KTIPSG feasibility study project under SWIM. Final Report, *page 145*.

۱۹. **NDDOT (North Dakota Department of Transportation),** (August ۲۰۰۲), *Module 3: Temporary & Permanent Erosion & Sediment Control Measures*, Standard Drawing D-۷۰۸-٦, D-۲٥٦-۱ & D-۲٦۱-۱, *Page # ۲٥, ۳۲, ٤٥, ۱۲۰ and ۱۲۷*

۲۰. **NYSSESC (New York Standards and Specifications For Erosion and Sediment Control),** (August ۲۰۰٥), *standard and specifications for turbidity curtain*, Figure ٥A.۱٦(۱), Pipe Outlet Sediment Trap: ST-I, Page ٥A.۳۸

۲۱. **University of Nebraska Omaha,** (*2023*), Center for Afghanistan Studies, *Distance learning Module 3 – Rivers of the Hindu Kush, Pamir and Hindu Raj, , Page # 2,4,8, and 28*

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياڵي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېګړنو ته د فردوس څېګړنې. **۳۸۳ چوپړی**

[https://www.unomaha.edu/international-studies-and programs/center-for-afghanistan-studies/academics/transboundary-water-research/DLM۳/DLM۳.php], *see on 9:49 AM, 28,9, 2023.*

۲۲. **ابن كثير عماد الدين ابوالفداء اسماعيل بن عمر قرشى دمشقى شافعى. شيخ القران و الحديث** (۷۵۱ څخه تر ۶۸۰ لېږدي يا ۱۳۰۲-۱۳۷۳زېږدي)، عمدة التفسير عن الحافظ ابن كثير، د احمد محمد شاكر له لورې په ۵ ټوكه كې له چاپه تېر كړی، د ابن كسير له مرګ څخه ورسته قاهره كې، ۱۳۵۳ لېږدي (۱۹۷۵ زېږدی) له چاپ څخه تېر كړی دی. د ليكوال له مرګه ۶۰۲ كاله ورسته د احمد محمد شاكر له چاپه سلامت تېر كړی دی، ۳ برخه، د حجرات سورت، ۶ ايت له ابن كثير څخه، ۳۵۵ چوپړی. (د ګډ برخې۲۰۸۳چوپړی). او [۲ برخه، د انبيا سورت، ۳۰ ايت له ابن كثير څخه، ۵۵۴ چوپړی. (د ګډ برخې۱۴۲۳چوپړی).] [https://quranpedia.net/book/١٤٦٤٤]

۲۳. **افغانستان د عالمانو علمي استازي (هيئت). كابل.** (۱۳۲۳ لېږدی يا ۱۹۴۵ زېږدی)، كابلی تفسير، د افغانستان غوره علمانو هيئت تر نظر لاندې د شيخ الهند مولانا محمود حسن ديوبندي او شيخ الهند مولانا شبير احمد ديوبندي په ګډه د ,, فوائد موضع الفرقان ،، اردو ترجمه او تفسير، له اردو ژبې په پښتو ژبې او درې ژبې ته په ښه روانه ژبه و ژباړه او په دې نېټه يې ۱۳۲۷ /۵/۱۰ بشپړ كړه، ۱۳۳۳ لېږدی كې لومړی ځل له چاپه سلامت تېر شوی. دوهيم ځل چاپ ۱۳۶۰ /۲/۲ لېږدي كې په شپږ ټوكو كې شوی دی، دريم ځل چاپه يې د مكي مكرمې اسلامي اړېكو عالم د پښتو ژبې ماهر مولانا عبيد الله شاه له پلټنې ورسته ترې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځينې زاړه او پېچلو لغاتونو سره نږدې په دوې ليندیو کې يې ورته خوا په خوا نوې ماناوې وليکې. د لوی الله په مرسته او توفيق سره لومړی او دوېيم ټوک قرآن کريم سره له ترجمې او تفسير (کابلی تفسير) چاپ د بيت الله او محمد رسوالله مسجدونو خدومتګار باچا فهد د قرآن کريم په چاپځای کې د سعودي عرب د حج او اوقافو د وزارت د اشراف او مشرئ تر څار لاندې چاپ ته په ۱۳۷۲ لیږدي (۱۴۱۴ سپوږميز لیږدی - ۱۹۹۳ زیږدی) ورسېده. ګڼه: (۴۰۰۰/ د ۲۲) (۴) (۰۱)، (ص ب ۳۵۶۱) مدينه منوره. ۱۲۰۷ چوپړی.

۲٤. **القران الکريم.** (۲۰۰۳ م کال)، د الله ج کتاب، يا کتاب الله، زما قران چې وايم يې (بعون الله وحمده تمرطبع هذا المصحف الشريف فی مجمع الملک فهد لطباعة المصحف الشريف بالمدينة المنورة باءشراف وزارة الحج والاوقاف المملکة العربية السعودية عام ۱۴۰۶ق ، مجمع الملک فهد لطباعة المصحف الشريف المراقبة البائية رقم ۱۰۹۰۱، ج - ۰۱۷-۳۰۰۴)، (قران کريم، ۲۶ سيپاره، ۴۹ سورت يا حجرات سورت ، ۶ ايت، چوپړی ۵۱۶).

۲۵. **حشمت الله. اتمر. ډاکتر. ماستر. معمار.** (۲۰۲۳ زیږدی لمريزکال)، بديل کشت کوکنار در افغانستان، افغان جرمن آنلاين اوبپانې له پاره ليکنه، پېخليک ۰۵. ۰۷. ۲۰۲۳، ګڼه ۱۵۷، ګوډ ګڼه ۳۷۳۱۷، د پیلنی برخې ۲ چوپړی او د پاینی برخې ۱، ۲ او ۳ چوپړی.[https://www.afghan-german.net/upload/Tahlilha_PDF/Atmar_h_badel_koknar_dar_afg۲.pdf]

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۶. **نعمت الله. مطمعین. انجینیر.** (۱۴۰۱)، تحلیل و بررسي وضعیت پنج آمو، وزارت انرژي و آب، معینیت آب، ریاست عمومی تنظیم امور آب، ریاست آبهای فرامرزی، آمریت تخنیکی، ۸۴ صفحه.

۲۷. **عتيق الله ساپی. انجینیر.** (مخکې له وخته ۹:۰۷:۱۰، منځنۍ یا درېنۍ، ۱۹ د سیپتمبر ۲۰۲۳ زیږدی)، د اټکلونو څانګې (براورد ډیفارټمنټ) فريزنټيشن، سلاد (رسوبات) Sedimental / Sediment of precious stones,] Estimation Department, Page#۱٦, Atiqullah Safi [son of Brigade General Baloth khan ، ۱۶چوپړی.

۲۸. **محمد. رضا. ضیائی. بیکدلی. داکتر.** (۱۴۰۲ شمسی ویرایش جدید چاپ اول این کتاب به سال ۱۳۵۷)، حقوق بین الملل عمومی، ناشر گنج دانش ، ۳٤۲ صفحه.

۲۹. **محمود. سالار. ډيپلوم. انجینیر.** (مخکې له وخته ۹:۰۷:۱۳، منځنۍ یا درېنۍ، ۱۹ د سیپتمبر ۲۰۲۳ زیږدی)، د کوش تپې د کرنیزو ځمکو د ابیاری پروژه، افغان آلان اوبپانه کې لیکنه، ۱۷ چوپړی.

۳۰. **مسعود.** (۲۱ د اکتوبر ۲۰۲۲ زیږدی)، د افغانستان تازه نفوس څومره دی؟، افغان آلان اوبپانه کې لیکنه، ۱ چوپړی.
]/د افغانستان تازه نفوس څومره دی؟
[https://afghannow.net/]، [۲۱,۹,۲۰۲۳]، ۸:٤۰ ورځې مخکې له وخته د لیدنې پېر.

۳۱. **ويکيپيډيا – افغانستان.** (دا مخ وروستی ځل په ۰۹:۴۰ ، ۱۱ اګست ۲۰۲۲ بدلون موندلی)، افغانستان، امو سین تتی، وړیا

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوهنغونډ ويکيپيډيا کې ليکنه، ٤٠ چوپړی.
[https://en.wikipedia.org/wiki/Afghanistan]،
[۲۸,۹,۲۰۲۳]، ۱۲:۴۹ ورځې مخکې له وخته د ليدنې پېر.

۳۲. **ويکيپيډيا – سردريا (سرسين).** (دا مخ وروستی ځل په ۰۹:۴۰ ، ۱۱ اګست ۲۰۲۲ بدلون موندلی)، د امو سين، امو سين تتی، وړيا پوهنغونډ ويکيپيډيا کې ليکنه، ۱ چوپړی.
[https://en.wikipedia.org/wiki/Syr_Darya]، [۲۸,۹,۲۰۲۳]،
۱۱:۵۹ ورځې مخکې له وخته د ليدنې پېر.

۳۳. **ويکيپيډيا – امو سين.** (دا مخ وروستی ځل په ۰۹:۴۰ ، ۱۱ اګست ۲۰۲۲ بدلون موندلی)، د امو سين، امو سين تتی، وړيا پوهنغونډ ويکيپيډيا کې ليکنه، ۱ چوپړی.
[https://en.wikipedia.org/wiki/Amu_Darya]،
[۱۷,۹,۲۰۲۳]، ۱۱:۵۹ ورځې مخکې له وخته د ليدنې پېر.

۳٤. **ويکيپيډيا - میرويس هوتک.** (دا مخ وروستی ځل په ۱٤:۱۹، ۲ نومبر ۲۰۲۱ بدلون موندل)، د میرويس هوتک، میرويس نيکه يا حاجي اميرخان ميرويس هوتک، وړيا پوهنغونډ ويکيپيډيا کې ليکنه، ۶ چوپړی.
[https://ps.wikipedia.org/wiki/میرويس_هوتک]،
[۱۷,۹,۲۰۲۳]، ۲:۳۷ ورځې ورسته له وخته د ليدنې پېر.

۳۵. **ويکيپيډيا – لغمان ولايت.** (دا مخ وروستی ځل په ۰۹:۵۶، ۲۹ جنوري ۲۰۲۲ بدلون موندلی)، د لامپاکا، لغمان، مهترلام، الينګار، وړيا پوهنغونډ ويکيپيډيا کې ليکنه، ۲ چوپړی.
[https://ps.wikipedia.org/wiki/لغمان_ولايت]،
[۱۷,۹,۲۰۲۳]، ۲:۲۶ ورځې ورسته له وخته د ليدنې پېر.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰. ليکي پوهه

سرليک:.	د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په ورانديې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.
ليکوال:.	ماستر اېنجينېر صفي الله فردوس
د محصول اوړدوالی، سوروالی او پېړوالی:.	۲۹۰ * ۲۱۵ * ۲۳.۵ ميلي ميتر.
د کښلې غټ ټکي:.	۱۱ ښېرکي
کښلې د چوپړو ګڼه:.	۲۹۲ چوپړي (مخه)
وړلو وزن:.	۹۵۲ ګرام
وت نه يا پرته له وته د ابېښو ځای نيونه لري ,, منشور: د رسمي سند ور کونه مستعمراتو ته د حقوقو ور کونه: دربست نيونه (د ابېښو او نورو) پرانت.،، .:	۲۸۱،۴۰۲ داني
منشوره يې له وت سره:.	۳۵۶،۴۷۹ داني
پراګرافه:.	۳،۹۶۵
لينونه (خطه، کرښې له ليکي هرپی، لاندنی يادوني او پايني يادوني سره، سره) ګڼه:.	۱۳،۰۸۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

وییزېرمه (پښتو په پښتو وی یا ویویکي یا لغاتونه، ویکي) ګڼه:.	۷۳،۹۷۶
د کښلې د ابېڅې پیل او پای:.	د دې کښلې پیل په دې ,, د ،، سره شوی او پای یې په هې ,, ه ،، سره شوی دی.
ګڼه:.	څلورم کتاب
لیکوال استوګنځای:.	بغل، تره خیل، کچور شمتی، مهترلام، لغمان، افغانستان
خپرندوی:.	مومند خپرندویه ټولنه
اېډېټور:.	ماستر اېنجینېر صفي الله فردوس
طراح او ډیزان:.	ماستر اېنجینېر صفي الله فردوس
کښلې د پیل پېر:.	پیلنی وار: ودانیزو چارو د طرحې او ډیزاین ریاست، د وېزې او کنترولو څانګه، د چارو اداره، ارګ، کابل افغانستان؛ وری ۲۵، ۱٤۰۲ لېږدی (زیږدی ۲۰۲۳ September ۱٦)، دوېیم وار: د چارو اداره، ارګ، کابل؛ تلې ٥، ۱٤۰۲ لېږدی (زیږدی ۲۰۲۳ September ۲۸)، دریېم وار: جوهریزاده سړک، میدګاردوک، دوشنبې، تاجیکېستان؛ کب ۲۰، ۱۴۰۲ لېږدی (زیږدی ۲۰۲٤ March ۱۰)،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس ځټکړنې.

کښلې د پای پېر.:	جوهریزاده سرک، میدگاردوک، دوشنبې، تاجیکېستان؛ وری ۱، ۱۴۰۳ لېږدی (زیږدی ۲۰۲٤ March ۲۰)
خپرېدو نېټه.:	وری ۱، ۱۴۰۳ لېږدی (زیږدی ۲۰۲٤ March ۲۰)
چاپ نېټه.:	پسرلی، وری ۱، ۱۴۰۳ لېږدی
چاپشمېر.:	۱۰۰۰ ټوکه
چاپ وار.:	لومړی
ډول.:	اېنجینېري
ژبه.:	پښتو
ژباړونکی.:	هېڅ یوه
پوخ بنه.:	اساسي
تړ.:	تازه
رپ ځای.:	A٤
یادونه.:	د ګډون کولو بېلګه
بییه.:	۵۰۰ افغانۍ
له پاره.:	د ټول پښتون پښت (نسل) له پاره دی چې لر او بر ټول پښتنو له پاره کښل شوی، یانې د ۷۰۰۰۰۰۰۰ اویا میلونو وګړو له پاره دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېکړنو ته د فردوس ځېکړنې.

کېنلي د ګټنې ګور.: زر ټولګي دی، ټول پښتون پښت به ترې ګټه پورته کړي چې د يوه تود بخري (پرتون) په اندازه هم د يوه پښتون د پرمختګ سبب شي؛ نو اويا ميلونه تنه پښتون پښت ته يې ګټه ور رسيږي.

يادونه: د پښتون پښته! زما ګټه په کې نه شته؛ په ۵۰۰ افغانۍ يې له ماليې سره را وباسم، ۵۰۰ داني يې وړيا وېشم او پاتې نور پلورم.
په ۵۰۰ افغانۍ چې له يوه کرډيټ کارټ سره برابرېږي بېيه يې ده.
ګټه خو يې نه شته که دا لږ پيسې په لاس راغلې نو بل کتاب به پرې چاپ کړم.
د پښتو ورم دی چې د ليکوال ګټه د شپانه ګټه ده.
که مو ډېره ورته روغه وه د خپرولو له پاره يې و دريږئ. (له چاپ روغ تېر شوی نه دی.)

د اي في اي (APA) کالب په بڼه د اخځوک يا ريفريس له پاره ترې ګټنې اجازه شته.

زما د الواک اغېزښندنې په خېړنه کې څلور ستنې شاملې دي: خلاص ډيټا، خلاص کوډ، کاغذونو ته خلاص

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاسرسی او خلاصه (وازه) بياکتنه. د خلاص ساينس د ودې له پاره د ټاټوبي ټولو پوګړو وګړو، د بنسټيزې اېنجېنرۍ، د وياڵو، اوبو، چاپېريال څېړونکو او کارمندانو:

د معلوماتو ټيوټوريلونه کوربه کړئ، ترڅو و ګړو سره مرسته و کړي چې پوه شي چې څنګه د د ټاټوبي ټولو پوګړو وګړو، د نبسټيزې اېنجېنرۍ، د وياڵو، اوبو ، چاپېريال څېړونکو او کارمندانو ډيټا کارول کيږي.

د وګړو سره د د ټاټوبي ټولو پوګړو وګړو، د نبسټيزې اېنجېنرۍ، د وياڵو، اوبو ، چاپېريال څېړونکو او کارمندانو ډيټا کارولو او پوهيدو کې د مرستې له پاره وسيلې رامنځته او کوربه کړئ، لکه د کوش تپې لويې وياله، د نخښې کولو وړيا وسيلې چې د چارو ادره متمرکز (متمرکزکولو، را غونډولو، په يوه ځای کی سره ټولولو: خنډولو، ټينګولو يا غليظولو) څېړنې ملاتړ کوي.

د چاپ ربنت له ليکوال او خپرندوی سره خوندي دي، بې اخځ ښوونې ترې د ګټې اخيستنې اجازه نه شته!

FIRDOWS' REACTION TO THE PRESIDENT OF UZBEKISTAN'S RESPONSE TO THE CONSTRUCTION OF THE KHOSH TEPA CANAL

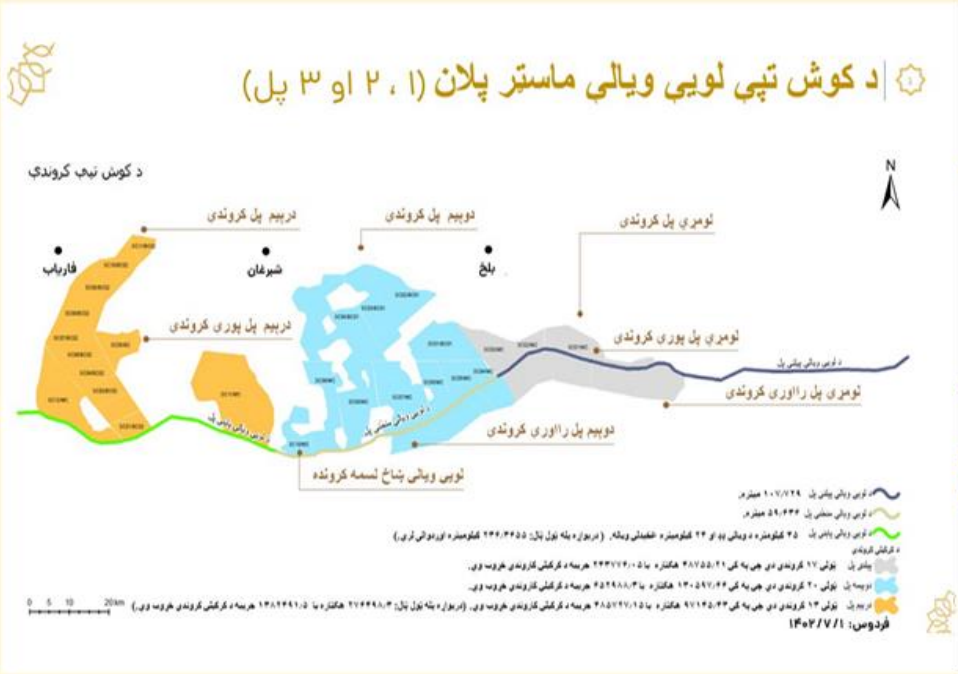

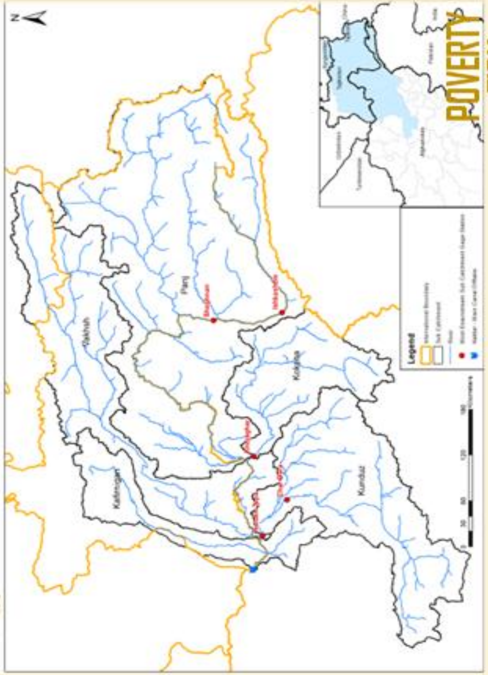

POVERTY TIDY

CAPITAL KABUL, AFGHANISTAN

MARCH 20, 2024

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library